

Kalksburg

38640

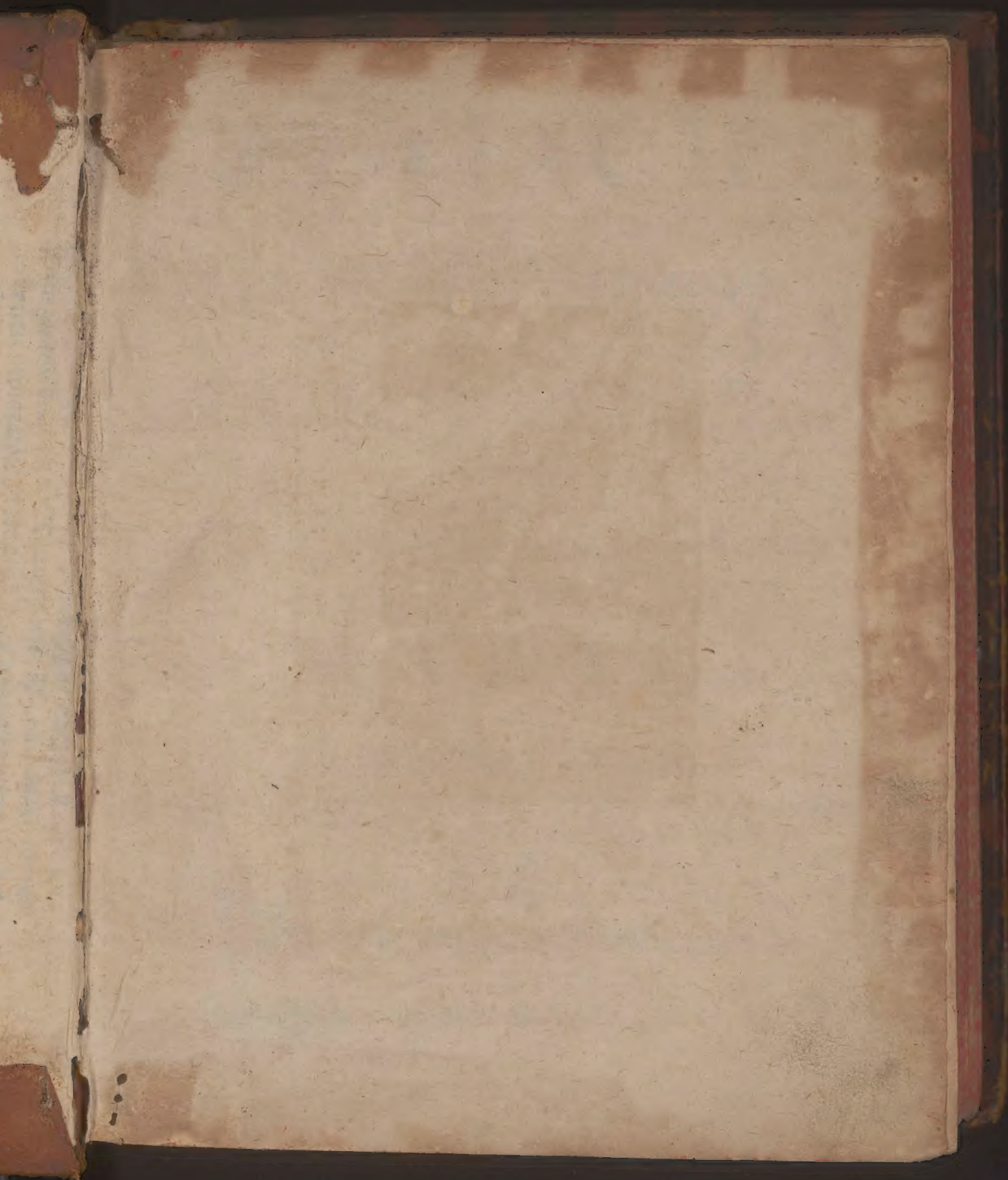
Mag. St. Dr.

P

170.

IX. IX. C. 26 1/6
7. 34

P

O

Ná

Prz

we

w

PRZYIACIEL

W OSTATNIEY POTRZEBIE DOZNANY,

ALBO

BRACTWO NAYSWIETSZEGO ODKUPCIELA UKRZYZOWANEGO,

Ná rátnék dwóch wielkich nędzarzów oślátnim niedoślákiem ścisnionych.

TO JEST:

Ludzi w grzechách zákámiáłych, y Dusz w Czyścú
goreiácych,

Przy Kościele Archipresbiterálnym Krákov:

Nayswiętszey Pánný

M A R Y I,

W Rynku záložone.

A tá Księgá Drugá

W ktorey sie opisuje drugi punkt / to jest mżerna kondycja Grzes
szników zákámiáłych ; z podaniem oraz sposobow rożnych do
ich rátnku

O B I A S N I O N E.

W K R A K O W I E,

w Drukárni JANA DOMANSKIEGO J. K. M. Typogr.

Ná Herbowny Zaszczyt
SLACHETNEGO MIASTA
KRAKOWA.

Stolicá Polska KRAKOW, trzy WIEZE podnosi,
Z ktorych się ná cały Swiát Sławá Polska głosi.
Y powiem ná co BRAMA tá stoi otworem,
Cnoty w nią bez przestánku dawnym ida torem.
Krolewski się zaś ORZEŁ ná to prezentuie,
Ze tędy ná Tron drogá wszystkim pokázuie.

38640

II

SLACHETNIE URODZONYM
Ich MM. PP. Miastá Stołecznego

J. K. Mści

K R A K O W A
R A D C O M,

Nászym Wielce MM. PP.

^r
PATRONOM.

Błogosławieństwo Fortuny y Zdrowia.

RZYIACIEL w ostatecznej potrzebie doznány, już raz, ieśsze przed czterdziestą lat Wafsey doznawşy Protekcyi, znowu oney potrzebuie y pragnie MM. PP. W grzechách albo- wiem zákamiątym, dodawác máiaczy ratunku, samby przed Swiátem grzeşyć zdał sie; gdyby raz záczeley y zábrány, nie miał

(2)

Wam

S: Aug 1.6
de Civit:
DEL.

Math: 22:

Ier: 48:

Marc: 11:

Wam, dotrzymać przyjaźni. Amicitia quæ
defijt nūquā vera fuit. Nie boi się wprowadzić, aby
do otwartej W.W. wyszedł Brama, y niby do dawne-
go Protekcyi, Promocyi, przysiadł się stołu; E-
wangeliczna owa nie poczęstowano go questya, Ami-
ce, quomodo huc intrasti? gdy go Herbowny Wąs
okryje ORZET, gdy światobliwych y pobożnych
sensow non deficit ornatu. T owšem kámiennie
kruszyć prągnący sercá, náder dobrego domysła.
sie sposobu, gdy ich cum profunda veneratione o
Ślachełne Wąse wraz z sobą uderza MURY.
Cor meum ad Viros Muri. Przyjaciół zgotą ten
Antiquitatis dobrze przykurzony prochami, nigdy
onich lepiey omieść, wychodząc in lucem publi-
cam nie może, iako gdy sub expansas Alas Wá-
śego udaje się ORTA. Y nie iako dotąd nie przyja-
źne uważając czasy, dla uśtawicznej praelorum
Gentis oppressyi, Typograficznej praelorum nie
mogąc się doczekać impressyi, in privato umbra-
rum angulo wieża, czyli Carcerem siedzieć mu-
siał, teraz lepsza szczęścia upatrzywszy Serena-
te, Mitosierna podzwigniony reka, z WŁEZE Wá-
śey in publicam lucem wychodzi, do tey, z ktorey
raz wyszedł, wraca się Brama: Iterum intravit Ca-
pharna-

pharna-
serwu
iżni
kiedy
kier n
znac
cessu
quot
choć
circa
stych
mu
la,
do ta
nych
obacz
dnych
(nie
teraz
zelu
Aris
dna
inne
ność,

pharnaum. Nieodmienne Cracij Senatus ob-
servuiat Decora, Lumina & Columina Urbis, przy-
iążni swoiey nie odmienia. Desperował tam
kiedys Mántuáński Póeta, y spodziewaiac sie wiel-
kiey w swoiey Oyczystey kráinie zá czásem rewolucyi,
znácznego ná Madrych y wśetkich Ludziách de-
cessu, przy oślátniey záwotat wálecíe : Post ali-
quot mea regna videns mirabor aristas. Tu zás
choć z śmiertelnych prochow po wielkich fátygách
circa bonum publicum podietych, zásypiające prze-
stych Konsulow odecknetyby sie Capita, cáleby cze-
mu dżiwic sie nie miály, chyba że post tot sæcu-
la, dotad w Was godnych żyia Sukcessorách, że
do ták nieznosnych, y sobie nigdy nie práktykowá-
nych malignantis sæculi éiezarow, zdolnych Was
obaczyliby Atlantow, & in ruderibus, nie odro-
dnych swoich czynow ráchowáliby Fenixow. Iákoż
(nie zazdrośczac przestym wiekom) widzieć y
teraz niewygásty pro bono publico Marcellow
zelum, widzieć w tych nie ustánna pro Diuorum
Aris Eneaszow promocyá, w innych podżiwienia go-
dna Coram Principibus Tulliuszow fákundya, w
innych gtebokich y madrych rad Kátonow przezor-
ność, we wśyftkich ad Cōiulares fasces & togas zdol-
ność

Virgilius
Ecl. 56.

Claudian*
Lib: imo.

Eccle: 9.
cap. 14.

ność, tak dalece, że co tam panegyrycznym piórem
komuś podchlebił Poetą, to się absq; cerussa Wá-
szemu może przypisać SENATOWI: Per fasces
numerantur Aui: Quemcunq; requires hac ad stir-
pe Virum, certum est de Consule nasci. *A* że
zás nie w słowach, ale w szczerych affektach pra-
wdziwey jest dowód przyjaźni. Wierc y ten osta-
tniey potrzeby Przyjaciel Scriptoribus calamis,
czynow Wászych zostawuie Elogia. Sam zás
Herbowne Wásze WIEZE, samemi attakuie
Sercami; przystępu do nich tylko sobie, tylko Przy-
jacielowi życzy; tym kończąc: Ne derelinquas A-
micum Antiquum. O to prosi pokornie.

Bractwo Najswięt-
szego
Ukrzyżowanego
ODKVPICIELA.

PRZEMOWA

Do Czytelniká.

PObożny Author Księgi nászej, PRZYIACIEL w O-
STATNIEY POTRZEBIE DOZNANY, intytuło-
wáney, wydawszy Część Pierwszą w Roku 1673. dla
różnych przeszkod y niedostátku Sumptu, zástanowił się
z pracą y pilnością swoią; iáko się skárzy w Księdze swoiey
pierwszey w Epilogu do Czytelniká. Więc Bráctwo Nay-
świętszego ODKUPICIELA Ukrzyżowánego przez swo-
ich Ministrow, wygadzáiac dobru pospolitemu, intencyey
pobożney Authorá, y Nabożeństwu tak chwalebnemu; iák
prędko mogło się w expensy przysposobić; postárało się
świátu pokazać tę drugą Księgę, w ktorey się zamyka-
Druga Część, álbo opisánie drugiego punktu, o mizerney
kondycyey grzeszników zákámiáłych, y o sposobách ro-
żnych do ich rátunku. Záczyń Łáskáwy Czytelniku,
rácz zaszczycić wdzięcznym umysłem tę pracą czytáiac
nabożnie, do swego, y innych Dusz Chrześciáńskich zbu-
dowánia.

APPRO-

APPROBACYA.

K Sięgi, pod tytułem PRZYIACIEL w OSTATNIEY
POTRZEBIE DOZNANY: Pierwszą Część, w Ro-
ku Páńskim 1669. w dniu dwudziestym Lipca áppro-
bowána obaczywszy y przeczytawszy; Drugą teyże
Księgi Część, pod takowimże Tytułem, godną bárdzo
Approbacyi. Roku Páńskiego 1719. Dnia 28. Pázdzierni-
ká approbuie.

M. BASILIVS PLASZCZEWSKI
S. Th. Doctor & Professor, Ec-
clesiarum: Cathedralis Cracov:
CANONICVS; Collegiatæ SS.
OO. Cracov: PRÆPOSITVS,
S. R. M. Secretarius, Librorum
Diœcesis Cracov: Censor, ac in-
terea Studij Almæ Universitatis
Cracoviensis Generalis
R E C T O R.

C
O 2

Kron
ku

nie b
stwor
sól y
dzent
telle
ieft sp
czym
rozum
Epory
y 36

CZĘŚC DRUGA.

O ZAKAMIAŁOŚCI W GRZECHACH.

ROZDZIAŁ I.

Krotkie dowody, o zakamiałości sercá, y o początku iey, y opisanie teyże, z Pisma Świętego, z Doktorom Świętych, y przyrodzonych Rácyi wzięta.

O Chorna do wiedzenia wielu rzeczy ná świecie rozumow ludzkich chętność/ ná usmierzenie wrodzonego apetytu/ ciekawie szuka/ y táłomie/ początkow wśyśkiego tego/ co tylko pod tey Cenzurą/ albo rozsádek poddać się może/ y tak długo nie bywa uspokojona/ aż musi dokazać swego. Dostónale stworzenia/ y niedostónale/ wśtrog przenikatać/ ich własności/ y początkow dochodzi/ prámu zádosyć czynić przyrozdzenia sobie danego/ táto nápisal Filozof Arystoteles. Intellectus, est habitus circa principia intelligibilia. *Rozum, jest sposóbnóść okoła początkow pógnytych od siebie rzeczy. Záczym/ luboby Náturá Náturá chętná cokolwiek zátać przed rozumáni ludzkiemi/ nie może mieć tak śrytego depozytu/ w którymby bezpiecznie pod złotym kłuzem sekretu/ schronić/ y zátać mogła własne śácunki/ zwłászczá przed tákim/ co y wlas*

Rozum dochodzi skrytych początkow rzeczy.

Arist: 6: Ethicorum.

y własne Natury wnatrzności cielskie przestępną bez
skody umie.

Złota, y
srebrá po-
czatki.

Job. cap:
28.

Początek
Madrości
y złości.

Prover:
9.

Ecclesia-
stici. 10.

1. ad
Thim: 6.

Błądzą
rozum.

Psal: 57.

Błąd kół
w mow.

Głęboko desyć pod gorami/ przywalcne niewzruszonymi
skalami/ iako mocna pieczęć/ Natura trzyma drogie sre-
brá/ y złote kruszce; w nurtach niezbrodzonych morza cho-
wa zatłoczone perły/ burzyny/ korale/ y inne kleynoty: a prze-
ste y tych utłoczone tam złożenie/ biegłe rozumy ludzkie wy-
spiegowały. Co iawnó jest z Pisma świętego. Habet ar-
gentum venarum suarum principia, & auro locus est, in
quo conflat. Ferrum de terra tollitur: & lapis solutus
calore in as convertitur. Locus sapphyri lapides ejus, &
glebæ illius aurum. Ma srebro żył swoich początki, y złoto
jest miejsce, w którym się walcia. Żelazo w ziemi się bierze:
a kámién w ogniu rozpuszczony w niedz się przemienia. Miey-
sce sáfru kámiénio jego á brzyły jego, złoto.

Początku náwet madrości dewiedziat se pilny náś ro-
zum/ y doszedł go intelekt ludzki: Principium sapientie
timor Domini. Początkiem Madrości boiaźń Boża. A co
więkša! cóká ciemność/ nieprawość/ niecnota/ złość/ nie
mogły przed rozumami zatłoczyć rodu stworzyciela/ Których to
gniazdo znalezione pokazał światu mądry Salomon: Ini-
tium omnis peccati est superbia. Początkiem wszelkiego grze-
chu jest pycha. Tákże y Páwł S. Apostoł: Radix omni-
um malorum est cupiditas. Początkiem wszelkiego złego jest
chciwość.

W tym tédnák różność test/ iż nie każdy siłom ufać sta-
bego rozumu/ doysć może prawdziwie początków wszelkich
rzeczy/ á osobliwie początku grzechu/ złości y nieprawości/
ktorego szukać zmylić może droga: Erraverunt ab utero,
locuti sunt falsa. Zblądziłi od żywota/ mówili fałszy: opo-
wiedziat psalmista.

Táké zblądziłi nieszczesliwi w drodze zbawienia/ w náu-
kach fałszywych uporezywi Kálwini/ Lutrzy/ y inni Sekta-
rzy/ którzy wyznalić EUGA wszelkiego Stworca y
Autorem wśch rzeczy: DEUM bonorum, omniaum Au-
torem:

o Zákámiałości Sercá, w grzechách. 3

torem: przytym bładliwie/ upornie/ á fałszywie śmiela twiera
 dzie/ iakoby Pan B O G miał bydy/ grzechu/ y nieprawości
 sprawca. A tak nazywał Kálwin: Deum iudicio ac decre-
 to suo id ordinare, & necessitare miseros mortales ad omnia
 flagitiorum genera perpetranda. *Bog śadem y dekretem swo-
 im to sporządza, y przynagla ludzi do popełnienia niecnót. Ten-
 ich bład niešťczesliwy/ y wspomnienia tu niegodny/ iáwny
 światu/ bolesny Kościołowi światemu/ zwiędzony isto-
 tnymi Kálwinow y Lutrow uporem/ nie powinien mieć tu
 inšey próby/ ale nagana. Boć wtym bładzie tylko sam test
 iášťzurcy iad od czártá przekłete go z piekła wydány/ pod
 iazykami Kálwinistów zátáony: Venenū alpidū sub labijs eo-
 rum. Quorū os maledictione & amaritudine plenū est. Truciźná
 zmų pod wárgami ich, ktorých usta przekłectwá, ygorzkości pełne sá.
 A to ná zaráżenie serc w ludźiách skłonnych do niecnót/ nie-
 prawości/ grzechow śmiertelnych/ á niechcących sie upamię-
 táć/ áni usiłuiących powstać z natogu złego. Przeciwno
 czemu sá słowa Pzechiela Proroča: Confortastis manus im-
 pij, ut non reverteretur à via sua mala. Zmóćniliscie ręce nie-
 zboźnego, aby niepowracał z drogi swoiey złey. Co uczynili ná-
 uka Kálwini.*

A je Pan B O G wszechmogacy Stworca Niebá y zie-
 mie/ nie test Autorem/ sprawca/ áni początkiem grzechu;
 Kościoł światy náš Kátolicki máiac zá fundáment prawdy
 Piśmo świete według Ireneusza światego: Firmamentum
 Ecclesiae est Evangelium, & spiritus vitae. mocno broni
 fałšow Kálwinistich/ honoru Bożiego/ przeciwko ktorým
 sá ożywište z Piśmá światego świadectwá: iáko to z Psal-
 mow. Non Deus volens iniquitatem tu es. Nie iešte ty
 Bog chcący nieprawości. Znowu, Justus Dominus in omni-
 bus viis suis, & sanctus in omnibus operibus suis. Sprá-
 wiedliwy Pan we wšyřkich drogách swoich, y Święty we wšyř-
 kich uczynkách swoich. Sa y inše obrony ná to Sálomóná
 mądrego: Nemini mandavit Deus impię agere. Zadnemu
 Bog nie kazał czynić niezboźnie. Sa y wiele Światech Pro-
 rokow/

Calvin?
 Libr. 2.
 Instituti-
 onū cap.
 27. Nu-
 mero. 3.

Psal: 13.

Vmierz-
 dzenie
 grzechow.

Ezechiel:
 Cap: 13.

S Irenae?
 Li: 3. ca:
 11.

Psal: 5.
 & 144.

pan Bog
 nie iešte
 początek
 grzechow

Ecclesiā:
 15.

Abacuc.

1.

rożow/ z których dosyć czyni wśyskkiem Prorok Abakuka
wyznanie. Mundi sunt oculi tui, & nō videas malum, & re-
spicere ad iniquitatem non poteris. *Czyli sa oczy twoie, y
odwroczone od złego, y patrzac na nieprawość nie możesz.*

Psal: 109.

Tymi/ y tym podobnymi sentencyami/ lubo uper Kalwina
now zwycięża Kościół święty/ z nich per legitimam conse-
quentiam don odzacz/ że Jan XXVI w Troycy Świętej też
dyny/ nie jest Antyrem grzechu: na jedne y inszych wte-
le świątce Doktorow Świątych/ Mądrych Teologow/
przy których nieoryginalnie z wartełgłowych nieprzyjaciół mieć
może zwycięstwo/ przy pewnym wyroku Psalmisty świętego:
Conquassabit capita in terra multorum. *Zetrze na ziemi
głów wiele.*

Concil:
Trident:
sessione
6. Can. 6.

Przeklęty
kto mówi
że Bogieś
grzechu
Autorem

Ibidem.

A naprzód niezbójnych Kalwinow zwycięża Araúzycjanście
Concilium Wycom Świątych/ y w dalszym czasie potomnes
go wieku Trydenckie/ wielogłowney Hydrze plekielney os-
gnistym przekleństwem dogrzewające. Aliquos ad malum
Divina potestate predestinatos esse, non solum non credi-
mus, sed etiam si sint, qui tantum malum credere velint,
communi detestatione illis Anathema dicimus. Niektorych
do złego Boska mocą przyzrządzanych/ nie tylko nie wierzymy/
ale też y takim teżeliby byli chcący wierzyć temu złemu/
pospolitym odrzekaniem przekleństwo daliśmy. A powtornie
tamtę: Si quis dixerit mala opera, ita ut bona, Deum ope-
rari, non permittendo solum sed etiam proprie & per se,
Anathema sit. *Ktoby mówił uczynki złe, tak iako y dobre,
Bog czyni, nie tylko dając na wolę, ale też y własnie przez sie-
bie samego, przekleństwo takiemu.*

Do Boga
złość nie
ma przy-
stępu.

Psal: 90.

BOG wszechmogący nieśkończony jest w dobroci swojej/
a iakoż ma być sprawca grzechu/ złość w sobie zachowu-
jącego! odwraca twarz od nieprawości/ a także tey ma być
pragnącym! zwłaszcza ten/ do którego złość nie ma przy-
stępu. Non accedet ad te malum. Według Psalmisty
Świętego deklarycyey.

Po wśyskie wielkizłacych Doktorow świątych wyznania/
y z wielu

o Zakamiałości Sercá, w grzechách,

5

y z wielu uczonych Teologow rácye wyczerpnióne/ ná pos-
chánbienie Dyssydentow/ to oczywiście głośa/ że Pan Bog
zley woli nie czyni ludzkiey/ ale oná samá swoia po-
pedliwość/ skłonna do zlego/ zarája siebie/ y wniwecz o-
bráca. Jáśnie tego dał áttestácya Swiaty Augustyn/ ktore-
go ad præsens trzy wypisule sentencye: Pierwsza jest: Ma-
læ voluntates à DEO non sunt, quia contrà naturam sunt, quæ
ab ipso est. *Zte wole od Bogá nie są, bo przeciw naturze są,*
która od niego jest. Druga sentencya: Detestanda & abo-
minanda opinio est, quæ Deum cuiusq; malæ voluntatis
aut malæ actionis credit Authorem: universæ enim viæ Do-
mini misericordia & veritas. Adulteria enim matronarum, &
corruptelas Virginum, non instituere novit sancta Divinitas,
sed damnare: non disponere sed punire. *Obrzydłe takie rozu-*
mienie jest, które Bogá iákiejkolwiek złey woli, álbo uczynku złe-
go wierzy być sprawcą: boć wszystkie drogi Pańskie, miłosier-
dzie, y prawda. Cudzołóstwá álbowiem mátron, y skázy Pánie-
nek nie umie stánowiąc święte Bosłwo, ále potępiać: nie sporza-
dzáć, ále karáć. To pomieniony Swiaty: Ktorego ná tym
tám mieyscu jest trzecia sentencya. Si à iustitia & pieta-
tate quis deficit, suo in præceps fertur arbitrio, sua concu-
piscencia trahitur, sua persuasione decipitur. Nil ibi Pater,
nil Filius, nil Spiritus Sanctus: nec in tali negotio quid-
quam Divinæ voluntatis intercedit, cuius ope scimus multos
né laborentur detentos, nullos autem ut laborentur impulsos.
Iezeli w spráwiedliwości y pobożności kto uśláte, swoia spada ná
się wolnościá, swoia uwodzi się pozádlivostiá, własným oszukiwá-
się mniemániem. Nic tám nie czyni Ociec, nie Syn, nie Duch
Święty: áni do takiej spráwy wkłáda się wola Boska, ktorey po-
moca wiemy wielu by nie upádali záttrzymanych, á żadnych ná
to, aby upádli popchniętych.

Takowa rzecz według słusności/ y prawdy/ sam tylko/
człowiek jest nieprawości Autorem/ y sprawcą/ ná swoje
skóde/ á dobroci niepoietey BOG, który stworzył człowieka
y postánowił ná świecie in statu gratiæ, żadnym sposobem

*woli ná-
zey Pan
Bog nie-
czyni złe*

S. August
Lib: 5. de
Civita:
D E I.
Cap: 9.

S. Augur
in Libro:
de Arti:
sibi falsò
impositis
Articulo.
10. & 13.

*Sam do-
browol:
człowiek
Vpada.*

y żadna miara nie przykładą się ad formale malitiae peccati. Co wszystko/ lubo ma swoje pewność z nauki Świętego Augustyna: może lepiej ztwardzono bydy słowy innych Świętych/ iako to Fulgentego Świętego: Deus non est author illius rei, cuius est ultor. Także Tomáša Świętego/ z Aquinu: Deus non potest esse directè causa peccati, quia omne peccatum est per recessum ab ordine, qui est in Deum, sicut in finem. B O G nie może bydy prosto przyczyna grzechu, bo wszelki grzech jest przez oddalenie się od porządku, który jest do B O G A, iako do kresu. Zaczynam początkiem/ y przyczyna własna jest samą wolność woli/ iako deklaruje Tomáš Święty. Defectus iste non reducitur in Deum, sicut in causam, sed in liberum arbitrium. Na tożrey zmocnienie prawdy/ stosuje się nauka ukończonego Dnia Augustyna s. Prospera także s. Sicut Deus non indidit malo Angelo illam voluntatem, quā in veritate non stetit, ita nec hominibus illum affectum, quo diabolum imitarentur in servit. Iako Bog nie nadał złemu Aniołowi owej woli, która przy prawdzie nie stała, tak ani ludziom affektu owego, którym Diabła naśladować nastręczył.

Wierz Czytelniku łaskawy te dokumenty przed oczy na obświecenie Katolickiej prawdy/ na odporu danie bluźnierstw ięzykom rebelizującym Bogu/ zaoszczędzonym przeciwnościom ięzykom: Posuerunt in caelum os suum. na za-warcie rozdarćey pąszczki. Obstructum est os loquentium iniqua. A biorac to w głęboką apprehensyą przy pilney uwadze/ osadz to początkiem jest grzechu/ y nieprawości: tuż nie Pan B O G iakom wypisał/ tedyć na człowieka y na wola tego zła/ zlewać się ma/ y zwalać wszelkich nieprawości/ y zbrodni congeries. Człowiekowi to przyczyna Páweł Święty. Per unum hominem peccatum intravit in hunc mundum. Przez iednego człowieka grzech wszedł na ten świat. Człowiek Dycem jest grzechu/ wola zła Młodości/ gniazdem y złożeniem uporne serce/ tam się rodzą/ choswata nieprawości/ y zdmuch wynikają. De corde exeunt cogi-

S. Fulgē-
ti^o Lib: 1.

S. Thom.
Aqu. 1^a 2^a 2^a 79.
Articu'o
1. & 2.

Ibidem.

S. Prosp.
in Respō-
sion. ad
obiec-tio-
nes Vin-
cētianas.

Zty Anioł
zła swego
wola u-
padł.

Psal. 72.

Psal. 62.

Romano-
rum 5.

o Zákamiáłości Sercá, w grzechách:

7

cogitationes malæ, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia, & blasphemix. Z sercá wychodzą myśli złe, zaboystwa, cudzołóstwa, porubstwa, złodzieystwa, fałszywe świadectwa, y bluznierstwa: powiedział Pan Chrystus. Na ten plód y rodzaj niecznotliwy/ stáżował palcem Psálmista Świety. Ecce parturiit iniquitatem, concepit dolorem, & peperit iniquitatem. Oto zrodził nieprawiedliwość, poczał boleść, y powił nieprawość. Tego wszystkiego płodu/ rodzaju/ niecznotliwego przychodu/ okaza jest nieczbożna matka złá wola: Non est, quod cuiquam nostram ascribamus æmulationem, nisi nostræ voluntati. Nemo nostrum tenetur ad culpam, nisi voluntate propria deflexerit. Nie máś komu przypisować utrapienia naszego, tylko naszej woli. Zaden z nas nie jest obowiązany do winy, chyba własna wola skłoniła. Świety Ambroży napisał.

Doszedłszy już tedy/ kto początkiem jest niecznot/ y grzechow/ śnádno już będzie coieść/ że tenże jest/ upor w złościach/ nieużytość sercá/ y zákamiáłości sprawca: Która to zákamiáłość rodzi się z wolu dopuszczonych grzechow/ tak w następującym Rozdziale o stopniach zákamiáłości/ máś Czynelnika łaskawy/ ktoremuś tu ad praesens tedne Chrystopolitańskięgo Biskupa/ przynosię ná ukońtentowanie senecency. Obstinatio provenit ex contemptu Dei, & contemptus venit ex superbia, & consuetudine peccati. Nieużytość pochodzi z pogárdzenia Bogiem, a pogárdzenie przychodzi z pychy, y z nálogu w grzechu.

Przytáżnym sercem Kátolickim przyjmując to/ có o początku zákamiáłości w wyżej położono przytáżny Czynelnik jest/ bez żadney retárdacyey to trzymać będzieś za nieodmienny Artykuł/ że uporczywa w złym wola/ tak mąca cha cnot/ matka nieprawości/ matka grzechow/ Iniquus lactat amicum suum, piastunka niecznot/ karmicielka zbrodni test; tak też y osobliwa będzie Opiekunka zákamiáłości. Ale przy swojej státeczności zayść moje warpliwosć/ ztąd/ że Páweł świety należyćie stosując wszystko do woli Bożej/

z Sercá
pochodzą
grzechy.

Math. 5.
Cap. 15.
Psál. 7.

S. Ambrosii
de Vita
beata.

Wola złá,
grzechy;
a grzechy
rodzą zákamiáłość
sercá.

Jacobus
de Valētia
in
Psál. 35.

Prov. 16.

8 Rozdział Pierwszy

Roma-
nori 9.

Wspli-
wość?

S. Au-
n° Episto-
la 106.

(Exodi
Cap. 4.

S. Greg.
Papa in
Ezechiel.
Hom. 11.

Iako rozu-
mieć z-
kłamliwość
serca od
P. Bogá.

S. Thom:
Aquini:
C. Rom.
2. Lecti-
one 3.

Sapientel-
æ 5.

Balthasar
Corderius
Soci. Iesu.
in Catena
65. Patrum
Gracorum

stiey/ y tey pebdaiac/ nanisat: Cuius vult miseretur, & quem vult indurat. *Zmituie się nad kim chce, a kogo chce z-
twardza.* Zaczynam śnadźby/ Eto mogł pomyslić/ że Pan
BOG sporządza sercá stwardzenie.

Te tedy waspliwosć iako należy rozumieć/ náuczyl Au-
gusty: S. Wiaty: Non importiendo malitiam, sed deprecando
gratiam. *Nie udzielaiać złosci, ale nie daciać łaski.* A ilekroć
pisino Swiate w rożnych peryodach obferynych Ksiąg swo-
ich/ albo y Rozdziałach wspomina to o Pánu Bogu/ iako-
by miał czynić zakamiałosć sercá/ iako to náprzykład/ o Sás-
raonie: Ego indurabo cor eius. *Ia zátwardzę serce iego.*
To rozumieć sano iudicio potrzebá według explikacyey Swia-
tych Doktorow/ z ktorých porzadku/ Swiaty Grzegorz Pa-
pież rozwiązał te trudnosć: Non enim cor peccantis Do-
minus obdurat: sed obdurare dicitur, cum ab obduratione non
liberat. *Sercá grzeskacego człowieka Pan nie zátwardza, ale
zda się ie zátwardzać, kiedy od zakamiałosci nie uwolnia.*
Wten czas ci Pan BOG iakoby czyni zakamiałym serce/
gdy częstokroć in panam precedentis peccati, od zaka-
miałosci zdraż nie wybawia człowieka.

Zgodne są y inszych Swiatych o tym zdania/ zwłaszcza
Doktora Anielskiego Tomáša Swietego/ ktorego ná text
Páwła Swietego/ taki jest dokument: Deus, non dicitur in-
durare, quasi immittendo malitiam, sed non apponendo gra-
tiam, *Bog nie zátwardza sercá dodaciać złosci, ale nie przy-
kladaciać łaski.* A insymt sentencyami do tego sluzacemi ro-
żnych Autorow/ tu nie zaprzatáiac mieysca/ dosć to wy-
pisać/ że sami sobie grzesznicy winni/ gdy wychelznáni ná
rospuste wpeláka/ według effatum Salomona Madrego/
Laſſati in via iniquitatis. *nie máta miary w nieprawo-
ściach/ ich w zakamiałosć sercá wiódacych.* Co utwierdza
náuka Báltázára Borderá. Societatis J B S U: Homines se-
ipſos propriè obcecant, & obdurant, dum pravis affectibus
adhærentes, lumen Divinum nolunt recipere. *Ludzie sami
siebie własnie zástlepiaia, y zátwardzaiia, gdy do złych affectow
przyſtáiac,*

o Zákamiáłości Sercá, w grzechách.

przysłać, światła Boskiego niebca przysłać. Tak penitentny Autor. Ale Pan BÓG tak właśnie proprie loquendo ma się do sercá zákamiáłości/ iáko wiec słońce zachodzące po długim dniu/ do ciemności ziemi ozażających: to jest/ nie grube umbry rozposćterając/ ale per recessum, & lumen, avocando, y infym odległym kráinom/ iáśnych użyczać pro mieni/ zda się bydź omylnie/ ciemności okázya.

Wnieśliżonych tátennicách/ y ludzkim rozumem niezmiernych BÓG niebosćigły/ wydał iáwne przez Psalmistę Światego/ iákim sposobem przyktáda. się do sercá zákamiáłości. Non audivit populus meus vocem meam, & Israel non intendit mihi. Et dimisi eos secundum desideria cordis eorum, ibunt in adinventiōibus suis. Nie słuchał lud mój głosu mojego, a Izrael nie zámierzał do mnie. I rozpuściłem ich, według chęci serc ich, poyda za wynálezieniem swoim. Do lepszego zrozumienia to Pisimo podał nam B. Theodoretus Cyrenjski Biskup: Mea cura ipsam expoliavi, sibi verò ipsum suis consilijs ferri, veluti navem fundo, gubernaculoq; carentem. Przestarem mieć o nich stáránía, puściłem ich ná ich zamysły, iáko okręt bez dná, steru, álbo poiaźdu nie má. iacy. Dápominać BÓG grzesznikow sobie nieposłusnych/ á oni głupim rzadzac się rozumem/ dają ná zgube/ y utrąca swoie! Prora tm opowiedział Páweł Światey. Benignitas DEI ad penitentiam te adducit: secundum duritiam autem tuam, & impenitens cor, thesaurizas tibi iram DEI. Láskáwość Boska do pokuty cię przywodzi: według zaś zákamiáłości y niepokutniacego sercá, skárbiś sobie Boski gniew. A Eie dy Pan BÓG od człowieka tásce swoie oddali/ iuż sobie táki rády nie moze dáć/ ale w zákamiáłości sercá/ upadać/ y ginąć musi. Si gratia DEI destituerit hominem, tunc appetitus sauciatus, inclinatus, & pronus ad malum, ruít ad omnia scelera. Ieżeli táká Boza opuści człowieka, tedyć chćiwość zaráżona, náchylona, y skłonna do złego, wpada we wszystkie zbrodnie.

Do kumentá te położone meridiańa luce iáśnieysze/ mogą

B

1034

in Luca 8
Caput.

Iáko stón
ce ciemno
ści, iá
Pan Bog
nie czyni
zákamiá
tości.

Psal. 80.

Bog opu-
ścił nie-
słuchają-
cych iego.

B. Theod:
Ep. Cyrē-
sis in Psal.
80.

Rom: 2.

Jacobi de
Valentia
Chrysopót
Episc: in
Psal: 80.

Złoté, ko
cha cie-
winości.

Joan: Cap.
3.

1. Corinth:
Cap: 4.

Pierwszy
dowódz.
kamiato-
ści

Genesis. 2.

S. Joann:
Chrysoff:
Homil: rz
in Genes.

Człowiek
z ziemi
stworzony

rozumem niewiadomym/ tak dobrze obowiąże Autora zaka-
miałości/ iako wiec słońce na południowej linii młacie kcn-
ystencya/ ciękaćemu oku zataione obiecta iasnymi promie-
niami widoczne czyni. Jednak/ że z przyrodzonego nalogu
nieprawnosci/ per consequens y zakamiałosci/ chrania sie cam-
pum apertum, lubi ciemności/ y w nich rada gości/ iako Chry-
stus Pan porzedzial: Omnis, qui male agit, odit lucem:
& non venit ad lucem, ut non arguantur opera eius. *Wszelki*
kto źle czyni, nienawidzi światła: y nie przychodzi, do iasności,
zeby nie były zganiene uczynki jego. Przetoż tak stryćie zata-
ione zakamiałosc serca/ nalezyta test/ y przyzwolta/ przy-
redzonych Kacyi dokumentami przykladnymi oświecić/ z
ktorych każdy z Pisma Swietego przytoczony/ illuminabit
abscondita tenebrarum. *Jako Swiety Patrel upewnił.*

Tławyławienie uporu/ stalosci w grzechach/ zakamiałos-
ści serca; na dowod tego/ że sie wstrytosci ludzkiego ser-
ca znayduie; sam Pan BÓG przez usta Prorokow swo-
ich w Pismie Swietym Kacyi lubiećis oculis używał/ do
zrozumienia naszego/ w kamieniach/ stalach/ krzystalach/
dyamentach twárdych/ nieuzitych zelazach/ zá pewno owa
wydaiac; ktore w slyskie dokumenta tu krotko przytaczam/
okreslaiac świadectwa Pisma Swietego placiorata ligba.

A naprzod człowiek sam by to miał znać do siebie/ że
sposobnym y skłonnym moze być do zakamiałosci/ a to
względem materyy/ z ktorey test wyłstakowany Bosta Reka.
Formavit igitur Dominus Deus hominem de limo terre.
Stworzył tedy Pan BÓG człowieka z bryły ziemi. Nie użył
Pan BÓG na stworzenie człowieka/ złota/ albo srebra/ ale
ziemie/ chce go pamielnym uczynić podłosci tego: Ktora
Kacya test Chryzostoma Swietego. Ne ignorando homo
quomodo constitutus sit, magnus sibi videatur, & prescri-
ptos sibi limites transeat. *Z ziemi stworzył, zeby niewiedzac*
człowiek iako uformowany jest, nie rozumiał wiele o sobie, y zeby
zatozonych granic nie przestępował. Co tenże Swiety powo-
rzył: Ut substantiæ nostræ qualitate pendentes, mode-
liam

o Zakámiálosći Sercá w grzechách.

11

stiam discamus. *Abyśmy postanowienia naszego istność rozważa-
iac skromnymi byli.*

Piekna to bárdzo/ y poważna Konfideracya/ do Ewreý Rus-
zy Izáaiáš Proroká pokorne o sobie rozumienie: Et nunc
Domine, tu Pater noster es, & nos lutum. *I teraz Panie,
ty Oycem naszym jesteś, a my błotem.* Aleć powinniś y druga
mteysce tu mieć reflexyá Rupertá Opátá/ Ewreý uwážaiac/
pulchra plasmata, in gloriam & honorem preparata; á
dla czego by były zśienie y prochu/ iáko Hebráýska wersyá
mteiste. de pulvere terræ. nápisat: Cum legimus, quia
formavit Dominus hominem de limo terræ, non discuti-
endum nobis est, cur ita fecerit? sed potius illud timendum
unicuiq; nostrum de seipso, ne vas quod fecit ipse, dissi-
petur in manibus eius. *Wac się tego potrzebá/ żeby nacy-
nie to/ Ewre on ulepił/ nie było popsfwane. A tego czegoś
się trafia/ iáko Jeremiašowi Prorokowi/ in domo figuli, w
gáncárskim domu/ do wldzenia podáno było/ y tego się ná-
párzył. Dissipatum est vas, quod ipse faciebat è luto.*

Nie uwážála tego bynamniŏy grzesznicy/ Ewrezy to iáko
bloto od stonćá twárdnieta wewnecznie/ y wygrzani pos-
teżnie gwałtownym ogniem nieprawość/ użyć się y przefor-
mowác nie dádza: á tych reprezentuiac Psalmistá nápisat:
Aruit tanquám testa virtus mea. *Wschłá iáko skorupá cno-
tá moia. Aruit cor meum. Wschłó serce moje.* A ták w-
tey uporczywey státości/ sprzećiwótac się BÓG/ z błotney
ślenie przementála się w kámenie/ dla zákámiálosći. sercá.
Induraverunt facies suas supra petram, & noluerunt reverti.
Stwárdzili twarze swoje nad opokę, y nie chcieli się náwroćić.
Jeremiaš Prorok nápisat: góście dołóżył kómentem Hugo
Bárdynat: Induraverunt; per inverecundiam, & in puden-
tia non peccandi. Przez niemódybliwość w grzeszeniu.

Drugi dokument o zákámiálosći sercá/ że się włáśnie/ y
prawdšiwie znayduie w ludšciách grzesznych/ podáte Izáaiáš
Prorok przyrodzoney rzeczy przyktádem: Vá, qui contradicit
factori suo, testa de famijs terræ. *Biáda, kto się sprzećiwia*

*djeby się
nie wyno-
sił.*

Isaías C.
64.

Hebraica
litera.

Ruperty
Abbas in
Genesim

Jeremiaš
18.

Plalm: 21.
& 101.

Człowiek
twárdnie-
ie iáko
kámen.

Jeremiaš,
5.

Hug. Card
in Jerem:
Cap. 5.

Drugi do-
kument.
zákámiá-
losći.

Isaia Cap:
45.

Samia gli
na twar
da iako o
pokd.

Ex Plinio.

Job. cap.
41.

Psal: 118.

Hug. Card
in Ps: 118.

1. Corinth:
Cap. 5.

Grzech
kwasowi
podobny.

Serce po-
wolne.

Psal: 21.

Siworey swietu, skorupa z twardey gliny ziemie. A nie bez fundamentu sufnego uczyni takom paracya do twardey gliny/ iako utajacien u dobrze/ wiadomo byds moze: gdyz za ewangelicem Pliniusza Naturalisty/ Samia, test to glina perna/ w twardosci roznaiaca sie z epoka/ tak dalece; ze praco/ y robota ludzka z niy wyrobione byds moga ostre/ podobne zelazu instrumenta. Samia eius firmitatis est, atq; duritia, ut ex ea gladij fiant. Twarda iest, y zaledwie przez wielka moc nzyt sie da. Otoj chcec Prorok opsać mienysa tość serca/ y upor/ zalył przykladrego wizerunku epoczyskiej gliny, na to; zeby grzesnik wtodzial/ ze serce tego w uporze zatamialym byds moze. Wprunsenal przed tym testze ta utrage Prorocka Job cierplivy o grzesnikach to twierdzacy. Cor eius indurabitur tanquam lapis: & stringetur quasi malleatoris incus. Serce tego swarozucie iako kamien: y zdrgwiete iako blacharzka kowadło. Tut naleza y Psaln isty Swiatek swia: Coagulum est sicut lac eccreum. Zstado sie iako mleko serce ich. Co do zapamietanych grzesnikow przyrounyra Hugo/ Kardynal Roskola Swietego: Lac ex adiunctione fermenti coaguletur; sic cor malorum ex adiunctione vitiorum, vel ex societate vitiosorum, indurebit & arescit. Mleko z przydania kwasu tzech, tak serce zlych z przytozenia wyslepkow, albo z towarzystwa wyslepnych, twarozucie y usycha.

Prawda to test oczynista/ ktorzy domodzi przestroga Pawla Swietego, Expurgate vetus fermentum. Epulemur non in fermento veteri, neq; in fermento malitiae, & nequitiae. Oczyszcicie siary kwas. Wzwaymy sie w kwasie dawnym, ani w kwasie zlotci, y nieczoty. Grzech test kwasem: przez to gdy glowiek nie chreni sie go/ musi zzeze iako mleko to zstadle w serdecznych asetrach/ ex adiunctione vitiorum. Rozna w umyslach y sercach naszych test dyspozycya; Jedne sposobne y do dobrego sklonne topnieia iako rozgrzany most: Anima mea liquesacta est, oczym Psalmista: Factum est cor meum, tanquam cera liquescens. Drugie w krobności uzyt

se

o Zakamiałości serca w grzechach: 13

się nie dądo. A te obiedwie przeciwne sobie własności wydat Błogosławiony Teodoretus Cyru Biskup: Quemadmodum sol iste, una & eadē virtute contraria operatur; sic ex longanimitate DEI, nonnulli capiunt utilitatem, alij verò damnum: & illi emolliuntur, isti verò indurantur. Iako słońce jedna władza różne czyni skutki; tak z niekwąpliwości Boskiej, niektórzy pożytek biorą, drudzy zaś škodę: I jedni się zmiękcza, a drudzy szwardzia. Owi właściciel co częstoć uważając prześle defektu na czas za nie żałują a z tym wbystrim poprawy żadney życia rozpustnego nie czynia: o których to Święty Augustyn napisał: Qui peccus suum cundit, & se non corrigit, peccata solidat, non tollit. Kto się bnie w pierś, a bez porawy, grzechy umacnia, nie zgładza.

Trzeci byś może zakamiałości serca dokumentem / wzięte podobieństwo, alystroplynacych wód / które to pod czas ostrej śmy w ledu grubego skorupę odśiewała się / y ciekawe chęć, perott iacoby gruntownym mostem ściela pod nogi ludzkie: iacoby szwarcowolny uznawşy to / napisał Job: In similitudinem lapidis aqua durantur, & superficies abyssi constringitur. Na podobieństwo kamienia wody twarznica, y powierzchność głębokości spota się. A że / to podobieństwo przyzwolte jest grzesznikom zakamiałym / tego sa proby dwie: Jedną / bo pismo Święte ludzi przyrownało do ciekacych wód kilka razy; iako to w objawieniach, Świętego Jana: Aquas, quas vidisti, populi sunt & gentes. Wody, któreś widział, ludzie są y narody, i w księgach królewskich: Omnes morimur & quasi aqua dilabimur. Druga też znaukt Hieronima Świętego: De his mihi dicere videtur, qui nimio oblivionis Dhi frigore obriguerunt, & instar lapidum solidi, & duri effecti sunt. O tych zdami się Pismo mówi, którzy zbytecznym zapomnienia BOGA zimnem zmarzli, y nakłat kamieni, utwierdzonymi, y twarzymi stali się. Co dalsza nauka ten Święty roboruje: In abyssu profundam obscuritatem mentis puto intelligendam, quae ita obtusione infidelitatis nimis operiatur, & constringatur quodam gelu impietatis,

Serco 'u' porne.

B. Theod: Ep. Cyrē: Quasi: in Exodum.

Umocnie, nie grzechow.

S. August: Libr: 3. de Libero Arbitrio.

Trzeci do wód zakamiałości serca.

Job. Cap: 38.

Apocalips. Cap: 17.

2. Regum 14.

S. Hieron: in Caput. 38. Job.

*Jako wo-
dą i mro-
zu, tak i
sercem i
mro-
zom.
Idę, ibid.*

ut saxo similis fiat. W przepaści umysłu głębokie zaćmienie po-
rozumiewam, który zbyt czynnym niedowiarstwem iępiecie, y niezbo-
żności mrozem iępiecie, że y twardością kámiennowi wyrówna.
Dowodzi tego Doktor Świety nieodmienna ássercya. Qui-
dam hominum percutiuntur plaga obdurationis, & corda
eorum durissimo atq; insolubili quodam gelu, & frigidissimo
constringuntur, ut non sentiant ferventis divinæ chari-
tatis calorem. Niektórzy ludzie z kámienną pońsą, y sercá
ich twardym, y nieprzekonány mrozem, á zimnym scisnionie by-
wáia, tak że nieczuia gorącej miłości Bóskiej ciepła.

*Sercá o-
ziębłość.*

A próż będzie tak tepego dowcipu/ nie uznawácego/ iá-
ko wielka proporcya/ znaczna parvas test/ z kámiennego w nie-
práwosciách sercá/ z wodą w lod grubą przemienioną: Pro-
ra metamorphosis, albo przekształcanie bywa/ gdy po-
wygásentu z sercá ognia miłości Bóskiej/ nátychmiast zaráz
okropne następste zimno/ y przykra oziębłość: Refrigescet
charitas multorum: iáko Pan Chrystus powiedział.

*Matthæi,
Cap. 24.*

*Czwartá
próbá z ká-
mienną.*

Stanie za czwarta próba sercá z kámienności/ y za przykład
dny dokument/ powieść Salomóná mądrego: Frigidus ven-
tus Aquilo flavit, & gelavit crystallus ab aqua. Zimny wiatr
połnocnemu poboczny zówiał, y zmarzł Krzyszał od wody.
Co tedy/ y iáko się stało: málać za fundament powieść

Ecclesi. 43.

Jeremi. 6.

Jeremiášá Proroká: Sicut frigidam facit cisterna aquam:
sic frigidam fecit militiam suam, do wodza z Śwetych Tlu-
máczów pisma Świetego y z Vczonych. Z tych wielu pierwsze-
tu miejsce mieć máia słowa Hieronimá y Grzegorzá Świe-
tego Papieżá. Per Aquilonem sæpè diabolus designatur, &
iste constringit in frigore. Połnocny wiatr częstokroć Czartá
známionuje, który zátęża w oziębłości. Pracowity kómentár-
tor Pisma Świetego/ Hugo Kárdynał Rzymiski Zakonu S.

*S. Gregor.
Pap. Hom.
13. in Eze.*

*Jako krzy-
świat się ro-
dzi, tak y
z kámienną
iáko sercá.*

Dominiká tegoż właśnie dowodzi tymi słowy: Frigidus ven-
tus Aquilo, id est Diabolus flavit suggerendo, vel persequen-
do, & gelavit paulatim frigore perfidiæ crystallus, id est pec-
cator induratus; ab aqua, id est á propria concupiscentia, sine
quá peccator nunquam indurari potest. Zimny wiatr półno-

cny,

o Zakamiatłości Sercá, w grzechách. 15

czy, to iest Diabat zawiát, poduszczáiec, albo prześláduiac, y zmarzt powoli zimnem niedowiarstwá Krzyśtat, to iest grzesnik zátwardzeaty, od wody, to iest od włásney poządliwóści, bez ktorej grzesnik zakamiatym stáć się nie może. A toćiejsze może bydź gruntuwna podpora tego co się potożyło/ że Krzyśtat w pótłocnych kárálnách rodzi się z zimná zbytecznego / iáko Piniusi/ y Błogosłáwiony Woyciech Wielki/ Biskup/ y Wyznawca Chrystusow/ Dominikan/ w tenen práwie sens nápi-sált. Ferè quotidiana consuetudine constat in Aquilonaribus Regionibus crytallum produci, ex defluentibus deluper aquis, quæ nimio gelu contrictæ lapidescunt in metallum. A to podobno było okázáya Bernardynowi Swtetemu z Seny/ do uczynienia komparácyey grzesniká z Krzyśtatu rodzátem. Ita est in aquilone mali usus & consuetudinis peccatorum, quia ita congelat animam, ut semper induretur, & anima indurata, siue in prosperis, siue in aduersis semper peiores. Ták iest w Akwilonie złego postępku y nálogu grzechow, bo ták okrzepła czyni duszę, że y zátwardza, á duszá zakamiatá, lubo w powodzeniu dobrym, lubo w przeciwnóści, záwsze gorśa bywa. Do tych ták oczywistych dokumentow zakamiatóści sercá/ zá piata probe/ przytáczam słowá Zacharyasá Proroká. Cor suum poluerunt ut adamantem, nè audirent. Serce swoje potożyli iáko dyáment, żeby nie słucháli. Ktore o kim pówies dżiał/ y komu przywłaszczał/ Swiety Hieronim wydat: Duritiam cordis ostendit & cor lapideum, quod noluerint verba Dei suscipere. Zakamiatóść sercá pokazát (Prorok) y serce kámienne, dla tego, że słow Bożkich niechcieli przyimowác. Tym zápámiatálymi w z brodniách grzesnikóm przypisát też twárdego dyámentu róśáność Rupert Opát: Durò corde, indomabiles, & adamantini similes, qui lapis fortissimus & intactum durus est, ut omnia metalla confringat, & ipse à nullo confringatur. Twárdego sercá, niepohámowani, y dyámentowi podobni, ktory kámién náy mocniejszy, y ták dálece twárdy iest, że wśyśtkie kruszcze przetómac może, á sam się záledwie dá kruszyć.

Btych

Hug. Card
Ecclesiast:
Cap. 43.

B. Albertus
Mag. Libr.
2. Tract: 1
Cap. 16.

Krzyśtat
z zimnych
lodow.

S. Bernard.
din. Senes.
Tomo 4.
Serm. 15.

Piata zá-
kamiató-
ści Rácyá.

Zacharias
Cap. 7.

S. Hieron:
Lib. 2. in
Zach: 7.

Dyámen-
tem iest
serce u-
porne.

Rupertus
Abbas in
Zach: Ca-
put. 7.

Nie jest
wymysł
należy, o ser-
ca zaká-
miatości.

Job: Cap.
15.

Wody rze-
czy różne
przemie-
nia w
kámienie
Sillig Lib:
8. & Alij.

Osoby w
kámienie
przemie-
nia.
Ex Poëtis.

S. Ambros:
Lib: 3. de
Offici:

Z tych tu już przelozonych przed oczy dowodow iasných/ Czytelniku iasstawy mieć może pewność zakámiałości sercá/ Kto kolwiek tylko assensum tribuit, to jest przyzwala na Pi- smo Swiete. Boć to nie ptonnych jest myśli skrupulami zaprzatnionych o zakámiałości inwencya/ ani lekliwego sum- mienia wymysł/ ale wyraźna/ y rzetelna od samego Bóg Główna manifestacya. Sąc to są grzeszników sercá pto- czących się w wodach nieprawości, bibuat sicut aquam in- quitatem, iako opoci/ stály/ lody/ krzysztály/ twarde dyamen- ty/ które z potokow płynących zbrodni/ y złości twárdnielo. A jeżeli w kráinie Brutiorum, rzeká Rorkoná jest (o czym ná- pisat Syllius) w która cokolwiek wrzuca/ w kámień się o- braca. jeżeli będzie u sylánow rzeká samnites / w której wodách roszczki z drzew włożone twárdość przyrodzona ká- mientá przyimula: także káluze Reatynskie brodzających by- dlat w swoich metnych wodách/ jeżeli kopyta w opoka prze- mienia: Toż właśnie sporządza bystre/ y niezbrodzone nura- ty nieprawości w sercách grzeszników/ ceteris paribus: iakom- tuż pokazał z Pisma Swietego.

Do słusności przećie (lubo nie skutecznie) zmierzály pro- Źne starodawnych Poetow wymysły! dżiane contra solitum naturę cursum głoszących methamorphoses, iako to o Pannie Aglauros Corce Lekropá/ y drugiey Anaxarete, przemienio- nych w skały/ y o iustych w krzemienie/ opoki/ dyamenty/ iacynce przemienionych/ co za sama tylko mamy Chimerami zaprzatnio- nych rozumow omyłke. Jednak Swiaty Ambrozy dowodzi/ że przećie y te figmentá prawde skazać mogą: Fabula, si vim veritatis non habeat, tamén rationem habet, ut iuxta eam possit veritas manifestari. Powieść wymyślna, lubo nie ma iaca- prawdy, może jednak fundáment podać, według którego by praw- da wyiáwiona była. To Swiaty Ambrozy/ a właśnie przy- zwoićie do przedświściecia tego Rozdziału. Bo iako tam- te osoby mianowane od Poetow cierpiały przemienienia ró- Źne przyrodzenia ludzkiego dla zbrodni uczynionych przećiw- ko Bogom: tak skały się in parram precedentis peccati odmien-
nym

ychd
 xercá
 á P
 támi
 o su
 25.0
 plo
 n inl
 mem
 pietg.
 n ná
 úe o
 corey
 a Pá
 n by
 prze
 nite
 zom
 pro
 itum
 ánnie
 ento
 syny
 enio
 ši/je
 vim
 220
 aca
 raw
 przys
 táms
 s ro
 élw
 siens
 m

Pfal: 48.

Grzeźnik
podobny
bydlcom

S. Hieronim
Epist: 18.
ad Marcel
lā. Tom 1.
in Psal: 72

Genesis.
Cap: 19.

Daniel:
Cap: 4.

Lucæ,
Cap: 17.

Locová
Zová - w
sol obro-
com.

Origenes
Hoc illi 5.
in Genesi
Cap: 19.
Tom: 1.

tes requirit. Ciało jest co pogląda z wstępną do występku, y gdy umysł dobry dąży do zbawienia, ciało wstępną się ogląda, y rosko-
by żada.

S. Augst.
Lib: 15. de
Civili DE-
I. Cap: 30.

Otoż tym grzesznikom na uczynienie wstępną od nieprą-
wosci Pan Bóg to pozostawił pamiętne karanie / iako
Święty Augustyn naucza. Non est animo redeundum ad
veterem vitam. Uxor Loth, ubi respexit, remansit, & in
salem conversa, hominibus fidelibus quoddam praeiit con-
dimentum, quo sapiant aliquid; unde illud caveant exem-
plum. Nie należy umysłem wracać się do dawnego życia. Ma-
zonka Lotowa, gdy się obejrzała, pozostała, y w sol obrocana,
ludziom prawowiernym, data przyprawę, aby mędrzeeli strzec
się podobnego wzoru.

Dał je by to łaskawy Bóg y zapamiętałym Sektarzom /
dla uznania tego / że ont smi sa początkiem grzechom / Uo-
torami zaktamiatosci / w ktorey effectively hic & nunc zostala.

Opisanie
zakamiat-
losci: quo
ad, Quid
est?

Maś tu odemnie Czytelniku przyiązmy doskonałe opisante
początku zaktamiatosci / ktorym uporne umysły zwyciężać mo-
żeś / w zadanis warpliwosci / An sic obstinatio? Jezeli sic
zaktamiatosc znayduie? Za ktora Qwestya je consequenter
do wiadomosci nalezyta nastepnie. Quid est obstinatio? Teo-
dy tej definytya tu ciebie trozko ukontentowac / jest moley
powinności.

S. Anto-
nin' Flo-
rent: Par
ta 1. Ti-
4. cap: 13.
S. S. 2.

Co jest serca zaktamiatosc? Iakimi jest ubogacona wlas-
nosciami? co za postacie y natury konstrykcyja ma? co tej
za istnosc? Ktore wrodzone Qualitates? Iakie przymioty /
y wady / ma? poznac z opisania / Ktore uczynil Święty An-
tonin Florencki Biskup Sekonu Świętego Dominika / takdo
we czyniac proprietatum linea-menta. Quemadmodum lapis,
& alia dura resistunt tactui, nec recipiunt impressionem di-
giti, sicut mollia, ut cera: Ita peccatoris cor ita obduratur,
quod resistit tactui Divinae inspirationis, nec recipit impres-
sionem digiti, id est Spiritus sancti, qui dicitur digitus Dei
per gratiae infusionem. Iako kamien y in se twarde materya
przeciwialo się dotykaniu, y nieprzyjmuia wyrażenia palca raki,
iako

iako m
ciwla
palcu,
przez
mnie
more,
promi
boiain
ani ob
ści g
ćsno
liquo
D
z nąz
ab ob
go z
perli
jest o
go.
śce p
stry
comp
cibur
ad co
impa
um a
glige
mala
hom
non
meri
odem
skruc
chom
brod

o Zakámiáłości Serca, w grzechách. 19

idko miękki wólk: Tak grzeszniká serce swárdnieie, że się sprze-
ciwia dotobnięciu Boskiego natchnienia, y niedopuszcza wyrażenia
pálca, to jest Duchá Świętego, którego zowiemy pálcem Boskim
przez táski wlane. A Błogosławiony Moyślech Wielki/ Do-
minikan/ toż prawié ma: Est cordis durities, quæ nec ti-
more, nec comminatione frangitur, nec pietate, ne: amore
promissionum mollitur. Sercá zákámiáłość jest táka, co ani
boiáznia, ani pigożkami da się przetómáć, ani pobożnością,
ani obietnicami zmiękczyć się da. Własnie to tych własno-
ści grzesznego serce test/ táko było Germanicá Cesarzá trus-
ci: to zarázone/ Etore ob venenum, cremari non potuit re-
liquo corpore cremato. táko świádczy Plinius.

Doktor Anielski Tomáš Swietey z Etymologtety/ to test
z názwiśtá obstinatio, dowodzi/ że znáczy uporny umysł.
ab obfirmo venit obstinatio, hoc est animi firmitas, dla Cze-
go zákámiáłości te dáł definicya. Obstinatus est ille, qui
persistit in ratione perversa, abstinens à bonis. Zákámiaty
jest ow, który trwa w upornym umyśle, wstrzymuiąc się od dobre-
go. Przy tych zákámiáłości mánifestácyách/ ma mieć mteya
sce pro coronide Swietego Bernardá oczywista reyzje de-
strypcya; Quæris à me quid sit cor durum? ipsum est, quod nec
compunctione scinditur, nec pietate mollitur, nec movetur pre-
cibus, minis non cedit, flagellis duratur. Ingratum ad beneficia,
ad consilia infidum, ad iudicia saxum, invecundū ad turpia,
impavidum ad pericula, inhumanum ad humana, temerari-
um ad Divina. Præteritorum obliviscens, præsentium ne-
gligens, futura non prævidens. Et ut cuncta horribilis mali
mala complectar, ipsum est, quod nec Deum times, nec
homines reveretur. Ne pergas adhuc quærere quid sit? si
non expavisti, tuum est. Solūm est cor durum, quod se-
metipsum non exhorret, quia nec sentit. Prágniess wiedzieć
odemnie co to jest zákámiáte serce? test to, które się nie rysie
sterucha, pobożnością nie miękczy, nie wzrusza prośbami, postrá-
chom nie ustępuje, biczowaniem się zátwardza. Sercé to zá do-
brodziejstwá niewdzięczne, zdrowym rádom niewierne, do sádom

B. Albertus
Magnus in
Math: ad
Evang: de
semine su-
pra petra

Plinius Lib:
11. Natur:
Histori:
Cap: 37.

D. Thom:
Aqu: 2da.
2da. Quæ-
st: 113 Ar-
culo. 1.

S. Bernar-
dus Abbas.
Lib: 1. de
Considerat.

20 Rozdział Pierwszy, o Zakamiatości Sercá.

Skutkiser
ca zaká-
miatego.

Progo okrutne, do srośności niewstydlivá, do nieleżeczeństwa nie lekkawe, nieuzyte do tuzdkości, zuchwale do Boskich spraw. Przeszłych zapomina rzeczy, o niniejsze nieaba, przyszłych nie uważa. y żebyś wszystkie straszliwych złości występki ogarnął, to, to, jest serce, które BOGA się nie boi, ludzi się nie wzdyga. Nie posępuj daley pytać, co to jest zakamiatosc sercá? leżeliś się już nie ztrwożył, do ciebie należy! Serce uporne jest, które się samo nie wzdryga, bo y nie czuje. Tak miedopłynny Doktor Bernard Swietey słodkim usty/ (bo Najsłodszy Pámy MARCEŁ słodkim zátropionym mlekiem Mácieryńskim) przyjemna w peryodách wylewátcami ámbrozya/ gorycz zákamiatosci przykra doskonale opisał.

Lucz. 3.

Tec są Czytelniku przytáżny dokumentá/ nieszczęśliwego / y opłakánego stanu/ zákamiatých grzeszników/ sprawiedliwie od Pána BOGA puszczonej secundum passiones desiderij, ktorym przecie Chrystus Pan do powstánta uczynił nadzieś / za podaniem skutecznej ózwigátcy rekt Boskiej. Dico vobis: quia potens est Deus de lapidibus istis fulcitare filios Abrahá. Mowię wam: że ma władza BOG z tych kámiieni wskrzesić synów Abrahá. A to BOG czynić zwykł/ y przez ludzi wternie służących Málestatowi tego Swietemu/ gdy tak wielkich nadzarzów náleżytemi ná to sposóbami rátnia/ przytácielska w tej toni wyswiadczać im chęć.

Jch zás mizerya skłonne do litosci sercá ku sobie náchylać/ lubo tu w pierwszym Rozdziale/ compendiosie jest položona/ w definyey zákamiatosci od Swietego Bernarda: per extensum wnásieputacych pobudkách ná Rozdátach rozporzadzonych/ obtáśniona będzie: Ná wzruszenie do KompáSye powolnych sere Károlickich/ y ná zmiákczenie włásnego sercá. Które czytay ochotnie.

R O Z.

ROZDZIAŁ II.

O Stopniach śliskich, y niebezpiecznych: Na których sławiać grzesznik, dąży niešťczęśliwie do zatkamiatości własnego Sercá smolego.

Wznioſtych godnoſci! Tronow! y Młteſtatorow wſpá-
niałych! do których wyſoko rozłożone gradusy poſá-
zuia droga! z przydányim nápiſem! ſcande gradatim,
iáko nie oraz moſe chybkóſcia cnot doſtąpić! y lo-
nym dopedzić impetem! áż wprzód muſi! ná pomoſzczonych
ſtopniach wydeprawſzy ſcieſtę! zoſtawić ſlád! y ná ſliſkich
nieco zabáwiwſzy odpocząć podnoſkach; ták wzátemnie nie-
cnotá! nie oraz západa w przepáſć oſtátniego upadku! nie
nagle niešťczęſliwego dopadza kreu! nie w iednym momen-
cie dopada zatkamiatości ſercá mery! ále po ſtopniach.

Cnoty in aſcenſu, niecnoty in deſcenſu: obudwu nie nagła-
cych nátarczywie! upátrzył pſalmiſtá Śwłety tryb! y nápiſ-
ſał: Alcendunt ulq; ad celos, & deſcendunt ulq; ad aby-
ſſos: anima eorum in malis tabeſcebat. Wſtępuia áż do nie-
bá, y zſtępuia áż do przepáſci: duſza ich w złoſciach niſczáta.
Co zá fundáment ſtanie powziętego Rozdźiału o ſtopniach
zatkamiatości. Bóć nie gwałtowny! ále powolny! nie nagły
ále leniwy bywa ten niepráwoſci ſpadek! który przelożyć
przed oczy! y do pilney uwagi podać Czytelnikom! táſtáwe-
mu! chęć móia teſt.

Prawdą to oczywiſta! y codzienna uchwalona práktyka!
że do tronu nieśmiertelnoſci Młbieſkiego dajaca buſá! to
zwolná! to wſtót! ále przećia po ſtopniach z cnoty w cnotę
wkraczáiąc! przewłotá czyni podroń! Inbo peregrynácy:
Intende, proſpere, procede, & regna. Zámierzay, ſzczęſli-
wie poſtępuj, y kroluj. Aleć y głowiek uſidłony niepráwo-
ſciámi!

Scopnieſa
do god: o-
ſci, y do
upadku.

Pſal: 106.

Ma ſto-
pnie cno-
tá, ma y
niecnotá.

Pſal: 44.

Ecclesi: 19.

ściami/ schodzi pomatu w głębia/ in scyllam, & Charybdim
vitiorem, nie oraz/ lecz sensum idzie. Qui spernit modica,
paulatim decideret. Kto pagardza małe rzeczy, zaczasem upa-
dnie. napisał Mędrzec Páński. Spólnie/ tak enota/ tak y nies-
prawność rodehymnia praca: owa do kresu szesliwosci/ a ta
do przepasci zakamiatosci/ ludo inxquali forte cieplyc sie
moga

Carolo Pa-
schalis in
axiomati-
bus Poli-
ticiis.

Wydat ta spólnosc uzony Carolus Paschalis, taká senten-
cyz. Ut ad summam, & eximiam virtutem non nisi per
gradus, ita quorq; ad teterrima vitia, summamq; nequitiam non
nisi sensum suisq; gradibus pervenitur. Iáko do naywyższej y
wybornej enoty tylko przez stopnie, tak też do nayfroźszych wystę-
pkow, y do naywiększej złości, przez gradusy przychodzimy. Tu
wtróczyła owa Mędręgo Orygenesá deklarácyá; Non arbi-
tror, quod aliquis ex his, qui in summo perfectionis gra-
du constiterit, ad subitum evacuetur, aut decideret, sed pau-
latim, & per partes eum decedere necessum est. Nie rozu-
miam, aby kto z tych, który na stopniach doskonałości, nagle
niszczał, y upadał, ale powoli, y częściami upadać musi. Tę
adwivum wypisał y Tomáš Świety Doktor Antelst/ w Teo-
logi z tych trudnościach. Tam in bono, quam in malo pro-
ceditur ab imperfecto, ad perfectum. To jest: porzatek/ w
dobrym/ y w złym/ zámie doskonałym chce być/ w swoim
przedsiemściu/ iákieśkolwiek jest.

Origenes
Lib: 1. Pe-
riateon:
Cap: 3.Nie oraz,
upada-
grzesznik.D. Thom:
Aqu: 2da,
2da Qux-
st: 14. Ar-
tículo. 4.

Pomajne te/ y grmatowne à priori rácy/ antemalac má-
ta umysł do uznania stopniow prowadzacych grzesznikow w
zakamiatosci tonia; jednák jeby nie tylko Authoritativus,
ale do tego Vivis exemplis utwierdzone byly/ także in spe-
cie wyrachowane. Tá to z Pisma Świtego tu różne wypisale
przykłady/ y inšie poroczne.

Gen: C. 3.

Do prze-
chu win-
teney sa
cztery sto-
pnice.

A naprzód jest przykład wpietrowych Rodzicach naszych/
w Káin grzeszacych/ ktorzy to nie rázem/ albo nagle upadli/
ale po czterech stopniach; ktore niź wyplyze z náuki Świa-
go Grzegorzá Napieżá/ naprzód to/ co ten Świety o sto-
pniach napisał/ y wiele ich nárachował do wiadomości po-
daje.

daje.
tuor
myfi
In co
nis
zez
dufo
lente
y wy
chu
pon
fufio
adex
tion
skryc
dam
ney
chow
p
pter
dom
stis
leci
culp
wny
was
ny
gá
fer
dor
kic
zmy
la/
nia
dy
tosc

o Stopniach do zalkamialosci Sercá. 23

dale. Quatuor modis peccatum perpetratur in corde, quatuor consumitur in opere. *Czteremá sposobami dopuszczamy się grzechu w sercu, czteremá dokonywamy go Uczynkiem.* In corde: suggestionem, delectationem, consensum. & defensio- nis audacia perpetratur. *W sercu: poduszczaniem, ulubieniem, zezwoleniem, y śmiałością do obrony, grzech popełniany.* Po- duszczenie bywa przez czartá/ ulubienie przez ciáło/ zezwo- lenie przez duszę/ śmiałość do obrony pochodzi z wyniosłości/ y wynoszenia się. Takież cztery sposoby przynależą do grze- chu w uczynku śanym. Prius namq; latens culpa agitur, postmodum vero etiam ante oculos hominum sine con- fusione reatus aperitur, dehinc in consuetudinem ducitur, ad extremum veró, vel falsa spei seductionibus; vel obstina- tione miseræ desperationis enutritur. *Naprzód nieprawość skrycie czynimy, potem także przed oczymá ludzkimi nie wsty- damy się, zatem wraóg iá wciągamy; nákoniec zaś albo omyl- nej nadziei obietnicami, albo uporem nieścieszliwej rozpáczy wy- chowujemy.* Słowa Świtego Grzegorza.

Po tych stopniach w głąbia nieprawości weszli Rodzicey pierworót Adam y Ewá/ iáko pomieniony Doctor Świtey dowodził/ rájnje: primi hominis relictum nem, antiquus ho- stis ijs quatuor ictibus fregit. Nam serpens suavit, Eva de- lectata est; Adam ei consensit, qui etiam requisitus, confiteri culpam per audaciam noluit. *Pierwszego człowieka prawość, da- wny nieprzyjaciel tymi czteremá rázami przełamał. Albowiem wąż doradził, Ewá upodobał, Adam zezwolił, á potem pyta- ny wyznać winy przez śmiałość niebciał. Tę właśnie dro- gá test y grzesznikom iuszym do zalkamialości tym gościncem feroćim wpadała w orchtań zapamiętałego uporu. Wąż im doradza/ goy potálemny nieprzyjaciel mecnoty do serc ludz- kich stryćie wpuścza. Ewá w tym ma upodobanie/ bo zmysły cielesne zaraz się pokusom poddała. Adam zezwa- la/ goy ciáło Ignace do rostopy/ dusza do nieprawości nakła- nia. A potem występu wyznać niechce/ bo duch od praw- dy grzesząc oddalony/ w upadku swóiego uprząwowej emia- łości mecnostliwoty twórdzićie y użyć nie neda.* Opaq

S. Grego-
rii Pap. E.
4. Moralíu
Cap: 29i

Do grze-
chu w d-
czynku,
cztery stop-
nie.

Adam y
Ewá, po
stopniach
upadli.

S. Gregori
ibidem:

Genesis. 4.

*Ablá zá-
bit Kain
zgrzechu
w grzech
wpadł
iac.*

S. Chri-
st. Homil:
27 in Mat:

Matth. 26.

*Judaś
zdrayca,
nie zaraz
despero-
wał*

Marci. 6.

*Herod:
nie zaraz
do zaboy-
stwa przy-
stąpił.*

Basilij Sc-
leucienfis,
Orat: 18.

Abb: The-
odorus a-
pud Cassi-
anum Col-
lat: 6. C. 7.

Wzadek bratobójce Kaina także nie mógł być; boć on napierwey takomstwem uwiedziony podle ofiary dawał Pánu Bogu! Ktore goy Pan Bóg nie tak wścieknie przysławał iako od Brata tego Ablá! wściekła sie zazdrość w sercu tego/ zá ta wściekła sie nienawiść! potym już przysławał pórzenie ná brata/ zá tymi nástępá chytrość w mowie/ zdrada w obłudney przylázi! áż tej y zaboystwo przybyło/ po ktorym zláwilo sie y uporczywe záprzenie sie niecnoty. Co uwierdza Chryzostom Swiaty: Ita sensim Diabolus in eum illapsus, ad eum enim frateris, & ad negationem sceleris impulit. Tak powoli Diabeł ná niego wpadł, y do zabicia Brata, y do záprzenia się występku wprowadził go.

Śmáley listierki wielki wścieka sie ogień/ z nie wielkich defektow zarzac sie często iakby następuiacym pożarem frogi śmiertelnych złości wybuchá ogień. Pomátu z brzegu w grzechy postępował zlosliwy Erwie Chrystusowey przekuspién Judaś/ opánowany takomstwem Wbogim przekradał iaknużny/ w larwa ábo Múskare przyoblokt sie chytrości y obludy/ światokradzko do Stolu Chrystusowego przystąpił. J. P. O. S. A. záprzedał/ á potym w niezbrodzona wemknął sie głębokość rosparczy/ gdy sie sam obiecił. Wził go Czáre/ sobte ná polow/ iako y rospustnego Heroda/ wiodąc z złości/ w złość/ á ná to y w zaboystwo Janá Swiatrego Krzéstielá. O czym tak Bázyli Seleucieniski: Vide Diaboli artem! ut ad impietatem ex levioribus erratis extrahat. Primum fraternali cubilis perversorē fecit, Herodē & subfossorē, ut ex adulterij fossa ad Baptiste eadem transilire faciat. Patrz na kunszt Diabelski; iako do niezbrozności z nátych błędow pociąga. Naprzód braterskiego tożá przewrotnikiem uczynił Heroda, y gwałtownikiem, aby z cudzołóstwa rowu y dołu, do zabicia Krzéstielá wegnął go mógł.

Spadek grzeszników do okopu zákámiáłości nie skwapliwy uznał Opát Theodorus, y podał do wiedzienia w potomne czasy takim wyrokiem. Lapsus quispiam, nequaquam subitanea ruina corruisse credendus est: sed aut pravæ institutionis

o Stopniach do zakamiślości Sercá: 25

tutionis deceptus exordio, aut per longam mentis incuriam paulatim virtute animi decidente, per hoc sensim vitijs in-
cr. seantibus calu mirabili concidisse. Ze się posłiznie kto, nie-
trzeba rozumieć tego, aby oraz upadac miał: Ale abo zt go po-
stanowienia oszukany początkiem, albo przez długą niedbałość
umysłu, powoli tego cnota siły traci, ac, tym samym zczasem przy-
podrasztwa ich wysłanka. h. cudownie swankować musi.

Sporządza to pokusa Czartowska przeciwko nam uszy-
kowana/ rożnych kunsztow uymiatąca/ iakoby nas szkodliwie
wiodłi/ z drogi dobrej sprowadzi/ od święstej zbawienia odo-
r. teści/ a do przepasć piekielney pociągnac: y chociaż to
stryćie/ pomiatu/ potajemnie/ y nieświadomie czyni/ tym też
niebezpieczney na nasę strona: a przeto ostrzegając/ y uczac
ostrożności Bernard Szwiety napisał: Nolo ignorare vos
fratres quoniam modo descendatur, imò cadatur. Niechę
zacić przed wami bracia, iakim sposobem zstępniemy, y upa-
damy. Gdzie pierwszy zaraz ten pokazuje stopień: Primus
gradus descensionis huius, dissimulatio est propria infirmi-
tatis, iniquitatis, dum sibi parcens, sibi blandiens, iam ipse
se seducit. Secundus gradus est ignorantia sui. Ex hoc
tandem fit, ut etiám alio revelante, vulnera non esse con-
tendat, conversus in verba malitiae ad excusandas excusatio-
nes in peccatis. Is tertius gradus est. Quartus gradus, vel
quartum potius precipitium, contemptus est. Pierwszy sto-
pień spadku tego, i st pobłażanie ułomności własney, y nieprawo-
ści, gdy sobie pozwalaiac człowiek, y pochlebiać, iuz sam siebie
zwodzi. Drugi stopień jest, niewiadomości swojej. Z tego zczas-
sem bywa, że też przez nyrównie od kogo defektow, prze się
ich upoczywie, broniac nieprawości: a ten jest stopień trzeci.
Czwarty stopień, albo raczej przepasć, jest wzgarda. A do
kądże dochodzi grzesznik po tych skabelach śliskich? gdzie
wfraga? kiedy upada? pomientony Szwiety Doktor napi-
sal: Contemptus trahit huiusmodi animam impatientiam,
& impunitatem obstinatione firmatur. Łogardzenie taka du-
D

Si Bernard
ferm: 11.
in Palm:
Qui habi-
tat: &c.

Do zika-
miślości
Sercá,
Cztery
stopnie.

śle podlić w niepokutę, a niepokuta wupor się z naczia, y w zakkamiatosc.

Trzy po-
staćci grze-
szników.

Lucas Cap
8.

Hugo de
12. abusio-
nibus.

Trzy ro-
dzaje
zakamiat-
nych.

Dalšie pro-
by o sto-
pniach zakkamiat-
ości.

Według mura homin'a tych stopniom stasie sie/ korespon-
dują im roiny sian grzesnikow. Jedni są iako staro z
roś stające/ padające poole drogi/ a ci są którzy słuchają co do
zbawienia należy/ potem przychozi Diabeł/ y wybiera sro-
wo z serca ich/ aby wterawszy nie byli zbawieni. Drugi
są iako nasie nie padające na opozi/ ci goy usłysz/ z we-
selem przyjmują słowo: a ci korzenia nie mają/ iż do zis-
su pokusy odstepnia. Trzeci są iako staro zto między cierni-
niem padające/ a ci są którzy słuchali. a odśedży od star-
nia/ y od bogactw/ y od rozkoszy żywota bywają zdużeni/
y nieprzynoszą owocu. Ci to są/ ci/ na ostatnim prawie sto-
pniu zakkamiatosci serc/ między którymi jest trojaki gatun-
nek/ iako użony hugo napisal: Tres sunt species obitina-
torum. Prima eorum, qui ex correctione proficiunt; Se-
cunda eorum, qui ex commotione deteriores fiunt: Ter-
tia eorum, qui emendationem promittunt, sed non faciunt.
Trzy są rodzaje zakkamiatych: jeden tych, co przyjmując poprá-
wę, polepszają się. Drugi owych, co zapamięnia goršym się
staia: Trzeci zaś onych, co obiecują poprawę a nie czynią.
Z początku pierwszych był Manasses co się po napomnieniu
poprawił; Z drugich rejestru był Nabal, ię z goršym po na-
pomnieniu. A z trzecich katalogu Arol Farao często poprá-
we obiecuiacy/ a nie czyniacy

Nie wšyscy razem grzesznicy na jedynym płacu stawa-
ją zakkamiatosci/ ale jedni opierając się blaggo na pierwszym
odpoczywają stopniu/ drudzy osiadaia na wtórym/ inši po-
zostają na trzecim albo czwartym/ a inši aż w ścianę y ośro-
py serdeczney zwałają się zapamiętałości/ po stopniach po-
chyłych/ y spadłszych wzwyż opisanych.

Przyznając/ że ludźiom droga ścieśliwa zmierzającą do
kresu wleczności/ po ścieśkach do zbawienia chodzącą/ kro-
wym meta Daus, y którzy loynymi strzykami nabożnych af-
fili.

Etow

Tron/ pod same rnośa się obłoki/ byłoby dosyć ną tych pro-
bach/ stopnie do zakaźności pokazujących; przecie jednak
żby sironiacy wiedzieli o pewnym błogosławieństwie/ a cho-
dzacy po gradusach niecnót/ o następstwach niebezpieczeń-
stwa: tedy pierwszego Psalmu przywodzi tu słowa: Be-
at s vir, qui non abiit in consilio impiorum, & in via
peccatorum non stetit, & in cathedra pestilentiae non sedit.
Błogosławiony mąż, który nie poszedł za radą niebożnych, y na
drodze grzeszników nie stanął, y w katedrze zaraźliwej nie sie-
dzał. Prawda same wypisał psalmista Słotery/ boć pewni
sa Bóstwego błogosławieństwa owi ludzie oddaleni od drog
nieprawości/ szukający sobie pokoju sumienia/ chłonący się
stopniem zakaźności/ które w pomienionym tekście Pisma
Świątego sa wyrażone/ tak Słotery Augustyn uważał:
Considerandus est ordo verborum, abiit, stetit, sedit. Ro-
zważyć trzeba porządek słów: poszedł, stanął, siedział. Gdzie
tak same proponuje rzecz: Abiit enim ille, cum recessit à
DEO: stetit cum delectatus est peccato: sedit cum in sua
superbia confirmatus redire non potuit. Poszedł
albowiem on, co odslapit od Boga: stanął gdy miał upodob-
nie w grzechu: usiadł kiedy w swoy nadości utwierdzony nie
mógł się nawrócić. Podobna jest reflexya Błogosławionego
Teodoretá Cyrenskiego Biskupa: Non temere fecit menti-
onem, primum de via: deinde de statu: denique de cathedra.
Etenim nostra ratio, sustinet imprimis motionem quandam,
deinde statum, postremo firmamentum quoddam stabile.
Nie daremno uczynił wzmiankę, naprzód o drodze: potym o po-
stawieniu: nakoniec o katedrze. Albowiem nasz umysł, pono-
si pierwej poruszenie nieścisłe, potym postawienie, a nakoniec
ugruntowanie stałe.

Wbiegala się zapamiętali grzesznicy do tego krześla za-
rązy/ do katedry tej ochotnie konkurują/ tak o tak ną do-
stojniejszą promocy/ idą/ stawiają/ siadają/ nie uważając ani
appreendując tego/ że to tron ostatni ich zguby/ y utraty/

Psalm. 1.

Błogosła-
wiony ci
co stopnie
złosci mi-
słaja.

S: Augu-
stinus, in
Psalm. 1.

Tomo 8.

B: Theo-
doretus,
Episc: Cy-
rensis, in
Psalm. 1.

Katedra
ostatniej
zguby.

S: Basilius
Magn: Ho
mil: 1. in
Psalm: 1.

Je to pestilentia Cathedra, krabrych y uporczywych przez
bulaca Professorow: takó naucza Swiety Bazyl; Putae
debemus, cathedram dici, stabilem ac firmam in iudicio pra-
vo conversationem, quod diuturna exercitatio peccatorum
animabus solet habitum ingignire vix unquam desitutum.,
& ægerrime mobilem. Cum in his, & plerisq; alijs con-
suetudo mutetur, & abeat in naturam. Rozumiec trzeba przez
tę katedrę, státeczna y utwierdzona rozsádku złego zabawę:
A długie ćwiczenie się w grzechach, w duszach zwykło rościć prze-
mint zaledwie usłatcy, y nie łatwo wykorzystać się datacy. Gły
w tych, y inszych takowych okazyach zwyczaj zły przemienia się
w naturę. A ktoż/ kto by się co to czytać/ nie wzdryżnie
się/ y nie przelatnie krzesła tego! Kto zstopniow tam wio-
dacych/ nie zechce powrócić! Kto nie zechce umknąć/ y usła-
pić kroku! Ktoż widząc potępienia przepasć/ szukać będzie do
zbawienia gościńca mówiąc: Vias tuas Domine demonstra
mihi, & semitas tuas edoce me. Drogi twoie pokaż mi Pa-
nie, y naucz mnie ścieżek twoich. Kto nie zezwolił na krzesło
niecnoty y próżności! Non sedi cum concilio vanitatis, &
cum iniqua gerentibus non introibo. Odivi Ecclesiam ma-
lignantium & cum impijs non sedebo. Nie siedziałem wra-
dzie próżności, y do czyniących złe nie wnikę. Miałem w niena-
wistci Kościoł złośliwych, y z niezbóznymi siedzieć nie będę.

Psalm: 24

Psalm: 25.

Nie miała te/ y tym podobne delideria micyśca u grzesznika
Kow/ Którym to za przewodnika doskonałego/ (lubo nie szcze-
śliwym przykładem upadku wstret czyniacego od stopniow
zakamitatości) stánie Jonasz Prorok wielki próbant/ y praś-
trykánt tej drogi złey. Rozkazał Prorokowi Jonaszowi
Pan BÓG: surge, & vade in Niniven Civitatem. Wstań,
a idź do Ninniwen Miasta. On nieposłusny udał się w infa-
drogę/ na swote utrąta/ Ktorey doszedł potwólt/ takoby po
stopniach/ gdy coraz to głębiey, per descentum upadał: Zpo-
czarku/ na infa obrocił się drogę: Delcei aut in Joppen.
Potym do okrątu także/ descendit. nokręcie do samiego spus-
ścił

on. Cap
1.

Jonas k.
gurowat
rze/zni-
wo

o Stopniách do zákামীalostí Serc:

29

Vpadlích.
cych.

šelt sie dná/ Jonas descendit ad inferiora navis. á kledy po
wstala nawálnosť sam siebie sadzac/ glebiey tešče kazal sie
popchnat: Tollite me & mittite in mare. Až nakoniec opart
sie w przestronym Wielorybá žoladku. Preparavit Dominus
piscem grandem ut deglutiret Jonam. Obsedl wšytkie sto
pnie prowadzace do upadku/ y w swoim niebespiezenstwie
zostawil Abrys y konterfekt upadacich grzesnikow pomor
li: do cz go sluzyc moze powiac Swietego Chryzostoma:
Paulatim atq; paulatim labens, non sentit, quoadultq; ad ipsum
perditionis parathrum seipsum immisit. Powoli, y zwlna
upadac nie slawal, poki do samey zguby przepasci siebie same
go nie wpuscil. Co wšytko spotza za Czart/ tak ten Swie
ty Doktor w tym samym mieyscu napisal: Sic a minimis ad ma
xima gradatim Diabolus ducit. Tak od mala, do wiela w scho
dowato Diabel prowadzi.

Ionæ Cap:
2.

S: Chrys.
Stomus de
faul.

Idem: Ho
mil: 37.
in Martij:
Tomo, 2.

Tie milal podobnych stepniow/ ale sie nimi udawalac
puszczal/ Mlodžian niektorzy/ siedzac przy ochoće w synko
wnym domu; ten gdy obazyl Dyogenesa ulica idacego/
wstydzac sie tak godnego Filozofa/ chcial sie zakryc/ dia
czego po stopniách do podziemnego uchodzil sklepu: to wi
dzac Dyogenes przechodzacy/ dajac napomnienie przystoynes
mu Mlodžianowi rzekl: Quo interius fugeris, hoc magis
eris in popina. Czym dalej uciekac bedziesz, tym wiecey w ku
chni mieszkies bedziesz. Ten co napisal/ ta historia Plutarchus/
zaraz ta przytoczył do wystepnych ludzi tymi slowy: Ita
vitiosi, quò magis abduut se intra seipsos, hoc magis sunt
id, quod sunt: foras prodeant oportet, si cupiunt effugere
se ipsos. Tak wystepni/ im bardžiey rāja sami siebie/ krytác
sie; tym bardžiey sa tym/ co sa: trzeba im precz wynisć/ te
želi chcą uchronic siebie samych. Czym dobrze wydal po
mienteny Auker/ wredzeny przyniot grzesnikom nalezy
ry/ bo ci zarzeczy droge po gradusach zákামীalostí/ z niey
sprowadzić sie nie dadza/ ale wstydzac sie zbrodni/ y zbytkow/
krytac sie przykladem złym od pierwšiego Rodzica Adamal

Młodžian
Viekaig
cy, po sto
pniach.

Plutarch9
in Morali
bus.

Grzeszni
brwac sie
pogradu
sach wte
bia uag.

Genesis 2. Vocem tuam Domine audiui, & abscondi me. co raz to dą-
ley w głębia idą.

*Serce spy-
żane, gdzie
ścisze, odpo-
wiedzią-
to: co pie-
kła.*

Ioan: Bro-
miardus,
in summa
Prædican-
tium.

Psal: 54.

Psal: 118.

*Woj zło-
ści, y czte-
ry kół.*

S. Bernar-
dus Abbas
super Can-
tic: 1.

Isaia cap. 1

Czyniemy tego przykład przymowdze z uczonego Jana Bros-
miarda Dominikańca/ o jednym światowym stworzeniu/ Kto-
ry nie mały czas zły wiedac żywor/ raz jeden czyniac examen
to test rachunek summięta własnego/ myśla potajemna py-
tał sercá swojego do kadyby było? Quæsit a corde suo quo
iniet? y otrzymał respons także od skrytey sercá inspiracyey:
ad infernum, do piekła. Ten ci test wszystkich zapamiętań
tych/ depczacych stopnie nieprawości porę/ ta jest ich meta/
wprzepaść piekielną: a: infernum: ale przecia po gra-
dujach/ po Których chodzący/ mają to przekleństwo: Del en-
dant in infernum viventes. Kiedy sobie rozważają drogi
złe/ poprzestają ich niechca/ lubo mają dobry przykład Psal-
misty Świętego. Cogitavi vias meas, & converri pedes
meos in testimonia tua. Rozmýślałem drogi moje, y nawro-
ciłem nogi moje do świadectw twoich.

Ma niecznota y wozek swój/ na Którym potoczysto prowa-
dzi do zapamiętłości sercá Kochańców swoich/ śnadsz żeby się
nie trudzili piechota: Ktorego złożenia polazdu/ zostawił de-
lineacya Bernard Świętey Opát: Habet militia currum
suum rotis quatuor consistentem, levitia, impatientia, au-
dacia, impudentia. Trahitur autem duobus pernibus equis,
& ad omnem perniciem paratissimis, terrenæ potentia, &
seculi pompa. Ma złość swój wozek na czterech kółkach, ie-
dno jest, srogosc, drugie niecierpliwosc, trzecie śmiałość, czwar-
te niewstydliwosc. Ciagna wozek dwa prędkie konie, y na wsze-
laka zgubę gotowe, to jest ziemskie panowanie, y światowa
wspaniałość.

Lecz że nie każdemu grzesznikowi na woźle takim do-
stać się męysca/ tedy piechota drudzy podroża czynia/ y ci-
sna się do si pniow przeklętych/ uporu w niecznotach/ do o-
wych Ktore gworąsim punktem wydał Izaiasz Prorok: Ve
genti peccatrici, populo gravi iniquitate, semini nequam,
filijs

o Stopniach do zakamiślości Sercá.

31

filij sceleratis. Błaga narodził grzesznika, ludowi ciężkich
nieprawości, pokoleniu nieczciwemu synom złotym. Wych
zawsz pukał! Je cztery są stopnie do upadku ostatniego/
Hugo Kardynał twierdzi: Per quatuor causas, quatuor
genera peccatorum comprehendit, id est, peccandi conve-
rudinem, peccati occultationem, peccati defensionem, exem-
pli pernitionem, sive peccati oblationem. Tria prima gra-
via sunt, sed quantum est gravissimum. Przez cztery te pun-
kta, cztery rodzaje grzeszków wyraża, to jest grzeszenia natę-
grzechu z intencją, grzechu obrony, przykłady, albo wgrzechań
uporna zaka maluc. Trzy pierwsze ciężkie są, ale zwarte naj-
cięższe. Tę y przez Prorożá Amosá Pan Bóg ogłosił:
Super tribus sceleribus Iuda, & super quatuor non conver-
tam, eo quod abiecerint legem Domini. Dla trzech złosci
ludy, y dla czterech nie nawrócego: przeto że odrzucił zakon
Pański. Mówił to Pan o Nabie. z których słow do trzech
stanow grzesznikow wyżej w tym Rozdziale wyliczonych/
czwarty przybył co świadczy nauką Świętego Hierony-
má. Quartum est peccatum, non facere penitentiam, & in
suo complacere sibi delicto. Czwarty grzech jest, nie po-
kutować, y w swoim mied upodobanie występku.

Cztery ro-
dzaje grzesz-
ni-
kow.

Hugo Car-
dinalis in
Elaix. Cap
1.

Amos Cap
2.

S Hieroni-
mus. Lib.
1. in
Amos.

Jest ten zwyczaj w Piśmie Świętym/ iż trójakiey używa
liczby/ kiedy wielkość iakich rzeczy znaczy. A tak w pomie-
nionym miejscu Amosá Prorożá/ trzy grzechy znają wiele
grzechow/ á gdy nad to przydaje czwarty/ znaczy wielka/ y
ciężka prawie niezmierność grzechow. Czymi probę grun-
towna spadoś nie nagłego grzesznikow w zół miłość czy-
ni Pismo Święte/ je z jednego do drugiego/ potym do trze-
ciego/ á náko nieś/ y do czwartego zmierzają stopnia.

Sposobami wymysłnych potis tak ich uwodzi od malá
do wielá/ y nách-la Czart/ ał y v um kstraleuiac ich takó bał/
wan wódśiáy we śnie od Nabuchodonozora: Statua caput
erat ex auro optimo: pectus autem & brachia de argento:
potro venter & femora ex xre: idia autem ferrea: pedum
quar;

Daniel:
Cap: 2.

*Sen Kro-
li Nabu-
chodonoo-
zorá. o
bawienie
z krusz-
czom ro-
znych.*

*Richardo,
à S. Victo-
re Lib. 1.
de erudi-
one interi-
oris homi-
nis. Cap
32.*

*Grzesznik
jest b-
waniem.
Nabucho-
donozoro-
wym.*

*Item qui
supra.*

*z Jobá,
Czárí nie
mogtule-
pić ztego
bátwiná*

*Job. Cap:
1. & 2.*

quædam pars er t terrea, quædam autem fistilis. Obráz
głową byłá ze złota cielepszego, á pierśi y ramięná ze srebrá:
brzuch y biodrá z miedzi: á goleni żelazne, nog część niektora
byłá żelazna, á niektora gliniana. Tę et istotnie dusi ná-
fich nieprzyiaciel ód złotá takoby pozynał gdy blyś zaceł
y pozorne obrázy/ obludy światowey in bono apparenti,
lubo/ in bono delectabili stania przed oczy/ á przymi zádón-
cza wśystko podľa nieprámości glina. Ten proceder niebezpie-
śliwy/ do uwagi naszey podał/ Richardus à S. Victore. De-
bet nos semper istud Nabuchonodolor somnium, & cautos
reddere, & sollicitos efficere. Vide obsecro á qua ta subli-
mitate incipiunt, & in qualem finem deducitur. Habet sa-
nè caput aureum, & finem testum. Attende ad illud, quo-
modo gradatim ad inferiora vergit. Mac nas zewše ten Ná-
bubonodozorá sen, ostrożnymi, y frásobliwymi czynić. Obacz
prosse, o iakiey dostynności zaczęto á do iakiego doprowadzono
koncá. Początek złoty, a koniec zgliny. Uważ, iako to spu-
ściło ná dot dazy, y zamierza.

Ná tamie nie we śnie ten bálwan wstáwiáia y sami
grzesznicy/ postępując od iednych aż do drugich/ y nteżli-
czonych ni práwości/ iáko pomieniony Autor nápiśał: Ne-
mò repente fit turpissimus, sed qui minima negligit, paula-
tim defluit. Oraz zaden nie stac się náspóśniyszym, ále kto
zániedbrywa pomniejszych defektów, powoli opada.

Właśc e ná ten wzor/ y ná te mode chciał wyśkrakować/
á porym ná wzgárde BGDV y ludźm wystawic Jobá
spráwiedliwego/ przeklecy Czárí: po roit/ iuż to błoda/ iuż
utrata milego potomstwa/ iuż y infymí nieznosnymi niebezpie-
ślimościámi tego prz. wodząc do ztorzezenia Cónu BGDV/
y do zgrzeszenia/ iáko po stopniách: go ie je się zawito t ná
swoiey imprezie iż mu się tam niep wiodło/ wyszukał sódia
p. melnycyfa y sklonierzfa máterysa do skutáterey/ to test
grzeszników/ z ktorých co dce ulepi/ y ufrmuie/ wolno ich
zajywalac/ ná wtrocenie wtopiel zánimáwości serca

Kozus

o Stopniach do Zakamiatości Sercá. 33

Rozumtem záperone ták/ żeby tu/ com wypisał ná u
twierdzenie Rozdziału tego o stopniach zákamiatości/ Czy
telnikowi láskawemu miáto extremam veritatem proferre, do
uznania stopniow slychich z wielu mlar porzadkiem wyliczo
nych. Ale je wielu Sektarzow/ y Dysydentow/ (niektorych
Zálag Pisma Swietego z Bibley nieprzyimuiacych/ ná
wet y Prorockich) pertinax animus má bydż pluribus con
vincendus: przeto nalezy teſſze káždy z osobná stopień clari
riori ordine wydać/ do czego sluzy wklar/ y stósute ſie ſuo
non carens pondere ſentencya. Glos Pisma Swietego ná
ſlowá Jobowe: *Pepigi factus cum oculis meis. Uczynilem*
przymierze z oczymá moimi. Zkad málac pochob/ tam liczy
gradusy: Vitum lequitur delectatio, delectationem consen
ſus: conſenſum opus, Opus conſuetudo: conſuetudinem.
neceſſitas, neceſſitatem deſperatio: deſperationem dampnatio.
Za weyrzeniem náſtępuie roſkoſ, zá roſkoſa álbo upodobaniem
przewolenie: zá przewoleniem, uczynek, zá uczynkiem nátoz:
zá nátoziem potrzeba poniewolna: zá ta idzie roſpácz, potę
pienie.

Job. Cap:
31.

Gloſa or
dinaria in
Job. Cap:
31.

Moje ten wyklad Pisma Swietego záſlepionym upornie
rozumom dowieſć/ iákie ſa do grzechu stopnie/ (o czym
wyſey bylo z poczatku tego Rozdziału:) z grzechu záſ iákie/
y ktore ſa do zákamiatości? Tu iákovy z regestru do po
ráchowania dáne ſa. Aprzeto żeby nie táyne byly: naprzod
grzech uczynkiem wypelniony stopniem teſt/ drugim teſt ná
toz: trzecim teſt potrzeba iákos poniewolna: czwartym/
wracanie ſie częſte do dawnych wyſtepkow: po ktorych/ uſ
ſamá przepáſć zákamiatości oćwarta częſta grzeſznikow: zá
to przepáſćta głabſze inſe znáyduia ſie przerwy/ iáko to/ zá
pámiatatoſć/ niewſtydliwoſć/ niecheć do pokuty/ roſpácz/ y
warpliwóſć o miłóſterdżiu Boſkim/ ná koniec ſamá oćchloń
piekielna potępienia wiecznego/ ále o rych oſtátnich je bedſie
obſerwé plác do opisania w Rozdziale niſey náſtępuiacych/ o
ſtraſliwym terminie zákamiatości/ záczym tu/ tylko te wy
ráchować

Regeſt.
ſtopniow
oſobliny
ch do záka
miatoſci

rachować przynależy stopnie ktore do samey wiódca zakaźności serca.

Pierwszy
stopień do
zakaźności.

Grzech.

S. Gregorius Papa
Libr: 25.
Moral: 10.

9.

Psalm: 68.

Jacobus de
Valentia,
Chrysopoli:
Episc:
in Psalm: 68.

Apocali-
ptis. C. 22.

Naprzód tedy grzech uczynkiem wypełniony jest pierwszym do zakaźności serca: ten albowiem takó kamień z góry zepchniony/ wiele innych kamieni przed sobą/ y za sobą na dot garnie/ także ciężarem wrodzonym wielką liczbę niecnót prowadzi w głębokość: Peccatum, quod statim per penitentiam non deletur, suo pondere ad aliud trahit, & non solum ad aliud peccatum, sed ad furcas trahit inferni. Grzech nie zgładzony zaraz pokutą, ciężarem swym do drugiego ciągnie, & nie tylko do grzechu, ale pociąga do subienic piekielnych. Świadczy Światey Grzegorz Papież: co y znówu powtórzył: Justo iudicio, omnipotens Deus cor peccatoris obnubilat, ut praecedentis peccati merito, etiā in alijs cadat. Sprawiedliwym sądem wszechmogący Bóg serce grzesznika zaciemnia, aby dla grzechu przestęgo, y winse upadał. Ten śmiertelnego grzechu pierwszy/ & do dalszych zbrodni wiodący stopień chciał pokazać Psalmista Światey/ gdy owe napisal indygnacya: Appone iniquitatem super iniquitatem eorum: & non intrent in iustitiam tuam. Przyday nieprawość ku nieprawości ich: & niech nie wchodzi do sprawiedliwości twoiej. Która biorąc na trutyne Jacobus de Valentia, doszedł intencyey Psalmista Światey/ y tak to wydał: O tu Pater appone iniquitatem, permittivē: id est nō des eis gratiam, ut cognoscant peccatum suum: & sic apponent obstinationem, & excitatem, supra primum, ut nunquā intrent in iustitiam tuam. O ty Ojcie przyday nieprawość, dając na wola: to jest nie day im łaski, aby poznali grzech swój: & tak przydadz upor, y zaśłepienie do pierwszego grzechu, aby nigdy nie weszli do sprawiedliwości twoiej.

Pochyłość ta od grzechu śmiertelnego/ do innych zbrodni takó do stopni w głęboką topielą wiodących/ wiadoma przyni w objawieniach Janowi Światemu Anioł mówiąc: Qui nocet adhuc, & qui in sordibus est, sordescat, Et qui iu-

stus

o Stopniach do zakamiłości Serca:

35

Justus est, iustificetur adhuc: & sanctus sanctificetur adhuc. Kto škodzi, niech ieſzcze ſzkodzi: a kto ieſt w plugaſtwie, niech ieſzcze plugawieie. A kto ſprawiedliwy ieſt, niech ieſzcze będzie uſprawiedliwiony. A kto ſwięty, niech ieſzcze będzie poſwięcon. A to do zrozumienia naſzego podał Komentem ſwoim/ Blaſius Viegas Societatis Jeſu, tak: Significatur unumquemq; pro ſua libertate poſſe, aut peccatis, ſi malus ſit indies inquirari: aut ſi iuſtus eſt magis per bona opera ſanctificari. Dacie ſię tu znać, że każdy z woli ſwoiej może, albo grzechami ieżeli ieſt zły, na codzień bardziey ſię ſpecić: albo ieżeli ſprawiedliwy ieſt, może bydź przez uczynki dobre poſwięcony.

Blasio Vi-
egas Soc:
JESU in
Apocal.

Następnie po tym pierwſzym graduſcie do zakamiłości/ y drugi ſtopień ſpuſciſty/ omylny/ ſliſti/ to ieſt nałog/ y przyuczenie ſie/ albo nawyknienie do grzechu takiego/ ktore to tak zdradliwie ſciela ſie/ y moſtem poſtłada pod nogi ludzkie/ je grzeſnik raz ten ſtopień przydeptawſzy/ wrócić ſie z niego nie umie/ chyba z niego daley/ y głębiey ſie zemknąć porraſi/ takſy Swiaty Grzegorz naucza: Tenent pravæ conſuetudines quem ſemel ceperunt, atq; quotidie duriores exiſtunt: & non niſi cum peccatoris vita finiuntur. Trzymają złe nałogi kogo raz zatapiały, y codziennie upornieyſzymi zoſtają: a kończyć ſię nie dają, chyba aż równo z życiem grzeſnika. Wleco upamiętawſzy ſie głowiek w grzechach/ uſi-
tule poprzestać ich/ zamyſla poprzestać drogi wiodącey na zgubę/ probuje częſtokroć takoby ſie umknąć z tych graduſow/ ale iak przykowany nogą nie może dźwignąć. Szepć non-
nulli extrema à pravis aſibus cupiunt, ſed quia eorumdem a-
ctuum pondere premuntur: in malæ conſuetudinis carcere incluſi, à ſemetiſiſ exire non poſſunt. Tenże napisał. Częſtokroć grzeſnicy pragną wynieść od złych uczynkow, ale ich ciężar nałogu przyciſka, y ignoce ſtopnie wydźwignąć ſię im, y wyrwać, iak z więzienia nie pozwalają.

Drugi ſto-
pień oſo-
bliwy, ieſt
Nałog

S. Grego-
rius Papa.
Libr: 15.
Moralium

Znałogu
powſtać
trudno.

Idem Libr
11. Moral.

Wiacey ieſzcze ma władzy nałog/ przywodzacy do rego/ ie ſerce potroſe wezwyczajone do grzechowey truciſzny/ z ntey

*Matronie
dla nato-
gu, nie-
škodzą
trucizną.*

S. August:
in Enchi-
rid: C. 82.

Proverb:
Cap: 1.

*ładowny
gądkiny
Piotr S.
nieche.*

Astorū. 10

S. August:
in Regula.

S. Grego-
rius Papa,
Libro 4.
Moralium

Proverb:
Cap: 1.

ładney nie czuje przykrości. Prawdziwie: iako Matrona
owa do Alexandrá Wielkiego zalecona/ z tey okazyey/ iż iej
żadna trucizna nie škodziła/ gdyż przy pierśiach Mścierzyń-
skich/ potrośe w trucizne ia wprawione/ zaczęm nalog w
przyrodzenie wsędzisy bywał iej/ nie iadem/ ani zaraza/ ale
zwyčajnym pokarmem. Tak nie inaczey niebożnym ludziom/
dla nalogu grzechowa zaraza/ nie jest škodzaca trucizna/ ale
pośileniem: czego domodze z Augustyną Świętego: Pecca-
ta quamvis magna, & horrenda, cum in consuetudinem
venerint, parva, aut nulla esse creduntur. Grzechy lubo
wielkie, y straszne, gdy w nalog wnydą, albo małe, albo nic się
nie zdadza.

Dwie oraz przestrogi dane od Salomona Mądrego za-
chowat Święty Piotr Apostoł. Pierwsza: Fili mi si te la-
taverint peccatores, ne acquiescas eis. Synu mój jeżeli cię
karcić chcieli grzesznicy, nie przysłaj na to. Druga: Quasi a
facie colubri fuge peccata. Iako od węży uchodź od grzechow.
Bo kiedy mu pokazane w prześcieradle ładownite robactwo
kazano iść: Petre: occide, & manduca. zbraniat się mo-
wiac: Absit Domine. Quia nunquam manducavi commune,
ac immundum. Bydś to nie może/ bom nie
zwyčajny do takich potraw.

Grzesznikom będącym na drugim stopniu do zakańczalo-
ści/ nie podobnego wstretu nie czyni/ bo im te nieprawo-
ści robactwa pożyteczna zdadza się bydś dryakwia. Magis
enim etiam si noceat: prodesse creditur quod delectat. we-
dlug Augustyną Świętego/ zaczęm odwieść siebie niedo-
zwala od upadku tego/ ale spleśney w przepaść postaputa.
Peccator, quot vinculis malae frequentationis astringitur, qua-
si tot vinculis ad mortem iungatur. Grzesznik wiele ma wię-
zow złego nalogu, tyle ma tancuchow ciągnących do śmierci
wieczney. Słowá Grzegorza Świętego.

Wyrozumiałwszy wstros Mędrzec Pański popędliwa do zle-
go fantazya grzeszników/ iako zbyt pospieszaia: Pedes eorum
ad ma-

ad malum currunt, & festinant. iako przynnajęta grzechow:
Paccator adijciet ad peccandum. iako wesela sie w złościach
y zóstrzają. Qui exultant in malis, contenesunt in ma-
la. Chciat ich pechamowac/ droga im zagrodzić/ y uczynić
wstret/ ta łagodnością: Noli esse sine metu, neq; adicias
peccatum super peccatum. Nie bądź bez bórażni, ani przy-
kladay grzechu do grzechu. Tuż y owá gładtich! słow przys-
łannosćta: Fili peccasti, ne adicias iterum. Synu ieślis zgrze-
szył nie przydaway drugi raz. Ale to nie d nie grzesznikom
nie pomagat bo przyzwyczajonych do złego z drugiego stopnia
natagu/ iakas należytość/ powinność/ czyli potrzeba/ niżej
zementionych ná trzecim osadza gradusie.

Oná to potrzeba/ y należytość test stopniem trzecim do
zakkamialosćta/ ktora Swiaty Grzegorz wspomniat: Prioris
peccati merito, peccatorum sublequentium fovea regitur:
Vt qui malum sciens perpetrat, deinceps iuste in alia eti-
am nesciens cadat. Dla pierwszego grzechu, dot grzechow ná-
stępujących zakryty bywa: Aby ow co wiedzac grzeszy, potym
nalezycie w grzechy y niewiadomie wpadat. Owá to jest potrze-
ba/ od Swietego Bázylego przyrownána do wieprzow us-
myslnie sie/ y iakoby należyte kalatacych: Quemadmodum
sues qui in ceno se obvolvunt, continuo sibi lutum augent,
ita peccatores seditatem ex voluntate singulis diebus affricant
sibi, & aspergunt. iako wieprze uwalansy sie wkalo, więcej
co raz nabierają błota, tak grzesznicy roskośa sprośności codzień
się mazo, nacierają, y nakrapiają: iakoby im to z potrzeby na-
ležáto. Tá to test tá o ktorey pisat Swiaty Chryzostom:
Natura peccati ubi cogitationes animi invalerit, procedens
ulterius, peior semper fit, magisq; ac magis indomita. Grzech
iak skoro umysł opánuie, daley postępuie, gorszym coraz, y więcej
á więcej niepowściągliwym czyni człowieka.

Słusznaby grzesznikowi taká nie bawic sie potrzeba/ przy-
zwolitaby wrócić sie do gory z tego trzeciego stopnia/ ale
częsta recydywa/ albo wracanie sie do grzechow mocno go

Ecclesi: 9.
& 11.

Ecclesi: 5.
y & 21.

Trzecim
stopniem,
jest potrze-
ba iaká?

S. Grego-
rius Papa,
in Libris
Moralium

S. Basilius
Magn: Ho-
mil: 1. in
Psál:

S. Chryso-
stomus ad
versu Gen-
tiles.

Czwarty
stopień,
jest recy-
dywa w
grzechach.

przytrzymule/ pokładając się czwartym do zaskamienia/ graso-
dusiem/ na którym iako ptak w siódkach/ albo na lepie będą-
cy żadna miara sobie już dać rady nie może/ chyba tylko po-
niewczasie/ powtarzając Proroctwie słowa: Ceperunt me qua-
si avem inimici mei. *Ułowił mnie jako ptak nieprzyjaciele*
moi. Bo wracanie się do grzechów powrotnie/ albo recy-
dywa/ ma na wodzy cłowiętka/ iako pachoła iakie na mo-
cnym snurku uwiazanego ptak. / Ktoremu to/ lubo dozwoli-
lotu powolnego/ iednak gdy zechce/ to go do siebie zemiennie.
Anzelma to Swietego przykladna nauka: Sic diabolus ho-
mines peccati consuetudine irretitos tenens, aliquando eos
tentare celsat, atq; ita se iam liberos avolare posse putant,
sed quia pravo usu ab hoste irretiti tenentur, in eadem a
Diabolo deiiciuntur. *Tym trybem czart usidlilowy raz dobrze,*
przez częsty powrot do tychże grzechów, cłowiętka, powoduje ia-
ko uwiazanego ptaka, zagradsza mu do zbawienia drogę:
Conclussit vias meas lapidibus quadratis. a roprowadza go
w topiel zaskamienia/ y uporu serca: z ktorey przepasći ten
tylko lament o usy nasze obitać się może: Lapsa est in la-
tum vita mea, & posuerunt lapidem super me. *Wpadł w dol*
żywot mój, y przyłożyli mnie kamieniem.

Trenor:
Cap: 3.

Grześnik
iako wia-
dłach
ptak.

Ex vita S.
Anselmi
Epis: apud
furiū To-
mo. 2.

Threnor:
Cap: 3.

S. Grego-
rius Papa,
Libr: 7.
Moralium
Cap: 10.

Pokut-
daremma

Dobrowolnie cłowiętka/ (wiedząc że ascensus in labore
a zaś descensus in voluntate, z nauki Swietego Grzegorza/
y lekko obierając na dol drogę) wdał się sam wte czarto-
wskie patki/ y siódka zaskamienia/ wracając się często do was-
wnych zbrodni na błoda swote/ o czym Swiety Augustyn:
Inanis est penitentia, quam sequens culpa coinquinat: nil
profunt lamenta, si replicentur peccata. *Prozna to pokuta,*
ktora zaspęca następująca winą, y niepomaga żal, jeśli się po-
nawidza grzechy.

2. Petri.
Cap: 2.

A bynamniej nie uważa tego/ gdy raz iako laskomy szes-
niuch powraca się do wymiotów obrzydłych: Canis rever-
sus ad suum vomitum. iako z Piotrem Swietym trzyma-
to o grzesznictwach/ Bernard Swiety. Drugi raz iako od plu-
niusa

nin-
test-
ro m-
wui-
asce-
nie-
de

D-
alizi-
Dosa-
Des-
tras-
leni-
prze-
wyb-
co y-
prze-
serv-
Dia-
Pia-
Dia-
I-
tda-
B-
bea-
Nie-

o Stopniach do zókamiáłości Sercá. 39

niusá ow pód wíwny opisany/ pod intentem/ Mergus, to
jest Turék raz po powittrzu z ptakami latáacy/ á potym
ro morzu z rybami pływacy/ y tak czásto alternáta odprá-
wacy. Bóć przefny człowiek raz się umóży żalem/
ascensiones disponit in corde, á drugi raz wraca do morza
necnot. Veni in altitudine maris, & tempestas demersit me.

Stálich/ wieleom odmiany te czyniacym/ należa Wierse.

Ad senium Vergo, caput in declivia mergo.

Incuruor tergo, baculiq; iuvamine pergo.

Tuili dispergo sputum, mors imminet ergo.

Si mala non tergo, sum stultior alite Mergo.

Dochodzę do stárości, głowę w grob zawieram.

Grzbiet náchylony, łaski pomoca podpieram.

Kasztel flagmę wyrzucam, śmierć mnie z tyłu bierze.

Złości mouch nie zgładzam, głupim Merg wsey mierze.

Dóść tey zapámietáłości grzeszników/ po niebespiecznych
ślizgáacych się stopniách/ Via illorum tenebrae & lubricum.
Dóść nieuwagi wdáacych się ludzi/ dobrowolnie w przepásć/
Descenderunt in profundum quasi lapis. Góście lubo się
tráfiło rojnym posłiznac/ takó Dawidowi/ Piotrowi/ Mágdái
lencie/ Jakubowi/ Pústelnikowi/ ktory y zgrzeszył/ y zabił/
przecież ci y inni/ nie dopędzali zókamiáłości dotu/ przedó
wybrneli przy łasce Boskiej nierozpáczáac z Judášem. W
co y wieków nászych grzesznicy mieliby się stáráć/ máiac
przed oczymá to co Swiety Bonáwenturá nápiśá: DEO
servitur ascende de de virtute in virtutem usq; ad caelum.
Diabolo descendente de vitio in vitium usq; ad infernum.
Pánu BOGU służemy wstępuiac z cnoty w cnotę, áz do nieba.
Diablu służymy z wysłepku w wysłepku, áz do piekła.

Nlechże uważa co czynia/ nástálich stopniách sá/ dokad
tda: nechay się wracáia z głębokości niecnót/ błagáiac
BOGA: Non me demergat tempestas aquar, neq; absor-
beat me profundum, neq; urgeat super me puteus os suum.
Niech mnie nie záapia nawátność wody, ani mnie niech nie pon-

Plinio Lib:
32: Cap: 2.

Nurek, ó-
raz ptak,
y rybá.

Ex Joanne
Bromiardi:
Ord: Pra d:
in summa
Pra dican-
tiū, Verbo:
Cóllycid.

Psal: 34:

Exod: Cao-
pit: 15.

S. Bonat
vēr: term:
1. Domin:
14. post
Pentecost:

Psal: 68.

ETRA

żera głębokość: ani niech nie zawiera studnia wierzebu swego
 nidemna. Tłech grzesznicy porzucą spadek do zakamiatości/
 wylamulac sie z kądánow y siodeł śataniskich/ do czego Bog
 Psal: 123. dopomoże: Laqueus contritus est, & nos liberati sumus.
 Adiutorium nostrum in nomine Domini: Siato się potara-
 to, amysmy wybawieni: Wspomożenie nasze w Imieniu Pańskim.

ROZDZIAŁ. III.

Bobudka pierwsza do ratunku zakamiatych grzeszni-
 kow, z uwagi tey szkody ktora maia, gły
 przez grzechy Boska utraciaia łaskę.

JW tu część żygliwości przytęślenia/ (arty drugiey
 Przytęślenia woskrotniey potrzebie Rzędze/) ma ex ar-
 to pectoris ergastulo wyniknąć; Tu dobry przytęśleni-
 ma na nieoszacowaną škodę bliźni h łaskawe obrocie żrze-
 nice/ y owe/ na żalobnym widowisku dusz extra statum vi-
 tierpiacych/ w czyscu zatrzymanych/ dobrze nasyccone oczy/ ma
 drugim niedzarzom/ tu łeższe in statu vi-
 bedacym/ takó
 blisłum sasiadom otwarte pokaz e: ni zarabiac tak od dusz
 zatrzymanych w Czyscu/ tak y od zapamietalich grzesnikow/
 na owe żalostna starge. Respiciens eram ad adiutorium ho-
 minum, & non erat. Ogladałem się na ratunek ludzi, a
 nie było go.

Tu sie ma wrócić ochota do uznania wadliu grzesnikow
 ponurzonych w zakamiatosci: tu ma Przytęśleni żygliwy wy-
 pedłszy in publicam locem, przyktadem Dyogenosa Silozos-
 fa/ z patalacym sercem/ plomientem żygliwego afektu/ takó
 z gorálaca pochodnia szukać zgubionego człowieka. Homi-
 nem quero. Tu użyztae Przytęśleni utrumq; oculum,
 takó dusiom zatrzymanym w Czyscu/ tak y grzesnikom w
 zapamietalosci żyłacym/ ma aque dobre świadczyc chęci/
 czyniac

Dyogenes
 z pocho-
 dnia Su-
 kat ezto-
 wiek.

Pobudki do ratowania grzeszników: 41

gryząc żadość perswazyę Salomona Madrego. Animam
etiam nē despexeris. Et non exasperes pauperem in
inopia sua. Non avertas faciem tuam ab egeno. Abino-
pe nē avertas oculos tuos. *Duże taknocey nie wzgarazay*
T nie drażni ubogiego w niedostatkui tego. Nie odwracay oblicza.
twogo od potrzebującego. Od ubogiego, nie odwracay oczu two-
ich. Bo czas tuż/ po pilney duży w Czystcu zbolatych lustrá-
cyey/ po uwáženiu ich tam dolegliwości/ przybyć/ y uznać
domownikow naszych/ to jest upornych grzeszników/ necessi-
tatem exiremam. czas objawiać iacturam Divinae gratiae,
utrátę Boskiej łaski: do czego/ je ich wprowadził cecus
amor peccati, tedy zaslepieni na umysłach/ przyjaćielskich
żadali oczu: Aspice in me, & miserece mei. *Wojaczey na*
mnie, a zmiłuy się nademną.

Ba y jest przy czym liściowe zabawić oczy! bo teżeli
Duże w Czystcu cierpiące panam damni, niewidzenie istno-
ści Boskiej/ polikowania godne: tedy y omá grzeszników
upornych/ iactura Divinae gratiae, utrátá łaski Boskiej/ poża-
lowanie pywinná młecí y ma zadržymać przyjaćielá cto łá-
stawa nad swois nadza/ tym dluzey/ im wielkiego waloru/
y ścánnu jest zgubiona rzecz przez niedozor grzesznika:
ktoremu dásle do śalu okázáya/ po utráconey łasce Boskiej/
Śwety Chryz-log tymi słowy: Non habuisse, doloris non
est tanti, q. anti majoris est habitus perdidisse. *Nie młć cze-*
go, nie taki żal, taki smutek jest, miánná utracić rzecz.

Ż Panem Bogiem człowiek zostaje w przyjaźni/ po ki nle
grzeszy: Deus charitas est, & qui manet in charitate, in
Deo manet, & Deus in eo. *BOG miłością jest, a kto mi-*
łósłá w miłości, w BOGU mieszka, y BOG w nim. Boskiej jest
uczestnikiem łaski/ żyjąc w miłości/ y czystości sumnienia:
Charitas Dei diffusa est in cordibus vestris per gratiam
Spiritus Sancti, quae data est. *Miłość Bożarozłana jest w ser-*
cach waszych przez łaskę Duchá Świętego, która dána jest.
Wła uczęścicwo Boskiej istności/ iako użá Ciesnogowiec

Ecclesiasti
Cap: 4

Wojaczé
cudzo wó-
dze trze-
ba.

Psalm: 118

Miánná
rzecz utra-
cić wielką
żal

S. Petrus
Chryzolog
serm: 123.

J. Joanni
Cap: 4.

Rom: 12.
& Cap: 13

Gratia, est participatio essentiae Divinae. *Ma ten drogi skarb sobie powierzony od BOGA człowiek: Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus. Mamy skarb ten w naczy- niach glinianych.*

Eccelesi: 9. *Żal się Boże! nie wie co ma/ y kiedy! Nescit homo, utrum amore, an odio dignus sit. Niewie człowiek, jeśli jest mił- ści, czy nienawiści godzien. Gubi marnie/ y utracą przez grzech*

Ad Gal: 5. *Łaska Boża/ A gratia excidistis. Stałe się nieprzyjacielem Bożym/ zkad musi/ niepoietą skłode ponosić/ czuć łaski na sercu żal/ łaskom na tej karcie z Chryzologa Świętego położył.*

Paweł Święty za fraszki poczytał sobie przesz. dawań- nie uwajał utrapienia/ nie czuł wlezwom/ okom/ w niewoli/ mtezwom się nie bał/ nie lekął się jaonech przyszłości/ narec y śmierci nayskrasliwszej/ gdy miał przytomną łaskę Bożą/ która mu za wszystkie była delicye/ y pociechy. Gratia Dei mecum. Łaska Boża zemna. Dowiedział się od samegoż

Paweł 8. *Pana BOGA ten Święty Doktor narodow/ w łaskiej cenie/ z Bożej łaski y tak w wielkim ścanku jest łaską Bożą/ gdy w utrapie- skie kon- niu nie sama Pan Bóg kontentował mu się żał. Ciera- sent. piał ten Święty z dopuszczenia Bożiego przesładowanie*

2. ad Co- *od gartą/ y żadał feigi od Pana BOGA: Datus est mihi rinth: 12. stimulus carnis meae Angelus satanae, qui me colaphizer. Propter quod ter rogavi Dominum, ut discederet à me. Et dixit mihi, sufficit tibi gratia mea. Dan mi jest bodziec cia- łą mego anioł szatanow, aby mnie policzkował. Dla czego trzykroć prosiłem Pana, aby odstąpił odemnie. I rzekł mi, dość ty masz na łasce mojej.*

O łaskawy BOŻE! gdyby to mogło w ludzkich zmieścić się głowach/ gdyby mogły rozumy ograniczyć/ co to jest/ dar/ y prezent łaski twojej/ który uporczywie podarunek/ za- nic poczytać/ umyślać się od niego/ on odrzucała często- krot; takto zdrowiu służące recepty Phreneticus, to jest Gale- niec: gdy grzesząc/ odpychała łaskę: Peccatum expellit gra- tiam, takto nauce Teologowie. O gdyby uznali ludzie/ takto

Pobudki do ratowania grzeszników. 43

Jaśko nie oodrze czynia! Jola czego Święty Páwł názwał
ich głupimi. Sic Aultiellis, ut cum spiritu ceperitis, nunc
carne consummaminini. *Takżeście głupi, że duchem zaczęwszy,
teraz ciałem bywaćcie wykonani.*

Ad Gal: 3

Nie pogardzał łaski Bożej prezentem Święty Páwł:
Non abiecio gratiam Dei: bo tá iemu w przyszłościach od
Czarta zadanym/ łagodnym bywała ulżeniem/ doskonałym/ niż
Arolowi Saulowi w podobnym utrapieniu/ Dawidowej lu-
mie dzwiał: Quandoquā, Spiritus Domini malus arripiebat,
Saul, David tollebat citharā, & percutiebat manu sua, & refocil-
labatur Saul, & levius habebat. *Kiedykolwiek duch Páński zły
porwał Saula: Dawid brał lutnia, y grą ręką swą, y ochładzał
się Saul, y łzey mu bywało. Wiecey może obfita łaska Boża
wysłodzić głównieci/ może mu y w niezmierzonych ucie-
ściach służyć za wielkie dobro. Te zaś gdy grzesznik utra-
ca przez obróć śmiertelną Bożego Młactatu/ dorozumieć
się śadno/ iako płódzie mieć musi zutrąty łaski/ y co tam
za bole mowierzące od Czarta ma bez folgi/ y odpoczynku/
bez przesłanki y miary/ z samego zgromadzone plekká. Do-
lores inferni circumdederunt me.*

Ad Gal: 2.

1. Regi
Cap: 16.

Łaska Bo-
ża pożyte-
czney/ za-
nád lu-
tnia Da-
widowa.

Psal: 17.

Dostatecznie tá przez zgubienie łaski płód/ grzeszników
potykałaca/ nie możeć się tu oraz wydać Czytelniku łaskawy/
in sua malorum serie, pókić wprzód literarum lineamentis nie
pokáže się tu wyborność/ piękność/ drogosc/ walor/ y dostoy-
ność wśeláta łaski Bożey/ w ktorey cenie up trzyli nieo-
ścadowana rojni Święci/ y zámwśe trzymájac iá w śacunku/
w wielkssá tára co raz wbiłali/ áby tak u ludzi w poroimie
wielki była wochronie/ w posłanowaniu; A zász utrata tey je-
by ośázya bywssy do żalu/ oraz też była podnieta do szukania
y znalezienia.

Wielkiej
ceny/ tá-
ská Boża.

Drogięgo zdawna bywała śacunku łaski/ y równości nie
znáta/ y w podley cenie chodząc nie umiáta/ lrbó tylko w pás-
lącach u siemiękich Monárchow wychowana/ iako opisał Młá-
dry Salomon: Super argentum & aurum gratia bona. Nád

Proverbi
Cap: 25.

*frebro y złoto, łaská dobra. Dopieroż owá/ Boża łaská/ w
 Ciebie pogarek bioraca! Owá co darem test Ducha Święte-
 tego: co rozumieć/ łatwy wagi test? Naprzód Káznodziele
 Wielkiego/ Wincentego Świętego Ferreryusza Doktoru Święte-
 tego Dominiká náto przymodze/ náuke w tym dysturste:
 Sicut anima dat esse corpori, ita gratia dat esse animæ.
 Et quandiu est in gratia, vivit: quando autem anima per-
 dit gratiam Dei, non habet esse gratiæ. Iako duszá dáie
 istność ciátu, tak łaská Boża daje istność duszy. I poki ma łá-
 skę, żyje, á iák utraci, ginie. Co ten Święty z Teologami
 ad amustum nápisat/ boć co ciátu test duszá/ to duszy łaská
 Boża/ tym bardziej test formá/ y życiem duchownym: á
 ztąd ma mieć podobny ścáunek/ iako mile zdrowie/ y ukó-
 cháne życie máta u ludzi waga.*

Nie trzebá mi tu osobnych de proprio ozdób/ przyczyniá-
 lacych tylo waloru do wagi łásce Bożej/ ile od iedney kro-
 ple wody/ máia autcey/ Morza/ wysókich brzegow záta-
 piájące gránice: ráczeyby trzebá/ tylo (przy zátrzymanym
 Stóńcu/ przy zástanowionych Zegarách) pożyczyc czasu dłu-
 żego/ ile by posłużyć mogło do konnotácyey wybornych dosko-
 náłości łáski Boskiej/ które nie iednym wiekiem mądrzy/
 y godni w Kościele Bożym ludzie wypisowáli. Jest éi to
 in suo favore łaská Boska/ test owá droga ná gody śluzaca
 łátá/ bez ktorey trudno sie stáwić przed obecność Ciebieś
 Śiego Królá/ á nie usłysec nagány: Quomodo huc intrasti,
 non habens vestem nuptialem. Według Konzeptu Święte-
 go Antoniego z Pádrwie: vestis polymita, to test wzorzy-
 sta odzieja/ wzor śliczny wydáiacá darow Ducha Świętego/
 y różlicznych cnót/ test to Kochántów/ domowników/ slugów
 Boskich stroj uroczysty/ łaská Boża.

Światey Augustyn tytułowat iá/ duszá/ y rozum oświecá-
 iaca łásnością/ wten sposób: Sicut oculus corporis etiam
 plenissime sanus, nisi cum candore lucis adiutus non potest
 cernere: Sic homo etiam perfecte iustificatus, nisi æterna
 luce

S. Vinceti:
 Ferrer: Do-
 min: 15.
 post Tri-
 nit: Ordin:
 Tradicatu

Dusá Bo-
 ja żyje łá-
 ską.

Drógim
 jest odzie-
 niem Bo-
 ja łaská.

Matth: 22.

S. Antonio
 Pady: in
 ferm: Do-
 minicaru.

S. Aug: L.
 de Natura
 & Gratia.
 Cap: 18.

lucce
 ląke
 iasno
 stá n
 zdán
 viden
 influa
 Oko
 ze, ty
 Bożey
 D
 pachn
 ty C
 fracto
 & ho
 quod
 fier a
 wiek
 ale to
 exten
 do si
 bezon
 pertá
 D
 swiá
 rá/ c
 same
 witá
 facien
 D
 fe m
 cutac
 buká
 C

lucē iustitię divinitus adiuvetur, rectē non potest vivere. Iako oko cielesne by nayzdrowšie widzieć nie może, chyba ozdoba iasności wsparte: tak też y człowiek by naydoskonálšy, tezełi światła mieć nie będzie Boskiej łaski, dobrze żyć nie potráš. To zdánle test y Fulgenzego Swietego: Oculus factus est, ut videre lumen possit: sed videre non potest, nisi se illi lumen infuderit: ita bonum quod facis, gratię adscribendum. Oko stworzone iest, dla widzenia światłości: ale widzieć nie może, tylko gdy się pokaze światłość: tak dobro, które czynisz, łascie Bożej przypisy.

Bernard Swietey łaska Boża miał zá drogi/ y wódiecznie pachnacy balsam. Gratia balsamum purissimum est. á Swietey Chryzostom to podobieństwo o ntey napisał: Sicut navis fracto gubernaculo illic ducitur, ubi tempestas voluerit: Sic & homo divinę gratię auxilio perduto, per peccatum agit quod non vult, sed quod diabolus vult. Iako toż gdy się ster zlamie, płynie tam, gdzie ie nawałność pędzi: tak y człowiek utraciwšy łaskę Bożą, przez grzech, czyni nie to co chce, ale to, co diabeł rozkazuje. Wiele inšych doskonałości tu per extensum nie zdola wyliżyc pióro/ przeto musi zabierać się do sumowania Proektiego. Łaska Boża/ iest to z Niebá spuszczona mánna: iest starbu wieczności Eleynot: iest droga perła: iest złoty pierścien/ ná znak miłosći ofiarowany od BOGA: iest nieśmiertelności moneta: iest podarunkiem/ światła wšyſkiego przechodzącym dostatek. Náontec: iest rá/ co przyozdabia mieszkańie serc nášych/ iest gospodynio samego Boga w Troycy Swietey tedynego w sercu ludzkim witáiąca: ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.

Utraca te wšyſkie dobrá zawárte w łascie Boskiej/ y inše niezráchowane grzesznik/ gdy nieważnie ránto sobie páculac/ ten dar od Pána BOGA łaski/ mánie go gubi/ y szukać nie myśli.

Tuż ma bydš bogomysłny Czytelniku włádoma/ zápámtes rálych

Test twia
stošcia.

S. Fulgen:
ad Theod:
senatorem

S. Bernard:
serm: 34
in Cantica

S. Chryso:
sto: in M at
Homih: 37

Serced iest
ozaoba.

Joan: Cap:
14.

Zgubił
druga s.
te Adam
y Ewangelja
Boża ta-
ska.

Genesi:
Cap: 3.

S. Chryso-
stomus Ho-
mil: 16. in
Genesi.

Zal: 3 u-
tracenia
Bały.

Canticor:
5.

Psalm: 68.

tałych grzeszników zgubi drogicę świąt/ gdy kłóli Bożey/ a
to przez niedożer ich własny/ y przez opuszczenie (mniey sio-
lacie o sędze obiedwie) współ z niedbaństwem. A przeto ma-
iac już opisano te świąte bogata/ uwazy tu teraz/ co za żal/
z strąty! maś iarny wizerunek w kłóściach naszych/ to
też w Adamie y Ewie/ ci zobowiazali przez grzech zgubić
nasz Boża łaskę/ w nagości poznali/ co uczuli/ obażyli/ że
cd. ientia pozbyli. Comedimus & aperimus. Multi amborum,
& cognoverunt, quod nudi essent. *Poznali, że byli nagiemi.*
Pótrz do takiego przyślinieścicia! obnażeni s. Państwo
wszystkich żywiołów/ liściem figury/ jak mało nagości/ a
w nagości wstydac się Pana uchodził między drzewa ge-
ste/ pożyczanym sposobem żądać od nich na zastawę liścia/
y éleniu. Nudati propter peccatum supernae gratiae amictu,
sensibilis suae spoliationis sensum acceperunt. *Ogotoceni przez*
grzech z świąt niebiańskich łaski. ił. tego swiętego obnażenia wli-
domość wzięli. Swiętego Chryzostoma kondolencja. Po-
tyła zapamiętałych grzeszników podobna sędza/ dobrowola-
nie przez złe uczynki wpadających między łotrów y zbójców/
tak dalec/ iż ze wszystkiego zdupieni/ podobno dla żalu y
ustarzyć się nie mogą na niedola swote/ czyli upornie dla
wstydu wydać się niechca/ na czym skłóbia. Przetoż mądry
Salomon biorąc Osoby na siebie Oblubienice/ to też Chrze-
ścikańskiej dusze/ ustarza się na swiętego zgubę y strąte: Inve-
nerunt me custodes, qui circum erunt Civitatem. Percuise-
runt me, & vulneraverunt me: tulerunt pallium meum cu-
stodes murorum. *Znaleźli mnie stróżowie co chodzą po mie-*
ście. Ubili mnie: y zranili mnie: wzięli płaszcz mój stróżowie
murów. Bydź może/ że owe nżieta świąte przy Chrystu swie-
tym/ łaski Bożey/ y niecierimności/ odzierać z siebie dopuszczają/
ta/ zezwalając przy poduszce ciemności na śmiertelny
grzech/ a w tym też y obnażeniu cierpieć muszą fromote:
Operuit confusio faciem meam. *Okrzył twarz moją wstyd.*

Żelżywość obnażenia/ lubo nagości/ przytra bydź sadził

Plam

Plam
rani
we g
Dom
tuam
dom
przyk
ona d
tako
fra.
ktora
Gaud
Mie
deo,
ry w d
inż pr
tako
Dole
Wdzię
Co y
latific
mieć
na zł
wu a
Co
łaski
Swie
Lux
ti spo
duś.
swiat
respek
fuerun
dajacy

Pobudki do ratowania grzeszników.

47

Nabum Prorok/ y praeio iako wielkie/ y prawie ostatnie ka-
ranie Boskie/ przyšla te nagość obymaciełom Miasta Nini-
we glosił grojac blisko następująca: Ecce ego ad te, dicit
Dominus exercituum: & ostendam in gentibus nuditatem
tuam. Oto ja do ciebie, mowi Pan zastepow: y pokażę naro-
dom twoję nagość. Jednak/ jeżeli tey przeważyc niezmogę
przykrość ślepoty/ to tey wyrowna/ nie tak w śydem/ iako
ona dolegliwości gdy przyiemnego nie wd' i smielę; bo
iako obecność swiatła oczom jest mila/ tak obległość przy-
kra. Przykrość/ wydate sie w odpowiedzi Tobiasza ślepego
ktora zżalem dał Aniolowi/ tak go pozoramiałacemu:
Gaudium tibi sit semper. Wesele niech ci będzie zawsze.
Mie Tobiasz rzekł: Quale mihi gaudium, qui in tenebris se-
deo, & lumen cali non video. Jakoż mieć mam wesele, kto-
ry w ciemnościach siedzę, a swiatła niebieskiego nie widzę. To-
mu przykrość ślepoty uwierdzona jest. A ozdoba iasności
iako przyiemna jest/ odpowiedział na to Salomon Mądry:
Dulce lumen, & delectabile est oculis videre solem.
Wdzięczne swiatło, y mila rzecz jest oczom widzieć słońce.
Co y na inszym mieyscu tenże potwierdził: Lux oculorum
latificat animam. Swiatłość oczu uwesela duszę. Czym rozum
mieć się daie/ iako jest pociecha wielka/ y przyiemna rzecz/
na złote iasnego słońca zaparować się promiente: y zno-
wu a contrario iako bolesna cierpieć ciemności.

Cokolwiek jest tu napisano o materalney iasności/ to do-
lasti Bozey stosuje Hugo/ Kardyнал Rzymski/ z datonu
Swietego Dominika/ komentuac przypowieści Salomonowe:
Lux oculorum, id est gratia, latificat animam, in presen-
ti spe, in futuro re. Swiatłość oczu, to jest iasność, uwesela
duszę. teraz nadzieta, a potem rzecz sama. A iakoz też ta
swiatłość jest przyiemna uporczywym grzesznikom? w takim
respekcie unich jest? Odpowiedział Job sprawiedliwy: Ipsi
fuerunt rebelles lumini, nescierunt vias eius: Oni byli odpa-
dnacy od swiatłości, nie wiedzieli drog icy. Co Swiaty Grzesz-
nik

Nabum.
Cap: 3.

Wobna-
nin /ro-
mala /nd-
czna.

Tobiasz.
Cap: 3.

Swiatła-
nie wi-
dzieć:
przykro.

Ecc: 11.

Proverb: 5

Hug: Car-
din: in Pro-
verb: Sa-
lomon.

Job: Cap:
24

S. Grego-
rius Papa.
in Job.

Job. Cap:
22.

S. August:
in soliloq:
Tomo. 9.

Widzicie
laskiutra
caiatym
Biaaa

Joanni. 1.

S. Chryso-
stom: in Epist:
Pauli Ho-
mili: 11.

gorzno wstrzył *expletę*: Lumini ergo rebelles sunt, quia
sua desideria sequendo, bonum despiciunt, quod roverunt.
Światłości przeto przeciwni są, bo chęci swoje złe pełniąc, do
bro to pogardzają, które znają. A zą tym następnie to / że
czego niewdzięczni są / tego y niegodni od Pana Boga:
Aufferetur ab impijs lux sua. Odięta będzie od niezbuzników
światłość ich.

Wielce to przykro dożyłło Augustyna Świeceno / w spo-
mniętego sobie takto dawno był w ścieżkach Mantichejs-
kich / bez tąści Bożej łaskości / dla czego tak ciemno na-
ślepota / on na zgubienie tąści używał: Erat nubes ma-
gna & tenebrosa ante oculos vagantis meæ, ita, ut videre
non possem Solem iustitiæ, & lumen veritatis. Involve-
batur in tenebris filius tenebrarum, tenebras meas amabam,
qua lumen non cognoscebam. Był obłok wielki y ciemny
przed oczyma próżności mojej, tak dalece, iż widzieć nie mo-
głem słońca sprawiedliwości, y łaskości prawdy. Otaczały ci-
emność swoją ciemności, kośćci ciemności mojej, bom nie uznawał
światła. Wolewał na nieczystość swoje / oraz y dolegli-
wość podobna zapamiętały Chryzostom opisał: Vx illis qui
non illuminantur ex te. Vx cæcis oculis, qui te non vi-
dent. Vx avertentibus oculis, ut videant veritatem. Br-
da tym co nie ma: łaskości od ciebie. Brda zaślepionym oczom,
które Boga nie znają. Brda odwróconym oczom od prawdy

Właśnie ich uirapieniu tąci epilog dacie: De tenebris
campe in tenebras, nesciunt, ubi currunt. Miseri, qui ne-
sciunt, quid amittunt. Z ciemności do ciemności chodząc, nie-
wiedzą gdzie upadają. Nędzni, którzy nie wiedzą co utracają.

Dacie Pan dobrośliwy nam żyłacem w ciemnościach mro-
ności światowych / światło swoje niebieskie / illuminat omnem
hominem venientem in hunc mundum. Dacie takto perzes-
bna łaskość tąci swoje światła / tak upatrzyl Świecny Chry-
zostom: Quoniam igitur super hanc terram nox est, tradi-
dit nobis Deus lampadem illiutrem, incensam, spiritus sancti
gratiam,

Pobudki do ratowania grzeszników: 49

gratiam. Ze tedy na świecie noc jest, dat nam BOG iasny kagá-
niec gardiacz, Duchá swiętego takę. Tłá coj sie przyda!
Pro iev bedzie umiat śánowić/ y nie zágaszać! zvlaszczá
przestrzeżony od Párlá Swiętego: Spiritum nolite extin-
guere. Duchá nie zágaszać! Podobno grzesnik będzie to
miał w ochrone! próżną nádziesią! bo Jan Swięty Ewáng-
gelistá od Chrystusa inázej slysat/ dla tego nápisat: Lux
venit in mundum, & dilexerunt homines, magis tenebras,
quam lucem. Swiatłóté przysła ná swiat, y zákochali lúdzie
bardziej ciemności niż iasności. Któž tak niebaży/ y nieżyciła
w sobie! Odpowiadam z Janem Swiętym Chryzostomem:
grzesnik zapámietaj. Extinguit spiritum vita impura.
Quævis mala actio lucem istam exstinguit, & convicium, &
vituperium, & quid quid huiusmodi est. Duchá zágaszać y
die nieczyste. Kázta eta śhrivá také, y zlózáczenie, y przy-
gáná, y cokolwiek jest tym podobnego.

Czego sąnt do siebie nie znáia grzesnicy zapámietálli/ Cze-
go nie umiáia/ lubo słusny žal młecby powinni zoddalenia
świátości/ tájli: to przynámnicy upáccuy ty Bożomylny
Czyznikis ich słusis śędze/ iáka ponosiac Dawid Krol/
á nie moge iev wzálorówać/ w kómput iá wpisat utrapienia/
po rozpáccu przýtrościách/ tak: Niemáś pokoiu kóściom mo-
im, á nie licza grzechów moich. Znédznialem, y skróczyłem się
do to kónia, cały dzień chodżitem zámucony. Jestem śtrapióny y
barázo umizony: ryczałem od wzdychnáia sercá mego. Serce
moje śtrwozone jest: opuścila mnie siła moia: á iasności oczu
moich, y serce nie máś przymnie.

Nigdy ten Krol Dawid ślepoty nie śierpiat/ á szemni sie
ślarj! Et lumen oculorū meorū & ipsum non est mecum. Jáś
tłie to Śriáto przed nim zgásto: iákie z óczu iéno zótnę-
to: Własnie w ósobie tego odpowiáda Swięty Párlá. Tunc
igitur quando peccavi, cor meum conturbatum est & de-
reliquit me virtus mea: & aliud quiddam grave circa me
accidit, nam lumen oculorum meorum illuminans animam
visum,

1. ad The-
sal: Cap. 5.

Joann:
Cap: 1.

Grzech
zágaszać y
inwiátość
świátości

Psalm: 37.

Dawid
Krol co
z iasności
utrącił.

S. Basilus
Mag: Ho-
mil. 10. in
Psalm: 37.
Lomo 1.

visum, & illud non erat mecum, relinqueratq; me, ac secesse-
rat, nam in malevolam animam non ingreditur sapientia. *Wtedy kiedy zgrzeszyłem, strwożyło się serce moje, y opuściła mnie
cnota moja: y co więcej ięście cięższego na mnie przypało, bom
utrącił światło oświecające duszę moję. Miało tedy co dole-
gać/ y urażać Dawida Króla/ pociemniało to był Boży zgus-
bił łaskę/ y tuż mu więcej przyjaźnym nie łaskotała promieniem.*

*Lament
Marta To-
białowej*

Zalem serdecznym opamiętała/ afektem wrodzonym
wzruszona/ opłakiwała Anna/ niebytność Tobiaśa Syna swo-
iego/ tey będąc aprecyszey/ że w nim y światłość/ y podpore
starości straciła/ a przeto płode swego w tym/ słowy tak wys-
dawała: Heu, heu me fili mi, ut quia te misimus pere-
grinari, lumen oculorum nostrorum, baculum senectutis no-
strae. Omnia simul in te uno habentes, te non debuimus
dimittere ire a nobis. *Ach, ach ci mnie Synu mój, na cośmy
cie posłali iść w cudzy kraj, światłość oczu naszych, podpore sta-
rości naszej. Miałac w tobie samym wszystko wspieranie, mieliśmy cie
puszczać od siebie. Błęd poznac zaraz/ iako u Marti Kocha-
lacy była w wielkiej cenie obecność Synowiska/ kiedy nie-
bytność Syna/ za znaczna sobie poczytała płode.*

*Tobiasz.
[Cap: 10.]*

Nie obecność ci Synowiska/ ale przytomność łaski Bożej
utracała zakałtali grzesznicy/ iasność oczom potrzebna/
lumen oculorum, gubio podpore należąca/ baculum sene-
ctutis: odrzucała owe łaskę wspierająca Dawida Króla:

Psal: 22.

Virga tua & baculus tuus, ipsa me consolata sunt. niches-
nie starała sie o zachowanie podstawy tey do starości/ na-
śladowac pomienionego Psalmisty: Ne proicias me in tem-
pore senectutis: cum defecerit virtus mea, ne derelinquas
me. *Nie odrzucaj mnie czasu starości: gay uślanie siła moja,
nie opuszczaj mnie. A iako lecacy prać młocy dba o uros-
nienie na powietrzu płorą/ tak owi o zgubę Bożej łaski.
Przykładnym sposobem Marti Tobiałowej mieliby nie-
mediabilibus lachrymis, ubolewać nad płodem: Heu, heu,
ut quid te misimus peregrinari, lumen oculorum nostrorum,*

Psal: 70.

baculum

baculum
chodź
N
cieles
dycy
miał
rezolu
ści po
cieles
żyty
Zegna
li grz
Dok
vacu
remno
slepni
mini,
micu
w
sta Z
go w
doren
Tybu
Brat
zacho
smier
nieco
po
ty ta
in ca
in or
na br
A lu
dnat

Pobudki do ratowania grzeszników. 51

baculum senectutis nostrae, Ale nie podobnego nie przy-
chodzi im na pamięć/ na równe tym/ nie zdobywała się akty.

Napisat Ambrozy Swiaty/ o Teotymie lubieżnym/ roztos-
cielesna Kochalcym zbytecznie/ kretemu gdy doskonałi Mes-
dycy perswadowali/ aby poprzestął cielesności/ bo dla niego
miał oslepnąć/ y całe utracić wzrok: był tak zapamiętany
rozluźnem/ iż wolat nierozdzieć/ y oczy stracić/ niż lubieżno-
ści poprzestąć/ takż y tak się z nim stało/ w samym akcie
cielesnym czuiał/ że w oczach tego subtelne przerywały się
żyły/ y delikatnie arterye/ zawołał: Vale amicum lumen.

Zegnam cię przyjazna świadomości. Tegoś naśladowia zakami-
li grzesznicy; przestrzega y napomina ich z wiela łaski
Doktor Narodem Paweł Swiaty: Hortamur vos, ne in
vacuum gratiam Dei recipiatis, Napominamy, abyście nada-
remno łaski Bożej nie brali. A oni mniemy iż sobie ścwiac/
oslepnąć wolat/ y w ciemnościach grzechowych żyć/ rebelles lu-
mini, często łaski Bożej łaskości odprawa dając: Vale a-
micum lumen.

Woszczynym zapachem/ y wonniejącym balsamem test tak
ści Boża/ takom w tym Rozdziale już z Bernarda Swiaty-
go wypisał Czytelnikowi pobożnemu/ bo ta przyjemnym o-
dorem powabia do Pana B O G A/ tak niegdy powabiała
Tyburcyuska/ gdy w pokoju Cecyliey Swiatey/ y Waleryana
Brata sroiego/ uczył zapach rojowy/ y lilijowy/ krorym raz
zachcaony/ wolat ten pomieniony Swiaty okrutna podlać
śmierci/ niż się oddalić od łaski Bożej perfumow/ albo ich
nieco uronić.

Pod tym przyjemnego zapachu symbolum Psalmista Swie-
ty łaska Boża wychwalał owymi słowy: Sicut unguentum
in capite, quod descendit in barbam Aaron, quod descendit
in oram vestimenti eius. Jako oleick na głowie, który spływa
na brode, brode Aaronowe, który spływa na kraie odzienia jego.
A lubo nie wspomniat wyraźnie łaski Bożej Psalmista/ te-
dnat Chryzopolitański Biskup ogrywiście ja tym olejkiem

S. Ambro-
sius, super.
Lucā. To-
mo. 3.

Teotymon
dla lubie-
żności o-
slep.

3. Corinth:
Cap: 6.

Łaska
Boża była
Tyburcy-
usowi za
pachem.

Psalm: 132.

Jacobi de
Valeria in
Psalm: 132.

leś won-
nym olej
kiem.

2. Corinth:
2.

Genesis
Cap: 8.

Grzechy
wy smrod

Isaia:
Cap: 3.

Hugo Car-
dinal: in
Isaiam.

wonnym miśnięcie: Sicut oleum descendebat à capite Sa-
cerdotis primo ad barbam, & ex barba ad membra: ita
omnis gratia, & dona gratiarum, primo descenderunt à Chri-
sto ad Apostolos, & ab Apostolis ad totam Ecclesiam, usq;
ad finem terræ. Jako olejek spływał z głowy Kapłana na bro-
dę, a potem y na misie członki: tak wszelaka łaska, y dary isy
spłynęły naprzód od Chrystusa do Apostołów, od Apostołów do ca-
łego Kościoła, y na cały świat. Tak to jest a nie inaczej: pływ-
na łaską y frumieniem obficie olejki łaski Bożych na czo-
wiek: wynikające z nieprzebranego morza dobroci Bożey/
wylewają się dary/ przyjemne aromata, zmysły uwrześniające
unguenta: ale obumierzy grzesznik mniczy o te ściłe odora-
menta. Daje podwale sprężadliwym ludziom Świątę
Paweł głosił że wdziaczny zapachem są: Christi bonus
odor sumus. Piśmo Świąte od takich tyłke/ Noego za-
chowujących cnót/ mierdzi bydy Panu B O G U ofiary
wonne: Odoratusq; est Dominus odorem suavitatis, Nic
to lednak nie wzrusza grzeszników zapamiętałych/ y miłke
im są nieprawości zaraźliwe smrody/ niż łaski Bożey nie-
bieśkie zapachy/ które grzesząc odrzucają.

Na przemiany to właśnie idzie/ kto łaski Bożey przy-
mule zapach/ przykre fetory grzechowe wypędza: a znowu
ē converso: kto zarażonym jest/ od smrodu grzechowego/
takowy oddala precz Bożey łaski wonności. Przez Proro-
ka Izaiasza samże Pan B O G te alternare ogłosił Obywóm/
telom Miasta Jeruzalem tym wyrokiem: Et erit pro sua
vi odore factor. I będzie miasto wdzięczney woni smrod.
Co takó należy rozumieć/ Hugo Kardynał naucza: Pro sua
vi odore virtutum, factor vitiorum. Miasto wonności cnót,
smrod będzie występku. Ten to ten przeraźliwy wapor nie-
prawości wyforzentujący balsam or y olejek Bożey łaski
obrzydłym y obumierzym czyni grzesznika zapamiętałego/
przed Panem Bogiem/ tak dalece; że chociażby co czynił/
w ofiarach/ darach/ y innych podobnych uczynkach dobrych/
tedy

Pobudki do ratowania grzeszników. 53

tedy to wszystko brzydotością będzie przed Bogiem/ dla odległości lasi zalecający/ y ozdabający namiętione uczynki.

Oczywiście to deklarował Bóg przez Izaiasza Proroka: Iocensum abominatio est mihi. Solemnitates vestras odivit anima mea. Kadzenie jest mi obrzydłością. Świat waszych nienawidzi duszą moją. A powtórzył to przez usta tego Proroka: Qui maculat pecus quasi excerebret canem. Qui offert oblationem quasi qui sanguinem suillum offerat. Kto zabija białe jakoby psu mózg wyrwał. Kto daje ofiarę jakoby krew swinią ofiarował. Czym się dacie znać że chociaż Pan Bóg nie ma zmysłów cielesnych tak takó człowiek/ leonał ex modo nostro loquendi tak wazy sobie grzeszników/ iako surodziwych kozłów/ albo zgnilych trupów.

Bez wonności lasi Bożej będącego grzesznika znamienował owo w grobie położony Łazarz/ o którym powiadał Chrystusowi Panu Siostrą tego Młartą: Domine iam factus quadriduans est enim. Panie już ci cuchnie, bo mu już czwarty dzień. W czym nie may test wymysł/ ale istota nauka Świętego Augustyna: Accipimus Lazarum in monumento, animam terrenis peccatis obrutam. Bene autem de illo qui peccare consueverat dicitur factus: incipit enim habere pessimam famam, tanquam odorem teterrimum. Przez Łazarza w grobie rozumiemy duszę grzechami przywaloną. Boć dobrze o owym co zwykt grzeszyć mówić możemy, cuchnie: poczyną albowiem mieć sławę złą, iakoby zapach zardliwy.

Nie tedy ci potrzebaby żalujący Brat Młarty tych Gąsów/ nie tedy płaczący siostry/ nie tedy mówiące z politowaniem/ Domine iam factus. Już cuchnie grzesznik/ straciwszy wonność lasi Bożej/ tak dalece cuchnie/ że go z zaraźliwego zapachu uznał doskonałe Świętych Bożych powonienia/ y znosić nie mogą summienta grzechu. Donie iam factus. Dostateczna jest tego proba/ w historycy życia Świętej Katarzyny Senenstkiej/ y Błogosławionego Filipa

Isaia C. 1
& Cap: 66

Nieprzy-
jemne Bo-
gu ofiary
grzesznie-
kow.

Joann:
Cap: 11.

Cuchnie
grzesznik
iakotrup.

S. August:
Lib: 83.
Quaesito-
rum.

Święci po-
zwawali
złych z
zapachów

Ex Vita S.
Cath: Senae
& S Phil:
lip: Nerei
Confess:

Uterusa/ iako te/ Osoby/ Swiate/ badaczy/ ludzi wlasce
Bozey z wdzieznego zapachu/ a grzesnikow/ z smrodu uzna-
wali: iako swiadczy proces zycia Swietego Filipa: id af-
fectus est, ut eos, qui puritate n coheret ex odore, qui vero se-
cus, ex fatore dignolceret.

S. Antoni
nus Florēt:
Archiepi:
4. Parte
sum. Ti-
tulo 14.
Cap: 6.
S: 5: 1.

Tu Czytelniku kaskawo zastanow nieco przy tych peryo-
dach twoiey uwagi/ zapamiętaj si: na nieszczesliwosc grzes-
nikow zakamiatych/ co to utraciwszy Boza kaski/ y Swie-
tym Panstwu/ y Aniolom Bozym obuterzylmi sa: Co u-
twierdzam przykladem z wstelu Autorow/ osoblinsie z Ksiaz-
Antonina Swietego Florentskiego Biskupa Sakonu Swietego
go Dominika: Tak.

Aniolowi
cuchnat,
mlodzian
grzesny.

Pustelnik niekiedy mialac od Pana Boga kaski w zeslania
niu Aniola z Nieba na puszcza do siebie w Osobie ludzkiej/
nalezyta z tym przewodnikiem Swietym do miejsc zamie-
rzonego/ iako niegdy Tobiasz z Rachwatem Swietym odpra-
wial podrozs: Nadszedly tedy przy drodze trup zgnie-
tego ktorego mialac blisko przyradlo/ Pustelnik uczuwszy smrod/
plaszem usta/ y nos zakamiaty/ chyo przemiat/ a Aniol
Bozy nie podobnego dla uyscia fetoru nie czynil. Potykali
potym dalej zmlczeniem idac urodziwego Mlodziana swia-
towego/ drogo przybranego/ upersumowanego/ ktorego mis-
idac Aniol w ludzkiej postaci badacy zaculil usta/ y nos:
Angelus clausit fortiter nares: y przemiat. Zostrot sie
temu Pustelnik/ y pytal Aniola/ czemu tego nie uczynil trup-
pa mialac/ ale dopiero teraz/ gdzie wedlug uwagi ludzkiej
nie nalezalo. Aż rzecze Aniol: Tu cum sis caro, sentis
fctorem carnis: Nos autem quia spiritus sumus, sentimus
fctorem Spirituum, qui procedit ex peccatis, quorum iuve-
nis lascivus erat plenus, & ideo mihi fctebat. Ty autem uest
ciatem, czuies smrod ciata: My zaś co Duchowie iestesmy, czu-
iemy smrod dusze, pochodzacy z grzechow, ktorych Mlodzian lu-
biezny byl peten, dprzeto mi cuchnat.

Moga sie z tey Hystoryey pomiarkowawszy grzesnicy/ upa-
trzye

trzye
cyna
de w
senito
mune
vulne
num.
z dar
wios
sci.

W
Bozey
rac n
jatom
templ
go be
wypis
przyw
lisie
pian
na na
Zkad
wirac
przyp
ktor/
ptio
de T
ritus
statas
rzadn
ebwal
diatel
wialac
elimo

trzye swoje niedole/ mego uwazyć zguba swoje/ y dostateczna nad tym refleksya czyniac z Augustynem Swiatym skosde wiapiu mała ręk wyiawie przed Bogiem: Ecce ego miseritior Deus coram te exhibeo animam meam virtutum muneribus desolatam, delictorum sordibus fadatam, discissam vulneribus Daemonum, putridam, & faridam ulceribus criminum. Oto ja mislierny Boze przed toba stawiam duszę moję, z darow cnot odarta, wstepkow sprośnościami cuchnaca, zraniona od Czartow, zgnita, y otoczona wrzedami nieprawosci.

S. August:
Libro de
Contrit:
Cordis.

Wiele jest y innych skos pochodzacych z utraty łaski Bożej/ pożytkacych zapamiętanych grzeszników/ które biorac na trzynie wierni studzy Bożej/ rojnie rachowali/ pojąłowanie mając nad ucratunkami łaski Bożej: z tych konstemplatystow Swiatych uwazaiacych stan głowieka żyjacego bez Bożej łaski/ mektorych przynamniey tu przyzwolta/ wypisac sentencye. Naprzod tedy Swietego Hieronima przywodze zdanie/ z wielka praca/ faryga/ y trudnością w liście wypisane/ do upadley w grzech Suzanny: Vnde incipiam? quid primum? quod ultimum commemorem? boni natrem, quae perdidisti, an mala desileam, quae invenisti? Zkad zacznę? Co wprzod? Co náostatku przypomnie? Czyli uiracone dobra wyliczac mam, czyli optakiwac nieszczęśliwe przypadki? po tak wielu zamysłach pomieniony Swiety Doktor/ rzecz swoje zaczął: De DEI Virgine facta es corruptio latens, de Sponsa Christi facta es scortum execrabile, de Templo Domini sanum immunditiae, de habitaculo Spiritus Sancti, tugurium diaboli. Z Panny B O G U oddaney, statas się skazaniem ślatańskim, z Oblubirnice Chrystusowej, niezadnica zostalas nieprzystojna; z Kościoła Pańskiego, batwochwalnica nieczystości; z miśkanka Duchá Świętego, chatupa diabelska. Miał co uwazac Hieronim Swietcy/ bo pozbywając grzesznik łaski Bożej/ nabywa niezmiernych nieszczęśliwości.

Czym jest
człowiek,
bez łaski
Bożej.

S. Hiero-
nimus, E-
pist: ad Su-
san: lapla.
Tomio. 9.

Proverb:
Cap: 5.

Threnor:
Cap: 5.

Gubi trzy
rzeczy,
któ táska
Boja.

S. Thom:
Aquini: O.
putculo 38
Cap: 4.

Ecclesiast:
Cap: 9.

Gubi pie-
kność two-
rzy.

Threnor:
Cap: 4.

Ustał tego dobrze peryodem Salomon Mądry: Super ar-
gentum, & aurum gratia bona. *Nad srebro y złoto táska do-
bra.* Zaczyn gdy on przyznał tej dostojność należąca z te-
dnej strony/ z drugiej strony dobrze wyliżył stopy Jerem-
iasz Prorok z utraty tej: *Vz nobis quia peccavimus,*
ideo obtenebrati sunt oculi nostri, mixtum factum est cor
nostrum, cecidit corona capitis nostri. *Biada nam, którzy*
zgrzeszyli, przeto zaciemione są oczy nasze. smutne stało się serce
nasze, upadła korona z głowy naszej. Przypomina tu do porachos-
wania/ wielu rzeczy oraz zgubionych/ w utracie łaski Bożej
jedney/ Tomasz Światey z Aquinu z sentencya mądra/ y do
trzech punktów zlewa omnem iacturam. Omnis mortaliter
peccans, tria bona perdit: scilicet, lumen gratiae, gau-
dium conscientiae, coronam gloriae. *Wszystki śmiertelnie grze-
szący, trzy dobra gubi: jasność łaski, wesele sumienia, koronę*
chwały wiecznej. Bogdy łaska Boja gratia bona, jest do-
ś nad srebro/ y złoto: super argentum & aurum. Już dot-
rzymieć się jest rzecz świątym iśw. o utracie/ co to ut-
raca: tego chociażby rozum ludzki iśw. z siebie przypomnieć
niechciał/ to przyznamiey/ że może iśw. ni. pomyśleć oyrzyc
Salomona Mądrego: Qui in uno peccaverit, multa bona
perdet. *Kto by w jednym zgre-ł/ wiele dobrego straci.*
Pomniac tak wiele się takamali grzesznicy z utracenia Bożej
łaski/ y na to lepiej przychodzą/ że ozdoba wyobrażenia Bo-
skiego z siebie przez odrzucenie łaski wygadziac/ przypie-
rzą się w brzydki Łazare/ w olugawa Mistrz speco do
obraz Boży: To upamięt pólnym ośiem Jeremiasz Prorok
nád niešťześćiem grzeszników lamentujący. Candidiores
Nazarei eius nive: nudiores laice: Saphyro pulchriores.
Denigrata est super carbones facies eorum, & non sunt co-
gniti in plateis. *Bielś nád śnieg Nazareyczycowie iey: iśńiey-
śi nád mleko: piękniejsi niżli szafir.* Szczerniało nád wagle
oblicze ich, y nie poznáno ich ná ulicách. *Tak mąś rozumieć*
Czytelniku łaskawy/ że dusza bez Bożej łaski jest czarna
Murzynka,

wszystkim następnie/ spuszczenie/ ruiną/ upadek/ zmniejszenie/ y
wnowecz się obrocenie żakamiałego grzesznika/ co przed
czy przekładam.

*Zadłeka
ieft od Pa
na/ Boga
kto/ bez,
taka.*

*Lucas Cap
17.*

*Lucas Cap
15.*

*S. Augu-
stinus.*

*Prouerb:
Cap: 15.*

*Bog dła-
ko od grze-
snych*

*Hugo Car-
dinalis in
Prouerbia*

*Psalmo.
72.*

*Mizerne
puski.*

Viracatoc przez nieprawości zakamiał grzesznicy Boża
laska/ y z przyiaciel Bożych stalać się nieprzyiacielmi/ uchod-
dza od Pana Boga/ umykała się daleko, oddalała się od stwor-
ce swego/ siarala zdaleka tak dalece trawość w ziołcie.
Sisterunt à longe. iako syn marnotrawny w obce krajny:

Peregrin profectus est in regionem longinquam. tak grzesznicy
uchodzą w obce krajne/ gdy w zapomnienie Boga in regionem
longinquam, quæ est obliuio DEI. Światey Augustyn napisał.
Bacym też nieśloneżeney dobroci Boga/ widząc że człowiek mniej
dba o laske tego swiata/ odsepuie człowieka/ o tym swiadczy
Mądry Salomon: Longe est Dominus ab impiis. Zdaleka
Pan iest od niezbójnych.

Alz iest wszedł/ y zaręse na każdym
miejscu/ w sechmoczności/ iść do ciemności/ od grzeszn-
kow oddala się laska swiata/ co do wiedomości podali
Hugo kartyna/ Dominikan: L'VS atque est in terra, eisen-
tia. presentia, sed longe à malis gratia. Umyka laska swiata
od niezbójnych.

Za tym w spemnianym oddaleniem się grzesznikow od laski
Bożej już tłumem. w takim następnie niebezpieczeństwie/ y zgubie
wteżna ich/ iako wiadomo wzmnięł salomisa swiatey Quia
ecce, qui elorgant se à te peribunt. Be oia którzy się oddalają od
ciebie zginą. Co nieomylnie bywa/ gdy przysłupie opuszczanie
zapomnienie/ spuszczenie/ obalenie/ y zruinowanie wszystkiego
n. tersca/ w którym Bóg a nieś laska laska. Nie ta rura zabiera
to się domno grzesznikom/ y zaręcio na skode wielka dla utrac-
enia Bestiei laski/ po którym utracaniu w takim sepeścnowaniu/
wielkiej chrenie/ wielu prorokow swiaterch to oglašala wyroki.

C przedach tych iest oraculum. Izakias: Vx genti peccatrici.
Detrahatur cultus vestitus cultus. Terehu quoniam filia Sion
et vn brachium in vinea, & sicut iugurium in cucumetario, &
sicut cibus quia vacat.

Spust.

Pobudki do ratowania grzeszników: 59

Spustoszcie iako w zburzeniu nieprzyjacielskim. Zostanie się corka Syna, iako ochotnik w winnicy, i iako bułka w ogrodzie ogorkowym (iako miało które burza; Ocoj to Abrys człowieka bez łaski Bożej i iako tego/ spustoszonego iako winnicę/ o której z Izajaszem wyprorokował tak: O tenda n Vobis quid ego faciam Vinet mex, id est anima in grata: auferam sepem eius, id est disciplinam meam, & erit in direptionem Demonibus. Diruam mauerem, id est speciem humilitatis & patientiae. & erit in conculcationem prae dictis hostibus. Ascendent vepres & spinæ: id est opprimetur multitudo, & magnitudine peccatorum. Wkażę wam coia uczynię winnicy mojej, to jest duszy niewdzięczney. Rozbierzę płot ten, to jest ćwiczenie moje, i będzie na rozchwycenie Diabla. Rozewę parkan ten, to jest nadzieję pokory i cierpliwości: i będzie na pośpiechanie Czartom. Porosćcie tarczem i cierniem, to jest zatlumiona będzie wielkość grzechow.

Tę prz. 103: tu luych obfurnych tekstow Jeremiaśa Dze afia/ Joel/ i inuych Prorokow sioletyeh/ toż wlasnie głosią co: dżc naszym je to dusza bez łaski Bożej) jest iako ziemia bez wody o czym Siolety Brzegor: Terra sine aqua, est anima sine gratia: sicut enim terra, que imbre non perfunditur, non vegetatur herbis. non veniuntur floribus. non abundat messe: sic anima gratia carens, non operitur virtutibus, non cogitat de celestibus, non insistit utilibus. Ziemia bez wody, jest dusza bez łaski: iako albowem ziemia nieskropiona deszczem, nie wydaje żoitek, nie rodzi kwiatow, i nie obfituje w żniwo; tak dusza nie mająca Bożej łaski, nie ozłabia się cnotami, nie myśli o niebie, i nie dba o potrzeby do zchawienia.

Dusza z iakaż nieszczęściem grzesząca bez łaski Bożej/ jest to iako Miasto Jerozolimskie spustoszone/ nad którym lamentować Prorok Jeremiaś mówił: Quomodo sedet sola Civitas plena populo. Facta est quasi Vidua, Domina gentium, Princeps Provinciarum facta est sub tributo. Iako to siedzi samo Miasto pełne niegdy ludu. Włowa się stała Pani narodow, księżna Prowincy pod czyńszem zostać. A tego dowiedziałem się od Hieronima

Isaie. Cap. 1.

Hugo Cardinal: super Isaie Cap: 5.

Winnica zaniechana, dusza bez łaski.

Dusza liemia bez deszczu.

S. Gregorius Papa in Psal Penitenti

Miasto spustoso.

Threni Cap. 1.

S. Hiero-
nymus in
Thren:

Świątego. Plangitur anima hominis fidelis, destituta Ange-
lorum solatio, & carens Divino consortio: Tot se vitis sceptris
dedita, quot vitijs. *Opłakuje tu duszę człowieczą prawowierne-
go opuszczoną od Aniołów, nie widać przytomności Biskup, śniąc
tak wielom Panom, ile występkom.*

Stardnie,
oprzyro-
cnie ta-
ki.

I ktoż się tu nie obcy zrzy na te grzeszników szkody, kto się nie wzru-
sy na takową dezolację? iako postrzegłszy w sobie Psalmsiła prosił.
Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum iocua
in visceribus meis. Redde mihi latitiam salutaris tui, & spiri-
tu principali confirma me. Starał się o przywrócenie zgus-
bionej łaski/ bo był utracił dwociąg/ o czym napisał. Jacobus

Psalm: 50.

Jacobus
de Valen-
tia Episc:
in Psalm:

de valentia. duplitem gratiam perdidit. primo gratiam gratifi-
cam, secundò gratiã, & spiritum Propheticum. *Należałoby przytła-
dem iego starać się grzesznikom o przywrócenie łaski Bożej
z wielu nmiar marnie utraciwszy/ o co ja nmiay a prawie nie
nieobata; więc przynajmniey ty łaskawy Czytelniku podos-
bney chron się y strzeż błoty/ słuchaj te rady Jzydora Świe-
tego. Alpice ex alieno tormento quod timeas. Respice in a-
lieno exitio, quod paveas. E. ira foueam in qua alium uide-
ris cecidisse coram te. Pericula aliena in te pertimesce. Strzeż.
się grzechow/ y pilnuj abyś łaski Bożej Płynoru nie utracił*

S. Isidorus
lib: 1.
Cap: 10.

ROZDZIAŁ IV.

Pobudką drugą, z Uwagi nieszczęśliwych progresom,
y niedze niewolniczey, która docześnie tu żyjąc po-
noszą, y cierpią, zakamiłali grzesznicy.

Marnotrawosom wolewnych zapamiętałych grzesznikom
niedza emizerya wyonć się ma dalsza; którzy po utracie
Bożej łaski/ w biedzie wielkiej wpaśli w niewolę
stałacych wolewnych/ ubogich żebraków/ kłopotliwych ulomnych/
y bystrzych opuszczonych niedźwierzow/ właśnie niemających
się udać

Pobudki do ratowania zakamiślanych grzeszników. *On*
 sie udać do czego niedostatecznych sierot/ w osobach wła-
 snych wystawiając Pontyfekt. *Owo* obraz. informa, & figu-
 ra/ lubo pod iasnymi/ y iestże żywemi ciastą słżytelego farbami
 wydatą iſtornie względem dusze/ który od Boga opuſzczony/ iako
 Bożey iasni niegodny/ *Antych* Krol w cielu smiertelnym/ ięży
 klem z bolatym malował: In quantam tribulationem deueni:
 & in quos fluctus triftitia, in qua nunc ſum. qui in cunctis eram
 & dilectus in potestate mea. Nunc verò reminiscor malorum
 quae feci. Et ecce pereō triftitia magnā. *Ku iakiemużem* kłopotowi
 przyſzedł: w iakiem nawałności/ smutku, w którym teraz ieſt: który
 wioły byłam y przyjemny w mocy moiey. Teraz wſpominaam ſobie na-
 złości, którym zrobit. *A oto* ginę od załości. Jaſne ten pomieniony
 Krol y widoczne pokazał kolory/ od Pana Boga opuſzczonego
 grzeſznika/ na duszy obrazzonego/ zubozonego y zbolatego: bo ow
 co był przyiacielem Bożym/ y miał tego iasne/ tuż z niey przez
 grzechy wypoſiadany/ leży iako zbolaty Łazarz. iako o ſierociatę
 iebrał/ iako Syn miernotrawny/ zniſczywszy ſubſtancyę/ gło-
 dym ieſt niedzarużeni/ y niawolnikiem.

Odeſtał od Pana dobrego/ co dorzeſnie y wlecznie płaci/ zacię-
 niatę grzeſznik/ tego perznieł ſluzbe przećiwo rād ie Ewāngel-
 licy: Nemo poteſt duobus Dominis ſervire. *Zaden* nie może
 dwoimā Panom ſłużyć. *A* zātym też ſam ſiebie w nadzie wprā-
 wił/ ſam iak umyſlnie wpadł w niewolę/ y co o Duſzach pier-
 wſza zſeć tey Rēgi znāć dāie ze w czyſzczonym. Sequeſtrze
 cierpia pranam ſentiu.; tedy y zāpamiętatym grzeſz iako ſuo
 modo. na podobney nie ſibodzi/ gdy ſie ich nieſzczęſliwe pro-
 greſsy weźma na uwaga pilna/ y na rutynę.

Same opisanie od Wladych Teologow grzechu smiertelne-
 go wydatę/ co zā ſam ieſt oplakany grzeſznikom/ który wi-la de
 ſinicy/ podał na rutynę Doktor Amalſi Tomaf Świercy. *A* na
 przed rād: Peccare, eſt voluntate averſa a Deo. *G* rzeſz, ieſt
 wola wlaſna odwrócić ſię od Boga. *Pow*termie tym ſpoſobem:
 Peccatum eſt actus devians ab ordine debiti finis, contra regu-
 lam naturę, rationis, vel legis æternę. *G* rze- buſt użen k
Blauza

Nedzne:
 go grze-
 sznika O-
 braz w
 Antychu

1. Machab

Matthe
 Cap: 6.

Cierpia
 grzeſznik
 cy ſuo
 modo. pr-
 nam ſen-
 sus.

S: Tho-
 mas Aqu-
 inas.

1. Parte
 Q. 24 Ar-
 tic: 1.

& Q.
 63. Artic

Opisanie
grzechu
śmiertel-
nego.

S. Ambro-
sius Episc:

S. Augu-
stinus Epi-
scop:

Leuit:
Cap: 26.

Nedźny
stan grze-
sznikow.

Wskazacy od rzędu na'czytęgo kresu, przedm przyrodzenia uślá-
wie, rozumu, albo práwa wieczęgo. - Te y inje opisanie grzechu
śmiertelnęgo fundowal na nauce swiatęch Doktorow/ktorych
wiedziem życia poprzędzili/ to jest Ambrosięgo/ y Augustyni/
z ktorych pierwszęgo jest to o grzechu zdanie. Peccatum, est
prævaricatio legis Divinæ, & celestium inobedientia præce-
ptorum. Grzech, jest przeświadczenie práwa Bożęgo, y niebie-
skim nieposłuszeństwo przykazaniam. Drugiego, też S. Augus-
tyná taká deskrępcza: Peccatum nihil aliud est, quám neglectis
rebus æternis temporalia se haberi. Grzech nie inbęgo jest, tylko
zaniebdanie rzeczy wiecznych á doczesnych, skłanie. A ty zęch
wszystkich Czynstwień á łáńciwý dęścił tyś to wyzerazé mo-
żesz coć S. wisty Tomasz z Aquino admięnt: Est voluntate a-
verti á Deo. Grępięć jest to pójć się wóy skłós u Boga á nie
siená i sfa ciáta's ci i sfa zięć y grzechowi niemowlu'gi wydu-
ge: jest to/ deniare áo ordie debiti finis. po niedawny do
śbawienia/ drogii/ zynie prześw przykazaniam Bożęm/ prze-
ciw má d irom/ zá zym ciś tój wóte trępy wśeláca na kápiuie
nieś zęśliwóć/ nędzá/ niemola/ według Bęńięg y wyrobu:

Quod si non audieritis me, nec feceritis omnia mandata mea: sed
spreueritis leges meas: Ego quoq; hæc facit vobis. visitabo vos
velociter in egestate & a dore: qui conficiat oculos vestros: &
consumat animas vestras. Corruetis coram hostibus vestris:
& subijcietur vobis qui oderunt vos. Iesli mnie nie uśłuchacie, y
nie zachowacie wszystkich przykazań moich: jeżeli wógi tróćie práwá
moie, Iateż wóto uczynię. Nawie tęg was oregłę ubi tów, y gorá-
cościá: ktoraby pokázit áoczy wáśse, y zęg tóla duśse wáśse. Upá tne-
cie przed nieprzyacióły wáśymi: y będziecie poddani tym, ktorzy was
máia wóienawieści.

Padaná záśkamiáły ch grzesznikow to od Boga á karánte/ bę
pontemaz przez grzech śmiertelny (ktory jest á uerśio á Deo,
& conuerśio ad creaturam) odlá zála sfa od Pana Boga/ y praw-
lego/ wzgłedem duśse/ y ciáta/ niezmiernymi nędzaczámi
bydz muśz: nádeo przy utómrości swóley/ wółáñtá ni/ y
niemola

Pobudki do ratowania zalkamiaych grzesznikow. 63
niemowlkami u przeletego czarta. Subijeci mini his, qui cutes
runt vos.

Konterfekt u rebzony tdt misernego grzesznika moze kazy
obaczyc w Wasledze/ Ktorey tytuł/ speculuni n. 2. um Exemplorū,
kady z inwencyey Wacena/ tak wystawiono niedzerza tego. Od
malowano smiertelny grzech w oskto Bogini stoacey/ smutney/
osierocialecy/ bladey/ rozsadley/ i w swiecie drzacey/ iako wino
wozyney i taly. Pizobley ceyw d. zedleka byl obraz Pana
Zoga nasego. W tetylurego ceyw Bogini odmalowano czar
ta/ z bingiego glosnieta. Trzymala niedzica trzy kary/
podajac ielu pamieniomym obrazem: Tia pierwszey co byla
do Pana Zoga/ napisano slowa: Saluatorem meum mise
raperditi, & omnes Angelos eius. Vx, Vx, mihi. Zbawi
ciela moiego nędza, utratitam, y w szyskieb Aniolem iego. Bi
da. Biada. wnie. Tia drugiey kady do Czarta: Diabolo ho
magium feci, quando per contentum in peccatum cecidi.

Diablu rękodrym szlam się; gaj zezwalaiac na grzech upadlam.
Ana trzeciey kady do czarta to bylo: Omnia mala, omnis
honor, omnis titulatio, finis meus, & omnis panna.

W szyskie zle, w szyskie strach, w szyskie utrapienia, y w szyskie ka
ranie, sz kresem moim, y koncem.

Jakze tu mojna lepszey fortuny bycie/ stawiac kon
tycyo zapemiatalego grzesznika/ iako la dobrym slozem kolo
ryzowac/ kiedy to sz a szlam piau da z dawnych Autorow
wywodzi/ ze stan grzesznika/ jest/ niemowlczy/ niedzny/ y doles
gliwosciom podlegaiacy stan. Trudno sie tu odezwać prze
ciwko oczywistej prawdzie/ ktora wolnym glosiem na w szyskie
swiat wydale Ciecba sneta p. soln ista Entery/ ceyw czas
wspominaiacy/ ktorego nasumieniu ponosił szazy smiertelnych
grzechow: przy wygodach/ y wozasch Krolenstich/ mowi
ze byl zebraitem. Miser factus sum, & curvatus sum viq;
in finem: tota die contristatus ingrediebar. Nędzym szlam
się, y szkrzywdem się aż do końca: cały dzień zasnucem chodzę.
Ba y nie raz te wyznania czynił Arcl penitancij gdy

uroz

Exemplum
Mag. 1
Exemplum
Lut. 1
9. Exemplum
10. 10. 2

Miserere
50. grze
szlam
konter
fekt.

David
krol. dla
grzechow
zebra
kiem.

Psalm 37.

Psal: 39. *W roznych Psalmach pisat: Ego autem mendicus sum, & pauper.*
Ps. 39. *Ja zaś żebrakiem jestem, y ubogim. In ois, & pauper sum ego. Nie-*
dośćlateczny, y ubogi ja jestem. O ludziach zaś sprawiedliwych

Sprawnie- tak rozumiat: tak ich ściewał/co o ich względem dusze do-
alim nie- ściewał b trzymał/ napisać nie są niech: Non est inopia ti-
Prozie. *mentibus eum. Nie znają niedostatku, bojący się Boga. Wiele*

Psal: 33. *ślusnie grzesznicy nie bogobojni nadze cierpieć nuda.*

Prouerb: *Dopiero położone y Drużar/ka prasi wyłożone zdania Oyo-*
14. *comskie Dawida Króla/ rodućte y Syn zycizimowy Salamon ma-*
Sapienz: *dry tym periddem: In titia ele-tat gentem, miseros autem facit*
16. *populos peccatum. Sprawiedliwość podwyższa Narody: nędzny-*

mi zaś czyni ludzi grzech. Czego że też sam za czasów swoich
był spektatorem/ przeto także napisał z wiadoctwo: In breui in-
opes facti noua gasta ierant elea. Opores it enim illis sine ex-
culatatione quidem superuenire interitum. Wkrótce zubożają sygi-
mult. Przy tych Królach istorney prawoy z Pisma S. wybranych
laskiećmana cały świat/ y Konterjekt ow/ lx magno speculo.
wzwyż wyrażony mizernego żebraká/ zatkamiałego grzeszniká.

Nad Jobá *Dosty niepoctesne nowiny przyiacielich wfu o przypadku*
moda *sprawniedliwego Jobá/ ktorego z dopuszczenia Boskiego/ zawie-*
przysacie *sny czart uczynil zebrakiem/ y na cieie zranionym/ na tych*
maia *przypatrzyć/ y wiedzieć iego nadze. Sztomily sie tam y serca lito-*
ludzie *ściwe do obdućciey/ na Kilka dni urwadze uapienia pozwa-*
Job. Cap: *lając czas na roszczewienie náó zbolatym żebrakiem serdeczney*
3. *Kompasseyey. Audientes tres amici Job omne malum quod*
accidisset ei venerunt singuli de loco suo. Cumq; eleuassent
procul oculos suos: non cognouerunt eum. Et exclamantes
plorauerunt. Et sederunt cum eo in terra septem diebus, &
septem noctibus. Wstawszy trzy przyiaciele Jobowi wszystko zle
ktore nań przypadlo. Przyszli każdy z miysca swiego. A pod-
niozszy zdaleka oczy swe, nie poznali go, y zakrzyknawszy, plá-
káli. I siedzieli z nim na ziemi siedm dni/ siedm nocy. Czym wy-
świad. zyli w nieszczesciu przystacielowi dokument zycizimowści.
Jui

Pobudki do ratowania zakamiątych grzeszników 65

Już ci to nie dopiero/ ale dawno/ podobne słuchy oprzy-
 teliście oświadcza się w sy/ Wsob przyjaźnych/ y miłośnierych/
 Bractwa Tysiącletniego Okupiciela Wzryjowanego/ że za-
 kamiąty grzesznicy/ w podobney/ y w rowney z Jobem/ si cetera
 sint paria) zostają nędzy/ alie tam zaraz powolne oczy y ká-
 telicki ich nakłaniają się sercá Venerunt singuli. Wiedza
 albowiem co za dolegliwość ponoszą grzesznicy z poduszczenia
 Czartowskiego/ wiedza takó na duszách potaliczeni są/ takó ich
 gionie serzy się chorobá/ według relacley/ Psalmisty swiate-
 go: Multiplicatae sunt infirmitates eorum. Rozmnożyły się
 choroby ich. á przeto mają nād nimi polikowane/ y wielu in-
 fymch ta druga Częśćia Pielęgi/ pod tytułem Przyjaciela w oświ-
 atley potrzebie/ do rąkunt zakamiątych grzeszników przywo-
 dza/ y pobudza/ żeby przymowki nie było/ z Psalmow: Infir-
 mati sunt, nec fuit qui adiuuaret. Zachorowali, á nie było, ktoby
 ratował.

Przypatrzy się dobrze doświadczeniom wewnętrznym grzeszników
 Czytelniku łaskawy/ á uznaj: takó każdy z nich test zebrał/ cho-
 ry zbolaty: I sam Psalmistá/ niegdý wskazywał się na potajemne
 dolegliwości grzechowe/ to głosił: Non est sanitas in carne mea
 á facie mea tua: non est pax ossibus meis á facie peccatorum
 meorum. Nie masz zdrowia w ciele moim, od oblicza gniewu
 twego: nie masz pokoju kościom moim, od oblicza grzechów moich.
 Gdzie czuć zdrowia słabość miłosierdzia prosił od niebies-
 stiego Medyka: Misere mei Domine quoniam infirmus
 sum. sana me Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea.
 Et anima mea turbata est valde. Zmiłuy się nademną Panie
 boż ci chory: uzdrow mnie Panie, boć strwożone są kości moje.
 I duszá moją strwożoną jest bardzo. Co wszystko ma się roz-
 miet o chorobie względem dusze/ takó nauczają Ciągłaczę pi-
 śnia swietego. Wtedy to Dawid Krol mówił chorobie/ o tás-
 tley Páwle swietey pisał do Koryncków/ głosił: że się mte-
 dzy nich choroba wkradła: Inter vos multi infirmi, & im-
 becillies. Między wami wiele chorych, i słabych.

Nadgrz-
 znikami
 liości Brd-
 ciwa

Psal: 15

Psal: 106

Chory Da-
 uid krol.
 náfumio-
 nie.

Psal: 17.

Psal: 61

1 Corinth:
 Cap: 11.

Thruerius
in Apb.
putegmat:
119.

Ezechi-
asz z
grzechy,
chory.

z Paralip:
Cap: 36.

1. Corinth
8. & 9. Ca
pita.

Plutar-
chus. in
Alexand:

Alexan-
der rano
ny wy-
znał wlo-
wność
swą.

wielko im rzecz swładczył ten doktor Narodow wy-
chorobe/ bo częstość tak cielesną iako y duszną chorobe/ im
bez boleści skrytka jest/ tym bywa niebezpieczniejszą/ iako Vi-
ezony Tryueryus napisał w powieściach znamięnionych: Sæp-
morbus, qui dolore vacat, est periculosissimus. Ac fere pericu-
losissima peccata, de quibus parum anxia conscientia.

Łazę się do chorob grzechowych/ y powterzajowne ciak
pároxyzmy/ iako test z wielu/ ten przykład o królu Ezechiasu
w Piśmie świętym: Exaltatus est post hæc coram cunctis
gentibus. Aegrotauit Ezechias vsq; ad mortem. Zwię-
sztem z nieprzyjaciół wyniosł się nad wszystkie narały. Zachoro-
wał Ezechias śmiertelnie. A tych obudów chorob/ są obser-
ne dowody w świętych Ewangeliach/ y w komentatorach na
też.

Dosć tedy na tym má bydy Czytelnikowi łaskawemu: Pro-
ry powinien/ nie zamyslać się długo nad szerzając się choroba
grzeszników/ o predkie poszukać się remedia, do czego nakłonię-
go ma pogroźka świętego Páwła: Peribit infirmus in tua
conscientia frater. Zginie chory ná twoie sumnienie brát.
Oświadczyć y o żywoty tego przykład: Factus sum infirmus
infirmis: ut infirmos lucrificarem. Stałem się z chorymi, chory:
abyem chorych pozyskał. Powinná y grzesznikom náchylać się
własną ich dolegliwość/ przyprowadzając do wynámi nadzro-
go stan ich/ do rekołecyey nád wlochności/ y upadkiem/ iako
niegdy Alexandrá wielkiego/ króla Macedonskiego/ o czym
jest u Plutarcha: Ten Kycerś odważny/ w bitwach forennym/
stráśny potrobnym królestwom/ perwie Miasto oblegt chca-
go dostać/ á gdy upátrował z kreoy strony Miasta naysłab-
sá mury/ y do zburzenia śnadnieysze/ tym zabawnego Alexan-
dra/ strzása ostrą od Miasta wypuszczona żrątkono/ á kiedy po-
użądnowoteni plynacey krwi/ ból z rany wypłynac nie mogli/ ni-
się też dał zaspokoić/ czynac go dobrze w cwałrey bliźnie
Mejny káwaler/ rżęć do przytomnych: Omnes me prædicant
louis esse filium, sed vulnus hoc, hominem esse me clamat.

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników 67

Wszystcy mnie głosił łowcą bydła synem, ale ta rana woła, że m ja człowiek, podległy wypadkom. Nauczyła go rana poznania ludzkiej słomności/ co by do siebie y grzesznicy wpatrzyć po-
kyni/ y czuwać na sumieniach grzechowe rany/ mówić:
Vivinus hoc hominem esse me clamat. Rana śmiertelney
złości/mówi żem/ zebrał/ y chory kłólił.

Podobno by nie trzeba tak lichot trzymać o stanie zakamiślonych grzeszników/ przedaby ich tak pedio y tania śaćować/ exag-
gerando, to jest rozszerzać/ słabość/ niedze/ ubóstwo/ chorosć/
niewolnicza ich służba/ pod grzechem/ y żarrem; boć im
pokazywa słowa Jodowe y wlecey im przyznania: Impij vi-
vunt, subleuati sunt: confortatiq; sunt diuitijs. Niezbożni-
cy, wyniesieni są: y wsparci są bogactwami. Bóg y Jeremia
sa Proroża do Pana Boga supliká/dobry wiek ich/y progressy
pomyslane głosi grzeszników: Via impiorum prospe-
ratur: bene et omnis qui pervertitur, & iniquéagunt.
Szczęści się drogá niezbożnych: dobrze się mają wszyscy, którzy
przesłupia y nieprawosć czynia.

Trzeba/ y nie śloda/ iestże y wlecey trzymać/ o pobley kon-
dcey grzeszników: bo to/ co im w pochwałę idzie z słow Jobá
y Jeremiasá/ to tylko powterzichowne są rzeczy/ y do czasu á
brodzie w zasy do przediey spieszace niedzy/ iako tamże deklá-
rował Job Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad in-
ferna descendunt. Dobrze, y swobodnie dni swoje prowadzi, á
w momencie w piekło wpadaia. Coś tylko zda się na pozor lu-
dźi grzesznych żćiel á owo tam splendida mileria. Bóg ich
do czasu ćierpliwie znosi/ czekając poprawy życia ich; nie karze
ich śwópliwie/ czym śmym mizerya ich/ y nadzą gore nad
nimt bierze. Grzegorzá to śwótego Papieżá/ uwagá:
Peccantes quousq; tunc consideremus amplius mileros, quan-
do eos aspiciamus in culpa sua sine flagello derelictos. Grze-
śników tym bardziey uważamy bydź nędznymi, gdy ich widzimy
w nieprawosćach ich, bez karania. Toż własnie iest zdanie
du Justyna śwótego: Nil iafelicius felicitate peccantium, zgnat-
qua

Job. Cap.
21.

Hieremie
12.

Grze-
śnych
fortuná
obludna.

S. Gregor:
Papa in
Ezechiel:

Dobre po-
wodzenie
grze-
śnym w
zgnat-

63 Rozdział Czwarty

qua panalis nutritur impunitas, & mala voluntas velut hostis interior roboratur. *Nie nieść szczęśliwego, nad powodzenie szczęśliwe grzeszących, którym życie niekarność, y zła wola jako potężny nieprzyjaciel, zmacnia się. A na insym miejscu ten Świąty podobnie y nadobnie napisał: Qui nequiter vult vivere, nonne tanto inferior esse convincitur, quanto facilius mala eius voluntas impletur. Kto chce być nieczestliwie, czyliż tym nie jest niedzielnym, im łatwiej zła jego wypełnia się wola. Groźne sile się temu sentencya uzonego Świąty: Tunc est consummata infelicitas, ubi turpia non solum delectant, sed etiam placent, & desinit esse remedio locus. Wtedy tam jest zupełna nieść szczęśliwość, kiedy sprośności nie tylko powabiają, ale się y podobają, a miysca nie maś lekarstwa. Choć aby tedy ludzom grzesznym pochlebna słuszyła fortuna/ przecie ich nigdy bezpieczeństwa Fortunatani nie czyni/ ale tylko obłudnie/ y niekarnie postryma swobody płażem/ jako nadzarzow/ żebraków/ utonimych/ y niewolników.*

Obludny pozor ten ludzi grzesznych/ otarował skutecznie. A niekiedy pisząc przez Janę Świątego do Rzodce Laodicey tym stylem: Angelo Laodiceae Ecclesiae sermo. Dixis quia dives sum, & locupletatus: & nullius egeo: & refcis, quia tu es miser, & miserabilis, & pauper, & cæcus, & nudus. *Mówiż żeś bogaty, y dostateczny/ niczego nie potrzebujący: A nie wiesz, że jesteś niedzielnym, y biednym, y głodnym, y ślepy, y nagi. Właściwo przeto potrzeba przystać zdanie/ y to o grzesznikach trzymać/ co ono ich podley fortunie napisał/ albo oo pisania dyktował. Właściwo tuż dawno z Psalmistą Paweł Świąty zezwolił: Contritio, & infelicitas in vijs eorum, & viam pacis non cognoverunt. Skazenie y nieść szczęśliwość na drogach ich, a drogi pokoiu nie doznali.*

Wiele dobrego trzymając ludzie o godności Królewskiej/ wspaniało waja progressy Monarchow Świąta przy ich fortunach/ ale się zawodzą na takim mniemaniu/ gdyż inaczej Antygo w Król swowemu rozumieć kazali/ często w pamięć te go to wblisnąć: Scias Regnum nostrum maximam esse servituti.

S. Augustinus.
Tomo 2.

Jdem Libro de
Virginis:

Grzesznych
czyli
biednych

Seneca, in
Prouerbijs

Apocal:
Cap: 3.

Anioł
grzesznych,
koni, ma
zda żebraków.

Ad Roma:
Cap: 3.

Godność
królew-
skiej, nie-
wola jest.

Pobu
t we
na
nami
secun
ra om
z tym
kraśm
petd/
cepti
soniu
Y
cy/gd
przy
sado
quod
stiu
człow
teigo
chow
uznani
lem:
Krol
waz
optat
nosci
Czar
nie:
lamer
W
nosci
dyma
wiel
nowa

tem. Wiedz synu, że Królestwo nasze wielką niewolą jest. Co na swoje sironie przewabił Franciszek Petrarche/ i z Antygonem rozmawiając pariem affirmatiuam napisał w Dyalogu/ Bene secum agi putent, hi, qui Reges esse desierint. Cum enim dura omnium mortalium, tum durissima Regum sors. Dobrze z tymi się dzieje, którzy królować przestali. Gdy albowiem przykrasni rielnych ludzi, tedy naprzykrzejsza Królów kondycja. boć Monarchowie pląsali berła/ noszą korony/ żelazne pety/ y sądowny niewolnicze ózwigali/ ten je napisał: Qui sceptum & diadema, fulgidas compedes, claramq, miseriam sortiuntur.

Wpadła podobne sortis iniquae siódz zakamiśli grzesznicy/ gdy postanowieni na Monarchey światą od Pana Boga przy stworzeniu/ dominami, Pánuzde, y na królewskim osiadłi tronie/ z podziwieniem Psalmisty/ Quid est homo quod memores eius gloria, & honore coronasti eum, & constituisti eum super opera manuum tuarum. Coż jest człowiek, że masz nań baczenie: chwala, y godności ukoronować go, y postawić nad dziełami rąk twych. Oraz dla grzechow/ y nieprawości/ walcili mi są nadzarcami niewolnikami/ co wynosić do sieble/ czyżby mieli te konfessja z Antygonem Królem: Scias Regnum nostrum, maximam esse servitutem. Królestwo nasze wyrownywa/ niewolniczemu stanowi. Przez waszą niešťzesliwoscią/ celnia niewolnicza służba grzesznicy/ opłaćane by naubojszych zebrakow y Kalikow stany/ złotey wolności ucracając Gasy przytemnie/ a niewolnicze oó grzechu y Czysta przynulac petá/ im podać winćas mánus w więzienie: ná co ubolewać przychodzi im/ y ná niewola nárzeká/ lamentem Jeremiaśa: Agypto dedimus manus & Assyrijs. W Egypcie/ y Assyrijs niewola recesmy dali. A lubo wolności/ Etoro y dółkie zwierzetá lubia/ mialaby im być miłśa gó dólśa/ niż poł quadransá w więzientu/ przećle nieuważnie czas wiaćy sobie zamierzaia do niewolniczy służby/ nie umiiać śiaś nować pozwoloney wolności: w czym ich ostrzegat Páwet S.

Alanus
Lib: 2.
Hist: 20.
Cap: 20.

Franciscus
Petrarcha

Człowiek
jest kró-
lem.

Psalm: 8.

Thren:
Cap: 5.

Wolność
ludzka

ad Galat:
Cap: 3. Vos in libertatem vocati estis fratres, tantum ne libertatem in occasione dei carnis. *W y wezwani jesteście ku wolności bracia; tylko żebyście wolności nie obracali na pobudkę ciała*

Psalm: 106. Przekazytem i przed oczy Czytelniku kasty w tym Rozdziale nadze/ miserya/ uboństwo y niedośłatek/ zataniących grzeszników: obacz je teści y służba niewolacza ich/ obacz mowieć z Psalmista Świętym. Vincos in mendicitate & ferro. *Więźnie w niedoślaku y w zelezie.* Uwaz z pilnością tak to ow udzieln y na świecie Pan od Boga wolności udarowany człowiek/ według Platoná: animal diuinissimum. *wsesług Anástazyusza synaity: Omnium animarum prestantissimum.* (ubo tu insychnie wspomnie) nie umie śanować

Człowiek dośloyniey sy, ná krasny. godności swojej/ gdy ta zaprzędamy/ ciężar niewolniczy przy mule/ podeymutac się bydy/ pod okrutnym prawem grzechu/ czarta/ vile mancipium. Przyznacie te nieśczęśliwa ośterzawa Człowiekowi Chryzostom Święty zapisem takim: Peccatū vbi intravit, libertatem perdidit, & corruptit potestatem naturę datam, servitutemq; introduxit. *Grzech gdzie tylko wszedł, człowiek wolność stracił, y skaził władzę przyrodzoną daną, y służbę niewolniczą wprowadził.* A to y S. Augustyn upamiętawszy/ uczynił te exłamiacya. Quam misera servitus servire peccatis! *lak mizerna niewola służyć grzechom!* A słusnie/ bo u Pána Boga tá tylko w śacunku wolność/ co nie podlega/ a ni się wysługuie grzechom/ iáko twierdzi Święty Hieronim: Sola apud DEUM libertas est, non servire peccatis.

S. Hieronim ad Celantium. Zdacie się w tych punktach/ y na rozsadek ludźi prawdziwież nleznający Boga/ tednák enote sobie wielce poważających/ ktorzy to w tróć a urza śacuka przetrząć/ wolności ludzkiej wiele przyznając/ w występłach domacali śie niewolniczego stanu. Z tych u mnie pierwszym test krásnowca Rzymiśi Ciceró/ w nlecnorach upamiętacy okazywa wracająca człowieka w niewolę tym peryodem: Miser est cui peccare licet: quia & si dominus servus est. *Nędznym iest komu wolno grzeszyć: bo chociażby panował/ służy iest.* Di 333 / Rzymiá u zotego/ Powieści zniwlecietych

Grzeszac wolności eraci.

Tullius Cicero.

Pobudki do ratowania zakamiatych grzesznikow 60

zmianienitych. *Antena* / *scisla* / *sie* / *te* / *wyroki*. Nemo liber qui
 servit cupiditatibus. *Wolny nie jest kto sluzi pozadliwosciom*.
 Qui servit vitijs, veré liber non est dicendus. *Kto wysiepkom ped-*
lega / *zapravde* / *wolnym* / *zwac* / *się* / *nie* / *moze*. *T* / *drugi* / *wyrok*.
 Aláto *zwawie* / *y* / *moenie* / *stawali* / *przy* / *tych* / *punktach* / *lako* / *stas*
tezie / *prande* / *te* / *glosili*: Jeden za wszystkich nadgrodzi Dyoge-
 nes / *y* / *meztro* / *poztaje*. Ten syfac / *o* / *prezumpcey* / *Alexandra*
nietkiego / *zwyctwory* / *czestym* / *tak* / *w* / *proza* / *chrole* / *zaprzas*
innego / *ze* / *sie* / *tuż* / *Panem* / *czynil* / *swiatá* / *calogo* / *y* / *nowych* / *fiutal*
swiatore / *do* / *zamorowania* / *amár* / *ego* / *obecnego* / *wolnym* / *glosem*
nowel / *im*: Nequaquam es Dominus, sed servorū meōum servus:
vili / *onim* / *sunt* / *Domini* / *tu* , & *servi* / *mei* , & *in* / *te* / *dominatur* / *Nie*
gdz / *ty* / *Panem* / *nie* / *jest* / *ale* / *czeladnikiem* / *slug* / *moich*: *Wysiepki* / *albowie*
sa / *Pánami* / *wolnymi* / *ná* / *ta* / *ta* / *pánia* , *u* / *mnie* / *zds* / *sa* / *niewolnikami*.
 Chwyćteś sie tey Dyogenesa sentencyey y pospolstwo / *gdzie* / *zds*
razem / *ná* / *śladuś* / *odwagi* / *tego* / *w* / *moim* / *ni* / *prawdy* / *woláto*:
 Quid tibi prodest totius universi dominium, si tam infirmus, &
 a biestis rei. (Qualia sunt peccata) servus es! *Ná* / *coz* / *ci* / *się* / *przyda*
calogo / *swiatá* / *pánowanie* , *kiedy* / *ták* / *podley* , *y* / *wzgardzoney* / *rzeczy*
(lako / *grzechy* / *sa* / *sluga* / *iestes*).

Rozumieś teiele zakamiatli grzesznicy o wolności swojej / *Pánem*
 állé / *oto* / *ná* / *wzgarde* / *ich* / *stawa* / *Dyogenes* / *mowiacy*: Vicia
 sunt Domini tui. *Wysiepki* / *sa* / *Pánowie* / *tui*. *Żarzuca* / *im* / *to*
przed / *czy* / *y* / *Żbawiciel* / *nás* / *w* / *Żeangelley* / *mowiacy*:
 Quid prodest homini si universum mundum lucretur, animam
 verò suam detrimentum patiatur. *Coz* / *pomoze* / *człowiowski*
świata / *by* / *caly* / *pozyśkal* / *świat* , *á* / *duś* / *swiecy* / *wszczerebek* / *ponosił*.
 Ale to vnicz nie znáydzieś mteysci! *zánté* / *to* / *sobie* / *wáza* / *do*
browolnie / *pod* / *grzechem* / *y* / *czártem* / *przyimulac* / *Crudele* / *mi-*
nisterium. *Ukrutna* / *posług* / *zdaniem* / *Chryzologa* / *Świátego*

Niewolnicza te służba sum ogłosił Chrystus Pan: Qui
 facit peccatum, servus est peccati. *kto* / *śie* / *grzechu* / *dopuszcza* ,
sluga / *iest* / *grzechu*. *Co* / *wsłyszam* / *śi* / *Bernárd* / *nápisal*: *Án*
non / *seuus* , *cui* / *dominatur* / *iniquitas* / & / *maxime*. *azás* / *nie*

flu-

Ecasmus
in Apoc
phlegma
ubus.

Dyoge.
nes, Alex
andra
nie ma z
vana ale
zds lugo.

Dyogenes
apud La-
ertium.

Pánem
nada czo-
wiskiem,
jest grzech

Marci.
Cap: 9.

3: Petrus
Chrysolo-
gus. serm:
1. de duo-
bus Filijs

Joan: Cap
8.S. Bernar-
dus.Romanor
8.Świebni-
czi, jest
grzeszyc.Plutarcho
in Alexan-
dro.S. Augustus:
Lib: 4. de
Ciuitat:
DEL.
Cap: 3.Grzeszyc,
jest to wie-
lom Pa-
nom slu-
życ.Plato Lib:
9. de Rep:

sluga, nād kim Pānuie niecnota? y bardzo. Pemu āte poddāte grzesznici/ temu y sluzyc musi: poddāte sie grzechowi/ tego tej sluga zostāte: bo tāk y si Pāwet osādził: An nescitis, quoniam cui exhibetis vos seruos ad obedientiam, serui estis eius cui obeditis. siue peccati ad mortem, siue obedientionis ad iustitiam. Nie wiecie, ze komu sie slawicie slugami ku posluszeństwu, slugami iestcie tego, komu posluszni iestecie, abo grzechowi nā śmierci abo posluszeństwu ku sprawiedliwości. Przedtym zaś w tymże Rozdziale do Rzymian obrādzał grzechowu sluzbe piśac: Non regnet peccatum in corpore vestro mortali. Muchze nie kroluje grzech w wāszym cieie śmiertelnym.

Postrzegł sie śnadś był Alexander wielki/ z przymowki Dyogenesa/ boć y sam nā tego przysłał nauka/ gdy pozwolił wāney Asyei/ zle obyczajis Rzyersztwa/ wczāśw sibi/ y rozpuszty dozwalajacego/ tymi powściagał sławy: Nil magis seruire est, quā luxuriari: nil magis Regium, quā laborare. Nic nie māsł sluzebniczego, iako rozpusznie zyc: nie więcej nie iest Krolowskiego, iako pracowac. A własnie mowil to według myśli S. Augustyna/ ktorego tāk iest sentencya. Bonus etiam si seruiat liber est, malus etiam si regnet servus est, nec vnus hominis, sed quod grauius est, tot Dominorum quot vitorum. Dobry chociażby sluzyl ma wolnoś swoię, zły zaś luboż Krolował, sluga iest, a nie iednego człowieka, ale co większa iest, tylo Pānow ile występku. Co tuż zaraz y z listem Piotra S potwierdził. A quo etiam quis dominatus est, homo & servus est. Od kogo albowiem kto zwiedzony iest, tego iest y sluga. Ze tedy zaśmięł grzesznicy zāw iomāc sie doli grzechom/ zārtu/ ich nieśz zāliwymy slugawo sā. boć im to y Plato przelożył przed oczy. Quoties peccas, toties te velut catena revinctum, nequissimo & spurcissimo Domino pro mancipio tradis. Wiele razy grzeszys, tylo razy iakoby tāncuchami skrepowāny, oddāciś sie niecnotliwemu Pānu zā niewolnika.

Doznał tey przytrey sluzby niewolniczey ps. smitśā/ y postrzegłszy sie nā nie sie uśkarżal: Funes peccatorum circumple-

xi sunt

Pobudki do rátowania zákamiálych grzesznikow 73

xi sunt me. *Wiązy grzechow otoczyły mnie.* Czym wyiáwił *Plal: 116*
 stan nieściesliwy grzesznikow niewola cierpiących/ iáko sie
 domyślił wozony Páś yodorus: Ostendit tot esse laqueos, quot
 peccata committimus, Funes enim sunt, tortuosa & implicita
 ligamina, quibus se delinquentes semper stringunt. Pokázuie *Castiodo-
 rus, in Ps*
 iáko - si sedet, ile popetnamy grzechow, Powrozami álbowiém
 /zawikłánymi, y zawiłymi, ktorými się wysłępní zázsze zwięzui.

Nie mogli wytrzymać długo Dáuid tey niewolniczey wy *Wiejnie*
 fugit/ przetoż wysyłkieni siłami/ cáta moca wylamował sie *bydzwia*
 z mey/ woláiac oó Paná Bogá/ žádatac niebieskich sukursow: *zanym.*
 Gressus meos dirige secundum eloquium tuum: ut non domi
 netur mihi oñnis iniustitia. *kroki moje prostuy według słowá* *Ibidem.*
twigo: á niech nádegná zádna nieprádlwość nie panuje.

Przypátruiac sie zdalejá Ambrozy si tym więziom/ nie
 wolniczo ich służbe rák opisał: Seruit proprijs passionibus
 seruit cupiditatibus suis, quarum Dominatum, nec noctu po-
 test fugere, nec die: quia intra se Dominos habet intra se ser-
 vitium patitur intollerabile. Służy wlasnym námiętnościom, *S. Ambro:
 Lib: 1.*
 /służy požádlwościom swoim, ktorých Panowania, y wnoy, y wednie *Epist: 7.
 ad simpli-*
 uchronić się nie może: bo wewnątrz ma Panow, w sobie niewola *cianum.*
 nieznosna cierpi. Pisał o tym niemáto y s. Augustyn/ gdy mło
 dy swoy rok przešły ná swiatowych márnościách/ ná służbie
 grzechowcy przewiedłony wwozai/ náczy o nim nierozumiál *Grzeszyć,
 jedno coy*
 y nie twierdził tylko to że go odpráwił iáko by w poymáníu/ *byd nie-*
 álbó w wiążeniu nieprzyiácielskim/ oczym dóść mi tu będzie *wolni-*
 ná tym samym tednym wyznániu tego. Suspirabam ligatus *kion.*
 non ferro alieno, sed mea ferrea voluntate. velle meum tene-
 bat inimicus, & inde funes mihi fecerat: quibusdam annulis
 sibi net annexis, tenebat me stricte dura seruitus. *Wzdychałem*
 zwiázány nie cudzym zelazem, ále moja zelazna wola. *Wola*
 moje wpoymaniu miał nieprzyiáciel, y zád powrozy mi poczynił: *S. August:
 Lib: 6.
 Confessio-*
 nieziakami ogniwámi wspát spaiánymi, trzymáti mnie ściśto przy- *num.*
 kra niewola. Ná to tym wyznániem zástánawláiac Cytelná
 tu iáskawy oó pilny/ y rozum bległy/ pomiárkować możeš/

Sam czo-
wiecz mpa-
da wnie-
wola.

Psal: 9.

S. Hiero-
nym: hic.

Proverbs
Cap: 5.

Cytowie-
ka grze-
chy krapu-
i.

S. Ambro-
Lib: de
Nabeth.
Cap: 6.

Sluga po-
pracy, nie
odpoczy-
wa zdraj

Ince.
Cap:

co masz rozumieć o stanie opłakany grzesznikow: w który to ich wprawia/ to w te ciężkie zaprzedać niewola: Nlech wy świadczy s. Psalmista. Już dać testimonium swie/ wina te grzesznikom przyznac: In operibus manuum suarum comprehensus est peccator. W uczynkach rak swoich pomyany jest grzesznik. Etere S. pisma miejsce tłumaczyć: Hieronim powiedział: Vnusquisq; peccans tecum ponat funes. vincula tormenta, vnde sustinet mala. Każdy grzeszący z sobą sam powrozy, więzy, dręczenia, zkad wszystko zle ponosi. To y mędrzec Pamił przyznał: Iniquitates suae capiunt impium, & funibus peccatorum tuorum constringitur. Nieprawości jego pomya niebożniká, & powrozami grzechow swych sam sam bierze. Bóże, taká niedze/ bieda/ cierpi! o tym słuchać Ambrozego S. Qui servit peccato, semper in laqueis, semper in vinculis est: nunquam liberá compedibus, quia semper in criminibus Quá misera servitus servite peccatis! Natura ipsius seletur iniquitate, nec somni ipsius novit vices, aut cibi fungitur suavitate. Kto słazy grzechowi, zawsze wsiadach, w więzach jest: nigdy od kárdan nie wolny, bo zawsze w wysiępkách. O tak nieduna słuchać god grzechom! Przyrodzenia, nie zna powinności, nie dośi, pokarmu nie uzyc.

Niewczas na służbie będącego cytowlak/ z tego stan prze-
cowity rzetelnie Chrystus Pan opowiadając/ tak mój w Ewangelley Łukasza s: Quis vestrum habens servum arantem, aut pascentem, qui regresso de agro dicat illi: Statim transi, & recumbe. Et non dicat ei, para quod cenem, & praecege te, & ministra mihi donec manducem, & bibam: & post hec tu manducabis, & bibes. kiaz a was mawczy sługe orzaczcy: ábo páscego, który gdyby się z pola wrócił, rzekł by mu: Zaraz, pódk siadź do stołu: Anierzekłby mu: Nágotuy zebym wieczerał: á prze pásł się y służ mi, áz się nájem, y nápię: á potem ty będąsi radł, y pił.

Ktore słowá Chrystusa Pána/ wtedy to bacznij/ y słysznij á dotego liosłowy zmaży/ przyzna to/ że w takiego Pána ciar-
sika czeladnikowi służba/ gdy służnie spracowanemu y chłodo-
domowej posługi kztatć sie kaza/ miasto wyrechnienia y od-
poc

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników 75

po życiu. Przyjdzie przytęśnienie ratowej służby/ a zwołasz się
w medycynie Páná. Ale to tylko cien w komparacie do
miedzyżemnej wysługi zakamiślonych grzeszników/ czego dowodzą
z Auguſtyna świętego: O miserabilis servitus! servus hominis
quando lat. Do mini imperiis fatigatus, fugiendo quiescit, ser-
vus peccati secum se trahit quocumq, fugerit. Onędzna nie-
wola! Sługa ludzki, rozkazami Páná swiego prześladowany, sebro-
wał, się odpoczenie, a służący grzechom, ukryć się nie może.

Obolawali przeto rospisnicy świętowi y narzekali na niewo-
la swota táf: Latiſti ſumus in via iniquitatis, & perditio-
nis. Naprasowaliśmy się na drodze nieprawości, y zatrącenia.

Władcy Salomon przyjrzał niewczasu te grzeszników/ y co-
róż przytęśności rozumiał/ podał do wiadomości wypisał:
Quatuor dies eius doloribus & arumnis pleni sunt: nec per-
noctem mente requieſcit. Wſyſkie dni jego boleſci, y nędze sa-
pełne: a w nocy ſercem odpoczywa. Dorzecz zmięzja zgodnie

tań pniek Autorojnego świętego: Servile est omne peccatum.

Niewolniczy jest wſelki grzech. Czego gdy w łabomym ciotole

tu przytęśnienie dowodził/ poręm táf zabończył: Servit igi-
tur, ac miseram quidem ſervitutem, qui ipse ſibi Dominos fa-

cit, ipse vult habere, quos timeat. Służy tedy a wprawdzie

niewolnicze poddaństwo, który ſam ſobie ſuka Pánów, ſam chce

mieć takich, którychby ſie bał.

Jeżeli oczywiſtych doſtumentow twierdzić to należy/ że

wiſzkiej służby/ ciężſzego poddaństwa/ przyrzechy niewoli

pod Sioncem wynaleſć nie można/ nad choſowontę życie

grzeszników. Ktore tym bardziej w nędza/ y bieda oſtrzele/

gdy w mocy grzechu/ y Czarta/ weterutnych Tyránów zoſtate.

Doć iejeli Wtrudnik drapieżna beſtya ſtate ſie poddańſtwa/

madrym zdaniem Salomona: Leo rugiens, & vrlus efuriens

Princeps impius ſuper populum pauperum. Tedy z tej okoli-

gnoſci/ przybywać muſi grzesznikom verapientia/ gdy páau-

le nad niemi/ Leo rugiens, circuit quarens quem deuoret.

Leu ryczący, obchodzi ſukając kogaby porzecz. ſam przeſtety

Rz

Cja:

Grzesznik
niema
odpoczyn-
ku.

S. Auguſt:
Traſt:
41. in Jon:

Sapien:
Cap: 5.

Eccleſia-
ſta.
Cap: 2.

Wednie, y.
wnocy,
nie ſeſt
wolnym
grzesznik

S. Ambros
Lib: de Jo-
ſeph. Cap:
4.

Pan o-
krutny
ieſt Lew.

Proverb:
Cap: 28.

1. Petri
Cap: 5.

Czart: Aduerfarius vester Diabolus. *napisał Piotr / Apostol.*

Ludu Bo-

jego nie
wola.

Exodi:
Cap: 7

Genes.
Cap: 9.

Jozef w
wiezieniu
Genes.
Cap: 40.

S. Ambrosi:
serm: 72.
in Plal:
118.

Okrucień
stwo
wielkie

Judicium.
Cap: 1.
Opatany
od Czár-
tanedz-
nik, y w-
ni pokos
in.

Ełeſta doſć była ludowi Bożemu niewola w Gáraoná Prolá/ náđ Ptoza miłóſierny Bog máłac baczenie/ do Nioy jeſá mowił: vidi afflictionem populi mei in Agypto: & clamorem eius audiui, propter duritiam eorum, qui praſunt o peribus. *Widziałem utrapienie ludu mego w Egiptcie: y ſłyſzałem krzyk iego dla ſurowoſci tych, którzy ſa przetożeni nad robo támi.* Przektlectwo Chámowi/ ſynowi Noego/ Mal-dictus Cham, ſervus ſervorum erit fratribus ſuis. *Przeklęty Chám ſługą będzie, ſług Bráci ſwoich.* Dáło ſie we znaki/ y doſkuczyla temu/ ſervitus extrema táko wważył Rupert Opát. wprzyp Erzone wieſzienie było/ w cudze rece záprzédanemu niewinnemu Jozefowi/ bo teſchntac/ o wolnoſć proſi: Memento mei dum tibi bene fuerit: & facies mecum mi éricordiam, vt ſuggeras Pharaoni, vt educat me de iſto carcere. *Pamiętaj na mnie gdy ſię będzieſz miał dobrze: á wiaż zemna miłóſierden ábyſ námięnił Farácnowi, izby nanie wywól z tej ciężnocy.* Co y Ambrozy ſ. przymáti: Quae potuit nobilis proſapia ru ero grauior eſſe tentatio, quam vt tanto ſanctae ſplendere deiectus, ſerviret apud Agyptios. *któraż mogła /z ácheinego pokolenia páchołgciu ciężſza być dolegliwość táko ze z tak godnej ſámilicy poniżony, ſłuży w Egiptcie.* Smierci ſie równáło ſiedm dſieſiat Prolom: roznym poymanym od Adonibezecha/ oí rucne tyránſtuo/ táko ſamje powiedſiat Adonibezech w nien ołi: Septuaginta Reges amputatis manuum, ac pedum ſummitatibus, colligebant ſub menſa mea ciborum reliquias. *Siedm dſieſiat krolow, z obciętemi końcami rak y nog. zbieráli pod ſtółem moim odrobiny pokármow.* Straſine/ y okrucne było opatanie od czártow głowieká omego/ o ktorym nápiſał ſ: Máreł Ewángeliſtá: Occurrit homo in ſpiritu inmundi, qui domicilium habebat in monumentis. Et nequécatenis iam quis quam poterat eum ligare, quoniam ſaepe compedibus & catenis vinctus dirupiſſet, catenas, & compedes cominuifſet, & nemo poterat eum domare. Et ſemper die ac nocte in monumentis

Pob
& in
Zabie
nie w
12 cz
wał, y
y w no
P
ſa cto
wſych
ta od
od on
opano
Pecca
Quod
hxc i
nam i
ciaſ
cierpi
Dole
ty m
mina
nlec
ánim
piet
nym
Tak
ná a
men
mul
Grz
Ni
wie
ner
priu

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników 77

& in montibus, erat clamans, & concidens in lapidibus.
Zabiegał z grobow człowieka w duchu nieczystym, który miał mieszkać
nie w grobach, a nie mógł go już nikt i lancuchami zwięzać. przeto
iz często będąc pętami i tancuchami zwięzany, i lancuchy rozry-
wał, i pęta łamał i nie mógł go żaden ukrocić: a zawsze wednie-
i w nocy, w grobach, i w gorach był, witał, i tłukał się kāmieniami

Przykrości te wspomniáne/ y inſe tym podobne przeży-
ſa ciężkość niemożności zakamiślonych grzeszników. A je opter
wſych wyżej już piſałem: tu tylko te oſtańnia niedze głowie
tā od czartā oparānego względem ciała lżejſia bydz twierdził
od owej biedy/ Ktora poroſła ludſcie od grzechow ſmiertelnych
opánowani. Nam próbácy tego z Janáſi Chryzoſtomá:

Peccantes peiores effeſti ſumus, quā ſi dæmonio vexati:
Quodſi non ſpumamus, neq; pupillas diſtorquemus, vtinam
hæc in corpore pateremur, & non in anima. Grzeſzæ gorzcy
nam ieſt, wiż opętány od czartā: á ieżeli ſię nie pieniemy, y cho-
ciāſz zrzęcić oczu nie wykrzywiamy, bogdayże byſmy to ná ci-
ciele cierpieł, á nie ná duſzy. Dla tegoż to y Pſalmiſtā nárzekał:

Dolores infernicircumdederunt me. Boleſci piekielne otoczy-
ły mnie. A proſit Páná Bogá/aby go w tej niewoli nie zápo-
minał: Non derelinques animam meam in inferno. Náko-
niec dziełował za wybawianſe. Domine eduxiſti ab inferno
ánimam meam. Pánie wybawiłſi od piekła duſę moię. Gdzie
piekłem nazýwał grzech ſmiertelny. Tak náucza ſi: Giero-
nym. Infernum peccatum dixit, Piekłem grzech wázwał.

Tak Bernard ſi: Internus anima eſt iſta conſcientia. Piekło
ná duſę, uſt niemożliwe ſumnienie. Tak y ſ. Auguſtyń w ko-
mencie ná ſoſty Pſalm Dawidon: Peccatum mortale eſt
multo magis deſtandum, quā infernus damnatorum.

Grzechu ſmiertelnego bádźciey ſię wzdrygać trzeba, niź piekła.
Niezymże Anzelm ſwiety ſpreſność wrażywſy grzechu po-
wiedział: Si hinc peccati pudorem, & illinc gehennæ cer-
uerem horrorem, & neceſſario vni eorum deberem immergi
prius me in infernum immergerem, quā peccatum in me

Mar-
Cap: 8

Grzeſznik
ieſt tak
opętany.

S. Chryſo-
Homil:
41. in Acta
Apoſtol:

Pſal: 17. &
15. & 29.

S Hierony-
in Pſal: 35.

S Bernard
4 de aſſup-
virg:

Grzech
piekła ſe-
rowna.

S: Ansel-
mus.

Woli
byd, w
piekle ni
zgrześć.

2. ad Thi-
mor: Cap:
2.

S: Bernado
Albas in
fuis decla-
mationibz

Widze-
nie grze-
śnikow
głupie
pracuia-
nych.

Exod: Cap:
18.

admitterem. Gdyby z iedney strony grzech śmierci, a z drugiej strasza odblask widziałem, a przyszło mi konieczne w iednym z nich ochynąć się, wprzodbym się w piekle zanurzył, niżbym się miał dopuścić grzechu. Tak to czystym sumnieniem miła jest wolność, a obmierzła niewola grzechoma, y to ośmiela przywrócić obfientaca służba czartowca, do Etozey zakamienia grzesznicy kupa się ciśnie, iako na iarki, y gęsto gwałtownie, przez co też niewolnikami zostaje v czarcu, iako i pławoł napisał: A Diabolo captiui tenentur ad ipsius voluntatem.

Wysługujących siebie niebezpiecznie grzechom, y czartom, poddanych y wiesziom, widział ro obławieciu Bernardowi o tym iako v apłiś relacya: Wioślami ja (pomocia) pięć majow, y rozumem je ślaczony boli. Pierwszy, zarzucił gęba morski żół piasek. Drugi, na siarczysym stojąc iestio, rem kurzacy się smrod czepić usiłował. Trzeci, na dobrze podpalonym spożywał, piecu, istry z ognia wybuchając, tchem w otwarte pociągł uśta. Czwarty, stojąc na granu, wy, sokim, płochy wiatr chęć stanąć nasyćić do gęby machlarzem zapędzał. Piąty, śmiejąc się z tamtych czterech zdatka, cięło swoje na rekach, uściami z chciwością ofisał. A nie było bez tajemnice to obławienie. Bo pierwszy zniżył grzesznikow iść komych, y chciwych na dożesie dobra piątkom, i Morfem podoba. Drugi, zniżył rożniskow iść iść, y siarczyska lubieżności wapory przeróżne chwytających. Trzeci, gniewliwych, palące rękorem, y żarostwością maciwa, istry, pozerających wyrażał. Czwarty, wroniośtych, y pyśnych, Piąty, zniżył iść, iść prozney chwały zdatkających, y w uczynkach własnych upodobać małacych.

O iak że to na prozna, y niepozyteczna praca, grzech, z czartem używają niewolnikow swoich! Przestrzedzby potrzeba iść, zdego z nich, owymu słowy z Pisma S. Non bonam rem facis. stulto labore consumeris. Nie dobra rzecz czynisz, głupie praca się niszczy. Postrzeście się grzesznicy, darennie pracujecie, na nic się to nieprzyda, chyba na wieczna zguba! Quid ergo

Pob
Quid e
Prac
dynale
własny
choc o
lacui
hies.
iść p
wyd
zawze
tomy
tuus
meo
nia, &
V
Troy i
konst
nieco
ze to m
interes
na, qua
rwy lez
Nec
polite
bliwie
sień w
bny
stup
praca
me D
ornatu
ze odpu
catego
nia pr

Pobudki do ratowania zakamiątych grzeszników 79

Quid ergo prodest ei, quod laboravit in ventum! mowi mdrzec
 Pracy si- gi waffe na wider płochy puł- zacie! z Hugonem Pár-
 dralen pód: in Vacuum. Pragnó. Szwawas czár takó
 niátych wójstow y ná wíse cieszó móggi. Peore mociónie y z os-
 dno opráwiedie/ o zbawieniu wíse nie hájz! Omnes huius
 saeculi dilectores, in terra his rebus fortes sunt. in caelestibus de-
 biles. S. Iulij. Leo Papie z exhort. i. Przy káry grzesznicy ná
 sábe przez niáwárodó do z- zó/ iá grimo tróca do ston z-
 apó p- sáwistý: Tuus sum ego s. l. n. m. o. l. e. Twój ja íeslem,
 zbawie mnie. gdyż náia do siobie wiele postroń ych Interessan-
 tów/ tórych wylizýł Ambrosýs. Non potest dicere secularis:
 tuus sum. Placet enim Dominos habet. venit libido, & dicit
 meus es. venit avaritia, ambrosýs. meus es. &c: veniunt omnia
 vitia, & singula dicunt meus es. Quem tanti competunt, quam
 vili- m. encipiam; Nie może mowic/ wiatowy człowiek Pánu Bogu:
 Twój íeslem. Wiele álbowiem ma Pánow. Przybódcá lubieznósc. tá-
 komstwo, wyniosłość. Mo: íesles mowia, &c. Przybódcá wíszkie
 nieczoty, y káda mowia; Tyś moy: kim tedy tak wiele ich wádnie iák
 ze to wędany niewolník? Tłakniéć má tej; táni práwo swoje/ lubo
 interes. Siatgi mowiacy: Non est tuus Iesu, sed meus est quia
 ea, quae mea sunt cogitat, quae mea sunt in pectore voluit. Nieśt
 twój íeslu ale moy, bo tu całst mórgo, myśl. y co mórgo to wśercu chowa
 Kéoz by sie nie wzruszył nad taką nędzą/ Prohy mieć nie miał
 pólcowania nad sluga/ tak wielu okrutnych Tyránów/ á oso-
 blwie gdy wísi rozumna uwaga/ iáco sie im ochotnie ten wó-
 śni wyśluguie/ dycac się pocobać tym Pánom! Nad podo-
 onym w tórnym rzemlwie zapláłat Siniety Veronius Bi-
 śkup. gdy wísiat w Antyochiey Pelágia światowca z wielka
 práca przyborna/ ná co wiele gáśi trawitá/ y mowil: Alulli-
 me Dáve, ignosce mihi peccatori. Quia vnus dies meretricis
 ornatus, totius vitae meae industriam superavit. Naywyższy Bo-
 ze odpusć mi grzesznikowi, Bo w dugo dnia nierządnie ozdóbá,
 całego życia mórgo przemýśly zwyciężyłá. Tak to zná. znego stárá-
 nia przyetádáia grzesznicy/ ná przysługę niepráwóściom/ yczarui-
 miá

Ecclesia-
 stic. 5.

S: Leo Pa-
 pa.

Psalm: 118.

Wyśpoki
 máis za
 swegoz
 grzeszni-
 ka.

S: Ambro-
 sius in Pla-
 hunc.

O chotnie
 ludu. stu-
 ja Czárni

Ex loqucu-
 da s. f. in
 Vita s. Pe-
 lagae.

Grzesznik
sakubyalc

Seneca. F.
pist. 117.

Aristotel
Lib: 1.
Politicoꝝ

S. Hiero-
nymus in
Matth:

Umrzec
wola. niż
być w
niewoli

Cointus.
Lib: 12.
Derelecto-
rum.

Euripides.

Macedonũ
historia.

Kais. Cap
32.

Miałabytu do wytawienia progressu nieszczęśliwych/ y ne-
dźa do zesney grzesznikom mieć miejsce rą cieżaru przyczynia-
laca okoltzność/ że grzesznicy zekamtali takż bestyi/ albo takż
bydletą: Lecz náto/ dość bądźcie/ iedne/ y drugie/ przywieść sen-
tencya. Pierwszatest Seneki uczonego: Qui habet rationem,
& non utitur ea, bestialior est bestiis. *Kto ma rozum, a nie uży-
wa go dobrze, gorszy od bydłęcia. Druga Arystotelesá: Plura ma-
la facit homo malus, quam bestia. Więcej złego czyni człowiek,
zły niż bestya. Tanden: pro z pomśechnych pisiná Swietego
o tym dowodow/ ma trzecie miejsce powieść Swietego Hiero-
nymá: Animam habere, & intellectum non ad uidere, nec se-
cundum eius vivere rectitudine n, bestialis est vita. Dusze mieć
á nie rzadzić się rozumem, y według rozumu nie żyć dobrze, byleć
jest żywot. Co krótko namienić/ bądźcie dość/ boć wypisany ich
stan biedny/ żebracki/ niewolniczy/ opatantu od czartá rowny
fluśna może pobudka bydś/ do wzniecenia policoꝝnia.*

Wzdrygaia się pospolicie y leżá z ludźmi szcra niewolnicze
służby/ iakż o tym z wielu/ maś następujące historye. Że Ládys-
cen/ Corzá Pryámo wá/ wdzac Troiańskie miáżd w nieprzy-
iacieliskie dostájące się rece/ sinterci ży zytá sobie/ byle tylko nie
b. dż niewolnica takż s. vlt. 39. Cointus. Ad aethera manus
fuitulit, Deos immortales precata, ut terra ipsi demitteret, pri-
uquam servilia ad opera manum ad noueret. y uprositá. Tás
kiewże odwagi bylá Polyrená/ (o ktorey Eurypides) wdzac
umrzec/ niż brodż w niewoli/ bo umierac m. wita: Licet
mori me libera n. Niech mi się go dzi umrzec w wolności. Upósle-
dżić się nie dáty tym dwiema w podobney majności/ Dároá-
skie mątrony brzydzące się niewola/ goy Synagzom swoich y
Corezki/ od pierśi własnych w Rzeżach topity wolać: vos
certe non seruietis. Wy záprawde, nie będziecie niewolnikami.

A zemuż zekamtály n grzesznikom ma bydś miła niewola!
wplemować się gdy rádzi Izáiaś Proroc: Solue vincula colli
tui captiua filia syon. Odrzuć od siebie te niewolnicze pęta. Cze-
mu im przyjemie te więzy! Zemu nie wzywáa Boga prosiac
o wyswó.

Pobudki do ratowania zakamiatych grzeszników 82

o wyswobodzenie/ przykładem Augustyna świętego: v. n. i. d. i. me ac vitio meo, redime me sanguine tuo. *Zaprzędatem się wola moja, odkup mnie Panie krwią twoją.* W czym zaś nie żoła siła ich zwatłona/ ma im dopomódz dobra chęć twoją *Łaskawo/ Cytelniku/ że ich potrafiś wydzwignac/ iakoć przy obiecał Páweł Świety: Vanitati creatura subiecta est: Et ipsa creatura liberabitur a servitute corruptionis, in libertatem glorificationis Dei.* *Prożności poddane jest stworzenie. I samo stworzenie będzie wyzwolone z niewoli skażenia, na wolność chwale synów Bożych.*

S. Aug.
serm: 12:
de verbis
Dni.

Ad Rom.
Cap: 8.

ROZDZIAŁ V.

Pobudka trzecia, z Uwagi tej, że zakamiatych grzeszników własne dreczy, trwoży, suży, gryzie, y turbuie Sumnienie.

DO różnych/ (stanu niewolniczego grzeszników) a przytęchłych dolegliwości/ y rá osobliwa przytęcza się boleści/ że cięskie wewnątrz na sumnieniu ponoszą rany/ cierpi y potężny domowy żłopot/ y plage wprzytężona zgryzliwego sumnienia: y gdzieby im ięskie niewolniczey służby nie dołożyła oppressya/ ujęt tam ich domaćać umie stworzonego sumnienia. Na utrapienie większe grzeszników zle z zlego wynika ex alio, to jest zupełnie/ iako powoził Seneka: Ex alio autem quod maius est malo malum. Wynika niektóre, większe ze zlego zle. y własnie per praxim máia swoje prawde słowa Euripidesa: Alia post alia succedunt mala in longo tempore. Jedną, za drugą, następnię nieśczęśliwość na długie czasy. Bo lubo dość opłakana niewolni za grzeszników zakamiatych konczy/ przybywa też ze do niej/ y niepojęty sumnienai na własne ich ymartwienie.

Seneca.

Euripides

*Piekność
dobrego
sumnie-
nia.*

Hugo Vi-
ctorinus.
Lib 2. de
animalib9
Cap: 9.

*Co jest
sumnie-
nie złe.*

Iucz
Cap: 11.

Johel:
Cap: 1.

S. Cypria-
no, fermi:
5. de Lai-
pis.

*Sumnie-
nie złe
jest kato-
wnia.*

S. Hiero-
ny: in Eze-
ch: Cap: 16

Sumnienie dobre/ czyste/ wolne od skazy grzechow/ ma za-
lecanie godne od wzzonego Hugona/ a sancto Victore w ten spo-
sob: Conscientia bona, titulus est religionis, templum Salomo-
nis, ager benedictionis, hortus deliciarum, aureum declinatori-
um, gaudium Angelorum, Arca faderis, thronus Regis, aula
D E I, habitaculum spiritus sancti, liber signatus & clausus, &
in die iudicij aperiendus. Sumnienie dobre jest a) słowność a) bogo-
bojność, Kościołem Salomonowym, rolę kłosażnictwa, ogrodem
roskośnym, złotym złożeniem, weselem Anielskim, Arką przysięgi,
tronem Krolowskim, pałacem Boskim, mieszkaniem Ducha Świętego,
księga jest zapieczętowana i zamknięta, aż na ładzie Bożym ma-
iaca bydzi otwarta. Co pochwała sumnienia cnotliwego.
Znowu sumnienia złego e contratio co sa za wady i narowy/
przyzwolca wiedzieć: Jest tedy sumnienie złe/ pomieszaniem
Czartowskim/ polem/ y rola/ niepożeczna/ ogrodem jest zaro-
słym chwastami/ winnicą spustopala. Co do pierwszego pun-
ktu: świadczy to Ewangelia S: Immundi spiritus habitant ibi. Drugi punkt Joel Pro-
rok potwierdza: oraz y inże następujące. Depopulata est Re-
gio: luxit humus quoniam devalta um est triticum. Perijt messis
agri. Vineae confusa est. Spustopala jest kraj: smuciła się ziemia
bo zepsowana jest pszenicą. zginęło zrnio psne. Winnicą zatruwio-
na jest. Do czego stosuje się peryod ten Cyprjana Świętego/
do ludzi sumnienia złego należący: Hoc sunt peccata lapsi,
quod grando frugibus, quod turbidum, sinus arboribus, quod
armentis pestilens valitas, quod navigijs lava tempestas. To
sa grzechy podobadłym, co grad zborom, co burzowe chmury wy-
stawionym drzewom, co stadom zarażliwe powietrze, co okretom
burza okrutna.

Nieczelne/ y grzechami zaprzatnione sumnienie/ jest to
wrażenie/ męczarnia/ katornna roznych boleści wymyślnych
pełna/ na co świadectwa te sa Smiercy Bożych. Tak opisał
złego sumnienia przytkości S. Hieronym: Portat tormentu
suum, qui propria torquetur conscientia: & in isto saeculo su-

linet

Poludki do ratowania zakamiślonych grzeźników. 84

Linat propria voluntate cruciatum. Ponośi dręczenia swoje, ko-
go trapi własne sumnienie: y na tym świecie podejmie dobrowolnie
przykrość. Wzajemnie y Ambrozy S. toż twierdzi: Qva
pana granior, quam interioris vulnus conscientiae? Quod le-
uius iudicium? quam domesticum, quo vnusquisq, sibi est
teus, ktoreż karanie cięższe, iako wewnętrzna rana sumnienia
ktoryś sobie sad? iako domowy, w którym siebie każdy obwinionym czyni
A nie doptero to ci świeci! y ino! wpatrzyli w sumnienie
nieczyśćym te przykrości przyszły! dochodzili ich y ludzie das
nni! Bogą nieznający prawdziwego Poetowie! y wierśnami
opisywali! iako Owidyuś:

Roditur vt scabra positum, rubigine ferrum.

Conditus vt tinea, carpitur ore liber.

Iako żelazo twarde rdza żiadliwa żuie.

Tak człowiek sumnienie, iak kiegoś mol psuie.

J nie raz co podobnymi wierśnami do wiadomości podawał mo-
lem orelinacym kłegi skodliwie! miánutac sumnienie złe.

Stosując się do tego y drugie Piętroryuśa Poetyczne składy:

Istud habet damni vitium, inter cetera, quod mens,

Palpitat assiduo, flagitiosa metu.

Ma tę wadę wysłpek, zwiela, a myśl psotę.

Iż drzeć musi boiaźnia, za swoje niecnotę.

Przy tych manifestacyach defektow nieprzystoynego sumnienia
ola dostateczneyśy proby! godne są otrzymania należytego
miejscu dowcipnych krasomowcow peryody! Z ktorych ma pier-
woś Cyceron Orator Rzymśki! nie skłaniacy! ale prawde
wynurzający ztemu słuzaca sumnientu: Sua quemque fraus, &
suis terror maxime vexat: suum quemque scelus agitat, amen-
tiaque afficit: suae malae cogitationes, conscientiaeque animi
terrent. Haec sunt impij assiduae, domesticaeque furiae. Swo-
ia każdego zdrada y swoją boiaźń wiele trapi: własny każdego wy-
słpek mieśa, y balenstwo zeymuie: swoje złe myśli, y sumnienia
myśli zastraszają. Te są niezhodnym wstawicze, y domowe złego
kłopoty sumnienia. Nie pochlebił złego sumnienia ludzom!

Lz

ania

S: Ambrosi:

Lib: 3.

officior:

Cap: 4.

Ovid: 1.

Pont:

Pictorius

in

Epigram:

Cicero pro

Roscio A-

merino.

Pitagorā ant łagodny Pitágeras Sámus p.facy: Vir iniquus, & afflictus conscientia, plus mali patitur, quam ille, qui in corpore castigatur, & flagris caeditur. *Maż nieczłowiek, y utrapien na sumnieniu, więcej złego cierpi, niż insy en ktorigo na ciełe karze, y rozgami biczem.* Przyznał także co słusność w tej mierze Filip Beroald/ tym periodem: Scelerati mens habet nescio quos carnifices internos. *Złostwego nysł ma niewiedzieć iakich potajemnych katow ktorych myślowił Latinus Pacatus tak: Ipsa sibi carnifex conscientia est. Same zle sumnięnie kátem jest.*

Destatecznie z pomienionych Autorow wyrozumieć się może ostrosć/ y okrucieństwo złego sumnienia/ ktoręgo bodźcom nie mogą przeżyć/ żyć długo cierpiąc ości z Cylb rym/ wotak: *Dij me perdant, quem quotidie perire, sentio. Niech mnie Bógowie zgubią, kiedy codziennie czuję moję zuboż.* Tak to jest nąprzyćkzone sumnienie złe człowieka. A nieomylnie toż resznicie dodawać musi y zepamiętałym grzesznikom/ to dzieć ich musi. Nie wiący robacowe śladliwe może w polach/ w drzewach y w zbożach śledy roznę/ mało y robak sumnienia złego w człowieku. Bierz sobie w uwagę Czytelniku łaskawo rozmaite robactwa species, albo z szkodliwych naturalistow/ albo z codzienney experiencey/ przypatrzysz się iako Xylophagus robaczek ledwie nie w każdym rożący się diżenie/ płuśte by najwiękšie w lasach/ y w budynkach drzewa: iako insy w orzechowym frukcie zrodzony małe tabereo zepsowanysy/ y przywarósza drewnie skorubie: iako mol t ślego/ albo śmieć nifigzy: iako Campes to jest gasienice/ farınca/ y insze tym podobne/ pustoszą polá/ wydrożają kłosy, y żarniectá/ ogrym y pismo święte daje wiadeciwó: Venit locusta & bruchus: & comed omnem fructum terrae eorum. *Pro bierac przed oczy/ nie inaczey y o sumnieniu złym trzymay. Robak to jest/ y mol škodzący grzesznikom/ iako powiadał Job: Qui terrenum habent fundamentum confutentur velut ántea. Kto ánty/ki ma fundament z psowanym bęgiem iako od mela.* Co rzetelniey wyrażił

Tranquili
Cap: 67.

Robaki
rozne
škodliwe.

Psal: 104.

Job. Cap: 4

Pobu
madry
tristia
smutek
Ad
złego
je tam
które
nia jest
którym
gaudi
we życie
stomá
minu
wie, d
Potym
robak
to się
nia dy
zmait
ry/ mi
iż zgr
Prorok
non m
ieb nie
lacy ro
telney
miałby
zynien
kiem/
nnienie
gdy tym
ram n
menten
nconle

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników 86

modry Salomon: Sicut tinea vestimento, & vermis ligno: ita tristitia viri necet cordi. Iako m. el sukni, i robak drzewu: tak smutek škodzi ludzkiemu sercu.

Achoćiaś Wiedrzec w położonym periodzie/ nie wspomniat z tego sumienia tylko jn. utek: jednat demyslic sie potrzeba ze tam jest mowa/ albo raczy przymonka na sumnienie zle tiorckazy/ y przyczyna jest smutku/ a jn. utek z tego sumienia na jest skutki m/ iako modra del larwie sentencya Hugo Wiktorynus: Vis nunquam esse tristis, bene vine: bona vitasem er gaudi. m. habet. Chceś sie m. aynie smuć, żyj chotliwie: bo chotliwie życie zausie radość ma. Z o tego siesi ie sie nauka Chryzo

stoma f: Qu. madmodum vermis in ligno natus ipsum com- minuit: sic tristitia de peccato nata. Iako robak zrodzony w drze- wie, drzewo kruszy: tak smutek rodzący się z grzechu, człowieka. Potym zaś tego dorozumieć sie potrzeba/ ze iako drzewo od robaków na miast proch zorobione/ drzewo spruchniale/ tyl- ko sie na ogien przysgodzi/ tak dusia w czlonku z tego sumnie- na dysponuje sie do ognia wiecznego. Docięnie karzac roz- zmaitemi plagami zakamiślonych grzeszników Zog spran iedlis- u/ miedzy innymi dopuscil na nich iadownitego robaka/ to jest zgrzy irosć wlas- ego ich sumnienia/ iako jest v Izaiasa

Pieroka: Virorum qui pravariicati sunt in me, vermis eorum non arietur. Męzow ktorzy wyslapali przeciwnks mnie, robak rob nie zdechnie. Co to jest za iadownity/ a smierci nie podlegą- lacy robak! nikt z ludzi terrazniejszego wiel uo takiey niesmierz- telney nie gyslal gadsimie: Vermis eorum non morietur. Tute miałbym y ia Czytelniku iasien y tak wiele smutłości/ do us- gynnienia komparacyey by naygeršego sumni- nia z tym robak- tlem/ bo by mi sie to zdato nie propercya r. p. ie placat sum- niente z nim. Ale nauka Ambrozego Swietego potrafi w to/ gdy tym robakiem zle sumnienie bydz ta ierodzi. Vermis eo- rum non morietur. Ed quod irrationabilia animæ peccata, mentem rei sensumq; compungunt, & quidam exedunt vilce- ra conscientia, quæ tanquam vermes ex vnoqua; nascuntur,

Proverb: 25.

Chotliwie życie nie zna smutku.

Hugo Vi- Gori: Lib: 3 de ani- mio.

S. Chryso- Homil: 7. Tomo: 7.

Poba kię jest su- mnię zle

Isaiæ. Cap: 64.

S. Ambros: Lib: 7. in Lucæ. 14.

tanquam ex corpore peccatoris. Robak ich nie zdechnie. Przeto ze bezrozumne na duszy grzechy, mysl winowayce y rozum kols, y wy gryzaię wnetrżności sumnienia; ktore to grzechy, iako robaki w kazdym sie rodzą, iakoby z ciała grzesznika. Tzegoj ten niecnotliwy robak z tego sumnienia wgrzesznych ludziach nie dołazi! czyliż ich nie gryzie! nie trapi! nie suszy! czyliż im nie dotacza ścienie! Hugoná Bárdynolá z Szaboni Dominika pisie tego o tym te czytác relacya: Tinea de vestimento naturae, & vermis de ligno, & in id prius conuenit dentes, ad lacerandum & conterendum; sic tristitia seculi, velut vermis, aut tinea, neruos & carnes spirituales, id est vires naturae corrodit, gratuitas veró virtutes, quae sunt vestimenta animae continuo consumit. Mol wsukni sie rodzi, y robak w dziewie, a na toż wpięł obraca zęby, na śarpanie, y zepsowanie; tak smutek do zęby grzechowy, iako robak, álho mol, członki y ciała duabym, to jest ty wrodzone gryzie, z ta kizás dāne od Boga cnoty, ktore są iako ślasy dusze, wniwecz obraca.

Wszystko to sądem sprawiedliwym. Wostim pada dożesnie na zakaźniatych grzesznikow/ iako opowiedziat Izaiasz Prorok: Sicut vestimentum sic comedet eos vermis: & sicut lanam, sic deuorabite eos tinea. Iako sukna tak iest ich bytanie robak: y iako welnę, tak pozrie ich mol. Szczynę nadzarze ál grzesznici zapamiętali wewnętrznie niscieci/ iako łakomo zbierana manna od ludu Izraeliego/ w nazymniach obecnie nie śezala: scatere cepit vermis, atq; computruit. Manna, ięła sie zalegac robactwem, y pognięła. Wniwecz obracac sie musza choć potajemnie/ iak winnicá niezbojnych ludzi: Vineam plantabis nec colliges ex ea quidpiam: quoniam vastabitur vermis. Winnicę założysz, á nic z niej nie zbierzesz: bo ja spustoszy robactwo.

Bolesnie dosyc było y ciężkie verapiente Antyocha niezbożnego/ o którym jest w Piśmie swiatym: Apprehendit eum dolor, vir viscerum, & amara interiorum tormenta, ita, vt de corporis impij vermes scaturirent, ac viuentes in doloribus eius carnes effluerent. Zięła go boleść frogą wnetrżności, y gorzkie

Molem
ziadli-
wym iest
sumnie-
nie zle.

Hugo
Cardin: in
Proverb:
25.

Izai: 51.

Exodi. 16

Deutor:
28.

Anty-
cha kro-
la roba-
cy rozto-
czyli.

dręczy
z żyta
kraby
pius a
zey inf
Prorok
wych s
me sca
populu
it, y po
nia, ab
iści
dunel
wyerz
tre śa/
obruce
Inter
bulac
skami
nie wy
dza w
linter
iaki i
fonia
gryz
robak
swa
gdy p
łoman
przyn
na. E
wilei
led z
wiedzi

Pobudki do ratowania zakażonych grzeszników 88

dręczenie wewnętrzne, tak iż robacy z ciała złoźnika wydzielali. a
 zżynającego w boleściach mięło padało. Tę mniemy o Herodowi przy
 trabyła plagą wzalenina która zakończyła śmierć. Consum
 ptus a vermibus expiavit. Rozżarzony od robactwa skonał. Ale
 tey in se tym podobne/ znośneysszymi będz poczytał Abakuk
 Prorok/ niż sumnienia złego przyszłości stryć/ iakoż poznać z o
 wych słow tego: In cinerem cinis est cinis meus & subter
 me scateat, vt requiescam in die tribulationis, vt ascendam ad
 populum accinctum nostrum. Niech wamże zgnieść w kości mo
 je, y podemna mnech sie zamnoży, abym odpoczął w dzień utrapie
 nia, abym wstał do ludu nabytego przepalanego. Znać że wyrażat
 ięci utrapienia/ ięci ow/ którego sumnienie zle ma Bogu ra
 chunek oddawać/ a przeto wolalby być zgnieść ponosić/ niż
 wyrzuciować złego sumnienia dolegliwość: Ktore tak prze
 treśa/ że im in se według ciała wymyslnie boleści pastwić sie
 okrutnie nad ciałem nie wyroznala/ iako napisał i Augustyn:
 Inter omnes tribulationes humanarum animarum nulla est maior tri
 bulatio, quam conscientia delictorum. Między wszystkimi wci
 skami ludzkiej dusze, żaden in sy większy byż nie może, iako sumnie
 nie wysiępkami zaprzatnione. Co y Bernarda świętego wtrot
 dza wyrok złego sumnienia wyiawiający przyszłość/ y tyrannia:
 Internus quidam, & carcer animarum, rea conscientia. Pieńko nie
 iaku jest, y więzienie dusze, zle sumnienie. Tym ckrucienstwem
 konstantionym nienasycone sumnienie zle/ y nie kontentuiace sie
 gryzliwym iadem y krucizną ową/ która dołucza przykro/ iako
 robać/ zakażonym grzesznikom/ y in se ięce wyrziera morder
 stwa stryć/ drżeniem/ boiżnią/ trzęsaniem sie/ y lańaniem/
 gdy przeraża grzeszników. Imańa to moc wielka/ siły nieprze
 łomane/ władza niepowściągnięta/ bo ordynansiem zmocniona/ y
 przywilejem Bożym/ in par am peccati wydanym/ potwierdzo
 na. Stawa tedy sumnienie zle/ przy punktach odebranego przy
 wileju/ iurydykcyey danej/ Proku y na piad nie wstępuje/ do
 kad zadośćcienie uczyni swemu/ y pośi słow Salomona niedo
 wiedzie praxi: venient in cogitatione peccatorum lucrum tui
 di:

2. Macha
 ba:

Cap: 9.

Adorum.

12.

Abacuc.

Cap: 3.

S. August:
 in Psal: 45.

S. Bernard:
 ferm: 4.
 de assupt:
 Virginis.

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników 90
 dawał nie bał się /y nie tryl/gdy zakazował ziednego drzewa po-
 żywać iabteż: De ligno autem scientiæ, boni & mali né come-
 das. Bład że tak pādła trwogą nātęgo: dośedł tego si Chryzo-
 stom /y nāpisał: Videbat sibi truce m stare accusatorism, consci-
 entia dico. Neque enim alium obiurgatorē habebat, & testē
 peccatorum; ted vnicum illū quem intrinsecus circumferebat.
 Władzał przy sobie srogiego instygatorā, to iest sumnienie własne.
 Nie miał albowiem inšego strofującego /y /wiadkā grzechow: tylko o-
 wego iednego, którego wewnątrz nosił. Ztego to była sprawa
 sumnienia, ktora turbowała Adama /y bojaźliwym czyniła. Ti-
 mori, & abscondi me.

Teżeliż to dla iednego grzechu mogła conscientia depra-
 uata nād pierośym Rodzicem nāszym Adame m dokāzowāć wole
 le /mężne serce tego zarażając bojaźnią: coż rozumieć przytdzie
 o zakamiślonych grzesznikach /co nie w iednym tylko punkcie prze-
 stępniać sa przykazań Boskich! Czyli tam w sercach ich nie
 grāfute sumnienie zle /czyli bojaźni /lekania /strachu nie rozpo-
 ściera! dla ktorych nātarczywości /y Sturmow gwałtownych
 ztego sumnienia /w bojaźni niebezpieczeństwa dni swote prowā-
 dził musi cłowiek /y własnego obawiając się cienia. Trepi-
 daverunt timore vbi non erat timor. Drżeli bojaźnią, gdzie ty
 nie było. Dopieroż kledy gwałtowna siła tam się obraca gdzie
 gwałt /y nie mōło grzechow /tuż tam bydź musi trwogi /y bojaź-
 ni /y nād to! Wpewnia w tym owā Piotrā S. maxima. No:
 vit Deus pios de tentatione eripere iniquos verō in diem iudicii
 referuare cruciandos. Magis autem eos qui post carnem in-
 concupiscentia immunditæ ambulant. Umiel Pan pobożnych
 z pokuszenia wyrwać: a nieśprawiedliwych nā dzień /odny aby męcze-
 ni byli zachować. A nawięcey tych, ktorzy w pozadliwość ciāta zā
 plugaśliwem idā. Z ktorych słow te biorac w uwaga! Magis
 autem eos A nawięcey tych: można się dorozumieć tego /że
 teżeli Adamā złym sumnientem vkaral Bog zā iedno przestę-
 pstwo: teoy grzesznikom zā wiele /y /częstpe /znac że nie fotga
 /y /y nie pobłaja. Magis autem eos,

Pierwsze
 iwiade-
 ctwo boia-
 zni su-
 mnienia.

S. Chryso-
 Homil: 17
 in Genes:
 sim.

Grzeszni
 sa ba-
 musi.

Rsal 13.

2. Petri.
 Cap: 2.

Genes:
Cap: 4.

Drugie
bożęni
inwade-
ctwo, w-
kasmie

S. Ambrosj
Epist. Psal
35.

Grzesni-
cy, znowu
Krzyżu
Jezusa

Doznał trwogi/ y przetrósł/ grzeszającego sumnienia Káim syn Adamow/ gdy Brata rodzzonego zabił Abłá/ za który grzech karząc go Pan Bóg/ taki wydał nań dekret: Vagus, & profugus eris super terram. *Tulaczem y zbiegiem będiesz na ziemi* Jakiż tożym zaraz dekretem okrutna bojaźń opánowała Kaymowe serce/ poczał się lekac/ strachac/ y obawiac śmierci: Omnis igitur qui inuenerit me occidet me. *Każdy tedy który mnie znajdzie zabije mnie.* Nie słyszał nic o śmierci w dekrete: miał assekuracya od Pana Boga że nie miał zabitym być. Nequaquam ita fiet. *Nigdy się to nie stanie.* Miał dla siebie bezspieczności iako list żelazny Królewski/ dany znak od Pana Boga: Posuitq; Dominus in Cain lignum, vt non interficeret eum omnis qui inuenisset eum. *To jednak nie usmierzało bojaźni w nim/ bo y potym mówił/ wyznając grzech: Occidi virum in vulnus meum. Zabilem męża na ranę moją. Ktoż to eum taki strachu nabawił Kaymá/ tego sie bał by go nie zabił/ Stedy na świecie ludzi mało co było/á zwiastują blisko tego Krównych: własne tego sumnienie złe śmiercią mu groziło/ y znać znie go trwożyło.*

Tak Światey Ambroży twierdził: Torquebat eum suorum conscientia peccatorum. Latebat miser tremens, ac timens, & cum adhuc percussus deesset, ipsa sese iniussu vita cruciabat. *Si- nę vlla intermissione ipse sibi suus catnix erat, ipse percutit.* *Dreżęło go grzeszne sumnienie. Dyszał nędznik lekając się, y bojąc, á lubo jeszcze uderzyliela nie było, niesprawiedliwego życie samo się trapiło. Bez folgi on sam nad sobą był katem, sam zabójcą.* Toż Światego Chryzostoma/ S. Augustyna/ y S. Eucheriusa zowie nie jest w tym punkcie.

Muszą y zafatani grzesznicy podobne wyrzymować kłó-
stosci/ muszą z równych z Kaymem doświadczac turbaciy/ bo
ci prawie codziennie Braterska względem Natury ludzkiej/
Krew wylewata grzechami smiertelneim Chrystusa Jezusa
zabawiciela naszego/ y w tego swietym ciele/ iako zabójcy odna-
widia rany/ co im wyrzucana oczy S. Pawel: Rurum crucifi-
gentes

Pobu
gentes
Syna
stwa
Com p
iterum
cuius
Jes
kryżo
omy
zani sa
wiesci
est. K
2
lest si
chem/
se sa e
rokom
Si amb
dam p
leli c
przyd
gi ma
modu
potwi
custo
gas tu
& per
timui
slow z
chorob
leic, k
I
wosc
na br

Pobudki do ratowania z'kámia'lych grzeszników. 92

gentes libimetipsis filium Dei. Znowu krzyżuacy sami sobie Syna Bozego. Pomazania sie czesto nad Chrystusem okrucieństwa święte' jako Doktor Amel'ski Tomasz S.3 Aquinu deklaruie: Cum peccas baptizatus, quantum in te est, das occasionem, ut iterum Christus crucifigatur, & sic contumelia fit Christo, in oculis sanguine te lotum maculas. Gdy po chrzcie świętym grzeszysz, ile w tobie jest, dajesz okazy, aby znowu był Chrystus w krzyżován, y tak waga'rdá stáie się Chrystusowi, w ktorego Krwi omyty kalamiesz się. Przy tym le'szcie y dalszym zaboystwem zmaszani sa/ gdy Bráci swoje' y to test bli'snim skodza/ według powie'sci Jana Świątego: Qui odit fratrem suum homicida est. Kto w nienawi'sci ma Brátá swego, zaboyca jest.

Alia'koż za takie zbrodnie domowy Tyrany y mordercá/ to test sumienie złe/ nie ma sie pástwić nad nimi boia'znia/ stráchem/ y lekaniem! bá tym wiecey mocy przyk'ada/ im wieksze sá excesy/ y niepráwosci grzeszników/ ná co y konsens ma z wyroków Bo'skich. Pierwszy konsens przyw'at'sza sobie z Pismá s. Si ambulaueritis ex aduerso mihi: nec volueritis audire me: addam plagas vestras usq; in septuplum propter peccata vestra. Ie'sli chodzie' b'edziecie przeciwo' mnie, á nie zechcecie mnie slucháć, przydam ka'zni wá'szey siedmioráko dla grzechow wá'szych. Drugi ma temu podobny: Pro mensura peccati, erit & plagarum modus. Według miáry grzechu, b'edzie y rázow miárá. Czego y powierdzenie bierze ná swoje strone z słow ná'stępujacych: Nisi custodieris, & feceris omnia verba legis: augetur Dominus plagas tuas, plagas magnas, & perseverantes, infirmitates pessimas, & perpetuas, & conuertet in te omnes afflictiones Aegypti, quas timuisti, & adhærebunt tibi. Ie'sli nie b'edziesz strzegł y czynił słow zakonu: rozmnozy Pan plagi twoie, plagi wielkie y trwałe, choroby złe y u'slimiczne, y obra'ci ná cie' wszystkie utrapienia Egiptie, ktorych się bał, chwycá się ciebie.

Przebie'ráci/ y przesy'puaci grzesznicy z'kámia'li w niepráwosciach miáre/ gdy wiecey zbrodni popelnia'ia ni'sli test piastu ná brzegu Al'or'skim/ tá'zże tedy o ich s'łanie trzymáć/ táko rozumieć:

Hebraeor:
Cap: 6.

S. Thom:
Aquina su
per Hebrae
6.

1. Joani
Cap: 3.

Leuit:
Cap: 26.

Deutor:
Cap: 25.
& Cap: 28

wielko'sc
grzechow
ma wie
ksza kara

S. Chryso:
Homil. 20.
in Genesim

rozumieć: gorzej / y nieściesliwiey / niż o Kaymowym / bo wie-
cey zawinił: tak ich wznować potrzeba iako Chryzostom S.
napisał: Peccator habens acerra illum accusatorem, conscien-
tiam: nunquam sic in solitudine versatur, quia suspiciones ti-
meat, umbras tremiscat: perpetua in animo eius tempestas est,
& reciprocantes contrarii fluctus. Grzesznik maiać ostrego in-
slygatora, to iest sumnienie: nigdy tak y w osobności nie musi ka bepie-
cznie, żeby nie miał bać się podeyrzenia iakiego, y własnego lekkie-
sie cienia: bo uśtawicznie w umyśle jego burza iest, y przeciwność
odbiadających się nawrotności. Dogrzewa tedy / grzesznikowi są-
kamiatym y dotuza sumnienie zła tym bardziey / im wiekšy / y
czestšy są ich nieprawości.

Nerona
trwoży
sumnie-
nie zle.

Oczywista tego probe mleć mojęs Cyteln Tu lasławy / w
owey powieści Dyona Historyka / o Terencie Ces. rzu: Eroy luo
bo był zakamiatym sercā / zawiniaty w złości / zapamiatały w ostru-
cieństwie / niepomiatkowany w rozpustach / na niogę nie mający
baczenia / w wygodach / w biesiadach / w krotosłach opływający /
przećte złego sumnienia swego impetorem nie mogąc mieżnie ro-
trzymać / po zabiciu własney Matki Agrypiny czestko w melan-
cholia wpadał / nie mógł sypiać spokojno / y w osłoci tak iako
przedtym tuż nie zajmował. Przyczynę odmienienia fantazyey
Nero miakta / iako napisał Dyon pomieniony: Sapē confessa-
se exagitari Materna specie, verberibus furiarum, ac telis arden-
tibus. Czestko powieadał się byk przesiadowanym Matki obecno-
ścią, biciem sumnienia złego, y strzałami popęgliwemi.

Dion in
Nerone.

P. Bog
Oycem
y Matka
nasia.

Jsaie.
Cap: 66.

Také y zapamiatałi grzesznicy / porażałacy Pana Boga /
Erorego Oycem wyznali / Pater noster qui es in celis, w pa-
cierzu: Erorego za lasława. y podobała Matka powinni czcić:
Quomodo si cui Mater blanditur, ita ego consolabor vos. Iak-
ogdy kogo Matka piesci, tak was cięścić będę. Gdy przegniwa-
ła tego Maiestat Besti / musa iako Nero ostrum czeć przytro-
ści / bole / rāzy / bodice / od sumnienia złego / a przeto wšytkie
ich życia doczesnego wygody / wczas / w osłoci / światome stody-
cy / w przytra gorzkość przemieniać się im musa / iako osoba

Efrom

Pobudka do ratowania zakamiślonych grzeszników. 94

*Exem swietery: Omnis mundana & profana voluptas in anima conscientiam coniecta, quasi parva mellis stilla est, in abinthij dolium refusa. Wszelka doczesna, y świecka roskosz pa-
dlana zle sumnienie, jest iako mata wina krop:łka, w beczkę o-
leyki piotunkowego wlana. A co y Augustyn: swyznał lubo nie
co inak:żemi słowy: Si conscientiam mordet veritas crimi-
nis, quid mihi prodest, si me continuis laudibus mundus ex-
tollat? kiedy sumnienie gryzie prawdę występku, na coż się pręda,
choćby mnie wstawiczu pochwała wynosił świat? Boć to fra-
ski wstytko/ doczesne wygody/ gdy na sumnieniu skazą.*

Przy tak rzetelnych probach/ o zlego sumnienia okrucień-
stwie/ inż położonych/ ięszce y to wspomnieć się ma/ co o rospu-
stym Saulu Pismo s: głosi/ że ten długo w tasiem Prylaciego
se Dawida szukał/ a dla lepszey bezpiecności/ trzymał tysiącami
ludzi wojennych na obronę przysposobionych orozony/ z miecz-
szai na mieysce/ z ostrożnością oraz/ y z boia:nią postępował/ sus-
talać uciekającego Dawida: y stało się jednego dnia że samże
Dawid wyszedł y z tasiem pobjeżał do Saula woiając: Domine
mi Rex. Panie mój Krolu. Za tego z uniżonością y na ziemie
padałac/ w tym się protestował/ y osu: iadczył/ że Saulowi
niezłego czynić nie myślił: Non extendam manum meam,
in Dominum meum. Nie podniosę ręki moiej, na Pana moiego.
Mógł tedy Saul tuż się nie leżać/ we trzech tysiącach bedac
Rycerzow bitnych/ y mógł się jednego nie obawiać Dawida
mowiac: Jura mihi in Domino, ne deleas semē meum post me,
neq; auferas nomen meum de domo Patris mei. Prayżę mi
Pana, że nie wygładzi się potomstwa mego po mnie, y nie wytrá-
ci się imienia mego, z domu Ojca moiego. Leża się Krol poddane-
go/ Panu/ Augi/ Wodz orozony woyskiem jednego piechego żoł-
nierza! Coż za okazy: co za fundament boia:ni? na co tak
mowa? na co wymaganie przysięgi? Jura mihi in Domino.

Wspędzi tedy tajemnice bogomyślny Teodoret Biskup Cy-
reński/ boia:ni Saulowej te przyczyna data: Tanta est virtus im-
bellitas. Qui erat Dux, & Imperator multorum militum ro-

S. Ephraem
Tract: de
Orat:

3. August:

Trzeci
świade-
ctwo bo-
ia:ni w
Saulu.

7. Reg.
Cap: 24.

Pobudki do ratowania zakamiątych grzeszników. 96

Rzecz wagi godna. Czemu był tak nieważnym marnotraw-
wcażycie! Czemu żądacie krutney śmierci! Dawał przyczyna: Quo-
niam tenentem angustia. *Bomnie ciężły ciężkości.* O tych zaś inas-
czepnapiśał y yny Abulenſis. z textu Hebrayſkiego: Quoniam te-
nent m. or e vestimentu sacerdotalis. *Bomnie ciężły krócie suknie ká-
plan/kray.*

Abulenſis.
Quaſt: 5.

Czyli to tedn. ciężkość od rany żądanej/co y kráy Kápláškiey
śáy. że to/wolał umierć niź docykanie ponosić od suknie Ká-
planſkiey Co w tym ieſt żądanie młotcy! Mianowany Abulenſis od
powiada te expliacya: Videbatur ſibi Saul, quod propinquus
morti videret Sacerdotes Domini, accusantes eum in iudicio
coram DEO. *Zdało ſię Saulowi, że będąc blisko śmierci, widział ká-
planow Pańskich /skarżących nań ná /sądzie Bożym.*

Jdem. ubi
ſupra.

Wiedzieć potrzeba/ że Krol Saul wiele złego poczynił Ká-
planom/ y wielu ich porabił/ o czym ieſt w Księgach Kroles-
kich pierwoſzych/ w Rozdziale dwudziestym drugimi: zaczął za-
te tam poczynione krzywdy/ ciał q trápity zleq summentia przy-
tróſci/ że ich wytrzymać nie mogąc/ żyzył ſobie śmierci/ y u-
mrzeć wolał Sta ſuper me & interfice me: quoniam tenent me
angustia. *Nie umie albowtem summentie zle ſólgować niſkomu/
reſpektem żadnym nie wchodzi ſię/ ani prywatna Oſob by naygo-
dnieyſzych/ (ledniym ſłowem) doſku zy Kájdemu.*

Doznał oſtroſci/ doſwiadczył żałość zleq summentia / Krol A-
chab/ gdy Nabatowi nie prawnie odebrał winnice/ za co gdy q
ſtrofował Eliáš Prorok ſłowy/ zaraz z Monarchy/ y Krola /
stał ſię takó pokutniacy / puſzczając gardzący światem / porzu-
cający wygody wſpamięta: Scidi vestimenta ſua, & operuit
cilicio carnem ſuam: ieiuauitq. & dormiuit in ſacco, & am-
bulauit demisso capite. *Rozdarte śáy /noie, y okrył włosemnicą
ciało ſwe, poſcił, ſpał ná worze, y chodził zwiſimſzy głowę. Co za
odmiana! co za okazyja upokorzenia tego! Kto przywiódł Krola
do takiej oſtroſci życia! Kto te gwałtowne ſporzodził w Krolu
kateracya! Ktora wſyſtkie zmyſły pod moc ſwoje zabrał/ y wla-
dząc mu nie dając/ tak wniżyła Monarche! Ambrozy ſwiatey*

Czwartej
inrade-
cimo boia
zni w A-
chabie
Krolu.

2. Reg:
Cap: 21.

Rozdział Piąty.

97

doszedł tego wszystkiego/ y sprawie te przytłęczył summientu:
 Quam misera conscientia, quae se proditam doluit! Rex erat Achab, & Rex Samariae: Helias pauper, & indigens pane, cui victus defecisset substantia, nisi cuius alimoniam ministrassent adeo tamen delecta erat conscientia peccatoris, ut nec Regalis potentiae, sattu attolleretur. *Iak to męzne summienie, co się wy-daniem trapiło! Krolew był Achab, a Krolew Samariey: Eliasz u-bogi był, y żebrzący chleba, któremu nie dostawiało by było żywności, gdy by iey byli kracy nie donosili. A przecie tak było zwinione summienie grzesznego, ze y Krolewska nie wynosiła się możnością. Drwiedza toż/ y Chryzostomās tā następująca sentencya: Quoniam consciētia non terebat sententiam: ingressus est tristis, humi procumbens confus^o, vel ipso aspectu praeteriens consciētiaē condemnationem. *Gdy summienia zlega nie mogł zwozić sentencyy: chodząc smutny walał się po ziemi pomieśszany, w oczach mając zawsze od summienia poczepienie. Czy małoż tak niefortunnych Saulow/ czy mało ponizonych Achabow/ między zakamiatymi grzesznikami/ ktorzy chociażby nie czuli insey bolu ostrości/ tedy samo summienie zle/ stanie im za mękę/ stanie za okrutne punkcurey za obżyza stanie im śmierć/ w ktora wprawiło zakamiatę grzesznikā Judasā/ iako Chryzostom s. napisał: Cum non posset ferre iudicii conscientiae dolorem, adaptato sibi laqueo vitam finivit. *Gdy nie mogł znieść insygnacego summienia bolu, przysposobionym sudek życie zakończył. Wolał rozwarzyćmi wnetrznosciami dusze pozbyć/ niż wewnarż zakamiona boleść cierpieć/ dugo prowadzić życie. Deznawać musza y nadro utrapienia/ y zgryźliwosci/ z tego summienia zakamiatli grzesznicy/ bo im to/ test tak zawzięte/ iako iaszurki małe wygryzające sie z Macierzy/ stich wnetrznosci; test tak bolesne/ ze ich gryzientem y zabijal tak iaszurczeta zabijała Macia.***

Sa to tak ludzkie summienta zlego w bolach/ y dolegliwoscściach/ iako rodzące matrony: Ibi dolores, ut parturientis. *Tā boleści iako rodzący. Nieprawość rodza/ poczyniła boleść/ dla czego od Iodā/ od Izatasa Proroka/ y od Psalmisty S. przy-*
 rownā

S. Ambrosi:
 Lib: de Na
 both Cap:
 12.

S. Chryso-
 stom9. in
 Plal: 7.

Judasā
 summie-
 nie zle-
 zamarzy-
 to.

S. Chryso-
 stom9.

Abd 47.

Pob
 przyr
 tiam
 (spraw
 tam p
 ostros
 turien
 discer
 citur.
 czyni z
 itis tr
 est eor
 lufine
 nie mi
 dożyka
 nich si
 cych/ o
 ligony
 ty/ og
 pzan
 obice
 pram
 Zbrod
 w zam
 low/ze
 oślatni
 A d
 niepra
 jonym
 bano t
 30/om
 uē in c
 is, pec
 mien
 (ay w a

Pobudki do ratowania zakkamiálych grzesznikow 98

przyrownani są do Máttron rodzących: Ecce parturiunt iniquitatem, concepit dolorem, & peperit iniquitatem. *Oto rodził nie-
sprawiedliwość, poczał boleść, y porodził nieprawość.* A iátek
tám przy tym niešťczesnym położu od sumnienia złego doznáło
ostrosći/ wypisał s: Chryzostom: Quemadmodum mulieres par-
turiētes, a doloribus discerpuntur: ita etiam qui facit dolum,
discerpitur, & non leui aliquo, sed vehementissimo dolore affi-
citur. *Iáko Máttrony rodzące, od bolow rozwieráją: ták teź kto
czyni zdradę, bywa rozdarty, y nie máła iáka ále znaczna bole-
ści trapiącym.* Potwierdził y dáley to assumptum ták: Nemo
est eorum, qui vivit in scelere, qui non innumerabiles dolores
sustineat. *Nie máś żadnego takiego żyjącego w występkach, co by
nie miał niezliczonych boleści ponosić.* Wiac táka rzecz musi to
dotykać zakkamiálych grzesznikow/ y musi tákowa przykrość ná
nich się zlewać. Gwałt musá wytrzymować rázow dołuczáją-
cych/ od sumnienia iádowitego/ á zwłáśżá dla zbrodni niepos-
litzonych/ ktore biorąc przed oczy nućić sǒbie máła owe lámen-
ty/ oczekiwájącego śmierci zá niecnoty Glákusá: Facinorum
pauca me manent, & dixi iam stant, tanquam in carceribus, ut
obice rupto properent in meam perniciem: immo iam in horas
premorior, multas mortes sustinens, ante illam ultimam.
*Zbrodni moich musie ciekáją karánia, y okrutne już stóją, iákoby
w zamknięciu, ázeby wytłómacz y zapórę, ná moię zgubę pospieszyły:
low/żem już co godziná umieram, wiele ponosząc śmierci, przed ową
ostatnią.*

A choćbyś zakkamiáli grzesznicy/ zápomnieć chcieli dawnych
nieprawość/ lubo by te odwrócona twórzá ná stronę/ y zámró-
somynt oczymá o dbyć precz chcieli/ przecie sumniente złe zámie-
śńá tych trátedyá gwałtownie im ná myśl przywodzi/ iáko Chry-
zostom swiáty nápiśá: Conscientia siue domi, siue in viuis, si-
ue in mente, siue in foro, siue in itinere, frequenter & in somni-
is, peccatorum nobis simulacra, spectraque representat. *Sum-
nienie, czy w domu, czy ná rozślániu drog, czy u stólu, czy w rynku,
czy w árodze, częstokróć y we śnie, grzechow námi báywany, y lárwy
pożáru,*

Psal: 7.

Iáko Mát-
trony ro-
dzących,
iáka bo-
leść, od
sumnie-
nia złego

S: Chryso-
in Psal: 7.

Philo, in
Flaccum.

Ldony
grzechow
ná myśl
przyro-
sumnie-
nie złe.

S: Chryso-
serm: 4.de
Lazaro, 4

Rozdział Piąty

99

pokazuje. Aliażoby tedy miała mieć potęoy! iako wolnymi miała bydy od utrapienia y doleguwości! iako miała nie nie czuć rany! Ktore im zadanie sumnienie złe! musza koniecznie cierpieć: o czym podobienstwo od Plutarcha dane test tak: Quemadmodum vlcus, vel vulnus, cicatricem relinquit in corpore, doloris indicium. Sic conscientia malefacti, notas facti in animo relinquit. Iako wrzod, albo rana, bliznę zostawia na cieie, na znak boleści. Tak sumnienie niecnotliwe, znaki wczynku złego w umysle zostawia. Musza krzyż cięści sumnieniem złego nosić/ owo/ o ktorym napisa- no w Księgach Konstantyna drugiego/ w Rozdziale Ceternas- tym: Ut cruciani Romano ritu, crucem suam ferebant, ipsi ab ea mox ferenat: sic impijs omnibus conscientiae Crucem Deus impoluit, in qua penas luant, priusquam luant. Iako na śmierć Krzyżowa zkazani Rzym/kin obrzodem, Krzyż swoy nosili, który ich wkrótce nosić miał: Tak nieczystym wśytkim, złego sumnienia Krzyż włożył Bóg, aby go cierpieli, niż przysłapi karanie.

Ktoż tu z tych przytoczonych relacyi nie zgadnie/ co za przy- datek miała boleści od złego sumnienia/ zekamiali grzesznicy/ co za przyczynienie morow i lwá/ gdy im to Bóg włożył za zbro- dnie/ iako do kuzaiacy im/ y dreczacy Krzyż/ pod ktorego cie- śności miała naprzykrzone obroty. Przychodzi im bez wątpie- nia do omych Dawida krola teschniacego lamentow: Non est pax ossibus meis, á facie peccatorum meorum. Nie maś pokoju kościom moim, od oblicza grzechow moich. Zwaśnitte bytoby nie zlegdy by podobnie z Dawidem uznawali to co ich dolega.

Przychodzi im strachać się grzechow/ przeciwno nim jawia- tacych: Peccatum meum contra me est semper. Co wyszlo po- chodź za ordynansiem sumnienia złego/ za nieodmianym swoie- dectwem ś: Chryzostoma o Dawidzie to pisacego: Non est oblitus peccati sui ille in conscientia sua tanquam in imagine, homicidium, & adulterium depictum habebat, & per singulos dies videbat. Nie zapominał grzechu swiego, on w sumnieniu swym iako na obrazie, zaboystwo, y cudzołóstwo odmalowane miał, y co- dziennie widział. A nie samemu tylko Dawidowi przysnał ta- plaga/ dojrzał tey y w wielu inśyich grzesznictach/ y podał do-

Plutarch.
De animi
tranquilli-
tate.

Zá krzyż
flanie, su-
mnienie
ale.

Psalms: 37.
& 50.

s: Chryso-
in Psal: 50

Pob
wiat
flage
ocul
pan
cznie
przek

cy sa
uljen
Milcz
eens
apud
confi
Milez
sobie
wi, g
wá s
sufy
przyt
mow
cy, t
& ho
tam.
quide
torto
mna
spet
Zadn
wśyśt
ieś w
zyte
niony
do ok
rego

Pobudki do ratowania zakamiątych grzeszników. 100

wiadomości: Conscientia ipsa nos circumit, obturbat, laniat, flagellat, nunquam quiescit, rationem delictorum exigit, obq; oculis proponit, & delictorum gravitatem, & subsequituram penam. Sumnienie samo nas otacza, niepokoy czyni, śarpa, biczuje, nigdy nie spocznie, rachunek zbrodni wyciąga, przed oczy przekłada y grzechow ciężkość, y następniaca karę.

Idem. Homil: 12. in Genes:

W takich to w takich odmetach/sy trudnościach grzesznicy są! Których choć by miłczentem zbywali/ nie nie pomoże / y ulżenia nie doda: musi z Jobem mówić: Tacens consumor. Milczac niszcze się. A zniszczenia obkłada im testis sumniente: Tacens consumitur, qui de stulta se cogitatione reprehendens, apud semetipsum dente conscientiae mordetur. Tacens enim consumitur, qui intus in se inuenit unde uratur conscientia sua. Milczac się trawi, kto z nieprzystojnej myśli siebie strasząc, sam sw- sobie gryzie się zębem sumnienia złego. Milczac albowiem się trawi, gdy znajduje wewnątrz czymby mu dokuczało sumnienie. Słowami św. Grzegorza S. Papieża. Nie pomatu tedy pali/ parzył/ suszył/ grzeszników złe sumnienie: robak ten zły dogrzewa im przytęro/ trapi ich/ uciśka y pożera/ w czym upewnia Bernard S. mowa słodka/ łagodna gorzkości sumnienia złego wyliczając. Conscientia mala contristat animam, eamq; Deo Angelis, & hominibus exhibet scdam, & sibi ipsi turbatam, & inquietam. Nulla enim pena maior est, mala conscientia; omnium siquidem delictorum nostrorum ipsa est testis, ipsa iudex, ipsa tortor, ipsa carcer: ipsa acculat, ipsa iudicat, ipsa punit, ipsa damnat. Sumnienie złe, zasmuca duszę, y onę Bogu. Aniżom y ludziom szpetna byż pokazuie, w sobie z miekano, y pokoiu nie mająca. Żadna albowiem męka tak ciężka nie jest iako sumnienie złe, gdyż wszystkich występku naszych, jest świadkiem, jest sędzią, jest katem, jest więzieniem: samo oskarża, sędzi, karze, y potępia. Otoż pożytek z niecnoty! oto pościecha z nieprawości! oto skutek z popełnionych grzechow! przywodzi sumnienie do złego/ pobudza do okrucieństwa! musi im się stawać gorzkim morzem/ z tego grzesznicy przepelniać is nteraz/ musi upliąć wody.

Iob. Cap: 13. S. Grego: Papa. Lib: 11. Moral: Cap: 19.

Y milczac grzesznicy cierpią.

S. Bernard: Abbas Li: de Consci:

Obfitował dość w Boskiej łasce Święty Paweł Apostoł/ miał od Pana Boga różne niebieskie dary/ nimi się cieszył. Gratia Dei mecum. *Łaska Boża zemna.* Jednak przykrości doznawał sumnienia/ dołączaly mu ostre robaki tego żądła/ cierpiał remorsum conscientiar, tak wespół/ z wyznaniem penitentione Apostoła/ dowodzi Grzegorz S. Papież: Malorum tuorum meminerat Paulus, & ex eis se in quibus fuerat affligebat, cum diceret: Non sum dignus vocari Apostolus, quia persecutus sum Ecclesiam DEI. Zbrodnie swoje pamiętał Paweł, y nimi się trapił w których nigdy był gdy mówił: Nie godziłem zwąć się Apostołem, bom prześladował Kościół Boży.

Wiac kiedy y na Świętego/ srogość swoje wywierato sumniente dla dawnych grzechów/ Zegóż się spodziewać w takich grzesznictwach/ w których ustawicznie kwitła nieczystość/ tak tam nie mają ich dręczyć/ trwożyć/ suszyć/ y turbować/ remorsus conscientiar, sumnienta robak! owych co to wzgardzili przez grzech/ łaska Boża! owych co służba niewolnicza u czarna przyteli! o czym było w przeszłych Rozdziałach. A jeżeliby ci sami zapamiętali grzesznicy nazwyczajni do tych/ y wielu innych dolegliwości/ ostrych sumnienia z tego już grotów nie czuli y nie uważali/ nie mając względu/ ani bażeni na to co ich dolega. Tedy Łaskawy Czytelniku Ty/ biorąc ich więcej w głębokei rozpamiętaniego rozumu apprehensya/ miej nad nimi policoowanie/ do którego cie przykładem swoim prowadź Cypryan si Biskup/ żalujący grzeszników. Fratres doleo vobiscum: cum iacentibus, iacere me credo. Iaculis illis grassantis intus ich, mea simul membra percussa sunt: in prostratis fratribus, & me prostravit affectus. Bracia boleję z wami: z polegającymi, już polegam. Serżatami następującego nieprzyaciela, moie zároveň członki zranione (o: w padły Braci, y mnie poraził afekt.

Chwyć że się mocno/ tego afektu/ ku bliźniemu cierplacemu boleść sumnienta z tego/ y tego ratuy Czytelniku. A jeżeli byś y w Osobie twojej/ czuł co podobnego temu coś wyczytał/ o recepte pokuty staray się mówiac do Pana Boga. Sana ani-

1. Corinth
Cap: 15.

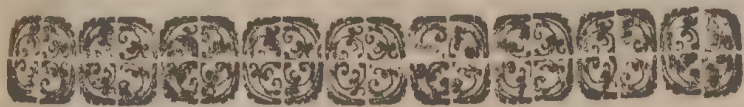
S. Gregor:
Papa. Lib:
23. Moral:
Cap: 13.

S. Pawła
trapiło
sumnie.
nie. Toć
grzeszni-
ków,
więcej.

S. Cypria-
nus. serm:
de lapsis.

Psalm: 40.

Pobudki do rätowänia zakämiälych grzesznikow. 102
animam meam quia peccavi tibi. *Wzärow dušę moję, bom
zgzeſzył tobie.*

ROZDZIAŁ VI.

*Pobudką czwarta, z Umagi tey, że wielka, y prawie
niezmierzająca jest liczba Zakämiälych grzesznikow*

Rześa wielka nā potępienie idaca/ gmin niezmierzny ludźi
zapämierälych w grzechäch/ tłum bez liczby y rachunu
tu zgubionych nā dušy niedziatow/ poſpolitoeść przes
chodzaca Artymetryczne noty/ tu ſie widzieć dāte/ y liczney
kompāntey wielkościa wymodz to prāgnie/ aby tak wielu zgus
ba/ wiele ſerc litoeściowych zabierało ſie im do rätunku należyto
go. Boć nā tak niepoligona tłuecza zapäruiac ſie/ nā potę
pienie idaca/ nie moźna/ y niepodobna ſamemu iednemu kätoli
ckiemu ſercu wydołać kompāſca/ gđie concludit pluralitas.
Wymogłā ntegdby nā miertkim ſercu Chryſtus. Pānā litoeść/
nie ſłowy/ āle gromādna wielkościa/ trzy dni zā nim chodzaca
rjeſ; ā; on albowiem zapäruiac ſie nā niedoſtātek zgłodniātey
tłueczy/ miał nād nia polirowanie: Conuocatis discipulis, ait
illis: Misereor ſuper turbam: quia ecce iam triduo ſuſtinent me:
ne habent quod manducent. *Zwoławſzy Pęzniew rzekł do
nich: żal mi ludu tego: bo oto już trzy dni chodzę zā mnā: ā nie mā
co by iedli. Trām bliſko piäć tyſięcy ludźi/ piäctorgięm
chlebā cudownie nāſycił/ iako nāpiſał ſ: Māteuſ Ewāngeliſtā
Et manducaverunt omnes, & ſaturati ſunt. I iedli wſzyſcy, y
nāſyciłi ſie.*

Prezentuje ſia Czytelniku pobożny tu w tym Rozdziale

*Pobudza
do litoeści
gmin luo
du.*

*Marci.
Cap: 8.*

*Matthai.
14.*

Psalm.
58:

Thren:
Cap: 4.

Apocal:
Cap: 7.

1. Parte,
Quæst: 30
Articulo: 3

Daniel:
Cap: 7.

zgodna w niecodziennych Rzeczpospolita / zjednoczone w złościach
Pospolstwo / zamożna w nieprawości Społeczność / ciuścza za-
kamtłych grzeszników / wielkość zgłodniałych niewolników /
Famem patientur ut canes. *Głod cierpieć będą jako psi.* Oko-
liczności gromady niezmierniey żada pożywku / bo nie ma ta-
kiego kto by tey zaoszczędzony wsmierzył apetyt: Petierunt panem
& non erat qui frangeret eis. *Prosiłi o chleb, a nie był taki, aby*
im go łamał. Domawia się ta rzeczka litości / y kompassey od wie-
lu / perorute od niey Pluralitas, suplikuje wielka liżba / pobud-
ka dale y okazy / aby takto niegdy od Chrystusa Pana na puśzy-
tak od nas wymodz mogła / Misereor super turbam. *Zal mi*
tego ludu. I nie ma przecie tey desiderium, y ostateczna potrze-
ba / zostawać bez konsolacyey / y pocieszenia / ale ma wymodz
wielkości liczby na wielu sercach ludzkich kompassya / ktorey
się tym Rozdziałem domaga.

Nie bądź tey opiniey / albo rozumienia / y nie trzymay o tym
Czytelniku łaskawy / abym ci miał tu rzecz niepodobną o wiele-
kiey liczbie zakamtłych grzeszników do piekła idących / przed-
oczy przebładać / z Janem światym mówiąc: Vidi turbam ma-
gnam, quam dinumerare nemo poterat. *Widziałem ciuśczo*
wielką, ktorey żaden zrąchować nie mógł. Gdyż to nie jest taka
nowa Apocalypsis, ale dawna o tym z Pismą świętego / y komen-
tatorow tego / prawdziwa relacya.

Młodych to jest y wczonych Teologow nauka / ktorzy du-
chowna / y pobożna ciekawością wtędziłi / z komputerowamy
wielką Aniołow świętych liczbę / potrafiłi y w to / że dośli ma-
tey liczby wybranych / a wielkiey na potępienie skazanych. Co
do pierwszego punktu o ss: Aniołach: Doktor Anielski Tomasz
światy w Traktacie o Aniołach / postanowiłszy pytanie: Vtrum
Angeli sint in aliquo magno numero? *leżeli też Aniołowie / o*
w wielkiej liczbie? Twierdzi że tak. I dowodzi tego z owego
Pisma Danielowego: Millia millium ministrabant ei, & deci-
cies centena millia assistebant ei. *Tysiąc tysięcy służyło mu, a po-
dziesiąt tysięcy kroć sto tysięcy stało przed nim.* Ta czym usune

Pobudki do ratowania zakkamiállych grzeszników. 104

domawia naukę swóla/ przydat: Dicendum est, quod etiam Angeli, secundum quod sunt in materiales substantiis, in quadam multitudine maxima sunt, omnem materialem multitudinem excedentes. Mowić potrzeba, że też Aniołowie mając bez materji istność, w wielkości są niezmiernej, wielkość rzeczy cielesnych przechodzącej. I żeby miały wagę słowá tego przytoczył o tym sentencya Iyonskiego s: Arcopagity: Multi sunt Beati exercitus supernarum mentium, infirmam & contrictam excedentes nostrorum materialium numerorum commensurationem. Wielkie jest wojsko Duchów niebieskich, przebodzące liczbę naszej proporcji, wstoma, licha, y ścisła.

Co/ do drugiego punktu: O małej liczbie wybranych/ a o wielkiej na potępienie idących. Pilna Nadrych Teologów spekulacya na to się odważyła/ aby y tego dociec mogła/ dla czego/ w Traktacie de Prædestinatione, ustanowiła Questyá de parvo numero electorum. Iáto o tym osobliwiey nád inšyich Joannes Baptista Goneth, Teolog Żakonu Dominika Swiętego: I tory pieśpionoi/ oraz y poważnie te trudność włączając do wiadomości podaje: że to jest pewna ma bydź wszystkich nas/ iż ze wszystkich ludzi w pospolitości ktorzy żyją na świecie/ większa jest liczba potępionych o piekła/ niż przeznaczonych do nieba; A to z tej przyczyny/ bo Chrześcianow/ y Párolkow/ mniej na świecie jest/ in comparatione inšyich Párolkow/ takto to Poganow/ żydow/ Máchometanow/ Heretykow/ Kalwinow/ Lutrow/ Schizmatyków/ á za tym idzie/ iż więcej jest liczba wybranych/ iáko nápisal 23 zdraś Prorok: Hoc seculum fecit DEVS propter multos, futurum propter paucos. Ten tu wiek postanowił Bog dla wielu, przyszły dla niewiele. I znówu powtorzył: Multi quidem creati sunt, pauci autem saluabuntur. Wiele stworzonych jest, ale trochá zbawionych będzie.

A zaś w osobliwości/ o samych tylko Párolkach ktorzy w wierze i w iactey/ pod posłuszeństwem Kościoła Słutetego są/ by rozumieć: Czyli ich w. at. śa liczba ciśnie się na potępienie/

Aniołom
Ist: 1-8
wielka li-
czba.

S: Dyoniz.
Cap: 9.
de Celesti
Hierarchi

Mala li-
czba wy-
branych.

Wielka li-
czba na
potępie-
nie doja-
cych.

4. Rodm
Cap: 8.

1. Parte
Quaest: 23
Articu: 7.

Gyli fczupleyfa: Doktor Antielsti Tomasz swiety perenosć wiadomości o tym/ samemu przypisał Bogu: Melius dicitur quod soli Deo est cognitus numerus electorum in superna felicitate locandus. Lepiej mówić, że tylko samemu Bogu jest wiadoma liczba wybranych, mających osieć w niebie. Ale że Pan Bog wiele swietym inšym pozwolił tego/ y powtórzył sekrety który roznymi wyławiali naukami/ tak o tym/ w tym Rozdziale niżej obaczyś pitny Czytelniku. Tedy y tu/ potrzebna bydy może dalsza o tym deklaracya/ na wzbudzenie bojaźni Bożej w katolickich sercach/ na wzniecenie kompasijey nad wielką zgrają zakaźniatych grzeszników/ którzy niezmierniezoney li czby w tej drugiej Cześci Przysłaćciela/ mogą bydy próby/ tak y w pierwszej/ tej Asłagi są wywiedzione/ o wielkiej liczbie do Czyśćcia stazanych Duszy/ y tam do czasu zatrzymanych/ niż prosto z tego światła do nieba idących.

Máto O-
sob w Ar-
ce Noego
wotnych
od potopu

1. Petri.
Cap: 3.

Gen: Cap:
7.

Otwiera obšerne pole/ pozwala plácu przestroznego/ do uznania wielkiej liczby zakaźniatych grzeszników/ y między katolikami prawie, owá plaga niezwyčajnego potopu na wszystek wylana świat/ pod czas ktorey nie wiele zachowało się y salwowało ludu, bo tylko ośm Osób, tak naucza Piotr si: Apostol: Pauci, id est octo animae saluae factae sunt. Wielka zaś część y prawie niezmiarkowana ludu płózać się w wodach dopitała się śmierci. Máto bardzo w Arce Noego Osób niezmiernych dešczem gwałtownym gniewu Bożego zostało: Ingressus est Noe, & filij eius, vxor eius, & vxores filiorum eius cum eo in Arcam. Noe wszedł, y synowie jego, małżonki synów jego do Arki. Wiele zaś w ten tam czas było Osób takich ktore y nad to przemożny y z głowa w pożarach piekieł ych po dziś dzień osuszyć się nie mogą.

Rupertus
Abbas in
Genesim.

Ale to była táwna figura wielkiej liczby katolików na potępienie idących. O tym jest Rupertá O párá náuka káta: Per Arcam significatur Ecclesia, quae collecta est de diversis fidelibus, in qua pauci respectu damnatorum saluantur. Przez Arkę oznámieniuje się kościół, który zebrany jest z roznych wiernych k

wini-

Pobudki do rátowania zakámiálých grzeszników. 106

w nim mniej jest zbáwionych, względem potępionych. Přystępute do tego y náuka Tomášá swietego z Aquinu/ ktory lubo w Teologley Comput przeznaczonych do niebá vznamsy mály/ o státnia decyzya zdał ná Pána Boga/ nie usátac rozumowi swoiemu (takom tu námiénit wyzej): potym'in Commentarijs to leś w wykládách listow Apostolow Swiatych Píetrá y Pávla (do czego ci Swieci dopomagáli iemu/ často go obecnie z niebá náwiedzáiac/ y w pracy uwierdzáiac) rzetelnie wydał mála bárdzo liczbę Kátolíkow do niebá idacych/ á wielkú gárnacych sie ná potępienie tymi słowy: paucitas saluandorum praefigurata fuit tempore legis naturae, quando scilicet omnes perierunt, exceptis octo, qui saluati sunt in Arca diluuij. Mála liczba do zbáwienia idacych, wyrácona bylá zá času dawnego, gdy všyscy zgineli, prócz ósmi tylko Osob, ktore od potopu záchowane byly w Arce. Z ktorych słow poznáti/ náprjod/ že Arká Noego bylá figura Kóściola Swietego Kátolického: potym/ že takó táni máto wolnych od zátopienia zostáto táz y tu mniej znáyduie sie tákich lidí co wie czego w piekle potopu vchronit sie mogą. A nie dosyc bylo raz Tomášowi S: polozyć formidolosam sententiam, bo ía y potworzył: In Arca pauci saluati sunt, scilicet tantum octo animae per quod significatur paucitas saluandorum. w Arce máto lidí záchowanych bylo, bo tylko Dúś ósm, přez co se znáczy mála liczba tých co zbáwieni bydz málo.

Podal y Páwel Swietý dálša do písánia o tey liczbie okázýs Tomášowi Swietemu owymi słowy: Si fuerit numerus filiorum Israël sicut arena maris, reliquiae saluae fient. By liczba synow Izráelskich bylá takó píasek morski, óstátek záchowan będzie. Šáa Sym biorac z nich pocheb/ álbo impet/ te přyznáti/ že máto co luďi wéstié sie do niebá: Non omnes, nec maior pars, sed aliqui pauci, qui relinquentur ex excidio aliorum. Nie všyscy, y nie wíe kša częś, ale coś trochú pozostátych wnydzie do niebá. A takó rze- go wyi rozum nie dojdzie tego/ že dobrych máto Kátolíkow/ štych/ záco y názyt grzeszníkow/ w niepráwostíách zápamietá- lých co wíeli im tlmiam, záto šta ná potępienie!

Arká Noe
go bylá
figura Ko-
ściola. S.

S. Thomas
Aquino: in
Epist. S. Pe-
tri.

Arká oím
osob tylko
záchowa-
ná.

Romanus
Cap: 9.

S. Thomas
Aquino in
Epist. S.
Pauli.

Gmin ten niepoliczony zatkamiatych grz. szukow/ pożyty swo-
le podwodzacych pod niecnoty Choragiew/ zaciągających sie
pod żnót wrraty/ na werbunek złości idacych/ w Regestr potes-
piencom imienia swole dälacych/ nie raz/ nie drugi/ ale wielorä
ktemi figurami Pismo Swiete wydaie/ palam wielka liczba
grzesznikow zgubionych glosac/ co y następującä translatcya
swiädczy in data praxi.

Genes:
Cap: 18

Psalms
101

Z Sodomy
y Gomory
kilka Orob
tylko ušlo
ognia.

Po wyniszczeniu przez potop reszpiaynych grzesznikow/ po wy-
plokaniu z niecnoty całego Swiärä/ znowu iät na nowe/ zä wy-
stim: blogosławienstwem rozkrzewilo sie plemie natury ludz-
kiej/ z nim też oraz zägesciły sie grzechy/ Obywatele Mias-
Sodomy/ y Gomory/ zä gäsi w Abrahämä Patriarchä y nä wscelä
kie wdali sie złości: Pecatum corum aggregatum est nimis.
Grzechich zbytnie odigäł. Przyslo tedy do tego że ich Bog spę-
wiedliwy ogniem siärczystym staräc y wyräciec musiał: A je-
test Pänem miłosternym y cterpliwym: Longanimitas & multum
misericors. nie sträpliwie spęstysł nä czerstora sprawiedliw-
ści/ y do tego nänienil o tym Abrahämowi/ co miał zä uräc/ y
co miał czynic tam z grzesznikami. Wyrozumiały ro z Pänä
Patriarchä pobożny/ chätal ile możnosć ochronic omych swo-
wolnikow/ interpozycya czynil zä nimi täl sie woälac: Num-
quid perdes iustum cum impiis? Izali zätracisz sprawiedliwego
z niebożnym? Inä wielka co raz zdobywäcie sie smiatosć/ wäl
nie/ y chetnie nalegal prosba nä Pänä Boga/ doćieräc tego
aby od placidziesiat sprawiedliwych w Miasdach nie znale-
slych/ przynamniely dla dziesiaciu goyby sie znale-
sly tam/ gniew
swoy y plage odwröcili/ y otrzymäli nä to słowo Boskie: Non de-
lebo propter decem. Nie wyräcä dla dziesiaci. A je tego dziesia-
tkä sprawiedliwych nie bylo w Sodomie/ y Gomorze/ wypro-
wadzwszy Bog przez Aniołow Lora/ z Maljonä y z Corkami/
spuscił ogień siärczysty z oblokow/ y wiele tysiecy grzesznikow
wyräcił. Dominus pluit super Sodomam, & Gomoram sul-
phur & ignem de caelo: & subvertit ciuitates has.

Skräpna to rze cz! miedzy tysiacami pospolstwa nie znaläc
310

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników. 108

złoto pięćdziesiąt dobrych/ ani czterdzieści/ nawet y dziesięć
nie było tam sprawnieśliwych! Lękać się trzeba y drzeć/ czytać
to/ że tak ludne Miasta tylko w sobie Osob pobożnych mia-
ły! Coż by rozumieć o całym świecie/ który opánowały zewsząd
grzechy/ zbrodnie/ y niecznoty wśelakie. Jezeli też nie większa
liczba będzie w nim zakamiślonych grzeszników/ niż dobrych káto-
rów: Wątpię by miało co przybyć melioráctey/ poprawy/ po-
lępszenia w sumieniach ludzkich/ náó to co było za wieku Psal-
misty swiętego: Corrupti sunt & abominabi.es facti sunt in iu-
quitatibus: non est qui faciat bonum. Poplowali się y obrzydłemi
się stali w nieprawościach: nie máś kto by dobrze czynił. Przypátruj-
te się zwyjórá/ zdaleká/ y zbliżá Pan Bóg: Do ninus de celo
prospexit. Dważá spráwy/ y uczynki nápe/ á nie znáydzie tylko
gmin niezliczony grzeszników/ o których Vniuersalem affirmati-
nam nápiśá Psalmistá: Omnes declinauerunt si nul inutiles fa-
ci sunt, non est qui faciat bonum, non est vsqz ad vnum. Wśy-
scy odstąpi, pospolu stali się niepożytecznymi, nie máś kto by dobrze
czynił, nie máś aż do jednego. Z którego tego propozyciey per legi-
timum discursum/ tá wypitá illáca/ że Orszak wielki/ Chálas-
strá niezmierna grzeszników ná świecie testá máta y bezupła-
garzáká sprawnieśliwy h: Bo y ntnieyszych wódeów/ co raz to
gorst ludzic/ o Bogá y duśne zbawienie zá Swiátem idaci ro-
spuśta/ y rośkoszy kocháac/ medbáta: niechca do niebá dobrá/ sprá-
wiedliwości puszác się droga/ táto przed záśm dośedi pác-
wel si: In nouissimis diebus intabunt tempora periculosa: &
erunt homines seipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphem-
mi, parentibus non obedientes, ingrati, scelesti, sine afflictione,
sine pace, scitminatores, incontinentes, immites, sine benignita-
te, proditores, proterui, tumidi, caci, & voluptatum amato-
res magis quám Dei. W ostatnie dni nástána czasy niebespuczne:
będz ludzie sami siebie kocháacy, chciwi, hardzi, pyśni, bluźnierze,
kodźcom nieposłuszni, niewdzięczni, złośnicy, bez wíści przyrodzo-
ney, bez pokoin, petwacy, niepomściągłiwi, nieskromni, bez dobro-
tliwości, zdrajce, uporni, nadęci, y rośkoszy więcey kocháacy, niżli

Psalm.
12.

Zá wieku
Davida
Krolá má-
to cnotli-
wych było

Wiek ni-
nieyszy zá-
gęścony
grzeszni-
kami.

2. Ad Ti-
moth:
Cap: 3.

gá. Tę to są taktie/ słownie zaś trorych żyłamy/ tenieśżeśli
we dni/bo te są ludzkie nieprzystojne oby zaś wybala/ zage-
żone po wszystkich krainach. Swiatą głosa bydy niecnoty y
grzechy: gdzie je pars maior zakamiatych jest grzeszników/ co-
per consequens mureysia będzie liczba dobrych/pobożnych/ cho-
dzacych na drogach zbawienia katolików.

Jeszcze y raz przez wszystkie przeszłe wieki nie było to żeby
zuchwały Sriał miał się popisac Bogu z wielkym Orfatem
Duszy sprawiedliwych: bo zbrayca ten chytry na swoje strona
wiecey przemawia Osoby z wielu męstiancom swoich skapa
bardzo niebudzieciecina wydate: swoie przeklata grzesznikom
i: jode pominaja/ y tysiacami do niego przyłaza a do owczarnie
Dostley z tysiacą ledwie jedney duszy dostac sie dopuszcza. Do
chodze tego z Ksiąg Mojżesza zakonodawce: zlecił był temu
laskawy Bog lud Izraelski aby go wywiodł z niewoli Egiptu
skley a zaprowadził do obiecanej ziemi płynacey mlekiem
y miodem. Piłką set tysiący ludu na te rami posadzana za Mo-
jessem puszcilo sie peregrynacya/co żywo cieşylo sie nad siecia/ je-
ośleda społecznie przyobiecana kraine: tradet humum lacte,
& melle manantem. *Da nam ziemię mlekiem y miodem płynacą*
W taktley słodczy y vmoczonymi słowoy/ wzalamnie cukirowali
podroźne niewczasy/ posilali y ożywiali nadsieie vstawiać.
Gdy zaś przyszło do samey rzeczy/ tysiączne gromady ludzi nie
dostapily tego/ Chaleb tylko/ y Jozue doczekali sie y dosię-
li tey obietnicy. Omnes qui numerati estis a viginti annis &
supra, non intrabitis terram, prater Chaleb, & Josue. *Wszystcy*
którzyście porachowani byli od lat dwudziestu y więcej, nie wchodzi-
cie do obiecanej ziemi, tylko Chaleb y Jozue. A to dla tego tak
wielu tysięcy ludu obietnicą nie dostał/ bo wszyscy przeciwko
Bogu szemrzac grzeszyli: Marmurastis contra me. *Szemra-*
liście przeciwko mnie. Powiedział Pan Bog.

Nie popisat się tamteczny Wiek (tak y inſe darme za Mo-
ego y Abrahama) przed Panem Bogiem/ że mu sie ślami/ nie do-
brze przysłużył/ gdy w ludziach słownych do grzechow/ tak zna-
czna waga.

*Z wielu
tysięcy,
dane oś-
by tylko
wielu do
ziemi o
obietnicy.*

*Numeror:
Cap: 14.*

Pobu
uczyni
ad ter
wosc
czł
sobie
uczyni
to wybr
do obie
sta trz
Orfati
Dn
nule m
by nie
troch
miał y
lacya
Piotra
gura
Domio
iuraru
Mato
wego, k
ścis
cany,
zerne!
śnikow
wybran
P
& vexa
fale y
zne sa
spieś
grze
wdac/

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników. 110

wyymit subitakcy w liczbie desynonimnych tiltu set tys. ccy
ad terram promissionis zbytnie umniejszenie. Lakomanieprás
wość mlare przebierając / wiele zarmatá pospolstwa / odsas
czył aż nad to ludzi / odaczaiac ich od Bogá / przylaszczając
sobie: utrzymującá obfita ziemię w Obywatelách / wyma tey
wymitá w Nieszczęściach / co wieciy przywłaszczyla sobie á má
lo wybrańcówá dobrych Osób / którym nie zagroziła drogi
do obiecanej ziemi / gdy te znakomita musiała być kłeska / cie
sta trzymać / nieodzajowany i szczerbe / gdy pozostały tysiączne

Ziemia
obiecana,
figura by
ła Niebá,

Umie y wiek ow nasyt nieprawość ta tam subitakcy / pil
nie mocno wydziatu wielkiego niecnót / wie takó może Osó
by nie wstępować dawney wygraney / na stronę swoię / coó tylko
trochę wciśkających od Swiatá na drodze zbawienia pozosta
nia / y to teszcze inter spea & merum. Głosna o tym jest rec
lacja Doktorá Antelstiego Tomáša S: w wykładach na listy
Piotra S: Apostola taká: Paucius saluandorum, fuit prae
gurara tempore legis Moisaica, ubi de omnibus quos eduxit
Dominus ex Aegypto feré sexcentis millibus per desertum, non
iutarunt nisi duo terram promissionis, scilicet Iosue, & Caleb.
Młóśc zbawionych, była przeznaczona zá czasu práwá Moyzezo
wego, gdy ze wśkśkich, których wyprowadził Pan z Egiptu oko
leśe set tysięcy przez puszczę, nie wśkśo tylko dwóch do ziemi obie
canej, to jest Iosue, y Caleb. O nieszczęśliwe czasy! O młó
żerne! O godziny oplakania godne! Których tak wielka grze
sniów Rzęśá ná zgubę idzie! Ks rych Łozet umniejszyá sie
wybranych do niebá!

S. Thom A
quin: in
Epist: 1.
Petr. Cap:
3.

Popterata tey prawdy słowá Psalm: isty S: Pauci facti sunt
& vexati sunt á tribulatione n alor m. & dolore. Młó ich zo
kato y udręczeni sa od utrapienia złego, y od boleści. Tak nieba
ne sa y niniejsze czasy / że ledwie co trodą młó mętyfikántow
spieszących do niebá: przylina tysiącami li zby zakamitaych
grzeszników codziennie / a w drodze do zbawienia zaledwie co
młóć / y to bez kompaney: bez tomitoy / zaledwie jeden z młó
luc

Psalm:
106

Nauka Ni
la Opata, m
młóy lic
bie zbawio
nych.

Ex Baron:
Anno. Dni
976.

Nie jest
fałszywa
nauka, o
małych li-
czbie wy-
branych.

W Karolików dostanie się do nieba. Wemierdza to/ powieść zbła-
wienna Błogosławionego Nila Opata/ który roznyim opobom
także y uczniom swoim/ dając naukę duchowna/ miedzy innymi
słowy/ y to też powiedział: Ex decem millibus, vix reperitur
vna anima his temporibus, quae ad manus sanctorum Angelo-
rum perveniat. Z dziesięci tysięcy zaledwie znajdzie się jedna dusza
której do rąk dostała się świętych Aniołów. Trudna się zdała/ y
nie podobna tamowa do wterzenia niektórym/ a przetoż Opator
wi świętemu mówił: Absit, hoc non est verum, Haereticus est
qui hoc dicit. Nie daj tego Boze, to nie jest pewna, Heretyk jest,
kto tak mówi. Włec pomientony Opát tak w pospolitości po za-
im tego dowodzić: Si demonstraero vobis Magnum Basilium
& Chrysostomum, Ephraem Beatissimum, sed & Apostolum
ipsum, nec non sanctum Evangelium, eadem sentientes: Quid
patiemiini vos, qui inconsulté aperientes ora loquimini, & spiri-
tui sancto adversamini, & sanctorum Patrum metuenda verba
Haereticis tribuitis. Jeżeli bym wam pokazał Bazylego wielkiego,
y Chryzostoma, Efrema Błogosławionego, ale y Apostoła samego, tak
że Ewangelia, toż trzymają: Co zasłużycie wy, którzy nie uważnie
otwierając usłgadcacie, y Duchowi Świętemu sprzeciwiać się, y Oj-
ców Świętych bieżni pełne słowa, Heretyckim przywłaszczacie. Trzy
ciążył tedy wszystkich rozumielacych inaczej tymi dokumenta-
mi/ y wtóra dala nauce lego.

Mogłby y tu kto/ czytać ten Rozdział o wielkiej liczbie
grzeszników na poręplenie idących/ a zwłaszcza człowiek laxioris
conscientiae, na nie wraźne rozumienie wpadać niektórych V-
czniów Nila Opata/ pomyśleć sobie/ że to coś do pojęcia trudne
go jest/ że więcej ludzi idzie na poręplenie/ niżli do nieba. Jazż
takowym zabiegając myślom/ przywożąc przed ozy/ y przed
rozum/ słowa z kuzania Chryzostoma Świętego/ który oo ludu
w Antyochii wiele mówił/ inter alia mówił y to: Quot puta-
tis esse in hac civitate qui salvi fiant? Non possunt numerari in
tot millibus centum, qui salventur, quia & de his dubito. Quan-
ta enim in iuuenibus malitia, quantus in senibus torpor &c.

wie;

Pobudki do ratowania zakamiąłych grzeszników. 112

Wiele rozumiecie być w tym świecie tych co będą zbawieni? Nie możnaich w tak wielu tysiącach, stać nam o wac, o czym jeszcze w wątpię tak wielka! albowiem jest w młodych złość, taka w starych ludziach gnuśność &c. Takoby chciał rzec: same złe obyczaje wydała wieluną potępienie idących.

Nia wyniszczenie opacznych myśli przeczących temu Koza dłałowi/ y na wypraszanie ich z głowy ludzi światowych/ przy bywa właśnie tu należąca mowa Grzegorza świętego Papię za/ między do Rzymian mającego iżanie/ na słowach z Ewangelii wyjąte: Multi sunt vocati, pauci vero electi. Wiele jest wezwanych, ale mało wybranych. O których taka rzecz uczynił do ludzi: Ad fidem plures veniunt, & ad caeleste regnum pauciperueniunt. Ecce enim ad hodiernam festiuitatem quam multiconuenimus: ecclesiae parietes implemus: sed tamen quis sciat, quam pauci sunt, qui in illo electorum DEI grege numerantur? Do wiary wiele ich przychodzi, a do Królestwa niebieskiego mało co wchodzi. Oto albowiem na oświeśca Prochyłost wiele się nas ześlo. Kościół napętnia: a przecię kto wie, iak mało tych jest, którzy między onę wybranych Bożych trzodeę policzonymi będą? Skądże dochodził ten Doktor S wuty/ y z czego się miarkowali? że tak mało osadził ludzi bydź na drodze zbawienia? sam tam powieścił: Ecce vox omnium Christum clamat: sed vita omnium non clamat. Plenię; DEVM vocibus sequuntur, moribus fugiunt. Oto głos wszystkich Chrystusa wyznaje: ale życie wszystkich nie wyznaje. Niemal wszyscy Bogą głosami wielbia, garnąc się do niego: obyczajami nieprzystoynymi od niego uciekają.

Pomyśl że sobie Czytelniku nabożny/ uznay co mówi obyczaj złe ludzkie wielu niniejszego! obroć ciękawie oży na cudze sprawy/ na kłóń z pilnością ucha, uważ co za zabawy/ co za uczynki/ są oświeścych Katołików! Czy nie owe to właśnie co były Rzymianowi/ o których zbawieniu powarpiemal Grzegorz święty: Quam pauci sunt, qui in illo electorum Dei grege numerantur? Mało tych jest, którzy między onę wybranych Bożych trzodeę policzoni będą. Wsihac/ y martwić trzeba na takich, prze-

S. Chrysoſt
Homil. 40.
ad popul:
Antioch:

Matth:
Cap. 22.

S. Gregor:
Papa Homil: 19. in
Euangelis:

Dobrych
Katołi-
kow bār-
dzo mało:

S. Gregor:
Citat: supra

przegrana sprawe! cndlemać przychodź! syssac także rzeczy! Dobożnych mało/ niezbożnych wiele: cnotliwych trochę/ a nie cnotliwych siła: dobrych nie/ a złych gwałt: liczba wybranych/ tysiąc kroć kemput przewyższa/ grzeszników załamiałych. Multi sunt vocati, pauci verò electi. Wiele jest wezwanych ale mało wybranych.

Matth:
Cap: 22.

Grze-
snych du-
że iako
śnieg do
piekła le-
ci

Truchleć/ y trawieć żywe serce powinno/ na powieść owe bogomysłnego tednego Kártuzyaná/ktorego (hadac teście Kárdynatem Kzymistim Innocencyus/ potym Pápież Szósty tego le mienta) gdy náwiedzał/ zéstał go iak umierłego/ y otrzeźwić ka- zawoży/ pytał co się z nim dzieje: Aż rzecze Kártuzyan: Vidi mirabilia, vidi horribilia! Widział- m dziwne, widziałem straszliwe rzeczy! A gdy chciał wiedzieć Kárdynat co to takiego widział/ porówdział: Ad infernum vidi incidere ammas, sicut niues den sissimas aerem obnubilantes. Ad purgatorium verò sicut niue rarissimas, sed ad paradysum tantum tres introire vidi animas! Do piekła wpadające dusze widziałę, iako najgęstszy śnieg powietrze zaciemniający. Do czyszcza zaś iako śnieg bardzo rzadko padający. A do nieba widziałem że tylko trzy dusze weszły. A wymienit zaraz ośoby trzy/których dusze weszły do nieba: Kárdynat tedy dowiáduiac się prawdy postął z pilnością pytać teżelt owe ośoby żył/ námtentione od Kártuzyaná albo nie/ y znalazło się że właśnie o wey godziny pomárty/ktorey Kártuzyan był w zachwycentu/ cym się utwierdziła w prawdzie powieść tego. Męśc te szto storya Czytelniku/ in speculo Magno Exemplorum. Distinctione Nona: Exemplo octuagesimo. y tam ją znaydzieś

Jerycha
Maciste
a wielu
mścacy. Rd
ab uwol-
niona

Josue:
Cap: 6.

Oroz manifestácia liczby niezmiertney załamiałych grz szto! Oto popis związku zápámtatále zkonfederowanego/ do zguby wietczney dającego!ktory (procz tej szistorley ktoram polo- zyt) dawno pismo swiate przekładało przed oczy w obleżeniu miastá Jerychá od Josuego; tedy z niezlizonych Obywátelow/ Raab tylko z flúebnicami swoimi życiem dárowána była: Sola Raab uiuat cum vniuersis, qui cum ea in domo sunt. Sama Raab niech żyje ze wszystkimi, którzy z nią w domu są. Et zaś táms Oby- wátc

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników. 114

wálele w wielkiny liczbie zgładzeni z światła od Jozuego/ y żołnierzow tego/ je znaczyli ludźmi światowych/ y swawolnych/ o tym napisał Włteor Antyochański: Significat lericho vitam mundanam, & passionibus prauis deditam. *Znaczy lerycho ży- cie światowe, y namiętnościom złym przychylnie.* Otrój także bardo mało ludzi z Jerychą tego/ wchodźi zguby życia/ y iako zaledwie na kilku Wsóbach stanie/ ktorym wieczna śmierć nie zaślodzi: zostawiło pismo święte wizerunek w Wsobie Raaby: Sola Raab Vivat. *A wiekša część pospolstwa/ y wśwester lud swawolny w co się obroci: wiadomo z certupisną świętego: Interfecerunt omnia quae erant in ea: à Viro vsque ad mulierem, ab infante vsque ad senem. Pobili wszystko co w nim było: od męża aż do niewiaśły: od dziecięcia, aż do starego.* To to potyka ludźmi namiętnościom złym podległym/ y podobna/ ba y wiekša ięszce/ bo wieczna/ czeka ich zgubą/ w ktora wielkim wala się gminem.

Obumierało serce w Dawidzie Krolu/ y wszystkie członki truchlały/ gdy widział lud swój powietrzem nagłym porażony rąk stróż/ iż we trzech dniach/ padło trupę ludu siedmdziesiąt tysięcy: Mortui sunt ex populo septuaginta millia virorum. *Dniemolita meżne serce tego Wsób ginących wielkość/ zmieśczyła trupow leżących zgraią/ owa pogrzebieńcom congeries nie pogrzebionych ciał kupą; y do rąk przywodziła rezolucyey/ iżby był wolat sam zginac/ niż patrząc na rąk strąśliwa wielu Wsób uwrata: przetoż czuac salu na sercu rana/ wolat do Pana Boga: Dixitque David ad Dominum cum vidisset Angelum cadentem populum. Ego sum qui peccaui: ego inique egi. *Trakt Dawid do Pana gdy wyzrzał Anioła biciacego lud. Jam ci jest ktorym zgrzeszył: sam ale uczynił. Dobrowolnie się pod miecz poddawał/ sam się śmierci nąpierał/ y zginać pragnął/ bo w oczach swoich nie mógł znieść owej strąty/ bez ser. eżnej litości. Verratur obsecro manus tua contra me. Nuch się obroci prośbę ręką swoją na mnie.**

Przyjaciel w ostatney potrzebie doznany/ to jest Bráctwo

R

Ułaywias

Victor
Antioche-
ny.

Patrzac
na zgubę
wielu. Da
wid, umie
jąc
chciał

2 Reg:
Cap: 24.

Nayświatłego Odkupiciela Wttrzyjowanego/ zlewa na serce swoje Dawida Królą przykreschwidzac albowiem je strasflitwa clades na zaktamiatych grzesnikow pada/ rznatac iż ich nad liczba/ co nie miara/ śmiercia wieczna polega/ wbolewać iac nad ich nieszczasciem/ mocno przed Begiem za nich sie wstawia/ przykład y nam datac do podobney litosci/ Ktora w rosyfickich wymaga/ mnostwo zaktamiatych grzesnikow wpaadacych codziennie/ a tysiacami odpadacych od drog zbawienia. Ibi ceciderunt qui opera tar iniquitatem: expulsi sunt nec potuerunt stare. Tam wpadli ktorzy czynia nieprawosc: wygnani sa, y nie mogli sie ostac. Psalmista S. o wpaadku grzesnikow powiedzial.

Psalm: 35.

Komput grzesnikow wielki polozył Duch swiety/ y wyrazil expresse gdy Oblubienice swoje Dusze sprawiedliwa w Pieniach Salomonowych przyrownal do kwiatu liliowego/ gestym cierniem otoczonego: Sicut liliū inter spinas, sic amica mea inter filias. Iako lilia między cierniem, tak przyiacielka moja między Corkami. A to rzetelnym oblaśnia Komentem/ Michael Chislerius Romanus, Clericus Regularis. Liliū vocat animam, comparatam ad reprobos, & homines scilicet, qui sollicitudines ipsas seculi sectantur: liliū quæ ideo dictam inter illos, quia sola à mortalitatis radice, ad exaltem pulchritudinem alsurgit. Lilia nazywa dusę, względem potępiionych, y ludzi światowych, ktorzy za staraniem, samym światu ida: y przeto kwiatem liliowym ie nazywał będącym między nimi, bo sama od śmiertelności biorąc się początku, do wiecznej piekności powstaje. Dost to dobra y piękna Komparacya. Dusze sprawiedliwych sa tako sliczne Kwiaty/ Dusze niezbodnych grzesnikow sa tako kolace glogi/ y ciernia/ Ktorego je wiecy na świecie test/ niż pachniacych w ogrodach Kwiatow: Toć/ y grzesnikow wielka jest liczba y obfity rodzaj/ niżli wybranych slug Bozych.

Sprawiedliwi sa jak lilia

Gospodarz nieba y ziemie w Trocy Swieter y jedyny Bog/ zalozyl ten swiat tako ogrod taki/ albo winnice, tako nauza Jere mias

Pobu
mtas
borna
rosta
bui v
miał p
pożyte
pectau
chwały
gu na
Vepre
ziemi.
sie gr
ui ve
sad, d
nlem p
rostni
ruera
kryto
grzech
Psalm
tanqu
grzech
tāt go
miew
Z
dzia
Anto
nez t
Bo fia
terra
ziemi
Jund
widzi

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników 116

miął Prorok: plantauit Vineam electam. Nasadził winnicę wyborną. Wszystkie co należało do opatrzenia tej/ do porządku/ wystawił tak że tej na niczym nie schodziło: Quid est quod de bui vltra facere Vineæ meæ, & non feci ei? Coż jest com resce miał przydać winnicy mojej, a nie przydałem? Oczekiwał obfitego pożytku aż miasto słodkich łagod/ ciępkę zrodziła agrest: Expectauit ut faceret vuas, & fecit labruscas. Alić (iednym słowem) chwasty się narodziły/ miasto wonnych kwiatów/ ciernia/ y gło- gu namnożyło się tam/ góście winne miały pokazać się łagody: Vepres, & ligna in vniuersa terra. Tarnie, y ciernie po wszystkiej ziemi. Zarost świat niecznotami/ iako Polacy m ostem/ zageścił się grzesznikami/ y zaprzatnął iako ostrym głogiem: Expecta ui ut faceret iudicium, & ecce iniquitas. Czekatem żeby czynił sąd, alic ni prawość. Góście nie góście tylko między gestym cierniem porastł się kwiat: Sicut lilium inter spinas. Casy świat zarost nieprawościami: Ecce totum repleuerant vritia: & operuerant super faciem eius spinæ Oto wszędy zarostło pokrzywami: y pokryto grunt jego ciernie. Młody Sólomon powiedział: Ciernie owo grzechow / o którym Teodoretus napisał / (Commentus text Psalmisty / Dum configitur spina): Spinam peccatū nominauit, tanquam inutile germen, & ad pungendum natum. Cierniem grzech nazywá, iako niepożyteczny rodzaj, y do kłucia wyrosły. A tak gospodarz pilny/ Pán Bóg wszechmogący máło co pożytku miewa.

Zawodził często Pán swójego/ winnicę światą tego/ zbierał do lat go w należytych pożytkach dusz sprawiedliwych; posyła Aniołów na windemia/ to jest na zbieranie: Vindemia botros Vineæ terræ: a gdy przyjdzie do samej rzeczy/ owoc zebrany/ tyle to się piekła góści/ y tam się dożył. Et vindemiavit Vineam terræ. Et misit in lacum iræ Dei magnum. Zebrał winnicę ziemi. I wznosił w ięzoro wielkie gniewu Bożego.

Dąsał się na podobną windemię za czasów Dominika s. Fundatora Zakonu Kaznodziejzkiego/ w owe godzinie/ w trono widział wspomniany światy w oblężeniu/ iako by zagniewa

Isaia Cap: 5. & 7.

Świat jest Winnica niepożyteczna.

Proverbi 24.

B Theodoretus in Psal 37.

Apocaly: Cap: 14.

Chryſtus
trzemá
plagami
chciát ka
rać iwiát.

S. Antoni-
na Florenti-
in Vita S.
Dominici

nego Chryſtus trzemá ostrymi wólczniami/ to ieſt moyna trwi-
wa/ głodem przytym/ y mrozym po wie trzem zámierzającego
ſie ná vderzenie grzeſzników zákámiáły/ co ſie tuż ſtác miało/
tuż/ tuż wpádli by byli grzeſznicy/ In lacum ira DEI magnum;
Ale miłóſtierna Mátká/ ochroniá ſwátá proſba/ Máyswiateſka
Pánná Márya/ y dwóch prezentuac ſpráwiedliwych ludzi ná
ſwiećcie/ Dominiká z Fránciſkiem/ Swiatych/ ktorzy mieli do
potu y náprorádzić grzeſzników: Tak dopiero Sedziá ſprá-
wiedliwy Chryſtus Jezus/ ná inſtáncya Máryey Panny/ po-
wſtágnął ręká od ſurowego káránía/ odmienił ſentencyá zá po-
kázáníem z tyſiácom ludzi/ dwóch wiernych/ y pobożnych ſług
Boſkich. Ktorego obłáwieníá dzie ſie znáć/ iáko bádzo ieſt
ſwint ogłoszony w caſte. iáko vhog/ w dobrych ludzi/ oſieros-
ciáły w ſpráwiedliwych/ y roz táj rewelácyá do wiádomoſci po-
dáte/ y káże ſie domyſláć/ iáko tá wínnicá ſwiatá obſitnie w nie-
pożyteczne chwafy/ y ciernia: iáko doſtátnia w złoſci/ iáko zo-
moż/ a wónie dobrego/ iáko bogáta w niecznoſty/ grzechy/ y w
zbrodnié.

Cokolwiek dotąd o wielkiej liczbie zákámiáły grzeſz-
ników było/ z tájennic Piſmá ſwiatego/ y z oſobliwych rewelácy
táże y z náuk rożnych Autorow/ to wſyſtko roboruie/ y po-
twierdza y ſam Zbáwiciel ſwiatá Chryſtus Jezus/ w wielu o-
kázách mówiac o wielu grzeſznikách nie mogacych do nieba
wnieſć. Wíec choćiaſby nie było rujadney inſy y próby tego Ro-
działu/ tedy z wſyſtkie dokumentá (które ſparſam w rożnych
Księgách méjich Autorowie) ſtanie przedwleczney prawdy
Oraculum, dáne niektórym członkowi od Chryſtus Pá-
ná/ pyráacemu z proſtoty/ ieżeli wiedziéć było moſzna/ Czyli
máta liczba ieſt zbáwionych. Domine ſi pauci ſunt qui ſaluan-
tur! Záczy ná vkontentowánie/ y vſpołóſzenie ciétkáwoſci tego
taſtáwy Jezus tak odpowiadziá: Contendite intrare per an-
guſtam portam: quia multi dico vobis quarent intrare & non
poterunt: Wſtáwcie wnieſć przez ſciſtá bramę/ bo wiele mówię wam
będzie/ chciáło wnieſć, á nie będąc mogło. O niebieſkie bramy!
táko

Forta ciá
ſna do nie-
ba máto
iudzi
wchodzi,

Inez.
Cap: 13.

Pobuc

táże
táże
greſu
kſam
trzeba
mi/ y
ſcie/ á
rent in
bramy
pilnuie
do niek
Mátká
rena d
probat
rze ſie
rſied
ich tá
nace p
wiecey
zbożny
ámata
Ká
ſá Pán
Kwán
ditione
przeſtr
ieſt, k
ſinłom
Bojyd
que d
bramá
to tych
zewo

Pobudki! do ratowania zakamiślonych grzeszników 113
tężeście to ścisło wybudowane! takżeście ciasno zrobione!
takżeście zatwardowane potężnie! że wielom nie pozwolicie in-
gressu do Bogá! Multi querunt intrare, & non poterunt. Wie-
lka musi pozostać przed niebem ludzka kompania; wczym nie
trzeba winować niebá/ ani bram/ bo grzeszni ludzie zbrodniá-
mi/ y złościámi/ nie tylko ciasnymi czynia sobie forty niebie-
skie/ ale y siły własne psuta/ y moc swota tráca. Multi qua-
rent intrare & non poterunt.

Jakożkolwiek jest czy ciasne/ czy przestrone do niebá *sa Złota*
bramy/ grzesznicy tędná ná nie sie nie zapátruia/ ale swotey *mniey niż*
pilnuia gromady/ á ludzie dobrzy/ y cnoty kochácy potrosze *kruszu*
do niebá sie wymyśláia. Wczym piękne dáł podobienstwo *podtego.*
Máteusz S: Opát: Quemadmodum enim aurum á copiosa a-
rena dilutum inuenitur, sic quoque ex multis pauci sunt
probari. Iáko albowiem w wielkiej kupie piasku, trochę wybie-
rze sie złotá, ták tez z wielu máto się obiera dobrych. Pan Bog
rósed mocny zaimiecia zabawiá sie pracá/ gdy wybranych swó-
ich ták drogiego dosiada zlotá; Tanquam aurum in fer-
nace probauit electos Dominus: Zoséiel S: świadczy. Ale
wiecey prostego kruszu bywa niżli zlotá/ tedy znáć jey nies
zbojnych grzeszników wálka zgrátá jest do piekła idących/
ámáta dobrych kompania/ do niebá wchodzących.

Náwetelniejszy tego wszystkiego dále roborácy ówá Chrystu
sa Pána sentencja/ która całemu światu głosi Máteusz S:
Ewangelista: Lata porta, & spatiosa via est, quae ducit ad per- *Szeroka*
ditionem, & multi sunt qui intrant per eam. Szeroka bramá y *droga do*
przestrona drogá jest, która prowadzi ná potępienie, á wiele tych *piekła.*
jest, którzy przez nią wchodzą. To inż tu wielkosc liczby grze-
szników táśnicie: z drugiey zás strony świątości/ wybranych
Bojych tymi sie wydale słowy: Angusta porta, & astra via est,
quae ducit ad vitam, & pauci sunt qui inueniunt eam. Ciasna
bramá y ścisła drogá jest, która wiedzie do żywota wiecznego, á má *Math.*
to tych jest którzy ja znalazli. Przysláte ná te narzé, y ná nie *Cap: 7-*
zezwała broniáć iej. Hieronim S: tymi słowy: Tanta erit
sancto.

S. Hierony
in Isaia.
17. & 24.

sanctorum paucitas, de quibus Dominus loquitur in Euangelio, ut eorum paucitas, bacis oliuarum rarissimis comparatur, quae cum excussae fuerint, atque demessae, vix paucae remanserunt in ramorum, cacumine. Taka będzie świętych małość, o których Pan mówi w Ewangelii, że małość ich, do iągod oliwnych bardzo rzadkich przyrównać się może, które gdy otrząsane będą, y porywane, zaledwie ich trochą zostawie na wierzchołkach gałęzi. O wiele nieszczęśliwości! o zaciemnienie ślalonego rozumu naszego! o przewrotności woli nie wytrzymaney odzłego! o zapamiętaności nie mająca barzenia! na własney dusze zbawienie! o wielkości liczby! przewyższająca arytmetyczne nory! Multi sunt, qui intrant per eam. Czemuz się nie lekata grzesnicy! Cemu ich serca sie nie trwożą widząc że gromada wielka wala się do piekła.

Dla powściągnięcia grzesników zaciemniałych od złego! dla dymnocyey! albo umniejszenia liczby ich! częstokroć Pan Bog im to obiawia/ że wiele ich na poceptenie idzie. Tak za czasów pobożnego głowięka Bertolda imientem/ żarliwego káznodziele Zakonu Fránciská S: iedney Mátrońie swiátowey Pan Bog na upamiętanie/ y dla poprawy życia obiawił wielką kóść na poceptenie idących/ o czym w Kronice Fránciskánskiej tak ta test narrácyá: w Niemczeh Mátrońa niekóra słuchala kázania pomienionego Bertolda/ y gdy o sprostności grzechów mówili/ á ieden wystepeł naybárdziej ganił/ ktorym ona Mátrońa sumnienie/ y dusze/ zmázana miata/ wstydem y żalem/ wewnetrznie zdiera/ niespodzianie zemdlata/ y obumárla: wnet rozruch stat się w Kościele/ dla kórego y káznodziele musiał nie konzyć swey mowy pospieszając na ratunek duchowyny/ aby snadź iestże y w martwym ciele zaciemney duszy/ mógł niec y dopomódz do zbawienia. á gdy już ludzie umarli/ ta bydszadziłi Bóg gośtawiony on káznodziele/ modlitwa goraca/ martwe ogrzał ciáło/ dusze przywracając do niego: gdy tedy ożyła wiele rze: zy na tym tam świećcie/ widziánych w kórkim czasie opowiedziá: osobliwie to. Gdyim stanęła przed trybunatem

Boe

z sołli
dzieśiat
głiocy
duszy
tylko zbawione

Pobud
Boskim
z rojny
dśia spr
Kłá: Ex
zternu
no do pi
dusze mo
káznoś
Day
duś/ go
czy y to
tylko m
zguby z
páści! i
lákże to
znaydite
á multi
ru ztoś
o tym ni
teret en
nielu nie
wel S:
temore
wienie w
bydsz
tupie z
J
Paná w
poceptie
Nolite t
sie dor
Bedat
paration
tróda

Pobudki do ratowania zakamiąłych grzeszników 120

Bożym/ teyże godziny przywiedziono sześćdziesiąt tysięcy dusz
z roinych części światła/ wiernych y niewiernych/ z których Sa-
bia sprawiedliwy trzy tylko posłał do Czysta/ a ostatek do pie-
kła: Ex his tres tantum additis purgatoro, reliquas ad ignem
eternum damnavit. Gdzie też (mowila) y mnie/ tuż zarywa-
no do piekła/ ale Bog miłosierny/ dla czynienia pokuty wrócił
dusze moje do ciała za przyczyną Błogosławionego Bertolda
Kądnosieie.

Daymy to Czytelniku łaskawy/ że tam miedzy tysiącami
dusz/ godziny owej tylko było dziesięć katolików. A dla Boga!
czy pro nie szkoda! czy nie wstępek niebu! z dziesiątką trzech
tylko mieć! Niewiem czy środy nieba wtrzymadzonego / czy
zguby żałować tak wielu dusz! O straszliwa sadow Bożych prze-
pasy! także to mało dusz/ z wielu tysięcy destynuleś do nieba!
także to w ciebie z tysiąca leden od złych odłączony zaledwie się
gnaydnie mowiac: Protexisti me a conventu malignantium,
a multitudine operantium iniquitatem. Obroniłeś mnie od zło-
ru złośliwów, od mnostwa czyniacych nieprawość. Porozumiał coś
o tym niebespieczeństwie naszym cierpliwy Job mowiac: Con-
teret multos innumerabiles. Novit enim opera eorum. Zetrze
wielu niezliczonych. Wie albowiem sprawy ich. Porozumiał y Pa-
wel S: przeto mieć się na ostrożności kazal: Cum metu, &
tremore vestram salutem operamini. Z bojaźnią y zdziwieniem zba-
wienie wasze sprawujcie. Bo ktoż w tak wielkiej ciebie nie ma-
bydś ścisnionym/ kto się z niej wyćśnie/ kto nie zlećnie się w tej
kuple zadośnienia wiecznego!

Jest lepszey infych tak wiele dokumentow od Chrystusa
Pana wydanych/ na pokazanie wielkiej liczby grzeszników na
potępienie idacych. Znaczy to ową mowę do Apostolow S:
Nolite timere pusillus grex. Nie obawajcie się mała trzodo. tak
się dorozumiewa Tomasz S: z Hieronimem S: y wczynym
Bedar Pusillum Dominus gregem electorum nominat, ad com-
parationem maioris numeri reprobatorum Wybranych ten ma-
ła trzodo miśnie, w przyrównaniu ich do większey liczby złych.

Ex Annali
bus Franci-
scanorum.
& ex S. An-
tonino. 3.
Parte Titu-
lo 24. Cap:
5.

Psalm: 63
Job. Cap:
34.

Ad Philip-
p. Cap. 2.

Lucas Cap
12.

S. Th. Aqu-
in Cantua-
ria.

Amas

S. Hilarius
in Matth:
Cap: 9.

Matth: 13

S. August:
contra Cre-
seo: Gram-
mar: Lib: 3.
Cap: 66

Daniel:
Cap: 12.

Cornel:
à Lapide,
in Numer:
Cap: 14.

Relicja
Arasna,
o wielu
poświę-
nionych.

Źnaczy to wypędzenie tłuszcze zgilek czyniacey z domu Księ-
żęcia/ Ktorego Corce Pan Jezus żyte przywrócił; O czym Chy-
lary S. napisal: *Vt autem rarus ex lege credentium electionis
numerus posset intelligi, turba ōnis expulsa est. A żeby rzadka
liczba wybrana z ustawy wiernych wyrozumieć się dala, wszyscy
tłuszcza wygnana. i. e. Źnaczy toż w Ewangeliey połow ryb
złych/ y dobrych/ znaczy segregacya/ y wypędzenie złych ryb z nie-
wodu. Elegerunt bonos in vasa, malos autem foras miserunt.
Jako wywodzi Grzegorz S. w Homiliach.*

Nie żągejęzani kart / y nie zaprzatani / infymy podobien-
stwy od Chrystusa Pana danemi/ dość mi procz wielu y na ty
brójte/ co w tym razie Augustyn S. napisal: *Boni, verique
Christiani, qui per seipſos multi sunt, comparatione malorum
pauci sunt: licet multa grana quibus horea magna complentur,
pauca dicimus in comparatione palearum. Dobrzy y prawdzi
wi Chrześciance, którzy osobno sąmi, są w wielkiej liczbie. w przyro-
wnaniu do złych w malej/ są liczbie: iako wiele ziarn ktorymi gūna na
ładowane bywają, mawiamy że ich trochę w przyrównaniu do plew,
ktorych więcej sąw/ niż zboża pieknego. Jest bo to sprawi-
dliwych/ y dobrych/ iako na niebie gwiazd/ czego z pismia S. do-
wodzi tenże Doktor S: Fulgebunt iusti tanquam stellæ in per-
petuas æternitates. a złych y niezbójnych ludzi iako na ziemi/
y w morzu piasku: Daczym iako piasek przenosi in suis atomis
liczne gwiazdy/ tak y liczba grzesznikow zatkamiatych/ y po-
piencom przewyżsaliżbe wybranych Bożych.*

Dostało się słyść y wiedzieć o rachunku y kalkulacyey za-
kamiatych grzesznikow ab oculato teste, Ligoneńskiego Biskupa
powi/o czym (procz infymch) napisal Cornelius à Lapide: *Począ-
zał się po śmierci pomienionemu Biskupowi niektory piskelnik
znatony temu niegdy: z ktorym osmielil się gdy wiele mo-
wik między infymy rzeczami/ pytał o sąd Bożego/ straszył
na co ta? odpowiedział: Tey godziny, w ktorą dusza moja z ciała
wyšla, iadki trzydzieści tysięcy z tego zęsto swiata: z ktorych Ber-
nard Opat, zarówno zenna do nieba wszedł: Dwie osoby infym, do Cze-
czka*

jecha
wego pa
to stra
bu nie
lu dusz
te/ rafa
sadow
niezno
naci/ m
liby zw
tempa
Intellig
wykora

J
ma ro
pasya o
blinter
śa zaka
tego h
da/ Je
capni
plorab
wie moi
cy poz
nych te
dni/ z
było sa
mogac
& voc
mittit
tum.
do ty
knapi
kors

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników. 122

szcza postane są: wszyscy zaś inni przez dekret sądownego sprawiedli-
wego pojęci, do piekła na męki wieczne wrocony są. O iakże
to straszne nowiny! iako niepoćieszne powiesić! iako nigdy nie-
bu nie wrocona błoda: y nie nadgrodzona defekta w tak wice-
lu duszach! Zetam się to czytać y pisać! wszystkie martwie-
cia ta truchleie/ piero wypada/ gdy wważam co to za ostryść
słowa Bożych! gdy rozmyślam/ w takich są grzesznicy wpadku
niezłego terminach! Co powinniśmy y oni sami do siebie vzna-
mąć/ mteiliby rozumami ogarnąć niebezpieczeństwo swoje/ mie-
liby zważyc następstwa zguba/ y vznać w takiej to są ślone-
kompantey! do ktorey rekolekciey pobudza ich Psalmista S:
Intelligite hoc qui obliuiscimini D E V M, Zrozumiećcie to,
wy którzy zapominaćcie Boga.

Jakże tu nieważkoliczkie serce topnieć od żalu/ tak nie
ma rozwilżone litosćta n iaknąć/ iako nie ma zapocone koma-
pasy obfitych wylewać kropel przychylnosćci/ tu ginacem
blętniemus/ wrażywszy co za gmin/ idzie w niewola/ co za rze-
śa zakamiślonych grzeszników w tądany y tyka Czarta przetle-
tego hurmem się wali. Wzruszyła podobna ginacych gromad
da/ Jeremiasza serce/ z polizwaną mowiacego. Quis dabit
capiti meo aquam, & ori lis meis fontem lachrymarum? E
plorabo die ac nocte, interfectos filios populi mei. Kto da gło-
wie mojej wodę, y oczem moją będę płakać będę widnie, y n
cy pozabranych Cerkwi ludu miiego. Znać że się było przebrało choy-
nych też wody z kumpasy y Jeremiaszowi w głęboćci serca
dnia/ znać że już była litosć nad zgubionymi a yeterparcy co
było samego siebie dobrała się dnia: Znać sam nastąpił zyc nte
mogac/ wteliu mnych C b wzywał do żalu: Contemplanini
& vocate tan entariceas & veniant, & ad e. s quaz sapientes sunt
mittite, & properent, festinent, & assumant super nos lamen-
tum. Przypatrzcie się a przysławcie narzekalnie, y niech przyjdą,
y do tych ktore w dare są posłanie, niech się pośpieszą, niech się po-
krapia, a uczynią nad nami lament. A to dla tego: Ascendit
Mors per fenestras vestras, ingressa est domos vestras. W no-

Psalm. 40

Jeremi
Kap: 9

Wielgi
nacił,
złowat
trjebia

yła

123 Rozdział Szósty

pił śmierć przez okna wásze, wstąpił w dom wásze. Co tak wytu-
maczył Hugo Kárdynał. Mors id est peccatum ascendit usque
ad cor, per fenestras, id est per sensus nostros: ingressa est do-
mos, id est vires animæ. Śmierć to jest grzech, wstąpił aż do
serca, oknami, to jest przez zmysły nasze, wszedł w dom, to jest w
duszę.

2. Regi:
Cap: 1-

Obolał serdecznie Dawid Król/Isyfac o zgubie Saula/
Jonatya/ y wielu innych z ludu Izraelskiego/ dla czego: David
vestimenta sua scidit: omnesq; Viri qui erant cum eo: & plan-
xerunt &c: super Saul, & super Ionatham filium eius: & super
populum Domini: eo quod contrivissent gladio. Dawid (są)
swoje rozdarte: y wszyscy mężowie którzy z nim byli: y płakali &c:
dla Saula, y dla Jonatya syna jego: y dla ludu Pańskiego, że pogineli
mieczem. Żałował y Młotaryś zguby Wyjątkowego ludu mo-
wiąc: Vx mihi vt quid natus sum, videre contritionem popu-
li mei, cum datur sanctum in manus inimicorum. Błada mnie
czemużem się narodził, abym widział skrupienie ludu mojego, gdy
świątość podana jest w ręce nieprzyjacielskie.

1. Machab:
Cap: 2.

in Hierem:
Cap: 9.
Hugo Car-
nal:

Do podobnych lamentów y ciebie Czytelniku pilny pobu-
dza ten Rozdział cały/ wielkość ginących grzeszników pokas-
zuiecy: nad którymi gdy masz polcowanie/ y oni sami siebie
zaniedbywać nie mają/ iako ich naucza Hugo Kárdynał: Vo-
cate lamentatrices, id est, o vos peccatores rogare sanctos Vi-
ros, vt lamententur ad Dominum, & defleant pro vobis pecca-
ta vestra. Zwołaycie Narzekalnice, to jest, o wy grzesznicy pro-
ście świętych mężów, aby płakali za was przed Panem, y żeby opła-
kiwali łzami grzechy wasze. Znowu starotłacz przed oczy li-
tościwego Terentiaśa/ mowi: Hic est notandum, quantum sit
ludendum ipsi peccatori, cum tantum lugeat Iustus compariens
ei. Tu uważaj potrzeba, jak wielce żalić się ma sam grzesznik, kie-
dy się tak bardzo żalem zdejmuie nad nim sprawiedliwy, polcowanie
mając.

Exodi,
Cap: 23

Obacz że na Poniec Czytelniku nabójny wielu grzeszników
zgubę/ a porzuć ten gmin y agracie przekłeta: Non sequens
aut:

Pobu-
turbac-
nia z-
stawa-
ne quo-
niu do-
duie: C-
Zyci (o-
dobre.
kowi: C-
do. O-

E

Pobu-
cy, po-
dajac

Z

Łamiał-
czym r-
siabie-
do pob-
cunda-
tą grze-
sne zb-
bladai-
nauze-
Prater-

Pobudki do ratowania zakamiątych grzeszników. 124

turbam ad faciendum malum. Nie chodź za tłuszcza, do czynienia złe. O bieray sobie/ cum electorum grege pusillo żyć/ y 30 stawać/ iako rądzi Augustyn S: Estote ergo in comparatione quorundam multorum, pauci. *Bądźcie tedy w przyrównaniu do niektórych wielu, w małej liczbie.* Co y Bazyli S: perswadiet: Opra vi sis de numero paucorum: rara siquidem quae bona. *Zycz sobie bydź w liczbie małej bo nie częste są rzeczy, co dobre.* A to przytłumiac do serca/ ratuy zakamiątych grzeszników: Contestare populum, ne pereat ex eis plurima multitudo. *Oświadczay się przed ludem, żeby ich wiele nie ginęło!*

S: Aug:
serm: 32,
in Lucam.
Tomo. 10.

S: Basil:
Magnus
de abdicati
one rerum

Exodi,
Cap: 19.

ROZDZIAŁ VII.

Pobudka piata z Uwagi tej, że zakamiáli grzesznicy, poprawe życia, y pokute dzień za dniem odkładając, nieszczęśliwie giną.

Zapamiętata grzesznikow kompania/ wśelących zbrodni zaprzatniona zabawa/ ograniczona lenistwem/ zwyciężona gnusnością/ w głębokich lochach leżaca serdeczney zakamiąłości/ tonaca w Morzu niezbrodzonym wśelących nieczystym w wielkym wrzawie duszney niebezpieczeństwie test/ tym wślebley zabiera się/ do portu zbawienia/ y niedbaley bierze się do pokuty Swiatey/ ktora według Hieronyma S: test Secunda tabula post naufragium. *A opuściwszy osłabione reki grzesznikow zatwardziałych zgrat/ niechce się starać o własne zbawienie/ poprawe należyta sumnienia dzień za dniem odkładając/ co osobliwym test skutkiem zakamiąłości serca/ iako nauza Bernard S: O par mowiac/ że serce zakamiate test: Praeteritorum obliuiscas, praesentium negligens, futura non*

S: Hieron:
Libe 5,
in Cap:
Ezech: 16.

125 Rozdział Siodmy.

S: Bernar:
Lib: 1. de
Considera
tione.

preuidens. Przestęch rzeczy z przypominać, niniejszych zanie-
dbywać przeszłych nie uważać.

S: August:
Libro de
Contrit:
cordis.

Wpatrzył w tym Augustyn S: nieśczęśliwość wielką
y żalac się nań napisał tak: Peruerum & pessimum est cor
meum, ad deploranda propria peccata mea, est lapideum, & a-
ridum: ad inutilia, & noxia pertractanda velox, & infatigabile,
ad cogitanda saubria fastidiosum, & immobile. Przewrotny, y
nagorze jest serce moje, do oplakiwania własnych grzechów moich

jest kłopotliwe, y suche: Do bawienia się nie potrzebne mi y skończone
mi rzecz i mi chyże, y nie spracowane, do myślenia o rzeczach należą-
cych zbawieniu ckeiwe, y niewzruszone, I przypomniał sobie
pomieniony Swiety dawna oświełość serca y lenistwo około
zbawienia duszy narzekał tak na swoje niedoła: Anima mea
dolora, & deprauata ad percipiendum bonum, sed ad volap-
tum vicia maius faciens, & prompta, ad salutem remaniscendum
nimis difficilis, & pigra. Dusza moja nakrzywiona, y zepsowana
do pojęcia dobrego, ale do występnych rozkoszy zbyt łatwa, y ochotna
do pamiętania o zbawieniu wachyt trudna, y gwałtna.

Duże
grzesznych
nie dbała
o zbawie-
nie.

Pamięć podobna namierność lenistwa w sercach zaktamnia-
łych grzeszników y w nich ten skutek zaktamniałość zostawia: je-
mniey dbała o dusz swoich zbawienie y chociaż mała potrafi
czas pokuty za grzechy puszczać w dylacya albo odwołuje/ co
ich często zdradza y oszukuje/ gdy czasu sobie zamierzającego
nie dopodawszy/ przed czasem/ nagle z tego swiata wystepować
muszą. Wprawia ich w to lenistwo y w ospałość śmiertelna

Czarte
grzesznych
odwozi
od pokuty

Czarte przeklęte sposobami rożnymi odwozając od poprawy sw-
cia/ y czyniac wstrząs od pokuty swiater: Jedyni/ wstyd wzy-
wu nieprzyzwoitego przed oczy przekłada/ ktorzy nie szczesli-
wie zwyciężeni / nie śmieia tego y niechca przed spowiednie-
kiem myśleć/ co bez wstydu w ożach Bożych/ y w obecności
swietych Aniołów strożów czynili. Drugim/ brzoza kary/ y wiel-
kość pokuty Czarte proponuje/ na myśl im przyrodzając/ żeby
musieli za zbrodnie swoje zwołać trąsmy na skrupulatnie/ na
wielkie czynić wstrawienia/ posty/ biczowania/ modlitwy/ na-
gra:

Pobudki do ratowania zakamiálych grzesznikow 126

gracjana srod wczynionych/ y nalezycia sactoskcy kazdemu/
tak in bonis fortuna, tak tey in bonis sanx. Trzech na
dziesia ctepy dluskego iycia/ y oblecenia na porym w pedestych
latach sposobow. go czasu do poprawy sumienia/ y pokuty.
Czwartym dobra otucha czyni w wczynkach ich prawych/ w tal
muznach/ fundacyach/ na krone spuszczajac sia wnie se mala w cu
dych modlitwach y zaslugach/ a tym czasem sami nie dbala o
sbowienie. Innym/ sliwia w oczach y na mysl przynosi/ nies
stozong dobre Bosia/ y nieprzebrane nulosierdzie Boskie/
przymoczac im na pamiec przyklad w Magdalenie/ w Dawy
dnie/ w Piotrze/ w Lorrze y w innych ktorych Bog pokuta przy
tolu/ tak ich od polczenia iycia Karolickiego odwodzi. Nlad
to y w podobanie w nieprawosciach ten dupny nieprzyiaciel
winnica/ y pomnaja/ w ktorych zakonach sie grzesni/ obeysse
siente moze/ ow bez troskstwa/ infty bez pilanstwa/ bez latomo
stwa/ bez lubieznosci/ y bez infty niecnos/ do ktorych sie nazwy
gait. Tymi czart rzeczan i zapuszczonynt do serca/ myslu/ y w
nagi grzesnikow/ zawodzi ich z odrleka pokuty aj na cstanie
termin iycia/ w ktorym albo ich subitanea & improvisa mors/
gubi nagle/ albo tez sami na cieie zlozont choroba/ doloribus
corporis prelli, w bolach niezmiennych sil potemu nie mala je
by deszczynie wczynic mogli pokuta z zalem serdecznym za grzes
chy.

Wypatrzyt te sposoby fortele/ y kuszy czarta przeklaty:/
niektory Kaznodzieia Swiatobl. wyliato do wiadomosci po
daje wzony Joannes Broniardus in summa Predicantium.
Kaznodzieia Zakonu Dominika Swiatego/ w tey sam. Ksie
dze/ Verbo, Audire. Widi at albowiem zapowolentem Boskim
po Bosciele miedzy ludzmi bezpieczy e ch/ dzacego czarta w
postaci Murzyna czarnego/ ktory palce swoje kladi jednym lu
dziom na usta/ drugim na wty/ trzecim na oczy/ zatylac im te
powierzchowne zmysly Co baczac/ Maj swiatobl. wy/ pytal go
ko on test/ y na co to czynil/ y zntewclony rozkazatemi/ rzekl:
Eia Daemon obtutans aures, ne audiant Verba salutis. Iestem

Kto nie sta
soby, kra
rniczaro
ubiepie
czar prze
sukowo

Widzenie
tego: idao
Czart do
dobrego
przepka-
dzat lu
dzion

127 Rozdział Siódmy

Joan: Bro
miardusin
Summa
Prædican-
tium

Czart zatykaicy vsy, aby nie slyšaty słow zbawiennych. A wy-
znat daley/ że do tey sprawy miał na pomoc trzech kompanow:
jednego zwał/ indurans cor, nē conuertantur: zatwardzaia-
serca, aby się ludzie do pokuty nie nawracali. drugiego/ obturans
os, nē confiteantur: zatykaicy vsła, żeby się grzechow nie spo-
wiedali. trzeciego nazwał/ obturans bursam, ne satistaciant,
vel restituant: zamykający kieszenie, żeby xadošyc nie czynili, albo
nie wracali tego w czym kogo ukrzywdzili.

O takze wiele dokazuje Czart tymt sposobami nad zatk-
miatymi ludzmi w grzechach tak wiele ma takich co uwier-
dżont namowami tego skrytem/ dala mu goce nad soba/ y po-
zwalała zwyciestwa gdynā vtrāte własnych dusi/ w dalsze
bnt/ y czas nieperone/ odkładała pokuta/ y poprāwe życia/ nie-
chcac zároveň przeprosić zagniewanego Boga. Zapamię-
cie na to ich przeklęte leniſtuo/ pilnym y lirošciwym okiem
Przyačitel w ostatniej potrzebie doznany/ to test Brācw-
Nayſwiatſzego Wokupiciela Wzryżowanego/ y m ilac wzglad
os blimy na rojne dolegliwoſci zatkamiatych grzeſnikow/ y re-
otoliznoſć nedzna vwoja/ pl wāiaca zrzenica w ropiel tēz
gorzko wylanych/ że ich ſerca oſlabtemniej dba o wtaſne zbā-
wienie/ że mogac ſie zároveň ratować/ niech/ ā pokuta na
čas nieperony/ ale na perona y nieodmienne d u vtrāte vāle-
kuta odwołozyc. Je ſie dla oſtebloſci ſerca grzeſnicy nie blo-
ra do pracowania/ takō nāmienia/ Medrzec Pā ſti: Propter
ſtigus piger arare noluit: mendicabit ergo xſtate, & non dabi-
tur illi. Dla zimna gnuſny orac niechciał: zebrać tedy lecie będzie
a nikt mu nic nie da. W ktorych euſtowach maſ Czełnitku tak
ſtawy podāno/ grzeſnikow zatkamiatych nieſzczelnoſć/ cui
zāraz zā ich leniſtwem idaca.

Ci albowiem mogac na roli ſerc ſwoich dobra vprāwe v-
cynic/ takō z Pāvła Swietego piſie: Dei agricultura eſtis.
Boża rola zorāna ieſteście: mogac przy dobrej nadſzei na poſy-
tek pokuty Swietey zārabiać: Debet in ſpe qui arat, arare. Ma-
w nadziei ktory orz, orac: mogac vſtuchac Goſpodarzā niebies-
ſiego

Proverb:
Cap: 20.

1. Corinth
Cap: 3. & 9

Pobud

ſiego

tiz. C

niac/ o

rum, ni

gdym

dzie. A

będzie.

ſpodarz

do gum

Collig

burend

nada ſia

piem

Prz

tych up

niebeſp

zā czaſe

ſtim/ k

tia od p

dies. ſal

wadaw

ich cze

tu wypr

ſley pr

gōzie

do Ro

travib

pleatur

lurus.

teimi

(ich ma

ſy) Rok.

2. będz

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników. 128

skiego Chrystusa Jezusa: facite ergo fructus dignos penitentia. Czyncie tedy pożytki godne pokuty: zimna sia waszego chro-
niac o którym mowił Bóg: refregescet charitas multo-
rum, niech sobie uczynicie dobrze pości czas służy/ a potym zaś
gdyminie/ chciełiby sie zebrania poświęcić/ a już nierychło bez
dziej: Mendicabit ergo estate, & non dabitur illi. Zebrac
bądźcie, a nie go nie wspomóżcie. Pod czas jutra orego/ gdy Go
sędziarz niebieści katech do spalenia wyrzuci/ a pszenice dostała
do gminy wnosić każe: In tempore mellis dicam mellioribus:
Colligite primum zizania & alligate ea in fasciculos ad com-
burendum: triticum autem congregate in horreum meum: nie
nada sie tam Oweśla leniwym grzesznikiem/ y żadnego tam su-
plementu nie otrzymała.

Przyzwolcie za ty jest rzecz niebożny Czytelniku/ leniwcom
ych upatrując niedbałość o/ bracie nie pilna uwaga ich czekaćce
niebezpieczeństwo/ do którego ich wprawnia zwołanie czasu
za czasem, y sprawą ich ma sie na przegrana w Trybunale Bo-
skim/ kiedy dla ospałości w danym terminie do poprawy ży-
cia od Pawła S: Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc
dies salutis. Oto teraz przystępny czas, oto teraz zbawienia dzieło
wzdanie sie każe nie stawiać przed sobą. Po czym/ iaka
ich czekała sentencya sprawiedliwego Dekretu Bóstwego
wypisano jest w niniejszym Rozdziale.

Przewłoka czasu/ y gnusnych ludzi niedbałość do tak
długo przywodzi wiatry grzeszników/ namienia Pismo święte
głosi Bóg pozwoleń w listach zaprzeczenia temu nieszczę-
do Roku tylko/ temi samymi słowy: Qui vendiderit domum in-
tra urbis muros, habebit licentiam redimendi donec unus im-
pleatur Annus. Si non redemerit & anni circulus fuerit revo-
lutus, emptor possidebit eam, & posterius in perpetuum, &
ter. mi non poterit etiam in iubilaeo. Ktoby przedał dom w Mie-
ście murach będący, wolno mu go będzie odkupić, poki sie nie skoń-
czy Rok. A jeżeli tym nie odkupił, a Rok się skończył, kupiec trzymać
go będzie, pomyślnie jego na zawsze, y już go odkupić nie będzie

Luca Cap
3.

Leniny
pożycie
sie nie mo-
ze.

Matth
Cap: 13.

2. Corinth
5.

Leuit:
Cap: 25.

**Dom za-
przedany
w kupie
trudno.** można, y w lubej. A ta wraća domu y nie możność odupie
nia tego poroku/ że była za karę postanowiona leniwym gospo
darzom y niedbałym/ z samego teruż można się dorozumieć.

Ze zaś y grzesznikom niedbałym grozić/ dależ intendę
Procz zdania Nadrego Origenesa tak to wywodzi: Człowiek
jest domem Bożym/ y mieścinem Chrystusowym takó nau

Ad Hebr.
4.

cza S: Paweł: Christus tanquam filius in domo sua. Quia
domus sumus nos: testis iako w Mieście murami otoczonym
postawiony/ to jest w Kościele S: wołującym/ według słow
owych: Urbs fortitudinis nostrae Sion, ponetur in ea murus
& anemurale. Miasto mocy naszej Syon, będzie w nim potężny
mur, y przedmurze. Co widząc przeklasy Czart/ stara się o to

Isaia Cap.
26.

ludzkiego serca domostwo/ kontraktuje przez różne obłudę
światowych marności o to mieścinie/ czyni aseturacya fałszy
wa/ że to do czasu krotkiego, owa/ okrocy w sp. nina S: Augu
styn: laetitiam securitatem, ut rapiat hereditatem, Obiecuje

**S. Aug. So
liloq.**
Cap: 19.

bezpierczność, aby wyrwał dziedzictwo: y praktyk dopązule/ oczym
zamyslał/ odbiera bez pientedzy domostwo/ y wprowadza się
tęm na mieścinie przez grzechy y nieprawości: Reuertar in
domum meam, vade exiui. Et assumit septem alios spiritus se

Lucas Cap.
11.

cum nequiores se, & ingressi habitant ibi. Wracę się do domu
mojego zkodem wyszedł. Tęże siedm innych duchów z sobą gor
szych od siebie, y wszedłszy mieszkała tam.

**Dom fer-
ch, orzy-
maie**

Doradza człowiekowi Pismo Święte/ ażeby się mialni
ostrożności/ nie dozwalać na długi czas rozposzcierać się
Czartu dalszej zabraniając posłuszeń/ proponie przed oczyma
żeną potym trudno go będzie wygnąć nie podobna wykupić
kiedy wpiynie czas: Emptor possidebit eam, & posterius eius in
perpetuum, & redimi non poterit etiam in iudicio. Inś nie
można będzie okupu dać. Przestrzega y Święty Paweł/ aby
zameżaszu rugować tego nieczystego mieścinca: Videte

Ad Eph.
5. Cap: 3.

fratres quomodo caute ambuletis, redimentes tempus, quo
niam dies mali sunt. Patrzącie bracia iako ostrożnie macie cho
dzić; okupując czas, ponieważ dni złe są. Takiego zaś potrzeba
na

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników 136

na czas przemilańcy okupu wypisat S: Grzegorz Papież: Tem
 pus redimimus, quando anteactam vitam, quam laseiuiendo
 perdidimus, fieri do reparamus. Czas odkupujemy, kiedy przestę
 życie, któreśmy rozpuścili i ztracili, płacząc za grzechy naprawiamy.
 Odkupić by sie mieli / y porwać ze sau / gnuant grzesznicy / a ods
 rzucac niedbałość / z lenistwem / mieli by na te przestrogi pil
 mania / onie ucha / aby dla przedłużenia czasu w dozwoleciu nies
 stania ciężu nie ustrzelił praw do wykupna ! Ale o to mniej
 dbać / nie przetrządać skarbów czasu na wyposażenie z do
 mu tego rozgośczonego komornika / gdy nie na rok ieden tylko
 rezydencycy pozwalają iemu / ale y całę dożywoćie puszczają / od
 wolnaci sie z poćuta albo na sama doroczna spowiedź / albo na
 przysię od Kościoła świętego nadane odpusty y Jubileusie /
 w nadziei / że tych grzeszacy / wykupić sie ciężu nie mogą : Re
 dimi non poterit etiam in iubilæo. Pisano święte nie upewnia /
 kiedy wymienie czas samemu tylko Bogu wiadomy.

Oświadczając się Król Dawid zguby dusze swojej przed
 się zakrzęzał y skłamał / w wolnieniu tey od grzechow / y co wskoś
 wolał do Pana Boga : Convertere Domine, & eripe animā
 meam, saluum me fac propter misericordiam tuam. Nawróć
 się Panie, a wyrwij duszę moję, zbaw mnie dla miłosierdzia twego.
 Jeszcze niedokrzyżowały Dawidowi lary / jeszcze choroba nie grozi
 ła mu śmierć / było dość czasu / potym postarać się o ta indulgę
 cja / mogł sobie z wolną / po Pańsku / z powaga poczynąć ! Cze
 muj tak naglił prośba na Pana Boga : Wład po sobie Racya
 Quoniam non est in morte qui memor sit tui. Albowiem w śmier
 ci nie maś / koby na cie pamiętał. Wiedział że niebezpieczno na to
 nieś śmierci dopiero spuszczać się z poćuta : wiedział że przy o
 ścieniu zgonie życia / zradka bywa Bogu przylemna / a głow
 wiekowi pożyteczna poćuta : iako niesie pisma S. Głos : Quo
 niam non est in morte penitentia fructuosa. Wolał przeto / sta
 rać się wczesnie o łaski Bożey otrzymanie / przy zgładzeniu
 nieprawości ; Boć to za prawde oświadcza rzecz test obiecować s
 bie ten do poprawy życia czas / którego człowiek może nie do
 ść

S: Grzegorz,
 Lib: 15.
 Moral: Cap:
 23.

Grzesznik
 z domu
 Czarci,
 nie wyga
 nia za
 wczasu.

Psalm.

Dawid
 król poku
 ty nie odc
 kładato

In Psal: 6
 Glosa.

131

[illegible]

Tu sie teraz niechay / każdy obejrzy na n / przyfiele sprawy za
Pamiętlich grzesznictw / niechay pogląda po n / przyfiele stronach
wspierając uważnie iezeli teżoni z / Krowidem / Krowem na podob
bno / zdobymała sie pilność y pospieszenie dla wygładzenia zbro
dni / dla wypolerowania zabrudzonego sumienia / Alie oni nie
mając refleksyey żadney / ani baczenia na dusze swoje / lenistwem /
y niedbałstwem / ziewoloni / na potym w / przyfiele / czynię zamyśla
ta / zwłaczając potute na przyfiele / czynię zamyśla / rzając sobie n / po
wne dni / Koki przybyfowe w / ożach / swoich / stawiąta / nowe / Za
lendarze / formula w / głowach / obteciac sobie w / mch / perpetui
tatem / omylnie / co ich tak / zdradza / / tak / wiec / Kompas / ston
czny ludzkie oko / gdy cieniuach / mury / z / stoma / słoneczne / prome
nie / dla których / pożądany / nie może / wpatrzyć / go / dziny / . Zaczyn o
funkwia / sie / niedzicy / na / swoich / zamyślach / / gdy / bład / zacemu / rozu
mowi / w / sta / w / tym / co / tylko / sumieniu / Bogu / wiadomo / test / a / o / co

ich strofule Bernard Swięty w te słowa: Quid de futuro ni-
ser tam temerariè disponere praesumis, tanquam Pater, tempora
& momenta, in tua, & non sua posuerit potestate? Na coż przy-
ście czasu niedziku tak uporczywie wazysz się rozporządzać iakby O-
ciec, niebie/ki, czas 7 minuty w twojej, a nie w swojej polozył moć?
O Augustyn S nie folgwie im/ na własne. Ich dobre mówisz:

Quare non modo, quare non hac hora, finis, turpitudinis tuae? Czemu nie teraz, teraz, czemu nie tej godziny, koniec, (sprośności twojej)? Ale grzeźnicy nie uważając tego! w przezwłokę to puścisz! tak! tak! Piotr S. Chryzolog wpierzyty: Semper homo bona facere tunc cupit, quando mors faciendi tempus ademit. Zawsze człowiek dobrze czynić w tedy pragnie, kiedy mu śmierć do czynienia zabiera czas.

21

how

Ca/Al
Vn/Al

сум і

qui m

isera
nie

Wie das
Bismarck

gogd

brown

4188

med
by te

ni, ma

Miser

res re
diff.

porc y

dzie P

Miše

grze/s
i nie

ÁCZÁ

Enicy

Ich cz

board
pains

nie 2

nie na

hieß,

illegible text

Examin

Pobudki do ratowania zakaźmiących grzeszników. 132

Ażaj to rzecz nie nieszczęśliwa/cierpieć zadaną ranę grze-
chowa/na wleczenie iey/iako nayprzedzey nie pospieszać do Medy-
ka/ albo Lekarza mowi Augustyn S! Nullus vestrū habens
vulnus in capite, aut spinam in pede tardat tribus diebus ad Medi-
cum ire, aut remedium querere: quanto minus tardare debet,
qui multis mortalibus sauciatus est in mente! Zaden z was mą
iocranę w głowie, albo ciernie w nodze, omiejskwa przez trzy dni
nie chodząc do lekarza, y nie szukając pomocy: a iakoż ow mą omie-
jskwać co wiele grzechow śmiertelnych zarażony jest na duszy! Cze-
go gdy zakaźmieli grzesznicy nie zachowują/ dla niedbałości/ do-
browolnie w upadek/ y zgubę wieczną/ wodaia sie.

Groźliwy/ y straszny prognostyk napisał w kilku miejscach
niedbłym grzesznikom Salomon Mądry/ z których ten osobli-
wy test: Ne dixeris, est mihi sufficiens vita. Miseratio Domi-
ni, magna est, multitudinis peccatorum meorum miserebitur. Ecclesiast:
Miseritordia enim & ira, ab illo cito proximant, & in peccato Cap: 4
res respicit ira illius. Ne tardes conuerti ad Dominum, & ne
differas de die in diem. Subito enim veniet ira illius, & in tem-
pore vindictae disperdet te. Nie mów; mam dosyć życia. Miłosier-
dzie Pańskie wielkie jest, zmiłuje się nad mnożstwem grzechow moich.
Miłosierdzie bowiem, y gniew prędko przybliżają się od niego, a na- Zle koń-
grzeszników patrzy gniew jego. Nie omiejskwać nawróć się do Pana, czaś co
a nie odkładaj odcenia do dnia. Nagle bowiem przyjdzie gniew jego, pokuta od-
a czasu pomysł zagubi cię. Toć na obietnicy rąkcie/ miałiby grze- kładają.
śnicy odrzucić lenistwo/ czym przedzey zabiegając tym pomysł/
ich czekającym/ od Boga! miałiby drżonąć się ostrego miecza/ y
obawiać się wczesnie/ Który tuż godzi na zgubę ich/ powinniłby
pomysleć o swolm zdrowiu/ szukać sposobow na pohamowa-
nie Boskiego gniewu! W tym iednak są nie ostrożni/ iakoby to
nie na nich ta inuectiua była leśce ty jable waża/ gdy Bog nie po-
spiesza z karaniem: Deit ei Deus locum penitentie, & ille
adornareo in superbia. Dał mu Bóg miejsce do pokuty, a on go
nie używa do piechy. Dla czego grzesznik bać się ma furorę tego Job, Cap:
Karanta/ iako grozi Augustyn S: Dominus quanto diutius ex 24.
pedat

S. Aug:
serm: 3. de
Innocent.
Lib: 10

Ecclesiast:
Cap: 4

Zle koń-
czaś co
pokuta od-
kładają.

Job, Cap:
24.

Pobutki do ratowania zakochanych grzeszników. 134.

yma mola/ przyzwali go z Kłascieru/ ktory przybyłszy: s
siedzieli co konającego trzebyło/ radził jemu/ i zacił
ciem/ y Zakonnym ciutrem/ żal za grzechy/ zacił ciał czyni pra
dzy/ do spowiedzi/ do pokuty/ wznosić a n i kłascierz i n i do
luj martwe w pul/ za grzechy al sićce/ dusze mizerny zatrzymował
wodił/ a/ ale mało tymi sprawił/ bo leńcy grzeszył niniem
łacie do żyte odwoływał się na dzień i nierzeczy: Inducias vel
vlg; ad mane! powtarzając: Przyjtu dorana! a tym czasem do
ścił zegarek/ życie się skończyło/ y tak bez żalu za grzechy/ pojechał
na potępienie: in ip[s]is suis viciis dehab[ui]t aculo suu[m] carnis a
uul[us] est. Świadezy Grzegorz Swięty.

po rękę i to za piątą porępienia króć'a zażamiali grzeszni
cyną taką negredę zaślugała sobie odkładać jak za grzechy/nę
gias nieperiny! Wola na nędy Chrystus przez Ewangelistów/
przez Różnodościow/ przez Spowiednikow/ zalecać pokutę:
facite ergo dignos fructus penitentiar, Czyńcie godne owoce poku-
ty. Głos i rozesłać pokutę w Kościele Szwajcym: czestokroć: E-
mendemus in melius quæ ignoranter peccauimus, nè subito præ-
occupati die mortis, quæramus spatium penitentiar & inueni-
re non possumus. Dopomaga y Grzegorz S: nęntę: Nos ergo
fratres charissimi, nunc soli ite ista cogitemus, nè nobis in vacu-
am tempora pereant, & tunc quæramus ad bene agendum vi-
uere: cum iam compellimur de corpore exire. My tedy wko-
chani bracia, teraz z pilnością rozmyślamy to, żeby nam darmo nie
ginał czas abyśmy go wtedy nie szukali do dobrze czynienia. kiedy
śmierć przynagli duży do wyszcia z ciała. Y znorow potwierdza te
praeffroye: Videte nè tunc quæratiss peccata vestra fugere, quan-
do iam non licet ambulare. Pęrzyjcie żebyście wtedy nie chcieli
dopiero grzechow pozbywać, gdy y chodzić nie będziecie możn.

Dajmo nam zat śmiały grzesnik żądać inaucias, bo często
 tego nie poznałam (i) żu! prozno pokuty ogzekiwac do tura/
 ni; id nam-e, bo tym czasem pombka zegaru/ dopydzić / y vdes
 by podobny zstane na go tura/me do zezarfy grzesnik
 w jeno do pizano / w / ale w lecze, nial spieczna trefa
 Rz. wo, emy.

Lucă Cap.

Ecclesia.

Wczås
nie zató,
wác zó
grzechy
złó.

S. Gregor -
citatus,

Daniel:
Cap: 5.

Baltazar-
rd krola
raka pisa
ca strasy.

Iob Cap:
19.

omylaiaca procrastinatio! na ktorey ze zamysly swoje fundula/
y stanowla niedbaligrzesznicy/ktorz im nie przyznaje. Dobrowola
nie gino: ktorz sie nie dorozumie/ze. sam chce wpadac wies-
cznie! Wizerunkiem niebezpiecznego wypadku grzesznikow gnu-
snych/ moze u stanac Baltazar Krol/ w smutkowych zanurz-
ny marnosciach/ w laskomym drapie sie przechodzacy inszych/
w czynieniu przywod doskonaly wydzierca/ nie myslacy o napra-
wieniu zepsowanych obyczajow/ ale dalszego zycia nadzieia cyta-
cy/ w ktorey g pochlebne przy ochotach cieplyy lzyty. Rex in a-
ternum uiue. Krolu zyi na wieki. Tla. ktorego poroscilagnienie
w zlosciach/ na wystrzymianie od nieczot/ y zeby go nawrocil na
droge dobra/ wzyt Pan Bog sposobu takiego/ spuszczac na ka-
rzaca reke swota/ pokazal mu przy swietcach wieczor palce reki
piszacey / y formiacey na scienie. litery y slowa niewiadome.
In eadem hora apparuerunt digiti quali manus hominis scriben-
tis. Zatrwozylo to Krola/ y poturbowalo/ weszla fantazya prze-
mienilo w melancholia/ y twarz wnet poblada/ wsta spowia-
ly/ ktorego zostaly/ czytac pisno/ y wytлумaczyc kazano/ obrat
sie na to Daniel Prorok/ wylozyt pisno na klopot Krolowi: Ma-
ne. Numerauit. DEVS regnum tuum & compleuit illud, The-
chel. Appensus es in statera, & inuentus es minus habens, Pha-
res. Diuisum est regnum tuum, & datum est Medis, & Persis. Mane
Przeliczyl Bog Krolestwo twoie y dokonat go. Thecel. Zważonyś na
wagę, y znalezionyś mniej mającym. Phares. Rozdzielone jest Kro-
lestwo twoie y dano jest Medom, y Persom.

Wszystko nie na pocieche Krolowi/ coż czyni w tym razie/
bierze sie snad do pokuty/ tak Ezechiasz Krol nadgradza sro-
dy/ jatkne za zlosci/ przeprasa Boga tak Krol Dawid: Nie
podobnego nie czyni/ nie dba nie! nie mowi z Iobem/ Vanus
Domini tetigit me. Reka mnie Panska dotknęła! porwaga Pan-
ska traktuje/ slowu zadosc czyniac Daniela kontentnie! o sibi
nie nie myśli! Coż za niedbalstwo: co za gnuśność: Dofiedł
sekretu Hieronym S: Aut enim longo post tempore credunt
futurum: aut dum Prophetam honorat sperat: ueniam: cor se
cutu:

emuru
czasie
mał odp
jonie r
bali az
wilec
C
nipsat
delicyt/
in anno
mał wie
Alie re
wana/
hac noś
ty noc
smierci
niebezpie
Ewang
multa te
bi subli
num m
oczekiw
zbierania
też zam
prosyć
słia gen
probat
wcz obr
giego c
naco za
swiadc
m wiliu
mo sibi
rondd c

Te budź i do rąrowania zakkamiálních grzesznikow. 136

enturum. albo rozumiał że się to nie zaważ: stać miało, ale no długim
czasie; albo. gdy Prorok: Pan wał, miał nadzieję że za to miał otrzy-
wać odpuszczenie złości. Światło i się na tey expectatywie/ y chya-
lenie rządzac o sobie: zabity jest: Eadem nocte interfecus est:
Lutyczai Reza: Jaki się to źle nadgrobiła dilacya ten u Krolos-
wilekora y zakkamiálním grzesznikom nie ná: lepszé wychodzi.

Ci kátá podobna radziaci. Bogactwa o ktery. Łukasz S:
napisał: Uładał ten tam sobie w głowie że długo miał zażywać
delicyj/ y wygód na świecie: Anima habes multa bona posita
in annos plurimos; requiesce, comede, bibe, epulare. Duszo
masz wiele dobrá: na długie látá, spoczywaj, iedz, pij, biesiaduj.

Alé w krecie inflaścielá rewolucya/ odmianá. nie spodzie-
wana/ wiato obroty/ dni przykrocono: Dixit illi Deus: stulte
hac nocte animam tuam repetent à te. Rzekł mu Bog: głupcze
ty nocy duszę twoję odbiora od ciebie. Wpadł nędznik w ręce

śmierci/ wtrącił. w ręko co miał/ gdy pozbył duszę. O tego
niebezpiecznym wypadku pisał y Grzegorz S: wtledzac o tym za-
Ewangeliey y położył te słowa: Eadem nocte sublatu est, qui
multa tempora fuerat praestolatus: ut scilicet; qui in longum si-

bi subsidia colligendo prospexerat, subsequentem diem vel vi-
num minime videret. Teżże nocy zwiśiony jest, który wielu lat
oczekiwał, y tak ow który sobie ná dlugi czas pomor: gotował dobra
zbierając, ná śpiewającego dnia żadnego nie oglądał. Cóż poży-

tek zamysłom ludzkich! Ecore Bog pomieszczył odmienić/ y roz-
proścyc: może/ ná potaranie grzeszników: Dominus dissipat con-
silia gentium: reprobatur autem cogitationes populorum; & re-

probat consilia Principum. Pan rozprasa rady narodow: a wni-
wec obraca rady ludzkie, y odmienia rady książęce. Przetoż dro-
giego czasu dobrze żywać należy/ nie śafuiac nim zbytecznie/

náco żadnego względu nie miała grzesznicy/ ani respektu/ o czym
świádzy Bernard S: Nil pretiosius tempore, & heu nil hodie
vilius invenitur! transiit dies salutis, & nemo recogitat: no
mo sibi perire diem, & nunquam rediturum causatur! Nic droższe-
ponad czas, ale ách! nie dźiśiay nad czas odleżego, zważywie się. prze-
winol

S: Hieronim
in Danie-
lem.

Lutyczai
Cap: 12.

Bogactwa,
omylita
zwłoka
czasu.

S: Gregor
Papa Lib:
22. Moral.

Psalm: 32.

6: Bernar: minał zbawienia dzień, a nikt nie uważa: żaden dzień nigdy nie wró-
Abb: serm: czego nie zna przepadku.
ed ichola:

Żniad nie ma pościechy niebezpieczeństwa grzesznikom retara-
bacya/ gania. ta co żywo/ chronić się tey kasy/ mte mefotego nie
potężnie okła ulubionej leniwcom odwrocie we wśelających spód-
wóch/ od dobrych uczynków odwodzącej ludzi: wysycają na te
mocna instygula Remora: bo takto Morza rybka mała/ nazwa-
na Remora/ przypławszy się w wodzie do okrętu/ sposobem na-
kstałe pilawki/ mocno wstrzymuje okręt/ że zabawiony w
mieyscu żegluga ruszyć się nie może do portu zamierzonego/ aż
odstrąsana bądzie od żeglarzów/ co zgodnie twierdzą Natury
listowie; Tak ta nieczora/ to jest odwłoka pokuty/ wstrzymu-
jąc niedbałstwem grzesznika od portu mięznosci/ w mieyscu
go stanowi: przetoż niegodną słowia dobrego. Nie ma go/ od
Salomona Mądrego który przestroge dawać ludziom/ mówi:
Fraverb: Ne gloriaris in erakium, ignorans quid superuentura pariat
Capi: 27. dies. Nie chlubi się dniem jutrzejszym: nie widząc co przysięż dzień
przyniesie. Nie ma oczekiwanie/ pochwały/ ani słowia dobrego/ y
od ludzi tych którzy tylko o same dożysie stąrają. się do-
bra/ bo y między tami tymi/ nie popłaca/ Tardum mobile, ale
albo śmiechu y wragania/ albo lepiey w ludziach leniwych po-
żatowania test godne. Co następuiacemi dwiema wywodzi po-
roczynymi Historyami.

Pierwsza test ta. Mżne Rzymianow Rycerstwo/ podob-
stapilo niegd y pod Kartaginę Młasto/ y chcąc go dobyć mocno
z Kartanow/ y zdołal wafyli mury/ przez które już tak o bramie
mi wykonywani/ w Młasto wchodzić mogli/ y tuż mieli
wstęp uczynione co odebrania Młasta: w tym że wieczor nado-
chodzil dla sposobniejszego z trumfem do Kartaginy wejścia
we dnie/ w kontentowani zwoyciestwem/ na dzien po nocy następ-
pułacy oblozyli sobie ingres do Młasta: Co nie uważnie uczyni-
li. Bo Kartaginy Obymatele nie zaniebdywaiac y pod czas
nocy ciemney/ okazyey pogodney/ wybite sturmem/ y polamiane
ne mury przysp. sobiwszy gwałtownie ludzi ponaprawiali/ zao-
prowac

Rzymia-
nie dla
odwloki,
kardagi-
ny nie
wzięli.

Pobu-
waliśmy.
sto R-
perit-
Wozyn-
nie/ o-
młasta
zwykli
zgubil
D-
lym gr-
plenta
nierj/
Wlac-
tak W-
gułan-
wy to
tur, &
dżeń
sie st-
homo,
prawa
miał B-
z Pami-
Vos: v-
Czyje-
stus.
stod-
um co
D-
por-
Arch-
stroj-
nazna-
wł/ y r-

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników. 138.

wali/ zmocnili/ suż lepiey vsiadc naprąstonym/ ná pośmiewi-
sto Rzymianow z murów zrzucali tak popisane karkli: Cras a-
peritur ostium coruo. *lutra otwarte bramy, będą krukowi.*
Wczym to ná pośmiewisko/ wyrażić chcieli. Gnusni Rzymia-
nie/ od czasu/ do czasu/ od raná/ do raná odkłádac odebranie
miasta kruczym cieśnac się głosem/ Cras, nie dostali miasta/
zwycięstwo z rezu wpuścili/ y sława Rycerstwa dla przewrotni
zgubili.

Dostacie się podobnego z Rzymianami kontempem niedba-
łym grzesznikom/ dostacie się utrąty zwycięstwa/ gdy/ nie dosta-
pienia niebá/ Civitatem Sanctam Hierusalem. *Każdy z nas żoł-*
nierz/ przyznał Job: Militia est vita hominis super terram. *Job. Cap: 7.*
Wiac do niebá takó miasta wieczności dobywać się należy/ bo
tak Wódz náš Chrystus przykazał: Contendite intrare per an-
gustam portam. *Wsiądźcie wnieś przez ścisłą drogę. Kto nie leni-*
wy to się tam gwałtem wtłóście. Regnum celorum vim pati-
tur, & violenti rapiunt illud. *Kto zaś ospało postępuje/*
dłień zá dniem odkłáda/ wśysko utráci/ y pośmiewiskiem
się stánier Videbunt iusti, & super eum ridebunt & dicent: Ecce
homo, qui non posuit Deum adiutorem suum. *Patrząc będą*
śprawni, y nasmiewać się będą mówiąc: Oto człowiek, który nie
miął Boga pomocnikiem swoim. Leniwy/ y niedbały grzesznik
z Pannami głupcami płaci/ nie dośkotącze się do niebá/ Nescio
Vos: vigilate utiq; quia nescitis diem neq; horam. Nieznam was
Czujcie tedy, bo nie wiecie dnia, ani godziny. Powie mu Chry-
stus. Co wiecey mu zaśkodzi wiecznie/ aniżeli Rzymianom
śkodziło docześnie/ owo pisanie albo pasterki: Cras aperitur osti-
um coruo, lutra otwarte bramy będą krukowi.

Druga do przeszłej stosulaca się jest tá historya. Wradził
porącenie nieprzyjaciele/ aby ná to sposobny czas wpatrzywszy
Archiasz Tebąńskiego Kawalera/ nápadł bezbronnego/ y nieo-
strożnego zaśkawł/ zabił/ ná co gdy sobie wśyscy słowo dali/
naznaczając dzień y godzinę: Znalazł się ieden żyjący Archiasz
w/ y nie dotrzymując sekretno/ co przódzy napisał list/ przestrzeg

Apocal:
Cap: 21.

Job. Cap: 7.

Luc. Cap:
13.

Matth:
Cap: 24.

Psalm: 51.

Matth:
Cap: 24.

Ellia: Lib:
10. Cap: 24

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników 145

drzwi. Al przytym kaze siena ostroznosci miec: Fratres non tardetis conuerti ad Dominum, sunt enim qui preparent conuersionem, & differunt, & fit in illis vox coruina, cras, cras. Non querit Deus dilationem in voce coruina, sed confessionem in gemitu columbino. Bracia nie omieszawajcie nawrocic, sie do Pana, bo sa tacy, ktorzy sie gotuja nawrocic, ale odkladaja na potym, y jest w nich głos kruká intro, intro. Nie potrzebuie Bog przeciaki w głosie krukzym, ale wyznania w żalu góglim.

Coe potym y wspominać wyznanie grzechow/ albo spos wleż swietej/ Kiedy sie przyniey łazy ostrą pokutą/ Et ore obras strąśny test y w samey myśli nie przyłanany grzesznikom/ chociażby tylko samego cienia tedy sie latata dla wielkój ciakś pieşzot, y wygod swoidch: A to ledno samo biorac przed oczy/ wiedzieć drugiego nieduca/ co test za godność/ moc/ pokuty/ y w takim oná respektie test v Pana Boga w niebie. Otoż pos mianiony Doktor swiety opowiada: Qui per penitentiam peccata diluit, Angelice felicitatis consors in aeternum erit. Kto przez pokutę grzechy obmywa, Anielskiej szczęśliwości kompanem na wieki będzie. Ostrzeże sie tu niedbaly grzesznik pokuty/ odłata dając ia dzień za dzień/ ale na tym tam swiecie pieknelna wies gnie ponosić będzie musiał: do czego nie lednego przywodził/ wieruena zdrayczyna dylacya/ ed test odwloka pokuty.

Dowodzac tego Czytelniku kástawy przykladem strąśnym ktorym wyzytal w Káiedze Willelma Pepiná/ Tractatu de Confessione. Kiedy pişe o káiajescu lednym/ zly bąrdzo wiodacym żywot/ co wiedzac pobożna Małżonka/ nie raz go do pokuty/ y spowiedzi namawiała łagodnie/ y zęsto stymulowała/ on zaś rożnie sie wymamiał z tego/ to boiażnia pokuty znągneyl/ to nie pewnymi obietnicami inşego czasu: A gdy mu Czytą szem y pieklem groził/ nie po károliecu tak mawiał: wymyşly to sa tylko kástawy/ aby boiażni w ludzich wyniecáli. Po tym w niedługim czasie/ do zorowego w nocy Czarci przyszli/ y niezbożna dusza tego gwałtem ná poteszenie wieżne wydarli. Batoşna z przypadku śmierci Małżonka bogobojna Małżonka/ a tym

Jdem: id
Ecali: roz.

S. Aug. Lir
de citra:
S: scipia:

Guilel: Pe
pin. Cap:
22. litera
D. "

Pokuto:
wac nie
ebcacy po
tepiomy
test.

rym wiecey boleśnā z wrażliwości o duszę jego zbawieniu/ pro-
 szā Pānā Boga o znāś taki/ iezeli zeszamāł nā drodze zbawie-
 nia/ czyli poceptenta: A rāno po star-^{sz} (iezeli ciało nie było
 pogrzebione) znāłzā trupā czarnego tātō wogiel/ s-^zdzāni
 piekielnym iuz ospeconego/ ā w reku jego karte/ nā kroczy te
 stowā były. Iam certificatus sum quia infernus est: & timor
 quem habui ad agendum penitentiam me illuc deportavit lu-
 zem sic dowiedziat ze piekło test: āboiażn ktorān mīat do czynienia
 pokuty, tām mnie zānieślā. Nie stetyśnā te chytra tyrānte; nā
 okrutnicote/ biādāgrz-^{sz}niłom! nā boiażn y odwetke pokuty/
 kora ich do wieczney katornie pieki-^{sz}lney wraca!

Widział zdalekā duchem proreklam: M. dry Salomon te
 obłudna pezware/ to test cylaćy czynienia dobrze/ wpatrzył
 stradając sie do ludzi/ doyrzał o-^{sz}em: wemnatrzney myśli/ o-^{sz}
 ney czarniacey nā wādlenie wielu/ dla tegoż wczyl ostrožno-
 ści w ten sposób: Memento Creatoris tui, in diebus iuuentu-
 tis tuæ, antequam veniat tempus afflictionis tuæ. Pamiętaj nā
 Stworze twego, w dni młodo-^{sz}ści twojej, poki nie przydzie czas wra-
 picnia twego. Alej bliższych wietkow nie zātāt tego przed nā
 bym ocymā/ Hugo Kārdynał dānā przestroge obfjernym for-
 mentem rozgłāśiacy: Dum vivis, & va'es, emenda vitam tu-
 am pznitendo, mandata Dei servando, vtere donis gratiarum
 dum tibi vaeat, & liberum est, nec differas donec occurrat dif-
 ficultas, vel obstat impossibilitas. Ne quia non vis dum por-
 tes, infligatur tibi non posse cum velles. Gdy żyjesz, y w as-
 czerstwe zdrowie, poprawiāy życia twoiego pokutniac, y Boskie przy-
 kazānia zachowuac. Zāżyway dārow łask, gdy potęmu czas, y
 wolność iest, ā nie odkładay āż ci zābrwāy trudność, ālbo zāstapi
 niepodobieństwo. Zeby śnādż że niechceś gdy mozesz, nie pādā nā
 ciebie niemożność gdy bēdziēś chēiāt.

Dostāte sie wiedzenta tych przestrog zākāmiałym grze-
 sniłom/ āle te nimmo vfy puszczaia/ bo zniemolom gnupnościā/
 pod pretextem słabości sit/ nie zniagāiacych w yczymāc ātrow
 potęnych/ wnatrzplania/ postow/ modlitew częstych/ y in-^{sz}nych/
 furbu

Ecclesia-
 Am. 12.
 Przekro-
 ga do po-
 kuty.

Hugo Car-
 din: in
 hunc tex-
 tum.

Pobud
 furbu
 życia/ r
 zbawie
 mienion
 Co
 postonia
 via anno
 suzieit
 ry upaa
 trā/ nāp
 kuli, q
 la, sed p
 Lotr z b
 nie bytā
 ni-^{sz}skat
 tā pere
 ych gd
 gorzej
 sāt ch
 dsi Luz
 spei van
 nādzieie
 D
 chowac
 nā trow
 dobry
 choroba
 ny Bed
 sibi sod
 luerat.
 to dla b
 A ttedy
 robā/ y
 dāialem

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników 142

świeca y przymusztwa prokrąstynacya/ albo odmłotke poprąmy
życia/ vsiadc przykładem w Piotrze S: y w Lotrze na Krzyżu
zbawionym (takon. inż w ycy napisał) a tego nie wrażala je po
mianione Coby nie dylacycy/ ale chyżey weza ich pokuty.

Co do pierwszego Piotra Apostola/ test świadectwo Chry
stoma S: takte: Petrus ad penitentiam non multorum spa
tia annorum postulauit sed ipsa nocte qua cecidit, ipsa quoq;
surrexit. Piotr do pokuty nie czekał wielu lat, ale też noc kło
ny upadł, powstał. Co do drugiego/ vsprawiedliwionego Lo
tra/ napisał S: Eusebius: Iatro salutis suae tempora non di
stulit, quia ad consequendam fidem, non fuit extrema hora il
la, sed prima, nec enim religionem antea, nec Christum agnouit.
Lotr zbawienia swiego czasu nie odkładał, bo dosłapienia wiary,
nie była/ ślania temu ona godzina ale pierwsza, gdyż przedym, a
ni slyszat o wierze, ani Chrystusa znał. Wsyf. Ktedy argumen
ta per exemplum, grzeszników rapieć/ y niżejce powinni/ kto
tych gdy sie wporczywie trzymają/ niedbali y leniwi niedzicy/
gorzej niż subasinium pontem, na wieki wpadła: a wiele
takich S: iolos Mędrkow na te przekleza napadałaznia/ wter
dzi Eusebius S: Nec dinumerari possunt quantos huc inanis
spei umbra decepit. Ani zachować można, tak wielu tej próżney
nadmęcie osukał cień.

Żtey to tam S: koły grzeszników per praxim Wzacych/
chowac potura na ostatni kres śmierci/ był ow przeklety Wzeń
na cworze Roenredda krola Angielskiego Dworzánin y żołnierz
dobry/ ale zły katólik/ krotogo kochalac krol/ gdy ziozonego
choroba do pokuty/ y spowiedzi namawiał (takon. napisał wzo
ny Beda) nie dał sie namowić: Dicens. ne forte exprobrarent
sibi sodales quod timore mortis faceretea, quae sospes facere no
luerat. Mowiac: namierwaliby sie zemnie towarzyse moi, gdybym
to dla boiaźni śmierci uczynił, czego bym był zdrowym niechciał.
A kiedy znoux infego czasu/ widzac ze sie kierz smiertelna cho
roba/ y gore bierze/ krol o tożnalegal na niego; powiedzial: m
białem dnach Aniolow/ ktorzy mi wypisane przynieśli na

S. Chrysos:
Homil: de
Jona.
S. Eusebio
Homil: de
bono Lac

Piotr S.
Lotr pra
ny nie od
kladał
pokuty

Młodzie
w slydzacy
se pokuto
wai, test
porcpieny

Venerabi
lis Beda
Lib. 1. Hi
stor: Angl
can: Cap:
14. ad A. D

143 **Roździał Siodmy**

Asiadze uczynki moje dobre/ których bardzo mało/ poręym przy
skapili Czárę przynosić wielką Księgę w których niecnosć mo-
ich y grzechow Kontracya/ napelniona/ dla których mnie/ iuż
swoim osadził: gdyż niezdziw te powieść skonczywszy umark
Miser desperans defunctus, penitentiam quam ad breue tem-
pus cum fructu venia facere superleat; in aeternum sine fru-
ctu, panis subditus facit. *Nedzik rozpaczając umark, pokutę*
ktorey na krotki czas z pożytkiem odpuszczenia grzechow zaniechał
czynieć, na wieki bez pożytku na węki dany piekielne odprawi.

Drugi
przykład,
podobny
prześlan,
o potępie-
niu.

Pomierzył tedy sentencyey/ y popart intercyą wieczną
Współużen infty rey skoty/ ktory zwoławszy wielu duchy-
wnych powieścił im/ iako widział piekło otwarte/ y Czartow
w głębokości ognia siar żywego/ y między iudziei podług Ezy-
sai y infty co Chrystus iana intercy skazali dla siebie nago-
wane. *Ngdy go namawiali do pokuty y żalu za grzechy/ odo-
wiedział: Non est mihi modo tempus vitam mutandi, cum i-*
pse viderim iudicium meum iam esse completum. Iuż nie ma
czasu pokucie, kiedym sam widział, że mnie już dekretoвано. Tak
swoia skonczywszy rzecz upornie stawiać przy sentencyy odo-
lania pokuty/ skonczył życie/ a zaczął wieczne cierpieć potępie-
nie. A spełniło się w Osobie iego darone Duchownych przy-
głosze: Qui non vult sponte Ecclesie ianuam humiliatus in-
gredi, necesse habet in ianuam inferni non sponte damnatus in-
troduci. Kto nie chce dobrowolnie do Kościoła drzwiami upokorze-
wszy się wnieść, musi poniewolnie w piekielne wrota wtroczyć bydlę po-
stępny. Doty tych przykładow z Wzzonego Bedy.

Beda, vbi
supra Cap:
15.

Aniol
Księge
pokalana/
pokazał,

ExLj: diſt:
Pratū Spiri-
tuale.

Lepty zaś nad tych postąpił sob e ow ixiarowy Silozoff
y bezesłowney uczynił/ przystając na sentencyę salomoná/ y we-
tego skolebtoracy exercitia owe: Ne gloriaris in crastinum.
Niech lub się dniem intrzeyszym. *O czym maś Ezyrelniku iak*
wy relacya w Auterach Dominikańskich/ to jest in Scala Celi.
y/ In Prato Spirituali. Bo kiedy Aniol pokazał na postrach
Księge/ Swietych Ewangelij/ brzydło zwierzechu y wemnarci
pokalana/ y powieścił mu/ że y on tego zaspēcenia przyczyna
był

Pobuc
był/ gd
firis S
wafym
mieni
wierfe

Bront
grzesz
w niep
repti
cyam
quia si
vobis
bie Ko
donie
y, y po
nasy
Sidoni
Thomi
gor: iefi
sub ala
in oich
Dico v
widzie
rit, fa
twarz
nte bio
Age p
& mou
egeris.

144

s ve
 siege
 it su
 tate

Simile. spe
cul: Magu

Exemples

D. ft. s. E-

Exempl: 65

Matth: 11.

Matth:

Cap: 11.0'

S. Hieronymus.

S. Hieronymus.

Apoccal:
Cap: 2.

Appeal:
Cap: 2.

Matth:
Cap: 5.

Deutor:
Cap: 32.

S. Antoni-
mus. 2. Par
te Titulo
9. Cap: 13.
in summa.

Młodzie-
wbespi-
czony na
obietnicę
czasu do
pokuty,
przez A-
niotę v-
part.

przede w skok, y wzruszę lichtarz twój z miejsca swego, jeżeli nie uczynisz pokuty. Cłowiek żyjący na świecie test iako świeca na lichtarzu/ a kiedy nie tásniecie dobrymi uczynkami/ luceat lux vestra coram hominibus. Kiedy się nie świeci przed Bogiem y ludźmi/ kiedy się chowa na zaświecenie przy ostatnim pun-
cie śmierci/ tedy Bog nie da się tej zapalić świecy/ y wrzuci ją w ogień piekielny. Et ardebit vsq; ad inferni nouissima. A nie może ta nieszczęśliwość minąć grzeszników/ kiedy zapamię-
tają w długą zamierzała z pokutą/ Ktorey nie dojdą tym po-
wney/ im nterychley czynić ją zamysłata.

Jest o tym przykład oczywisty w Księgach Antonini Świętego Arcybiskupa Florenckiego Dominikana/ o jednym Młodzieńcu który sobie to wtędnął modlitwami wielkimi/ że go wperonił przez Aniotę Bog iż nie miał vmrzeć aż go napo-
mni Pan Bog/ aby wprzód przed śmiercią czynił pokutę: Tę wperoniony dopuszczał się niezmierznych ntecnosyśiac przysła-
mu czasowi o którym miał/ by dź wwtądomionym od Pana B-
ga a chociaż różne przypadki śmierci mu grozili/ nie nie dbał o pokutę/ wbespieczając się na obietnice. Wiać do wbespieczono-
go przysłał Pan Bog Aniotę z taką nowiną: Tempus est ut egrediatur anima tua de corpore, finis tuus venit. Czas już aby wyszła dusza twoja z ciała, już koniec przyszedł. Zmieszany w-
sobie na taką powieść/ narzekając począł mówić do Anioty: Do-
minus decepit me, quia promisit, quod non morerer sine prae-
monitione. Zdrądzono mnie, bo mi Pan obiecał że nie przeskre-
żony wprzód, vmierać nie miał. Ali mu odpowie Aniotę: Często-
broć napomnienia nieważne: albowiem gdy na cie przysła-
choroba/ ta cie opowiedała: gdy cie namawiali krewni/ y przy-
taciele do spowiedzi/ y to Boska była przestroga/ y dokozył: Au-
dire noluit ideo non datur tibi plus temporis: oportet ut mori-
aris. Niechciałeś słuchać, przetoż już czasu nie masz więcej: v-
mierać musisz. Zstonał niedźmi to wszystko powiedziawszy
krewnym y przytaciolom.

Młoga Rozdziału tego wywody/ grzeszników wbespieczają-
nych

Pobuc-
nych/ I
gnac.
pasy-
zawod
sobie d-
Né die
statim p-
a dom-
taka an-
Kardyn-
est ami-
statim re-
peccato-
wi, ktor-
na/ zego

D-
fi pra-
ferende
& diffe-
DEO.
nie odwi-
na siebie
/akiwaf-
a podob-
rzeczy
X
toy S-
Prowi-
dam ek-
mu. Ty
tu Bos-
D

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników 149

nych/ leniwych/ nie dbałych/ od retardacyey pokuty powścią-
gnąć. *Moga y tobie Czytelniku łaskawy okazać byś do kom-
pasyj/ z uwagi tej/ na taką zgubę własnych dusz godza/ y w
zawod (chciał leniwi) pędza. Możeś sie ich wzięć/ oraz y
sobie do brze wczynieć wytać następujące Salomona słowa:
Nē dicas amico tuo, vade, & reuertere, & eras dabo tibi, cum
statim possis dare. Nie mów przyjacielowi twemu, idź, y wróć się,
i dam ci intro, gdy zaraz możesz dać. A jeżeli w nich zdąć się byś
taką ambiguitas trudna do pojęcia/ te włania komentem Hugo
Kardynał: Nē dicas amico tuo vade, id est Christo, qui verus
est amicus. Petit à nobis peccata nostra, & conuersionem nos-
tram reputat dationem. Nē dicas eras dabo tibi confessionem
peccatorum. Nie mów przyjacielowi twojemu idź, to jest Chryśtu-
wi, który prawdziwym jest przyacielem. Żada od nas nawrocenia
naszego. Nie mów introć dam, wyznanie grzechow.*

Do zrozumienia też właśnie podał S. Augustyn: Audi-
si preceptum non differendi, ut in alium sis misericors: & diffe-
rendo in te es crudelis? Non debes differre panem daturus,
& differs indulgentiam accepturus? Miserere animæ tuæ placēs
DEO. Exhibe animæ tuæ elemosynam. Słyszales przykazanie
nie odwołowania, abys był bliźniemu litościwym; a ty odwołujesz, sam
na siebie okrutnym jesteś? Nie masz omieścić dać chleba, a omie-
ścić odpuszczenia grzechow brać! Zmiłuj się nad duszą twoją,
a podobaj się Bogu. Daj duszy twojej iatmę. Tak słuchając dwie
rzeczy uczyniś/ bliźniego duszę dźwigniś/ y swoje.

A je v zakamiślonych grzeszników to w umyśle zawzię/ co by
to Fryderyk Cesarza młodego dbającego o czołost Państwa/ y
Prowincyi/ których niebezpieczeństwa tymi zbierał słowy: Nū-
dam est tempus hæc emendandi. Jeszcze nie jest czas zabiegac te-
mu. Ty Czytelniku wypadkowi ich zabieś to suplika do Najest-
wosty Boskiego.

Da tempus acceptabile,
Et penitens cor tribue.
Conuertat ut benignitas.

Daj czasu przyjemnego.
Serce niech pokutuje.
Łaska nawróć grzesznego.

Quos

Przysię-
cieli nie
trzeba o-
puszczać
w potrze-
bie jego

Proverb:
Cap: 3.

Hugo Car-
dinalis Pro-
verb:

S. August.
serm: 59.
de verbis
Dom.

Cesarz
nie dba-
o Pa-
stwo swo-
je.

Isclun Hy-
mino Qua-
drages.

ROZDZIAŁ. VIII.

Pobudka Szofla, z uwagi tej, że każdy zakamiaty
grzesznik wtracając zmysły, jest iako bez dusze trup.

Dzika fantazyja zakamiatosci/ tyranski tej animusy/ y z
palacywa furya/ rozgoscimy sie raz w sercu szlowietki
na ledny tylko nie przestaje skutku/ ani wywarciem
dnezy na grzesnika zlosci koncentra/ da sie zgoscie/ i zycy
zalana izami. Ta wshystkie nieszczesliwosci plodza cala mata
zakamiatosc serca/ owa bezec a niewiasta pelna bluznier
stwa/ y wsheteczności: Mulier circumdata purpura, & coccino
habens poculum aureum in manu sua plenum abominatione, &
immunditia. Niewiasta przyobleczona w purpura, y w karmazyu.
malo ca kubek zloty w ręce swojej, pelny obrazalinosci, y nieczystosci
Ona jarlozna pilaczka. Mulier ebria de sanguine sanctorum.
nie nasycona krwia ludzka picieina/ Medusa/ w silny naklad czy
ni co raz to bardziej/ aby nieczennych grzesnikow/ inz letar
giem gnusnosci wspionych/ dalsey lezge przytrosci skutkiem
zarazic mogla/ y domorzye: na co ta meoglastana Simia albo le
ona Malpa swoich piechow obudnych/ czyli salonych obrach
imper/ do kad zatalonego ducha z grzesnika nie wytoczy.

Czyni zadesyc zamyslom swoim/ gdy odbierac grzesnik
Pom oczy/ zatulaac wshy/ zatulerac wshy/ y wshystkie trapiac
zmysly/ nie sie im nie da roznie, albo malo/ od trupow/ ktorych
krutna smierc na mdrach zlosy wshy/ w podziemne zarzuca gro
bowce. Wyznaje to Augustyn Smierci/ bo byl tego z milodo
sci dozwiaoczy/ gdy potym do Pana Boganawrocony/ optat
walc

Apocal:
Cap: 17.

Do zg
by wie
dzie za
katosci

S. Aug. Lib
soliloquio
rui.

Pobuc
walc
quod
bet, &
menta
iako bat
kadne
kitali
ty jaltic
rzoj
nec ma
lui, tra
ram.
go, nie
lewatem
by.

lozyt B
semetip
mate, k
tem p
w og
na ich
ea, &
ry je ca
bow do
chwale
Chryzo
mulac
ne: ita
dunt. f
tui, qu
sa iako
wshystki
ymy, j

Pobudki do ratowania zakamiątych grzeszników 151

watrac prześle nieszczęście swoje piśe: Nil fui, & quasi idolum quod nil est: quod quidem aures habet. & non audit: nares habet, & non odorat: oculos habet, & non videt: & omnia lineamenta habet membrorum, sine sensu eorum. Niczym byłem, y iako batwan, który niczym jest: ma uszy, a nie słyży: nozdrza ma, a kadzono nie czuje zapachu: oczy ma, a nic nie widzi: y wszystkie ma kształt członków, bez czucia żadnego. A nie prześlając ten Świe ty iakie siena stan mizerny przeszłego życia/ dał swoje prowadzi rządy: Cecus eram, & insensibilis, quia nec bonum dicernebam, nec malum fugiebam. Va mihi, vulnerauerunt me & non dolui, traxerunt me & non sensi, quia nil eram, quia sine vita eram. Slepym byłem, y nie nie czuący, bom nie mogł rozcznać dobrogo y nie uchodziłem od złego. Niesłety mnie zranił mnie, a nie ubolewałem, ciągnęli, a nie czułem, bom prawie bez życia byłem.

Zakamią-
tość serca
zmysły
odbiera

Skutki to są serdeczney zakamiątości w grzechach iako po-
łożył Bernard S. w tej definicyey: Solum est cor durum, quod
semetipsum non exhorret, quia nec sentit. Samo jest serce zakami-
nięte, które się siebie nie wzdryga, bo już nie czuje. Pod konterse-
stem przeklętych batwánów stawać Czcetnik pilny te skutki
w oczach/ Psalmista Świety: gdy opisałeś bezzmysłow stany
nich Autorów dąte przekleństwo: Similes illis fiant qui faciunt
ea, & omnes qui confidunt in eis. Niech im podobni będą ktos
rzy je czynią, y wszyscy którzy w nich ufają. Które je y na grzesni-
cow doskonałe pada y na nich się zlewa iako na takich batwos-
chwalcow/ twierdzi komantem na Psalmu/ Iacobus de Valentia
Chryzopolitański Biskup/ z Zakonu S. Augustyna: Sicut illa si-
mulacra, sunt quasi mortua & sine sensu, & motu, & cognitio-
ne: ita omnes gentiles qui ea faciunt, & colunt, & in eis confi-
dunt, sunt facti muri, & sine sensu, & intellectu: & ceci, & mor-
tui, quia nullum bonum agere possunt. Iako tamte batwany
sa iakobi umarłe, bez zmysłow, bez ruszania się, y bez rozumu: tak
wszystkie narody które to czynią, y czcą, y ufają w nie, stają się nie-
mymi, y bez zmysłow, y bez rozumu: T/slepymi, y umartymi sa, bo nie
dobrze

S. Bernard:
Lib: 1. de
Confidenc-
tione.

Jacobus
de Valen-
tia, in Pia-
113.

Grzesni-
cy sa bat-
wanami
nie umi-
dobrze

dobrego czynić nie mogą. Jako martwi y umarli grzesznicy
chwalić nie mogą Pana Boga mówić w domniemych słowach: Non
ergo gentiles, & peccatores, qui sunt mortui, & inepti ad bene
agendum laudabunt te Domine. Tnie grzesznicy, którzy (a jako
umarli, y nieposobni do czynienia dobrze, będą cię chwalić Panie.
Czym dacie znać, że ludźmi grzeszcy y sercá zaciemniającymi
ni równymy trupom martwym bez dusze: ná co pozwalacie do
stątecznie/ teżelidy kto drugiego punktu/ to jest bálwochwal-
stwa nie przyznawał grzesznikom/ y w nich go nie upatrował/
niechże y o tym upewniony będziecie/ nauki Hieronyma S: Quia
cunq; vitia habemus, & quocunq; peccata, tot recenses habemus
Deos. Iratus sum, iram mihi Deus est. Vidi mulierem, & con-
cupivi, libido mihi Deus est. Vnusquisq; enim quod cupit, &
veneratur, hoc illi Deus est. Ktorekalwiek wyszeptamy, y co-
kolwiek grzechow, tylamamy nowych Bogow. Rozpatwałem sie, gniew
moim Bógiem jest. Obaczyłem niewiastę, y pożądałem jej, lubie-
żność mi Bógiem. Każdy albowiem z osobną, czego pożąda, y z
czym sie wdaje, to iemu Bógiem jest.

S. Hierony
in Psal: 80.

Ma czo-
wiek
grzechy
za Bogow.

Otoż przy wielu brzech/światach zaciemniając serce y ten sie
władze/ iż cztowiat bálwochwalca zezłacie/ i parzym grzechowym
bálwanow oddając cześć/ im podobnym sie, tate mój czynię/ i
ciwofy zmysły bywa obumartym trupem. Poślewie z nim z
Pamięcią sobie/ iako postępował ni goy Bóg z synem swoim
Joz: f: tem/ chcąc go zadržym/ i y zadržwać przy bálwochwal-
stwie/ co z historyy S: Jana Damascana tu przynosi.

S. Joan:
Damascē
in Visis SS
die 27. No-
vembriis.

Ołec Io-
zefatowi,
Synowi,
nie dat
wiedzieć
yżonych.

Awentu król Indyjski mając syna Joz: f: ta/ i tak mu wys-
chowanie dawał. Uprzód/ iako królowi zawi pozwał wcz-
sow/ bálwetow/ stroiom/ tancow/ krotosil. Komovercy z ro-
wesółych: a to były pierwsze wlezy ná przymianie w błędach/
Nłodziencá dobrego. Powore zako al sarawie Dworzanom
rozmow przy królewiczu/ o mizery y swolac/ o vtrapienia/ o
chorobach/ o vboświe. o smierci/ o krotkości życia: y tak chciał
go vczynić/ y bálwochwalca/ y bálmanem: Já ordy nusem tes-
dnat Bógiem/ y za taksá Duchá S: gdy królowi z Jozefat ná

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników. 153

lony wylezdzal/ zabieśli mu w drogę/ łatwujny prośac stąrzy/
chorzy/ wbozdy/ Frory b gby zafłanac studzy tłumili aby ich
nie widział Krolewicz/ on glos ich żebracti/ y płacziwy slyšac/
kazał sie im zbliżyć do siebie/ y patrząc na kálitwo ich/ na wlos-
minosc/ na alepore/ na ściorość/ na nigość/ wstret sobie tym wczy-
nił od swiatá/ y tego marnośći/ wagařdłł pieściorami oblu-
dnym wygod/ y bezesćia nieślategnego/ przyłał wtóre swietá/
y świate na náuťe/ często światec Barlaama Pustelnika/ Ktory
pod preterrami i Merkand/ aloo kupca z drogicmi Kleynotami
nawie zaiac Krolewica/ drogi Kleynot wiary swietey ofiaro-
wał temu.

Barlaa
Pustelni-
ka kócept

Takéi własníc y rá niecnocliwa Márta zafłanalość serca
obłudnie z grzesznikami postępute jóbte/ zafłaniłac im y odbiez-
tác zn y w/ chymie ofłacowch w bład amierci wieczney
w wiodłá/ y wó mow młeczy umarłych poligyla: y choćiaś
powiercił słowá/ wó mow młeczy je prześńicy żyia/ iednak dus-
sach iuż ciupam potet i pót. e zyma Hořlienni/ takó dowodzi
Złotyjst. Quia uisus a uisitat, quia manibus contrectat
quia oculis uisitat, & audit auribus, officijs ceteris membrorum
talis uiuit, uisente n putas! uiuit, sed corpus eius, mortua est
autem anima eius: mortuum est, quod melius est: uiuit habita-
culum, mortuus est habitator. Ze człowiek chodzi, rękami tka,
oczyma patrzy, ušami slyšy, y wšyškimi członkami żywość swiad-
czy, rozumieć ze żyie! żyie, ale ciało jego. ale umarta duša jego: V-
marło to, co ieś lepszego: żyie mieszkanie, ale gospodarz umart. Zeby
przećie ten Doktor Swietey rozumu słabšego ludźiem/ náuťi
tey/ takas nie poteta do zrozumienia nie podał: dla lepszey ins-
formacyey/ takó załožyl Quęstya/ na pomianonymi mieřcu.

S. August
serm: 28.:
de Verbis
Apostoli.

Choćiaś
ciało ży-
ie, moze
duša nie
żyć.

Quomodo cum uiuat corpus, mortua est anima, cum cor-
pus non uiueret nisi uiuificatum ab anima? Quomodo ergo
mortua est anima, de qua uiuit corpus? Iako to gdy żyie ciało
ma bydź umarta duša, kiedy ciało żyć nie może, chyba ożwio-
ne od duše? takze tedy umarta ieś duša, kiedy iue ciało? Cšego
im zaraz ná świecec rozumow przynosi slucya tey trudno

S. Aug:
ibidem.

*Śmierć
dusze, i. a.
ka bywa?
y kiedy.*

ści. Audi ergo, & discere: de anima Deus uiuificat corpus ipsam autem animam uiuificat de seipso. Vita ergo corporis anima est, vita animæ Deus est. Moritur corpus cum recedit anima: moritur ergo anima si recedit Deus. *Stuchaj tedy, a nauce się: Dusza Bog ożywia ciało, a duszę sam ożywia przez samego siebie. Żywotem tedy ciała, dusza jest, a żywotem dusze Pan Bog jest. Umiera ciało kiedy odchodzi dusza, przeto też umiera dusza gdy iży Bog odstępnie.*

*S. Aug: Lib
de definit:
Animæ.*

Nie domyślay się tego na mnie porozumienia Czytelniku Dważny/abym tu miał pisać o śmierci Dusze człowieka grzesnego/ wymować tey niesmiertelności/ z Sadduceyczykami/ y wiela insym/ nie przyznawać immortalitatem duszom ludzkim: Przyznata że dusze nasze niesmiertelne są/ y wiecznie żyć będą/ ale bo w niebie/ albo w piekle/ y na to podpisać się Augustyną S: Rowy: Anima est substantia creata, inuisibilis, incorporea, immortalis, Deo simillima, imaginem habens Creatoris. *Dusza jest istność stworzona, nie widzialna, bez ciała, niesmiertelna, Bogu podobna, mająca wyobrażenie Stworcy (wosego). Nie umierała tak dusze ludzkie/ iako insze zwierząt/ ptaków/ y bydlat/ ale tylko gdy w ciełe została pada na nich ex corruptione peccati śmierć* Moraliter iako wca Teologowie/ y mogą się ludzie na duszach zwać umartwymi tak iako S: Bruno Karcuzyan naucza: Anima dormit, immo quasi mortua iacet, quæ negligens, & desidiosa est, & nil boni operatur. *Dusza spi, y iako umarta leży, która niedbata, y gnuśna jest, y nic dobrego nie czyni. Toż twierdzi y Chryzostom S: In peccatis miseram vitam agentes, nil a mortuis differunt, cum sint illis multo deteriores. W grzechach nasze dzny żywot prowadząc, nie się od umartwych nie różni, y jeszcze są nad nich gorszymi, y podleżymy ludzi zakamiatego serca.*

*Dusza ludz
ka jest
niesmier
telna.*

*S. Bruno
serm: de
Confessori
bus,*

*S. Chryso:
Homil: 28.
in Matthe:*

*Genes:
Cap: 2.*

Gorowa tam śmierć niedzney Dusze/ kedy grzech smiertelny gości/ iako sam Pan Bog Adamowi powiedział: In quacunque de comederis ex eo morte morieris. *Ktoregokolwiek dnia pożywać będziesz fruktu zakazanego śmiercią umrzesz. Nie umarł Adam na ciełe/ toć względem dusze obumierać musiał: żył po prze-*

Pob
prze
to na
Sa S
am.
Pror
zgrze
Zapł
chor
dnat
grze
bes q
zysk

okazy
wier
traca
ktory
co tr
dzi H
Videb
pacz
gladi
corpo
ie, toz
dzac

Boż
ca na
dziłby
dzi y c
mar
nem/
gorze
traw

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników 155

przestępstw więcej niż dziewiećset lat/ toć był nie umarli tylko
to na duszy: o ktorey śmierci gęste są w Piśmie S: sentencye.

Sa Salomon 11 i adrego: Homo per peccatum occidit animā su-

am. Człowiek przez grzech zabija duszę swoją. Sa Ezechiel 18

Prorok: Anima quæ peccauerit ipsa morietur. Dusza która
zgrzeszy sama umrze. Sa y Pāvła S: Stipendium peccati, mors

Zapłata grzechu śmierć. Prawda to istota/ bo chociaż powterza-
chowanie na pozor głowiek są iadzy ciałem je żyje/ stryćie też

dną na duszy umarłym jest trupem. Czego y Anioł dowodził
grzesznikowi/ owymi słowami: Scio opera tua, quia nomen ha-

bes quod viuas & mortuus es. Wiem sprawy twoje, że masz imię iż
żył, a tyś już umarł.

Kojne do śmierci względem ciała namiętna siel y narażają
okazy/ choroby/ maligny/ gora żł/ paraliż/ apopleksye/ po-

wietrza/ zarazy/ rany/ rozstrzasy/ picury: do zguby zaś/ y za-

trącenia dusze iedną tylko trucizną jest/ to jest śmiertelny grzech
ktorym przeklęty Czart nie naruszył ciała/ iako ow piorun

co truszy jelażo bez naruszenia pochew/ orşe zabija. Co twiera
dł Hieronymus de Lanuza. Prorok iadac słowa Ewangeliey owe:

Videbam ianiam, sicut fulgur ē calo cadentem. Widać iadac
światła/ iako błyskawice z nieba spadającego. Quod fulmen in

gradine i iadca vagina. hoc demon per peccatum in anima illaso
corpore. Czego piorun iad z lazem nie naruszył pochw dokaza

ie, toż Czart przez grzech śmiertelny w duszy sprawuje nie sako-
dzac ciała.

Jakas to śmierć bez skonania dusz ludzkich/ iaka to nie-
szczęsna extasis zmysłow nie pozabierawşy ciała/ frogo pamiata-

ca nad duszą: Miarulac się z powierzhowney zerkawości są-
dżby nie teden je grzesznik żyje bontie zawartocz/ iedne cho-

dzi y gnie/ y inşe Vitalitatis munia odprawuje/ iedne nie leży na
maraci/ ani w grobie/ iedne go funeralnym nie pokryto cał-

nem/ iedne brzydkiego robactwa trupem nie pascie. Ale tym
gorzej/ bo wstawniczny remorsus conscientie tego wnatrzności

traw/ omarzymi oczyma wiele widzac do grzechu nie ma-
jąc

Sapien: 16

Ezech:

Cap: 18.

Roman:

Cap: 6.

Apocal.

Cap: 3.

Czart

grzech

iak piorun

nie dusze

poraz

Hieronyj

de Lanuz

Homil: 28

zaróżliwych przysposobia obiektów: y lepiej żeby całe trupem polegi/ boć umarli albo na marach/ albo w grobie położony/ nie wzruszony też do popelnienia niecnos/ a on w grob złości przez siebie samego wepchniony/ wielkim Pamiętaniem nieprawości przywołony/ w żywym ciele obumarli zachowanie dusze/ na zguba wleczna.

Wiele
grzešne-
go dusz
i tak wgro-
bie.

S: Ambro:
Lib: 2.
de Cain &
Abel. Ca.
2.

Seneca E-
pist: 55. ad
Lucillum.

Servulus
iż, iak
umarli.
Psalm: 87.

S: Chryso-
stomus.

Lepiej nad innych stan ten opłakany martwych iakoby bez
dusze grzešników wyrażit Ambrozy S: taka tego czyniac deli-
neacya: Impij etiam si videantur vivere, miseriores tamen sunt
omnibus mortuis, carnem suam sicut tumulum circumferen-
tes, cui infelicem infoderunt animam suam: quid enim aliud
est aliud, quam sepulta, quæ intra humum voluitur, & terrena
avaritiæ cupiditatibus, cæterisq; vitijs includitur, vt gratiæ ca-
lestis auram spirare non possit. Niezbożni choć iasz się zda że ży-
ją, są jednak nędzniejszymi nad wszystkich umarłych, ciato swoje iak-
ko grob nosząc, w którym nieszczęśliwa zagrzebli duszę swoją. coż al-
bowiem jest innego, jeżeli nie pogrzebienie dusze iakoby w ziemi, w tak-
komstwie chciwym, y w innych występkach iey zagrzebienie, ażeby tak-
ski niebieskiej wiatr iey niedochodził ożywiacy. Słusz ybyle nale-
żyte zaPamiętaliym grzešnikom Seneki mądrego zdanie. Który mi-
rac Servulum Vacciam człowieka na wszystkie złości/ gotowego
nieczystego/ łakomego/ a z tym wszystkim nie ludzkiego/ y sta-
wego/ ile razy trąsilo mu się przechodzić mimo Pałac tego/ albo
mteškanie/ mawiał do przytomnych że słowa Vaccia hic situs
est viuis sepultus. Wskazy tu położony jest żywo zagrzebiony.
Boć nie inaczej o grzešnikach powiedział Psalmista: Sicut
vulnerati dormientes in sepulchris quorum non es memor am-
plius. Iako xranioni którzy śpią w grobach, na których więcej nie pa-
miętasz. Coż y nam wszystkim rozumieć y mowić się godzi/ a
łakomych/ pysnych/ zazdrościwych/ nieczystych/ leniwych grze-
šnikach: Hic situs est, viuis sepultus. Tu położony, żywo za-
grzebiony.

Śmierć to nie życie/ Pady grzechami też prześadowane
sumnienie/ iako Chryzostom S: dowodzi Questya takowa o Ray-
mie

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników 157

mie/y Abli/redzemyd bráci pytać: Quis est qui mala pati-
tur, occidens, an occisus? Kto jest, co więcej cierpi z tego, czyli
zabójca, czyli zabity Abel? Ta co zaraz tã dale odpowiedź: Manife-
stum quod occidens. Oczwista rzecz że zabójca karm. A przys-
cyra tego jest tã. Nam occisus vsq; ad nostra tempora, in o-
re omni. m. decantatur, & predicatur, & coronatur, ut veritatis
primus testis: sed qui occidebat, etiam tunc vitam agebat misera
hiliorum, quam plus homo. Albowiem zabity Abel aż do na-
szych czasów, ustami wszystkich jest wystawiony, wyniesiony, y wwień-
czony, iako prania pierwszy świadek: ale Karm który zabójca był,
niedługo tam niedługo żywe prowadził nad wszystkich ludzi. W Pro-
sty nãce złożył Doktor/podał do wyrocznienia/je cięższą y
przeczyszcza test śmierć względem dusze grzeszników/ niżli
śmierć względem ciała sprawiedliwemu.

Nieże byś proba wietfa/y dokument: iśnienieśy tey praw-
dnie w następutacey Historcy Pisma S: gdzie Bzau Bratu
swolemu Jakobi i nie dobrze myśleć/y potajemny miałac ran-
kor przeemferi namu/choć z tym za zte oddać/ grozić się nã nie-
go/wyni trãł się z tym słowem: Veniet dies lucis Patris mei,
& occidam Jacob fratrem meum. Przydzie dzień pogrzebu Ojca
mego, y zabiję jakub Brata mego. Dosłyszãł tego Mãtka ich Rebe-
kã/y turbowãł się poczãł/ãżami się zalamy z żalu morila:
Cur viroq; orbabor filio in vno die! Czemuż z obudym synow o-
sierociãłã będe jednego dnia! Wzãł to prosię pilno Czytelniku
leżący! Ieden tylk mial zginać Jakub/gdyby do czego przy-
szlo/y gdyby Bzãemu potiodio się według myśli/y teźliby te-
żby w tym postuła przy mocney sile fortunã; a luj Mãtka po-
wiedãł je obudym a miancy pogrzebie mianie. Vtroq; orbabor fi-
lio in vno die. Aż tã na jednego był tãmgas. Czemuż narze-
ka obudym rãżami spodzierãłac się zguby: Dosłedi tey myśli/y
wzãł: Conceptum sicuti vczny Caietan Kãrdynał/ z Jak-
nu Dominikã S: y w Osobie jãkshier mãtka odpowiada: Vtro-
q; orbabor. Alio quidem, quia occidetur: altero, quia non erit
ibi vlti censor. Utinam postmodum, lednego bu zabity będzie;

Homil: 19
in Genes.

Smierć
dusze cięż-
sa niż
ciała

Genes:
Cap: 27.

Ezdu y id
kub: jako
rãżem
zginãł
mili.

Caietan:
Cardin: in

Genesi.

27.

drugiego, bo mi się iuż na nic nie przegodzi zabójca. Sądziła rozporna Matka nie mniej umarłym bydź na duszy zabójce/ i tak y na ciele zabitego syna. Czym dale się znać Cypriel ukowi pilnie mu/ że zaktamiali grzesznicy tak y Ezau Rebecce nie są poznać/ sobie/ ani żywliwej Marce Kościotomu S: Non erit mihi viui occisor: bo są tak umarli trupi. Naprowadza rozum/ y myśli nasze Chryzostom S: na vznéanie tej śmierci w grzesznie/ tak/ względem dusze/ ta sentencya: Non illam animam dicemus mortuam: cui insidet Diabolus, verberans, stimulans, mordens, calcitrans, nec illa horum quid uam sentit: Sed iacet exanimata, nec dolet, suis facultatibus spoliata. Ille quidem insubtat, hæc vero manet immobilis, nec sentiens quidem, nec aliter quam corpus a quo discessit. A takoz tej dusze nie osadziemy w martz: ktora Czart osiodlawszy, bite, slucze, lodzie, a ona nic nie

S. Chrysost
Hom. 6. in
2. Corinth.

Dusza nie
czuująca
praykro-
ści od
ezaria,
nie jest
żywa.

2. Reg.
Cap. 12.

Śmierci
syna ie-
dnego
David,
nie zdłu-
cie.

czwie tego? Ale lezy bez zmyslow, y nie zili sie wniwecz obroconal. Czart się z niego narzawa, a ona tak wyta sloi, nic nie czuąc tak y cialo martwe, gdy go odslapi dusza.

Dawiera w sobie/ o ciestosci śmierci głowieka na duszy/ assercyja Pisina wotego Zistorya/ ze dwoch aktow zabobnych Dawida eroła wynikająca. Pierwszy akt jest: goście Dawid wiozjac ze synaczek z Bers bey zroozony przycisniony choroba miał z cialka dzieciniego iefieze nie zagospozona dobrze wypuszcic dusze/ Wycozostim wroiedziony afektem/ postem/ y modlitwami o Pána Bogá arestowal z swiatem tym legnalsza sie dusze: De precatusq; est David Dominum pro paruulo, & ieiunauit David ieiunio. Prosit David Pána za dzieciatkiem, y poscit David nie iedząc. A gdy modlitwa tego nierospomożona dzieciną umarta/ przedko tej odjalował śmierci/ y takoby zapomniat: Surrexit ergo David de terra, & lotus, vnctusq; est: petiuitq; vt poneretur ei panem, & comedit. Wstal tedy Dawid z ziemie, y umywszy sie, y namazawszy olejkiem: prosit, aby mu polożono chleba, y iadł. Drugi akt żalobny Dawidow był: gdy sie dowiedzial o śmierci syna/ nieżygliwego sobie Absalona/ długi czas nie mogąc się w tocz w żalu plakat go serdecznie chodząc/ y mówiac: Fili mi Absalon

Pob
salon
Synu
za cie
Daw
tosa t
za ok
ni na
neida
fleuie
plaka
przyn
żalu/
żalem
obmy

na du
Przyj
sne fa
bystr
strun
bus l
A do
dusze
mow
nad g
sie ty
obacz
ich w
fjeze
marł
toniu
rium
y nie
znic

Pobudki do ratowania zalkamiaych grzesznikow 159

salon: Absalon fili mi. Quis mihi tribuat ut ego moriar pro te
Synu moy Absalonie: Absalonie synu moy. Ktozby mi dat aby m ja umart
za ciebie. Bardziej zalowal Absalona ktory nie dobrze myslal
Dawidowi/ nizli nieminney dsiecziny/ ktora byla niebaczna smierc
kosa tako dopiero z ziemi wynikalacy podcielal kwiatek. Coz
za okazya mniejszego tam/ a tu wiekszego zaluz: Wiadomo czy
m nauka madra Grzegorz S: Papiez: luffe fleuit filium par-
tidam, quialium paruulum, quia sciebat non peccasse, non
fleuit. Stusnie plakat Syna Oycoboyce, ktory in tego malenkiego nie
plakat, wiedzac ze bez grzechu umart. Bo znagnieysza skode
przynosjaca smierc dusze/ y wtrata wleczna/ wieksza podate do
zalu/ y litosci materya/ niz wzgledem ciata smierci po ktorey
zalam zabrutkane serce/ moze trocha tylko wylanych lez z oczu/
obmyre bydz.

Zyla zakamtali grzesznicy co sie tyce ciata/ ale obumierata
na duszach odkupionych krwia Nayswietniejszego Odkupiciela
krzyzowanego/ trupami padala z Abs lonem/ gdzie ich nieszcze
sne fatum zada/ nie kropel/ padalacych drobno z oczu lez/ ale
bystro wynikalacych/ z potokow serdeczney litosci/ oczekiw
strumieni/ tako sie domyslit Bazyl S: Peccatum implacabili-
tus lamentis dignum. Grzech nieublaganych lamentow godzien.
A dopieroz zaraзлиwa smierc/ ktora tuz/ tuz nastapiac za grzech
dusze do wlecznego wtraca wpadku: Stipendium peccati mors.
mowi Pawel/ S: Nachyl sie teszcze lepley Cytelniku ochotny
nad grob y/ pomurzonych wzakamtalosci grzesznikow/ przypatrz
sie tym pogrzebiencom/ tako bez zmyslow leza/ y bez pamieci/
obacz tako/ Multitudo eius per gyrum sepulchri eius. Wielko-
sc ich w okolo groby ich: mowi Ezechiel Prorok. Gdziec zara-
z przed grobem na marach lezacego wzgledem dusze tuz w
marlego wystawiz czlowieka/ takley mowy aparamentem/ An-
tonius de Torquemado, w Rsziedze nazwany Floridum Virida-
rium, Mlodzian niektorzy nazwyzajony do cielesnych niecnos-
y nieczystymi mys'ami zaprzaczone serce majacy / zmowit sie
z niektora Osoba ze na pewna godzina w nocy mial do niej przy-
jdz

Smierci
Absalona
z tego za-
luie Da-
wid.

S. Gregori:
Papa.

Absalom
na duszy
umarty.

S. Basilus
Magn: Ho-
mil: de
Marty: Ju-
litta.

Ezechi:
Cap: 3.

Antonius
de Torque
mado. Pag
233. Cap:
13.

Pogrze-
bu widze
nie dzi-
nne, na
duży obu
marłego
człowie-
ka.

S. Augst:
ferm: 13.
de Martyri
bus.

na wykopanie zamieszko przetletrych/ y gdy tuż cwańska zora
miałą przysięporożcie noczyna/ wybrał się w pociemku z domu
wretem drogę/ gdzie jeden młotacz posciot obaczył otwarty. y
slyszac w nim pogrzebowe splewante iakoby w dzień zadusiny z
umarłych/ zdumiewałac się temu wspiął do niego/ aż obaczył
ścienne ściany czarna pokryte żaloba/ żałomnikom widzi/ y
splewających w gile/ na grobku posciota widzi katarakt wyta
niony y trumie na nim woloso otoczona ścieżkami/ y do młotacz
się wlece temu pogrzebowi nocnemu/ y chąc niedługo czy bi
przysięgnął do niego/ z onych żałomnikom pytając/ czy to po
grzeb żałogocze/ a młotaczayne w rece/ aż żałomnik młot
niac Młotacz z onych/ młotaczem/ y przysięgnął tego
czaręgo d tego. Żałomnik ty on czerwiec z onych odpowiadając
rządzący temleznając z onych młotaczem trafił na młotacz przysięgnął
go/ czuac się przysięgnął y młotacz się po sobie że też go chodził
pytał inny/ z onych kłutu/ kłoty tak młotaczem przysięgnął iako
piękny iako/ młotaczem. Ty testes cos omart, za cie
ble/ y za dużem młotaczem młotaczem młotaczem. Tak do
pięro owo Młotaczem, z onych kłoty. ego młotaczem od tego w
czynku/ to ożumiał się sigo/ze samy an. i z młotaczem na tego
duża/ tuż była obumart/ z onych kłoty. ego młotaczem młotaczem
pocieszęego je to tam byli w C. baci. Żałomnikom An ożumis
zefant od Pana Łoga na tam tam wape czerwiec grzebnego
pogrzeb.

Jeſt ū tēdora do podobieństwa/ boć ta Auguſtina Sro-
rego przed oczy ſtawiającąa ora: De vita interioꝝ corpus
& animam? An bulant pedes, intelligo corpus vivere. Sed
quò ambulat? Ad adulterium, ergo mortua eſt anima. O *życie*
przemijało, y duszę Chodząca ergo rozumiem ze ciała żyje. Ale co
każ chodzą? do cudzołóstwa, przetoż, *marła jest dusza.* Potro-
rey illacyey/ czyni probe dalszą dyſkurs. ſiołego ten Swięty: Si
enim veraciſſima ſcriptura dixit: Mortua eſt vidua quæ in delici-
js vivit, cum multum interſit, inter delicias. & adulterium, quo
modo poteſt anima quæ in delicijs a. *ortua videtur, in adulterio*

Vines

Pobud
viuere:
wrosko
fo, a c.
toftwie
& anim
menda
proban
tutur, c
dzizie
ze rego
re klas
śle na
je la ro
n. 11.
lar 3.
moxe
37. 2
te co
§ 13.
notat
la. fm
duq.
na. 12
nie g
duia 3
obata
Augu
bancu
cy fie
práw
wáng
bat, 1

161

Wroster
Bach du-
ßa vme-
rälz

Sapientia.
Cap: 1.

Zuzana,
grzech
poczytała
za
śmierć,

Daniel:
Cap: 13.

S. August:
Lib: de De
cē plagis.

Lucæ.
Cap: 8.

Figura
obu nar-
tey dusze.

S. Ambrosi
us Lib. 6.
in Lucan

Lucr.
Cap. 16.

Bogacza,
smierci
dwojaka.

S. The
Aquini in
Catena Au
rea in Lu
ca Cap. 16

Lucr. Cap.
15.

Theophil.
in Lucan

mieszkał, ale w grobach. Nad, nie wielki. Ktorego sepleyby sa
dziej umarlým niŝ żywym/ bo z umarlými trupami w grobach by
ty zabawy tego/ moze miec typum albo obraz grzesznego czo
wieka/ dla niecier/ y zbrodni/ na duszy obumarłego/ bo dusza to
go od Czarci opánowana/ w żywym ciele tak w grobie leży/ mowi
Ambrosy S: Talium animæ in quibusdam habitare videntur se
pulturis peccatorum: quid enim sunt corpora peccatorum, nisi
quedam defunctorum sepulchra. Taki ch dusze w niektórych zda
da sie mieszkac grobach grzechow: coŝ albow em sa niewiernych cia
ta, ieżeli nie groby umarlých. L za tedy tam martwe dusze
gdzie czerstwa grzechow moc/ y iadowna truciŝna żyie.

Dawna jest o tym assekuracya w Ewangeliu/ gdzie na
pisano o smierci zapamietalego w zbrodniach bogacza/ Mortu
us est dives. Umart bogacz. Ktora nie ŝ zupla rozumu moiego
wladza do smierci dusz grzesnikow stosuje/ ale Antelŝka moc
w náuce/ wielkiego Teologa Tomasa S: z Aquinu/ Ktory w
bogazu/ dwojaka osadzil byci smierci: iedne wzglodem dusze/ a
druga wzglodem ciata/ o czym te ŝa słowa tego: Mortuus qui
dem est tunc corpore, sed erat illi ante ani na mortuus: nil enim
agebat ex operibus animæ: nam totus fervor eius, qui provenit
ex dilectione proximi, expiravit, & erat corpore defuncto de
functor. Umart byl wprawdzie w ten czas na cieie bogacz, ale ie
ŝacze przed tym umarta w nim byla dusza tego: nie albowie nie czynil
dobrze co sie tyce dusze: bo wŝyŝka chet tego, ktora pochodzi z mi
losci bliźniego zniknela byla, y byl nad ciato umarte, bardziey na du
szy smiercia umorzony. Co nie od rzeczy napisal ten Swiaty Do
Ktor/ bo y zy zliwy Ociec senna marnotrawnego wazajacy żyetel
nie inaczey osadzil/ tylko tak ze tuŝ byl umart w rozpustach swia
tomych/ y to bratu tego starszemu a synowi swiatemu powiedal:
Frater tuus mortuus erat. Brat twoy umart byl. Jakze to byci
moglo/ Kiedy ow marnotrawca chodzil/ y umiat straciŝŝ
wŝyŝko tracić do domu: Twierdzi Rodzic: Filius meus mor
tuus erat. A zaŝ to umarli chodza: albo Kiedy chca powŝtana
y ożyia: wperwia wŝony Theophilactus, ze umart byl/ nie na
cieie

Pobu lkiłdo, ratowania zakamiatych grzesznikow 163

ciele/ ale ni duszy: Quantum ergo ad vitiorum conditionem, mortuus fuerat desperatus. Co se tyż wstępku jego, umarł był bez nadziei dalszej życia. Kiedy między rozpustną trzódą biały płci gościł/ Kiedy z lubieżnym konwersuiac Osobami wesoły zbytnie żaywał krotosile: Mortuus erat. Kiedy przy zbytkach pić i taniec/ przelany mi trunkami słentami płakał dożyć wilgo- tne wsta/ w ten czas mizerna dusze na śmierzć zatapiał: Mortuus erat. Kiedy mow nieprzystoynych słowami/ bliźnich gorzył/ y pślował/ Kiedy mierzadnicom iż testamentem legował/ substansy/ y wśytko co miał: Mortuus erat. Był umarłym na duszy.

Wiecey nie bawcie Cytelnika pilnie; o nad iedną syną marną notrawnego osoba/ gdy Prorok Daa wiecey potazuje tri pow: Nec est finis cadaverum eius. Nie masz końca trupow jego. Gwałt tych umarłych na duszach test/ y nic częstszego/ tak chyżo przed ludzkie nie zachodzi oczy/ iako funeralne akty/ grzesznikow zakamiatych umierających na duszach: ktorzy iako slepi bez oczu/ y zmyślow/ władnac nie mogac sōba/ mizernie wpadają: Palpauimus sicut ex i pariterem, & quasi absq; oculis attraximus. Impegimus meridie quasi in tenebris, in caliginosis quasi mortui. Macaliśmy ściany iako slepi, a iako bez oczu tykaliśmy sie. Potykali, śmy sie w południe iako w ciemni, w mroku iako umarli. To powieść Izaiasz i Proroka/ za ktorego czasow niedźmi grzesznicy byli iako by nie żywi: in caliginosis quasi mortui: w mroku iako umarli. Miedzy tymi zaś trupami kładzie sie y ow Ewangeliczny Wia- tor albo podroiny/ nieś zeszciem swoimi grzesznikow zakamiat- lych śmiertelny na duszy przypadek wyrażający/ ktory gdy z Je- ruzalem siedł do Jerycha wpadł zboycom w ręce/ ktorzy go o- darszy ze wśytkiego co miał/ ubili/ poranili/ y na drodze już na- puł umarłego odesli: Despoliauerunt eum, & plagis impositis abierunt, se n illo r lieto. Domyślił sie/ y dorozumił tego Ambroży Swiet co to był za człowiek/ na ktorego to padł opis: ny przypadek/ y m wi że to był Adam pierwszy nasz Rodzic: De Paradiso, hoc est de Hierusalem illa celestie iectus Adam praua- ticationis prolapsione descendit. Z Raiuto iest z Jeruzalem nie- blesties

a D. Tho-
ma in Lu-
cam.

Syn marny
notrawny
umarły
na duszy

Nahum.
Cap: 3.

Izaiasz, Cap
39.

Pielgrzy
od zboy-
com odar-
ty był Adam

Lucas,
Cap: 10.

S. Ambro-
zjusz Episto-
la ad Luc

Człci
zbojcy. sa

Roman:
Cap: 5.

Zyiac, id
ko w dro-
dze ieste-
śmy.

S. Grego:
Papa. Ho:
11. in Eua:

bieſkiego wyrzucony Adam przeſteptwa poſiżnieniem ſie ſtabi.
Trąſił na terror/ y zaboycow/ ná czártoſ przetle-ych/ ktorzy
gdy ſtaty niewinnoſci odárſzy zranili/ y odbiejei ná polu umára-
tego: Qui ſunt iſti latrones niſi Angeli noctis, atq; tenebrarum?
Ktorzy to ſa ci zbojcy, iczeli nie Aniołowie. śmieszni? rderzyli
mocno ná Adama/ bá y on ſam ná nich dobrowolnie nápadł/
gdy zgrzeſzył: Vbi in ſaculana peccata deſ. exit, in idit in latro-
nes. Dali mu ſie znać/ y upuł umárłego odech/ gdy go ná duſzy
zamerdowali/ nie nie tyłtacił ciła: o czym znákomita ieſt y od
Páwła S. mániſteſtacya: Per vnuni hominem peccatum in hũc
mundum intrauit, & per peccatum mors: & ita in omnes homi-
nes mors pertransiit. Przez jednego człowieka grzech na ten ſwiát
wſzedł, & przez grzech śmierć y tak na wſzyſkich ludzi śmierć prze-
ſzła. Przetoż żyłemy/ nie żyłac gdy nas tá nielitoſciwa Párta
to ieſt śmierć grzechowa poraſa plaga w pierwſzym záraz ná
ſwolecie potkaniu.

Ante raz nam podobney cierpieć ſie doſtátie nieſzczéſliwoſ-
ści/ bo ná drogách dozeſtego życia zbojcy piciełni czátuta/ áby
nas odárſzy/ y zámorzyli ná duſzy/ teſteſmy ná drodze/ pielgrzy-
mujemy do niebá: In preſenti vita quali in via ſumus, qua ad
patriam pergitur. Maligni autem ſpiritus iter noſtrum quali qui-
dam latroneuli obſident. W ninieyſzym życiu iáko w drodze ieſte-
śmy/ kora do O. czyni idziemy. Nieczpici zás Duchowie drogę náſz-
iáko niektórzy zbojcy zaſtopia. Nie każdy ich zmyćiajyc umie/
nie każdy ſie im oprze/ á zácym tej muſi od nich zmyćiajony ná-
puł obumárſzy ná duſzy/ upadnąć y li trupeim legnać. Vivere
quidem videntur in corpore, ſed non oriur probanter in corde.
Zás ſie te żyia ciátłemiale ſa obumárli ná ſercu. S: Auguſtyo napisał.

Zaliſ ſie y Anzelm S: ni to egolocanie/ ná nieſpodziáne
złunienie/ ná nieſzczéſliwe obnaſzenie/ zátamiálych grzechów
od Czárta/ owa mecytacya. O durus & durior caſus! Heu! quid
perdidit homo, & quid inuenit! Perdidit Beatitudinem ad
quam factus eſt, & inuenit mortem, ad quam factus non eſt.
Hodie venimus á patria, in exilium, á viſione ad excitationem, á
iucun;

Pob
iucun
cond
O dieſt
áco z
znalaz
Oczy
telnoſci
ciſka
trzen
terſe
umár
tuſ i
umár
in mo
my tu
lono.
qui in
graua
niecno
tany le
ká/ De
dopiero
umár
márty
widoſ
wam/
De iu
bus q
quide
ſibilis
rebatu
ká wd
ká Ko

Pobudki dorátowania zákámiálych grzesznikow.

iucunditate immortalitatis, ad corruptionem mortis: misera conditio, gravis dolor, graue damnum, grave tormentum! O cieśki, nad ciężkimi przypadek! Niesłotyś! co stracił człowieka, aco znalazł! Stracił błogostánowieństwo do którego stworzony jest, a znalazł śmierć do której stworzony nie jest. Dźsiay idziemy do Oyczyzny ná wygnánie, od widzenia do ślepoty, od wiechy nieśmierćelności, do skáżytelności śmierci: Nedzny náś stan, przykry žal, cieśka škoda, nieznosne dreczenie!

Do rozważania wleśbego tej duszney śmierci/ do przypátyzenia sie tej znáczniejszyego/ záchodźi przed rozumne oczy koncesekt pogrzelionego Lázarza: Lazarus mortuus est. Lázare umárt. w którym już dni cztery w grobie położony/ kámieniem łuz iawalonym/ Doktorowie Świeci pokazują nam ná duszy obumártłego grzesznika: tak Augustyn S. Accipimus Lazarum in monumento, animam terrenis peccatis obrutam. Rozumiemy tu przez Lázarza w grobie, duszę ziemskimi grzechami przywálona. Tak y S. Grzegorz Papież: sepulturae aggere premitur, qui in perpetracione nequitiae, etiam vsu cōsuetudinis pressus gravatur. Pogrzebienia wálém przystóczony bywá, kto w popełnieniu niecnót, nátygiem wezwyczáienia się do złości przyćśniony, y obciáżony leży. Tej śmierci duszney postáwe prezentuje káiążeca Cora ká/ Domine filia mea modò defuncta est. Pánie corká moia dopiero skonáta y martwy ciałem/ pod bláda cera/ żywe dusze obumártley w grzechách wystáwia kolory. Tegoż y tedy nák w martły w Miescie Tálm dowodził scena albo komedya śmierci/ widok upadku przez trzech dusznego czyniacy. Cze° sie dorozúteo wóm/3 wyśladu Augustyna S: z tych tego słow násteputacych: De iuvene illo resuscitato gavisus est mater vidua: de hominibus quotidie in spiritu resuscitatis gaudet Mater Ecclesia. Ille quidem mortuus erat corpore: illi autem mēte. Illius mors visibilis, visibiliter plangebatur. illorū mors invisibilis. nec quarebatur, nec videbatur. Z młodziáná wskrzeszonego umiesliłá się Má ká wdowá: z ludzi codziennie ná dusách wskrzeszonych weseli się Má. ká Kościół S. Tým ten był umárt ná cieles oni zás ná duszy. Týmtego

151

S. Anselmus in
Mediocris

Lázare
Śmierć,
grzesznika
znaczy.

Ioan: Cap:
14

S. August:
Lib: 140
Quaestio: 3

S. Gregor:
Papa.

M. Anthz:
Cap: 9.

Lucz.
Cap. 7.

S. Augst.
serm. 44.
de Verbis,
Dni,

oczyniwszy śmierci, płakano oczywiście onych zaś śmierci okiem nie-
widzianey, y nie widziano, y nie uważano. Stosuje się do tego y
koment Ambrożego S. tak: Quid enim aliud, nisi quasi in
quodam feretro, hoc est supremi funeris instrumento, iace-
mus exanimis. Coż albowiem inszego, tylko to, że iakoby na ma-
rách, to jest na pogrzebowym kátáálku leżemy bez dusze! Cum vel
ignis in modica cupiditatis exaltuat, vel frigidus humor ex-
undat: vel pigra quadam terreni corporis habitudine vigor
hebetatur animorum. Kiedy albo ogień zbytaczney pożadliwości
zarzy się, albo chłodna wilgotność wybucha: albo nieiaka gnuśna
skazytelnego skłonnościa ciata, czerstwość tepieie umysłów, y kiedy
ślabieie. To wtedy iuż bywa gotowa śmierć dusze.

S. Ambros
Epist. Lib.
5. Comen-
t. in Loca.

Dźwignij się sercem obumarli grzeszniku/ postrzeż się co
wskół/ weź to w uwagę/ refleksy się na to/ że cie okrutna śmierć
za gardło chwytá/ że cie bez baczości/ zámorzyć wásknie ná dus-
zę! Surge qui dormis, & exurge a mortuis & illuminabit te
Christus! Wstáń ty co śpiś, y powstań od umarłych, á oświeci cie
Chrystus. Wola Paweł S. wyrwy własną duszę z rók śmierci!
nte dopuszczay tey trupem leżec/ w czerstwo żyjącym ciecie! Zdo-
badź się ná taką rekolekcyá zakańcáły grzeszniku/ iáka niegdý
w pokutującym Dawidzie krolu byłá/ ktery wpatrzywóży/ że nie
dobrze okolo dusze jego/ w tym postrzegłszy się mowil. Persecu-
tus est inimicus animæ meæ: humiliavit in terra vitā me-
am. Collocavit me in obsecris sicut mortuos saculi: & anxia-
tus est super me spiritus meus, in me turbatum est cor meum.
Prześládowná nieprzyjaciel duszę moję: poniżył ná ziemi żywót moj.
Posádził mnie w ciemnych miejscách, iáko zdanńá pomarłych, y zjé-
sował się o mnie duch mój: serce moje we mnie się śmwożyło. Co rze-
telniey, ięszce wynurza wżony Teodoret Biskup Cyrenski: Nil
differo a mortuo in tenebris ceteris, cum exaltus sim, & in
desertis locis degere coactus sim. Nic się nie różnię od umarłego
w ciemnościách záttrzymanego, gdy wyniszczony ięsem, y w pustyń-
miejscách mieszkáć mnie przymuszęno: Co kiedy y iáko przýdalo
się Dawidowi opisáł. Iacobus de Valentia w ten sposób. Lamentus

Ad Ephes.
Cap. 5.

David
zgrzeszy-
wszy, miał
się zánar-
tęgo.

Psalm 144.

E. Theodo-
ret. Epist.
in Dial. m.

Pobudki do ratowania zakamiąłych grzeszników.

167

Iacobus de
Valentiam
Epiſt in
Pſals 142.

cus non ſolum humiliavit vitam meam in morte corporalem ſed etiā in morte peccati ſimul cum Diabolo. Nam colloca-
vit me in locis obſcuris inferni inter diabolos ſicut mortuos, ſcilicet ad mortem æternam deſtinatos: vt poſt mortem cor-
poris incurram mortem æternam animæ, & habitem cum di-
abolis in locis obſcuris inferni, in æternum. Nieprzyjacieli nie
tylko poniżył życie moje w śmierć ciała doczeſną, ale też w śmierć
grzechową razem z Diabłem. Albowiem poſadził mnie w mieſcących
ciemnych piekła między Diabłami, iako umarłemi, to ieſt, na śmierć
wieczną naznaczonemi: abym po śmierci ciała wpadł w śmierć wie-
czną duſze y żebym mieſkał z Czartami w mieſcących ciemnych piekiel-
nych na wieki.

Ach! Ach! nieſzczęſna zakamięłość ſercą na taką śmierć
nieodzionalowaną nigdy wie dzieſz człowiek! y iako go okrutnie
wtracaſz w grob piekielny na wieki. Graſuje ta ſalona Tyrano-
ka po wſyſtych granicach świata/ rzuca ſie y miota zapalczy-
wie na ludzi/ y tym ſilniey dokucza im/ czym oni powolniey pod-
iey kátowſkie poddawają ſie rece/ wiekſzey na ſobie podległych
używa mocy/ y ſmiertelnie ich zarażając na duſzach mordując y
trąci. Możeſz liſoſciwy Czytelniku rozmyſlać ſobie grzeſz-
kowi zguba/przypomnieć owe za czasow Jeremiaſza między lu-
dźmi jałgoſzczona plaga y możeſz tak nad nią z Protoſt. m nuć:
Foris interficit gladius; & domi mors ſimilis eſt. Na dworze
zabiła miecz: a w domu śmierć takież ieſt. Możeſz Oſobę biorąc na
ślebie poſkutuiącego człowieka weſtchnąć nad grzeſznikami: In
tenebris collocavit me, quali mortuos ſempiternos. W cię-
mnoſciach poſadził mnie iako umarłe wieczne.

Thren.
Cap: 1 in
Cap: 3.
Niektorze
zgrzeſzy-
wſzy 66.
grobach ſie
zamykali

Ludzie dobry rzadzacy ſie rozumem/ domyſlali ſie do
czego przywodzi grzech/ y w iaką śmierć nagła duſze wpro-
wadzą. Przetoż wiele było na świecie takich/ ktorzy po dopuſzczo-
niu ſie grzechom ſmiertelnych/ ſadząc ſie bydź umarłemi na du-
ſzach/ w grobach ſie zamykali. Tak był uczynił S. Jakub Puſtel-
nik po ſproſhnym grzechu/ y po zaboyſtwie/ gdy iako umarł na
wiele lat zamknął ſie w grobie. Tak uczynił y ow zbrodni pelen

Ex vita e-
ſus apud
ſurium.

Rozdział Osmy.

głowiek! o którym jest in Speculo magno exemplorum, który
wznowił za kasko Boża/ że był na duszy umarł/ na dziesięć dni/
czy na wtecey/ wszedł do grobu/ y tam zostać o przywrocenie
życia zbawionego duszy/prosił pokutować/ szczerze Pana Boga.

Henricus
Gelgrau
Doin. 15.
post Pent
cost.

Ośm. 29.
wey Cor.
u sprawil
pogrzeb.

S. Ambros
Ep: super
Lucam
Lib: 9.

Trojka
jest śmierć
doczesna

Przybywa/ y wchodzi do tego komputu ow Szlachetny
Młaz/ y bogoboyny/ który (iako Henricus Engiel grave docile-
su, ma w kazaniach) dowiedziawszy się że Córka tego ledyną w
tracając czystość Panteńska/ zgrzeszyła/ nie akt weselny/ iako po
spółcie takim czynia Rodzicy pod pretertem cnoty co przedzy y
domu ich zbawiać/ ale żalobny akt sprawił: kazał wszystkie w do-
mu swoim mieszkania pokryć żałoba/ pokoje/ izby czarny powlec
kierem/ y Córke żalobno ubrana w izbie która nayprzestrzeższą
była posadzić/ a doptero zaprosiwszy przyaciół wielu/ na ow nie
pospolity pogrzeb/ opłakiwał exces Córki swojej/ y lamentował
że na duszy umarła: iakoby z Ewangelicznym kłóźciem głosić
Filia mea modò defuncta est. Rozumieli doskonale ci wpos-
miani ludzie/ y peronie widzieli/ że nietedna tylko śmierć pu-
stoszy świat/ y ludźi zwycięża: o czym Ambrozy S. Mors triplex
est: Natura, de qua dicitur, statutū est omnibus hominibus se-
mel mori. Culpa, quae de qua dicitur, anima quae peccaverit,
ipsa morietur. Gratia, faculazit aufert interitum voluptatū
in qua non natura, sed delicta moriuntur. Śmierć trojaka jest:
Przyrodzenia, o której napisano, postanowiono jest wszystkim ludziom
raz umrzeć. Druga śmierć jest grzechu, o której mówi, dusza która
zgrzeszy samą umrze. Jest śmierć kaski, która zgubę przynosi świat-
towym rokosom, która śmiercią nie przyrozenie, ale zbrodnio-
wiania. Trzecie była średnia śmierć dusze pomien- nym
wzwyż Osobom przez to nie porażeni żyć w ciele/ iako umar-
li. zamykali się w grobach/ szukać sobie Gratia mortem.

Wszystko tuż całe opánowała na światcie ta środkiem id-
ca śmierć/ dusze nasze zabiłata/ wielu ludzi zawotowała/ licut
in vastitate hostili. nie mogą się tej oprzeć starszy ani młodsi:
Cadent iuvenes eius in plateis, & omnes viri praelij cōticescēt.
Pádnie młodzi ich na ulicach, y wszyscy mężowie bitni zamiętna.

Pobudki do ratowania zakamiatych grzeszników

169

Nie maś takiego coby miał przynamniej nad porażonymi duszami politywanie! to oznaczając że nie jednego grzesznika ledyna cża umiera/ dusza ledyna. Pzygania o to/ wszystkim nam. Syn Swiaty w te słowa: Audite me fratres: Christiani sumus & tamen plerumq; si nlius cuida moriatur, plangit illu. Si peccet, non illum plangit tunc erat plangendus, tunc peius mortuus luxuriose vivens, quam moriendo luxuriam finieris.

8. Aug. in
Psal: 37.

Tunc quando faciebat illa in domotuz, non solum mortuus erat sed & putebat, Hec dolenda, sunt. Sluchaycie mnie Bracia:

Chrześcianie jesteśmy, a przecie po wielkiej części, jeżeliby Syn komu umarl, płacze go żałuje. Akiedy zgrzeszy, tedy nie płacze: teraz, i by to potrzeba płakać gdy ni. szczęśliwie umarl żyjąc nieczyste, a nie w ow czas gdy śmiercia zakończy nie przysłoyne życie. Boć nie dy gdy zbrodnie te czynił w domu twym, nie tylko umartym był, ale y czuł. Tego to, tego żałować potrzeba. I trzy zaś nagany/ mo

Więcej
żałować
śmierci
ciała niż
dusze, t.e.

żesz Katoliku dwie rzeczy mieć y wiedzieć: Jedne że śmierć grzeszników na duszach obumierających cięższa jest nad śmierć ciała: Druga że ochotniej ma się ktościa rozpłacać serce twoje nad grzesznikiem/ niż nad umartym trupem: bo grzesznika śmierć okrutniejsza jest nad te co życie odbiera. Nemo gravius moritur, quam qui peccato vivit. Żaden cięższy nie umiera, iako kto grzechowi żyje. napisał S. Ambroży. Wszakże to umarli trup co własnemi nie władnie zmysłami. Aże grzeszników zakamiatych dusze uwracilly przez grzech do dobrego activitatem, ias też dać o nich zdanie? Radzj trzymać się słow Ambrozego S. Omnis sentus moritur si minister sit iniquitatis. Każdy zmysł obumiera, jeżeli jest sprawca nieprawości.

S. Ambros
Lib de No:
e & Arca,
Cap: 10.

Dotad wyprowadzałem ci przed oczy Czytelniku nabołny. gwałtowna śmierć grzeszników zakamiatych mało różniących się od trupow/ abyś żalobnym przerażony widowiskiem łatwiej do miłosierdzia nakierował serce/ nad tymi/których śmierć was

Nad m
marłym,
należyp
kać.

żer a ty u wolnie możesz. Teraz zaś to donosze do twojej wagi/coć radzi Medrzec Pański/ a ty dogadzać tym poległym trupom uczynić możesz/ y wyświadczyć: Fili in mortuum produci lacry

W 3

mas.

Ecclesi. 3. 3.

I. Petri.
Cap. 4.Miłość po-
krywa grze-
chy.Iacobi:
Cap. 3.Tobiz
Cap. 3.Wmártych
grzesić mi-
łością i Go-
czynkami.S. Gregori
Papa. 23.
Moral.

mas, & quasi dira passus incipe plorare, & secundum iudicium contege corpus illius, & non despicias sepulturam illius. Synu nąd umártym wylewaj łzy, á pocznij płákáć iákobyś co okrutnego cierpiat, á podług rozsądku przykryj ciátó iego, á nie zániedbuj pogrzebu iego. Tá pokrycie ogolococonego niedzaria tego zátá: miátego grzesznika dodać szerokiego całunu. Piotr S. Apostol Charitas operit multitudinem peccatorum. Miłość pokrywa wielkość grzechow. A Jakub Śwíety zácheca do litości y ratunku: Fratres mei si quis ex vobis erraverit a veritate, & converterit quis eum, scire debet: quoniam qui converti fecerit peccatorem ab errore via sua: salvabit animam eius a morte; & operit multitudinem peccatorum. Bráćia moi jeżeli by kto z. was zbládził od prawdy, á náwrócił by go kto, ma wiedzieć iż który by uczynił że się náwrócił grzesznik od błędnej drogi iego, zbawi duszę iego od śmierci, i zakryje mnożstwo grzechow.

Niemiał Tobiasz Śwíety! żadney pobudki podobney! á przećie y z zdrowia swego niebespłeczeństwem zbierał ludźi pozabitych trupy! y znosząc do domu kryjono! w nocy czas upał trzymawszy czynił im według możności pogrzeby. Tobiasz plus timens Deum quam Regem, rapiebat corpora occisorum, & occultabat in domo sua, & medijs noctibus sepeliebat ea. Tobiasz więcej bojąc się Boga niż króla, porrywał ciátá zabitych y krył w domu swoim, á w púnocy pogrzebowat ie. Niewyciąga cie ná to Czytelniku pobożny swóia pobudka ten Rozdział cały! á żebyś grobárzem był w ziemi zakopulacym martwe trupy! ale tylko wzburdza ochotne do litości serce twoje nąd obumártymi ná duszách grzesznikami! czekającymi nie pogrzebui! ale otrzeźwienia przez modlitwy twoje y inssie uczynki dobre zá nich ofiarowane! co w zasługę wielką idzie przed Panem Bogiem. Si magna mercedis est eripere a morte carnem quanquam morituram, quanti est meriti a morte animam liberare, in celesti Patria sine fine victuram. Jeżeli ma nagrodę wielką wyrwanie ciátá od śmierci chociaż zmrzec máiacego, iákoż zaptáć z náczney nie ma odbieráć uwolnić nie dąsć od śmierci, która w niebieskiej Ojczyźnie wiecznie żyć ma.

Słowa

Pobudki do ratowania zakamiątych grzeszników.

117

Słowa Grzegorza Świętego Papieża.

Przestrone pole/ y plac obforny/ w Rozdziale tym maś
Czytelniku pilny do obaczenia takto martwych trupow/ załamia-
nych grzeszników/ y mówić możesz sam ci tu znówu Ezechiela ob-
ławienie przed oczy wystawił: Dimisit me in medio campi
qui erat plenus ossibus: & circumduxit me per ea in gyro. E-
rant autem multa valde super faciem campi, siccaq; vehemen-
ter. Pusełt mnie w posrodek pola które było pełne kości: y oprowadził
mnie około nich, w kolo. A było ich bardzo wiele na postanowieniu po-
lā y suchych zbytecznie. Tak to jest/ przynale sie do tego/ bo zdu-
sie życie ożywienia tym trupom/ y Osobie twojej/ władzy owej
Ezechiela rozkazującego Duchowi. A quatuor ventis veni Spi-
ritus: & insuffla super interfectos istos, & revivificent. Odzie-
rech wiatrow przyjdź duchu: a natchnij tych pobitych niech ożyja.

Ezechiel
wiele tru-
pow widział

Ezechiel
Cap: 7.

Duch oży-
wia trupow

Przykłada wólney pracy do wydarcia z tak śmierci tych lu-
pow/ y nie żałuje satyrę która grzesznikom toży na rejsycytacya
Przyjaciel w ostatniej potrzebie/ to jest Bractwo Ławotterfego
Odbupiciela Wkrzyżowanego, gdy sposobem Elizeusa przychyła
sie na Krzyż/ do tych umarłych/ a fystkiem zmysłami/ kiedy w
Synkani dobremit. Posuit os suum super os ejus, & oculos su-
per oculos ejus, & manus super manus ejus, & incurvavit se
super eum, & calefacta est caro. Poczył usta swoje na ustach jego,
yoczy na oczach jego, y ręce na rękach jego, y nąchylił się nad trupem,
y rozgrzało się ciało. A tak znamiętem Krzyża S. y moka Jezusa
na ożywił trupow.

Elizeus: na
krzyżu się
kładał oży-
wia umar-
łego.

4. Reg.
Cap: 4.

Selon sie na te natchnie do nłoełerdzia nad grzesznikami
leżącymi bez zmysłów/ lirościwy trolitu/ pominac na one słos-
wa Jezusowe: Filia Hierusalem. super vos iplas flete, & super
filios ventris. Cerkli Trozolin y, same nad sobą płaczcie/ nād synā
mi wājymi: Gdzież wozony Beda pise: o anima peccatorum su-
per vos iplas flete. Wraz też przy tym swoje defekta/ ezeł sie po-
nawlaś: w totie takie podobney potrzeby kon pashy/ y po-
tacyj swodej/ duśe owa medlicwa Aug. skyna S. Rogo te do-
ne Jesu, da mihi gratiam lacrymarum, quam n. uirū desiderat.

Lucas
Cap: 23.

Ezeł 24.
grzechy,
potrzebno

do ap.

S. August:
Meditac:
Cap: 36.

Psalm. 118.

& appetit anima mea, ut plangam me in omni vita mea. Prose
cie dobry lezu, day mi łaskę obfitych łez, ktorey żada, y pragnie
duszą moją, abym sam siebie optakiwał, po wszystko życie moje. Uko
ńconiec prosz Psalmista S. Veniant mihi miserationes tuae, &
viam. Niech mi się zbliża łitości twoje, a ja ożyję.

ROZDZIAŁ IX.

Pobudka Siodma, z Uwagi tey, że zakámiáli grze
šnicy, ná dobroć Boska, ná karanie surowe, ná ná
pomnienia y przestrogi nic nie dbáiac, co raz to w
wiecej západáia złości.

Zydzi nie
postrawili
się nad
śmiercią
ciałem Je-
zusá.

Ioan: Cap
19.

Tę jest zakámiáłość sercá ex pramissis umorzenia ná
duszę ch grzeszników legitimie następująca sequela. że ná
další swoy skutek godząc w przydatku/ żadney solgi nie
daje poddanym swoim/ wynajdując czemby im ięszce więcej
škodzić/ y takoby nád zamorżona zbrodniami dusza/ doskonałe
napastwić się mogła. J gdzież zatuszona zapalczywość/ lubo w o
krutnych sercach/ nád skátowanym trzewiele człowieka/ y
nád oźleblým trupem/ chłodnie/ y strygnie gáśnac; Tam záka
miáłość zawżeta przestakując granice/ ięszce mże ná krew/
y następuje ná ducha obumarłego. Gorsza nád złość Żydowska/
która ochłodnawszy śmierć Jezusową/ nád ciałem tego umarł
nie ważyła się czynić morderstwa: Ad lelum cum venissent, ut
viderant eum iam mortuum, non fregerunt eius cara. Do
leżusá gdy przyszli á obaczyli że iuz umarł, nie łamáli gołeni iego.

Stroższa nád lwyl y niedawiedzie/ przepuszczájac/ y folgując
ce trupom martwym/ okrutniejsza nád trzy strážne zwoleżetá
widziáne od Dániela Proroka/ tá czwarta bestya: Bestia terribi-
lis, atq; mirabilis, & fortis nimis. Dentes ferreos habebat ma

gnos

Pobudki do ratowania zakamiálanych grzeszników 173

gnos, comedens, atq; comminuens, & reliqua pedibus suis conculcans. Bestya straszna, y dzwona, y mocna bardzo. Zęby żelazne miała wielkie, iedzac, y kruszac, a ostatek nogami swoimi deptac. Aż do zniszczenia pąsiłwi sie nad powolnym sobie grzesznikiem/ przy owey fantazyey: Exinanite, exinanite, vsq; ad fundamentū in ea, y wiskazcie, sruście, aż do gruntu w nim.

Tę pisse nie z drogi o sercá zakamiáłości. Wszak tytuł som tego Rozdziału świadczy excesy tey y skutki/ w iakiey ostrożnymá zawołowanych grzesznikom/ y iako ich wystawia: gdy potłumiwszy dusze bez zmysłow ich zostawia/ y zmocnia niebezpieczeństwo/ że sie ani dobrocią Boga/ ani surowym karaniem/ ani ludzi pobożnych napominaniem zmiękczyć dadzą. Co lednat nie moiey głowy rozum wypierzył/ ale bogomysłność Bernara: da S: wynalázła/ co od niego w opisanu zakamiáłości sercá tak lespitożono: Cor durum, ipsum est quod nec compunctione scinditur, nec pietate molitur, nec mouetur precibus, minis non cedit, flagellis duratur. Ipsum est quod nec Deum timet, nec homines reueretur. Serce zakamiáte owo iest, które ani się skrucha kruszy, ani pobożnością zmiękczyć da; nie wzrusza się na prośby, pogrozkom nie wstępuje z płacu, karaniem twarádzie. Owo iest, które się y Bogá nie boi, y ludzi nie wstydzi.

Przypatrz się sie tu Czytelniku nabożny/ co to są za skutki obścynacy/ y co za sequela zakamiáłości sercá! Trupem padłszy raz/ nie nie czuć na potym: Bóstwy nie znac łaski y dobroci/ nie czuć karania/ przestrog/ y napominania nie sobie nie ważyć/ w złościach zacierzych popadliwie sie ponakają/ w błędzie wporowym żyć/ in forma z niezdobnym Sardonem idac o lepsza: Ne scio Domium & Israel non dimittam. Pána nie znam, ludu nie wypuszczę.

Tu tym nieszczesnym przys. dom zakamiáłości/ nie objął wánym nigdy wpadcom grzesznikom słusnie/ ná popis młeysee sie daie/ y płac heroki/ aby sie ich nadza ootryc mogła/ y potas zię mizerya/ ktora gdy pozebráku w pul nago wychodzić myśli wprzód tey Plutarchá zhisto: ya zamysły/ poprzeczyć ma: Tápła

Daniel
Cap: 7.

Isai: 34.

Skutki z
kamiáło
ści sercá.

S. Bernar
Abb: I. lib
1. de Con
sideratio

Sardon
porny.

Exodi
Cap: 3.

Głowa z
brzoza
brzoza
drzewca
p. k. z. u. u.

Plutarch:
in Craſſi:

Zal Kraf
ſuſa po
ſmierci
dyna.

Ad Phil.
per Cap:
4.
Z do:
brzo po-
niecha.

Głowa S.
Paula.

Ex Vita S.
Pauli Apoſt.

ſaltem Antioch. i. i. dyſp. uolunt Kr. ſuſa Syn meinte ſie bil z nie
przytaciłami/ a porym iniquo be. l. euentu poległ od nieprzytaci-
cioł na płacu/ i t. i. ſy i go głowa odcięta nieprzytacićle na
drzewce długie od Eſtey wleſeli/ y na wzgardę zwycięſtwnym
Rzymiano poraż w. li. Co widząc tego Ociec Kráſſus Wodzy
Dycerſtwa Rzym. ſkiego te ſłona rzekł: Hic meus priuatus do-
lor eſt, mea hac calamitas: ceterum publica Ciuitatis ſalus, &
gloria, in veſtra incolumitate ſita eſt. *Tu ieſt mój oſobny żal
mnie to ſámego to utrapienie: ale poſpolita Mięſta całoość; y ſława w
wáſzym zdrowiu zachowana ieſt.*

Ta pierwſzym zaraz weyrzeniu Cytelniku przyłáżny wy-
ſtáwia w podobnym ſpectaculum zapalczywa zátamiatoość wro-
pem potozonego grzeſznika/ y miora mi przed oczy takoby tego
odcięta głowa/ bo ze wſyſtich zmyſlew egołocoena/ w rozum/ y
pámieć obrána. Hic meus priuatus dolor eſt, mea hac calami-
tas. *muſę mowić: To mój ieſt żal oſobny, to utrapienie moje. To
tylko cieſzyć moję je całoość wteżnoſci Mięſta/ to ieſt niebá w
wielu ieſzcze dobrych károlikach/ wolnych od zátamiatoości ſercá
pozoſtáie: Ceterum publica Ciuitatis ſalus, & gloria, in veſtra
incolumitate ſita eſt. Z czego ſie niegdy y Paweł S. cieſzył/ lub
bo miały żalu deſyć z poſtronaych okolicznoſci: Fratres mei cha-
riſſimi, & deſideratiſſimi, gaudium meum & corona mea: ſic
ſtate in Domino chariſſimi. Bráćia moi nazywachſi, y nazywa-
dąſi, weſele moje, y wwiecznienie moje: tak ſercie w Pánu nazywa-
li. Rozdział ninieyſzy/ wyſtáwia weyrzeniu twem przyłáżny Cy-
telniku także ta głowa/ bo grzeſzników głow nych już poráżonych
chcac cie przywieſć do żalu y do polutowá: ta Kráſuſowegona
ſynem. Hic meus priuatus dolor eſt, mea hac calamitas. Grze-
ſzników poległych nieżbożnoſć/ nie vzmawánie dob. od ſteyſtwa B-
ſkich/ nie czúcie kárání y przeſtrog/ to ma bydſ twoy oſobny
żal/ to twoie utrapienie. Zátánów ſie tu nteco/ a nie ták ocz-
na to boleſne widowiſto grzeſzników/ iáko áſſekty zgromadí y
zwolay widziſi je to nie owá głowá Páwła S: Eſt ora podcięta
wteżem/ y obłáżona od ciála/ martwymy wſtámi/ ale żywymy
Roz.*

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników 175

flawy wykrzyknęła trzy razy **JHVS**. Nie owa to jest głowa od
Błogosławionego Wypętecha Wielkiego/ Żakonu Dominika S
i różnych żiot uformowana/ Która nie badac żywa/ poraflita glo
wino powitać wchodzącego do Cele Żakonney Tomassa S: 3 A
quinu: Salve Thoma. *Witay Tomassu.* albo iako inśi Autorowie pi
sa/ to wymowila: Quid quæris Thoma. *Czego szukasz Tomassu.*

Ex Vita B
Alberti
Mag.

Głowa grzeszników głównych/ chtë sie Czynelniku pilny do
widzenia stawa/ Która/ iako niekiedy złosliwego Zolofernesa/
tuz cale dożonanego/ z murów Miasta Betuley na wzgórde/
jest pożąta: Suspendite caput hoc super muros nostros. *Za-
wiescie tę głowę na murach naszych.* bez mowy/ bez wzroku/ bez
słuchu/ bez rozumu/ y wśfelakich zmysłom: głowa zakamiślnego
serca ludzi/ tu leży na placu/ Która wśfelakie niecnoty ogarnęły
niecie czulaca/ tylko niedziny widowisttem świadczaca to: Iniqui
tates meæ supergressæ sunt caput meum. *Nieprawości moje prze-
wyższy głowę moję.* Wten a na ktora niezmiernych przykrości
zwaliła sie zgraiła/ głowa/ około ktorey stola zająte niecnoty ro
ty/ na wielka ley snulace sie zgube: Furor egrediens, procella
tuens, in capite impiorum conquiescet. *Zapalczywość wycho-
dzaca, burza spadająca, na głowach niebożnych odpocznie.* Jakoż
y miewa tam naznaczona konsystencya/ y odpocznienie znać swo
te/ Kiedy ley zabawne gościła/ serca grzeszników/ na Bostie dą
ty/ nie nie dala/ y na ostrą karę niedbala/ ani podnosi głowy:
Nemo leuavit caput suum. *Zaden nie dzwignął głowy swojej.* A
latze nad tym porażeniem przy głowie/ grzesznika wśyskłego
w głontach/ y zmysłach nie ma karolickie zo serca/ strą iaka li
wości rozzarzyć/ iako go nie ma rozgrzać do kompassyey/ ropnie
sacanad przepaścią piekielną zakamiślnego grzesznika Osoba/
miedzy odkrytemi snulacych sie w tolo grzechow na głowa/ y zbro
dni/ iako iakich plomiant zakratami/ żyłaca na zgube/ iako nie
ma na sercu pebożnym dla pamięci y wyrażania wypadku swotego
wrych wypisać słow: Percussisti caput de domo impij, de funda-
menti eius vsq; ad collum. *Zbiłeś głowę z domu nie-
bożnego, obnażyłeś grunty jego aż do szyi,*

Judith:
Cap: 14.

Psal: 37.

Wiele
złego na
głowach.

Jeremi:
Cap: 30

Zach:
Cap: 1.

Głow nie
dzwigała
grzeszni-
cy.

Habac:
Cap: 3

P. Bog do
ferecia.
ke do fer
tece flet
mure.

Sapient
Cap: 5.

Ezechiel:
Cap: 23.

P. Bog do
zbroion
przeciw
grzeszni-
kom.

Tak/ to/ tak/ zbrojoniemi w zaktamiatosci serca przestnicy
nie mala glowy pr. cienu/ zjezy debrocia. Boga zmierzyc sie
Dasi/ albo straszyt carament/ albo a. commeniam. latwym us
stromnie: czego wyszkiego tu/ tak w pospolitosci, tako y w ofo
bliwosci do tegoz punktu masz praby/ y dokumenta/ Cyteln
tu przylazny/ per experientiam domozace w wielu Osobach
tych skutkow zaktamiatosci serca/ Eter nim ci sie przed oczy sta
wia: to namiac sobie/ wtedsiec masz/ ze Pan Bog laskawy sta
raiaacy sie walcie o nawrocenie grzesnikow/ to lagodnie/ to na
tarczymie nalega na nich/ a wiedy mocno w xporze stola/ en do
nich czestokroć plagami/ y karaniem moseney tej skurmitel/ do
bymiac sie do serca ich/ tako do iadney obron. ey fortece/ o czym
swiadczy Medrzec: Accipiet armaturam zelus illius, & arma
bit creaturam ad vltionem inimicorum. Et pugnabit cum illo
orbis terrarum contra insensatos. Wznie z a wszelkie zbrojnie
zapalczywość, y zbroi stworzenie na potasę nieprzynajot I będzie
z nim okrag swata walczyt przeciw belonym. Anie sam tytkona
to sie vdale/ ale y zaciaga mezych zoinierzow/ Eter zyby lagod
nie raz/ a drugi ostro tych dobywali fortece/ co z slow poznac od
Ezechielá Prorokanapis. nych: Sulciabo omnes an arois tu
os contra te. Venient super te instruti curru, & rota. Lorica
& elypeo, & galea armabuntur contrate vndiq;. Pobudze, whi
skich kochankow twych na cie. Przjda na cie gotowi z wozy y z ko
lami. Pancierzem, y tarcza, y przythica zbroia sie na ciebie.
Ta zwytejenie zaktamiatosci serca/ y na postrach grzesni
kom zabiera sie Bog do wolanego rynsprunku: Induet pro tho
race iustitiam, & accipiet pro galea iudicium certum: sumet sen
tum inexpugnabile xquitatem, acuet autem diram iram in lan
ceam: & pugnabit. Oblecze miasto zbroie sprawiedliwosc, y weźmie
miasto przythice, sad pewny: weźmie tarcza niezwygizona prawosci
a zaostrzy trogi gniew miasto ośczeptu: y walczyt będzie. Zabiera
sie do regoj Obozu Duchowna Pawalerya zaciagniona od Pa
wla Swietego/ y odornie poczyp podwodzi: Eter ten S: Apos
tot armuje: Induite vos armaturam Dei: vt possitis resistere in
die

Pobudki do rátowania zakamiślonych grzeszników 177

die malo. State iuccia di lumbos vedros in veritate, & induti loricam iustitie. In omni his facientes sententiam fidei. Et galeam salutis assumite: & gladium spiritus quod est verbum Dei. Oblectidie się w zupełną zbroję Bożą: abyście mogli przeciwie się w dziełach, Stojcież tedy przeciwalekby hrodo i wasze prawda, a obloty panceri i prawiedlowosci. We wsiyżetna biorac tarcze wiary. I przytbi- cę zbawienia wezwiecie. I miecz Duchá, ktore jest słowo Boże.

Dopieroż/ tak uzbrojone Rycerstwo/ y dobrze wyszkowane wojsko sante Pan Beg prowadził/ iako Wodzy y Herman: Domitius exercituum nomen illi. Ordynans im dacie na expugnacya/ y na prześcapienie pod Fortece serca zakamiślonych grzeszników; obwarowana przeciwie nieprawościámi/ iako skalistym murem. Taje tey doby nić mościć: Ecce con limite super gentes, & super Regna, vi euellas, & destruas, & disperdas, & dissipes, & edifices, & plantes. Otom się postawowit nad Narodami, y nad królestwami, abys wrywał, y psował, y wtracał, y rozwałał, y budował, y sześcił. Przytem obiecune zwycięstwa: Nunc Princeps huius mundi hiejeretur foras. Teraz Książe świata tego precz wyrzucione będzie. Bez Krwie mylanta tá odpráwta sie wtaro gód/ nie natár. zwole Pan z ietowu vderza/ ale tagodne stára sie o odebranie zamolowaney od Czartá Fortecy/ to test serca grzesznika/ ná co náse pomagá oży do vzmánia S: Ambroży w ledyolán/ Biskup: Vide clementiam Domini Salvatoris. Im memor iustitiz, memor clementiz, nunc docendo, nunc libetando, nunc sanande, infida plebis corda demulcet. Obacz tá/ tá wole Paná Zbawiciela. Zapominaac krzywdy, pomniac ná tá/ tá. wose, to vczac, to vwalniáac, to vzdawidiac, niewiernego pospal. sta/serca glabce. Tym trybem postepuje sibile y Rycerstwo tes S: o czym test w Księgách Chryzostoma S: Peragrarunt Pisca- tores orbem terrarum: & in ruina positum, ad stabilitatem reuoca- nerunt, non seuta mouentes, non arcus tendentes, non sagittas mitterentes, non pecuniam largientes. Przestli Rybówie świat cá- ty: y w wypadku palozony, do stateczności wrocili, nie tarcze nosiac, nie łuki ciagac, nie strzaly wypuszczáac, nie piemiadze rozdawáac.

Zotwig-
rze tego
1ahje.
Ad Ephes
Cap: 6.

Jfain.
Cap: 47.

Jeremi
Cap: 1.

Joan:
Cap: 12.

Edgar
dnie Beg
dobiid sie
do serc.

8. Ambros
Episc. Lib.
4. in Lucan.

3. Chryst
de Marty-
ribus To-
mo. 2.

Nie dale
się grze-
szyć Bogu
zmiejsze
jść.

Ezech:
Cap: 3.

Lucr.
Cap: 10.

Gregor:
Papa in L.
ecch: Höl:
10.

Prze-
stro-
gi nie w-
wazania
grzesz-
ni.

Miało być
bilo ugo

Włażdz łagodny/ wtargnięcie dyskretnie/ infursyanta
żwawa/ y nie zapalczywa/ ale tym bardziej nie płusca grzesz-
kom/ je się nie przelamieć nie dąsa/ ani zwyciężyć/ nie rozpiera-
ich sercą nagrzaną płomieniem dobroci Bożkiej/ nie zmieściło
się Bożemu namiętnościom/ ani przestroga przytężna Rycer-
stwa Pańskiego: takto Panu/ tak y żołnierzem tego zamierzać
się nie dala czego praxis jest tawna/ w słowach Ezechiela Proroka/
gdy nic nie sprawił/ y nie wymógł przestroga/ y namiętnościom
Domus Israel nolunt audire te, quia nolunt audire me. Domy
Izrael/ nie chcą słuchać ciebie, bo y mnie nie chcą. A lubo Bog
czyni ten namiętność łaskawy/ sam y przez sług swoich/ mazać y
proponować ad convertentiam: Qui vos audit, me audit. Qui
vos spernit, me spernit. Kto was słucha, mnie słucha. Kto wami
gardzi, mnie gardzi. Obiedwie jednak strony/ mazać repullam,
albo wstręt/ od zakamiatych grzeszników/ niedbających nic/ na
te łagodne sęurmy. co wywodzi komentam S: Gregorj Pa-
piej: Iudei duritia designatur, quia verba predicatorum, & co-
gnovit, & sequi noluit. Iudei nie chcą słuchać to znaczy/
ze ona namiętności kaznodzieiów poznają. y nie chcą słuchać
do namiętności. Boże też y zakamiatych grzeszników tykał/
zapamiętały wpor/ y nieprzelamana próżność/ opisać: Ad-
tam cordis duritiam quandoq; peccator pervenit, ut iam in cor-
reptione sensibilis non sit. Quia qui usu peccandi induruit:
nullo modo correptionis verbum sentit. Do takiej sercą zaka-
miałości czasem grzesznik przychodzi, że y w strofowaniu nie czuje
jest. Bo który zwyczajem grzeszenia zatwardział: żadnym sposobem
nie może czuć strofowania.

Otoż to taki jest mizerny stan zapamiętałych grzeszników
taki stulec w nich leży rozgośćzoney bezpiecznie zakamiałości
serc/ je Bożych/ y Sługow tego przestroga/ za nic sobie nie
waza/ a do nieprawości mocno raz przyłgnawszy/ żadną miarą
odciągnąć się nie dąsa/ łaskawe oracula, rady zbawienne/ per-
sważyc nabożne/ wstręt czyniace od złego namiętnościom odpro-
wadzić grzeszników nie wydolają: chyba zjadka! Loży Pa-
Bog

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników 179

Bog wiele starania y prace na te duchowne expedyce/ na te
 wojanna y sprawy dla rozyskania grzeszników zakamiślonych/ ale
 po wieśfey części przychodź nie nie dotasawfey powracac/ iako
 od Miasta Babilonfkiego: Curauimus Babylonem & non est
 sanata. Derelinquamus eam. *Leczylifmy Babilon & nie jest uzdro-*
wiony. Opuścmy go Co Pomentem tāt opisał Hugo kardyнал
 z Bafonu Dominika S: Dicunt ergo predicatoris: Curauimus
 Babylonem, id est remedia curationis adhibuimus, orando, pra
 dicando, exemplum bonum demonstrando, & tamen non est
 sanata, quia non vult obedire, vnde non est culpa predicatoris,
 sed peccatoris. *Mowia tedy káznodzieie: Leczylifmy Babilonia,*
to jest pomoc uzdrwienia przykładalifmy, prośac, kazac, dobry
przekład pokazyuac & przecię nie vleczylifmy, bo niechciała nas
sluchac, węc trazy nie uftła winą kaznodzieie, ale grzesznika.

Jerem:
 Cap: 51.

Hugo Car
 din: hic.

Nie wiele pomagala grzesznikom napomnienia Bofitel y
 groźby/ & prairie tāt wimagała na nich wiele/ iako glos wrzas
 flifcy Matijonki Kántype nazwany na Sokratesie/ o czym tāt
 jest w Księgach Lercyusa: Przypod Alcibiades: w gościna
 do Sokratesa/ alie Matijonka Kántype sfowy przykreml dogrze
 wa Mejowi/ kłac/ fukać/ czy złe/ czy dobrze/ & Sokrates
 milgentem zbywał: zdumiewaiać się tedy Alcibiades pyta Go
 spodarza/ iako wręcierpieć może niepofoy ten/ je sie nie wzruszy
 y nie odezwie: Na co tātadał Sokrates odpowiedź: Ego pri
 dem sic alieni, vt non magis offendar, quam si rore quæ aquam
 cadent fridorem audiam. Iam zdawna tak nazykt, y nie mi to nie
 dokucza, y dham tak na to, iakoby m fhyłat koto skrzypiace nad fu
 dnio, kiedy nim wodę wyciąga. Stuy ta zupełnie rzecz grzeszni
 kom zakamiślonym/ ktorych Pan Bog chce nawrócić do siebie/
 wola na nich przez slugow swoich/ y każe im mocno dobywać glo
 su: iako niekiedy Izaiasowi: Clama ne cesses, quasi tuba exalta
 vocem tuam, & annuncia populo meo scelera eorum. *Wofay*
nie przeffaway, iako traba wynoś glos twoy, & opowiada ludowi wo-
jęnu, złości iego. Coż to pomaga? Właśnie nie! Ten mianowany
 Prorok Bofiti o tym powieściat: Noluerunt in vijs eius ambula

Matian-
 ka sokra-
 tes iako
 & on nie
 nie dba.

Laertius
 in Vita So-
 cratis.

Idie Bog
 przez Pro-
 rokow.

Isaiaz.
 Cap: 58.

Isaie.
Cap: 42.

Nie flu-
cha grze-
szyć.

Flak: 76.

Iosue.
Cap: 6.

Ierycha
mury od-
wołania
opadły.

Genes.
Cap: 6.

Qwestyá,
piękna

re, & non audierunt legem eius. Niechcieli drogami jego chodzie, y nie słuchali prawa jego. Bo niebezpieczliwie/ grzesznicy zakamiłi tak sobie waja/ Bosta dobroć y napomnienia/ iako od Matrony Kántypl/ Sókrates: Ego pridem sic asueui, vt non magis offendar, quam si rore que aquam educit, fridorem audiam. Tak to już zakamiłi grzesznicy w nałogu mąta/ że y nich głos Bostki napominający/ tylo waży iako szczypanie kół: mowi Półmiska S: Sagittæ tux transeunt vox tonitruui cui in rota. strzały twoje przechodzą, głos gromu twego na kół.

Dotykał nie mało głos Jozuego/ y wysłkiwego wojsła y zraclskiego/ niektórzy cudownie Miasła Jerycha mocne truszy/ sie mury: Omni populo vociterante, & clangentibus tubis, postquam in aures multitudinis vox sonitusq; increpuit: muri illico corruerunt. Wysłek lud krzyczał, a w trąby zątrabiono, sko ro w usłach posłisłwa głos y trąbienie zabrzmiało: nątychmiał mury upadły. Czego zżądza można dotkazać ogólny głos Rycersstwa Bostkiego pod Josteca sercą zakami ałych grzeszników nie zwył: sionie utwierdzonych w zrodach/ y w ziościach. Zaprawda dość strąsny głos Bostki o ludzkie oćierał sie vsy za czasow Noego: Finis vniuersæ carnis venit coram me: repleta est terra iniquitate a facie eorum, & ego disperdam eos cum terra. Koniec wszelkiemu ciátu przyśled przedemna: wápełniona jest ziemia nieprawością od oblicza ich, a ja wytrące ie ziemia. Imientemaby było tak wiele dotkazał iako w Jerychu/ przełamal do serc niebożnych ludzi skłisłte niecnor mury głos Bostki/ y postrach puszczo ny: Aleć nie wielki skutek miał/ iako vznać moćci Cytelniku pilny/ z następniacego pytańta/ y zaraz/ z odpowiedzi Rypatá Opátá/ ktorego leśt Qwestyá/ tá,

Quanto tempore, dum fabricaretur Arca, expectaverit Dei patientia? Tak też długi czas, gdy budowana korab, oczekwała Boska cierpliwość. Ták ktorey ciekawości vspokojenie z pisma S: odpowiedza/ naprzód: Noe cum quingentes annorum præcepit Deus dicens: Fac tibi Arcam. Noemu gdy pięćset lat miał rozkazał Bog woiąc: Zrob sobie korab, Perzym przywodzi

Pobudki do ratowania zalegających grzebników. 181

mlafzy czepć piśmą z Księgi Rodzaju: Brać: Noe sexcentotū
Anno um, quando diluui aquarū inundauerunt super terrā. 89.
toż jest lat Noemu, gdy wody potopu wylały na ziemi. Czerak te-
dy Noy Bog błysko sta lat poprawy grzeszników, y upamięta-
nich w ziościach: Igitur circiter annos centum increduli fu-
erunt, praeuicacite illis publica Arce fabricatura, & tanto re-
spectauit eos Dei patientia. Tedy około stu lat niedowierzają-
cy byli, to jest nie wierzyli pogroźkom, które im opowiadało Korab:
niewiśte budowanie, y tak atropi czas oczekiwat ich polepszenia Bog
upamięta. Nie mogli się dogadać bo nie nie dbali na te tego
doroż/y iakżeżność vsłuchać - nie chcieli tego co im było tu do-
bre: Determinauit penitentem Opam: Ipsi autem secundum
duritiā suam, & cor impenitens, thesaurizauerunt sibi iram, in
die ire. Oni zaś według zakaźności swiej, y sercā niepokut-
liwego, skarbili sobie gniew, na dzień zapalczywości. Toż des-
karnie Chrozoſtom S: Volebat Deus illos quoq; qui tam gra-
uiter peccauerant fabricatione Arce admoneri, ut secum co-
gitarent quae fecissent, resipiscendoq; indignationem non ex-
perirentur. Verum haec illis nullam utilitatem attulerunt, nō
quia non potuerunt, sed quia noluerunt. Cū tot annis audissent,
quod ante fores esset interitus: neq; sic a malitia cessarūt Chciał
Bog yowych co tak ciężko zerzeżyli budowaniem Arki napōnieć, aby
się poprawili co zbrośli, a upamiętawszy się żeby gniewu Bożego nie do-
znali. Ale im to mały przyniosło pożytek nie przeto że się upamiętać
nie mogli, ale że nie chcieli. Tak wiele lat żyli, że przed wrotami ich
czekała zguba, to jest zatrącenie: a przecię y tym od złości powścią-
gnąć się nie dali.

Oczaj i zerny st w grzesnikom zamiętanych, kto wpor w zło
 odłazi, oto ślani wo narodu ludzki -! młoc słońność Boga
 tu sobie, tu iac przefrogim, młoc pogrozi blisko iuż naitępias
 tego karmienia, młoc takich co dowodzą od zamiętania tym
 wstępnym gardzie! Nie suchać tego, y nie widzieć co do zbawie
 niu, Quis to wielce nad zale, to tego Boga zbliża sie iasłanie, to
 do pańcy napomina, ten widzieć y suchać nie chce, Quis excus.

Rupertus
Abbas.
Lib: 4. in
Genesis.

Pan Bog
czekał
la-Bo,
niz spu-
ścił porop.

S: Chrysa:
Homil: 24.
in Genes:

Roskiew
cierpliw
ści nie w
znadła
grzeßni.

Isaie,
Cap: 42.

seruus meus: & surdus nisi ad quem nuntios meos misi. Ktoś ślepy, jeżeli nie sługa mojego; głuchy, jeżeli nie ten do którego posłem moich wysłał. Dobrze zaprawde takich Opis/ wper niepełnego opisał Pjalmista S: Alienati sunt peccatores. Fuit illis secundum similitudinem serpentis: sicut a'pidis tuta, & obturant aures suas. Quae non exaudiet vocem incantantium. Ostateczyli się grzesznicy, iad mato na podobieństwo węży: iako żmije głuche, i zaciatacey uszy swoje. Która nie usłucha głosu zaklinających. Do teje Pjalmi S: dobieście głosu nich/ y wielu innych na to po sobie rozpamiętać: Peccatores enim omnibus argue. Głoszących przez wszystkich bratów. I chociaż powtorzy: Argue, obsecra, increpa, in omni uicaria, & doctrina. Karz, prosz, ław, z wszelkich dydaktycznych, y naukowych. Ludo nie pociągaj/ Judaś Tedyż Apok: 5: veniet Dominus facere iudicium cum rebus suis: & arguet omnes impios, de omnibus operibus impiis suis.

Psalm: 57.

prajdzie Pan czynić sad przedziako w. Iż w. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

Ad Timot:
1. Cap: 5.
& 2. Cap: 4.

Jude
Epist: 1.

Isaie
Cap: 42.
& 43.

Non exaudiet vocem incantantium. Na usłucha głosu zaklinających. Głos raz mocno serca zaklinających cięzarani przytłoczeni/nieuważali ani dobroci Bóstwy/ani napominania słuchali.

Leżył Bog wiele lat nie raz/ y ruszył nie mało z sarku nieprzebranego dobroci Pjalmisty/ na okup/ y odrona zapamiętych grzeszników/ ale daremno/ y bez żadnego skutku/ ledwie co z młotem pojedyńcem/ bo tego napominania nie znają dowady młoty/ a w labi wporczych: tego ślania/ y grozby/ na jare przychodzą/ o czym pamiętna jest w pamięci S: tradycya/ o swawolnych Mistrzach Gomory/ y Sodomy: wiedział iść sławy Pan Bog nasz że tuż na zgubę wiecna padli/ chcał ich utrzymać sam się obcecał do nich zbliżyć: Va da n, & videbo, utrum clamorem opere compleuerint. Pojdę, y obaczę, jeżeli wołanie uczynkiem wykonali. Zesłał na co

Genesi
Cap: 12.
& 19.

Amos

10. DUKI 10 Rátowania zákamiáých grzeszników. 183

Antoni: Venerunt duo Angeli Sodomam. Przysli dwá ^{Antoni}
aniołowie do Sodomy. Powieǳieli Lotowi co się stać miało: ^{y Lot nie}
Delebitur locus istum. Zagubimy to miejsce. Drugi prze- ^{stuchał}
szegał Lot: Surgite egredimini de loco isto, quia delebit ^{ludzie i re-}
Dominus Civitatem hanc. Powstańcie wyjdźcie z micy! á te ^{putat.}
go, bo zatrąci Pan Miasło to. Alié zart z tego v grzesznikom:
Ev. Ius est eis quasi ludens loqui. Przywiątełta tego prá-
wda / y figera przestroga wżgardzi / nie wierzili sio-
m / medbali ná groźba / ná mowa tego powajna nie sła-
li sere swoich / á przeto zginali.

Wbośrat S: Chrzestom nad rákoma ich nieuraga /
y wé przegności / y zeluzac ich upadku wlecznego nápsát:
O gravem erretat m ! O immodicam dissipentiam ! O exceles
ingraticudo ! oportebat rubescere, oportebat reuereri consili-
um in tu: verum sicut infanti etiam Medicum impetere co-
nantur: ita & illi. Onieźnoine práśstwo ! O niezamierne głup-
stwo ! 1) znáczna niewdzięczność ! potrzeba było wsiądzic się.
należało w poświęcaniu mieć rádę práwicielnego: Alec iáko sła-
leni y ná swego rzucia się Lekarza: tak y oni czynili.

Trzymá się porzecznie tej głupstwo zákamiáých grzesz-
ników / pod tej nieuragi żyła Regula / tym śládem idą nte v
stępnac w zapamiętaności Probu tuś zarráconym rozpust-
kom / ich trybem życia te przyjmując nápomnienia żadnego
ktoreby im było przestroga / y powodem do zbawienia / á rá-
wiednicy wpadała w owe od Salomona Młodrego wypisane
Censury: Qui increpationes odit, morietur. Kto brośowania
nieawia, umrze. to ledná / á to záé druga: Qui corripien-
te dura ceruice contemnit, repente superueniet ei interitus.
Kto karcącego się, twárdym karkiem wazardza, nagle zginie
nie náń przydnie. Przektáda to przed oczy / y do zrozumie-
nia podáte grzesznikom Hugo Bárdynał tym wytládem:
Qui sapientum correctiones odit, morietur morte secunda, qui
iam mortuus est morte primá. Kto mądrych nápomnięcia
nie wnieawia, umrze śmiercią drugą, bo już ná duszy umárt

S. Chryso:
Hom. 44.
in Genes-

Proverbe
Cap. 15.
v. 29.

Hugo Cat.
d. m. m.

piernu? *W*ieć je to powtarza: Qui corripientiam dura erui-
uise, id est superba oblatione contemnit, repentinus viro
superueniet interitus, eternus. *K*to karcącego twierdzi kar-
kiem, to jest wysięka zakamiatłoscą pogardzą, gwałtowną natę-
kłą przypadnie zguba wieczna. *W*ieć to śpiewa w. 1. 4. ludźli-
mowi Chryzostomowi Słowem: Hec est prophetia honorum
hominum, & malorum: bonus enim in peccato repressus
ingemiscit quia cecauit, malus autem comprehensus fremit
non quia cecauit, sed quia in peccato comprehensus est. *T*ę
jest własność dobrych ludzi, i złych: dobry albo wem w grzechu
zachwycany żałuje że grzeszył, zły zaś narzekając nie dla tego że
grzeszył, ale że go potrzebował w grzechu. *W* takim to tonie
obiasnia podobniastwem: *W*ieć je dom wasz albo bydlę/gdy
od Gospodarza/ albo Pania bła w ytrożeniu takiego staro-
bedzie/ poproszcie się po karanta wcihać/ wglądać się do/ albo
dźwie zdawiam/ zmierzanie/ groźba/ białem/ tłużenie, wpo-
tęć się nie do/ doś/ drąpiel uderza/ grania/ ludzi: tak y zły
człowiek napomniomy y ufferany gorzłym się żali/ nie cżli-
sie nie polepsza/ y potłumy nie czyści/ ale co wterza/ przeciw-
tenus który go napomina porzucić gniewolniew/ diuina
głaskają: w erze dźwie: *C*zego doawiać gwy y Pan B o s
mowił przez Jeremiasza Proroka: *T*aka eł mihi hereditas
mea quali leo in sylua. *S*tala mi się dźwieć twa - oir, iako lew w
lesie. *D*o grzesznicy zdźżawszy w złościach/ ani Boga do-
broć a/ ani upo - minaniem/ ani karaniem dądz się wansierzyć
y ku dobremu nakłonić

*J*akich je Pan Bóg sposobem nie wiywał/ dobroci, nado-
minania/ pogrążyć/ karanta/ na trola Achab/ do którego
posyłał wiele razy Eliasza Proroka/ wymawiając mu zbro-
dnie tego: Hec dicit Dominus Deus. Occidisti, insuper &
possediti. Et post hac addes. In loco hoc, in quo linxe-
runt canes sanguinem Naboth, lambent quoq; sanguinem
tuum. *T*o mowi Pan Bóg. Zabijeś, nado y ośiąguales. *A* potym
to przydaś. *N*ę miejscu tym, nę którym teptali psi krew Naboth.

S Chryso:
Homil.
33. super
Matthæ.

*Erze-
szuk, id-
ko dzikre
zmierzo,
gorzko po
karaniu,*

*Jerem:
Cap: 12.*

*J. R.
Cap: 21.*

ve, lizac
wó nę
wipom
to serca
odi ena
mam ser
Chryso
pau/ 3.
k m to
londit a
cnie Re
mo stre
skiego.
inter eg
mu nę
bene age
am con
winien by
nie porę
Sro
zrej/ le
prophet
Branie
Giewie
dziać t
go gore
w. K
ale pocie
Non ha
pocolo
Sroka
sie prze
Quare r
auato!

Pobudki do ratowania zalkamiaych grzesznikow 185

ve, liżac także będa y twoig. Powiedzial to Eliaś Erolowi. Coś na to Achab: upamiętał sie nieco z przestrochu/ a potym do serca menowić przystąpił przeciwko Eliaśowi: Ego odi eum: quia non prophetat mihi bonum, sed malum. Nie mam serca do niego, bo mi nie prorokuie dobrze, ale wszystko złe. Achabowi/ y przeciwko Micheasowi/ y girdzac ich przestrogi/ zabity jest/ a nie słuchając napominania wporczywe żył. An tenora zapieczatorak niespełniał. Vir quidam testatur. n. v. in incertum, sagittam dirigens, & a casu percutit. Regem Israel. Muz ni ktory widziagnal luk, na nieprzyjaciela publiczając, a z trąsunku postrzelił Krola Izrael. Muznego tego/ y nieprzyimowanie przestrogi/ w śmierć go wprawiły/ gdy słuchać/ y nie słuchać nie chciał tego, co mu na dobre jego portadano/ tak o napisał Ambrozy S: Ut bene ageret: Debuit intelligere Achab: sed noluit, ne perfidiam condemnaret, lequeretur fidem. Achab dobrze czynił: po nimien był zrozumieć Achab: ale nie chciał, żeby niedowiarstwa mu poręczał, a dowiary sie nie wdał.

Ostrożnie sie do złych Achaba postępkow, y do orey firtas zrey/ tego odmodzacy od niepoctosciych przestrogi/ Non prophetat mihi bonum, sed malum: relacya woznego Jana Bronisława Jankowi Dominika S. Różnorodzie, onieścym głowicku/ w domu śledzącym przy ogniu/ którego namięt dając dobry przyjaciel/ obaczył a ono od niego ognia ściana tego gore/ y zawołał: Vis audire rumores! Chceś usłyszeć nowi Rzekę Gospodarz: Volo, bonos. & non malos. Chce, ale pociesznie nie złe. Mowi Chceś ianie powiem pocieszney: Non habeo bonos: nescio, nisi malos. Alii mu odpowite: Errore a iure. Niechę słuchać. Wcyh wnet wnowach/ y porękał postrzeże sam je tle już dobrze słucha tego/ y już sie przepalił/ y z gniewem sukutac ni przytęciela zawołał: Quare non dixisti mihi! Czemus mi nie powiedział co się z jaknia dzieło! aż sie mu pięknie wymawia: Noluisti audire rumores

Achab
krol lekce
wazył na
pomnienie
nie proro
ckie.

3. Regi.
Cap: 22.

S. Ambro
Episc: in
Psalm: 35.

Joan: Bro:
marum Sa
ma Prax
Verbo.
Audire.

Złych no.
win nie-
chac stu
chac, czto
wiek: śm
autem.

placentes; & illi tales non erant. *Niechciwiesz słuchać mówiący tylko wesółych, a ja takich nie widział.*

Ad Tim: 2. Cap: 4. *Nadziejby potym/ale im pomyśleli przeciwko*
li grzesznicy, którzy teraz tylko mówią słuchając/
prawdy słuchają niechęć: A veritate, auditum auerunt. *Od*
prawdy odwrócił słuch: y iżyliby sobie powrotem godziny/ w

Psalm: 74. *która brzmiała w uszach ich napominania: Dixi iniquis no-*
lite inique agere. *Mówilem niegodziwym, nie czyncie ale. Ale*
tuz darmo będzie gdy ja na nich rozmiar ogień piekła. *Nie*
bada mieli wymówki/ bo przeciwko nim stała Chrystus/
y wiele Proroków/ Różnorodnych. *Spowiedzi ich/ w*
dnostannie mówiących z Pismem S. *Noluit e. Niechcieli*

Zły się nie upat-
nia na grozby. *Choćbyś zaś teraz miał czas do upamiętania się do wzajemności*
dobroci Bóstwy/ do wsłuchania przestrogi/ nie dbałaś o to: *Anima semel captiva, si se peccato culpam obnoxia-*
to: *Anima semel captiva, si se peccato culpam obnoxia-*
fecerit: etiam si quis innumera inculcet eius auribus, non proficiet, sed quasi mortui essent aures, nullam ex admonitione suscipit utilitatem: non quia non potest, sed quia non vult.

S. Chryśt. *Duska raz poymana, zarażona grzechami bywszy, taka jest: że cho-*
Honil. 19. *ciałby iey kto niechlezione rzeczy donosił do uchu, nie nie poradzi, bi*
in Genes. *jakoby obumierał uszy miał, żadnego z napominania nie bierze p-*
zytku, nie wrzeto iż nie może, ale ze niechęci. Tak S: Chryś-
Jeremiasz *stom. Tę co skarzy y żali się Jeremiasz Prorok: Locutus sum*
Cap: 23. *ad te in abundantia tua, dixisti, non audiam. Mówilem do*
ciebie w dostatku twym, rzekł-ś, nie będę słuchał.

Indale *Ja pogorowia na to Autentyznie przykłady/ iako sile t-*
przeprze *ki ty było grzeszników/ co na śafunek dobroci Bóstwy im na os-*
gat Chry *kup y poratunek dątey/ żadnego nie mieli baczenia/ ani co-*
fu. 10. *donatorem przyjmować chcieli. Azaj nie rzucił śafował*
nie pomy- *Chrystus dobroci/ y łaskawości śarbem, chęć od prze-*
gla mu *tych zamyślił w/ y od serca załamaności odzupić Judasza!*
nie. *Azaj go słomą łagodnym nie zmieszkał/ iako opisał Le-*
Papież S: Dicens: vnus vestrum me traditurus est, notam
libi traditoris, ac proditoris conscientiam demonstravit, non
alpe

Pobud
aspera
ni ac ta
penitu
zwas
miguie
alozeg
dly
słuto
intern
sform
przec
tomist
zdrav
tun ra
pist
Dere
robis
Com
tiry
By Pa
gnitate
nulli
fona de
i tioru
non Sa
szegst
fura
Chry
y mist
rzadu
brania
y me p
broci

Pobudki do rátowania zakaźniących grzeszników. 187

aspera, nec aperta impium increpatione confundens: sed le-
ni actacita admonitione conueniens, vt facilius corrigeret
penitudo, quem nulla determinasset abiectiono. *Mowiąc: ieden*
zwas wnie wyda, wiadome byde sobie wydawacz, y zdrayce (su-
mnie pokazał, nie przykrył ani iawnym przymowieniem nie-
znanego skruszec, ale ładko, a tajemno przymowka dozwalać,
nie śladniey naprawił go zał, którego zaduc od Jezusa nie za-
sprawia odrzucenie. O niepełnata dobroci! o łaskawości nie-
pełnata! o litości niepełnata! iak że sie z skarbu serca Chry-
stusowego bez miary wypieł/ przed łaskawego Judasza oczy/
przecie wzbudzić nie możesz w nim potrzebnego iak u łas-
kawości a/ y ci łaskawości/ naci cie dary! Mało sprawiłeś w
złoty zakaźniacym! Exinde quarebat opportunitatem ve-
nit ad eum. Od tego czasu szukał sposobu... a po widał, u-
stał S. Mateusz: także y Marek S: Abiit ad Principes
Sacerdotum, & ait illis: Quid vultis mihi dare, & ego em
vobis tradam. *Capeł do nanyższych Kaplanow, y mowil im:*
Comi chciecie dde a ta go wam wydaw. Wniczym dobroci
u y Jezus nie naprzekrzył sie złoczyńcy temu/ iako świad-
cy Papiersi glos Leona S: Cur intelix Jud. tanta veni-
tate non vtiens! Ecce parit auctus tuis Conatus, &
nulli te, nisi tibi indi at Christus, nec nomen tuum nec per-
sona detegitur: sed veritatis, & misericordiz verbo, cordis tu-
i tunc arcana tanguntur. Non Apostolici orationis honor, S. Ico Pa-
non Sacramentorum tibi communio denegatur? Czemu nie-
kiesliwy ludas takiey nie uznawał łaskawości! Uo przesu-
pca śmiałości twoiey Pan, y zadawu cie, tylko łacie naradza
Chrystus, ani imienia twoiego, ani (sob) wyawia: ale prawar,
y miłosierdzia słowem, serca twoiego tylko skryteści dotyka. Ani u-
rędu Apostolskiego godności, ani Sakramentow spoleczności za-
brania tobie. Przeciast Judas trzymał sie uporu swiego/
y nie przylał tych od Jezusa dobroci darów.

Omknat obudmurał od podobney donacemey Dostiey do
broci/ odwrócił oczy/ serce odwrócił/ niecierpny ow
Dniacy

S. Leo Pa-
pa. serm:
7. de Pass
m.

Ex S. Evē
geli.

S. Ico Pa-
pa. citatus

Petrus Ca-
nifus Lib.
3. de B.V.
M. Cap:
80.

Vdo nie-
dhat na-
miecie-
skie na-
pomisze-
nia.

Herod
nie slu-
chat S.
Iana.
Marci.
Cap: 6.

Zatula-
lity Zydo-
wie na-
głos S.
Srejan.

Aktorum.
Cap: 7. &
18.

Atenczy-
konie na-
smiewali
się z ntu-
ki S. Pa-
wła.

dający się zaciąść pojął wością/ o którym pi... Kántym
napiął. No ażkolwiek Don Bog kłamy/ zlecił na przedro-
ge temu głosi wołając/ y często w wstach tego brzmieć: V-
do, Vdo, cessa à ludo. Idam, Vdom, pabrzessh miera. Polib-
grzyska. Lubo Narodziła Panna MARIA nikt nie zabó-
niała temu zbóże/ napominając ażeby dár w osłóce archi-
stet Woicy lekać sobie nie mógł. Virgo MARIA sedulo mo-
nuerat ne donis acceptis ingratus abuteretur. Tle nie wó-
żał i żeby nie do niego morion/ nie chciał nie wó-
włać/ w blatego ję do zęnie prześtał/ a wlecz se z z-
cierpieć w piekle. Horrenda morte, turpillima vitam con-
cluser. Tāt/ to tāt/ nie matorum ani loca n stand u grzyska
bow zaciąmnych napominanie Byst e/ y posłancow jego iato nie
miała perora Brota Jana S: v zóall nego herod: No-
licet tibi. Nie godzi się tobie. Prorá to w kompedium miale lu-
bo zwiniona była iato w tiebet/ wóscac się nie mogła/ y na
palacach iego seroich zostac się nie mogac/ przez się wyto-
czyć musiała.

Wsymaia prześlanych sęu grzesnicy na napominani at-
kich iato Jerozolimczykow na gta żywy Sz zepana S: Au-
dientes dissecabantur cordibus suis. & stridebant dentibus in
eum. Exclamantes voce magna continuerunt aures suas, &
impetum fecerunt unanimiter in eum. Stuchając krzając się
sercá ich/ y zerzwały zębami na niego. Krzyknawszy głosem wiel-
kim zatkali vsy swoje. przucili się na iedrow slaw. Albo iato
Atenczykowie w Arespagu slyszac zaiącego Pamił S. Aposto-
ła: Quidam irridebant: quida vero dicebant: Audiemus te
de hoc iterum. Niektorzy się na iawala: niektorzy zaś mówili
Stuchając cie będzie mi o tym porozumie. Tāt tóre sęu/ y spou-
sohy. odpychające od vsu grzesnych ludzi w pomianu potrze-
bne/ nie mogła prześlasy/ w 239 jkancus: swiemi wydrót
gta zaciąmność

Jużym podobnych porzeczal historyi na prośbę w
kawić jebym snad nie obciżył legenda długa Czwelmba
prze

Pobud-
przekład
nie zar-
sne/ kor-
lu/ Ale
przez na-
kom/ le-
niem ra-
pytro-
kroć
jennie
S: Qu-
le est a-
nari no-
se, potr-
obryna
y na re-
N-
klaniać
gestok-
patrzy-
lac się
am, nē
lunt ad-
by na n-
nie nā-
stetec-
plag s-
czyim
E-
slimyn-
ca na
rozoln-
zy: i-
laciem

Pobudki do ratowania zakamiątych grzeszników. 189

przykładami innymi/ zwłaszcza że położone wzwyż/ impli-
 citem zamknięta w sobie gruntoorne proby / y dokumenta flu-
 idne/ korespondujące punktom położonym w tytule Rozdziału
 I. Ale że mnie postaga proceder dobroci Boskiej/ Która gdy
 przez napominania/ y perswazyę/ mocno otarfy się o grzeszni-
 ków/ tedy Pan Bog przytożę
 tędą powraca bez skutku/ tedy Pan Bog przytożę
 niem ręk swolej/ dopuszczeniem karania/ plag/ kłopotów/
 wystrękości/ popierać zwykły / sekundować y suplementować
 dobroć y łaskawość/ w napomnieniach wzgardzona. Tędyż
 je mnie na wiecey dokumentow wlecie perswazyja Izydora
 S: Qui blando verbo castigatus non corrigitur, acrius neces-
 se est arguatur: cum dolore sint abscindenda, quae leniter sa-
 nari non possunt. Kto łagodnym słowem skarany nie poprawia
 się, potrzeba żeby ostrzeż był srosowany: boć y z boleścią należy
 obrażać te rany, których lekkie plastry wleczyć nie mogą. Bóg
 y na to krótkie proby przynosi.

Ma tedy Pan Bog teżże y ten zwyczaj karaniem nas Bog, vde:
 kłaniać do dobrego zakamiątych grzeszników / na które oni rza grze-
 szkość/ wzgardziwszy wprzód napomnienia/ niedbaia. V sniká,
 patrzył ten modelus Boski/ Bernard S: Opát/ dla tego má dla na-
 lac się na ostroiności napisał: Feriendo clamat, ut ad se rede- prawy ie-
 am, ne mihi accidat quod Isaias ait: Percussi, reuerſi non go
 sunt ad se percutientem. Vderżając wolá abym się nawrócił, że S. Bernard
 by na mnie nie padło to, co Izaiasz mówi: Vderżylem, y lud się serm: de
 nie nawrócił do karzącego. Ale grzesznicy nie wważaia/ y nie modo be-
 ślego karania/ iako nie wważaia zapamiętały karao/ dśiesięć ne viuēdi.
 plag strasznych vderżających tego z Boskiego dopuszczenia wy-
 trzymujący w uporze.

Stanie za wielu grzeszników zakamiątych sercem nieśca-
 łościwym przy ładem/ y własna osoba niezdolna/ nientedbaia
 ca na karania Boskie po wielu napomnieniach Izaki/ y Je-
 rozolimski Krol Sedechias/ grzeszący wiele/ iako pismo świad-
 czy: Fecitq; malum in oculis Domini Dei sui: nec erubuit
 faciem Jeremiae Prophetae loquentis ad se ex ore Domini. Czy
 nit

S. Isidorus.
 Lib: 3. de
 summo bo-
 no. Cap:
 46.

Bog, vde:
 rza grze-
 sniká,
 dla na-
 prawy ie-
 go
 S. Bernard
 serm: de
 modo be-
 ne viuēdi.

2. Paralipi
 Cap: 36.

Sederbi-
aś, krol
stowami
Proroka
pogar-
dzał,

Job, Capit
19.

Karany,
nie na
wrocił się
do P. B.

S. Bernar:
Abbas.

Jerem:
Cap. 31.

nił złość w oczach Pana Boga swego: ani się wstydział oblicz
Ieremiasza Proroka mówiącego do niego z ust Pánskich. A Pan
Bog chcąc go káskarnie náwrocić/ oczekiwál pokuty tego/ po-
syłał Legátów we dnie y w noc/ codziennie/ aby króla y lud
odwodzili od złego. Ale co to wyszło/ co zá skutek przynio-
sło? Illi subleuabant nuncios Dei: & paruipendebant sermo-
nes eius: & illudebant Prophætis. Oni szydzili z posłów Bo-
zych: y lekce wazili mowy tego: y nágrywáli Proroki. Wiece P.
Bog podniosł rękę swojá/ przepuszcł ná Sederbistafa y ná
paspółstwo tego nieprzyjaciół. uderzył w ten mocno/ y potażnił
karał przez z-śnienie Chaleczyków króla/ Prory into Cap.
S: mówi. Interecit iuuenes eorum gladio in domo sandu-
atij. Non est misertus adolecentis, & Virginis, & senis, neo
decrepiti quidem. Pomordował młodzieńce ich mieczem, w do-
mu Świątyni. Nie zlitował się nád Młodzieńcem, y Pánienką y
starcem, ani nád z-rybialszym. Cóż przynamniey owa pla-
gá ciężka/ y reka Boga xderżająca miała náskonec Sederbi-
stafa do Boga/ y powinien był wznieć karanie Bostie/ mówiac
Joba słowy: Manus Domini teugit me. Ręka mnie Boga do-
tknęła. Ustalił się upokorzyć: ale nie z tego. Indurauit cerui-
cem suam, & cor, vt non reuertetetur ad Dominum Deum I-
srael. Ziwárdził kark swoy y serce, aby się nie náwrocił do Pa-
na Boga Izraelskiego. Przewiodła ná nim z-śmiałość swoje
práwo/ y pokazala w nim skutek swoy/ nie czucia/ ná Bostie
karania y niedbania.

Dopomina się Gęsto od grzesników/ między wtela zółta
miałość tego skutku, y kármio go ná nich aby się námiernie z-
nich te nieszczesna počechę/ że się iey wwoodzić dáta/ a karania
Bostie zanie sobie poczynala: bo serce ich takó upierzył wera-
náró S: Minis non cedit, flagellis duratur. Pogroakom nie
wspępie, pod karaniem twárdzi się. Trudná oblerze się tak
co by dał się wstrócić karaniu. Wyzna rátać: Castigasti
me Domine, & eruditus sum quasi iuuenculus in disciplina tua.
Karales mnie Panie, y wśmierz, leń się inko uolek ukrocony. So
pe

Pobud
po ós
dzom
wzasta
niż niep
głupców
rzaco ci
luem
mew
liab d
wardzi
wiedzi
Biskup
der kásk
wykłada
xoflas,
quia se
przysła
go byli
falił si
virtutis
lug, y p
dzienni
Z
łow/ w
lacy on
Ezech
in lew
by odd
que no
se owie
bym pr
oddale
wnta
sy iak
pe

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników. 191

po dziś dzień w zapamiętaności żyjący grzesznicy / tak złym są-
dzom przychylni / że lubo ich Boskie dotykało karania / oni nie
wzważali iakoby to nie onych dolegąco / y wola mizernie ginać
niż nieprawości odstąpić. Kownała się owym wporczywym
głupcom / nad ktorými Bog wiele tożac starania / y rękę Pa-
rząca trzymając / nie nie wymógł : Percussisti eos, & non do-
luerunt : attriuisisti eos, & renuerunt accipere disciplinam : in du-
miserunt facies suas supra petram, & noluerunt reuerti. Vbi-
liet a nie żalili się : starali się niechcieli przyjąć karania : za-
mordowali oblicza swoje nad opokę, a niechcieli się nawrócić. Po-
wiedział Jeremiaś Prorok. Co pilno wrażywszy Teodoret
Biskup Cyrenski / dwie wpatrzył rzeczy / to jest Boski proces
der tajemności / y wporczywość grzeszników / iako nieście tego
wytknął / tekstu Jeremiaśowego : A leuioribus supplicijs e-
xorsus, ad grau. ora deuonit. Attamen neutrum illis profuit :
quia ferreo erant animo. Od lżejszego karania zaczęli iść,
przebiegali do cięższego. Iednak nie pomogło im żadne : bo żelazne.
go byli umysłu. Co też widzieć w grzesznikach Chryzostom St-
kalił się na to : Doleo, & lugeo, quia video in nobis tantam
virtutis raritatem : malitiam autem quotidie inualescere. Bo-
li, y płaczę na to, że widzę w nas enatę rzadkość : a złość co-
dziennie zmagającą się.

Bog miłosierny mając baczenie na wpadających grzeszni-
ków / wsiłuje ich nawrócić do siebie / iako pasterz zgromadza-
jący owieczki błądzące się do trzody / z czym wydat się przez
Ezechiela Prorok : Ecce ego ipse requiram oues meas. Oto
ja sam szukam będą owieczek moich. A pilnie o to się stara / aże-
by oddalone przez / znówu przytoczył : Et alias oues habeo,
quae non sunt ex hoc ouili ; & illas oportet me adducere. I in
się owieczki mam które nie są z tej owczarni, a y one potrzebą, a
bym przywiódł. Przez co że potrzeba rozumieć grzeszników
oddalonych od Boga / na ktorých Chrystus Pan godzi : wpe-
wnia Prorok piszący : Omnes nos quasi oues errauimus. Wsz-
szę iako owieczki zblądziłyśmy. Wzywaj tedy iako Pasterz spo-
sobu!

Nie czuie
karania
grzesznika

Jeremi-
Cap: 1.

B. Theodo-
ret: Episc:
in Jeremia

S. Chryso-
Homil: 24
in Genes.

O ciele,
trudno.

Ezechiel:
Cap: 34.

Joan:
Cap: 10.

Jair.
Cap: 11.

S. Gregori:
Papa. Sibu/ nie mogąc zwabić łagodnością/ zamięcia biciem/ y bżę:
dopuszczając wosstwo: wżyny n'epokoję/ dolegliwości/ wżapies
nia, choroby/ kłopoty/ strasunki/ Vt comue lat inire. Jako
wrażyl Grzegorz S: Papię: Mala quæ nos hic premunt,
ad Deum nos ire compellant. Przykrości które nas tu naciśka
ją, ażebyśmy do Boga śli, przynuszą. Maren dobry Pasterz/
z iedney strony ponete miłosierdzia/ z drugiey bżę sprawiedli
wości: Sprawiedliwośćci grozi: Ego occidam. Ia zabiję.
Miłosierdziem pobłaja. Ego viuere faciam. Ia ożywię. Su
rowością chce skodzić: Percutiam. Pderzę. Dobroćią łagodni.
Sanabo. Vzdrowię.

S. Gregori:
Papa Ho.
mil: in Lu-
cam. Domyślasz się na to Grzegorz S: mówiac: O tormen
ta mihi misericordiz! cruciat, & amat. O miłosierdzia przykrości!
karze, trapi, y kocha! Myśl zaś Papię wyławia S Chryzo
stom: De tribulationes inire permittit, vt ad ipsa. frequen
ter confugiāmus. Bżę utrapienia dopuszczają, ażebyśmy do niego czę
ściej się wickali. Ante iednego tym trybem Karania n'itloni
tu sob e Bog iako tożęchtaf: Manasfą krolow A: snuf
Mistrzā Arkadyusowego/ y infych. A zakamniałych grzesz
kow wielu dla ich xp tu n'atracić nie może/ kterych przec
rebelizujące fantazyę kleru do Pana Boga/ Piotr S: Apo
stol mówiac: Humiliamini igitur lub potenti manu Dei, vt
vos exaltet in tempore visitationis. Ppokorzącie się przeto pod
mocną ręką Boga aby was wyniśi. w czas nawraczenia. Lę
im de tego nie może przysć/ gdy ich zakamniałość/ nie wraży
lacy mi czyni.

Powieść
bez dokus
mentu
nie nie
ist. Spolnie naprzód/ poeym/ y zosobną/ maś tuż Czytelno
tu przyiązny wiele wopisanych dokumentow w tey mierze:
iako niedźni ludźle sercā zakamniałości zamorzoni iadem/ do
broćią Bożā/ y Karaniem zniewolic się nie dadzą: A choćby
bys tuż domyślał się tego, że co raz znąc je w wiekśie chę
zapadać zbrodni: Przecież y przy troim domysleniu się w
stkiego tego/ nie ma zostawać oścāni punkte Rozdziału bżę
proby/ bym nie zasłujyt omiatać probacy: na owe przymom
te.

Pobudki do ratowania zakkamiślonych grzeszników. 197:

ta: Multa scripsit, nil probavit. *Wiele napisał, a mało dowiodł*

Życzę w dowodze tego/ że grzesznicy pogardziwszy dobro-
cia Dosta/ y karaniem/ co raz to w mietke zapadają zło-
ści/ y pełnić je chcą: Ta co podaje mi auctoritatem sprawie-
bliwy Job/ że wada grzeszników tym opisulac sposobem: Abo-
minabilis, & inutilis homo, qui bibit quasi aquam iniquitatem.
Oczydły y niepożyteczny człowiek/ który takó wode piie nieprá-
wość. To zaś takó stosować się ma iścownie do grzeszników/ y iá-
ko ich chęć wyápety do czynienia złości wynurzać ma: Dosta-
tecznie pokázale Pomentem użony Tyran: Iniquitatē sicut a-
quam bibit, qui committit peccata abiq; tra no timetis. Ille enim,
qui bibit vinum, quia timet inebriari, bibit temperatē; sed bibens
aquam hoc non facit: propter hoc non curat de tali tempera-
mento. Nieprawie takó wodę piie, kto popetnia zbrodnię, bez wázi-
dła białej. On a białym cobywó pnie, że się obawia aby nie podpił,
pnie w ierwie: ale p iary wodę tego się nie boi: przetoż nie ba otákowá-
nurióci. A n a s i n y f u r d e m e n t t á e x p l i k á c y á / w n á n c e G r z e-
gorza S: takley: Fir desideriorum feruor in mente, & peccatis
placemantibus ineritus animus ad maiora delicta actiam succen-
ditur lux a illud Job: Et exardescet contra eum sitis. In eius a-
nimo sitis exardescit, quia quo agere peruersa conuenit eo ad e-
bibenda mala vehementer accenditur. Impio quippē sitis, est
huius mundi bona concupiscere. W znieca się chciwości gorącość
w umysle, y grzechami dawnymi wnikłany umysł zápala się do wię-
kszych zbrodni. W ealug słow tobá: Rospali się pragnienie przeciw
niemu. W owego alboniem umysle rozpala się pragnienie, że im-
bardziej do niecnót się nálorzyt, tym więcej do wypicia złości fro-
dzi się zápala. Boniezbóznego prągnięcie, jest sniatá tego požá-
daci dobr.

Oczywista to probá cieśkiego prągnięcia w grzesznikách/
co raz to większych niecnót/ bo takó według pospelitego ef-
latum: Quó plus sunt pora, plus sitiuntur aqua. Im kto wię-
cej wody pnie, tym gorętsze ma pragnienie, tak według słow Jo-
bá: Bibit sicut aquam iniquitatem, gdy grzesznik dobrze ná-
piie

Job,
Cap. 13.

Tyrannus,
in Job.
Cap: 15.

Ludius,
siku wo-
do pnia
niecnoty.

S Gregor:
Papa I ib:
14. Moral:
Cap. 6.

Pragnie-
nie cieś-
kie grze-
snych,

plie się wroby niecnoty/ wielkſe ma do nich pragnienie; bo na
lycony pycha y wynioſłość/ pragnie proſney chwały/ nąpe-
niony obzárſtwem/ poſada lubieſności ponurzony w tákſtoſci
mrze chciwie na cudze dobrá/ y ták (nie wyliczając wielu
inſzych) zároſe do wielkſzych ciągnie złoſci/ áz ſie w nich záci-
pli/ ten zápamiętał y Tántalus.

Pſal: 31.

Konieſt
ſmiały.Job:
Cap: 39.Jerem:
Cap: 8.Job:
Cap: 15.Grzeſnik
iáko kon
nie uwa-
za je zgi
nie.S. Ambroſ:
Lib: 2. de
Abraham.

Cap: 7.

A nie gemuſ Pſalmiſta S: zábiegając od złego grze-
ſnikom/ nápiſał: Nolite fieri ſicut equus & mulus quibus
nō eſt intellectus. Nie bądźcie iáko koni, y muły, ktorozumy nie má-
ia. Bo iáko kon bez wvagi bieży ná oſtre orzá/ y zápamię-
tał ſtawia ſie nárazając ná kule wojenne: według deſkry-
cyey Jobá: Exultat audacter, in occurſum pergit armatis, cō-
temnit pauorem, nec cedit gladio. Feruens, & fremens for-
bet terram: nec reputat tubæ ſonare clangorem. Wykakuje
ſmieie, bieży przeciw zbroynym, gárdzi ſtráchem, áni wſępuje
mieczowi. Pałając árzając gryzie ziemię: y nie wváža że grázi,
głos traby. Táki y grzeſnik zápamiętał włáſna ſtápá bez roz-
zumu/ nieſłuchając głosu Boſkiey traby náponinátacey/ w
wielkſe zbrodni y niecnoty ſpleſy niebeſpieczeńſtwá. Czegomá
proba z Jeremiaſá Proroča: Omnes conuerſi ſunt ad curſum
ſuum, quaſi equus impetu vadens ad prælium. Wſyſcy obroci-
li ſię do biegu ſwego, iáko koni pędliwie idący ná wojnę. Tákie
y z Jobá o grzeſnikách iáko o twárdouſtrych koniách piſa-
co: Contra omnipotentem roboratus eſt. Cucurrit aduer-
ſus eum erecto collo, & pingui cervice armatus eſt. Zmo-
cnił ſię ná wſechnocnego. Bełat przeciwko niemu z wyciągni-
m kárkiem, y tłuſtą ſzyją, uzbroił ſię. Góńte też y S: Ambro-
zy przydát: Quid tam ſimile peccati? Fertur in præceps, cet-
uice tumida, recuſans ingui cortellionis. Coż podobnieſzego
grzechowi? Pędzi w głąbokóſć niecnoty, wynioſtá ſzyją odrzućciac
iázmó karánia.

Jáśniete prágntente złoſci wſelákich/ zápamiętałych grze-
ſnikow/ w Oſobie Száſarzá w Ewángeliey Lukáſa S: opt-
ſanego: Ktory gdy miał rachunek oddawać Panu z dobr jó-
bie

Pobu-
bie po-
chon-
ba/ on-
rá Cl-
gnien-
cie w-
niu m-
cudzo-
cie. I-
zwyk-
dę po-
modu-
cát c-
ſyc m-
ſie tu-
wſtr-
páná-
tym n-
durus
Wiem-
lent i-
pozw-
rżeka
Chryſ-
dinem
nem a
qui ſe
ſtutebn-
wzgar-
złość.
ſpieſn-
do złeg-
Krzeg-

Pobudki do ratowania zakamiąłych grzeszników. 195

bie powierzonych/ wiele przedtym wtrąciwszy/ miasto wyras-
chowania sie Pánu/ oczym myśleć/ y głowa ruszyć było potrze-
ba/ ow myślił o wielkym wsegerbku/ co słowy wypisuje S: Pios-
nár Chryzologa: Szas rzna czas rachunkow bardzley palat o-
gntem zdrady Pána/ nij pod czas wydcitu wsiłował wtrá-
tć w zbytku. W punkcie kalkulacy/ wiecey o rospuści-
niu myslat/ nij dawnych dni. A choćas inż był wymiścił
cudze substancya/ fałsiuiac red wnti opiatek wsiłował zatra-
tć. A że w tedy co raz to dal y brnat w wielka złość/ iato
zwykli grzesznicy/ pamiatnicy swiety wypisłi Nec curat vn-
de possit facere, quod de- at: sed quod remansit, quemad-
modum minorare possit excogitat. Nie staral się iako miał wra-
tacz go nie dosławalo: ale myslat iako y to co przeszło zmniejszy
sic mógł. Dopamiatalo wiecey fałsiuiat/ y przywdził/ gódzie
sie inż było w pamiatce potrzeba. Takim był nieważnym
w rzeciu nie mialacym od wielkych złości fuga ow co
Pána swotego pamiatze dane na frukt/ zatopał w ziemi/ a po-
tym w tre suci na Pána wsiłował mowiac: Scio quia homo
durus es: & timens abij & abscondi talentum tuum in terra.
Wiem żeś człowiek ostry: a bojąc się poszedłem, y zakopałem ta-
lent twy w ziemi. Co miał wyziść że źle wzynt/ to tesze
perworz na Pána wsiłował/ na w et sa zarab aiac niceliste. Na
rzeka na tego złość iakow/ oraz y na inszych podobnych S
Chryzostom pisac: O malitiam famuli o inmentiam ingrati-
tudinem! Nam nō solum contemnit: sed & pro talento aculatio
nem attulit. Ita enim telet malitia Obtenebrat rationem, & eum
qui semel à viâ est auersus, in præcepis ferri facit. O złości
służebnika! Oniezmierna niewdzięczności! Albowiem nie tylko
wzgardził: ale y za dany talent uszzerzał zekal. Tak rozprytł
złość. Dáemnia rozum a potym na wielk e prowadził niecnoty
spieszo. Pedes illorum ad malum currunt & festinant. Negi ich
do złego bieża, y pospieszają powiedził Mędzrec.

Czas! czas! w pamiatce sie grz: siłom gdy Bog przez
strzeżę/ w pominay Parze! Eiey! iłmo zawięca: Audite di-
scipli-

Lucz.
Cap: 16-
Sadzarz
co raz to
wiecey
škody Pa-
nu czyni.

S. Petrus
Chrysol:
Sermon: 126.

Matth:
Cap: 25.

Sługa
zły.

S. Chryso:
Homil: 41-
in Genes.

Proverbij
Cap. 1. &
8.

*Karania
obronia-
cy sie Hu
go. pozym
cierpiat.
Thomas
Cantipra-
ta: Lib A.
puni 2.
Cap. 16.
par: 3 &
Genel.
Cap: 49.*

disciplinam & estote sapientes, & nolite abijcere eam. *Słuchajcie ćwiczenia y bądźcie mądremi, a nie odrzucajcie go. Żeby im gorzej narzekać nie przykło nad Hugona a S. Victore po śmierci pobożnamu. Żakonnikowi mowiącego: Quia dum viverem, renui disciplinam accipere, vix vllus demonum in inferno remansit, qui non mihi ictum validum dederit ad purgatorium transeunti. Ulechy grzesznicy zakamiatli obamiatli sie z tego wielkiego. A ty Czytelniku kaskawy vchodzac skutkow zakamiatlosci/ vpotorz sie Bogu/profac: In consilium eorum non veniat anima mea, & in extu illorum non sit gloria mea. Maledictus furor eorum quia pertinax: & indignatio eorum quia dura.*

ROZDZIAŁ X.

Pubudka Osma, z Uwagi strasliwego terminu zakamiatlosci, ktorego dopedza swawola ludzka, secundum passiones desiderij, puszczone.

Zlakomita grzesznikow zakamiatlych pertynacya/ albo vporczywosci/ sprzecimiatoca sie milosierdziu Bostiesmu/ nie przyimuiaca kaskawego napominania/ ani przetregu Karania/ nie moze wolna od tego zostanac/ aby nie miala na zguby ostaniey przychodziec termin/ przetadowana zlymi zakamiatlosci serca skutkami/ a zwlaszcza/ do tego tey fce sprawiedliwie od Pana Boga puszczone secundum passiones desiderij, na zgubne smie. A ze tey nie raz grozace Uleba futkiem/ y pukiem/ od zlego nie wstracily/ trzeba zel y nie

cnory

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników. 197

enoty na zgube wracali/ tak Grzegorz S: oświadczył: Quem presentia mala non corrigunt, ad sequentia perducunt. *Ko- go straszenie przestrogi nie naprawia, w następujące wprowadza.*

S. Gregor:
Papa. in
Lib. Moralium.

Odwetaj poprawiłeś ci na sąd Bosti przesłany re sprawa
waly tam ty nągnąłeś termin powołany Doktor S: tak
pięć remisję: Quamvis nos eius miracula vidimus, quot
angeli affligimur, quotiens minarum asperitatibus deterremur,
et tamen vocantem sequi contemnimus. Quid ergo fratres,
quid, in eius iudicio dicturi sumus, qui ab amore presen-
tis seculi, nec preceptis declinamus, nec verberibus emen-
damur? *Takim, my, tego cuda widzieli, jako wielu biczow
Bozych wybieżeli woskamy, tak wielu pogrozek przestrogi
ustraszeni, a przecie za powołaniem iść nie chcemy. Coż tedy
bracia, co, na tego sadzie mówić będziemy, którzy od kochania
niniejszego świata, ani nakazaniem nakłonić się damy, ani się pod
karaniem poprawiamy. Ale jeżeli na ten sam uniwersalny
termin stawia się oraz ze w przyszłości/ zakamiśli grzesz-
ni/ tymczasem/ przez owych już przerzeczonych w przeszłych
rozdziałach skutków zakamiślenia/ musza zapadać w złe zło-
pieli/ y nury/ które już za metą/ y kreć/ ich serdeczna zaka-
miślenie drogie ścielaca na przepaść nągnączyła. Bo jeżeli
enota zakłada sobie za metę Boga/ y ma w niego za ostatni
swey termin nagotowania złota niecierpliwości zapłata;
Cedycy niecierpa w Arsenale Bostim iako w skarbie zamknięty/
musi mieć nagotowaną karę/ która już dla niego została re-
condita, oraz która wynurza Pisimo S: mówiące z Bosticy
Krony: Abscondam faciem meam ab eis, & considerabo no-
vissima eorum. Congregabo super eos mala, & sagittas meas
complebo in eis, Hac condita sunt apud me & signata in
thesauris meis? Mea est ultio, & ego retribuam in tempore,
ut labatur pes eorum. Skrzyj oblicze moje od nich, a będą
się przypatrowali końcom ich. Zgromadzę na nie złe, y strza-
ły moje wystrzelam w nie. Te rzeczy pisze skrzyje y maie, y za-
pis*

Homilias
in Evangelium.

Wielki
rozmiar
jest nad
zawr.

Arson
karania
w l. Bogd
sa na
grzesz-
ni-
kom.

Deuter
32

pieczętowane w skarbach miłości. Moja jest pamięć dla oddania
na czas aby się powzięła nagła ich. Wiac i tak do brzy ludzie
mala za mecie niabo! tak y grzesnicy za ośmiem ter min go
towa zguba miała/ według owego pospolitego wyznania
wiary świętey od Ałdazego S. n. p. s. nego: Et qui boni
egerunt, ibunt in vitam æternam: qui vero mali in ignem
æternum. A którzy dohrze czynili pójda do żywota wiecznego:
którzy zaś złe, do ognia wiecznego.

S. Athana-
sius. in
Symboli:
Fidei.

Zamierzony jest y niezłomny kres nieśczęśliwy grze-
snikom nie dobrego nie mający w sobie/ tak obłąkać może
y ow dekrét Prás morce Rzymiętego Ciceronia puncta
na złych ludzi posłanowiony: Vitia hominum, atq; fraudes,
damnis, ignominijs, vinculis, verberibus, exilijs, morte, mi-
dantur. Wstępkę ludzkę y zdradę, škodami, zływosciami,
kajdanami, biczem, wignaniem, śmiercią na koniec się placą.
na takie wstępy grzesnicy terminy wpadają. Ba y na wie-
pse! Coż rzecześ na to Czełowiśla ta! kowy: cytatuje wie-
le w sądach Trybunałach śmiśkich i tak złych/ y ostrych ter-
minow gerozych/ na które nieczestliwi padają ludzkie; doroz-
mieści się tak trzymać tego/ że y sirowa sprawiedliwość Bo-
ska/ ma sroście nad te/ w które grzesnicy zatamiali wpadają.
Nie śmieści się dusim/ gdyż te prawda osfermicy idac
poledynkami przez wstępy terminow złych rodzącie/ rys

Wakamie
tych skon-
czonych
gł.

Rozdziałem wywołuje: zład do kompaszoy nad ymi niedzi-
wami mieć beość incipiamen/ albo pobudze.

Uprzedz idonac/ to zapawne nasz wiedzieć kareliu/
se wstępy grzechy śmiertelne/ tak w pospolitości w tupe
zgromadzone/ iako y rozłazne w osobliwości/ na sty ter-
min przychozą/ maia casus malos, y dohrze się nie nara-
dzają. Coż wielu mieysc Pisma S. iawnio: już od spramie-
towanego Jaba: In diem perditionis terrarum impius, & in
diem furoris ducetur. Na dzień zatracenia chowaia stręga. A
na dzień zapalczowości wiedzion będzie. Już od Jazajasa. Vo-
genti peccatrici! populo gravi iniquitate! leuati nequa a!

Job. Cap:
21.

Jazaj. Cap:
1.

Alijs

Pobudki do ratowania zakaźmiących grzeszników. 199

filijis sceleratis ! Bieda narodowi grzesznemu ! ludowi dzieckich
niecnot ! nasieniu niecnotliwemu ! synom zbrodni ! Już y co
świeżego Chrystusa : Ille servus qui cognovit voluntatem
Domini sui, & non facit secundum voluntatem eius, vult
bit multis. Sługá ow ktery wiekciat wola Pána swiege. Nie
cznit weług woli iego, karány będzie wielce. Tłówet y jeden
sam grzech śmiertelny / ná kterym choćiaś tylko samyś w
sercach ludzkich / iedną częścią niżej ná wielu fandnie się prze
llata zakaźmiłość / do zguby dusze prowadzi / y do terk: tny
wieczney nieśczęśliwości / do y zá niem / y przed niem / wpa
fi paszmem ibo ; y tak ludzkie choćiaś tylko dla tednego śmier
telnego wystętku / takó strumień taki ściekają sia / y schodzą
mętami / do stoku ostátniego zátrocenia. Tłá co prebá test
od Jakuba S Apostóła : Quicumq; totam legem servauerit :
offendat autem in vno, factus est omnium reus. Quod si non
machaberis, occides autem factus es transgressor legis. Kto
keliwiek by zachował wśystek zakon : á w iednymby upadł, stat się
winien wśystkiego. A iezelibys nie cudzołozyt, álebyś zabił, sta
tes się przestępcą zakonu. Głósi tenże wyrok Deroreus S :
następującymi słowy : Si decies cuquam bene operari con
tulerit, & semel tantum ex habitu male facere, malum id vni
cum, quod ex habitu procedit, tanta illa bona corrumpit, &
destruit. Gdzyby się dostało komu dobrze co uczynić dziesięć rá
z, á raz tylko z nálogu uczynić złe, złość owa iedną pocho
dzą z nálogu, tak wielkie owe dobre uczynki psuie, y wniwecz o
braca. Jest albowiem y ieden śmiertelny grzech / maligná
tis natura, ktery n fysi ko dobre psuie / quidquid post se in
venit destruit, y ma po sobie pospolite gilezefow axioma : Bo
num ex integra causa, malum autem ex quocunq; defectu.
Co dobrego, ma byż ze wśystkich miar dobre, złe zaś, iest z ia
kiegokolwiek defektu.

Czy iedną / czy wiela niecnot zęprzarnioni przestępcy / zá
rójni ná sercach zakaźmiłości / zabierają się do zguby ter
płinu / wíelt. m. pędem / zępręgają się do kresu potępienia /
Pierwszy przez

Luce
Cap: 12

Jacobi.
Cap: 2.
Tieden
grzech,
wiele skq
ali.

S. Dora
thaus.
Doctrina.
11.

Ex Ansa
tele.

Żakamia przez różne rodzaje poprzednich pońców/ iakoby przez brzo-
 tości: opu- **przebrane/** oroga **herosa/** od ofiatercy przepaści meo-
 Rozenie- **oata mizeracy/** pażzoni **sprawiedliwie** od **Pana Boga**
 od Pana **dum palliones** **deserij;** idac za **rospusta** y **swawols**
 Bogd. **na termin** zły **ieden** gdy **opuszczoni** **bywali** od **Pana Boga** y

2. Paralip:
Cap: 12.

y w **kuć** z **iego** **Oycostey** **opieki/** iako z **strony** **iego** **pisma**
S. mowi: Vos relinquistis me, & ego reliqui vos. Wście-
 mnie opuszcili, y iam też was opuscił. A nie raz tym terminie

Ecclesiast:
Cap: 6.

zagraża **grzesznikom** **pismo** **swiate.** **Przestrzegając** **gras**
 tym **Wadry Salomon:** Non te extolias in cogitatione ani-
 mæ tuæ velut taurus, nè forte elidatur virtus tua per stultitiam

Opuścza
Bog zych

am: & reliquaris velut agnoscum in eremo. Nie wynis-
 się w myśli **duże** **twoiey** **iako** **byk,** **aby** **śnadsze** **była** **zrażona** **moć**
twoja **przez** **głupstwo:** **a** **zostabys** **iako** **drzewo** **suche** **na** **puszczy.**

Isaiz:
Cap: 27.
& 30.

Żakamia y **Prorok** **Isaiaś** **głosac:** Civitas munita desola-
 ta erit, speciosa relinquetur, & diruetur quasi desertum. **Miaślo**
obronne **spustoszeie** y **piekne** **będzie** **opuszczone,** y **zostawione** **iako** **pusz**

nia. **A** **podobnie** **czyni** **grożac** **grzesznikom** **w** **niższym** **swodim** **Ro-**
zdziale: Fugietis; donec reliquamini quasi malus navis in ver-
 tice montis. **Wcieczcie,** **aż** **się** **zostaniecie** **iako** **mały** **okrętowy** **na**
wierzchołku, **gorz.**

Genet:
Cap: 4.

Jako **zad** **ten** **niebezpieczny** **termin** **zabawności** **nápryżrza**
się **grzesznikom** **opuszczonym** **od** **Pana Boga/** **procz** **tego** **com** **po-**
łożył **per** **extensum** **w** **Rozdziale** **trzecim** **tey** **księgi/** **może** **się** **na**

Kaim od-
ręczony.

prospekt **pokazac** **w** **grzeszniku** **Kay** **nie** **na** **to** **bolejącym** **nie** **má**
to/ **je** **go** **luz** **opuszczal** **Bog/** **y** **wyynit** **go** **na** **świecie** **tulaczem:** Ec-
 ce eijcis me hodie a facie terræ, & a facie tua abscondar & ero

vagus, **&** **profugus** **in** **terra.** **Oto** **was** **dziś** **wyganiał** **od** **oblicza** **zi-**
mie, **y** **skryć** **się** **przed** **obliczem** **twoim,** **y** **będę** **tulaczem,** **y** **zbiegiem** **na**
ziemi. **Co** **raz** **zad** **głebicy** **wracając** **te** **grzesznikom** **dereliucyo** **od**
Pana Boga/ **imági** **rowac** **so** **bie** **po** **trzebá/** **porzuconeg** **Imma-**
la **pod** **drzewem/** **od** **złoty** **zawieszey** **Agar/** **obamierającego** **ola-**
miedostacem **wody** **w** **pragnieniu;** **cioty** **nad** **tego** **oplatu** **wodac**
niebezpiecznym **y** **oraz** **nad** **powinno** **tego** **oplatu** **wodac** **do**
viado

Pobudki do ratowania zakamiłych grzeszników. 201

video morientem puerum. Nie będą pórządku na umierającego pachoł: a już go była oddaliła od siebie y porzuciła. Ab iecit puerum subter vnam arborem quæ ibi erat. Do którego nieszczęścia wiraconą była y Simáz Agár nie śledy ino dney / tylko wtedy gdy opuśczone zostawał Abraham / dla nalegania pilnego / y następowania na nie Sary Małżonki jego: Ellice ancillam hanc, & filium eius. Wyrzuc służebnicę tę y syna jej. Doznaki tam osierocienia Agár / co to wnie opuśczenie / doświadczyl przypadelem porzuceny Jimaél / lubo ięże wpyłkiego / rozumem nie dostronalym / osiągnąć nie mogł.

Alle to ięże cieniem nasz wac się może opuśczenie / przez rzeczonych Wsób od ludzi / w kompanacyey do dereliktcey grzeszników / bo tamtym przećie gdy ludzkich nie było / niebieśkie były przez Anioła zesłane ratunki. Vocauitq; Angelus Domini de celo Agar: y w tey indygencyey potrzebna woda Anioł pokazał. Na grzeszników zaś raz oorzuczonych od Boga bez żadney konsolacyey była gwałtem / nieszczęścia żażar te Bory / takó Psalmista opisał: Qui custodiebant animam meam, consilium fecerunt in vnum. Dicentes, Deus dereliquit eum persequimini, & comprehendite eum: quia non est qui eripiat. Ktorzy strzegł duszę moję, radej wezmili spótem. Mowiac, Bog go opuścił, goncie a poymaycie go. boć niemaż ktory wyrwał. A przeto y sam takó napisał / gdy był w niesbezpieczestwie / y śledy mu się zanosilo na podobne opuśczenie: Ne tradas me Domine a derelicto meo peccatori: cogitauerunt contra me, ac derelinquant me ne forte exultentur. Nie poday mnie Panie nad wołę moję grzesznikowi: myślili przeciwko mnie, nie opuśczaż mnie by się śmiali nie podnieśli.

Ba pisać prawdę miał się czego obawiać / boć opuśczone od Pana Boga bydy między innymi nieszczęśliwościami / nieposledni jest termin / na co / są słowa Bazylego S: Nulla atrocior pena exterius vincit calumnias, hac, deserti a

Genes.
Cap. 21.

Agár, z
Izmáel
wignand

Psal: 70. &
139.

David
sic bal
opuśczo:
nym
był, od
Pana Boga

S. Basil:
Magn. in
Jsaia Cap:
2.

Judica
Cap: 16.

Samson
opuszczo-
ny od P.
Boga, zwy-
cięzony
był.

Abulens:
Quaest: 25,
in Lib: Ju-
dicum.

Psalm 21.

D E O. Zadne srodkie karanie przewyższające inne utrapienia; może być nad to, gdy kogo porzuci B O G, y wypuści z opieki.

Do tego abiektorum to jest odrzuconych od łaski Bo-
żej Exemplarz/ stosnie się wystawiony obraz destytucyey w
Samsonie meznym/ który moc miał w zaskórnym w
gestych włosach/ iako się przyznał: Si raium fuerit caput
meum, recedet à me fortitudo mea, & deficiam. Iezeli by
była ogolona głowa moja, odstąpi ode mnie moc moja, y osłabie.
Nie mądrym zmyśleniem przysięgł się/ postładać trupami
na placu Marsowym Filistynczykom/ y ściełać herokte polu
porażonym Rycerstwem ich: A kiedy go zaś z opieki Boga
wypuściła raka wsiężka jego wstąpiła ślota/ związanemu oży-
wylupili nieprzyjaciele/ y na poamiętisko sobie wystawili. E-
ruerunt oculos eius, & duxerunt Gazam vincitum carenis.
Coż testy wważa wczony Abulensis, że Filistynowie raz ogo-
liffy głowę Samsonowi/ na potym nie wważali/ że podob-
nie mogą/ y znowu mogły dawno wsiężkę moc/ y powro-
cić ta cała Samsonowi/ iakoż y tuż się zabterato na to: lam
capilli eius renasci ceperant. Iuz włosy jego zaczęły odrastać.
Czemuż nie miał na to bagenia? Czemu się nie obawiał
powrotnie mocy tego? Dofiedł sekretnie pamiętany Biskup A-
bulenski: Quia putabant à Deo desertum esse. Borożumi-
li że iuz go był opuścić Bóg. Sądziły tedy dobrze tam rozumy
ich że tuż nie Samson przeciwko nim nie mógł dokazać
bywofy opuszczonym od Boga/ co y grzesznikom aplikować
się ma.

Cieśki to musi im być termin/ kiedy to y Dawid wolne
miał od zakamiatosci serce/ iakoby tuż był przez zarzuceni-
nym od Pana Boga reschniac wołał: D E V S, Deus me-
us, respice in me: quare me dereliquisti? Deus meus es tu-
nè discesseris à me. B O Z E, Boże mój, wezwrzyj na mnie:
czemuż mnie opuścić? Bogiem moim jesteś ty, nie odstępuy ode-
mnie. Nieznosna musi to być kara na grzeszników ktora
zastuguje swawola ich/ bo nad nią czynił lamenty Jeremiaś
Prorok

Pobud
Prorok
Domin
Israel;
krył w
nieba
woieb.
& abie
menem
Caba
grzesn
Pan B
porzuc
dowi
ut inq
wroci
czyni
niea/
tego/
gnie
go że
znast
p
swie
dowi
na / ob
ni zmy
wali
wali
wa pra
ist nie
to pot
fich/
sta.

Pobudki do ratowania zakamjaflych grzesznikow. 203

Prorok monia: Quomodo obtexit caligine in furore suo Dominus si am Sion: proiecit de celo in terram inclytam Israel. & non est recordatus scabelli pedum suorum. Iako chcił mrokiem zapalczywość swę Pan corkę Syon: rzucił z nieba na ziemię słup Izrael. y nie wspominał na podnozek nog swęch. A znou w następnym Rozdziale: Eradicacione & radicacionem posuisti me in medio populorum. Wykorze niem y porzuceniem uczyniłeś mnie w pośrodku narodow. Taka to/ taka od zakamiatosci zaplata/ taki z niey bywa przesłanosty/ że ich iako niegodnych odrzuca od siebie Pan Bog: gdy tego łaskawe monia/ y Oycowstie Karania przukrośy wdała sie do przeszlych złosci.

Przegrza tym z ramienia Boskiego swawolnemu ludowi Ezechiel Prorok: Si conuersus iustus a iustitia fecerit iniquitatem potam offer diculum coram eo. Iesli się namiętni sprawiedliwy o: sprawiedliwości swę. a będzie nieprawość czynił, położę przed nim zenadę. Wczyni nie Pan Bog wi nien/ ale sam ogłowił je go Pan musi porzucić dla nieczno tego/ a tak staie się ciążeni obciążonym/ y nadzonym wysłanem/ na pierzchy cermu zguby wpadającym: do Kiores go je wrzacon bywa grzesznik iak na wygnanie wieczne/ a następnac y Głuchocy barozumiesz się Czytelniku łaskawy.

Powiedał Barlaam bogomirny Pustelnik/ że była na świecie/ czyli ięże ięż traina rana/ Kiores obywateli/ y rodomi mieściancy ten wielki zwyczaj/ że s bte za krola y Pána/ obierali obcego takiego/ Kiores nie wiedział praw/ ni zwyczajow owych tam ludzi/ na tron wyniesionego Pána wali głęzi/ y co należało do wygod Krolowskich/ cale dodawali wyszkiego: a gdy postrzegli że iuz krol wyrozumieł prawa ich/ y postąpił zatrzymawszy się chyżo żeby z ich iak nie wstąpił/ nagiego na puszc Monstie stały nie dając nic do potarmu posyłał na wygnanie/ góście po wielkich rozkoszach/ mizernie od wyszkiego opuśczeni głodem wstieraćć musiał.

Przypo.

Jeremiaś
jali się,
na porza
cenia od
P. Boga.
Thren:
Cap. 2. &
2.

Ezechi
Cap. 3.

Człowiek,
winien
ie go P.
Bog opu-
ścić.

Vincen
in speculo
Histori
Lib. 15.
Cap. 17.

Barlaam
pustelni-
ka pod-
bił się
o krolu.

Przypowieść ta historyczna teraz aplikujemy sobie do grzeszników z pomianionym Dusselnikiem Świętym: Si tu es bogata Kraina/ Panowie y Książeczko są sąsiadami/ obywatelami/ y pospółstwem są rojną miarą/ y zbrodnię/ obierają sobie postromego y wbojnego są Erola/ iakoż mówi Job. Nudus egressus sum de utero Matris meae, Koronatus sum in Pañstwo: Gloria & honore coronasti eum. Pozwalała mi wspaniałego/ marności światowych przemiłności rościć się za spędy ty oddała, y inie obłąda/ a tak było postromego że zrozumieła te rzeczy/ iak przeżyła że się domysla że to wspaniałe/ Vanitas vanitatum & omnia vanitas: strasznego niedzielną grzechami/ y otnęto w Pañstwie serca załamaności opuszczonego od Bogá/ y od ludzi, obłąkanego przez wyrzucenia niedzielną na wygnanie/ Pa y doznaje y wiecznie/ yście z Pañstwem tracić musi. Wyterdza to sentencya Grzegorz Święty mówiąc/ że tak/ a nie inaczej bywa: Quia per amana prata ad carcerem pervenit, qui per praesentis vitae prospera ad interitum tendit. Iakoby przez wdzięczność do więzienia szedł, kto przez niniejszego życia wygody idzie na potępienie.

Obłądka/ y chyra załamaności/ iakże to wnieśli niech popieścić wspaniałą na wielką niedzę wygnania/ y destrukcyę wspaniałą grzeszników! gdzie opuszczoni od Pañá Bogá muszą nuć treny: Cecidit corona capitis nostri: va nobis qui peccavimus. Projiciens repulisti nos, iratus es contra nos vehementer. Spasł wieniec głowy naszej: biada nam żeśmy zgrzeszyli. Odrzucił nas, odrzucił nas rozgniewał się na nas bardzo. Muszą niedzielnicy stawać zdaleka iako trędowaci: Quicumque maculatus fuerit lepra, habebit vestimenta disoluta, caput nudum, os veste contextum: contaminatum ac sordidum se clamabit. Solus habitabit extra castra. Ktokolwiek będzie splugawiony trędem, będzie miał świąt rozprote, głowę odkrytą, świątą zakrytą: y będzie wołał że jest splugawiony y smrodliwy. Sam będzie mieszkał za obozem, A tymu peremicy muszą przy:

Job. Capit.

Psalm: 2.

Ecclesi. Capit. 1.

Gregori. Papa in Lib. Moralium.

Jerem: in Oratio.

Trędowaci odrzuconowi, iak z grzeszników.

Genit: Capit. 19.

Pebudki do ratowania zakamiaty ch grzesznikow. 283

przypadać na ten termin deftyucy/ im Detecrowie scites
ti w tradzie grzech znanieniu. Lepia peccatum significat.

Wprawiła zakamiatość serca w odrzucenia od Boga y
od ludzi Senona Cesarza/ iako test w Barontusa y Cedre
na Ksiągach/ je kiedy przeciwko Bogu/ przeciwko Bościo
łowi swiadczeniu/ y przeciwko ludzkom/ wiele złego robił/ po
rzucił go Pan Bóg/ y złożył chorobę/ która się letargus zo
wie/ ludzie tedy rozumiejąc że umarł/ o czym inisi Auctores
nie wspomnieli/ wiozili go do grobu: a kiedy przyszedłszy
do siebie po kilku dni/ z grobu wołał ratunku: Misere mini
mei, aperite mihi. Zmisłujcie się. otwórzcie mi. Tłóczyli od
porzucenia. Jam alius imperat. już mam innego Cesarza.
Zna podobna deftyucya/ na porzucenie od Boga przycho
dzi zakamiatość grzesznicy/ letargiam zakamiatości serca/ albo
spłazę umorzoni/ y w termin opuszczenia sprawiedliwie
od Pana Boga/ iako w grob wtraceni. Sicut vulneratidori
mientes in Sepulchris, quorum non es memor amplius: &
ipsi de manu tua repulsi sunt. Iako zarządzi którzy spia w gro
bach, na które więcej nie pamiętaś: a oni z ręki twojej wyrzu
ceni są.

Ważając z wiatrą co raz pilnością/ iako zakamiatych
grzesznikow wypuszczonych z opieki Bożkiej/ res in arcto po
sta et: przychodzi mi z Księgi Plutarcha pozyczyć Agiezy
laufowych do ciebie Cytylniku łaskawy! Które wymowił na
pokazanie tego/ że człowiek żyjącego na świecie/ nie jeden
tylko czeka termin nieśczęśliwości: Nondum finis vitæ
adeſt, Vir optime! Ieſzcze nie oſtatni kres życia przysłapił, Me
ju naleyſzy! Moje ieſzcze grzeſznik wpadł na co gorſzego/
moje go ſwawola/ y roſpustę naprowadził na gorſze złe/ iako
do Epaminendas powleczł: Homo poteſt ad meliora
proſicere, & ad deteriora degenerare. Człowiek może do dobri
go poſłapić, albo do gorſzych ſпадков zſciżyć. Opuszczenie
od Pana Boga/ i eſcie to koniec intern editu y grzeſznikow
zakamiatych/ Cytylniku pilny. Nondum finis vitæ adeſt, Vir
283 opti-

D. Thom
Aquini: in
Catena au
rea,

Baronius.
ad Annum
Dni. 476

Zeno Cei
ſarz na
iaki kórec
przyszedł.

Pſal: 27.

Plutarch.
in Apo
phlegmat:

Agiezyła
uſia mo
wa,

Epaminon
das.

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników. 209
Bo nie lednego zamerzyła ta Tyrantka cydowiłta/ lato takie
go kaima/ albo Judasza.

Wysłani despatchnie grzesznicy zaskamiali w terminach
despatchey/ to intymie appelandu/ y naczey przyrzedza siebie/
je Pan Bog. sprawnieblu y Sedzia nie zlanie sie nad ich zlo
scianit/ y baczac nieczoty swoje w teile, tego zdania trzyma
ta sie inutreibiliter, ze ich jedna miara milosierdzia Boze
zglaścić nie może/ ani mierzonych despatchem wystrzelić. A
przeto głaboko w pamięci leży im cwa propozycya/ z Jeremiasza
Proroka wzięta: Facilis est dolor meus perpetuus,
& plaga mea desperabilis renuit curari. Stała się, żalność mo-
ja wieczna, a rana moja zwatpiona nie ocala się nigdy. Las-
zy się bo tej y druga: Non recedunt, neq; parci, nec mi-
serentur. Nie da się ubłagać, ani zgłuszyć, ani się zmiękczyć. I ty
nie y mierz ych w i l e j e d e l n y c h g e s t y m i s t r a m i e n i a m i p r o p o-
zye y z m e r z a z a k a m i a l e c i d o s i e c a z w a t p i o n e g o g r z e s z n i-
k o w y c y m i m o a c i m z a z l e s a m P a n B o g / p r z e z E z e-
chiel Proroka w c z y m t o g r u p p i w o w y m o w i a : S i c l o c u t i
e s t i s d i c e n t e s . J o q u a n t e s r e s t r a & p e c c a t a r e s t r a s u p e r
n o s s u n t : & n o i n s n o s t a b e l c i a m u s . Q u o m o d o e r g o v i u e-
r e p o t e r i m u s . I a k o d e r z e k l i m o w i a c . N i e p r a w o s e i n a s e , y
g r e s z e c h y n a s e s o n a n a s : a e d n i c h n y s c h n i e m y . I a k o z t e d y z y e
b e d a z i e m o m o g a ! B a u i l i s i e y i n s i P r o r e c y n a t e w o t p l i w o s c i
g r z e s z n i k o w / t a k o J e r e m i a s z c y n i l : I n s a n a b i l i s t r a d u r a
t u a , p e s s i m a p l a g a t u a . N i e u l e c z o n e z l o w d i e t w o i e , a t a b a-
d z o r a n a t w o i a . E t s i t e i z y w y l e w a i M i c h e a s P r o r o k w i-
d z a c w t y m t e r m i n i e n i e s c z a s t l i w o s c i g r z e s z n y c h l u d z i / y m o-
w i l : S u p e r h o c p l a n g a m , & v l u l a t o , v a d a m s p o l i a t u s , &
n u d u s . I a c i a m p l a n d i u m & l u d i u m : q u i a d e s p e r a t a e s t p l a g a
e j u s q u i a v e n i t v i q ; a d J u d a m . E t a t e g o p l a k a c , y n y e b e d e ,
p o y d e z w o l e z o n y y r a g i . I c z y n i e p l a c z y z a t e b e : b o z w a t p i o-
n a e s t r a n a i c y , p r z y s t a a z d o l u d y .

Jestli w cym/ jest litosciwie zmoczyć czy Czytelniku
włobojny/ jest w cym zanurzyć plepczong zrenica/ patrząc

Izra do
ruffaczy
grzeszni-
cy.

Jerem:
Cap. 16.
& 21.

Ezechiel
Cap: 35.

Grze-
snych
mowa

Jerem.
Cap: 30.

Despatch-
ion zalu.
ie Prorok
Micha.
Cap: 1.

Oba

z wlos

zwłasczã na zwatpione osobie/ ludzi grzeszcy h sarrdzwe/ y
w niebezpiecznych terminach zakamiatosci serca pograzone!
Chca sobie niedziñ grzesznicy folge metatko wczynic przez do
operacya/ pragnac iat on zyć naprzykrzone mizerye/ wpuśc zia
sie w termin rozpazy/ a tym barozley euitando Charybdim,
incidunt in scyllam: Padl na taki termin desperacyey hilder

Casarius:
Lib. 2. Mi
raculo:
Cap: 6.

Przyklad
czlowie
ka w ro
paczy ter
minie po
tepienego

Casarius
ibidem
Cap: 7.

Grzesznik
wiazac
w piekle,
inaj sobie
wagotowa
ne krze
slo, w ro
paczy
zwat.

brandus z lozynca/o ktorym Cezaryus napisał: Ten dla zabie
cia czlowieka na smierc dekretom wydany/ niechtal zalowac
za grzechy/ ani ich wyznac spowiedzia ostatnia przed Kaptla
nem/ mowiac tylko te slowa: Damnatus sum. Potepiony ie
stem. y tak szedl z swiatat: potym zas po smierci pokazawszy sie
Kaptlanowi otoczony ogniam powiedzial: Propter desperationem
damnatus sum, & quia non acquievi consilio Sacerdotis. Dla
rospaczy potepiony ieslem, y ztem sie nie zdat na perswazyu kaptla
na. Ktozby sie nie wzrusyl nad ta zatrata dusze mowiac z
Michaeaszem Proroktem: Super hoc plangam, & ululabo. Fa
ciam planctum & luctum: quia desperata est plaga ejus.

Takiegoz terminu zakamiatosci serca dopiedzil ow czlos
wiek w Dyeczezey Crakowskiej/ nazwany Godaschalcus, wiel
ki lichwiarz / bezbozny/ y nieprzyzstoiny/ wiodacy zywtot/ ktor
rego niegdzy porwali czarci na konie piekielney iatkie/ y za
wioszly przed pieklo/ pokazali mu ogniste krzeslo/ na ktorym
mial zasladc na wieczne meki/ y tak zapraszonemu/ przezych:

li dekret: Modo reuenteris in domum tuam, post tres autem dies
ex tuo corpore reuenteris in locum tuum, & mercedem acci
pies in sede ista. Teraz wrotisz sie do domu twoiego, ale po trzech
dniach duza twia z ciata wyndzie, y przydziesz wa to tu miesce,
y w nadgrode niecnos osiadziesz to krzeslo. Przysiedzisy tedy nieco
do zdrowia ten czlowiek/ Matzonec/ y przytaciotom powie
dzial niebezpieczne swoje obiatwienie/ y co mial niedziñ tym
przestrzezony od P. B. G. A/ brat sie do zalu za grzechy/ to
on ograntzony zakamiatoscia sserca/ spiechyl do terminu de
peracyey mowiac: Quod de me dispositum est, necesse est im
pleri, sedes mea parata est, illuc veniam, & secundum quod
geli;

Pobu
geli,
sie wy
zbroa
gyls
zakam
Po
wola
rund
statu
sie sim
pecca
nley/
wy si
psalm
praeo
trwoz
Ch
do kr
chom/
zechie
conue
tate su
swoich
prawo
wemil
rown
ek om
ludjio
wiony
napisa
tanqua
quam
swięty
Pawł

Pobudki do ratowania zakamiśłych grzeszników 207

ge li, in ea recipiam. Co o mnie jest sporządzono, potrzeba żeby się wypełniło, krzeło dla mnie już gotowe, pojde tam, y według zbrodni moich karanie odbiorę. Tak w rozpáczy niedzięk do końca życia y nálladowca Judasza przeklaty/ dopadził terminu zakkamiśłości serca.

Pobzi chyzym impetem/ y prámie wlot do kresu tego swa: wola ludzka pusiżona spráwiedliwie od Pana BOGA: Secundum passionem desiderij, y jeszcze goršey nád rozpácz dosłatkule mety/ od ktorey wroćć się nie moze/ to jest domiešć się śmierci/ ktora tuż ob E wiaje się przy desperacyey. Mors peccatorum pellima. Śmierć grzeszników najgoršá. Tłic bez niczy/ nie poczyna desperacya/ á śmierć iáko łoroczy zdráblia wy sióła/ y sieć/ ná grzesznika zárzuca/ ná ktore nárzekał Psalmista Dawid: Torrentes iniquitatis conturbauerunt me: preoccupauerunt me laquei mortis. Strumienie niepráwosti zátrozzyły mnie: uprzédkły mnie sióła śmierci.

Cieka y ten trzeci termin grzeszników okrutney śmierci/ do ktorego sami śisła się/ y garna/ nie wstrzymuiac się od grzechow/ chociaś miała wštrac od śimego Boga/ dány przez Ezechiela Prorożá: Si annuntiant te ad impium, ut a vijs suis conuertatur, non fuerit conuersus á via sua: ipse in iniquitate sua morietur. Jeśli ty opowieś niebożnikowi, áby się od drog swoich náwrócił, á nie náwróciłby się od drogi swoiey: on w niepráwosti swoiey umrze. A tá jest rožność między spráwiedliwym ludzmi/ y między grzesznikami/ że chociaś wšyscy zátowno zoyćia pod sekretowym terminem śmierci: Statutum est omnibus hominibus semel mori, przecieś spráwiedliwym ludzmi zátu przytiany stánie/ po ktorym iáko by po odpráświonym noclegu do miešćkáta wleczności przechodza/ iáko nápisál Bernard S: Pretiosa mors sanctorum, pretiosa plané tanquam finis laborum, tanquam victorie conservatio, tanquam vitæ ianua, & perfectæ securitatis ingressus. Drogá śmierci świętych, droga zátte, bo iáko koniec prac, iáko záchowanie zwićśłwa iáko bramá do życia wiecznego y iáko do wšelákiej bésieczności wejście.

Trzeci termin zakkamiśłosci, iest doczesna śmierć. Psal: 39. & 170

Ezech: Cap: 32.

Śmierć grzeszników zta.

S. Bernard: Abbas, de transitu Malach. Śmierć prámie dlinieb dobra

wyście. Grzeszonym zaś ludzjom śmierć/ wieczna zguba test/ y do przepaści im otwiera wrota/ także Doktor S: pomieda: Mors peccatorum pessima, quorum & nativitas mala, & vita peior. *Śmierć grzesznikom najgorzszą, których narodzenie złe, y życie gorzkie. A w tym punkcie zaw'ia też śmierć malignitas, że nie uwolnionych od zbrodni grzesznikom na ten sam świat zarywa/ iako terminy doktorow Bożich głoso. Iple in iniquitate sua morietur. z Ezechielą dostało się nie lednemu zła mialcowi w tych narrach śmierć zaciopić/ przytrafiło się wielom sucho nie przeminąć pałsum mortis, y wwiekanym nie mało grzesznikom w siódkach tej/ nie trafiało się więcej wyplatać. Na czego deklaracja gdy rzes że przykłady udaty plasmio S: w Ezechielu grzesznikom rozgłasza: *Wypowiedzcież Abironem/ zley śmierć terminowa pałsum mortis. y z tym plązu się klada: Ci niezbosnie zymc przeminęli. W tym wiele/ y przecięto slugom Bogu/ Morzajowcy y Karonowi grzeszyli/ dla czego sprawiedliwie od Pana Boga pokarani/ w termin okrutney śmierć utraceni byli: Unusquisque sub pedibus eorum, & aperiens os suum deuorauit eos, cum tabernaculis suis, & vniuersa substantia eorum. Kofa pocięta jest ziemia pod nogami ich, y otwarty jest pakizkę swa pożarta jest, zaażmiasami ich, y ze wszystkich majątkami. Co ludo widział lud Izraelsti/ y miał przerażony boiśnią podobney warowac się dągi/ to leśsze samrzac przecięto Woyzefowcy. *Wypowiedzcież omnis multitudo filiorum Israel, contra Moysen & Aaron filios eius. Vos interfecistis populum Domini. Pod wielec się śmierć wu Bożego zapamiętanie ciśnie/ gwałtem gątrac się w zle śmierć terminy/ które ich nie minęły iako pismo S: Perensit lunt quatuordecim millia hominum, & septingenti, absq; his qui perierant in seditione Core. Pobici (o czternaście tysięcy) y siedmset, ludzi, oprócz tych którzy pogineli w rozruchu Korego. Odstopił Pan Bóg y w inszej okazyey ludu swiego dla wielkich zbrodni/ Arka swoja Pańska poddał w nieprzyjaciela. Wie rece/ alie zaraz śmierć grąsować poczęła/ ali w tej wie***

*Datany
Abirona,
ziemia po
jard.*

Numer:
Map: 16.

*Wiele
śmierć po
żarta ala
grzechow*

wiecy/ trz

Pobudki do ratowania zakamiątych grzeszników. 269

zy trzyosobci trójcy doświadczyć nie mogą potępienia ludzkiego
ale swobodni synowie tego samego Boga / na placu polegli /
Opłakują i żałują / nadejście / y są w otchłonie świątyni /
spadły z dachu / Ceterum de se la rectorum iuxta ordinem
& fratris ceteris mortuus est. A est no terminach zapas
młodości grzechowey pogineli / Co tylko potępienym wie-
dom za pamięć zostawiać. Mors peccatorum pessima. H. lego

1. Reg
Cap: 4.

Nie uśpijciey śmierci terminow ow desperat znaczny Ab-
salon / roztępił / światowey / przeciwko Bogu / y przeciwko
Dawidowi Oycu / stawiający wrogi / za zrodzenie wielkie

śmierci, y
synowie

w świątyni śmierci wzięty / gdy na drzewie zadźgany
zawieszony / z którego żadna młoda nie mogła się wykraść /
tak w B. 1. Cumq; regressus fuisset iuxta condentem
quercum & magnam, adhuc caput ejus quercui & illo su-
spensum, inter caelum & terram, mulus cui insederat pertransiit

2. Reg
Cap: 18.

Tunc ergo loab tres lanceas in manu sua: & infixit eas in
coram Absalon. Gdy wbiegał pod gołę a wielki dąb, wzięty
głowi tego na dębe, gdy on zawisł między Niebem a ziemią,
mul na którym siedział, przebiegał. Wziął tedy loab trzy oszczepy
w ręce swoje: y wtopił je w sercu Absalonowym. Co przeczytawszy

Abalom
zabity.

w piśmie Chrystoph. S. uczynił te exclamacya. O nefandum
memorem parricide! iniuriam Patris, non pugnantis gladius,
non hostilis manus, non iaculantis ictus defendit! sed vin-
dicant ligna, arbor viciscitur, rami defendunt. nec est vlla
creatura, quae non mota fuerit, cum ipsum tentaret moveri in

S. Ioan:
Chrystoph
in lib: re
gum.

Autore n. O niegodna złość Oycobójco! krzywdy Ojcowskiej nie
morski miecz, nie ręka nieprzyjacielska, nie postraszły bronio! a
le się w mrozu drzewa. y gałęzie, bo nie maż żadnego stworze-
nia, aby się nie wzruszyło, wieząc że grzesznik rzuci się na Autora

Powie-
rze. 2. 1. 2. 3.
moyse

albo stworze swego. Rozbył / to / kto / wypisać mogł Czwelniku
laskowy / żeby okazał wyrachować na wrochey / y p. 3. 1. 2. 3.
karcie papieru / tak / wiele grzeszników zakamiątych pompa-
dło w termin strasliwej śmierci! Czyliby pamięć chociaż gubia
najgłębsza mogła ogarnąć tak wiele tysięcy /
mi trze

Jerem:
Cap: 10,

mi/ trzęsieniem ziemi pod ziemię poszło: takó nie mało mło
zbożników ogniste piorony wciążyły w paszczę śmierci! mo-
rowe powietrza! nieprzyjacielskie miecze i y inne plagi od P:
Boga sprawiedliwie spuszczone! Broń w Arsenale Bostim
gotowa na grzeszników czekała/ a za otwarciem Zbrojowni
wypadała/ oczym napisał Prorok: *Aperuit Dominus thesaurū
suum, & protulit vasa irę suę. Overtit Pōn (skarb swoy, y wy-
dał rzeszunki gniewu swiego! Miałcie są na ograniczanie te-
go brzegi/ rozumom naszym/ nie gładźcie pamięci nurey!
Dostć ze w nich nie co ochynać się może/ y zarazić pospolitą
śmierci plagą na grzesznych padająca! a w tym nayprzytę-
sza/ że na wieki zabija!*

Proverb:
Cap: 10.
& 11.

Sapien:
Cap: 5.

Dostć w tym upatrzyl termin straszny grzesznikom/ że nie
spodzianie z swiatła ich zabiera śmierć/ iako Mędrzec pisał:
*Anni impiorum breuiabuntur. Lata niezbożnych w
krocone będą. Dostć że w te terminach wpadała wolez nie. Ino
impietate sua corrueat impius. Dostć że chyżo zdusza y zci-
tem wnetecz się obracała: Spes impij tanquam lanugo est,
quę a vento tollitur: & tanquam spuma gracilis, quę a pro-
cella dispergitur: & tanquam fumus, qui a vento diffusus est:
& tanquam memoria hospitis vnus diei prętereun-
tis. Nędzię niezbożnego iest iako perz, który wiatr porywa: y iako dę-
ka piana, która wichur rozspędza: y iako dym, który wiatr rozwie-
wa: y iako pamiątka gościń jednego dnia przemijającego.*

Wiecznie
miesz-
raia.
grzesni.

S. August:
de Doct:
christi

Coż za śmiałość wo grzesznikom/ że się nie leżała/ y nie wzdry-
gła straszydła śmierci! że dobrowolnie (co y złozyńcom odpo-
sa) na te surowe narażać się terminy! y nie chronić się tey go-
raczego prawa/ na które już obwintonych/ y przełomnych to-
row stawia zakamiatostć serca/ pilnując co moment/ de sta-
tutione przywołania skrąpy. Gdzie nie na stronie grzesznikom
pada sentencya iako/ wydate Augustyn S: *Serpiſsimę antequā
gat penitentiā, iusto Dei iudicio in peccato moritur, vt mors
sit vitę sceleratę consentanea. Częstokroć nie pokutowawszy grze-
chnik sprawiedliwym sędym Bożym w grzechu umiera, aby śmierć
była str.*

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników. 212

była życiu niebożnemu przjawiona. Tak tedy Sui iuris lud
 dzie żyłacy niebożnie w terminach niebezpiecznych śmierci gina:
 y ktera cnochwym katolikom moniac z Bernardem S: śnie
 przyjemnym/ y odpoczynkiem test: Mors somnus iustorum,
 requies amicorum Dei. Ta niebożnym grzesznikom stale
 sie Tyranta/ iako powledziat Orator Rzymiski: Mors ter-
 ribilis est his, quorum cum vita, omnia extinguuntur. Śmierć
 straszna tych jest, ktorzy z życiem, oraz wszystko gassinie. Albo
 iako Poeta Laciński opiewa:

Ille i, itur finis malus est, quem pœna sequetur,

Et qui perpetui, porta doloris, erit,

Ten zły kres do ktorego, kârâ się przymyka,

A do wiecznego bólu, bramę w szerz odmyka.

Nâ ktory kres zły śmierci wpadły grzesznicy/ nterychlo ja
 lula/ że zbłądzili,

Chciałem tu test e pilnemu Czytelnikowi skodliwego
 terminu śmierci ostrzeysza podać delineacya/ ale że przez
 śmierć grzesznicy wciśnawszy sie w wypadek/ dosć tuż/ Omni
 bus armis praesidijsq; destituti; zakrawaia testę na dalszy
 kłopot Bożego sądu/ y na dalszy tego termin straszliwy spie
 fno gęba: Zaczyn do obaczenia przez pilna uwagę po/
 śmierci ich czepiac: go kresu uniwersalnego romknąć sie mu
 fe/ y niecierować tam mysl/ gdaie w sąd grzesznicy wpada/
 ia. Kramda że spólnie cęta nas wszystkich/ y dobrych/ y złych/
 y mst go nie uchybi/ według deklaracyey Pâwła S: Omnes
 nos manifestari oportet ante tribunal Christi: ut referat unus
 quisq; propria corporis prout gessit, siue bonum siue malū.
 Wszecy my musimy się ukazać przed słońcem Chrystusowem: aby kâ-
 zdy odniel własne sprawy ciâtâ, według tego co uczynil, lub dobrze,
 lub złe. Aleć przecie cięzsy na tych sąd Boży będzie, ktorzy
 cięższemi grzechami tego smierci obrażali manifestat/ bo tych tã
 będzie/ niewie z Bernardem S: Status instabilis, mors tri-
 stabilis, dissolutio miserabilis, damnatio detestabilis. Stan
 niestacowny, śmierć okropna, rozstanie nędzne, potępienie prze-
 klęte,

S. Bernard:
 Abb: Serm
 52 in Cant.

Cic: Lib:
 Paradox:

Termin
 zły
 śmierci
 Ex Polyan
 thea. ven
 bo, Mors.

Czwarty
 termin
 zakamiś-
 lości test,
 straszny
 sąd Boży:

2 Corinth
 Cap: 5.

S. Bernard:
 Abb: de Cō
 sid: Vltimū
 Humanū

kłęte.

S. Gregor:
Papa. Hōil
25. in Euā-
gel.

Okręci
sodu Bo-
iego.

S. Bernar:
Abb. super
Cantica.

Apocal:
Cap: 6.

Przywa-
ląc się go-
rom ka-
za grze-
szyć,

Przegrana ich/ tam sprawa będzie/ pādna pod srogi de-
cret/ o czyni vperenia S: Gregorz: Extremo die iudicii,
in sede maiestatis suae Christus apparebit, omnes hunc pati-
ter electi & reprobi videbunt: vt & iusti de munere retri-
butionis sine fine gaudeant, & iniusti de ultione supplicij in
perpetuum gemant. Ostatniego dnia sadu, na stolicy swojej
Chrystus się pokaze, wszyscy sprawiedliwi, y niezbodni w dziec go uę-
da: aby y sprawiedliwi z nagrody danej wiecznie się cieszyli, a nie-
zbodni z pomsty karania żeby się żalili. Sedzia tam sprawie-
dliwy nie zwolni dekretu/ na prośby/ na dary/ nie nie wy-
ni/ bo tam y ogasu/ y mieysca nie beda miaty: na appellacyadac
mo sie spuszczać/ o limitacyey y nie pomyslać: Veniet dies
illa, in qua plus valebunt pura corda, quam astuta verba,
conscientia bona, quam marsupia plena: Quoniam iudex il-
le non fallitur verbis, nec flectetur donis. Przyiazie dzienon,
w ktory wiecy beda wazyły szere serca, niz obłudce slowa, wie-
cey czyste sumienie, niz worki napelnione: Bo ten t m sedzia,
nie da się osukac slowami, nie da się zwiekczyć darami. To S: Ber-
nard napisal.

A takto tam grozliwy będzie maiestat sedzitego sprawie-
dliwego/ takto strasliwa twarz zagniewanego Pana na grze-
sniow/ dochodze tego z obawienta Jana S: gdzie na sadzie
Bozym stawiatych/ swym Exemplarzem / narzekatych
wydate: Dicunt montibus, & petris, cadite super nos, & ab-
scondite nos a facie sedentis super thronum, & ab ira agni,
quoniam venit dies magnus irae ipsorum. Mowia gorom, y ska-
tom, upadnijcie na nas, y zakrycie nas od oblicza Siedzacego na sto-
licy, y od gniewu barankowego, bo przysedł dzien wielki gniewu ich.
Ze zaś sobie w tych nieszczesliwych terminach/ y w inszych
przykrych sadu Bozego okolicznościach/ rady dać nie beda mo-
gli: y to Izaiasz Proroka mowa do zrozumienia daie: Quid
facietis in die visitationis, & calamitatis de longe venientis:
Ad cuius confugietis auxilium, & ubi relinquetis gloriam ve-
stram:

Pobu-
stran-
tis.
daleka
zostaw
pobit
strzeg
na dob
ktoryn
gora r
dobym
wcac
sie ode
strach
nobis,
moris
nie mo
cami.
razan
wac d
stomil
valde.
dat y
lypian
S. K
ore ei
eum
dobneg
ciny
umart
N
Besti
syta
sniro

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników. 213

stram: nē inueniemini sub vinculo, & cum interfectis cada-
tis. *Czā czynieć będzicie w dzień nāwiedzenia, y utraπienia z*
dālekā przychodzācego! Do czyiego się ratunku wcieczecie? y gđzie
zostawicie sławę wāszę: żebyście się nie zgārbili pod okowāmi, ā z
potyżni żebyście nie upādli. Nierzycho nadzani grzesznicy po-
strzaganā iāżi pādno toniec/ z którego się nie wysłizna!

Przestrąsła dość Izraēczytów apparycyā Bōska/choćiaś
nādobrze ich/ ā nie nā zgube godzaca/ zā czasōw Moysesā/ z
ktōrym gdy Pan Bōg nā gorze r. mawiał/ ā lud widział że
gorā wymiōrała ogniste pożary/ że się z niego przykliwych trab
dobychała głosy wnet sēba trwożyć począł przestraszyć lud/ y nie
chcąc w dālsze terminy zāchodzić z Pānem Bōgiem/ w szez-
sle oć wracając chronił się twarzą iego/ obawiając się w prze-
strādach śmierci, y nā Moysesā wołał z dālekā: Loquere tu
nobis, & audiemus. Non loquatur nobis Dominus nē fortē
moriāmur. *Mow ty do nas ā słuchāć będziemy. Niech Pan do nas*
nie mowi byśm śnādż nie pomarli. Z meżnami zātrzasnęła ser-
cāmi Apostołow S: trānsfigurācyā przed obecnoścā ich pos-
reżana: w której ēi tam konfidenēi Jezusowi/ co mieli wpatro-
wāć chwaly trzefniśney ozdoby/ to oni do ziemiē oczu y twarzy
sklonili: Discipuli ceciderunt in faciem suam, & timuerunt
valde. Pcz niowie upādli nā twarz/ wnię, y bali się bārdzo. Po-
dal y Janowi S: nā prospekt do widzenia Osoby swoiey apocā-
lypsim, to też obnawienie/ āli się zāraz zānieśto nā śmierć temu
S: Bōżę angeliście: Vidi similem filio hominis, &c. Et de
ore eius gladius utraq; parte acutus exhibat. Et cum vidissem
eum cecidi ad pedes ejus tanquam mortuus, Widziałem po-
dobnego Synowi człowieczemu, S: ā z Vś iego miecz obosie-
ciny wyehodził. I gđym go widział pādłem przed nogami iego iako
umarły.

W tych przerzeczonych okāzāch/ iāgniały miłosierdzia
Bōżiego y łaskāwości dokumētā/ ā przećie przy nich łā-
gyla się okrutna botażń! Coż rozumieć: iāżo dumne grze-
śnikow śāntāzye wpadac mocno bēda/ y sędziago strasliwego

Cz

przerā

Isaię
Cap: 10:

Mowić z
Panem
Bōgiem
miłosier-
nym bāli
się Izr. de li
romie.

Exod:
Cap: 20
Apostolo-
wie od
strachu u-
padli.

Matth.
Cap: 17.

Ian S. Ob-
umierał
widząc
Sędzięgo
Apocal:
Cap: 1.

przerążone widzeniem rzuca się o ziemię / y z nią zówna-
 ta! Kiedy przeciwko nim Chrystus stanie z dekretem potes-
 pienia! Podacie to do głębszej uwagi / Efrein S: tym pery-
 odem: : Audite fratres charissimi! si illi neque cum consolati-
 one valuerunt sufferre aduentum ejus: Quid oblecro, factu-
 ri sumus, quando in furore, & ira intolerabili descendet, ut
 diiudicet populum suum, reddatq; singulis iuxta merita sua!
 Słuchajcie najmilsi Bracia! jeżeli tamci y pocieśnego Boskiego przy-
 ścia wytrzymać mogli: Coż prosię my czynić będziemy, gdy w za-
 palczywości, y w gniewie nieznosnym przybędzie aby sadził lud
 swój, y oddał każdemu to na co zasłużył.

S. Ephr,
 Serm: de
 Consum:
 Szculi.

Matth:
 Cap: 2.
 Krol He-
 rod lekac
 sie Naro-
 dzonego
 Pana le-
 zusa.
 S. August:
 Serm: 30.
 de Tēpore

Marci
 Cap: 14.

S. Bernar:
 Abb: Serm
 35. in Can:
 tica.

Lepiejby
 sie nie ro-
 dził, niż

Trwożyło bardzo! przyście na świat Zbawiciela nasze-
 go y przerąziło serce bożniża Heroda Krola: Herodes Rex
 turbatus est, & cunctis Hierosolima um illo. Herod krol za-
 trwożył się, y wszystka Ierozolima z nim. Ta okupiente był
 przyszedł ludowi / a nie na zgubę / nie takto sadził mordercy / ale
 takto pieśczona y przyjemna dziecina / a tuż niezbożnikom był
 strąsny / iuz się go bali! Jakosi śmiało stanąć beda mogli
 przed nim grzesznicy / Kiedy ich sadzić zaczął: Co na tru-
 tynę podacie Augustyn S: Quid erit tribunal iudicantis, quan-
 do superbos Reges cuna terreat infans! Co będzie za trybunał
 sadzacego, kiedy pyśnych strąsżyła postać w kolebce leżacego! Wic
 iuz wiem / co tam za niebezpieśliwy termin będzie zatkamiałych
 grzeszników / y donosze g do przeczytania pilnemu Czytelnikowi.

Owego niedzicy z desperatem Judasem dobiegata ter-
 minu / na ktory niżby przychodzić mieli / lepiej się im było / y
 nie rodzić / takto Pan Chrystus powiedział: Bonum erat ei
 si non esset natus homo ille. Lepiej mu było, by się był on cał-
 wiek nie narodził. A to dla tej przyczyny / ktora Bernard S:
 naznaczył: Non utiq; si natus non fuisset omnino, sed si natus
 non fuisset homo, sed (verbi gratia) aut pecus, aut alia quap-
 creatura, quæ quoniam iudicium non haberet, ad iudicium non
 veniret, ac per hoc, nec ad supplicium. Nie dla tego żeby się był
 nie miał cale narodzić, ale gdyby się był nie człowiekiem urodził, ale

(mowiac naprz)

na przy-
 mawo-
 staty si-

po roz-
 chym
 przepa-
 Vndiq;
 iusticia
 tus lud
 wśed
 prawie
 zwier-
 zic, z

W
 tym b-
 drych
 cstre-
 minu-
 ergo
 cio, q
 cato,
 diu v
 Sędz-
 byli,
 grzec-
 rz i
 enot
 quo
 nie si
 do po
 tieln
 przy-
 male

Pobudki do ratowania zakaźmiatych grzeszników. 215

na przykład,) bydlęciem, albo innym jakim stworzeniem, to nie na sad Bo
mawszy rozumu, nie stawaj byt na sad Boży, a potym nie do- żyć.
stałby się byt na karanie porzycenia wiecznego.

O iak że to / ten Pres zawnodniczy / niešťześliwy ! Który
po rozbićiu Tłamy życia doczesnego oprzeć się nie da przy su-
chym brzegu ! y ieźże mocno / ale sprawniedliwie / na wiekřa
przepaść odpycha ! Wozym xpewnia Anzelma S: sentencya
Vndiq; erunt angustia: hinc peccata accusantia, inde terrens
iustitia, subtus patens horridum chaos inferni, desuper ira-
tus Iudex, intus conscientia vrens, foris mundus ardens. Ze
wsad będa przykrości: ziad grzechy skarzace, owdzie strasaca
sprawniedliwość, pod nogami będzie otwarta otchłań piekielna,
zwierzchu zagniewany Sędzia, wewnątrz dogrzewające sumnie-
ie, z dworu świat palący ogniem.

Nato to ieźże na zakaźmiatych grzeszników ! ieźże przy
tym brzegu oprzeć się nie zmoga ! musi / iako przysłowie Ma-
drych ośażyło: A quinque scopulis desilire in fluctus. Przy
ostrej Sadu Bożego sprawie dopędzić powinni dalszego ter-
minu / bez terminu / iako Grzegorz S: napisał: Ad districti
ergo Iudicis iustitiam pertinet, vt nunquam careant suppli-
cio, quorum mens in hac vita nunquam voluit carere pec-
cato, & nullus detur iniquo terminus ultionis, qui quam-
diu vixit, habere noluit terminum criminis. Do strasnego
Sędziego sprawiedliwości należy to, aby nigdy bez karcnia nie
byli, ktorych mysl poki żyli na świecie nigdy niechciała bydz bez
grzechu, y żeby grzesznikom nie był dany koniec pomsty Bożej, kto.
rzy iak wiele mogli zarowo, niechcieli mieć końca y miary w nie-
motach. Obotrza niepomału ten punkt / nullus detur inie
quo terminus ultionis srogi rigor piekielnych mać / Ktore się
nie stonęza nigdy grzesznikom / y żadney nie dadza nadszele
do posłgowania im. Ale y samo pierwsze wtroczenie w pie-
kielne grńnice, nie lekka na powitaniu przynosi grzesznikom
przykrość następujaca po prolącyey ostatniego dekretu: Ite
maledicti in ignem æternum. Idzie przekłeci na wieczne potę-
pienie.

S. Ansel:
Lib: de mi-
seria Hu-
mana

Ostatni
termin
zakamie-
tości, iest
piekło.

S. Gregor:
Papa, Lib:
34. Morale
Cap: 12.

Wpiekle
maka
wieczne.

Matth:
Cap: 23.

pienie. Bo zaraz w jednym momencie na przellete zapadło niewczasu/ iako Pan Jezus powiedział: Ibunt in supplicium æternum. *Pojdą na męki wieczne.*

Przenosił
piekło,
męki
wśelakie.

Jedorus.
De medi-
tatio: Ge-
hennal:
supplicij.

Iezioro
ogniste
jest pie-
kło.
Hugo, Lib
4. de Ani-
ma.

Wieczne
w piekle
niewcza-
s

Psal: 35.

Podęymuła się niedźni grzesznicy drogi/ do Presu tego/ żyjąc bezbożnie na świecie/ przyjmując braterstwo z Czartami oraz y stan wszelkiego wtrapienia/ boleści/ y rozmaitych mał pełny/ w którym sama tylko wymyślnego karania panuje mi- scellanea, to jest mieszanina. Bcć (pisząc co sama rzecz kaze) piekło jest ogniste morze stłoczonymi pożarami wspaniałe/ jest iść/ y konfluencyą/ silnych przyrości/ rozum/ y potężne naseprzenosiących/ iako twierdzi Bogomysłny Izidor: In- tende nunc quascunq; sæculi penas, quoscunq; tormento- rum dolores, quascunq; dolorum acerbitates, & compara to- tum huic gehennæ: & leue est omne quod pateris. Przypatr- się którymkolwiek światu tego morderstwom, uważ wszystkich ka- towni dolegliwości, bolow przykrości, a przyrównaj to wszystko do otchłani piekielnej: a to będzie bardzo trochę do wycierpienia. Piekło albowiem jest ościenia ludzom grzechami zmaza- nym przepaścią; gdzie iak przykra wre dla grzeszników ka- piel wleczna: atąd niech każdy bierze miarę/ co o piekle na- pisał Hugo domcipny: Infernus, lacus est sine mensura, pro- fundus sine fundo, plenus ardore incomparabili, plenus tor- tore intollerabili, plenus dolore innumerabili; ibi miseria, ibi tenebræ, ibi ordo nullus, ibi horror æternus, ibi nulla spes boni. Piekło, jest iezioro, bez miary, w głębokości, bez gruntu, pełne w- pátow nieporównanych, pełne smrodow nieznośnych, pełne boleści nieprzeliczonych, tam bieda, tam ciemności, tam mieszanina, tam okropność wieczna, tam nie znayduie się, nadzieia do dobrego.

Palcem potężnie Psalmista S: ze na ten termin ościenia wpadła grzesznicy/ że zatamiałось sercá na tego ogniste- go Morza wpycha ich brzegi/ a potem zanurza! Ibi ceci- derunt qui operantur iniquitatem: expulsí sunt nec potue- runt stare Tam upadli którzy czynia nieprawość: wygnani/ a ani się mogli ośtać. Tak y Grzegorz S: Papież głosi. Qui o-

lim ex vi

Pobu-
lim ex
tunc
niegdy
szczę-
towicie
to w o-
tálych
mero i
& fum-
habent
magine
ne jest
ognie y
mieć
y obraz
mu sp-
miny
die ver-
retur;
przyda-
bo mo-
potaż-
w N-
la ma-
cona b-
znale-
stiey/
infern-
ia w l-
niot p-
Wzu-
cznie
uener-
minau-

Pobudki do ratowania zakamiálanych grzeszników 217

lim ex vitio voluntatem, hic, callidi persuasoris expleverunt
 tunc cum duce suo reprobi ad tormenta perueniunt. *Ktorzy*
niegdý tu z yiac w niecnotach, wola swoię spuścili ná chytre podu-
szczenia Czartowskie; tady tam z wodzem swoim potępióh ná ká-
townię przychodza. A co psalmista S: w popolitości ogłosil
to w osóbliwosci Aniol powiedział o grzesznikach zapámia-
tych Janowi S: Bibet de vino ira Dei, quod mixtum est
mero in calice ira ipsius: & circumdabitur igne & sulphure,
& fumus tormentorum ejus ascendet in sacula saeculorum, nec
habent requiem die ac nocte, qui adorauerunt belliam, & i-
maginem ejus. Pić będzie z wina gniewu Bożego, ktore zmiesza-
ne jest z szczyrym winem w kubku gnu: wu jego: y będzie męczon
ogień y siarka, a dym męki ich wstępować będzie ná wieki wiekow, ani
męć będą odp...zynku we dnie y w nocz, ktorzy się kłaniali bestyey
y obrazowi iej A w drugley okazyey teniz Janowi S: wielkie-
mu spekulatorowi apparycy Bestich opowiedzial Aniol ter-
miny niefogesliwe zakamiálanych grzesznikom/mowiac. In vna
die venient plagæ ejus, mors & luctus & fames, & igne combu-
retur; quia fortis est Deus, qui iudicabit illam. W ieden dzien
przyda plagi icy, śmierć, y smutek, y głód, y w ogniu gorzeć będzie,
bo mocny jest Bog, ktory iá będzie sadzil. Gdzie zaraz istoenie
pokazal to Aniol/ gdy wziawszy Pamięć mlyński wrzucil go
w Morze mowiac: Hoc impetu mittetur Babylon Civitas il-
la magna, & vltra iam non inuenietur. Tym pędem wrzu-
cona będzie Babilonia Miasto owo wielkie, y iuz więcy nie będzie
znaleziona. Dla lepszego zaś zrozumienia powiesci Antelo
stey/ Tomasz S: z Aquinu przydaie: Mittetur in mare, id est in
infernum profundissimum, & panis amarissimum. Wrzuc-
ia w Morze, to jest w piekło głębokie, y w mękach gorzkie. Co y A-
niol potwierdzil: Missi sunt in stagnum ignis, & sulphuris.
Wrzuconi sa w bagnisko ogniste, y siarczyste. A za co tam wte-
cznie starani sa: naznaczyl Aniol przyczynę: Quoniam per-
uenerunt peccata ejus vsq; ad cælum, & recordatus est Do-
minus iniquitatum ejus. Bo przyszly grzechy iej aż ku niebu, y
in/pom.

S. Greg: Pa
 pa. Lib: 9.
 Moralium

Apocal:
 Cap: 14.
 & 18 &
 20.
 Aniol gło-
 si męki
 piekielne.

Babiloni-
 a. w pie-
 kto wrzu-
 cona.

S. Thomas
 Aquinas.
 Tona iak
 w Morzu
 grzeszni-
 cy wpie-
 kie

wspomniał Pan nieprawości tey.

S. Gregor:
Papa, Lib:
9. Morali:
Cap: 3.

S. Chrysi:
Homil: 24.
in Matth.

S. Augusti-
nus,

Strasna
twarz
Czarciow.

Oim w-
piekle ka-
rania opi-
sane

A teſzcze by to lżeysza było wſzystko zapamiętałym grze-
ſznikom/ gdyby im po:wołano raz zgiąć/ y wrócić ſie obrocić
w tych topieliskach ogniſtych/ ale im tam zawiſe żyć Paſza ni
wielki/ taſto napisał S: Grzegorz Papię: Erit dolor cum
formidine, flamma cum obſcuritate, mors ſine morte, ſinis
ſine ſine. Będzie boleść z boiaźnią, płomień z okropnością,
śmierć bez śmierci, koniec bez końca. Będa ſie ta żyć z ſobą
wdręzenie grzeſzników te dwie kary: Ignis gehennae, & ca-
lus gloriae: ſed ſi mille gehennas ponas, nil tale eſt, qualem
illa beata vita excidere. Ogień piekielny, y odpażnienie od chw-
ty wieczney: ale gdyby y tyſiąc było otchłani piekielnych, lżeysza
by były, niż jedno utracenie wiſzenia iſtności Boſkiej w Niebie.
To S Chryzoſtom. Ibliza ſie y przymkną tam do roz:ych rzy-
proſić Larmy przekletych Czartow/ o czym S: Auguſty: Vi-
debunt ibi monſtra terribilia, & larvales facies eorum, qua-
rum visio poſſet illos occidere. Będa tam widzieć ſtrachy okru-
tne, y brzydkie twarze, których wiſzenie: z bi:ć by ich mogło. Tę
ktorey przytkroſci/ z poſtaci Czartowſkiej przydanej potępi-
nym/ oblaſnienie/ taſto ſroga teſt/ obacz Czytelniku taſtaw-
co napisał w inſey Czeſci Przyjaciela o Duſzach w Czo-
ſczu w Rozdziale Drugim/ tu końcowi.

Trzymam o tym Czytelniku pobożny/ żeſ czytał/ y po-
mniſz/ com ci napisał w tej Czeſci Przyjaciela/ o do:żeſ tey na-
dzy niewolniczey grzeſzników, y o ſędzie ktora cierpi. By-
ſta wracać taſte; Ale nad wſzystko tam to ciężſze ſa te oſta-
nie terminy zapamiętaſci ſerca/ w niſzneyſzym wyrachowane
Rozdziale/ a zulaſz za ogniſte piekło/ ktorego nie zmiarko-
wane przytkroſci/ y boleſci/ nagorowane dla zapamiętanych grze-
ſzników/ je mnie tu na wielką wyciągala karta/ mając wygład
na to/ bym wlecey piſać/ w czytaniu komu nie zadal pracy
albo całę nie odraził Czytelnika: przeto dwiema wierſhami ex
Iacobo lanuenſi Or:iginis Praedicatorum, in Legenda Sanctorū
compendioſe, zſumowane tu piekła wydanie okrućiaſtwa.

Vermes

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników. 219

Vermes, & tenebrae, flagellum, frigus, & ignis.

Demonis aspectus, scelerum confusio, luctus.

Robaństwo, ciemność, plagi, zimno, i płomienie.

Czartow Lärwy, tuż smutek, grzechow zawstydzenie.

Zastanow sie tu pilna uwaga Karoliku / á widzac / że grzes
lnicy zakamiśli / á quinque scopolis desiliunt in fluctus, ós
smu wyrachowanych katorwie piekiselney okolicznosci ;
ustrzet im wozyn od tego kresu / słowy Augustyna S: O mi
frater! nunquid ferreae sunt carnes nostrae, vt non contremi-
scent, vel sensus noster adamantius, vt non emolecat ad
illa. O moy kochany Bracie! izaliz zelazne sa ciata nasze, ze sie
nie lekaja, albo rozum nasz dyamentowy, ze sie zmiekczyt nie
da piekła srogością ! A teze! y sam znaś co do siebie / mow
z Psalmista / y z S: Augustynem: Domine ne in furore
tuo arguas me, hoc est non sim inter illos, quibus dicturus
es: ite maledixisti in ignem æternum. Neq; in ira tua corripi
as me: vt in hac vita purges me, & talem me reddas, vt
iam emendatorio igne non opus sit.

Ex Legēda
SS. in Vita
S. Joannis
Apost: &
Evangeli.

3 Aug: ad
quendam
Comitem
Cap: 34.

in Psal: 57
Idecz.

ROZDZIAŁ XI.

Pobudka Dżemiata, z Uwagi tey, że zakamiśli
grzesznicy, sami siebie bez łaski Bożey ratować nie
moga: á nawet y Pánu Bogu, nie iáko z trudnością
przychodzi ich ratować.

Cokolwiek definitywa zakamiślości serca / od Bernár
da Swiatęgo wydana / (w tey Przylaciela Cześci
ná końcu Pierwszego Rozdziału położona) compen:
diolę zamykała w sobie / nad tym / áz do tad rozgrzewać
do łaski serce przyláznego Czytelnika / iego bawilem / za
Dd dżecia

checząc do Kompassyey nad zakamiatymi grzesznikami: y po-
 ki/ w opisanu skutkow zakamiatości/ stawiało mi punktow/
 poty silney przykładem pracy/ abym z nich natarczywe o/
 Policzności dostrzegałace/ y co róz to większey przyczyniają-
 ce miżeryey zakamiatym grzesznikom/ obfiter opisać mogli
 pobożnemu Czytelnikowi. Ale gdy już wsi/łom to wymy-
 rzyl/ com mogli wyczerpać z słodkiej Barnaboa S. nauki/
 do tego ostatni terminu zakamiatości przetożytem przed ogę.
 Tandem, też że ledney domysliłem się rany trapiący za-
 miatych grzeszników skrzyć/ ktera w Tytule Rozdziału te-
 giasłate/ że sami siebie bez łaski Bożey ratować nie mogli/
 a nawet y p. Bożu nie było z trudnością przychodzi ich ra-
 tować.

Duże w
 Czystu
 na to bo-
 leia, że
 sie same
 ratować
 nie mogą

Biorę pochop do uznania tey okoliczności/ z inszy Cząści
 tey Księgi Przyjaciela w ostatniej potrzebie/ gdzie opisa-
 no w Rozdziale piątym/ tak duże w mekach Czystych/ w
 tym dolegliwość czuła/ że sami siebie w ucrapieniu ratować
 nie mogą: a przeto tak sądzi/ że podobne ucracenie wiadoży/
 do peracowania siebie/ musi dolegać nie pomalu grzesz-
 nikom/ a tym samym/ y co/ dać może do pomienienia miłoś-
 nych affektow motinum, gdy przyiązny Karolik mając w in-
 tellektie zapisane grzesznikom oppresyey/ wzięti y porzucenie
 nie/ y zapatruiac się tak z wielkiem w zakamiatości serca
 bledza się bolami/ nad to wważy/ że sie sami ci ratować przy-
 rodzonemi silami y wylamać z nich nie mogą/ ani wysłiznać/
 ani wyplatać nie poradzą wrodzonym przemyślem; musi ma-
 łac wzgląd na ich niedola pomyslić dla nich o posilkach/ a
 bo przynamintey/ przy wważeniu ich słabości sil/ wzrażyć ra-
 mionami/ na znach polcowania.

Aléc/ żeby nabożny Karolik zamieszalacy myśl swoje/ nad
 wloimnością niemożących się ratować grzesznikom dostate-
 czniey pisał/ co się w Tytule Rozdziału teg zawiera: Na
 przod swoje w tym ma vgruntować Konfideracya/ aby wie-
 dział y pomniał/ iż grzesznicy z sprawiedliwego Decretu Bo-
 žiego

Pobuc
 si tego
 ostatni
 tad /gd
 y Boż
 la est
 to Ty
 fincy
 ma. 2
 grzesz
 ble bez
 rościw
 snikom
 wosci
 siła n
 J
 da ych
 Geney
 pod i
 Ktery
 vine
 grai a
 conlu
 2ym
 burgu
 w gi
 nych
 mu i
 cato, s
 bez po
 Kieri
 pecca
 wick.
 perer
 popr

Pobudki do ratowania zakamiałych grzeszników. 222

Stego surowy podlegając Execucyey/ od smierci/ od sadu
ostannego/ y od piekła/ wybrońcie się nie mogą/ ani zrami-
ad/ gdzie się już raz dostali/ wyratować/ y wymknąć/ nawet
y Boska moc/ iako wiara katolicka rancja: In inferno nul-
le est redemptio. Z piekła iadę/ wykupić się nie może. A przez
to Ty/ Boże/ nie dajcie bazu ale traktować o tym/ że grze-
sicy w piekle ratować się nie mogą/ bo to pro re certa trzy-
ma. Ale/ że prawię w smey zamiętaności serca wnikłani
grzesznicy mają trudność do powstania/ y nie mogą sami sie-
bie bez łaski Bożej ratować/ to do uwagi podaję/ żeby li-
tosliwe serca zmiękłe miłosierdziem do ratunku grze-
sników od cnie się dwały/ a zatępienych w nurtach nieprá-
wości ludzi/ ochotnie spieszac wyrwać mogły/ których wpy-
sika nadzieja w Boskim posłku!

Już tedy teraz Czycelniku listawy moześ przerażliwa ne-
dziej wżemierow/ w sily ogolonych/ nśac przed oczy ludy
lency/ gdy r rożenym przemyslem wynaleść sposobow nie
pod iadę cślabiori wcnote/ y leja iako okowani torrowie/ o
ktorych napisał Hieronym S: że się y ruszyć nie mogą: Qui
vincit est ex arca iustus terre s. & graubus plūbi nexibus pra-
gratur. non est apus ad curum de quo dicitur: Cursum
contumaci. Kto skłopotawy jest kardánami żelaznemi. y wa-
żnymi z otowin wczani obciążony nie ma sposobności. y sily. do
biegu tego, o którym mowi pismo S: skończyłm bieg. Upatczył
w grzesznich tefowa śien oc do podawignienia siebie sa-
mych/ Doktor Amielki Temś S: gdy zalejemyś na pytas
mu tefim Artyfut Vnum homo possit relurgere a pec-
cato, sine auxilio gratia? lezeli też złowich może powstać z grzechu
bez pomocy łaski Bożej? Interdys to zepewne/ nouta prawdzina
hier non potest, vt per scriptum ho o, sine auxilio gratia. a
peccatis relurgat. To być z nie może/ żeby przez siebie samego czo-
wik bez pomocy łaski Bożej z grzechow powstał. Boć nie może refu-
peren dę/ y docęć tego/ co przez grzechy vtrácił/ może nieco
represćać grzeszyć/ ale przy roćić sam siebie nie może vtrá-
cone y do.

Z piekła
wybawić
duśe nie
podobna.

S. Hieron
in Cap: 9
Ecclesi To
mo, 5.

S Thomas
Aquinas.
rma. 2da.
Quaest
109. Arti-
culo. 7.

Oswey mo
cy. po-
wstać
grzesznik
nie może

Trzy sko
dygrzech
przynosi.

S. August:
in Psal: 129

Grzesznik
nawroce
nia nie
może za
dłżyć.

S. Thom:
1ma 2da.
Quaest:
114. Arti-
culo, 7.

S. Aug:
Ibi: Solilo
qui: Cap:
14.

coney doskonałości/ albowiem grzesząc trójakie uszgerbek za-
ciaga na siebie/ naucza pomianiony Doktor S: Incurrit tri-
plex detrimentum peccando. Naprzód/ Maculam, szkie/ kę
ra na duszy zostaje: Powtórę/ Corruptionem naturalis boni,
szkajenie przyrodzonego dobra/ przez ludzkiej woli odwró-
cenie się od Boga: Potrząśnięcie/ Reatum panis, zasłużenie ka-
rania/ Kiedy człowiek śmiertelnie grzesząc/ zarabia na potę-
pienie wieczne. A je restauracya wyszł. teg/ tego do swej
łaski Boskiej należy/ tedy grzesznik nie zdola bez niej przy-
rodzonymi ratować się siłami: Stosuje się tu do tego nale-
żyte słuszą Augustyną S: sententia: Idoneus est homo ad
calum, non est idoneus ad resurrectionem suam, semper in
profundo est, nisi liberetur. Śniadny jest człowiek do upadku,
ale nie sposobny do powstania swiego, zawsze w głębokiej prze-
pąci jest, poki go nie wybawia.

Tenże jest fundament osierocenia grzeszn. kow załamia-
nych/ ażatym przedśwney jałości/ że ich ręk ze wszystkiego
grzechy złupily/ iż im ani żadne nie nadsiała się koncepcja
y rozumu im do wyrwikłania się z ciemnej niewoli nie sta-
wa; a to dlatego/ że bez Boskiej łaski siłami już nie wła-
dząc czasu/ y sposobności nie miała do zarobienia sobie na po-
wstanie: a przecie y tego błogoby im było/ gdyby nie mieli
do zasług zawartej drogi/ bochy mieli takżelwotek żył za-
rabiając sobie na podzwignienie się własną mocą z za-
mieszłości s. rea Do czego/ zawalony bydz gościeniec grzes-
znikom twierdzi Tomasz S: z Aquinu: Nullo modo potest
aliquis sibi mereri reparationem post lapsum, sed hoc sola
Dei miseratione obtinere valet. Nie może sobie żadnym sposobem
człowiek po upadku w grzech zasłużyć naprawy, albo odnowienia.
Ale to sama Boska łaska potrafić może. Nauzaj tego y Augus-
tyn S: niedola swota/ y szupłość się do porostania z grze-
chow wynawiający: Domine, si quando cecidi, per te steti: sed
quando cecidi, per me cecidi. & semper in luto iacuisse,
nisi tu me erexisses. Ranie ieneli kiedy stałem, przez ciebie stałem
ale gdy

Pobud

ale gdy
w błocie

Tę

na siła

ka ich

zależyc

kowi/ t

ne Bog

rojne

la nad

wabia

Śn

dotiane

jyktu d

doma

ryency

minac

lius to

pr mar

dnicy ob

y wyra

go w 3

ba ext

drzewo

w dzie

macy

2. 1. 1.

samego

crenit,

cezar

bystry

rost 3

swiet

byby

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników. 223

ale gdy upadłem, przez siebie sam upadłem, i zawsze leżałbym w błocie, gdybyś mnie ty nie pokrzepił.

Tak to jest moc wyproszona zemdlona czerstwość/zwałto-
na siła bezacych w zakamiśloności serca grzeszników/ y miat-
ka ich władza do zasług przed P: Bogiem/ że już więcej na-
zyszt potrzeb swoich nie stawa tej Jawney/ ani sżodo-
bow/ tylko na same Bóstka oglądać się/ także a na przychyl-
ne Bogoboynych ludzi zasługi/ y modlitwy, do których lubo-
rojne wzwyż/ opisane wtrapienia/ Pátolickie serca zaślaga-
ła nad grzesznikami/ nie mniej y tá wtraca sił/ do litości po-
wabia Czyność/ y pobudza/ dalszymi probami.

Snadniejsza rzecz jest pracowitemu Ogrodnikowi młota
dotane szepić/ y sadzić drzewka/ niż stare nie czyniace po-
żytku drzewo odmłodzić/ albo oczerstwić; czego chociaż wia-
doma praktyka istotnie dowodzi/ y prawie codzienna expe-
ryencya nauza/ przecie y zdania o tym Ambrojęgo S: prze-
mnać się nie godzi dla potroderzenia lepszego: Vitem faci-
lius tondere, quám premere, vt iuuenescentem luxuriam res-
prmat, & adolescentem lasciviam falce succidat. Latorośl sła-
dniey obierać, a wierzeli tłumić, aby młodziacy zbytek uskromić,
y wyraśćiaco buyność podciąć miat. Do trudno dobrać te-
go w zasłarżalym drzewie/ które się odrodzić nie może/ chy-
ba extraordinario curio, y cudem Bozym/ iako niegdy suche
drzewo blisko Cele badace S: Ceresy zakwitło wielce/
w dzień zyscia tej z tego swiatá/ na świadectwo Ewis-
macy en-rami swiatobliwosci tej Panny przed Bogiem.
Iako także S: Pierrá z Alkántary Reformata/ od niego
samego w ziemi wetkmoná/ mox in viridem ficulneam ex-
creant, prędko zakwitnata. Iako od Grzegorza S: Neos-
cezaryey Biskupa za granice y mete załamaiacey pola Lycus
bystry/ y płodliwy rzece/ kto w ziemi postawiony/ który w-
rost zielonym drzewem: o czym jest w historyach życia tych/
swietych. Ale przyrodzonym sposobem to się stać nie może/
lechy miat zasuszone drzewo wrócić się do pierwsey czer-
stwości

Sam tli-
ska Boza
dzwiga
grze-
snych.

Wzrost
drzewo,
nie odmł-
dnieć si-
mo.

S. Ambro-
Episc: Libi
de Vidua-
bus.

Suche
drzewo
cudo
wnia, zki-
kwitnata.

stworzył.

Tru- Latwoley y owemu/ co ná to sumpt loży/ y nie záluie ers
dnicy **stá-** pensy/ nowe Pálace/ domy/ y mieřtánie murować/ niź stare
rego po- pustki rozwalon:/ z fundáménta poprámiác/ ořt blit te wro-
prawić dy/ gdyby tedno náprawtat/ á drugie sie wólilo/ boby to ná
budowku. strode/ y ná prámiem. **Stá-** męřtánie przęřtlo/ takó mądrze wwa-
Ecclesiá: zywyřy/ osadził krol Salomon: Vnus africanus, & vnus des
Cap: 34. Arueus: quid prodest illis, nisi labor! ledę budowacy, á dru-
 gi psuacy: coź w zęřku męřa, ię to práca! **Stá-** tęřci rozumieć pró-
 rzęba/ y o grzęřinych ludziách/ co sęřich sęřmęř tęřci: **Stá-** tęřto
 ludzie/ takó latorořti/ powiedzial Pan Chreřtus: Ego lauri-
 tis, vos palmires. **Stá-** tam est wina męřica wycię latorořti. **Stá-** wř-
 chańa częřtęřroć przęř grzęřchowe wpały te galatři/ **Stá-** Anit tan-
Přal: 21. quám testa, virtus mea. **Stá-** Wřchłá iáko sęřmęřa, nęřa męřia. **Stá-** Wřř
 sie nie moga pęřrzępić/ áni zdożyć ná dęřwęř żywořć/ bez
Człowiek tęřřti Pána Jezusa: Qui manet in me, & ego in eo: hic sęřt
ieřt latoro fructum multum, quia sine me nil potestis facere. Si quis
rořla. in me non manserit, mittetur foras sicut palmes, & areſcet,
 & colligent eum, & in ignem mittent, & ardet **Stá-** Kto męřřka
Joann: we męřie; á iá w nim: tęř sęřlá owocu przęřnoři, bęř bezęřmęřie nęř
Cap: 11. czynię nie męřżięcie. **Stá-** leź-łiby kęř wemnie nie trwał, přęř wyręř-
 con bęřdzie iáko latorořł, y wřchnie, y zbioręř iá, y do oęřniá wręř-
 co, y zęřore **Stá-** tęřka rze za gręřřnicy oćterřwile sie nie moga.

Stá- znówu ludzie/ y iáko nowe mieřtánie/ mow: **Stá-** Dawel ř:
Ad Ephes, superedificati super fundamentum in Apostolorum, & Prophetarum,
Cap: 2. ipso summo angulari lapide Christo Iesu. **Stá-** Wřbudowa-
 ni ná fundamencie apřstolow, y Prorokow, gdzie gęřowym węř-
 gielnym kámieniem sam Chreřtus Iezus. **Stá-** iáko Dom Boży/ y
Człowiek y Kořciol duchowny/ Ktory tęřřti Boża muruie/ á sam Pan
ieřt ko- Bog sumptu nie záluiać/ ná wystáwienie tęř řabryři nářłá
řciotem, dał o czym tęřř řwiadęřęřwo ř: **Stá-** Augustyná. Quidę id in tem-
Bořym plis manu factis agitur, totum in nobis spiritali edificatione
S. August: completur. Non enim mentitus est ille, qui dixit: Templum
Serm: 252. Dei Sanctum est, quod estis vos. **Stá-** Cokolwiek okořo murowáná
de Tempo **Stá-** Kořcioř

Pobudki do ratowania zakamiątych grzeźników. 225

Kościół ludzki rozum, y ręka sprawuje, to wszystko w nas duchowym budowaniem pełni się. Nie minął się albowiem z prawdą, ten co powiedział: Kościół Boży święty jest, którym wy jesteście. Wyśławia Pan Bóg sobie mieszkańce to: Nullis precedentibus meritis per gratiam Dei meruimus fieri Templum Dei. Bez żadnych naszych zasług poprzedzających, przez Pośka łaskę staliśmy się Kościołem Bożym; Zastęba sobie tam Bóg Pensystancya/ obiera rezydentys: Ad eum veniemus & mansio- nem apud eum faciemus. Doniego przydziemy, y mieszkanię u- niego uczynimy. Cóż się stanie? pustofele ten duchowny Kościół/ przez grzech śmiertelny upada/ w ruiny idzie/ zamar- la na/ y psuje/ a niemoże siła/ y przemyślan ludzkim/ do naleśyrcy wrócić się doskonałości: y choćby człowiek wy- smyżył czegłowego mezu wpyłkę esencya/ nie domaca się tam koncepcu/ na restauracyo rozwalonego Duchownego mie- stania. Upewnia w tym Psalmista S: memiac: Dominus, implebit ruinas. Pan napelni upadliny. A w innym mieyscu Nisi Dominus edificauit domum: in vanum laborauerunt qui aedificant eam, jeśli Pan nie zbuduje domu: próżno pra- cowali którzy go budują. W czym istocie wydać się stają: si- si grzesnych ludzi/ nie mogacych dać sobie rady bez Bo- żej łaski/ takó wiec vsuszone drzewo oczerścić się nie umie- la/ ani upadłe domy podźwignąć.

Nie upatrula w sobie sami grzesnicy zakamiąti defektu tego/ że wiadzy niemają do poratowania siebie/ ale serc li- tościwych przychylnosć/ y oczy obracne na wsłelacz niedze Grzesników/ to dostatecznie widza co ich dolegą/ y pilno wie- pionę/ w trudnosć powstania z zakamiątości/ tego sobie si- lury: Ešteley/ obrązy/ w reparacyach Kościołow zburzonych na przykład/ y na podobienstwo stawiała. Stawia im pro ob- ięto Kościół wzmurowany Episkopem Krola Salomona/ Krol rego wspaniałosć y zrodzić może podźwienie wielkie/ że w krótkim czasie tak zacnie wykštalowana w ożach cás- tego spłaca cudne łaski: A edificauitq; eam annis septe.n.

Wybudo.

P. Bog wy-
ślawia Du-
chow-
kościół.

Joan-
Cap. 14.

Człowiek
psuje a
nie umie
naprawić

Psalm: 109.
& 126.

Salom-
now k-
ściół w
krótko-
zmurowa-
ny.
a. Reg-
Cap. 6.

*Wybudowany był Kościół w lat siedm. Aleby zaś przyшло za czo-
sem/ do náprawy zepsówanego/ powiedzeli żydowie w Je-
ruzalem Panu Jezusowi: Quadraginta & sex annis adifi-
catum est templum hoc. Czterdzieści, i sześć lat budowano ten
Kościół. Tak y Ezeasz Prorok wprzód przed nimi/ ta truo-
dność Kościoła restaurácyey po Babilonškiej niewoli opisá-
ł: Media pars iuvenum faciebat opus, & media parata e-
rat ad bellum, una manu faciebat opus, & altera tenebat gla-
diū. Wielka mieli trudność w náprawotaniu Kościoła/ y
wiecey zabierali czasu w przemurowaniu/ aniżeli w nczepo-
stawianiu: Iedną część młodzi murowali, a druga poturá-
stała w syku, gotowa do boju, iedną ręką robili, a w drugą trzą-
máli miecz. Góście przydacie wczony Beda: Templum de-
structum propter peccata, filij transmigrationis in magna cor-
dis compunctione, lahoru longo insistentes, tandem Divinitus
adiuti restaurarunt. Kościół zepsówany dla grzechow. synowie
przeprowadzenia, w wielkim skruśeniu sercá, pracy długiej nakla-
dząc, za czasem wspomozeni od Boga náprawili.*

*2. Efr. 4.
Cap. 4. &
I.
Rozwiał
kościół,
nie rychło
naprawio-
ny.*

*Venerabi
Beda in
Regum.
Libro 3.
Cap. 20.*

*To odnowienie/ z wielką trudnością zepsówanego Kościo-
ła. biorąc w pilną uwagę wczony Beda w nim katolicznym czó-
łna proſpekt wystawia podobną trudność y niepodobieństwo
odnowienia Duchownego Kościoła przyrodzonymi siłami/ bo
lubo człowiek przedko za łatwą. Boja stante sie Templum San-
ctum, Kościołem Świątobliwości, sam iedną zruinowawszy
siebie grzechami śmiertelnymi/ nie zdobędzie sie na tak wiel-
kie mocy/ aby to chyż náprawił/ nálega Beda: Facile est con-
versum quemq; ad fidem, agnitionemq; veritatis. abrenun-
ciare Dabolo, & confiteri Deum vivum, sed multi laboris est eū,
qui accepta fidei sacramenta peccando contemnit, pristinam re-
cipere dignitatem. Snadna iest nawrócenemu komukolwiek do
wiary świętej, y do uznania prawdy odzrec się Czartá. y wyznawáć
Boga żywego, ale wielkiej pracy iest onęmu, który wiary świętej tále
młńce grzechów pogardza, dawną odebrać godność. Co y potwier-
dza znómu wyborna sentencya: Si post ablutionem lacrima-*

*W koście-
li Salomo
nowego
nápra-
wie. figu-
rą iest
prze-
snych na
graw.*

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników. 227

tis, Diabolo seducendo, ad peccata relabimur, & virtutum max-
 nis hostis victor nostrorum igne vitiorum deiecit; grauiori-
 bus necesse est orationis, afflictionis, vigilarum, & vitæ ar-
 ctioris studijs, vt ea quæ perdidimus bonorum operum edi-
 ficia, reparemus. *leżeli po obmyciu, się chrztem świętym, za Di-
 abelskim poduszczeniem, waczmy się do grzechow, a mury cnot zwy-
 cieża nieprzyiaciel ogniem naszych występku rozruci, i rozwalis
 większych potrzebą modlitew, wdęczenia, czucia, yżycia ostrzeży-
 sęgo, wślności, abyśmy te któreśmy utracili dobrych spraw budo-
 wania, naprawić mogli.*

O gdybyś chciał zakamiśli grzesznicy to przeczytawszy nas
 mowić sobie w pamięci / y poznać / iako nieudolne są siły ich /
 do podobney expedycey / iako słabe do naprawienia tego co ze-
 pluta / y iako niepodobna temu w naprawie co zepsować umie-
 li! Ale mała nadzieja odpowiada Bernard S: Quod surge-
 re anima iam per se non potest, quæ per se cadere potuit, vo-
 luntas in causa, quæ corrupti corporis, vitiatæ ac vitioso amo-
 re languescens, & iacens, amorem pariter iustitiæ non admit-
 tit. Ze powstać dusza już nie może, która przez siebie upaść mogła,
 zła wola jest przyczyna, która skażonego ciała niezgodnym
 kochaniem słabieje, y leżąc, kochania cnoty przyzwolitey do serca
 nie przypuszcza. A święty Augustyn biorąc grzeszników na
 siebie ciężar / niepodobienstwo do ratowania siebie / pokor-
 nym wydat / do samego Pana Boga wyznaniem: Domine, re-
 trahor, & arceor, a tui contemplatione! Peccata mea hoc faci-
 unt, cum ipse, non alius hanc mihi difficultatem immo quan-
 dam impossibilitatem fecerim. *Panie, cofam się, y oddalam od
 siebie! Grzechy moje to czynią, gdy ja sam, a nie kto inny, tę do po-
 wstania trudność, y zgola niepodobienstwo uczynilem sobie. Toż
 wyznanie jest y w księgach Bernarda S per extensum, sermone de
 Cantico Ezechie Regis. Ale którykolwiek to z świętych nas
 pisał / iednąko / to służy / na dokument / wznania słabych sił /
 grzeszników zakamiślonych / ratować się nie mogących.*

Bożne mi tu / stawała przed oczyma obrazy / gdy się na csta-
 blonych

Beda. Ibi-
 dem.

wiele
 rzeczy do
 naprawy
 cnoty na-
 leży.

Psalm
 wiele
 grzechy
 na duszy.

S. Bernard:
 Abbas.
 serm: 84.
 in Cantica

S. Aug: &
 S. Bernard:
 sermone Ca-
 tico Regis
 Ezechie.

Jeremiaś
ratować
się sam
nie mogł.

Thren:
Cap: 3.

Hugo Car-
din: Thren
Cap: 3.

Diabł,
nie da się
ratować
grzeszni-
ków

S Gregor.
Papa, Lib:
26 Moral:
Cap: 24.

Diabł
wklada
nógi ludzi
okowy.

bionych w siły grzeszników zapatruię/ a w ich niedzielnym sta-
nie/ myśl zadumiała stanowią! Jda mi się takoby patrzał na
Jeremiaś w ciemny loch weraconego/ a niemogłszy się wyrat-
ować/ na nieszczęście swoje narzekającego: In tenebrosis col-
locavit me, circumdificavit adversum me, ut non egrediar,
aggravavit compedem meum. Lapsa est in lacum vita mea, &
poluerunt lapidem super me. W ciemnościach h posadził mnie, i
budował przeciwko mnie zchym nie wyszedł, obciążył okowy moje.
Wpółdo w dot życie moje i przyłożył mnie kamień. A nie zawo-
dza się na tym/ chociażby nie zdołał wstąpić do nieśrota prze-
niknąć rozumu lichego niezdolnym okiem/ bo Hugo Cardin:
nał Bzymi/ z Zakonu Dominika S: w tym słabym stanie po-
kazuje mi grzeszników/ pisać: Contra anima v Diabolus circum-
dificat ne possit egredi de peccato per confessionem, vel ad
bonam operationem. Facit enim fossam cupiditatis. muros ob-
stinationis, turres elationis. Około dusze Diabł stawia płoty, ze-
by nie mogła wyjść z grzechu, przez spowiedź, albo do dobrego
uczynku. Czini albowiem dot pożądliwość. gotuje mury zakamie-
łości, podnosi wieże próżnej wyniosłości. A w rowie głębokim/
pokrywające grzeszników zwałonych ciemności/ nie osłata
ciemnawey myśli/ Prorey wszyscy Grzegorz święty Papież i
siego nauki święte promienia/ na dojrzenie w dele zakamiatoci
bez władzy leżacego grzesznika: In lacum vita labitur, cum
labe iniquitatis inquinatur. Lapis vero superponitur, cum e-
tiam dura consuetudine mens in peccato demoratur, ut etsi
velit exurgere iam non possit, quia moles delaper malae
consuetudinis premit: ne ad superiora iam possit exurgere.
W dot życie zapada, gdy zelżywość i nieprawość zmażane bywa.
Kamieniem się zaś zawała, kiedy ciężkim natęgiem myśl się w grze-
chu zabawia, a potem chociażby się chciała dzwignąć, już nie mo-
że, bo i wielkość z wierzchni natęgu ztego przyciska i już nie zdo-
ła podźwignąć się do góry, z upadku.

Daremno tedy wiele rozumieć o władzy mamy zakamiat-
łych grzeszników/ oni sami prożno się spuszczają na wrodo-
ne prze-

Pob
ne pr
lich
niepr
ka nie
Aggra
lac/ do
ga/ ta
bólus
sione
przez
Satr
ni na
jez ta
gym
nu Pa
Ty
cych
dneg
kawa
zawo
dneg
wy C
Dap
ly z n
sie z
myśl
lich
Piedy
nam
y ro
tacy
Prore
Y
niezbo

Pobudki dorátowania zákamiáých grzeszników. 229
ne przemysły/ teoremi sie bez Bożej łaski z wiaśnienia/ y cieś-
kich óżow oswohodzić nie mogą: strzeże ich w tarasie pilnie
nieprámości/ grzech ich smiertelny krepuie/ przeklety Czart z o-
pá nie spusć/ przyzwierdzaiac/ co raz to mocniej kardánow!
Aggravavit compedem meum, y potężney władza ich támus-
lac/ do wśelákich wyrátowania sie sposobow zágradzaiąc dro-
ge/ tákom dopłero nápiśat z Hugoná kardynátá: Animam Dia-
bolus circumadificat, né possit egredi de peccato. per confes-
sionem. Duśę Diaból otacza murem, żeby nie wyszła z grzechu,
przez spowiedź. Jákym zákamiáli grzesznicy choćiaś by w
Sakramencie spowiedzi potłádali nádziele/ co y czynic powin-
ni/ ná powzięcie sił mocnych; máło jednáć wśtoráta bez Bo-
żej łaski/ bo ich potężnie wśtrzymuje od tego Czart/ táko o-
grywłystym przykładem probuje/ Ioannes Bromiardus, Ják o-
nu ráznodzieyśtiego.

Dzielory Mąż światobliwy zapamiętał sie na ludzi idąc
 tych do Kościoła na nabożeństwo / między ktorými obaczył ie-
 dnego idącego się spowiedać / a ono Czart trzyma go mocno o-
 powami obciążonego / łańcuchami żelaznymi potępowanego /
 zamyślającego od zamysłoney drogi do Kościoła / tak / że z tru-
 dnoscia wielką zaczął drogę konczył: Widząc to światobli-
 wy Ciotek / szedł do Kościoła z nim / y pątrząc / że się przed
 Kapłanem spowiadał grzechów / widział tak powoli opada-
 ły z niego łańcuchy / y pądry: Czegoż nie domyślać
 się z tej tradycy / o zakłamytych grzesznikach / takich sobie /
 myśl Bogobojna nie ma osadzić z przykładu tego / że w cię-
 śkich bieżących Czartostach / rady sobie dać nie umie! /
 żeby to Pan Bog osobiwa tak pobojnemu Mejsowi obświ-
 tam na dokument / y probe / że tak lednemu grzesznikowi / tak
 y wszystkim innym / a tym bardziej w zakłamytości serca ży-
 ącym / Czart odbiera moc / y władzę do dobrych czynków /
 ktorými się ratować mogli / y podźwignąć.

Czdrze tań
cuchem
człowie
ka wieś.
gat od ko
ściotano

niezgodnie w księgach sprawiedliwego Joba/ w tommosć
niezbożnego głowietki/ y nieudolność członków tego/ tym try-
bem opi-

Job Cap:
18.

S. Gregori:
Papa, Lib:
14. Moral:
Cap: 6.

W sieci u
nikłane-
mu, tru-
ano nie wy-
plata. a
tak y grze-
sznikowi.

Jerem.
Cap: 13.

Murzyn
nie mo-
że wybie-
cie.

S. Hierony
Lib: 3. in
Jerem.

bem opisana jest/ iż nadzie/ w zbrodniach grzechowych/
iako zwierzę dół wnikłany wściekach leży/ nie mający do wy-
platania się sposobu: Lux impij extinguetur. Inimicis irem in
rete pedes suos. Tenebitur planta illius laqueo. *Swiatło niebo-
znego zgaśnie, Wnikłat bowiem w sieć nogi swoje. Pożmana będzie
w sidle stopa jego. Tęć się już nie wyplata! Tak jest/ nie ma zep-
iako y Grzegorz S. napisał: Qui pedes in rete mittit, non ei
voluerit eicit, sic qui in peccatis se deiecit, non mox, ut vo-
luerit surgit, & qui in maculis retis ambulat, gressus suos am-
bulando implicat, & cum se expedire ad ambulandum nititur
nec ambulet obligatur. Kto nogi w sieć wkłada, nie kiedy chce
dobywa ich, tak y kto się w grzechach zaplata, nie zaraz
kiedy zechce powstanie y kto w okach sieci chodzi, wkle, y mota cho-
dziąc nogi swoje, a gdy się wyzwolić, albo wyważyć do chodzenia
usiłnie, dokazać tego sam soba nie może. Wiad że to/ ciężka nie-
wola!*

Trudność do poratowania siebie grzesznikom z nieprawo-
ści/ y niepodobienstwo ebycia się z nich/ podobienstwem pa-
mieci godnym wyraził/ Jeremiaś Prorok/ do rozpamiętów za-
pamiętanych mówiąc: Si mutare potest /Ethiops pellem suam
aut pardus varietates suas & vos poterit s bene facere, cum diti-
ceritis malum lesia może odwrócić Murzyn /skorę swoją, albo L. Am-
part pstręcinę swoją, y wy będziecie mogli dobrze czynić, nauczywszy
się z tego. Co na ten sens idzie: iako nie można Murzynowi oplet-
kać wrodzoney ogorzeliny/ y niepodobna Lampartowi czarnych
z siebie wygładzić pstręcin/ tak y grzesznikowi nie śladna jest
rzecz/ władza wrodzona zerwać nieprawości/ y oprzątnąć się
z niecnoci. Potwierdzą tego Chieronym S. sentencya: Verba ista
dicuntur aduersus eos qui nimia consuetudine, & amore peccā-
di quodā modo peccatū in naturā conuertūt: Sed hoc quod nō
nib⁹ impossibile est, Deo possibile est. Słowia Jeremiaś rzeczone
sa przeciwko owym, którzy zbytecznym nałogiem y zakochaniem się
w grzechach, grzech nieiako w przyrodzenie przemieniają: Ale co lu-
dziom niepodobna jest, to Panu Bogu jest rzecz podobna. Może on po-
trafić w to/ że oczerniałe grzesznika sumienie

Pob
nie
mie
nad
sie op
nos
na 2
dla
oac
con
ucri
Pan
wiel
sł
S:
con
te D
iako
sam
wpr
desi
Ko
Be
C
wyn
star
nia
wla
im
Ha
& l
die
ctu
infi
con

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników. 231

nie na blech wydamy potury/ białym ie uczyni/ tak jest w Psal-
mie: Lauabis me & super niuem dealbabor. *Omyj mnie a będę* Psal. 50.
nad śnieg wybielony. Zrozumiał był dobrze pokutulacy Dawid że *Bog grze-
sienią wy-
blecha
wać może*
się opłotać nie umiał sam z grzechom/ widział że to tego prze-
nosito siły oczyszczać się z nieprzystojnych spraw/ przeto do Pa-
na Boga rekurs czynił: Ktorego także lasłi posłectwom żebrzac
dla upadł go ludu Jeremiaś Prorok/ za wszystkich rady sobie
dąć nie mogacych mowit/ y prosił o sukursy: Conuerite me &
conuertar, quia tu Dominus Deus meus. Postquam enim con-
uertisti me, egi penitentiam. *Nawróć mnie a nawrócę się, bo ty* Jerem.
Pan B. g. mój. Bo skoroś mnie nawrócił, czyniłem pokutę. Cap: 31.
W czym
wielce dobrze poradził ludowi/ gdyż inaczej/ bez lasłi Bożej
świadczyć się nie mogłoby brać w uwagę pers. aduic Hieronym
S: Vide quantum sit auxilium Dei, & quam fragilis humana
conditio, ut hoc ipsum quod agimus penitentiam, nisi nos an-
te Dominus conuerterit, nequaquam implere valeamus. *Patrz*
iako ja mocne posłki Bokie, a tak ułomna jest ludzka natura/ że to
śam co pokutujemy. nigdy byśmy tego czynić nie mogli, kiedyby nas
wprzód Pan Bog nie nawrócił. A ztad mney Czytelniku lasławy
dosłateczna proba/ y dowód słusny/ w pierwszey części tytułu
Rozdziału położonych słow: że grzesznicy sami siebie bez lasłi
Bożej ratować nie mogą.

Woyby zaś zakamiśli grzesznicy mieli wśelaka władza do
wyratowania siebie z przepasści niecznot/ tedy by Pan Bog nie
starałby się o wydzwignienie ich/ ani by się sam zbliżał do podae-
nia im dźwigniacey ręki. Ale że wie o niepodobienstwie ich
własnym do powstania/ obiecuje przez Ezechiela Proroka/ że
im na ratunek przybedzie/ tak o słabstwey owlecze trzodzie:
Hac dicit Dominus Deus: Ecce ego ipse requiram oues meas:
& libera bo eas de omnibus locis in quibus dispersae fuerant in
die nubis & caliginis. Quod perierat requiram, & quod abie-
ctum erat reduciam: & quod contractum fuerat alligabo, & quod
infirmum fuerat consolidabo. Et scient quia ego Dominus, cū
contriuero catenas iugi eorum, & eruelo eos de manu imperan-

Psal. 50.
Bog grze-
sienią wy-
blecha
wać może

Jerem.
Cap: 31.

S Hieroni
in Jeremias
Cap: 31-

Ezech:
Cap: 34.
P. Bog o-
swobadza
grzeszni-
ków, z no-
dze, y z
niewoli.

clum sibi. Oto ja sam będę szukał owiec moich: y wybawię je ze wsty-
skich mleyśc, do których były rozpruśnione, w dzień obłoku y chmury.
Co było zgineć szukać będąc, y co się było oderwało przywiodę, co by-
ło potamano pozwięznię, y co było obare zmocnię. A poznają ziemia
Pon, gdy potamię lánca. hyjarzwa ich, a wyrwę je z ręki rufkania-
cych im.

Otoż łaska Boża przybymająca na r. tennet grzesznikom!
przypaerz je sie tey Cytelnicy pilny/ także z ożténiey biedy/ sił/ y
władzy nie mających do powstania ludzi/ wyprawa/ za/ wra-
cona przywracając im czerstwość: A je to przecie r. tennet/ z
pamiętającego grzesznika/ vsprawiędliwie/ y na procie/ niełat-
z trudnością przychodzi Panu Bogu/ (także część druga wy-
zule Rozdziału niesie y tego probowić mam: z i zym pierwszą
prob: przywodzi z Teologow/ a osobliwie od Doktorá Aniel-
skiego Tomáša S: także łasky promień słoneczny oświecający
rozumny/ y trudności tajemne: Truduie albo wiem rzez to
ex professo, to jest wymyślnie przerzeczony Szwtery w taki
spósob: Verum iustificatio impij sit maximum opus Dei! le-
żeli vsprawiędlwienie człowieka nieczystego jest największe dzie-
ło Bożkie? A nauce/ je to jest nie posłedita/ ale wielka spró-
wa Boża/ fundulac swoy Koncept: Teologiczny/ ni słowach S:
Psalmisty: Miserationes eius super omnia opera eius. Zwi-
śowania i go. so náá wśyśkie dzieła jego. A ma po sobie y de-
terminacya Augustyna S: Maius opus est, ut ex impio iu-
stus fiat, quàm creare celum, & terram. Większa rzecz jest,
ażeby z nieczystego stał się sprawiedliwy, niż stworzyć niebo, y zie-
mię: y znówu: Iudicet qui potest, verum maius sit iustos An-
gelos creare, quàm impios iustificare? Certè si equalis est verū-
q; potentia, hoc maioris est misericordia. Niechay sódzi kto
może, ieżeli rzecz większa jest sprawiedliwych Aniołow stworzyć, niż
vsprawiędlwić nieczystych? Zaprawdę ieżeli oboje jest iedney mi-
cy, vsprawiędlwienie jest większego miłosierdzia.

S. Thom. A
quin: 1ma.
2da. Quæst
119. Artic.
3.

Itali 144.

Wielkie
dzieło Bo-
że vspra-
więdl-
wie grze-
sznika.
S. Augu:
Trakt: 72.
in Joan:
Tome, 3.

Grone

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników. 233

Stonczywszy Tomasz S: pomieniony Artykuł/ zaczął po-
nim insey/teżeli vsprawniedliwiente niezbojnego głowietka/ mia-
dzy cuda rachować się może: y takó tam zaraz! tak y w insey
gaci swojej Teologley/ dowładując się perenosć / dla wi-
d. mości naszej napisał/ że się to záci. d poczytać może: Chri-
stus quando voluit, virtute Divina animas hominum immuta-
vit: non solum iustificando, & sapientiam infundendo, quod
pertinet ad miraculorum finem: sed etiam exterius alliciendo,
vel terrendo, vel stupefaciendo, quod pertinet ad ipsa miracu-
la. Chrystus kiedy chciał, mocą swego Bóstwa, dusze ludzkie w do-
bre przemieniał: nie tylko z sił awiając, y mądrość wlewając,
sonal: y do cudów kł. a: ale też powierzechownie zachęcając, ali-
bo zaf. a. ac, albo z. a. ac, co przynależy do samych
cudów. Stęsiła się y inśt rzecz. Teologow. te do tej Tomasz
S: sentencyey/ z których wielu/ tu dosyć ná jednego Sw. aresá
Societ: Jasv słowach n. t. e. b. e. z. i. e. : Miraculosum tuit, quod
Christus verbo, & imperio suo, peccata dimitteret. In hoc e-
tiam gentie numerari possunt subitæ conversiones hominum,
qui diuturna consuetudine in peccatis volutabantur. Cud to
był, że Chrystus słowem, y rozkazaniem swoim grzechy odpuszczał,
a w tym też rodzaju cudów rachować się mogą nagle nawrócenia lu-
dzi, którzy przeciwczym natogiem w grzechach się walali.

Śnączne jest dśiło miłosierdzia Bożego/ y wielka sprá-
wá dobroci tego/ gdy niezbojnego grzesznika vsprawniedliwia/
cud to jest/ gdy niespodzianie wpadłego w nieczotach/ ratuje/
y do pierw. f. ey przywraca czerstwości. A je według polecia ro-
zumu n. f. ego/ co jest cudownego/ to y trudne jest v nas: tedyć
y bez ratunku leżacego grzesznika dśwignąć/ Pánu Bogu/ nie
takó przytrudney przychodzi/ boć ná to godzi y Sw. a. t. e. g. o. B. a. s.
zylęgo náuka/ że trudność wydalaca: Magna fecisse, parum
eodem reparasse magnum. Mniejszy jest, wielkie uczynić rzeczy,
ale też zepsowane znova naprawić wielka sztuka y trudna. Nie
dlatego/ iż by Pan Bog nie miał mocy do vsprawniedliwienia
Grzesznika, y wyratowania tego z niewoli Czartowstey/ ale dla

S. Thom: 3
Parte Qu: 44. Artic-
lo. 3.

Cud wiel-
ki, vsprá-
wiedli-
wienie,
zlego. 3
Soarez. To-
mo 2. in,
3. Partem
S. Thom: 3

Zepsowa-
na rzecz,
naprá-
wić wiel-
ka jest,
S. Basilus
Magnus.

tego je człowiek mając liberum arbitrium, to test wolność do czynienia dobrze/ albo źle/ grzechami swoimi/ czyni/ y niera/ to/ trudność zadate/ Pánu Bogu/ że go cudownie/ y z trudnością wspomaga.

Żebyś to/ lednaje dobrze zrozumiał Czytelniku nabożny a nie sadził źle/ albo opacznie/ Autora pisaćcego/ żeć coś per ambages; donosi z Teologicy; Weź w uwagę: że Pan Bog dwolił tym sposobem/ vsprawiedliwiać/ ratule/ dźwiga/ zapamiętałych grzeszników/ iako test w Księgach Teologicznych Tomáš S. Takt: Est iste communis & consuetus cursus iustificationis, ut Deo mouente interius animam, homo conuerteretur ad D E U M; Primo quidem conuersione imperfecta, ut postmodum ad perfectam deueniat: quia charitas inchoata meretur augeri, ut acta mereatur perfici. Quandoque uero tam vehementer Deus animam mouet, ut statim quadam perfectionem iusticie alsequatur (sicut fuit in conuersione Pauli) adhibita etiam exterius miraculosa prostratione, & ideo conuersio Pauli, tanquam miraculosa in Ecclesia commemoratur celebriter. Iest ten pospolity, y zwyczajny tryb vsprawiedliwiania, że gdy Pan Bog wewnętrznie poruśa duszę, aby się człowiek powrócił do niego; Najpierwey to czyni nawróceniem niedoskonałym, aby potym doskonałym było; Boć miłość ku BOGU zaczęta sposobi się do pobożenia, a pobożna w doskonałość idzie. Niekiedy zaś tak popędliwie Bog pobudza duszę, że niekto do doskonałości vsprawiedliwienia otrzymuje (a takie było nawrócenie Pawła) przydaniem do tego powierchownego obalenia na ziemię, y dla tego nawrócenie Pawła, iako cudowne w kościele wspominać; sławnie, y chwalebnie.

Dwoiaki ten modelus Bosty/ vsprawiedliwiania grzeszników biorac na uwagę/ Czytelniku pilny/ przypatrz się/ że dwole rzeczy w sobie zawiera; Pierwsza/ że Pan Bog ludzi wpadał w cych w grzechy z wlochności/ ratule łagodnie/ y iakoby bez trudności. Druga/ że tych co w uperze trwał/ y w zatkamiatości ferca/ z trudnością/ y prawie cudownie nawraca/ bo ci sprzeciwiała się Bogu uczynkami nieprzyzwoitymi słuchać tego nies

S. Thomas
1ma. 2da
Quaest. 114
Artic. 10.

Dwoiaki ten modelus Bosty
kim sposo
bem Pan
Bog uspra
wiedliwiania.
Cudem
jest na
wrocenie
Pawła S.

Fobu
chea/
nie ob
tym)
spram
Prz
ze nie
go gr
grze
wpy
ma
mowi
lenis p
dusze g
wang
czym
Pánu
istis e
merip
Eleua
andi
go pot
w sobie
by ocz
chaf.
tateg
wstrz
diale
dwile
reforg
nflaie
minu
quem
gl./em
lata

Pobudki do ratowania zakamiałych grzeszników. 235
chca/ nie przyjmula napominania/ sprzeciwiała sie groźbom/
nieobstawała karania/ (oczym jest wyżej w Rozdziale Dżewo-
tym) a przeto trudność ządała Bogu gdy ich ratować/ y w
sprawiedliwość chce/ takto twierdzi ten Rozdziału tego.

Przystępuje tuż do samej rzeczy/ chcąc oczywiście probować/
że nieiało z trudnością przychodzi Bogu ratować zakamiałe-
go grzesznika; Ale pogrzebiony trup Łazarza/ zaśmieniający
grzeszników/ rozbiera mi sie przed oczy/ y jego obraz śmierci/
wszystkich mi na myśl przywodzi grzeszników: Paje mi To-
masz S: z Aquinu jego przypatrować sie złożeniu w grobie/
mówiac: Accipiamus Lazaram in monumento, animam ter-
renis peccatis obrutam. Rozumicmy przez Łazarza w grobie,
dużę grzechami zawałona. Aż przy tym/ y co iniego wynika z E-
wangelley Joná S: to jest/ z taką okolicznością/ stopniem zna-
czym naradzających sie trudności przychodziło Chrystusowi
Panu/ ustrzeżenie tego. Biorę to wszystko/ w wagę. Vbi posui
istis enim: Lachrymatus est Iesus. IESUS rursum fremens in se-
metipso venit ad monumentum. Ait Iesus: Tollite lapidem.
Eleuatis oculis sursum dixit: Pater, gratias ago tibi, quoniam
audiisti me. Voce magna clamauit, Lazare veni foras. Gdzieście
go położyli? Zapiłakał Iesus. Znowu IESUS rozrzewniwszy się sam
w sobie przyszedł do grobu. Rzekł Iesus podnieście kamień. Podnio-
sły oczy swoje w górę rzekł: Ojcze, dziękuję tobie żeś mnie wyslu-
chał. Gł. sem wielkim zawołał. Łazarzu wysiądź z grobu. Coż to
takiego? że tak wiele prześzkod/ okoliczności zawitało sie przy
wstąpieniu umarłego/ y tuż pogrzebionego Łazarza: Dowie-
dzieć sie sekretu/ y tajemnice/ z Kazań Antoniego S: z Pa-
dualy Quia difficulter homo peccati consuetudine consopitus
resurgit. Bo z trudnością człowiek nałogiem grzechow uśiony po-
wstaje. Wyjaśnił to także y Augustyn S: pisząc: Fremuit Do-
minus, lachrymavit, voce magna clamavit, quia difficile surgit
quem moles consuetudinis premit. Wścieknął Pan, zapiłakał,
gł. sem wielkim zawołał, gdyż z trudnością powstaje, kogo ciężar
złego złożył przysła. Nie darmo tedy do ustrzeżenia Łazarza

Tru-
duć, w o-
gynieniu
Łazarza.

S. Thomas
Aquin. in
Catena an-
rea. supra
Joan: Cap:
11.

Joan:
Cap: 11.

Z trud-
ności grze-
snych ozy
wia P. 10.

245.
S. Anton:
de Padua.
Serm: Quo-
drage: do
Lazaro.

S. Augusti-
nus.

rzá Pan Chrystus poprzedzającich odprawił tak wiele oświe-
cenności/ gdyż chciał do zrozumienia nam podać/ y pokazać/ że
mu niełatwo z trudnością przychodził/ sił/ mocy/ y władzy nie
mającego grzesznika zakaźnego/ ożywić nawrócić/ y usprawić
dliwie.

Kobornie powtórnie te rzeczy/ Historya Ewangeliczy Mār-
tá S/ ktory wiele wypisał ceremonij/ obrzędów/ y oświe-
ceń/ od Chrystusa Pána wjitych przy wzdrowieniu głowię-
niemego/ y głuchego: Adducunt ei surdū & mutū. Et depre-
cabantur eum vt imponat illi manū. Przeprowadzili do niego
głuchego, y niemego. A prosili go aby nań rękę włożył. Coż czyni
Chrystus/ zniewolony ludzkimi prośbami/ wrażay Czyni
tu łaskawy: Apprehendens: u n de turba seorsū, misit digitos
in os in auriculam eius, & expuens tetigit linguam eius: Et su-
spiciens in cælū ingemuit, & ait illi: Epheta, quod est adaperi-
re. Odwiodłszy go na stronę od rzeki, wpuszcł pálce swoje w uszy ie-
go, a plunawky, dotknął ięzyk jego: A wyrzawszy w niebo wo-
sichwał: y rzekł mu: Affeta, to iest otworz się. Dopiero po tak
wielu odprawionych obrzędach/ przymiedziony całitá zdrow
został: Aperia sunt aures eius, & solutum est vinculum lin-
guæ eius. Otworzył się uszy jego: y rozwiązała się związka ięzy-
ka jego. Co było tam po tak wielu ceremoniach nad włomay
głowięciem Chrystusowi Pánu: ktory tednym słowem swoim
wszechmocnym mogi mu przywrócić zdrowie: Wpatrzył w ty
tátemnice wielkie Grzegorz S: Pápiez/ explikacy Mār-
tá Ewangeliczy Historya: Quid per digitos Redemptoris, aut
dona Sancti Spiritus designantur: Quid est verò, quod expuens
linguam eius tetigit? Saliva ex ore Redemptoris accepta est no-
bis sapientia in eloquio Domino. Coż przez pálce Zbawicielow-
znaczy się, jeżeli nie dary Duchá Świętego? Co zaś iest że spłunaw-
uszy dotknął się ięzyk jego? Alec ślina z usł Zbawiciela wżęta
iest nam figura mądrości w piśmie Bożym. Tych tedy rzeczy po-
trzeba było na zleczenie Błáti głuchego y niemego/ mówi tam
Doktor S: Vt & aures per dona Spiritus Sancti aperiri, & lin-
gua

Matci: Cap

7.

Wiele
trudno-
ści. pika-
zał Chry-
stus przy
uzarowie
mu kálki

S Gregori-
us Pápa Ho-
milio in
Ezechiel:

Pálcem.
Bożym.
iest laska
Duchá S.

Pobu-
gna p-
ni d-
eha su-
Nauka
dy byt-
lomme-
tam/ u-
wiele
centu
Tá-
Bony
kny z-
curau-
uetera-
dum
wzd-
dwa-
stá-
Ga t-
obied-
to st-
znay-
z tru-
dy in-
T
mys-
tá-
ten-
sárz-
stry-
bie-
lo s-
Cep-
Dy

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników. 237

gna per salutem oris, id est per scientiam Divinae locutionis, sol
ni debeat ad verba predicationis. *Ażebyż uszy przez dary Du-
cha Świętego otwarte były, y język przez słowo z ust. to jest przez
Naukę Boską, rozwieszony był na słowa zbawienne. Potrzebne te
dy były/ y należyte pominięte okoliczności do uzdrowienia
lewnego głowienia znamieniem tego zakamiślonych grzesz-
ników/ na których zlegenie/ y usprawiedliwienie Chrystus Pan
wiele czyni obrządków/ porażając trudność znaczna w nawro-
ceniu ich.*

Tak to stosuje do przedstawienia Rozdziału niniejszego/ vs
Zony Didacus Nissenus w mądrych kazaniach na tekst polo-
żony z **Marta S:** Verbis, operibus, gemitibus, miserum hunc
curavit, ut indicaret, quā difficile sit persequere illum, qui in
veteraverit in peccatis, consuevit in flagitijs, atq; ad male agē-
dum longitudo consuetudine se obfirmavit. *Słowy, w czynkami,
wzdychaniem, nędznika tego tam uzdrowił, aby ożwymił, iako tru-
dnarzec jest wleźć owego, który zastrzał się w grzechach, w zło-
ściach, w nieczotach, y eo się długim złym nalogiem zmocnił. Arze
za takowa z try determinacyey tego mądrego Autora mają
obednie Cześć i teraźniejszy Rozdział należyta próby y wiel-
ką siłobosć sil do ratowania siebie z grzechow/ ludzka moga o-
żwymić/ bo iezeli Chrystus/ nei Pánu przychodziło to nie iako
z trudnością/ usprawiedliwiać zakamiślonych grzeszników/ tes-
dy im sił mym na to nie stanie mocy/ ani władzy.*

Naraja sie tu między te z **Pisma S:** próby, napadająca na
myśl nądbiegająca na pamięć/ pozorną/ y okazata historya z
żelag Rzymianow starodawnych wychodząca przed oczy w
ten kształt Czynnikowi pilnemu: *Da panowania Fryderyka Ce-
sarza/ nieprzyjaciela ieden/ Tyrana/ y zboycą/ wykradł/ y porwał
Frycie Monarsze mektorcemu Corte wtechanu/ y chcac ia so-
bie grałtem za Dena mteć/ wlekał z nią w dalekie kraie; Sta-
ło sie/ że w wleczce owey potkał wydzielca onego/ Dworu
Cesarzkiego Kanceler/ trząknęła w tym wykradzioną z domu
Wyconskiego Panną/ ratunku/ y obrony prefac: Skoczył od*

Sz *Wajny*

*Slind z
zł Chry-
stusowych
znaczący
naukę.*

*Nissenus,
Dominica
11 post
Pentecoste*

*Vidronie
utonne
go grze-
sznika.
przyru-
dna uł
rzecz.*

*Ex Lib. Hist
Germana:
Cap. 116.*

Historya, ważny żołnierz przeciwko zbojcy/ wderzył mocno na niego/ bla
o Zolnie- odebrania wykradzionej Pątentki/ dopomógł Pan Bog zwys
rzu. Pa- łaństwem odwadze tego/ że lub wiele otrzymał okrutnych / y
nienka śmiertelnych ran/ przecie terrorowi/ sił tego wytrzymać nie mo
zbojcom gacemu z reku drapieżnych odebrał Pannę/ chcąc ją powrócić
wydziera Rodzicom. Wsiłuiac zawdzieć Panną odwagi tego/ y rany
iacym podite/ słowem przyobiecała że w nagrodę dobroczynności/
 chciała być iemu dożywotnim przyacielem y życiwa Ma
 żonka. Dzwolił na to odważny Rycerz dowierzając słowu/ y
 kontentuiac się za swoje trudy/prace/ y otrzymane swątki/ a
 fektu powolnego zapłata: Ale chcąc wszystko iako cnota/ y
 dobry/ należyty otrzymać sposobem/ zostawiwszy Pątentkę
 w Zamku swoim/ wybrał się w drogę do Wycy/ aby godnie we
 selny akt sprawić mógł/ y prawem należytym słowa danego w
 trybun zwycięstwa/ aby się mogli iście cieszyć/ y wzyntę Go
 nor przyzwolty / wdsieczney dobroczynności Pannie. Wszy
 stko sporządziwszy co cnota/ y dostojność kazała/ powrócić do
Niewalio Zamku z Wycowskiego Donu/ alic go do własney rezydency
ozność P. ey przypuścić niechca/ bo zdrayczy na ową / nie dotrzymując
przeciw słowa wybaczy swojemu/ przewabiła do siebie Tyrana/ y Lo
ko wyba trą/ z którego rań wyzwolona była przez odważnego Rycerza/
cy / wosku a chociaż głośił odwagi/ prezentował rany podite/ nic nie os
 trzymał y nie wywołt tam/ gdsie zapamiętałość/ y niewdża
 czność wszystko rąmowała/ y w rzeczach należytych trudniła.
Ex Lib: Or- Jest podobna Historya tey w Kronikarzach naszych Polskich/
dis Poloni, y w Herbarzach/ iednak z tą różnicą/ że Panna z Odrowajow
Simonis O Familiei/ w Morawie zabrana w nieprzyjaćielską niewola/
kolski To- okolo Roku Pańskiego tysiącznego setnego/ wybawiona z niey
me 2. fol: odwaga mądnego żołnierza w pogoni/ na znać wdzięczności o
318: blecała być tego Mażonka/ y dotrzymać słowa. W tym/ maś
Pierwszy Czytelniku táfstawy obferna powieść v rożnych Autorow Pola
podobna kow opisułacych początek Herbu Ogonczyt/ albo Pogonczyt/
Historya. y Powata: rąm ta Historya znaydziesz. A ia jebym pokazał/ że
 położone Historye nie są wtroczone tu/ extraordinarye, ale że
 młady

Pob
 mied
 kaza
 łowa
 Ce
 Pa na
 ca/ r
 biera
 cidit
 zmiel
 Dom
 Syn
 uit v
 Rezu
 ite i
 fac
 go w
 w g
 ścia
 nica
 rze-
 zgon
 dy G
 Vad
 eum
 & v
 miej
 2 wy
 gota
 trad
 lego
 rzek
 uda
 nier
 zic
 m

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników. 239
między dokumentami Rozdziatu mają swoje miejsce/ na po-
kazanie trudności/ wybawienia z niewoli Czartowskiej zawa-
rowanych grzeszników/ taka dla tego moralizacya wypisuje.

Cesarzem wszystkiego świata jest Pan Bog/ Panna/ y Core-
ta na świecie jest dusza ludzka/ drapieżca/ porwaczem/ wydiler-
ca/ wnosicielem/ jest przeklęty czart/ wkrada sie stryć/ y za-
biera te ledynaczke w niewola/ iako napisał Amos Prorok: Ce-
cidit Virgo Israel. wyrwać sie z mocy tego niezdola/ ratunku
z niebios żądać wola: Clamaui in toto corde meo exaudi me
Domin. Przybywa na pomoc Pan zastępów lednorodzony
Syn Basi Chrystus JEZUS/ w drodze zastępuje: Exulta-
uit ut gigas ad eum tendam viam à summo caelo egrediens eius.
Rozwiesił się iako olbrzym na bieżenie w drogę od królu nieba wy-
stąpił. Odnosi rany od nieprzyjaciela/ maże okrutna ponos-
zac dla zbawienia dusze zgubione/ zwycięża Tyrana piekielne-
go wyrwa z rąk tego dusze Eripiam. eum & glorificabo. Wyr-
wę go. y zwyciężę. A potem po ręk wielu przełamanych trudno-
ściach/ żyje sobie w nagrodę zbawienia/ mieć dusze Oblubie-
nica swoich: Sponsabo te mihi in fide. Zareczę cię sobie w wie-
rze. Doświadcza ta interim na świecie iako w Jamku własny/ chce
zgotować w niebie mieszkanie. doktorego by zaprowadził nago-
dy Oblubienice/ iako świadczą tego światła słowa/ y obietnice:
Vado parare vobis locum. Et si auiero & pręparauero vobis lo-
cum: iterum venio & accipiam vos ad meipsum, ut vbi ego sum
& vos sitis. Idę gotować wam miejsce. A jeśli odejdę. y zgotuję wā
miejsce: przyjdę znowu. y wezmę was do siebie: iżbyście gdzieś tam jest,
y wy byli. Dość wielki posag: znaczne niesiartelności w niebie
gotowe wtano! ale grzeszn. go człowiek dusa nie pamiętać na
trudy/ na prace/ na farygi/ na odniesione rany Zbawiciela swoi-
lego Chrystus. Jezusa/ nie dotrzymulac słowa danego że się wy-
rzekła przy Chrście świętym społeczności przeklętego czarta/
udać się znowu do piekielnej Tyrana stać się przez grzechy
nierządnicą tego/ y czyni zadosyć balonym zamysłom swoim: Di-
xit: va iam possi amatores meos. Rzekła: pojdę zą hochankami moie-
mi. Dworaczka z czasem Chry

Sfs

flus

Amos Cap
3.

Ex Psal:
118. & 118.
& 90.

Chrystus
wydziera
czarta au-
so

Ofer Cap:
2.

Joan: Cap:
14.

Chce
mieć Du-
so, Oblu-
bienica
Chrystus.

Ofer Cap:
2.

Matth:
Cap: 23.

Cantic:
Cap: 3.

Joan: Cap:
1.

Ezechiel:
Cap: 20.

Niewdzi-
eczność
grzesz-
kom: prze-
mowa Zba-
wicielowi

Lucas
Cap: 13.

Praca w
sukaniu
zgubio-
nych rze-
cz

stus/ dacie znać Oblubieniec Niebieski że się inż zbliża. Media nocte clamor factus est, ecce sponsus venit exire obuiam ei. *Opal nocy stało się wotanie, oto oblubieniec idzie wyprzedzić przeciwni- niemu. A sam kłótcze do drzwi: Ecce sto ad ostium & pulso. glosem się odzywa/ prosi ażeby mu otworzono: Aperi mihi for- tor mea, amica mea, columba mea. Otwor z mi sio/sro moia, przy- iadotko moia, gołębica moia. Sprzeciwiła się we wszystkim/ za- kámiatego grzesznika dusza/ trudność zadate Bogu/ wtrzymując niechce Zbawiciela swolego/ iako Jan S. Ewangelista napisał: In propria venit, & sui eum non receperunt, Przyszedł do swy- wta/ności, a swoiz go nie przyjęli. Tā też niewdzięczność wyka- zał się przed Ezechielem Prorokiem: Ego Dominus Deus vestet. Et irritauerunt me: nolueruntq; me audire. Ia Pan Bog was. I rozdrzażnili mnie: y niechcieli mnie słuchać.*

Takać to test grzeszników zakámiatych niewdzięczności/ ktoś- ra zatrudnia Wszechmoenego Boga/ żeby bez pracy/ tednorod- dzony Syn tego/ y farygi wielkiej/ Chrystus Jezus/ ich nie miał prowadzić na drogę zbawienia/ wyrwując z mocy Zár- towstey/ iako nauczająca Artykuły wiary katolickiey/ nuciłacel/ przyście na świat tednorodzonego Syna/ Boskiego/ wyznawa- lace iako przyłat natura ludzka/ iako się narodził/ iako vmczgo- ny był/ Wierzyjowany/ y umarł/ dla zbawienia naszego: a cho- ciast już te zwyciężył trudności/ znemu takoby na nowe wynikła- sa inśe/ znaczna zawada czyniaca Chrystusowi Jezusowi/ gdy mu się grzesznicy wyrwać nie daia z mocy ścáństiey Samie- ten Zbawiciel nasz ogłosił rzecz te dwoiakim podobieństwem/ qczym test obśernie w Ewangeliey Łukasza Świętego.

Pierwsze podobieństwo test to: Quis ex vobis homo, qui ha- bet centum oves, & si perdidit vnam ex illis, nonne dimittit nonaginta nouem in deserto, & vadit ad illam quae perierat, do- nec inueniat eam. Ktory z was człowiek máiac sto owiec, a strá- ciwszy iedną z nich, iżali niekossáwnie dziewiadzieśiat y dziewię- ci na puszczy, a idzie za ona co zgineła aż ia naydzie. Drugie po- dobieństwo test to: Quae mulier habens drachmas decem, &

Obudki do ratowania zakamiatych grzeszników. 241

si perdidit vnam, nonne accendit lucernam, euerit domum,
donec inueniat. Ktora niewiaſta miała dzieſięć groſzy, ieſliby ſtrą
ciła groſz jeden, iżal nie zapala ſwiece, y nie wmiata domu y ſuka
z pilnoſcią ażby go znalazła. W obudow tych podobieńſtwach
Chryſtus Pan ogłoſił trudność wielką podiera w tedy/ gdy 30
ſtawimyſy w niebie dzieſięć Choroſw Anteſkich (iako S: Grze
gorz Papież naſza) na ſwoiccie ſukał bładzacego iako owie
c: grz: ſwego ciowiccia/ y iako zgubionego groſza na ktorym
była wryza twarz wyobrażenia B: ſkiego: Ad imaginem quip
pe Dei factus eſt homo Znalazł był przecie te zgubańcy iowie
z trudnoſcią/ y miało z tad nieba radość/ y Aniołowie poćla
che/ gdy d. pokuty nawrócił ſie zakamiaty grzeſnik/ iako na
piſano tamże w Ewangeliey: Gaudium erit coram Angelis
Dei ſuper vno peccatore penitentia agente. Radość będzie przed
Anioły Bożymi nad iednym grzeſnikiem pokutującym.

Geneſi
Cap. 9:

Aniołowie ſie
wreſela,
widzac
pokutula
tego czo
wicka.

Tyle przeſtaie Chryſtus Pan y teraz codziennie przez ſwoie
łaſte chce wſprawnie bliwić grzeſników dawno podieſey pra
cy w ſukaniu zgubionych/ y bładzacych przy drodze wiodacey
do zbawienia/ chce częſtoć naprowadzić ich na proſta do
nieba ſcieſzcz/ chce wreſelić nawroceniem błagaacych ſie/ nie
bo/ ale ſie na to nie zaráz zoberze/ bo przeſtode czynia poſpoli
cie/ y trudnoſć zażąda Panu Jezuſowi/ opierając ſie potężnie przy
złociach ſwoich/ zaczął widzac Chryſtus grzeſników zaká
miatych z por/ z dobrej chęci ku duſhom/ y na to ſie odważa żeby
gotow y powtornie ponosić okrutną mekę/ byle ſie na kłonie
chcieli.

Świerzyl ſie tey ochoty ſwoiey Śwetrudzie S/ gdy w obla
wieniu deklarował to mówiac/ Kiedy na obraz moy wiſzacy na
krzyżu zapamięſz ſie/ ták ſobie wważay/ y rozumiey/ iakobys o
demnie ſłyſiała ten głoſ/ wyniatacy od káżdego grzeſnika:
Oto wiſzisz iakom za ciebie ieſi zraniony na krzyżu! leżeli potrze
bá dla zbawienia twego, chciałbym za ſámego ciebie grzeſnika ie
dne go, znou ponosić wſyſtko, com ſuż wycierpiał za cały ſwiat!
Ták nie ſálute pracy Chryſtus, y podiecia trudnych do wycier
pienia

Blaſius,
in Moni
ſaſrituali.

Chryſtuſi.
głoſ, do
grzeſni
kow tego
dſſ.

pienia przytrości/ aby grzesznika zatkamiałego nawrócił do po-
kuty/ vsprawiedliwił/ y zbawił: Co y samarzeza wywiado-
wał ledney grzesznicy chcąc ją od złegonawrocić/ napisał Co-
mas Cantipratanus, bogomysłny człowiek/ Pasterz Kamerni
ceński/ Dominikan.

Thomas
Cantiprati:
Suffraganeus Cae-
sacen: Ord
Prædic: A
pum Lib 2
Cap: 57.
Par: 25.

Jezus
Jezusowi
czowdny
pokazal
go Panu
m.

Była niekora Pánienka w Brabancyey światowa / ktora
z ciała krewkości/ gęsto cielesne myśli przypuszczała do serc
mając w nich wpodobanie/ za czasem już mocno opánowana ni-
mi/ zdiata zapadła w zbytniego afektu do lednego Młodzianá
z którym miewała rozmowy/ konwersacye/ korespondencye/ za-
pomniawszy wstydu Pánienńskiego/ zezwoleniem/ y uczynkiem
samym wypełnić/ y wykonać chciała zamysły darwne/ za dżem
ciała dosyć chcąc czynić; A gdy się na to pilnie zabierała chcąc
w nawiedżiny biec do korespondenta swego: weym nagle co-
broćci oczy/ y obaczy Chrystusa krzyż ciążący dźwigającego/ oba-
czy takoby dopiero obczowanego/ widzi je odnowione rany
krwile świeżey wylewała zdroje/ widzi obecne je gęste stru-
mienie farbu purpurowe subtelne Jezusa ciała/ zartwożona/
władnąc sobą zaledwi mogła/ bo niespodzianie przestraszyło ją
obławnienie święto pomoczonego Chrystusa: na którego gdyż
umiała sto łac tak woryta pátarzala/ przemówił do niej pozwól/
głosem żalostnym takoby tak żbolaty człowiek te słowa: Me dili-
gas qui tu formosus, bonus, duleis generosus. *Mnie kochasz, który
jestem piękny, dobry, ładki, wrodziwy.* Przeraziły te słowa natch-
miały Pánienkie serce tak potężnie/ że w struchlałym zniszczały
zamysły czerstwe sercu/ y nieprzyktoyne intencye zartpily się
w miejscu oraz/ zalané krwawymi kroplami z ran Jezusow-
ych. A dopiero Pánienka zántechawszy zlych myśli/ nauczyła
się Chrystus: samego kochać.

Takowym to trudnym sposobem przychodziło Panu Jezusowi
wol/ ledne bładzaca do siebie nawrócić Pánienkę/ czyniac iey od-
grzeszni grzechow wstrac! A coż rozumieć kiedy mu przychodził wiec
znawo le in zatkamiałych grzeszników vsprawiedliwiać/ takich tam nie
zusa kry ma ponosić trudności! Przychodził Chrystusowi do odnowie-
nia

Pob
nia
leora
Rurle
tes. 2
máe
toro:
in c
mney
y aw
cyt
chod
omn
lerm
wosc
mem
Mord
lowi
cytr
mu/ 3
P. De
uspr
W
ledn
praco
le dr
y Ap
stenta
nia z
elit
poey
niu
do P
żiat
żym

Pobudki do ratowania zalkamiaych grzesznikow. 243

nia tam/ przychodzi do mylenia srozejo frunte przeydrozney/ lora grzesznicy glodami wytracala/ iako Pawel S: napisal: Rursum crucifigentes sibi in etipsis filium Dei, & ostentui habetis. Znowu krzajacy sami sobie Syna Boskiego, y na posmiewisko mialicy. Albo y S: Augustyn za bluzniercow mialicy grzesznicy: Non minus peccant qui blasphemant Christum regnantem in celis, quam qui crucifixerunt ambulantem in terris. Nie mniay grzesza, ktorzy bluznia Chrystusa kroluacego w niebie, iako y oni, ktorzy go ukrzyzowali na swiecie. Za bluznierstwo zas po czyna sie mega wszelkie grzechy smiertelne/ y z nim w parze dedza/ przetoz kto nie slucha rady Pawla S: Deponite & vos omnia, iram, indignationem, malitiam, blasphemiam, turpem sermonem de ore vestro. Oddalcie y wy wszystkie zle, gniew zapalczywosc, zlosc, bluznierstwo, nieprzystojne mowy, z usi waszych. Takoz wremi zbrodniami zaprzatniony/ stajecie bluznierca/ a przy tym bludnerca/ y katem okrutnym/ ednawiacym rany zbawicielem/ i otomu/ y trudnosc czyniacym/ azeby go snadno/ y bez pracy trudney/ nie namroscil: czym sie dacie znac Czytelnikowi pilnie/ ien/ ienie od rzeczy polajono iest w tytule Rozdzialu tego/ je y P. Bogu nie iako z trudnoscia przychodzi ratowac/ dnu igac/ y uskratwiedluc iaci zalkamiaych grzesznikow.

W zalkamiaych sercach nie byli niektorzy z Apostolow S: gdy lednak z nieciosroznosci nleco bladzili/ tedy ich Chrystus Pan pracownym i otolicznosciami naprowadzal znowu na proste droge do zbawienia: Przychodzi mi na pamiet Pioter Swie ty Apostol/ ktorego je raziniolw Jeruzale wyprowadzil z mialenia; mialac to w mysli/ rozumial je y z Rzymskiego wieztwa/ iaz pod Capichum ucl edic mu przynalezale/ z agym demyslit sie tego/ y ofeot iuz byl Xramo za mury Rzymskie/ gdzie potykaiac na dredze Chrystusa/ ktory iuz po w niebo wslapie nlu krolou cz z Rzymu Cysem/ y z Rzymu S: w niebie rzekl do Pana: Denite quod vadis? Iamc adhaed iazis? Odpowiele dzial mu Pan Jezus. Vado iterum Per te crucifigi. Idę do Rzymu aby mnie znowu ukrzyzowano. Rozumial sie Pioter S: z Rzymu aby mnie znowu ukrzyzowano.

Ad Hebr. Cap: 6.

S. Augustinus.

Bluznierstwo rany oannaz.

Ab Colof. sen: Cap: 3.

Toz czyz nis, y in: se zbra: anis.

Ex Histori: a vitæ S: Petri Apostoli.

S. Pioterowi kochan: dzacemu z Rzymu po kaza: sie! on JEZUS.

3. na niego przymowa/ wrócił się tam/ szło wyszedł/ y ożę-
wał meżenstwá. W tym potężaniu się Chrystusa Pana/ do-
tróży Świetemu/ to tylko uważam/ co mi tu do rze-
ze/ że na zmocnienie serca/ bożcego się smierci Apostoła/ sam
Chrystus Jezus stąpić rażył/ moca Bożstwa swiego powro-
tać go/ aby nie wci tak/ y nie leżał się/ chętnych Cyránów.
Dopieroż zatkamiących grzeszników kierując na drogę zbawie-
nia/ wielekżych musi wzywać/ sposobów/ kiedy na nawrócenie
Piotra Świetego/ zajął tak znaczący go!

Posłiznał się w wierze Tomasz S. Apostoł/ nie wstając temu
co mu o zmarłych Chrystusa Pana miał powieści/ A
post łowie/ Vidimus Dominum. *Widzieliśmy Pana.* A on zós-
mowił: Nisi videro, Non credam. *Jeżeli nie ujrzaę. Nie wwie-
rzaę.* Zabił się/ y oddalił od Apostołów/ Kolegium: Non
erat cum eis, quando venit Iesus. *Nie był z nimi, kiedy przyszedł
Jezus.* Coż czyni kłótny Pasterz/ trofia na ten czas/ kiedy mie-
dzy Apostołami był y Tomasz S. Łaje się Tomaszowi dożył
ran swiatych/ Łaje w bok przebito wpuszczać rękę: Infe-
tum tuū huc: & vide manus meas, & asser manum tuam, &
mitte in laus meum, & noli esse in cre-
ulus sed fidelis. A tym
sposobem przymiotł Jezus/ Tomasz S. do wstępienia/ zmar-
łych powstaniu, y do wyznania: Dominus meus. & Deus
meus. *Pan mój, y Bog mój.* Dwie rzeczy w tym nawróceniu
Tomasza S. wpatrując/ Nadrzy Komentatorowie Pisma Świe-
tego. Jeden Cosilactus/ to uważać Łaje: Vide quomodo
propter vanum hominem Thomam, nos designatus est/ ita con-
descendere Dominus, & latus ostendere, ut saluet animam v-
nam. *Patrzaj jako dla jedneg człowieka Tomasa, nie wghraniał
się Pan przysć, y bok pokazać, aby duszę jedną zbawił.* Piotr S.
Chryzolog z drugiey strony/ uważał to: Thomas Apostolus,
vi Christum crederet, iterum pati compulsi Christum. *Tomasz
Apostol, aby wierzył w Chrystusa, powtornie do cierpienia przy-
wiodł Chrystusa.* Badał trudność niewolniczkowa Tomasz S.
ale to Chrystus zwyciężył/ pozwalając mu aby wciętaniem od-
nowił

Joan: Cap:
20.

*Dla na-
wrocenia
Tomasza
S. Apo-
sta, cze-
stwie
Chrystus.*

Theophila-
tus in Io-
an: Cap: 20

S: Chryso-
logus Ser-
m: 13.

Pobu-
lowit
Da-
firi
sie nie-
la sie n-
ti wy-
dawa-
wien-
go y
tor, de-
conde-
bda v-
by by p-
Ca-
niu/ y
plenie
wsieta
na zek-
du try-
datac-
replen-
brante
la tak-
la co t-
sie prz-
Chryf-
tak y
lere n-
ser y g-
Pona
Tru-
firo/ g-
nied c-
w. su

Pobudki do ratowania zakkamiślonych grzeszników 245

lowit rany tego.

Daleko wielkie składalok y żarzucia trudności Chrystusowi Panu zatajałi ludzkie w grzechach/ kiedy sami ratować się nie mogą w różnorodnych okolicznościach/ i w Bogu sprzeciwiają się nie mogąć się wyrwać/ aby ich wstrząsnął: ale i tak ci wydała się z siebie w potęgę/ y przeciwnością tak y Chrystus odwraca się ku nim z swą ochotą y gotowością na wybawienie ich z zakkamiślonych/ o czym test w księgach bogomyślnego Dionizego Kartuzyna: Mater Christus. animarum auctor, denique tu. infigi, quam sine te quem plam (quantum in se est) condemnari. Wolał by Chrystus kochać dusze ludzkie, znowu bdać w zżyzowanym, niż dopuścić kogokolwiek (niez niego iść) do bytu potępionu.

Oswiadczył sama rzecz Pan Jezus ta ochota w przełamaniu/ y podieciu trudności/ i strasząc się o zbawienie/ iuz na potępienie tych grzeszników/ i tak następująca nieśmiała Historia: wzięta z Psałm Jana Bromarda Dominika: Jedną Marię na ziemi miała w grzechu u dziwny/ nigdy go nie chciała dla siebie wydać: Spowiednikowi/ y z nią tego takimi słyby się spowiadać: Chciał to w tym ratować Chrystus/ aby nie posłała na potępienie/ y tak z nią postąpił. Pokazał się owej grzesznicy oświeconej/ y pokajniac włożoną oświeconą/ rozkazał ażeby została tak przez oświeconą/ serce z Chrystus wylecia: Uczynił co kazał Pan/ i tak tej kaze wyleciało u sercu zemfado debrze się przypatrzyć/ iść do al y w tym. A potem tej powieść: Chrystus Takotanie siadłiem się potępić i serca mojego: Tak y tym nie wsiadł się serca w oświeconie/ w którym zatajał się w grzechu. Czyni zmięci ona grzesznica w pamięć i tak się w grzechu siadłiem/ i spowiadała się/ narracjami się do Pana Boga.

Trudność potępienia w narracjami grzeszników potępił Chrystus/ go y żołnierzy i w iacym u dla świątliwości potępienia/ i nuda i cenna potępienia w dolenie Bernarda S: w betu swym i w tym. Chleb guby iec w teny i me czyni się oświecił y do

Chrystus
wola by
znowu
cierpieć
dla zba.
wienia
Dusi.

Dioniz.
Carthus.
in Osez
Cap: 6.

Ioan: Brom.
ardus.
Sum: Pra.
dicant: ver.
bo, Confes.
sio.

Pan'ezus
grze: sni
aut ogła.
uac: ierze
swie.

Lib: 2. Apł
Cap: 57.
Par: 26.

Chleb v.
moczony
w białym

*Jeżusa
wymowa
epi.*

teofanta dał y rządził go sposobem na ostrześciach Zakonu h
zakorwali/ y zbawili: o tym napisał obfemnie Iohannes Cantipre-
tans.

Uśladamy w tej ży zliwści Chrystus: Jezusa Człowieka
nabójny/ a uważając że ich niemożność, y słabość że się sami za-
pamiętali grzesznicy ratować nie mogą/ przyczyną od Chry-
stusa daną/ serce im siroie na otup ofiarny/ y pierśi otwó-
te przez współczucie/ podymulac rojnych dobrych uczynków
miłosierdnych trudy/ y fatygi/ aby tymi od ciebie posłużani
w parci/ wyratowani byli: A o tym pros Boga że yś z tymi
przechwytami/ trudności nie zwali Jezusowi Panu/ w nie-
wroccim twóim/ sirzegac się wpisała w ich miłoś zaciąg
regestr/ wjymy pjalnasty z m. olt. 77: A ioh. ioh. ioh. dexte-
r. 16. rz. 16. Sub Umbra alarum tuarum protegemur
a facie impiorum.

ROZDZIAŁ XII.

O tym, że zakłamiłi grzesznicy r spacerac nie
mają, ani wapiet, o mił sierdziu Bożym, laski-
nie przyimulacym pożytkujących ludzi.

Dokazywać wiele złego nad grzesznikami mia-
sia ich zakłamiłości serca/ y ze leższe wrodzo-
ney złości ma praxim. że obciążonym/ y prze-
adowanym roznymi żelżywością/ a ni tym po-
m niczelnym/ wciśnionym dościerając ro-
amali/ ni ostrudienstwy/ ołtarza fortune z rafi
wytracić/ y wydrzeć vsilute/ to jest nadziela-
dobra w miłosierdziu Bożym/ na wieżna zgube onychże. Ale
je y pogrzebał w mroczach miłoś zaciąg/ nieozarzel/ wpiś-
wrażliwość nadziela odwa 77c y ciężyć na zwoyeli/ i roznym-
owe

Nadzieję
dobra i
są ludzie.

En 3-10-66

Brasens
Lib: 8.
Apophyses.
gna. 22. 11

pyjak: że od Tyrana okrutnego w toci eńie mierzony na kła-
 sę mały chowany był: powoli nie ciąż/ nado/ wsty/ racz/ i
 nado temu/ na śmierć go dalszą zatrzymując/ y nad nim nie na-
 śmiał/ nad czym gdy sie przysięgiel tego z politowia iu tral/ is-
 serce/ a sposobu nie mieli do wywołania go z toci okrutności/ co-
 radzali mu aby sie raczej samgłodem w toci/ ienlu zamorzył/ i
 aniżeli by miał na klasę przystać/ ożićenięti przedłużające śmierć
 na wzięcie tego/ Brorey on wzięcie żbolarzy wysłuchawszy po-
 swarzy te słowa rzekł do przysięgiel: Cuncta homini quae vi-
 uit speranda sunt. Człowiek póki żyje: wś lekigo dokręgo spodzie-
 wać się powinien. Nie trące (mowi) leśsze nadzieje/ te się być
 mogą/ leśsze to nie ostatni bres/ toż wie rzekł w cłań/ nie do stona
 lubom tuż- tak pataliczony nie woln/ t. Naprawdę go dzien po-
 chwały niedarż! Kiedy tak ślącetni- trzymał sie dobrej nadzie-
 je/ znać je w pamięci tego światnalo przysłowie dárne/ Broreyo
 wzymał ludzie w nieśczęśliwościach badacy: Adhuc aliquis
 Deus nos respicit. Jeśże nie- ciele Bog o nas zapomniat.

Podobna tey relacya jest druga - w Piśmie świętym o tiers-
pluym: Jbie/ w którego cieie w felakieboleści/wrzedoy/ rany/
stazy/ Generalny zaldoyly szpital/ w raptenta wielka nani chro-
čila sie konfluencya/ wydarco zrać tego wlości/ zabrano owiec
gromadne trzody/ bydla roz- iitego stada/ domy/ mieszkánia/
gmachy/ śaćniści wicher poobałal/ Synow/ y Cortki na śmierć
pozabiał/ stał na Jobá zwałit sie nieszczesney biedy/ byrofy Pá-
nem/ stał sie jebratem/ bynfy zdr- ur/ zostal włomnym y nie-
dolajnym kalik/bo go zarótsne fata to jest z rzodzenia wntwey
ebióćly: w ytrzymował cieplarte. Fortis iniqua iacula, ale
Malzonka tego nie morac wiecey pátzác ná zbolálego/ zycy-
ła mu śmierćta zafógrć ie mizerye/ żeby dluzey nad nimi nie
przewodźily/ y mowila do niego: Eredie Deo, & morere. Bło-
gósław Bogu á umrzej. Alie Job ná to nie zezwalaiać rzekł:
Quasi vna de stultis n uulteribus locuta es. Si bona suscepimus
de manu Domini, mala quare non si suscepimus? Iakie ićwa z Nie-
wiasł palonych rzekłś. Iestliży przysięł abra z 156: Lez 17, z 156

Wielich
za śmierć
skazany
B. dz. na
se żyć.

lob n'nie-
beßessu,
nieatpe-
renat.

Rob. Cap:
m. & 13.

Pobud
czębyś
Job spr
ynia zb
h occid
będę. M
gą: Et a
I przyc
C
Aroz
lady) w
trościa
despero
dlerdż
rowoś
cida m
cie: k
má ne
edpuś
tał fa
cuiaci
Eom m
potur
Ea sene
de ma
swach
Na
finc
ści g
stae Z
mim
data n
mas
dulge
cence
pam

Pobudki do ratowania zakamiałych grzeszników. 249

czubyszy przyjmować nie może: Nie desperował w niebezpieczeństwie Job sprawiedliwy / ale nadzieie dobra w Pana Boga pokładał / y nie zboleć ciałem / serce / y duszę ożerstwiać mówiąc: Eia-
f occiderit me in ipso sperabo. By mnie ięś y zabił, w nim ufam
będę. A nie tracić nadziei / dożekał się pociechy od Pana Bo-
ga: Et addidit Dominus omnia quæcunq; faciant lob duplicia:
I przyczyna Pa Bóg wylaskiego / cokolwiek miał lob w dwoy nasob.

Cieście chęć ięć się nadziei zakamiałych grzeszników / ięć
rozumieniu ięć czytelnikowi katoliku w przestętych Rozdzia-
łach) wstępa ich miżrya / y bieda opánowała / doradza im przys-
trościnami znacznymi nieprawość / y Czart / Morere: Pmeray: w
desperacya / to ięć w rozp. ięć ich wracać ale nadzieie w miłos-
terdź: u Bózym potężnie trzymać się miała / bo gózie im su-
rowość / sprawiedliwość Bóskiej przegrza śmierć: Ego oc-
cida m: tam ē reg: one z drugiey strony miłosierdzie obiecuje zy-
cie: Ego vivere faciam. A gdy tym bardziey nieprawość / y śa-
má nadziei ięć im / Morere. zgrzeszyłeś / nie /oodstępnay się
odpuszcz: nia / w tedy nadrabiać miała Joba ćierpliwego nie
tak fantazya / takó męstwem mówiąc. Quali vna de itultis lo-
cuiest. Głupie mi radziś: bo Pan Bóg y głownych grzeszn-
ków / miłosierdzie przyjmuie / wtedy poprzestania złości / a pizerze
pokutnia / w czym sercá dodać wylaski / Chryzostom S: ta-
ka sentencya. Nemo presumat de meritis suis: nullus desperet
de malis suis. Nikt niech nie ufa w zasługach y dobrych uczynkach
swoich: żaden niech nie desperue dla wielkości niecnoswoich.

Nalega wprowadzić / y przykro nacięra na zakamiałych grze-
sników im doznajacá bieda / gdy uważa gmin nieprawo-
ści / gdy przed oczy biera / takó ćieście grzechów obrażali Młó-
ści Bóży / ale przecie desperować nie miała bo Bóg łaskawie z-
miał się obchodzić / gdy w miłosierdju tego nieodzowny po-
dania nadzieie. Opcerita w ty grzeszników Doktor Antioch Co-
moss śmiał słować Ambrozego S: Bonus Deus & facilis in
dulgere peccatis, non solū auita reituit, sed etiā in pnia
concedit. Nemo ergo diffidat, ięć veterū conficiat delictorū in
pamia Diuina desperet. Nouit Deus mutare sententiam, si tu

w Pana
Bogusłac
polys-
ejm.

Deuter:
Cap: 32.

Głupi kto
traci na-
dzieie.

S. Chryso-
stom. in Psal-
41.

S. Thomas
Aquini: in
Canticu
ira supra
I. dea Cap:
1.

By nay-
grzesznicy
sy, ma w
Bogu
wierę
mnoż.

noueris emendare delictum. Dobry Bog. y skłonny jest do od-
stąpienia grzechom, nie tylko tak, że odhryane przywraca, ale też nie
spodzianych rzeczy wycza. Nikt przeto niech nie traci nadziei
nigdy poczuwając się wdawnych wstępach niech nie powatpiewa
nagrodzie Boskiej. umie Bog odmiennie sentencje, i jeżeli ty będziesz
umiał poprowadzić złego życia.

Nie obawiaj się y nie trwoż sobą grzeszniku wszystkie na-
dziele twote pokładaj w nieprzebranym miłosierdziu Bożym/ a
nie zawiedziesz się na nim/ y nie zginięś wlecznie chociaż cie do
tego włoda niegrachowane niecnoty twote/ wyjdiesz z niewoli
wybrmiesz z niebezpieczeństwa/ gdy się będziesz chwycił nad-
ziele/ nie miarzę już więcej wdać się do czego. To niegdy wpo-
ściro Bogu położony bronia oparty na król y grzesznik niegdy
Dawid/ nie leżał się na łożu domu nieprzyjacieli/ y nie bał się po-
reżney przeciwników siły wolność y bezpieczeństwo obiecał sobie
y mówił: In Domino sperans non infirmabor. w Panu pokładając
nadzieję nie osłabię. Co y powtarzał: Si consistat aduersum me
castra, non timebit cor meum. Si exurgat aduersum me preli-
um: in hoc ego sperabo. Choćby stały przeciwko mnie wojska
nie będzie się bało serce moje. Choćby powstała przeciwko mnie bitwa
w tym ja nadzieję pokładam będąc. Stawała przeciwko załamia-
łym grzesznikom/ wpytowane wojska niecnoty/ y zbrodni niemo-
la wleczna/ y śmierć im grozi/ już od nich są odczoni z do-
wna/ także się im z rażymytnać y wysłiznać mała/ jeżeli nie
kursem/ y sposobem Dawida Króla: In Domino sperans non
infirmabor. In hoc ego sperabo. Bogu wstąpić nie osłabię.
w nim moją wstąpię.

Psal: 25.
& 26.

Dawid
król przy
nadziei
Boży. nie
bał się ni-
kogo.

Wyšla na wygrana ta skutą wetelom/ z grzeszników załam-
niałych/ y przydała się im na dobre/ gdy wwojowyli niecnoty
swote/ dla których zaśluzili na piekło, przeto nie powatpiewaj
o miłosierdziu Bożym/ y nie desperuac/ w nim mocno pokładaj
li nadzieję. Czymże mi należy/ Czytelnikowi przytężnemu/
dostateczna dać informacja dokumentami probować/ założone
go tytułu tego tu Rozdziału/ przeto zacząć/ a facillioribus
rzesz

Pobudki do rátowania zakkamiálych grzesznikow: 251

rzecz swoje wywodzi: Historiya następstwa

Zarebik sobie był na to jeden metody głowiek/ wystąpił/ zbrodniami/ niecznotami/ złościami/ grzechami/ ze ich wiecey Bog Ołec nie chce cierpieć/ w Ołobie siedziwego głowieka pokazał sie owemu grzesznikowi mówiac: Jam jest Bog Ołec Którym cię stworzy/ Którym cię dał duszę rozumną/ Który cię dobrodzieystwy rozmiażył na świecie obdarzał/ ale jeś nie wzdziecz. Tu niecznotawie był: Veni ad te, vt dicere tibi quod sis filius mortis perpetuus. Przyśledł do ciebie, dżebym ci powiedział, że ci jest synem śmierci wiecznej. Co powiedziałamśy zniknął z oczu nieśczęśliwego grzesznika. Koj uczynił Chrystus Jezus jednorodzony Syn Boży/ pokazał sie temuż następstwy nocy/ obnażony/ Krzyż dżanigacy/ zraniony/ Korona cietniowa na głowie macy/ y mourit: Jam jest Syn Boży/ Dżawiciel swłata/ Którym wciérpiał na Krzyżu. y vmart wylatam Krew na odkupienie twoie/ ale je ty nie pamięś na to dobrodzieystwo: Veni ad te, vt filium mortis aeternae pronuntiarem. Przyśledł ci ogłosić, zgubę twoję wieczną. Przelatł sie srodze tak straszliwych dżetotom nadziny grzesznik zwłatć co pradžey Kazał do siebie przylati/ y Pąptanow/ Erzac/ y truchlelac/ opowiedał im swoje nowe widzenie/ y dusze wlatńey bliska wtrata/ y prosił aby te sige o tego zbawieniu radzili: Poradził mu: wstok Brat tego rodzony/ mówiac do niego/ azchy wstchnat do Erzacney w Boswle Ołoby do Ducha S: prosić o iść i Pa łaski na zmieć zcie nie zakkam tego serca/ y na skłontente do żalu za grzechy: Dał sie namowić na to nie desperuac/ nądzteie polożył w Ducha S: łascie. Dż ta wfnosćia: wret sie zmieć cyłom w marda serca tego/ udat sie do spowiedzi y pokuty serdeczney/ y do żalu za grzechy. Po czyni/ następstwy nocy w ludzkiej ołobie porwajney wkażal mu sie Duch S: mowiac: Jam jest Duch S: Który od Oycy/ y Syna pchedze: Veni ad te, vt nuntiarem tibi dimissa else peccata tua & per uirtutem iter ad regna caelestia. Przybył do ciebie, abym ci oznaymił że ci są odpuszczone grzechy, y że maś drogę gotową do nieba. Dżecze ow głowiek/ tak je to ma bydź/ Kiedyn

Ex Specu-

lo Magna

Exempli:

Distinctio:

10. Exem-

plum. 1.

Grzesznik

ufnosć

maczy w

Ducha S:

o trzymał

o puszcze

nie grze-

chow,

I Pobudki do ratowania zatkamiących grzeszników. 253

neri non potest, absit hoc à sensibus omnium peccatorum. O
homo quicumq; illam peccatorum multitudinem attendis: cur
& omnipotentiam caelestis Medici non attendis! *Podobno ro-*
zumiás kto sobie, że tak ciężkie popełnia grzechy, ale których więcej
nie ma się spodziewać miłosierdzia Bózego, wiech to jednak ośłapi
odmysli wszystkich grzeszników. O ciłowiecze, którzykolwiek wielko-
ścią grzechów zaprzątaś sobie głowę, czemu wszechmocnego Leká-
rza miłoskiego dobroć nie uważaś! *Dobrości nieśłoniętny* Dógl
przymiata do jasni grzeszników potumiałych/ y zgladza ich nie
próbowi! Si fuerint peccata vestra: sicut coccinum, quali nix
et alba. *Chceby były grzechy wasze iako barwa, iako śnieg*
w białym. Z y też narodził się było sprostności mądrzy/ ná samótne
młodozi/ nie/ y pójli do wstąpić musza/ *emierdzi Chryzostom* Si
habet quis iniquitatem suam: is sit laucatus. Si eorum paucitas, &
dona sua: ita Deus omnia abolet, ut nullum eorum vestigiū
repperat. *Chceby był kto miłosierdny grzechami był zarażony, le-*
ci pokutuje za nie, a po tym czyni dobrze, tak Bóg wymazanie wszyst-
kich zaden z nich ślad nie zostawia. Dla iakiey tedy przyczyny
grzesznicy rozpaczć mają! z iakiey okazyey brać się do despera-
cyi? *Chce!* z iakiego fundamentu zaniwelać tracić ufność/ y ná
doleć w odpuszczeniu grzechów/ y w dostąpieniu zbawienia wole
Gnogo! *Że też co tak miłosternego tu sobie mogą mieć Bóg!*
ktory ich ochotnie przyjmie!

Z danych Cesarzów Rzymskich leden/ Antoniusz imientam
(leśo Plutarchus napisał) wybierając się z meysiam przeciw
do nieprzyjaciółom poruczył nie iako o alch/ y odwrócić
Rzymianom/ nie oblicował sobie wygrania bitwy/ máła miał
nadzieję przypiegi zmyśleć/ co perozumien-
mistrz miktory/ ná wzniecenie łobry nadzieję w Cesarzu stanął przed
nim w puł obnażony/ *dane od nieprzyjaciół zadane/ pokazuje*
łobran/ y mówiac: Cur his vulneribus parum fatis? contineui-
mus vel hostem vincere, vel moriem opperere. Czemu tym ranó
máło dowierzasz? ná ten usz zwróci albo nieprzyjaciół zwycię-
żę, albo na śmierć zginąć. To Cesarz styfac/ y widząc odwa-

S: Auguste
de Tempo
re Serai:
58.

ia Cap

S: Chryso-
stot pro-
ximi in Iza
iam.

Zolnierz.
ran poka-
zaniem,
Antoniusz
sa. w ná-
dzieci w-
tworzył
Plutarchus
in Vitis
tomij.

ge/ wtwierdzony/ y vgruncomany w nadziei dobrey/ w oczy nies
przylaciot pospieszył. y żywiał się.

Lucas Cap: 24.
Ioan Cap: 16.
Roman Cap: 9.
Cap: 3.
Wlasne z tym Cesarzem Antonusem rownia sie zaktamio
li grzesznicy/ gdy im przychodzi oprzeć sie nieprzyjacielowi. Dw
fina/ pomarplewa o zwyklostwie/ nie mala nadzieie wyro
wania sie z mocy tego/ siom wlasny nie wsta/ trwoza swo
desperuac/ ale mejny. Obrona odważny. Rycerz/ Chrystus
Jezus zbawiciel swiata. na zachęcenie ich do nadzieie dobrey/
rany im swote pokazuje mowiac: Videte manus meas & pedes
meos. Oprawia je zwyklym. nie przytaciot: Ego vici mundum
Swote smierc. przenaydrozja przeb/ oczy. wysławia: Mortuus
est iustus; pro iniustis. Wiec pominacym na to grzesznikom m
serca przyrastać w odwozcie/ ma przybywać im nadzieie dobrey
w ty je zwykaja/ y wysławia sie z nieprzyjacielskich wiazow/ nie
desperuac/ ale w ranach Jezusa wstać mawiac. Uhmienil o ty

Ad Hebr Cap: 12.
Ranom Jezus
wym usac
potrzeba.
S: Pawel, nieco słowami owym: Aspicientes in Authorem
fidei; & contumacorem letum. qui propositio sibi gaudio iusti
nuit cruce, n confusione contempra: Patrząc na Jezusa przodka,
y kończyć się wiarę, który maiać przed sobą wstać/ podał krzyż
w zgardziwszy fromię. Ktoremu słowy je sie st/ sate/ do owych w
Si/ krycy Olucarchi potajo ich: Cur his vulneribus parum fi
dis! Ciepna tym rana mała. dowierzasz! Drozumleć sie śladu/
z pierwszego peryodu/ w który Pawel S: wyprawme do boiu/
y nadzieie. ciesz/ zwyklostwie/ Ideoq; & nos: deponentes
mane portus, & circumstantis nos peccatum, per patientiam cur
ramus ad propositum nobis certamen. Przetoż tedy y my złoży
my wszelaki ciężar, y grzech który nas zawiod obślapi; w cierpli
wości bieżmy do boiu nam wystawionego.

S: Bernard
us in Can
tica, Sermon:
61.
Pewne zwyklostwo jest w ranach Jezusa/ takze nie ma w nich
pokładac nadzieie zapamiętały grzesznik: Cur his vulneribus pa
rum fides! Wstać S: Bernard przywołajcywszy sobie imię ty/
Po/ ante rzecz istota grzesznika/ nadzieie zbawienia w ranach
zbawicielowych stał wit. Peccati peccatum grande, turbatur
conscientia, sed non perturbabitur, quoniam vulnera Domini

Pobudki do ratowania zakimiałych grzeźników. 257

Securus est beatitudinem. *Uścisł wieczny chwale.* Osobliwie u-

gony Tostatus, co Paraphrasim na Biblii pisał to twierdzi:

Appositus est ad populum suum, id est ductus est ad hunc

Abraham, in quo erat totus populus ciuitatis Dei. *Pracelowany jest*

do inu (swego), to jest zamierzony jest do oświecenia Abrahama, w któ-

ry był lud wysłanek Króla Bożego. *Pracelowany jest do oświe-*

nia: Decepsit in gratia. *Uścisł z tego świata, w 1. sc. Bożey.*

Wierz sobie w pilno wrzecz te relacje! Ciężelniku! *Uścisł*

wyjaśno to człowiek 3. y / Dzieci! *Securus homo, doznał Bożey*

siły / otrzymał ją / przy oświeceniu / zgonie życie nie trącać nadzicia

to w miłosierdziu Pańskim / do parante inu (swego) / *Securus*

portatoby go było to siła / do trórego zle życie tego zagrano

do mu droga / ale znać Izmael doli (w inu (swego) / *Securus*

transiionea. *Domini, w (swego) / Pańskie) nadzicia / y w (swego)*

w Bogu / *Securus* / gościnnie / *Securus* / go wysłuchał / *Securus*

trzymal wo / *Securus* / według siła / *Securus* / *Securus*

siła / *Securus* / *Securus* / *Securus* / *Securus* / *Securus*

siła / *Securus* / *Securus* / *Securus* / *Securus* / *Securus*

Tostatus,
& Lyrannus
in Genesim

Poki żyje
człowiek,
niezręba
wspier
o tego zba
wieniu.

S. Leo Pa.
pa de Epa
phane Dat
Scrm: 4.

S. Aug.
Retracta.
no. Lib: 1.
Cap: 1. &
Scrm: 181.

de Tem:
Cap. 16.

dluważ za takiego, o którym nie traciemy nadziei. Przyzyważ tego dobrego rozumienia/ y okazy te podać: Si: Augustyn: Nunquam Deus spernit penitentiam, si ei sincere, & simplici-
ter offeratur, suscipit, libenter accipit, amplectitur omnia, qua-
tenus eum ad priorem statum reuocet. Nigdy Pan Bóg nie pogar-
dza pokuty, jeśli mu iś kto szczerze, y w prostocie ofiaruje, ochotnie
iś przyjmie, y odbiera ogarnia wszystko. ponieważ grzesznika do pierw-
szego dobrego stanu chce przywrócić. Przetoż, załamiali grzeszni-
cy nie miała wymówki w swojej desperacyi y rozpacz, o, Pro-
rey się bez Racyi/ y fundamentu uośa.

Obroćcie oczy/ nadźwycie myśli wasze/ pamięć zgerstwaną
Kłóćcie/ załamiali desperaci/ na nieszczęśliwość. Sami/ nara-
zapamiętałość tego! Przypatrzcie, się temu/ że opuśczeni od
Pana Boga dla grzechów/ na posmiewisko wydany jesteście
przytaciłom! Głowe mu Filistynowie iś palicorowi iśtemu
ogolili/ oczy wylupili/ kłancich iś zwozali/ do więzienia wro-
cili: Eruerunt oculos eius, & duxerunt eum in vincula carceris
clausum in carcere molere fecerunt. Zamknawszy go w więzieniu/ y
zárną obrócić przymusieli. To jest młot mu kłaził. Wywozili
namu z więzienia gracie/ Głi/ kłacił kłaził. Przecierali, y vo-
caretur Samson & ante eos lu teret. Quid addit is de carcere lu-
debat ante eos. Co wzięcie zapamiętali grzesznicy/ Przyl-
zny Cytelniku/ mniemaliby, że to iś był bez żadney nadziei
te głowie, iś z desperowany/ niepodobny do tego żeby nie
przytacił miał pokonać/ bo od Pana Boga/ y od ludzi wzg-
dzony. Ale niech, się daley przypatrzcie czego dokazał: kłaził się
pacholcu ktore go wodziło ślepego podprowadzić/ pod filary
na ktorych w sparte było mieszkanie/ ruszył potężnie. Filarami y
obalił wszystko z Filistynami na śmierć ich potłukł: gra za gra
im oddał: mowi Listmo S: Multoq; plures interfecit moriens
quam antea viuos occiderat. Daleko ich więcej umierał, niżli
przed tym żywy będąc zabił. Ktoż mu do takiego zwycięstwa
dodał pośilków? Kto mu przesła przywrócił niec? Władztwa
dobra/ y wprost w Panu Bogu. Nie desperowali, ale prosili
Do:

Samsonu
Bogu ma-
jąc na-
dziei
zwyrozt
nieprzja-
śni.

Feb
Don
tudib
muy n
zawie
opusz
wyzej
taban
S
le tra
bo lub
iś og
wie m
kom e
nie of
wretol
loza/
hi nu
Lyrac
nie: A
ptus,
nes, &
człow
zmied
ciwko
Co m
Qui
non l
nadsie
do, a
Re
lym g
zdruc
n wie
Fan

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników. 259

Domine Deus meus memento mei: & redde mihi nunc fortitudinem meam pristinam, Deus meus. *Panie Boże mój wspomnij na mnie; a przywróć mi teraz pierwszą moją, Boże mój. I nie zawiodł się na tym. Tui go sobie lekce wzięli nieprzyjaciela/opuszczonymi od Pana Boga sądzą go być desperatem (takom wyżej położyl z Abulenśa w Rozdziale Dziesiątym) Quia putabant, a Deo deservum esse. Alii con. przy nadziei wygrali.*

Abulen.
Quaest. 25.

Skłoda tedy nadzłym grzesznikom desperować/ skłoda nadziei/le tracić/ dociążyć od ciąża/ y własnych niecierli zadowolani są:bo lub za panstwo serca trzymać w niewoli/ lubo im wybrasić oczy/ y iść zaślepić/ lubo im w wyszkie odebrać zmysły/ prawiłeno puł umarłych drecząc w ciemnicy zbrodni w ślatach/ (takom obfernie wymioli w Rozdziale osimym) przećta to ięście nie ostatni wpadek cnych/ mogą się znówu dzwignąć/ mogą powrócić/ stręgo gdy z Samsonem w Panu Bogu nadziei położe/ mówiąc: Domine Deus meus memento mei: & redde mihi nunc fortitudinem meam pristinam. Jako wpernia wczony Lyran: grzesznikom zamiętlacy/ y rozumielacy w Samsonie: Aliquando homo Deo consecratus, & dicto modo deceptus, ex respectu Divinae gratiae reilluminatur. & contra Demones, & vicia, fortius quam ante casum, praeliatur. Trąsła się ze człowiek Bogu poświęcony, a przerze: zozym sposobem iako Samson zmiędziony za przybyciem Bożej łaski oświecony bywa. a potym przeciwno Diabłom, y występkom, wężniej niż przed upadkiem walczy. Co wśność/ y siła nadziei sporządza/ Izaiasz Prorok mówi: Qui sperant in Domino, mutabunt fortitudinem: current, & non laborabunt: ambulabunt, & non deficient. Ktorzy mają nadzieję w Panu, odmień się siłę: p. b. e. z. a. a nie upragnia się: chodząc będą, a nie uśną.

Samson.
waw. noie
w Panu
Bogu.

Lyran: in
Iudic: Cap
16.

Izaias: Cap
40.

Roenie tedy zrad obczwazeł/ Czytelniku nabożny/ załamiasz lym grzesznikom do porzucenia desperociei/ a pęgeteriu y zdrugiej miary/ jeżeli chęci utulacych wdzieranie/ y odnie przytuli nie Pan Zeg/ ma obczwazeł: tego tym więcej przybywać: Fen albertian/ y dbać/ tel na Chrystus Jezus/ w refanor

Wojna w o białej i w szarej wojnie grzebić było pięknie
ferca, wójta, aże i zgoła wójta nie przyniży białej
usze! z mądrą i zgoła przyniży.

Ex Speculo
Magno Exē
pl. Distinct
3. Exē.
Plg. 34.

Chryslus
Pan tzy
S: Ma: i d
tzy w zto-
tym wiel-
chu pok-
tze.

[illegible]

Rozumilyście się nazýhania / i rozstworzýlo serce / jako rýbka
 orwego / stávámť Chrystusowymí / sroptione / Przewróca się w ná-
 dzień milosserdzia tego / Przenika w / 4 / rzech / pór / tych / gdy / ja-
 bie / w / w / a / z / a / l / w / i / t / k / i / m / p / o / s / a / n / o / w / a / n / i / m / s / a / l / z / y / t / a / k / o / g / a / l / e / n / i / e / S / i / e
 nie / ma / i / y / n / i / e / s / z / e / s / t / w / o / t / d / e / s / p / e / r / a / t / i / c / h / y / t / e / b / o / s / i / e / n / a / d / z / i / e / w
 m / i / l / o / s / e / r / d / z / i / u / J / e / z / u / s / o / w / y / m / s / t /e / r / a / c / s / i / e / o / r /o / j /e /b /y / i / c /h / t /y /l / w /p /a-
 d / o / b / n / y / m / b /y /l /y / v / C /h /r /y /s / t /u /s /a / s /i /a /c /u /n /u / t /i /e /b /y / t /a /ż / m /a /t /y /m / k /o /s /t /u /s /
 b /e /z / n /a /t /k /a /d /u /z /b /y /t /e /z /n /e /g /o /m /o /g /a /z /a /c /u /p /i /c /i /c /h /o /! /w /p /a /c /z /e /p /o /d /o /m /o
 m /i /l /o /s /e /r /d /z /i /e /

Pobudki de ratowania zskamiałych grzeszników. 261
 w tejże/ tak tym podziwiam leż obfitych ratelce Pana Bo-
 gę ofencementował Dawid król/ mówiący: Posuisti lachrymas
 meas in contemptu tuo. Potężyłeś łzy moje przed oblicznością twa-
 ią. Tłaczę desperować miała zaskamiali grzesznicy/ mając tak
 śmiadny sposób/ y przytemny do przebiegania jałnierwanego Bo-
 ga! Dodate im debrey myśli Chrystusom S: wiodec ich do nas
 dziele zbawienia za sentencya: Tanta est Dei erga nos misericor-
 dia: nā ubi uiderit uoluntatis nostrae firmū propōitū, & seruen-
 ti nos desiderio ad se accedere, non retardat, sed accelerat dicens
 Ecce ad sū. Takie jest Bęskie znaczne ku nam miłosierdzie: kiedy Bog
 widzi woli wasz y mocne postanowienie y że do niego z gorącą chęciwo-
 ścią przystępujemy, nie zadržkiwa, ale pośpiesza mówiąc: O to i sę
 przytemny.

Ażż nie był przytemny owey Sulamitce która znalezła dus-
 ła ludzkę/ Chrystus Pan Bawicieli y Oblubieniec tey? Stracił
 go ta była Murzynka lenistwem/ nie chcąc otworzyć zaraz gdy
 doley serca pokazać: Aperi mihi foror mea, amica mea. Otworź mi
 sio sro mōia. przyradziła mōia. Widząc leniwa y nie ochotna mi-
 ła/ y w dalszą puścił się droga. Postrzegła po czasie że zle uczy-
 niła/ przećie nie desperuieć/ zanię się udatą/ mając nadzieję/ że
 znajdzie przegniecie an go Jezusa y przeprosi raz y drugi/ w rż
 nie posłuszne tey fęzaczce/ ani go znaleźć/ ani się o nim dopytać/
 mogła: Quasiui, & non inueni illum, vocaui, & non respon-
 dit mihi. Nie chciała też nadzieję/ ali wstykała głos tego: Re-
 uertere Sūlamitis: reuertere, reuertere, ut intueamur te. Nawrot
 się Sulamitko: nawrot się nawrot się abyśmy na cie patrżeli. Czyli
 Oblubienicowi Niebieskiemu/ nie było dosyć raz y drugi zanię-
 ła nie była raz? Chylnu ponarzad wolać? Odpowieda S:
 Iustus Orgelitanus/ że tego nie uczynił bez tajeń nice Jezus:
 locitico tam crebra dicit, ut si iam conuersa deliquerit, in cōse-
 rationem non cecidat, sed a peccardi consuetudine iperir dul-
 sentia resipiscat. Lila tego tak czisło wawę powiarza, ażeby Ollu-
 bienicā wż wamroczna, ażeby w grzechu ażeby w differaija to i si wro-
 łaż nie wpała, ale żeby co radey przetow, nadzieję odpręga
 nie mogła się powrócić. Zabraniatę tey Chrystus testera,

Ja

clej

Psalm: 55.

S: Chryst
 Homilia: 8.
 in Genesim

Preach
 Bog grze-
 szniki m
 miłosier-
 dzie czyni

Canticor:
 Cap: 5. & 6.

Trzy rā
 zy Chry-
 stus wola
 na dusze.

S: Iustus
 Orgelita-
 nus.

cyey zatkniętem grzesznikiem/ nadoziet im w niestędnicy do
broci zaleca/ sam ich powołowa/ do siebie miłosierdzie ofiaru
iac/ y ochotną przytomność/ i. do Chrystusom S. adpili/ Ac
celestat dicens: Ecce adsum. Pospiepa mówiąc: Oto jestem przy
tomny.

Widno Psalmistę S. powieści tej o nadoziet w miłosierdziu
Bożym/ iako swiadomy dobrze podpięta modlitwa i litanie
grzeszników całego świata prosiacy/ y błagający Pana Boga
Exaudi nos Deus salutaris noster, spes omnium finium terrarum &
in mari longè. Wyssłuchaj nas Boże Zbawicielu nasz, nadoziet w
świecie krajów ziemi. y na morzu daleko. Ci ujdzie ta litanie
modlitwa Doroteusza S. Opata rozumu/ na ciorey o dnie pro
sumienie/ także zajął pytanie: Qui oro. sunt in finibus terrarum
Qui autem in mari longè? Ktorzy proszą się na granicach ziemi
A ktorzy znówu są na morzu daleko? A zajął Duch S. oświe
całca rozumy ludzkie/ dowiedział się wszystkich/ y tak opisał
li qui in perfecta iniquitate sunt, in finibus terrarum sunt. Qui au
tem in extrema ignorantia, sunt in mari longè. Ci ktorzy w za
petach nieprawości są, na granicach ziemi są, ktorzy zagnęty
kiey niewiadomości co jest dobrego, są na morzu daleko. Wraży
Czytelnik nabożny/ że tak ci/ iak y omi ludzie są zgubieni/ grze
sinicy są desperowani na potapienie dusz swoich g. dracy; tak
ich zajął. Kto dzwignie? Jaki deklarat S. Psalmistę. De
us salutaris noster, spes omnium finium terrarum. Bog Zbawiciel nasz.
nadoziet w wszystkich krajach ziemi. Tak twierdzi pomieniony S.
Doroteusz Opát: Horum omnium Christus est spes. Non igitur
opus nobis est multo labore, elaboramus modicum, & mi
sericordiam multam consequemur. Tych wszystkich Chrystus Pan
jest nadoziet. Nie trzeba tedy nam zbyteczney pracy, pracujemy przy
dobrej nadziei ile możemy, a miłosierdzia wielkiego dostąpimy.

Toć się ci desperaci/ zatknięli grzesznicy mogą nie stras
wić/ ani turbować chociażby byli/ in finibus terrarum, & in ma
ri longè. bo y ztamtąd wydzwignie ich nadoziet dobro wyra
źnie Chrystus/ Horum omnium Christus est spes. Daleko aż na
zbyt.

Psalm: 64:

Bog na
dzieci
krajów
ziemi.S. Doroteusz
Abbas.
Doctrina
12. Tomo 2
Biblioth:
veter: P. P.Na kraju
ziemi y
na morzu
daleko są
grzesznicy

Publiki do ratowania zakamiślonych grzeszników 263

zbyt zabijała się była Chaido nieradnie/ oddaliła się przez
 do Pana Boga i w czystym życiu wielu gubiła ludzi na du-
 szach. Bożę w oddzieliła się zrodo i w piekło. Ścisła i wazzy/ nie ma-
 ła na duszy y na ciele. Ojdbom była otazy/ do śmierci/ bo Bożę
 nie tej zblizła światom niezłomnie/ zaszoraj zac spade wzalente
 przyzmi Chaidy nie tylko nie wadzili/ ale się z ianorru otrus-
 me zabiteli. Często progi miešťania tej ludzka piewa co lane
 bywały/ y z tańcy gęstej pomocy długo opinać nie mogli
 & ta była tażno grzesznica przez zapła od drogi sba wienaj
 yus była to simous terra, & in mari longe. Też niepodobna!
 Zaczęła Cytelniku przysięgi musiała ta zapamiętała despera
 ta w zwich obcy mach/według stupności wiecznie zginąć. Wni-
 ślała ta Warkła niecor wsi. lacić/ nie wysć Parania wiecznego!
 Nie minato : y piekło za tań strasne niecory!

Jacobus la
 venis Ore
 Pradimin
 Legendas
 Sanctora

Thaida
 nawroco
 us do t d.
 na Bogd

Leż takowe zdania/ nlech miysca nie mała w ciele Cytelo
 niku kłafawoy; wypisł to odpuszcit tej Pan Bóg wyratował to
 Pawnuceyus światy Opat/ y Pustelnik/ a tak im sposobem? (też
 oymnijey/ w Rozdziale Cierneſtym) Wopomogła tej dobra
 nadzieia do zbawienia/ gdy morolla do Pawnucego S: Scio
 else penitentiam Patet: & confido remissionē, te orante sortiri.
 Wiem że jest Sakrament pokuty, Wzle: y usność mam otrzymania
 grzechow odpuszczenia, przy twoich n. odditwach. Tle Thaidā nle
 desperowała w miłosierdziu Bożym/ ale padając na ziemię po-
 wtarzała następujące słowa: Qui plasmasti me, misereere mei.
 Któryś mnie stworzył, zmiłuj się na zemna. A Pan Bóg co na to?
 Odpowiedział następujące obławianie na ten punkt/ y zadosyć
 mu zyni.

Wstał w
 miłosier-
 dzie Bo
 zym

Paweł światy Pustelnik/ Wzeń Antoniego S: Opata/ be-
 dac na modlitwie/ wioślat otwarce Turbo/ y tożę przybrane dro-
 gim przytryciem/ ustane bardożo wczesno/ y wygodno do ocpo-
 gynu wiecznego/ y tak się demyslał/ że to było sporządzone/
 na odpoczynek Anonemmu Opatorowi S: za tego vmartwienie
 ciała na tym tu świecie/ za niewczesy y w nadgroda ośrości ży-
 cia. A gdy to zdanie w swoim formował koncepcie/ z nieba do-
 śla

Surius To
 mo i
 Die 15 la
 nuarij

W niebie
 dla i bat
 dy ztoze-
 nie wie;

plā

dziat S.
Pawel
Pustelnik.

sta go infa informacya/ wperwiałca/ że to teze vsłane było dla
Thaidy/ grzesznice pokutniacey/ Proza za pers rązya Pámmu
cego S; Epítá/ náwrocila sie do Pána Boga potłáóac ná
dziele w miłosierdziu tego.

Prouerbi
16.

Oroz rzetelna w Zysteryey od powlebsi/ ná pytanie/ co Pan
Bog czyni/ widzac Thaidy grzesznice sprawy? Nádziele tej
dobra w miłosierdziu tego y szera pokuta zmiwolony odpus
tłit tej grzechy/ y mieysce dał w Niebie. Gdyle Salono ná Ma
drego powlebsi/ skutkiem sie pokazanym wzwierdzila: Qui spe
rat in Domino, beatus est. Kto ma nádzicie w Pánu, blagosławiony
jest.

Quintilian
Lib. 1. Cap
10.

Desperos
wa zla y
spetná
rzecz.

Oczu ná to wsfytko y zmystow nie mála/ grzesznicy záta
miáli/ oo desperacyey tam spłéso w zly rzáze/ gózi by sie mied
li wtela przykladow záheconi/ brát do niefortunacney dobroci
Bestiy: Nie chronia sie owey Quintyliáná przymowit/ ani ná
nia dbála: Turpiter desperatur, quidquid fieri potest. Szetna raz
tam trátie nádzicie w m czego powetowác mozna. Ali wsfybl wle
y salono waptia o miłosierdziu Bestim: fieri potest! testigo
bydz moze! Dobrze sie stante pokutniacemu grzesznikowi przy
Bozey woli! Weterowác testige pšody mego/ drogi im to zárobku
nie zágrebzo/ náto pospolity przewiant ná poráde wbofi wál
nádziele dobro/ moga sie ná wotupic do Ti. bá! Młoga grzeszn
cy nádziele dosćignac tego/ co im z rad wybárlá niepráwoté
y z czego ich zupitá! Nádziele test to šárh pospolity wsfy
kich osierociatych ludzi wedlug zdánia Thálicsa filozof. Pro
r-go gdy pytáno/ coby było náypospolitégo/ náypomšchilego
šego/ náypošegnitéyšego ludzom: Quid maxime esset com
mune omniibus. Odpowiedziat: Spes. Hanc enim etiam illi

Stobrus
Serm. 109.

Nádzicie
w dia kto
ry nic
w dia.

habent, quia aliud nihil. Nádzicie. Te álbowiem mála y cwi co nie
nie mála. Nádziele Blás filozof osadził bydz šodycgo/ Drego
nes ta názwat/ Extremū vitæ. Ostatni punkt жыia. Bo šey to
náiacy ludzle ná to extremum spušezalo.

Dla látklegoš. preteru zápamiáli grzesznicy/ málowánego
w fantazyách/ gardza to prowincya/ y pew šechnam nádziele sup
plew

Pobu ki do ratowania zakimiłych grzeszników. 245

planu mego. Niechże brat mój go widzi. Cuius rei? Nihil. Nie
pragaj. Cuius rei? Nihil. Niechże brat mój go widzi. Cuius rei? Nihil.
m i a v i r. 3. f i e n e y 3 y i i n o d i c h y / n a d z i e l d a w t r o d z a t h
w t y n d a w o P o e r a T y b u l l u s / a l e e x e m p l a t i t e r , t o t e s t p r z y
k l a d a t e y e s t a t e m i e w o t e r s a m i .

Iam mala fuisset lecho: sed credula viam

Spes fove: & melius cias f. utem. er ait.

Iuż niekiedyścia skohantym smiercia: ale życie

Nidziua trzyma ciebie: utro, le pśe bycie.

T. bullus

Pocia

Czy niekiedyścia skohantym smiercia: ale życie

Nidziua trzyma ciebie: utro, le pśe bycie.

Nike nie

ma war

próśobie

stacy: w o c y i n s i c h o d n i / o d w o d z a c g r z e s z n i c o w o d d e s p e r a c y .

ey: Nemo la vita conditur as homo, de seipso desperare velit.

S: Rist:

Mag: Ho.

mi: s. in

Hexamet.

Zadę: w u t e r a t a c h w a k l i n y c z l o w i e k , n i e c h i y n i e r a h a c i a .

W t e r a t a c h w a k l i n y c z l o w i e k , n i e c h i y n i e r a h a c i a .

W t e r a t a c h w a k l i n y c z l o w i e k , n i e c h i y n i e r a h a c i a .

W t e r a t a c h w a k l i n y c z l o w i e k , n i e c h i y n i e r a h a c i a .

W t e r a t a c h w a k l i n y c z l o w i e k , n i e c h i y n i e r a h a c i a .

W t e r a t a c h w a k l i n y c z l o w i e k , n i e c h i y n i e r a h a c i a .

W t e r a t a c h w a k l i n y c z l o w i e k , n i e c h i y n i e r a h a c i a .

W t e r a t a c h w a k l i n y c z l o w i e k , n i e c h i y n i e r a h a c i a .

W t e r a t a c h w a k l i n y c z l o w i e k , n i e c h i y n i e r a h a c i a .

W t e r a t a c h w a k l i n y c z l o w i e k , n i e c h i y n i e r a h a c i a .

W t e r a t a c h w a k l i n y c z l o w i e k , n i e c h i y n i e r a h a c i a .

W t e r a t a c h w a k l i n y c z l o w i e k , n i e c h i y n i e r a h a c i a .

W t e r a t a c h w a k l i n y c z l o w i e k , n i e c h i y n i e r a h a c i a .

W t e r a t a c h w a k l i n y c z l o w i e k , n i e c h i y n i e r a h a c i a .

W t e r a t a c h w a k l i n y c z l o w i e k , n i e c h i y n i e r a h a c i a .

W t e r a t a c h w a k l i n y c z l o w i e k , n i e c h i y n i e r a h a c i a .

W t e r a t a c h w a k l i n y c z l o w i e k , n i e c h i y n i e r a h a c i a .

W t e r a t a c h w a k l i n y c z l o w i e k , n i e c h i y n i e r a h a c i a .

W t e r a t a c h w a k l i n y c z l o w i e k , n i e c h i y n i e r a h a c i a .

W t e r a t a c h w a k l i n y c z l o w i e k , n i e c h i y n i e r a h a c i a .

W t e r a t a c h w a k l i n y c z l o w i e k , n i e c h i y n i e r a h a c i a .

W t e r a t a c h w a k l i n y c z l o w i e k , n i e c h i y n i e r a h a c i a .

W t e r a t a c h w a k l i n y c z l o w i e k , n i e c h i y n i e r a h a c i a .

W t e r a t a c h w a k l i n y c z l o w i e k , n i e c h i y n i e r a h a c i a .

*Lata zle
w zapo-
mnieniu,
jako wczoraj
były
czasy.*

*Pobry
Pan dąra
wał fludze
dług.*

*Matth:
Cap: 18.*

*Pokorna
prośba wy-
maga mi-
łotierazie*

noctis quæ iam præterijt à Deo habetur. Chociażby życie ludzi
kie nie skończonemi zbrodniami zmazane było, iaby zebranie owo
grzechow zdało się, że jest od tysiąca lat zanic porzytana będzie o-
wá kupą złości, byle tylko wstąpił od nich krokiem człowiek, abo-
wigm oko Boskie niniejsze wważy sprawy, przez których zaś nie wpłatu-
ie, ale nakładłt jednego dnia, albo nocy, która mignęła, tak ież: Bog
má.

Co za sięśście zakłaiących grzeszników! Biedy też śniadno z do-
wnych lat mogą otrzymać desfalce od Pana Boga! Kiedy tak
śniadnymi sposobami mogą się wypłacić/ sama tylko dobra na-
działa w miłosierdziu Boskim przy siężerzy pomocy/ zadość
czytać spramiatliwości Bożej! Wyborni nie tylko tak z olu-
gom/ y wypłacił winy swoje raztota moneta nadejcie dobrej/ y
uśności w Panu Bogu czyniac zadość sumary spramiedlin-
ści; Czego konterfekt jest w Ewangeliizym podobienstwie od
Chrystusa Pana podany w ten sposób: Ciorniekt niektory chciał
kłaść liżbę z slugami swoimi. A gdy pogat liżba kłaść przy-
wiedziono mu jednego/ co był winien dziesięć tysięcy talentów
row: Oblatus est ei unus qui debebat decem millia talenta. Nie
miał zkąd zapłacić tak wielkiej summy. Coż czyni: Wśalc dobroci
Pańskiey wdał się do pokory/ do prosby/ do obłotnic: Rogabat di-
cens: Patientiam habeam me, & omnia reddam tibi. Prośił mo-
wiał: Miej cierpliwość nade mną, a wszystko tobie oddam. Tle za-
wiodł się na swojej imprezie/ wyszedł wonet ze wszystkich jego wśno-
ści/ z długu wykwiłował się na dziesiąt/ trącił na Pana miłosier-
nego/ skłennego do liśności znalazł: Misertus autē Dominus terui
illius & debitū dimisit ei. Pan wltowawszy się nad ozym slugą wypo-
ścił go, y dług mu odpuścił. Przysłoby drugiemu/ w takim razie do
desperacyey/ do rozpácy/ gdy by go tak tak tamtę go/ y z żoną/
y z dziećmi zaprzedać kazano/ gdyby przymuseno w więzieniu
mu káydánami brzołać! A tamten sluga ciesząc się Pańskiey do-
broci nadziela wkontentował Paná y wrelnit się z nim eli Pan
zśś miłosierdziem ozym/ ponieyfym dłużnikom śmóć dat
stázy do wśności/ odpuszczając dług znaczny/ nauca S: Łuze-
bluś:

Pobudka do ratowania zakamiałych grzeszników. 267

bluſ: V: ceteri intelligent, quam am ſpem habere potuiſſent.

3: Eufebius
Amisenus

Żeby ſię niſi łezami ieli, iako można wſtoić mieć mogą.
Wiaćcy Boleſi grzeſni iak ſie rozumieć powinni o miło-
ſterozu Bożym/ gdy w dning wpadł/ia przez popełnianie niepra-
woſci: znała to do ſiebie że ſa winowaycami/ i mowia częſto:
Kroć w paſterzu dimitte nobis debita noſtra: *odpuſć nam naſze*
winy: niech je przy tym nie deſpernia/ bo Pan Bog miłoſterny
zapamięta ſia na wproſbę ich/ y nadzieia ſłowny ieſt do odpuſzcza-
nia grzechow: Vident fidem illorum dixit: Confide fili remittetur
tibi peccata tua. *Widząc wiary ich rzekł: uſay ſynu odpu-*
ſz czaiąc ſię grzechy twoie.

3a wino-
wypami
grzechni-
cy.

Matth.
Cap: 9

Był ciużnietem wielkim Młodoſtowi Boſkiemu głowiek
niektory w Daruju Francuſkim Mieſcie (o czym ieſt w kacie-
kach Ceſaryuſa) bo nie doſci/ że zaimi nie mało ławni grze-
dant: ale do tego dla wſtydu ſproſności niechciał ſie ich ſpo-
widieć. Atoli przeſcie boiać ſie potępienia wiecznego/ y lekać
ſe pęć/ odrzuć wſtydną ſronę/ poſeć do kościoła Swia-
tego Włkora/ zwyciężać ſam ſiebie/ y przyſtąpiwſzy do ſpo-
widnia tak ſerdecznie płakać począł/ że za ledwie ktore ſlo-
wo on wymowić/ a Kapłan wyrozumieć mu mógł/ czego gdy
długo było: Rzekł mu Kapłan: Vade & ſcribe in ſchedula pec-
cata tua, & de ſer ad me. *Idź y napiſz na karcie grzechy ſwoie a przy-
nieſ do mnie.* Oſtuchał ſie zęze polucniacy głowiek/ podał Re-
giſtr złoſci popełnionych/ ktore czytać Spowiednik/ powie-
dzał/ że na taka wielkość grzechow nie mam (mowi) władzy
rozgrzeſzenia/ ale ieżeli grzeſniku/ dozwoliſ/ dam do przeczys-
tania mecnoty te Opátowi mojemu/ ktory ma moc wleſſa do
rozgrzeſzenia/ nie wymowił ſie y z tego on głowiek/ chcąc tyl-
ko przy nadziei Bożej zgładzenie grzechow ynieprawoſci otrzy-
mać/ ktorego jadł przykładem pokutującego Dawida: Auerie
faciem tuam a peccatis meis: & omnes iniquitates meas dele.
Cawreć oblicze twre od grzechow moich: a wſyſkie nieprawoſci mo-
ie zgładź. Otrzymał/ czego jadł wſroſci w miłkoſterdzu. Oda-
łupić iela naſę go Pana Jezusa pełni głowiek: Bo kiedy Spo-

Casarius
Lib: 2. Cap
10.

Wielka
moc ſkru-
aby za
grzechy;
czego do-
kazat.

Psalm: 50.

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników. 269
Którym płaci zarowno, y sprawiedliwym i ludźmi niewolnymi: y/
do zachęcanym y grzesznikom za swe siości pokornie
tego taki dowód czynia.

Broby sie był spodziewał takley dobroci y szkodliwosci
w Gospodzie naszym, który zjednal i bierze pierw sych ra-
no z giczą na dzień, y posłał ich na robotę do winnicy swojej/
Imperio choćby pośniacy inszych o tej pracy zaciagnął bo iednych
ogłosił trzeciym inszych o piątym, o dziesiątym, y o jedenastym
pośniacy dy przyszło do zapłaty zarobku nie żałował y wszystkim zapła-
cił iedną taką samą spójką: Voca operarios, & reddidit eis in eis
eodē, incipiens a novissimis usq; ad primos. Zawołał robotni-
ki, y zapłacił im za pracę, poczyniwszy od ostatnich aż do pierwszych
Nasze pomyślenie miłosierdzia y szkodliwosci swojej pokazał
właśnie: ut non licet mihi, quod volo facere? Lubo to sobie
nie życzę zażyczyć mieli y o to się umawiali: Hi novissimi vna
horam fecerunt, & parces vobis illos fecisti. Ci ostatni iedną godzinę
pracy zrobili, a wyznosisie im równym nagrodę. Ale to prosić miewa nie
nie wymogli bo Gospodarz uczynił co chciał.

W szkodliwosci Gospodarza przez czynę/figure bydy
wprowadził S. Gregorz Papię. Rega respicit in ogacigo to pisac
Quis verò patrisfamilias similis huic mihi tenet rectus, quàm con-
ditor noster, cui regit, quos condidit. Kto tedy Gospodarza podo-
bił swojemu państwu, użeli nie słowca nasz który gospodarzu
nagrodę, który słowca. Rega siemna to S. Gregorz S. godzi-
ny różne pracy ludzkiej tak, episcopus. In dimeritare horarum
non incongruè accipitur alacrum et ueritas; ut vti alacrum puerilis
accipitur in ovis, pulchritudo in terra, in terra in terra, & gravi-
ter delectationis etatis in terra, & in uterina matris etas ipsa
novissima. W rozności godzin, nie rozność lat, & rozność
młodości; Tak: że wiek dziecięcy znaczy zarobek godzinę, padolescentia
młodość, adulescentia wiek młodości, adulescentia wiek młodości, a senectus
wiek starości. Zatem zarobek godzinę.

Że to tak bez respektu y szkodliwosci płacę będzie Go-
spodarz miłosierdzie i uczciwość i miłość, a kto wiecej pracy
wiał

Math: Cap
20.

Robotni-
kom ro-
żnym ie-
dnako za-
płacono.

S. Gregorz
Papa Hes
mil: 19 in
Evangelii

S. Gregorz
Gospodź
razem na-
szym.

S. Fulgent
Epist: 7
ad Verian
Cap: 10

Rozne la-
ty sa jako
godziny

Wnosze tu lepsze iedne rzecz Cytelnikowi kassawemu w
przydatku na jaśnieńskie Rozdziału/ a grzesznikom na zachęce-
nie do wfnosci w miłosierdziu Bozym. Sedzia godny w Brás-
bancyey sprawiedliwie zloczynce dekretował aby był za niecno-
ty utopiony: zbrodnił ow rozumiełac że fortelem śmierci wy-
dzie/ niechciał sie spowiedać/ ani odpuszcic tym/ co nań instygo-
wali: sedzia na to nie uwazając kazal dekretowi zadosyć uczyn-
ić nie bawiac/ utopiono tedy tegoż onego. A gdy poty rozum-
iał

Ex Specu-
lo Magnae
Dist: 10. E.
XCM: 15.

Desperat
vropiony,
zbaniony
158.

siał sobie Sedzłá że podobno stworzono odcia czełkocy/óżyło
był desperatem onemu de praelentat; wtagat mu się w nocy/ y
miedzy innymi rzeczami powiódł: *Heu me quicquid sedes ex-
pecto, necesse caput hunc, et hanc a me exspectam: No śmiałym
był w troba wrzuceniy/ dopiero tam gwałty zalewając się jako
matem z grzechy/ a Bóg na te dorażeni. Zmiał czery to po
wieszcia na sercu Sedzłá rzekł: *Si Deus iam pius est, acrius
misericordiam penitus pergo. Gdym tak dożyję, do witości
działu go cosskok się zdam. A poprosi się o cenne zbawienie.**

8. Aug:
Serm. 9. de
verb. Apo-
stoli.

Dalby Pan Bóg nilegumy śby z pokut, a z fiescie zstąpi
miał grzesznicy śli do niego/ na co ich przytłocenie rąperet
Dza S: Augustym: *Si Paulus sanatus est, ego quare despero si
á tanto Medico tam desperatus ager sanatus est. ego cur vulne-
ribus meis illas manus non aptabo ad illas. non testificabo? Ie-
zch Paweł uzdrowiony jest, a ja czemu mam resaccat? leżę on ta-
kiego Lekarza, tak nasłanym chory, przyniesony jest do zdrowia,
ja czemu do ran moich tego leczącego ręk nie przykładam czemu
do nich nie kwapię. Doradza tego y Psalmista S: *Sperate in eo
omnis congregatio populi, effundite coram illo corda vestra.
Mieście nadzieię w nim wszelkie zgromadzenie ludzi: wylewajcie
przed nim serca wasze,**

Psalm. 61.

ROZDZIAŁ XIII.

O tym, iako powinni grzesznicy bráć się, y stosić
do pomślania z niecnót, y iako mają cooperari, to jest
spół robić, pracować, słárania przykładac, w ten czas
gdy ich Pan Bog ratuje, y z drogi nieprawości nawi-
ścić chce.

A gdykolwiek zewolewanych od Cierń y od zbytek namiętno-
ści/ zatkamiłych grzeszników niezdolnych y słabych/ i
6159

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników. 273

zmogo tego/ y niezdolita/ żeby sie sami ratować mogli przysro-
dzonymi przemyśleniemi (takto c pisaniem w Rozdziale trzynastym):
Przećcie te dność cale y ze wszystkich miar opuściwszy race/ nie
miał na same ryły. Bądźcie spuszczać sie sudaży/ albo na przy. az
ciłście ludzi pobożnych/ y miłośternych/ zbawiać abtclurę las-
nogi. Pociągni y sami odrzućmy rozpąg/ a rpszał z nót nio-
la pobożny y miłośterni Bostni/ skłóplenie przytłabac
stania do wypleniania sie z zaciemności serca.

Wopomaga im Pan Bóg wiele niebiejsia łaska do powstania
sgrzechowale/ y oni sami prośnować nie miała/ trzeba im por-
wać sie/ y podwignąć z opadła ruszać sie z miejsca tego/ na
tetyim im posilniet sie nogą. Co im perswadiue G. Pámet:
Surge qui dormis, & ex. rge à mortuis, & illuminabunt Chri-
stus. Powstań ty co zaśpiał/ ydźwignij się od umarłych, a oświe-
ci cie Chrystus. Co im dyt. nie potkanieli powiada wrodzony ro-
zum/ że sie do dobrego bracie maia/ obli guie grzesznikom do coo-
peracyey/ to jest spot. rebienia takoby do wyrznięgo w cey mie-
stowstazania Bostiego: Wznie ich przy tym do tego wiele na-
stępniacych sa dokum. now na to/ y dowodnych probacyi/ Pro-
tych cytaniem nieleni sie zabawieć nabójny y przyiazny katoliku/
ni- jać uac na to czasu tego/ Eterybys miał z grzechami y zcięża-
tem sumieniem na prośnowaniu marnie wrócić.

Percez to/ y niedomtemarze/ że każdy grzesznik zaprzas-
nienny leniśwem ma potesnie zwiastane race do v zynżow doo-
brych/ ospalym y gnuśnym jest leżuchem/ do rzeczy tych Eto-
re sieja zbawienie ego/ y od niechcenia zabiera sie do dobrego:
Wpatrzył ran des. E/ albo wada/ w ludziach Salomon Mądry
y przygana im dat rad: Vult & non vult piger. chce y nie chce
gnusny. pracowac. Co w łusy Rozdziale rzetelntey polożył piśac
Abcondit piger manum tuam sub ascella, nec ad sinum appli-
cat eam. Kryje leniwy rękę swię pod pachy, ani tey do zarádza al-
bo łona nie przykład. Co ty nie bierze sie/ in sinum Patris: in
sua Abraham, na odpoczynek wieczny/ ani z Jobem cierpliwý
nie sum

Epiani
reg. 20.
chach po-
wstac
maja

Ad Ephe-
Cap: 3.

Proverbi
Cap: 13. 22
19

Leniwin-
nie robi
na/ woy
pożytek

Job: Cap:

4

Proverb:
Cap. 6.Wiarą
bez uczyn-
ków do-
brych za-
nic jest

Iacob: Cap

2

Ad Galat

Cap: 6.

Genesi: Cap

2

Ludzie
pracować
mają

Ezech:

Cap: 6.

me funduit fletu in bonum natiuitatis. Repone est spes mea in san-
cto. Złożona jest nadzieja moja na łone meo. A urobilię ku-
ści porwać się trzeba ze swą grzesznością/ y uzbystę. Ani ślami
dzwigac się/ pracować pilno/ na duszę zbawien- ci: bliższego o-
łych grzeszników budził. Władzyc wolając: Vbi quod pigit dor-
mies? quando conuiges a toto no. tuo. Pokiś opale ze gnasim z-
sypiac będzie. Kredy powstańcie ze snu twiego. Czym dale zni-
ęptac/ y prożniac/ nie zosłasy sobie członki na Ciebie/ ani fa-
ry dzwignie z niecnoci/ nie myślac o sobie. Gdyż to tyś do zla-
tersta ta jest/ y fałszywa nauka wielu do piekła wiodaca/ je m-
ra sama w Panu Bogu/ bez wzynków dobrych/ członki tw-
ry jest przeznaczony do Ciebie/ może być zbawiony. Wskaz-
tłaska katolicka trzymając się swą Apostoli. E des sine bonis
operibus mortua est. Wiarą, bez dobrych uczynków umarła jest.
Kaję bracie do wzynków dobrych/ y przykazanie robota duch-
own: Dum tempus habemus opemur bonum. Gdzie mamy czas
czymy dobrze.

O wielu mieysc Pisma S. wyrozumiałe mówię. Czytelni: i-
stąwy/ że to nie nowa Regula ale dawna/ która zachowywać do-
brzy/ y sprawiedliwi ludzie sp. i. pracowali. Wskaz-
sobliwie. Kiedy im Boga w zym przedstawił. Iżli go nie
żalować racy niedbalić na rudy. potężnie do roboty zbawien-
przykładali mocy/ wiedząc że y w Raimie kazano prożnować
Rodzicowi naszemu Adamowi: Posuit eum in Paraiso volu-
ptatis. vt operaretur & custodiret illum. Posadził go w Raimie ro-
by ażeby pracował/ y strzegł go. Tey woląsnie powinności prob-
iściotele iści. in Ludio lapide. Na probnym kamieniu, na Oświe-
Sprawiedliwego Tego/ Szezerze przykładającego/ w pisy-
sit do budowania Arkii/ albo korabii/ o czym z Pisma S. i-
tego/ troika Czytelnikowi iściawemu wywodzi z rzes same.

Bog wszechmogacy/ na ludzkie złości żegniewany posłał
nowił dekrét/ ażeby kapiela gwałtowna porożu/ opłotał zni-
grzechowe/ albo całe zanurzył: Delebo hominem quem creavi
a facie terrae. Wygladzę człowieka, którego stworzył z obliczności
zię-

Pobudki do ratowania zakamianiałych grzeźników. 273

ziemie. A przy tym miałeś przede respekt na stworzenie swoje/ y na niektórych sprawiedliwych żeby nie gineli/ kazał Noemu budować Arkę albo Korab/ w którym by się schował/ kazał robić jęglowaty poiażdż na wodę/ i tak spławny okręt/ w który mógł się Noe wnieść super tumanos fluctus, y bezpiecznie swojego powierzyć zdrowia nieśmiertelnemu Elementowi wody/ rebelles voraces/ pogrążać/ y gębie bierac nad nimi. Wyśleć o sobie Noe przykazał: Fac tibi Arcē de lignis leuigatis. Czyż sobie Arkę z drzewa chęlowanego. O Boże lastawy! czy niebyłobyś innych sposobów zachowania Noego od potępną mocą niebieską chociaż in medijs fluctibus, w głębokościach wody/ gdzie rożni Sowieci nowego rojetu y na dnie Morstym topioni/ nie rożnieli/ Czy nie dość było na śmiej Boskiej wszechmocney racy, bez przykazywania się nieudolnych ludzkich sił! Co za potrzeba tam była pożywać o człowieka pomocy! Fac tibi Arcam. Czyż sobie Arkę. Dość by mi się/ je to tak darmo/ rozkaz ten na Noego włożony był/ bo copora/ y chęba w rękach nie miał y nie umiał. Otrębow budować/ według inuencyey ludzkiej/ a dopieroż Boskiej! gdzie trudno imitari ideas Divinas!

Najczaj Pan Bog koniecznie Noemu kazał się poddać tegoż Anielskim konceptem dorozumiał się tajemnicę tę/ Tomasz S. 3 Aquinu/ która wypisał tak: Vi per hoc daretur aliquis locus meritis, & cooperationi ipsius, quia fabricando hanc Arcam profectus est filius ejus. Et per hoc cooperatus est restitutioni saluationis. Aby przez to było niejako dane miejsce zasługom, y spól robbem Noego bo w budowaniu tej Arki, doświadczona jest wiara iego/ y przez to przysłużyć się do przywrócenia, y zachowania zbawienia. Tak to przykazany Cytałnik/ gdy o zbawienie chodzi/ przykazuje wleś się prace trzeba/ nie spuszczać się na same tylko łaski. Pan Bog a/ Otręba więcej się starać swawolni grzesznicy w S. 1. y nie chcąc cooperari, to jest spótrobić, Otręba Noe mi goy im się o wstręcie życia/ wchodząc nie myśleć o tym w męczeniu: surgite, & egredimini, de loco isto. Wstaniecie z tego miejsca/ dościsłcie/ y więcej nie zginajcie/ nieca

Nie przykazał dłużej żeby nie zalił wody

S. Tom. 1. A. quinas in Genesim.

Nie przykazał się do ratunku ludzi

Genes: Cap: 19.

S. Hieron:
Lib: 2.
Contra Io-
nimanum.

S. Thom:
Aquin:
1ma. 2da.
Q109 Art:
6. Ad 2da.

biorac sie do wleczki/ co S: Chieronim twierdzi: Loti liberet
set generos, si exire voluissent. *Lot wyrwał by był Zięciów swo-
ich, gdy by byli wysiść chcieli. Waleństwo to jest także zatknięcie
tych grzeszników/ rozumiejących że ich Pan Bog zbawi/ cha-
ciał sie sami przykładać szperze do tego nie będą: Przeciwnie
czemu świat owa Karana/ od wszystkich Teologów przytacza
Tomasa/ propozycya: Facienti quod in se est, Deus non deno-
gat gratiam. Czyniącemu co można, y należna jest, Bog nie odma-
wia łaski.*

W przypadku znaczymy/ y w niefiguralney przygodzie/ była
służebnicą Agar/ y z Synem Jzmáelem/ wygnana z domu Ista-
mina/ kiedy na puśćcy dla Syna posilenia nie było/ y wody
omdlewało pachoł/ od prągnięcia wyschłemu użłamał/ tak do-
bra droga/ ná ran tam swiat/ zabierata sie dusza/ która chce za-
trzymać jasność Młóty/ zdaleka śladu wypłata gorzkiej łez
zdrote/ z ożuplinoce łanami/ tak bystre potoci gęstsi stru-
mieniami wiec plyną: serdecznie wzdychala do Pana Boga/ ja-
datac pośtechy/ y otrzymata/ bo tej Róci z Ciebie przybywyl
Krynica wody pskazał/ ná ochłodzenie pachelecia: O czym wie-
dy Pisano S: relacya czyni/ Synowi przyznaje/ że go wysłuchał
Pan Bog: Exaudiuit autem Dominus vocem pueri. *Wysłuchał
Pan głos dziecęcía. Młóty co wazie w cynu/ Czyniła/ y pili/*
Młóty płakata/ prosita/ gęstsi/ y pili/ łanami/ czemuś
nie ona ale pachoł wysłuchane było: Exaudiuit Dominus vo-
cem pueri.

Genes:
Cap: 21.

Jzmáel
wysłuchał
Bog nie

Młóty ie-
go.

Lyrans.
in Genesi

Własy.
Jmoy płacę
młóty

Piekny wywod uczynił tego Młóty Lyrans/ udomnym ko-
mentem powiedziac że y Jzmáel Syn pili/ ym pr. ytiad al
sie do Młóty/ ym prosby: Videns se in periculo mortis
de malis suis prateritis doluit, & Dominum rogauit pro vita sua
prolonganda, & fuit exauditus, *Widząc się w niebezpieczeństwie
śmierci ná złoty swoje dawne zátował, y Bogá prosit o przedłu-
żenie życia, á był wysłuchany. Gdzie oalpa nam nasek dale/ wzo-
ny Chieronim Oleaster: Ut dicas quod plus nobis ad mileri-*
cordiam valent fides nostri, quam amicorum, & aiorum pro-

Pobu-
nobis
dzia/ su-
Oros/ e
operari
Pon-
y litos
młóty
duśki
placze
lis etus
nima si
przez
u-m. f
6. f. f
zmale
młóty
leśki
amicor
f. f. f
f. f. f
racy-
bytor
yćie p
yćie p
sie un
swiato
Pone
ta/ (lu
młóty
30 m
p. me
f. f. f
Zog
f. f. f

Pobudki do ratowania zakamiąłych grzeszników. 277

nobis. *Aiebyś wiedział że więcej nam do otrzymania miłosier.*
działuże zalewaś, niż przyjął, i innych za nas się modlących. *Oleas.*
Oroś/ wywodzi Pismo S: że kto chce Boga mieć i życie/ ma/ co- *in Genes*
operari.

Pomśedne jest Kościół S: Młaki nąsę cordolinum, iaki
y litosć/ patrząc na Synem swoich/ kierz zapadły w zaka-
miałosć serca bez rosy Błogosławstwi w pragnieniu obłędna na
duszy/ ratule iako może osłabiałych ta Młak/ prośbami/ y
pląsem: flo. ans. ploravit in nocte. & lachrymæ eius in maxil-
lis eius. Widząc że eschli/ y sa tak zlamia rosybła bez wody: A-
nima sicut terra sine aqua tibi. wnoś za nimi potórne suppliki
przez Psalmiste S: Sitivit anima mea, ad Deum fontem vi-
um. Pragnęła dusza moja, do Boga źródła żywego kiedyż wypro-
ś: kiedy wysłuchana będzie? Ta ten czas dopiero/ kiedy Ja
śmiałowie y sam/ z ta Młak/ żalosna/ na spotrobie badana zbá-
niane świecie/ pominac na te informacya dąsa od uczonego O-
leasra: Plus nobis ad misericordiam valent fletus nostri, quā
amicorum, & aliorum pro nobis. *Więcej nam do otrzymania mi-*
łosierdzia służa, zalewaś, niżli przyjacielskie, y inne rozne.

Ści rych słow/ młac dąsa ożazy/ do gruntowńcysey robo-
racy/ y Rozdiału/ Cystelickowi motemu/ tu należyta donosze
hytorya. Miewał niekiedy człowiek w pobożności wiodący
życie pustelnicze/ nągabanie od Czartá/ że nieprzystoynne/ y nie-
gdyż ożazy pādaly często na myśl tego/ z których nie mogac
się uwolnić/ poszedł do pustelnika drugiego/ wieząc o tego
świątobliwości y prosił ażeby się zań modlił do Pana Boga:
Pene sollicitudinē Pater, & ora pro me. A ow/ kusiłny od Czars-
tá/ (lub się tamten zań modlił) nie uzrwał żadnego smutku
modlitwy owej; Drugi/ y trzeci/ raz prosił/ Modl się Cycie
żemna! Świątobliwy kazać w dzień w noc/ że Pater Boga
zań prześ/ walczył. Tu nie pomagalo/ myśli że nie w-
stać moży: Rozumiał już Młak/ słowem/ że se niegodne przed
Czartem/ modlitwy tege. Aż Pater Boga obławiał w przyczyna
śłowa na prośby tego/ że nie yoli nie odślepiały od czelwika

Tren: 87

Psalm: 41

Ex Specu-
lo Magi:
Diffini: 2. E
xemp: 12.

Dart-
ma był
modlitwa
za tym
który się
nie mo-
dlił do Bo-
ga.

onego/ bo bawiaz sie nina dni sie ma nta spozciwala/ dni sie ma
dli/ dni w martwienia ciela sam nie czynil/ ani Boga o oddalen
nie ich prosil. A gdy potym znnow prosil Swatca nabywaj
rzekt mu: Et cum ple laboris assumas, in reunionis & orationis bus,
& vigilijs multis, cum gemitu deprecans, ut misericordiam su
am, & adiutorium gratia suae praebeat tibi Dominans Iesus, ut
palsis resistere malis cogitationibus. Ty sam przytoz pracy, w
posiad, w modlitwach, w czuściach, w zalu serdecznych przeprosin
Boga azebyc mofolier dzie swoje y pomoc laski dal Pan Jezus. Bogo
roj sie postrzegi om glomiet, y sam s pilnoscia bral sie do
ciazenia potns Czarconstich.

Stojna y rzetelna ta Pustelniká S: mowa: obroca na ma
bydł do zaktamitłych grzeszników espálych y lew: wycho: co ipu:
ściwoży sieraz na same dobroć Boża/ y wylac wo: wycho: mo:
blitowach y wznosach dobrych. fawt nie jkaraia sie o dajac zba:
wienie/ ani sie przytładała do wypracowania z zaktamitł: wci: fer:
cá iá wotanie by łus trzcha s głowy sobie wypr: o: to zba:
chowalstwo/ y wchapienie/ które wzniesza ten Boż: dzial ca:
ły/ y prześtroga owá: Et tu ipse laudorem alumnas Tcy /om: pr:
cy przysto. A jeżeli sie na tym leżemy sinitc ref: do palł/ w tym
ich zawoży dza Młacrony Rebeti/ Jzabłowy mat: mndi/ Miewie:
ści nie leżdyalny/ ala poroajny/ przytład z łusni S: iat: go.

Wysłuchaj Rebeła pobożna Młotona/ Młotona/ spolego
Jaka/ z synu/ z zięciem roz. namiętnego: Egredere foras: ci-
q; venatu aliquid apprehenderis, & ei affer vt comedare: & be-
nedicat tibi anima mea antequam moriar. Wypada na pola, a gę-
co polniaś ufowić/ c: przynieś abyś sátt: aby błogosławia ci bi-
śa moia, niż wrogę, Dotknęło to tcy serce Młotona/ zięci
wielece/ zwiastują że więcej dochodzi Jaka bę Syna/ otrzy-
mac nań chęta/ błogosławieństwo od uciężającego Oycu/ z-
zaka. Zaczynała się chęć/ zajął koncepcji w niecierność/ z-
zkiego syna/ zszlektę przyniesione/ nągorowała do synu/ Ji-
kuba w Braterstwie przybrała sętnie/ rece iść w reżawie/ zię ob-
żyła/ aby się zot. tej niewiedzącej Oycu/ pilotus, to iść do
Synu/

Podawki do rozwiązań niektórych grzeźników. 179

Coj bylo rey Matronie Bebec/ po tch' jzawnych trudach/

S: Ambros
Lib: 6. in

Pracnia-
cyeb Paw-
Bog poia-
la.

S. Chryso-
stom: Ho-
mil: 58- 12
Genef:

Come-
żnać czego
by czynić
dla P: Bo-
ga
P: Bóg ja-
da eucharystyę
na piecy.

S: Aug: in
Lib: con-
tra menda-
cium.

bydź/ grzechy/ Per hādinās pelles peccata: (significantur) Te-
dy rzecz śnādna podaie sie do zrozumienia grzesznikō zapēmie-
talym w przykādzie Rebecki/ y Jākubā/ je nā dostapienie/ y w
stagnienie niebieskiego błogosławieństwa/ wiele przez pracę
spolnie/ y silnie/ przykādāc sie im potrzeba.

ExodiCap:
32. & 34.

Moyseš
postukłszy
tablice no-
we robił.

Wzor takowey cooperacyey, albo społrabienia przynależ-
cego grzesznym ludziom: wydaie sie y w Zakonodawce Moyze-
šā uczynku takowym. Dał był Pan Bog wódzowi temu lu-
dowi Izraelskiego nā gorze Synaj/ tablice dwie kamienne rękā
Boska uformowane/ nā których przykazanie pisane było palcē
Bogzym: Dedit Dominus Moyši in monte Synai duas tabulas
testimonij lapideas scriptas digito Dei. Po skłonzoney tedy ro-
zmowie z Bogiem/ powracāc sięgłszy do Obozu/
z owym niebieskim prezentem/ zastał lud nie tak tak o sie spo-
dziewał/ zastał wesóło ścāżących okolo złotego/ cielcā bawo-
chwalcow/ y jarliwosciā żłdery honori Boskiego/ znaczenie sie
rozgniewał y uderzył o ślami tablice pod górą/ y potruszył. I-
ratusq; valde proiecit de manu tabulas: & confregit eas ad ra-
dicem montis. Zarrācił pisanie Boskie/ które wtożniēnoleżało/
y czytać wśyſtym Izraelczytóm. Pomocnie tedy Pan Bog za-
wolałszy Moyzešā kazał mu inſe z kamienia wyrobić tablice:
Præcide tibi duas tabulas lapideas instar priorum, & tunc a lu-
per eas verba, quæ habuerunt tabulæ quas fregisti. Wycałszy sobie
dwie tablice kamienne nā kształt pierwszych. & napisz nā ni h/ sowa
które miały tablice, któreś potukł. Uwajay tu Cytelniku: pilay/
je pierwsze tablice ze wśyſtym Bog sam wycałił: & do dwi-
gich kazał sie y Moyzešowi praca przylożyć: co w tēj zaś Pre-
co zā rękawicā: Ciemu y pomocnie Pan Bog nie wyſtępił/
wał wśyſtkiego?

Wiele praciacy nleży nā podpora Kościoła Ewangeliego
wytrwāżeniem godnym Pisma S: wżeny Lyrany mę-
chalay to zā przyznaw: In primis tabulis A cytes nil fecit, in
secundis verō ipse disposuit materiam dolando, quia hanc alius
fregerat, iustu tuit, ut illas dolaret. Okolo pierwszych tablic h/ 19
złf

Pobu

złf nie

tako cā

pſowa

wzyc.

wkał c

nie zāc

nieche

lacie p

gu per

nā picł

od nich

dāt o/

miska c

Peccat

st vido

tuam p

is naza

kami/ n

bi tabu

Dierj f

lac reg

robić y

spōsoby

y zānie

to sie te

prześm

nſt ſten

doanē

go Morz

Pan B

one mo

warz.

la pētr

Pobudki do ratowania zakkamiślonych grzeszników. 281

Jeżeli nie robisz, ale na drugie dajesz, strącasz, gładząc kamieniem, bo
tako także z psował siła swoją kaszala, aby drugie dajesz. Że ledne zo-
psował y potrafił do wyrobienia drugich/ musiał się przys-
t. y. c. Na grzeszników ten zapamiętałych głoś/ na nich przymos-
wał! Co to widać się porzucić/ y popsuwać/ przeświadczać/ y
nie zachowywaniem! Dostatek przykazania/ do reparycyi onych
niechcących myślał się przykładać/ serce swoje gładząc/ na przy-
kładzie Pisma Bożego chociaż tu był od nich daleko Panna Bo-
gu podobna/ Mądry Salomon: Cor suum dabit, in similitudi-
nē picturæ. Da swoje serce na wzor malowania. Czego y Pan Bog
od nich chce: In corde eorum scribam. W sercu, ich, napiszę. A
oni o to/ mniej dbają/ choć im szkoda czyniona po kazaniu Pisma
miśa S. y na grzesznika inwektywę czyni/ imitanti: Dostim:
Peccatori autem dixit Deus. Projecisti sermones meos retrorsū
si videlicet forem curreas cum eo: & cum adulteris portionem
tuam ponebas. & c: Grzesznikowi rzekł Bog. Zażłocisz mowy mo-
je nazad. Jeśliś widział złodzieja biegającego nim: a z cudzołożni-
kami/ swoj miatoś/ skład. & c: Dla Boga grzeszniku! Præcide tis
bitabulas infans priorum. Wycięś sobie tablice nakłóciły pierwszych!
Dierż się do naprawy/ coś zepsował!

Spia na to dobrze leniwi/ y gnuśni grzesznicy/ nie uważają.
Iac tego/ że spot robieniem/ y staraniem przykładantem wiele zaś-
robić/ y zasłużyć/ a zaniechanie kooperacyi/ gdy im Pan Bog
spesoby podać/ tego także wrócić mogą. Wkarato/ to lenistwo
y zaniechanie spólney pracy Siostry Mójżesowej Maryi/ y dą-
ło się tej we znał/ na on czas/ kiedy z krękości białogłowskiej
przećwako bratu swemu Mójżesowi semrząc/ wypuściła z
ust słowa te: Num per solum Moysen locutus est Dominus?
Nonne & nobis similiter est locutus? Czyli to tylko przez same-
go Mójżesę mówił Pan? Albo to y do nas podobnie nie mówił? Ali
Pan Bog który y za prośbę najmnieysze słowa zwykł karać/ za
one mowe trudem tak karał/ y spornie zawstydył gładko tej
warz. Ecce Maria apparuit candens lepra. Oto Maryja, ukaza-
ła się trędowata. Obaży Aaron/ że za pieszczotą mowe za-

Nicolau
I yranus.
in Exodum

Ken zepsa
ie napr.
wii powo-
nem

Ecclesiast
Cap: 38.
Hieremim
Cap: 31.

Psalm: 49.

Grzesznik
Julia y
napr.
wiał m.
10.

Num: Cap
12-

Wszystko
nie mogł
oazy być z
wody.

wszystkożona Mária/ straciła rumianec reſtrece/ y traćdem zół-
lala tak o ſni g/ przeproſiłać Młoyżęſką/ proſiłać aby ta traci-
ſromota/ nie ſpeciła ich cieſſery Młayey. Obſecro Domine mi-
nē imponas nobis hoc peccatū. quod ſuiste cōmiſimus. Proſę
Panie moy. nie kładz na nas grzechu tego. ktoregoſmy ſię głupie do-
puſcili. X zaraz Młoyżęſ vdał ſie na modlitwe. Deus, obſe-
cro, ſana eam. Boże proſę, vztrow ia.

Ważna
modlitwa
Świtych,
ale nie za
niſe.
S: Chryſo-
ſto: Homil
3. in Ma-
thae.

Rzecz podziwienia godna! Czytelniku przyjaźny. Bog nie
wysłuchał proſby Młoyżęſowej/ y wymowił ſie/ że tego/ waga-
nie niechciał/ o co proſiła/ za ſioſtra Mária. Wiecey pozwałał
czynić cndow Młoyżęſowi/ wyluſchował go w proſbach/ za ty-
ślacami ludu ſwoego/ a proſbocemu za ſioſtra/ repulſam
dał. Skąd pochodziło/ cānielaſt Boga: Dorozumieć ſie go-
dzi/ z nauki Chryſoſtoma Śnāſpuiacey Habent vim, & qui-
dem maximam, pro nobis orationes Sa-ctorum, ſed tunc pro-
fecto, cum nos quoq; id ipſum per penitentiam poſtulamur,
& ad ſtudia meliora confugimus. Māo mo-ł d wielka, za nami
modlitwy ſw. ctych, ale wtedy xaiſſe, gdy y my takie, o to przez po-
kutę za grzechy proſimy. a do lepiſzych uciekamy ſie ſpraw. Tęc znać
Mária traćdem żarajona/ nie ſtarała ſie ſamā/ o ożyſzce nie żar-
du/ ale tylko Aaron v Młoyżęſ/ a Młoyżęſ v Pān Boga.

Siobrynie
vzdrowił
Młoyżęſ.

Tak teſt a/ nie ināczey/ mowi tenże Doktor S: Alioquin & moy-
ſes ipſe, qui fratrem ſuum, & ſexcenta millia illa armatorum,
ab imminenti liberauit ira, Sororem tamen ſuam nequirit co-
ruere. Młoyżęſ/om, który brata y ſetóſet tyſięcy ludzi wojennych, od
nāſpuiacego wyhawil gniewu, ināczey iednak ſioſtry ſwojej nie
mogł od trudu wolać y oſwobodzić. Bo ſia nie przyſtādila do
tego/ proſba/ ani blagata Boga. Przy ty tej nāznāgentu przy-
czyni/ nie waźney modlitwy Młoyżęſowej za ſioſtra/ v Pān
Boga: wyniła zaraz/ na grzeſznikow przeſtroga: No igitur
quali ociautes, & deſides, ex aliorū meritis pendemus: Non
noſmetipſos, in orium, ac deſidiam, reſoluamus, & dormien-
tes ipſi alijs tantūmo to noſtra curanda mandemus. Przeto nie
tako proznuſocy, y gnuſni na cudze tylko puſzczamy ſię, za nami za-
ług

Nie trze-
ba pać y
puſzczāć
na ca-
częzlu-
ka.

préface

Potius
Lib: 2.
D. Cor
memora.
Et una

Przykła-
dy o tym.
Są one.

tednemu wślaceni iey modlitwy: też informować biał y spoo
 Job do prześlągania maieftatu Bożiego: Te opomiet dawa sa-
 cere, precesq; meas iuuare Trzeba żby y ty się modlił, y przykła-
 dał się do moich modlitew. Jāzym widoma rzecz Czytelniku na-
 bożny! Je y modlitwy Światey chę grzesznikami mało pomaga:
 Pledy y śami nie biorą się do dobrego m iey dbać o mękarze-
 nienie niecierp/y nie przykładając się do otrzyman a y przykła-
 nia łaski wszechmogącego Boga.

Tę otrzymanie z nieprawości dusznych wyście z nas y nę-
 konanie namierności grzechow y / rozumieta i pamieta li-
 dzie je maia dość na posilkach niebieſkich / y je ſama Boga ta-
 ſza bez ſpolney pracy przykładaia pogrobia Ciała i y ciała ma-
 ſne poſtromaia / ale ſie na tym rozumieniu zbyte zaymają po-
 dzo / y oſubia: Bo chociaż Pan Bóg yſtowiec ma do zbro-
 ſtwa ſilnie pomaga / ale namierze y do zbroja ſia bracie od na-
 żnie potykaia ſie z przeciwnikami ſwymi. Ani ma cypia nie-
 dziele owi w Płomie S: zapiſana aſſerucja: n exierat i bel-
 lum contra hostes tuos non timebis eos, quia Dominus conſer-
 cum eſt. leżeli ſie ruſzy na wojnę przeciw nieprzyjacielowi waszemu
 nie będziecie ſię ich bać: bo Pan Bóg twy ieſt z tobą. Ani drugie:
 Nolite metuere, nolite cedere, nec formideris eos quia Dominus
 Deus vester in medio veſtri eſt, & pro vobis contra adverſarios
 dimicabit. Nie bójcie ſię, nie uſępujcie ani ſię ſtrachajcie nieprzyja-
 cieli, bo Pan Bóg waſz ieſt między wami, y z i was przed i walczyć
 przeciwnikom będzie walczył. Wie wbeſcie za to luźni (młodzi)
 bo przy takich poſilkach od Boga / y ſami Izraelici wie nie do-
 li nie proſnować / takżo napiliſi Siebmdzieſiat Tłum zę Piſmi
 Świętego: Quia Dominus Deus qui præcedet vobiſcum, ſi nul-
 debellabit vobiſcū inimicos veſtros, & ſalvos faciet vos. Bo Pan
 Bóg który z wami będzie ſtatem z wami walczyć będzie z nieprzyja-
 cieli. y zbawi was. Przytojcie ſię potężnie Pan Bóg / ale y ludzie
 proſnować nie maia. To zaś powoſtanie ſpolney bierzo do duch-
 wney wojny / y wtargniętoſcie Auguſty S: Ecce quemadmo-
 dū & in ſpiritualibus conditionibus perandū & petendū eſt a li-
 berum.

Denton: ..
 Cap: 20.
 Do pomo-
 cy Boskiej
 przykła
 dąć się po-
 trzeba

70 Inter-
pretes, . .

Pobu
Dei, no
debella
chowny
bysmy s
swali
to ze y
Jaro
uchow
y patrz
przypa
Kzymi
dynet
nie don
la Beg
na zwoy
biernie
luz z do
tymi ca
przylaci
jac moc
nia wlo
broni/ ta
mu rany
dziej
tun: ? no
nice Beg
soodnie
nie se/ 2
aa m. n
a powi
u a porz
ies. wa
A p
ta b

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników 285

Dei, non ut cū faciamus, sed ut adiuti cooperemur. Ait enim: derelabit vobiscum, ut iplos acturos ostenderet. Iako to y w du-
chownych wtarczkach, prosie potrzeba pomocy od Boga, nie na to ze-
bysmy sami nie robili, ale mialac ratunek z nieba, zebysmy spot pra-
cowali. Mowi albowiem pismo: zwyciezac będzie z wami, aby pokaza-
ło ze y ludzie sif, y starania powinni przykladd.

S Augu-
in Deut:
Quadrige.

Jawodzi zbyt czyna usiosc w cudzych silach prozmiacych le-
sichow y zdradza rotelu spuszcziacych sie na pokromu obrone/
y paterzacych na cudze racy; Doznał tego na sobie nieszezeliwy
przypadkiem/ po skodzie miedzy ow zelnterz albo kawaler
Bismis; i tego goy tego glowny adwersarz wyzwat na pote-
dycty bolac sie utrzymania swantw smiercelnego/ y wlasnym
nie domierzaiac silom/ nie vsaiac swey mocy/ posedi do Koscio-
la Bogini Minerry potornie prosiac suppetias, to test pomocy
na zwyciezanie Antagonisty przeciwnego/ wprosil y vslysat o-
biemice per oraculum: hilari animo eas victoriam consequeris.
Iaz z dobra fantazyja, otrzymal zwyciestwo. Opevntony słowami
tymi cale sie spuscił na potejne sily Bogini tozsedł w oczy nie
przyaciolowi tak to niegoy Dawid przeciwko Goliatowi/ groz-
jac moca Minerry/ a inu co moment spodziwialac sie zgladze-
nia wolo znta Bogini owego glowieka/ sam do swojej niebral sie-
broni/ tak na bezbroniego vderzył nieprzyaciel/ miecz zadaiac
mu rany; y musiał nie doczekawszy ratunku od Minerry/ racja
vstieglaz z placu zdrowia radowac, wolaiac: Vbi est fides Deo.
Iun i nonne Minerva victoriam mihi promissi? Gaziess obie-
tince Bogowi azaz Minerva nie obiecila mi zwyciestwa? y swies-
sodniacymis ranami/ gdy znornu w Kosciele/ zadawalniesto-
wosci/ Bog vslly al ob Zalwani te słowa: Tu quoq, cū Miner-
na an. nū ad me: Dij enim facientes adiuvant. Ty też z Miner-
wa potwignis raka przytozyc: Bogowie albowiem spot robiacych ra-
tu y pomoca. Dopiero po czasie derozniel sie czego mu do zwy-
ciestwa nad nieprzyacieleni/ nie dostawalo.

Ex Hist.
Romanou

Bogini
Minerwa
nie obro-
niki pro:
jmu: 966
go.

Bog pra-
ciacych
na po-
moc.

App. sif to jest tak przyznusig zakamiślony grzesznik słus-
zyt bismis/ bo oni zlamy sie raz na to ze milosierny Bog

może ich ratować / śmieli nie przyśladają /
 na zbawienie / y śniadzi nie uważają tego / że Daj
 want, Bog pracującym dopomaga. Pizeto nie dopuścił zwycię-
 stwa zbytecznie domierzać dobroci B. S. ey. Nie był z chle-
 niwego pocztu / y prośniackiego pułku, m. i. y Wedz Jera-
 Jozue / Hetman wojeczny / miał ten od Pana Boga oroznaw-
 na znieśienie nieprzyjaciół / miał obiecane zwycięstwo: Nullus

Josue Cap:
 1. & 2.

poterit vobis resistere, cunctis diebus vite tue. Zaden się wam
 nie sprzeciwi, po cały wiek życia twego. A kiedy przysło Jozue
 mu dobywać Jerycha / Miasta ostrożnie postępując sobie wysłł
 dwóch szpiegów na zwiady / leżeli tedy nie było sądząc iść

Rhetorice-
 zony lo-
 zue ostro-
 jny był.

bo zdrady: Misit duos viros exploratores in ascensum, & di-
 xit eis: Ite & considerate terram, vrbemq; Hericho: Idzcie a wy
 patrzyć ziemię, y miasto Jerycho. Bog przyobieczał, że gdzieś
 wielki tylko stanał y na którym należało to już ich będzie. O no-
 locum quem calcaverit vestigium pedis vestri vobis traxim, si-
 cut locutus sum. Wskazując miejsce, po którym deptać będzie: si-
 nogi wasze dam wam iakom wymowić. A dla czego się tak wielka pil-
 ność Jozuego: wśak gdzie Bog strzeże, mało tam po ludzkiej
 ostrożności: Nisi Dominus custodierit Ciuitatem, frustra vigilat

Philom: ras

qui custodit eā, leżeli Pan nie będzie. Miasto strzeż, prożo czu-
 który go strzeże. Chwali w Jozue te ostrożności y pilności. W-
 pat Rupert S. mówiąc: impendit diligentiam, y nadsładować
 iej zyczy każdemu. Non ergo quispiam illo in negotio tantū de-
 celestibus præsumat auxilijs, vt non etiam ipse sibi priorat sit,

Chle pu-
 szczie ho-
 na ratu-
 nek z nie-
 ba apro-
 gnować
 ile.

vigilando pro facultate ingenij, laborando proportionē virili.
 Nam sicut minimæ fidei est, de Diuinis dubitare propterea sic ni-
 mie temeritatis, vel presumptionis est, celestem per miracula
 przestolari opem, otiośe sedendo. Niech nikt w sprawach swoich
 nie trzyma nabyt o pomocy niebieskiej, żeby nie miał być z sam do-
 tego pierwszym, czując według możliwości, pracować: ile widoków siły
 mężne: Albowiem iako zbyteczny wątpliwości jest Boskim nie w-
 obisnicom, tak zapamiętały zuchwałości jest, y otuchy, niebieskiej
 cndownie czekać pomocy, siedząc prożno.

Rupertus
 Abbas Lib
 1. in Josue
 Cap: 13.

286

Pobudka do ratowania z kámiánych grzeszników. 287

Stadził lud Izraelit y byłit sie nádzietá w Arce Pańskiey /
 ley obecności w łac w oboite przeciwko Filistynom / á sám
 nie byłuiac sie do boia. Stali Izraelitowie przy kámleniu po-
 mocy. Egressus est Israel & castra metatus est iuxta lapidem
 ad utorij. Owerzili ná nich Filistynowie / y zbili ich około cztes-
 tech tysłecy: przešli chcąc poprawić sławy nie dáłac sie w po-
 smiewistá nieprzyjaciółom / wródzili per consilium bellicum /
 by do obozu sprowadzić Arkę. Afferamus ad nos Arcam sedes
 nis Domini: & veniat in medium nostrum: vt saluet nos de ma-
 nu inimicorum nostrorum. Wnieśmy do siebie Arkę przymierza
 Pańskiego: niech w pośrodek nas przydzie, a wybawi nas z ręki nie-
 przyjaciół naszych. Stało sie takó chcieli / ále im y Arká máło po-
 mogła / zginełotich ód Filistynow ná trzydzieści tysłecy: Facta
 est plaga magna nimis, & ceciderunt de Israel Triginta millia pe-
 ditum. Była porażka bádzo wielka, y poległo z Izraelá trzydzieści
 tysięcy nieślych. Nie miała táka kłeska padać ná lud Boży bedá-
 cy przy Arce / ósłbicie żeby w podłym rozumieniu moc Bóstka
 nie była / y żeby sie z zwycięstwá nie chęplili nieprzyjaciele. Né
 soné superbiunt hostes eorum. Et dicerent manus nostra ex-
 cellat: & non Dominus fecit hæc omnia. By snadź nie píšnili sie
 nieprzyjaciele. A nie mówili, náša ręká mocná uczyniła to wślysko,
 á nie Pán. Nie było tednáé wzgledu / áni baczenia ná te okólst-
 gnosć y bytnosć Arké Pańskiey nieobroniła ludu / á to / z tey przy-
 czyny Etorá datel / Głola ordinaria: illa confidentia erat falsa,
 quia erant sine meritis. Tá vřnosť ich w Arce podtrżána była, bo
 nie mieli zasług żadnych przed Pánem Bogiem. Nie zarábiáli so-
 bie wřzynkami dobrymi ná otrzymánie zwycięstwá / y kiedy nie-
 przyjaciół ná nich gotował miecze / záóstrzone włócznie y inše
 rynnstrunki / ont wtedy przyimuiac Arkę nie myślac o bitwie we-
 sóto trzýkáiac splewali: Vociteratus est ónis Israel clāore grana-
 di & perlonuit terra. Krzýczáł Izrael głoem wielkiem á rozlegáło
 sie po ziemi. Trwożyli Filistynowie Jóba mówiac: Vx nobis.
 Quis nos saluabit de manu Deorum sublimium istorum? Biedá
 nas, Kto nas wybawi z ręki Bogów tych wysokich / á z tym wślystem
 porázi

1. Regl. 1
 Cap: 4.

Arká nie
 obroniła
 Izraelcy
 kom y Czo-
 mud

Deutor
 Cap: 32.

Głola ordi-
 naria

Izraelitá
 nie mo-
 gáli so-
 o zwycię-
 stwo zająć
 gami

porąsili Izraelitów: Quia erant sine meritis. Nie mieli zasług u Pana Boga.

Galiod
Lib: 4

S. Bernar-
dus Serm:
88. Super
Cantic.

Ale bez własnych zasług spodziewać się czego od Pana Boga/ lubo zwycięstwa/ lubo zapłaty w niebie/ bo y na świecie ludzie nie gotowi są płacić/ ospałym proźniaczom. Słowna o tym test sen- tencya wzonego Casyodora: Sicut equum est desideras pra- mia laborantium denegare, ita convenit operantibus remunera- tionis optata concedere. Iako sułna jest leniwyw nie dawać na- grody, tak przyzwolta pracującym płacić. Dla tego zachęcał do- wzyńków dobrych ludzi S. Bernard Opát napisał. Merita ha- bere cures, habita dona noris: sci etum speres, Dei misericordi- am. Starać się z asług mieć, dary od Boga dane użewaw w nagrodę. Spodziewały się miłosierdzia B. skiego. A inakym sposobem nie nadsa- sie ludzłom grzeszny zbyteczna wfrćć w pomocy od Pana Bo- ga/ Kiedy sami brać się nie zechca do zasługowania na otrzymać nie zbawienia.

Plutar-
chus.

Nie zasłu-
żonemu
nie dał
pis. krol

Chciwile pragnacy godności bez zasług Solnierz jeden przy- sedł do Antygona Krola prosić o respekt/ y o vrsad taki Krola/ bo (mowi) Oślec moy meśtwem/ odwaga/ Rycarstwiem dzie- łami/ wternością/ y cnota w Krolestwie zasłużył to /bie/ y dla mnie. Na co mu dał taka odpowiedź Krol: Ego adolecentule non ob Patris, sed ob proprias cuiusq; viri virtutes mercedem & munera dare soleo. Ia Młodzieniaszku nie dla Oycowskich, ale dla własnych cnot człowieka kżdego, mam zwycięzay płacić, y podarunki dawać y tak odprawił interesant swego, domagającego się godności na Krola nie zasłużył.

Lucy: Cap
11.

Krola niebá/ y ztenie/ Pana Boga. Naś-go ten test dawny proceder/ rozdawać choyna reka wiele dobrego/ ale trzeba pro- sić/ y rekami oblemá przez wzyńki dobre brać się do tego & tak- czac/ nie proźniacz/ iako powiedział B. wlećci S. tata: Petite & accipietis: quærite & invenientis: pulsate, & aperietur vobis. Proście, a dano wam będzie: szukajcie a znajdziecie: kofaczcie, a otworzo wam. Bo ten Pan wielek zapátruje się na zarobek nasz y na pracowite starania/ y niego nie otrzyma Korony wieczności.

msk

Pobu
niet/

qui leg

znie pa

gółu

niebi

q; pro

dieij al

ki swoje

wystepk

choza

pomoc

Grzeg

harcia

gdz me

ne było

Dal

mita

ta wfy

godow

ciolnit

na neg

oderzy

ich bez

niezli

nia Je

zula

se ugan

a Pon

dziele

Dos

hey pra

Stran

ny Czu

stari. P

Pobudki do mówienia z kámiálých grzelzników. 289

nie! dybá po doświoleny zwycięstwie: Non coronabitur, nisi qui legitimè certauerit. Nie będzie koronowany, tylko kto się me-
nie patyka z nieprzejadliwym. Nie ma zwycięzcu Bog płacić nie
sąsadowym/ Bratry cudza praca myśla dostać szesliwosci wa
Tiedie: á to zdanie prawdziwe! iest Chieronima S. Vnusquis
q: et oae ihus suis mercedem accipiet, nec possunt in die iu-
dicii aliorum virtutes, aliorum vitia subleuare. Każdy za uczyn-
ki swoje nagrode weź nie, y nie mogą ná podzie Rzym cudze cnoty,
wylepkow cudzych o bronie, álho wspanodz. Ale kto przynamniey
chocia/ y dobra wola zabiera sie do czynienia dobrze są Boja
pomoc/ ten ná zaplacie swantować nie bedzie/ wperonta S:
Gregorius: Ante Dei oculos nunquā vaena est manus à munere;
li arca cordis plina sit bona voluntate. Przed Boskiemi oczai ni-
gdy nie uś wola-eká próżniac bez podárunku, byle tylko serce peł-
ne było dobrych wali.

Dáte nagrode woleznosci Pan Bog/ dáte grzesniēs vpás
militante/ dáte tryáf z pokus/ y zwycięstwo z przelarego Czar-
ta wspanie m ludzto/ ale wtedy przy pomocy Boskiej/ máiac po-
gromu aux liantem grziam, meynie potykala sie z nieprzyja-
ciolmi. Doświad zyl tego S: Antoni pustelnik/ Opac/ bo gdy
ná niego gwałtownie w postaci rojnych diabelch bestyi zajarce
wderzylo obecné Czarostwo walna z nsei odprawiat potrzeba/
ich bez porzaden nácieraiace byli/ smakiem Krzyża S: gromil
niezli zone orszak glosnym wzywaniem Marysodnego imia
nia Jezus odpodzal: po ktorym zwycięstwie obaczyny Jes-
zula Zarwielela swotego mowi: Gdzieżes był moy Paucie kiedym
he wgiat z Czarty, czemuś ludze twóiemu nie dodawał ratunku?
A Pon Jezus odpowiedział mu: Przy tobie byłem patrzasz na męstwo
y dzielność twoją, dodawałem ci mocy żes nie uślat, azes zwyciężyć.

Doświad zyl tegoż proceberu Boskiego w oczekiwaniu ná
swę pracy Teodozyusz Opát S: badac teſsze w miodym wieku;
Stángat raz przed nim strážny wiekt/ y spetny Marzy/ pi Etel-
ny Cšire/ ali zámolat Antel: Cum hoc Arhyope oportet te lu-
tari. Pustelniku z Marzyngem tym maſ iść zá páſy, Teodozyusz sta-
ton

2. ad Th.
moth: Cap.
2.

S: Hierony
Epist: 72.

S: Gregori
Papa.

Ex vita S:
Antonij Ab-
batis.

Czeká
Chryſt
naſey
pracy.

Ex vitis 38
Pavani.

Tendoy-
sz alezy
z Czar-
tem.

Ad Ephes
Cap: 6.

Nam bi-
wa z
Czartem.

Chrystus
kołacze
do serca.

Cant: Cap:
6.

Gilbertus.
Abbas in
Cantica.

kom nie wstając słabym wymawiał się Anielowi/ z wtajemniczenia
probowania odmagi/ ale konsekwentnie a konalegał Aniel: a gie-
dere illū cum alacritate, mox enim ut eum ad oculus fueris, ego
adiutor ero, tibiq; victoria coronam reponam. Pderz na niego be-
spiecznie, a wnet iak tyk natrzęsia pomocnikiem będe tobie, y wy-
ci-ska dam ci koronę, T k to Bog czeka echoty y męstwa na-
tego/ w zwyciężaniu grzechow y namierności/ czeka natargy-
wości na Cartę/ y zapamięta się pilno/ jeżeli się bierzemy na po-
konanie jego/ pezy pomocy Bostley/ serca bądzie sławny wy-
ciejca Dawid S: Fratres confortamini in Domino, & in poten-
tia Virtutis eius. Quoniam non est nobis colluctatio aduersus
carnem & sanguinem, sed aduersus Principes, & potestates, ad-
uersus mundi Rectores tenebrarum harum, contra spiritualia
nequitie. Bracia zmacniajcie się w Panu y w sile jego. Albowiem nie
mamy biedzenia przeciwko cięta y Krwi, ale przeciwko Księżom
y władzom, przeciwko rządcom tych ciemności świata, przeciwko zło-
ściu duchownym.

Jakimże pretertem zakłamiłi grzesznicy bronić się
mogą przed Bogiem/ co za wymowkę wynajda pokrywając
lenistwo ich/ kiedy żądnym sposobem do przyłożenia rąk do pra-
cy/ nakłonić się y namiętnie niedadzą! Czeka P. Bog tudzież
pomocą im do zbawienia/ wyciągać auxilia gratia. Potężne do
serca/ a grzesznik ospały niechce do otwarcia ruszyć kłami/ bo
niechce cooperati. Wychodzi na prospekt y widzieć się dać
gnusność ludzka w Osobie Oblubienice Chrystusowej/ która
potężacemu Oblubieńcowi nieblestę eu Panu Jezusowi nie os-
tworzyła; Potężac mówi: Aperi mihi soror mea sponsa. Orno z
mi Siostrze moja Oblubienico. Ale/ nie usłuchała. Ogradzanie
y wymawia/ z lenistwa/ y od gnusności dusze ludzka wżony O-
pát Gilbert podziwieniem takim/ oraz y pyrantem: Qui est
Jesu bone? Quid est quod rogas aperi? Tu ipse habes cla-
uem David, aperi's, & nemo claudit? Coż jest lezu dobry? Coż
jest że prosisz ażbyć otworzone? Ty sam masz klucze Dawidow, otwie-
raś, a żaden zamknąć nie może/ a po pyrantu takim tajemnicę
wydać/ czemu Chrystus koić/ choćbyś białe ciw ciwyc nęgi
Quia

Pobudki do ratowania zakaźniących grzeszników. 297

Quid est dicere aperi mihi, nisi quodam blandimento affectū illicere! Coż ieś mawieć otworz mi, ieżeli nie łagodnościś wabić do świadczania afektu? Wiece Oblubienice winno lenistwo/ bo sie nie porwała do otwarcia drzwi/ y pokazała żygliwości: takżadał Chrystus. Słujy na lepsze zrozumienie tego nauka Chryzostoma S. Sicut ad perfectionem nostram dilectissimi promittitur nostra non sufficit nisi superno potiat ur favore; Ita nil a superno lucrabimur auxilio, si promptitudo nostra defuerit, ex his enim duobus virtus texitur, Iako do naszey doskonałości nie dość i- si na naszey obojęcie ieżeli niebieskiey łaski nie będzisz; Tak każdego z nich z nich nie p- z. skamy, ieżeli nie będzisz skłonności naszey, z tych albowiem dwóch rzeczy enot a bywa. To est tedy głos wiek na pomoc od Pana Boga z ledney strony/ a z drugiey gdy przykład sie spólna praca do otrzymania zbawienia.

Uienaj samey ledney tylko Oblubienice Osoba lenistwa/ y gnuśności pada przymorka/ a zaraz y do poprawienia sie przestrogą yta/ y wszystkich ludzi a zwłaszcza zakaźniących grzeszników/ do których Pan Bóg przez Anioła mówił: Penitenti. a nage Ecce sto ad ostium & pullo, si quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi ianuam intrabo ad illum, & cernabo cum illo. & ipse ir eum. Czyż pokutę. Oto stoię u drzwi y kołację, ieżeli kto usłyszy głos mój, a drzwi mi otworzy wnię do niego, y wiecże rzad z nim będe y on zemna. Do Anielskiego głosu przydał rezo- nancyey/ Anielski Doktor Tomasz S. Debes penitentiam agere quia ecce ego qui Deus sum, sto per expectationem. & pulso per excitationem. Powiniens czynić pokutę, bo oto ja, który Bogiem, jestem, stoję, przez oczekiwanie, kołację, przez pobudzanie. Rozlega się po całym świecie ten krzyk/ głos dochodzi uszu/ o kto- re sie obita echo/ budzi ospałych grzeszników a oni nie czują. Głos nad drapieżne lwyca święto narodzone/ bo re C takżadał Plinius/ wydane na świat długo tak nie żywe albo takżadał Plinius/ czego postrzegasz Lew ślary/ za instyktę natury, przeraźliwie ryczy nad nimi/ y dopiero obudza sie/ y żyje/ a swo poczynia. Grzesznicy zaś takżadał Plinius/ rwa

3. Chrysost.
Homil. 60.
ad populu
Antioch.

Zada Ie-
zus obo-
ję naszey.

Apoclyp
Cap: 3.

3. Thomā
Aquino: in
Apoclyp

Plinius.

Lew głosi
sem cyp-
nia matę
lwyca.

ruszył się niechca/ na wiele głosów zbawiających/ a Pan Bóg
też sprawiedliwie y Świętych ludzi prosiących za grzesznikami/
wysłuchać niechce/ bo się sami o to nie stawali.

Siejerze się modlił za ludzi rozpustnych Jeremiaś Prorok/
wolał y na nich żeby pamiętali o sobie/ a nawracali się do Pa-
na Boga ił odskrywać drogę nieprawości/ podobno imi głosu y
sił nieślawo iemu ob częstego wołania, i tak y na oczy pisał/
wał rzewliwie płakać: Defecerunt pro lachrymis oculi mei,
conturbata sunt viscera mea. Płaty od płaczu oczu moje, strwożyły
się wnętrzości moje. A przecie nie wysłuchał go Pan Bóg y ro-
kował żeby mu się wolecy prosił nie przytrzy. Tu ergo no-
li orare pro populo hoc, nec assumes pro eis laudem & ora-
onem, & non obstitas mihi, quia non exaudiam te. Tymczasem
o dli się za tym ludem, ani przyjmujących y modły y nie sprzął: tym się
bo cię nie wysłucham. Cieszył to był raz na Jeremiaśa Proroka/
y oraz niepociesny ludowi grzesznemu/ którego Pan Bóg bo-
dac fons misericordie. źródłem nieprzebranym miłosierdzia/
przylać do kąpieli swatości niechciał/ ani się dał przeprościć. Ko-
temu był przyciynać: Eia dał o? iżys do iady i nacpey/ to też do
gniewu srogiego? Dorożniewow się Cytelniku przylazł/ z
nauki najkapłaczy/ Chryzostom: że lemszono/ y gnusność
grzeszników niechcących współprac. Spółnie się strasząc z Jere-
miaśem o przetędnienie Pana Boga: Bonum est sanctorum o-
ratione frui sed cū & nos fuerimus cooperatores: Quid, si de-
fuerit, nil aliorum prodest auxilium. Quid enim iudicis' profu-
it Ieremias? nonne terad Deum accessit, & ter audiuit: Ne o-
res, neq; petas pro populo isto, quoniam te non exaudiam. Do-
bra jest Świętych ludzi modlitew używać, ale wtedy gdy y sami współ-
się przykładamy: A jeżeli nie, tedy nam mało pomaga cudze ratum-
ki. Coż albowiem Żydom pomógł Ieremiaś? Ażak nie trzy razy do
Boga przystępował, a trzy razy wysłuchał: Nie modlił się, y nie prosił za
tymi ludzmi, bo cię nie wysłucham.

Przodą że grzesznikom potrzeba obrócić się przed Panem
Bogiem y Pańconow przystępować się za nimi/ bo tego Bóg
potrzebuje

Threnas
Cap: 2.

Ierem:
Cap: 2.
Czemu
Bóg Iere-
miaśanie
wysłuchał

S: Chryso-
stom: 7.
ad popu-
Antioche-
nam.

Pobu-
potrze-
is viru-
pro te-
męd-
ko mni-
terych-
nieby-
am-
Pan B-
tych za-
sołom-
gaci-
inip-
sed cu-
rauit, &
tunc ho-
wy Sw-
ol-za-iz-
m-
Tu to s-
zbawie-
tego s-
Tle-
spu-
sta za p-
elona f-
non lo-
limy z-
wości. A-
choć-
dn-
mini, i-
tł-
porc-
zyn

Ezechiel.
Cap: 23.

3. Chryso
ibidem.

Sapiens
Cap: 5.

Dare.
m. r. a n y-
m e n k a.

Rob: Capz

S. Greg.
Papa. Lib.
26.
Moral:
Cap: 26.

Gaietanus.
in Job. 24.

Nie ja-
wse Bog
wysłucha-

Mat. Cap.
4.

S. Laurent.
Iustini:
Cap: 4. de
Oratione.

wieda: Quia desideria sua sequendo, bonū despexerant, quod
noverunt. Bo idac za swoje pożądliwości to dobro wzgardzili, o-
ktorem wiedzieli. Co y ucjony Kardynał Kzymiſt/ Tomasz Kaies
tas napisał: Non acquieverunt ad volendum per vias dantes
ad Deum ambulare: ita quod abiecerunt vias Domini, ad inteli-
lectu & voluntate sua: & ideo ex ignorantia affecta a conu-
cantur, rebelles lumini. Nie przyſtali na to, ażeby ochotnie ch-
li po drogach wiadcych do Boga chodzić: Tak dalece że odrzucili
drogi Pańskie, od rozumu, y woli swojej: & przeto niewiadomości-
dobrowolna, są przekonani ze się sprzeciwiaja iasności.

Przytaca nie może bydy w Paia Boga prosba za grzesznikami:
zaśkamiatyi żadna: dla podobney przyczyny/ bo dobrowolna ne-
wiadomośćta grzeſza y sprzeciwiała się Panus Bogu niechcia-
do pracowania wspol weedy: Kiedy ich do siebie z drogi niecho-
tlivoy nawrocić chce, & potym też/ in pax nam peccat, za to le-
nistwo/ Bog gárdzi modlitwami ich własnemi/ co im pozo-
dział przez Izatassá Proroča: Cum extenderitis manus vestras,
auertam oculos meos a vobis: Et cum multiplicaveritis orati-
onem non exau diam. Gdy wyściagniecie ręce wasze odwrócocy
moie od was: & gdy rozmnożycie modlitwę, nie wysłucham & ja:
ſte według słusności to ſie stamto grzesznikom/ mowi: Wa-
wrzyniec Justynian: Dignum quippè est, vt be ejus hen. ficiis
quisq; sit extraneus, cuius iustionibus non vult esse subiectus.
Ideo quicunq; cupit orationem suam exaudiri à Domino, prius
audeat obedire ejus imperio. qui tunc fiduciam in oratione ac-
cipit, cum sibi vix prauitas, in illa non contradicit. Słusna
rzecz záprawdę jest, aby od dobrodzieystwa Bóskiego był daleki,
ktorego roskazaniom nie chce byćz podległym: Zaczym ktokolwiek
práguie aby Pan Bog wysłuchał modlitwy jego, wprzód niechay się śa-
ra postępnym bydy tego roskazaniu, & dopiero wtedy uſność w mo-
dlitwie mieć będzie, gdy mu w niej niesnorliwe życie, brodzic
będzie.

Popiera też prawdy/ poważnym pytaniem Madry Sáro-
mon: Vnus oras, & alior malicicns, cuius vocem exaudie-
Domini

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników. 295

Domini. Ieden nabożnie się modli, a drugi ztorzeży. któregoż z nich wysłucha głosu Pan: Jakoby chciał rzecz ze płonna nadziei i/y praca modlić się za tego. Który w przekleństwie nie enot leży, bo za niego cśiarowana modlitwa nie przylemna Bosga iako dowodzi Dżony Lyran: Nullam inde reponat: vclis fatem. Zednego zed nie ma pożytku.

Ecclesiasti
Cap: 34

Lyranus
hic.

W nieb: spieczniste wrócenia wlecznie go/ a wpadnie i sta w piekło była ona Młaroná w Angliey miała ca sy ow/ y Corek w rożnych zakonach wiele a sama zły prowadzaca w. ek żyła swotego iako feroce wypisał Wincenty Belwacensti: Tey kiedy przyszło z tego światła na tamten Duse oddawać/ sama to porozumiały rzekła: Hodie ad ultimum iulcum, peruenit aratum meum. Dziś do ostatniej brody, plug mój przychodzi. Rzekła przymocować Synów zakonników/ y Corek zakonnic/ y przed nimi tak ławno wezwała spowiedź Ego illecebratum Magistra fui. & speraui tantum in religione Vestra. Ja lubieżności y niecnos mistrzynia byłam, a miałam tylko w pobieżności waszej nadzieję zbawienia Teraz was prośe ratuyćie mnie Młarki waszej/ ażebym potępiona nie była. Umarła w ty niebezpieczna grzesznica/ a gdy do pogrzebu przyszła/ obecni Czarci do trumny przystęczyli/ y porwawszy iey ciało na ognis tego konia wsadzili/ iak żywa Młaroné y do piekła wiesili. wołająca y po śmierci o ratunek/ Ktorey głos długo słybał ny był. Audiebantur clamores, per quatuor ferè millia milia. tabiles suppetas orantis. Słybanc było wołanie, prawie przez czterymile, o ratunek prośącey.

Vincenst
Beluacen:
Lib: 2, 5, 26.

Marka d
stia
modlitw
synow y
Corek po
zponaj

Darmo (iako widziysz cytując Kátoliku) odwoływać się ma: ta na cudze dobre v zyki/ zakamiśli grzesznicy/ lepiey niech radza za wczysu o zbawieniu swoim/ przykładając się mocno do v zmkow dobrych y powstańta teraz kiedy im Bog pomo cy dodaie/ y kiedy iest ze do pokuty/ nie zapadła im klamta/ nie zdawilac się zupełnie na ludzi pobożnych zasługi: A niech pámietata na to grzesznicy/ ze y Młartin S. Biskup Turoneni/ i/ nie zbawil modlitw Dycá swotego: ani Franciszek S: ani

Ojca
swoich
nie zbaw
li swotych

Ex Vitis
Santorum.

Piotr S. z Werony Męczennik Zakonu Dominika S. ten tu
si swiać/mogli wprościć zbawienia. O com swoim/ y rojnym
bratnym/choćiaś sie o to starał/ y katolicko/ y wrodo/ma/żono
ność/ a przeszłoda to było/ ze ciemci nie stosowali sie ku zbaw
wieniu/ y fami.

Przykrośbim zażądał w czytaniu nie lednemu/ gdyby miał
per exentiū pisać wszystkie probacye z Pisma S. które pożąda
grzesznik/ iako powinni brać sie y spsobić do porwania zia
ciot/ y iako mają kooperari, to test spot robić/ pracować/ stara
nia przykładac/ w ten czas gdy ich Pan Bog ratuje/ y z drogi
nieprawości nawrócić chce. Przeto o tym mimianie niektore
miejscą troško/ y wesołować/ niech badzie zażycie roztropne
mu Czytelnikowi.

Okoli
czność ca
dom

Ex Lib.
Regum.

Ex Euango
lio.

S Aug: in
Deutor:
Cap: 30.

Rupertus
Abbas.

Zdazwolenia Boskiego/ Eliasz/ y Elizeusz święci/ żeby ci
de wnie ludzom łaski y dobrocz:ność czynić chcieli/ zároveň do
tego przykładac sie kazali tym/ co czego potrzebowali/ Jeden
na osłodzenie wod w Jerychu/ przynieść kazał w now y racyo
niu soli/ Do oliwy cudownego przyczynienia z młoty kraple/ na
czynta y beczki gotować. Drugi dla oczyszczenia Naaman z tro
du/ siedm razy kazał sie myć/ y płakać w Jordanie: iako iest w
Bibliey/ w księgach królewskich. A sam Pan Chrystus gdy cu
downie miał wino dać/ wody kazał naniósć: gdy chlebem pieł
trściecy ludu nakarmić/ kazał przynieść troche chleba: gdy miał
tracować/ oczyszczać/ chodzenie im/ y drogie namagał do Pa
planow. &c. Mogło bydz wprost bez takich zawodom y obo
licznosci/ ale sie to działo dla infirmacyey/ że do swotey przygo
by/ y wygody mienia/ zároveň ile moze człowiek przykładac sie
powinien. O czym tuż wyżej napiszłem / w sparty paulo
S: Augustyna: Petendum est adiutorium Dei: non ut nihil fa
ciamus, sed ut adiuti cooperemur. Prośić mamy ratunku od Boga
nie dla tego żeby my nic nie robili, ale wspierać wspot pracowali/ Wo
by to była w ludziach niebaczność/ y zuchwałstwo/ gdyby sie na
same oglądali Bóstie cudá/ mowi Rupert Opát. Nimia tenie
ritatis est, caelestem per miracula praestolari opē, otiose sedendo

Jab
Pazani
mian
darm
yna
jeli y
abnege
zeli k
swoy, n
wym: j
na co p
dici: n
& ved
mo cy m
doman
ry tego
dowan
stwo S
niowej
rabi: j
nie by
grum,
Synu i
ley kr
tobliw
wstie a
onie t
sus p
A w r
swoiego
we w
ich lud
bladali
der, N

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników. 297

Jak pod linia/ albo pod cyrtiel/ tu się się śmie/ y przydaje/ ro-
kazanie y rada dobra od Pana Jezusa dana/ za sposob otrzy-
mania wległey zapłaty w niebie/ y napełnia się potrzebą/ że
dariusz grzesznicy oglądają się wano ex integro/ na cudze zasługi/
yna śmierć najdroższego Chrystusa Jezusa na Krzyżu podłeto/ie-
żeli y sam Krzyż/ a nosić nie będą: Si quis vult post me venire,
abneget semetipsum & tollat crucem suam, & sequatur me. Ie-
żeli kto chce być za mną/ niech wzgardzi sobie samego, a nieść krzyż
swoy. nasładować mnie. Albo to nie dosyć na Krzyżu Chrystusa
wymyśle nam y osobno swoy dźwigać krzyż? Odpowiedział
naso Purpurat Rzymski Hugo/ Doktorowi Dominika S: Snam
dici: non mea n. quasi dicat, dolor meus non sufficit, nisi ad sit
& verber. Swoy mówi: nie moy, iakoby chciał mówić, nie dość na
moj męki boleść, jeżeli nie przysłapi y wászą. Dopomaga się y
domawia od ludzi spolney pracy tak/ tak pobożny Filip wto-
ry tego imienia Krol Hiszpanski od pozostalego Syna nasłá-
dowania/ bo kiedy umierać miał dawşy w sukcesya Krola
swo Synowi/ między starcami zostawił mu w ścátulegze sto-
nowey bardzo piękny crucifix/ y dyscypline utrwałtona/ Krol
rabizował często ciato swoje/ a przy niej na karcie to pisał
nie było: Accipe Fili piz instrumentum laquear. & Patris fla-
grum, atq; sanguini, quò vidēs respersum, adde tuum. Weźmij
synu instrument pokozney katowni, y Oycowską dyscyplinę, a
tey krwi, która ja widziś pokropioną, przydaj swoię. Pan swia-
tobliwy nie kazał się Synowi spuszczać na zasługi swoje Oycó-
wskie ale o osobliwie swoje starac mu się kazał. Te zostawił wta-
enie informacya synowi, Krola grzesznym wszystkim dał Chry-
stus Pan mówiąc: Tollat crucem suam. Niech nosi krzyż swoy.
A w tym mądracie/ zamýka owe słowa/ Adde tuum: Przydaj
swoiego: wśakże y Hugo Kardynał intencya/ y myśl Chrystusa
we wydaie komentam że ta jest, aby do zbawienia dusz swo-
ich ludzie/ y do osiągnięcia niebá spolnie pracą/ y cnótą przy-
kładali się: Quasi dicat, dolor meus non sufficit, nisi ad sit & ve-
ber. Nie dosyć na moję dolegliwość, trzeba żeby była y wászą.

Ami.

Kiedy na-
zbawie-
nie ma
zasług-
wać.

Matth:
Cap: 16.

Hugo
Card: in
Matth:

Co jest
krzyż
swoy dźwi-
gać

Filip Krol
co zosta-
wił w ta-
rácii Syn-
nowi.

Ex Hist:
Gallicana.
Narrat: 4.
Lib: 1.

Krzyż
swoy przy-
daje ma-
ją nosić
ludzie.

Tuż przeto grzesznicy zakamiáli niech się zmyślają i dążą
y nauczyć wywodami tego trzynastego Rozdziału/ że koni-
cznie lenistwo/gnuśność y ospałość parzucić mają/ y zdobywać
się codziennym postępiem w doskonałościach na wysiły owego
tobliwego Pánta Świątego: *Adimpleo ea, quae defu- it passioni
Christi, in corpore meo. Wypełniam to czego nie dostałem w tra-
pieniu Chrystusowym, na ciele moim. To test czynię to/ czego od-
mienię Bóg potrzebuje.*

Ad Colo-
ss. Cap. 1.

ROZDZIAŁ XIV.

Podają się sposoby różne ratowania zakamiálych
grzeszników, in genere & in specio, w pospolitosci y
w osobliwosci, z przykładow Świątych ludzi, różnie
ratujących, dusz ginących, w zakamiáłości.

Do poradney należy to żygliwego Przyziaciela miłości ma-
dzać przed oczyma serce/ a szereg ocyfłowane żmierz-
y rowienników swoich nadziey wtrapienia zeliywe; O-
w odchy się dobre chęć/ dać się natierować y zwać do pomy-
slenia o sposobach pożytecznych/ na wyratowanie w niebezpieczeń-
stwach żyjących żebraków. Wiac zeby/ y przyłazny Cytelnik wna-
żający w tej Ksiadze grzeszników zakamiálych indygenecye ż-
kow/ y bliźnich swoich/ wcieli niebezpieczeństwie/ y gwałtowne dole-
gliwości/ rewidentacy/ (czytając pilnym Rozdziałem) po do-
stonałey lustracyey palając litością/ nie miał trudności/ prze-
myślen wrodzonym zaprzatając zmyśły do wynaleśnienia spo-
sobow na wyratowanie tych nadzarzow: Ma w tym Rozdzia-
le in promptu, to jest pogotowiu/ sposoby do wyswiadczenia
litości/ ma doświadczone Eskalty/ do wynurzenia z serca wy-
nikalacey Kompasyey/ ma różne suffragiorum genera, tak w po-
spolitosci/ ogolem/ tak y w osobliwosci/ Prorocy może posila-
kowal

Pobudki do ratowania zakamiślych grzeszników. 299
Pomac/ nie mogacych sobie rady dac/ grzesznikom/ dając to/ y
tojas następ im wozym sam sie nie wstąpi ani składować bez
dzie/ ale sbe iefszę duchowney przyczyni promizyey.

Namawia na to/ oraz y pewny zysk obiecuje/ Proł Palestyny
Mądry Salamon/ owemi godnymi czycantia y wsluchanta sło-
wami: Qui facit misericordiam frateratur proximo suo. Exne-
tate proximo tuo in tempore necessitatis illius. Fideliter age
cum illo & in omni tempore inuenies quod tibi necessarium
est. Kto czyni miłosierdzie pożyczka bliźniemu swemu. Pożyczka
bliźniemu twemu czasu potrzeby jego. Obchodz sie z nim wiernie, a
na każdy czas znajdzieś czegoś potrzebą. A jeżeliby rozsiłat czo-
wiecz/ je na takich pożyczkach marnie utraci rzecz sta sposobow
duchownych y pomyś/ tedy upewnia królewskim słowem Salo-
mon/ iż się nie za pewny czyni za nieomylną promizyą która i-
stnieć będzie każdemu z każdego od Pana Boga. Który za pora-
tujeś dany zakamiślym grzesznikom/ ludzkom zostaje Censyto-
rem. Exneratur Dominus qui miseretur pauperis: & vicissitudinē
suum reddet ei. Na czyjaś dacie Panu kto ma litość nad ubogim: y
nagrode tego odda mu. Pan Bóg wszechmogący: y cokolwiek w
sumie sposobow na zaiżenie niedźnych żebrakom grzesznikom
zakamiślych wyliczy: z fruktem sownicie sposob/ za sposb/ ratu-
nek/ za ratunek/ odbierze: na co jest zapis waz y w Ewangeli-
ey Mária Smutnego: In qua mensura mensi fueritis remeti-
etur vobis. Iaka miara mierzyć będziecie, będzie wam odmierzo-
no. y będzie wam przędano.

Siemcy niżej zacznę przyobiecane Czytelnikowi pilnemu o-
dawać do káfewanta sposoby/ narażająca się przygodnie po-
wiesć Augustyną S: muszę pisać: napisał ten Surtety/ że
głoszek jeden męszczyzny przypadkiem porażony/ w stus-
dła głęboka wpadł/ aśoli przebieg je f. nie zabili na dół spadł
laci/ ani się zarażzał w głębokiem wódzie sam sobie nicum ielac
dac rad/ y wołał jadać o tych co wstąpi racuntur/ przyszo-
szyl głowiek jeden na głos do studnie/ a słysząc że się tam białe
iżi tego zatapiłac edzym, dziwulac się niespodzianemu

Eclesiasti
Cap: 29

Na promi-
zję Boga
dacie, kto
czyni mi-
łosierdzie

Proverbs
Cap: 19

Midra
Pan Bóg
oddacie
Marek,
Cap: 4

Powieść
piękna o
ratunek
lunatego,
przy

przydadłowi pytał: Quomodo huc cecidisti? Iakże tu wpadł?
 A on co wstydni był rzekł: Obsecro cogita quomodo me hinc
 liberes non quomodo huc ceciderim quæras! Proszę cię, pomyśl
 o sposobie którym był mi nie ztąd wybrał, a nie pytasz o to, iakże tu wpadł!
 A stosuje S: rzecz ta do grzeszników y do nas wstąpić może/ ta sen-
 tencya/ Quoniam fateamur, & fide Catholica tenemur de reatu
 peccati, tanquam de puteo, curandum magis est siue in paru-
 lis siue in grandibus, quo anima sanetur auxilio quam quo vi-
 tiata sit merito. Ponieważ wyzndiemy y wiarę katoli- kę to trzymaj-
 my o grzechu śmiertelnym co y o studi- u głębię, teaz barższy ja-
 rąc się potrzeba tak w małych, iak y w starych ludziach, iak w śpi-
 tym ich dusza wyratowana byda ma aniołeli dowiadować się jakiego o-
 kazyjy zdarzona grzechem wpadła.

S: Aug:
 Lib: 5.
 contra Iu-
 lianū Cáp:
 3.

Grzeszni-
 lejs iak
 wstydni.

Psalm: 14.3.

S. August:
 Ibidem.

Głosu tuż odwołania nie ścacie zapamiętały grzesznikom za-
 pędym w przepaść nieprawości/ a bratzy iak wstydni: saluti
 niechorami y wstę otworzyć nie mogą/ ani się mogą zbawić na-
 prośanie o ratunek głosem Psalmisty S: memento: misere me,
 libera me de aquis multis. Wzmiemy mię y wybaw mię z wód wiel-
 kich. Domyśla się tedy że Osob pobożnych lirościwe serce rego-
 że ich ratować potrzeba/ o rozumieć się Przypicie/ sta się
 wość tego trzeba grzesznikom/ y maiać na ich morygeroy pil-
 ne oko/ zamysla o skutur/ ich iakże doradza Augustyn S: memento:
 Curandum est quo anima sanetur auxilio. Trzeba się starać, ta-
 kim sposobem ma byda poratowana dusza. Także do takich swaro-
 bliwych intency/ nie pokazać przykładnych sposobow! Jak wo-
 tym nie wkontentować żarliwych katolikow! pragnących zbaw-
 wiania bliźniego! Jako ich mam nie przekozyć przed oczy Cy-
 relnikowi pilnemu!

Tuż prawda w insey katedze wydany/ o duszach zartzy-
 mianych w Cyszczywych mekach/ (ktorey tytuł jest. Przypicie
 w ostatniej potrzebie &c:) są opisane serce od Rozstania
 Dzieciatrego/ aż do Osmnastego sposoby do ratunku należące
 spólnie tak do wyratowania Dusz cierpiących w Cyszczy/ iak y
 do wydzwignięcia z zapamiętałości serca zapamiętałych grze-
 szników.

Pobudki do ratowania zakámiálých grzešników. 301
 sników w nieczystych leżących/ a mogli by ich zaciągnąć z tami-
 nad/ y dowiedzieć się/ które są/ rozgrzany lirością ku bliźnie-
 mu károlík: Ale je podobno tey tami gáści károlík Przytácie-
 lá/ albo może nie mieć/ albo już (miáwfy) przepomnieć mogli
 co czytał o sposobách w nley per extensum wypisanych/ przeto
 wt. y tak je Czáści Przytáciela słužacey/ y pobudzające do ra-
 towania zakámiálých grzešników/ osádzilem że przyzwolito
 rzecz/ podobnie otych sposobách nieco przed oczy Czymelników
 wí moiemu ponáwilać tym Rozdziałem przetożyć.

Pierwszym tedy sposobem generalnym/ do ratowania grze-
 sników jest ten/ a to jest że dosyć wezwienie ile możność do
 żmala że cudze gbrodnie y nieczory/ Boskiey sprawiedliwości;
 A podobnie té sámsz. károlík miłosći károlickiey przeciw bliźnie-
 mu zaspótniacemu na potępienie wieczne/ y zarábłatocemu na
 gniew B. Jy: wymiáka zlirości serdeczney náw winowáycá zádłu-
 żonym wzbrodnie/ náw więźnié/ y niewolniktem Czártowstkim/
 Prosimu gdy nieśtále fantow/ y zastaw dobrych náwypłákanie/
 Prosimy za niego dobrowolnie zpolitowantá zádosyć czyni/ to-
 lac na okupiego/ opera satisfactoria. Jeżeli zaś to wiézące się
 za tego/ y w cudzey Osobie wżyniona satisfaccya ważna jest/
 dadeń z dobrych károlików o tym nie wątpi/ zwołájącá zdawá-
 lacy się na Doktora Antykstego Tomáša S. náwle rákoma: V-
 nus pro peccato alterius satisfacit dú páná pro peccato alterius
 debitam in se luscipit. tedy za grzech drugiego: zyni zádosyć/ gdy
 dobrowolnie káramu za cudze grzech ná siebie przyjmie. Toż twier-
 dzi y ná infym miejscu w Quęstýách Teologicznych: Inquan-
 tum etiam duo homines sunt unum in charitate, unus pro alio sa-
 tisfacere potest. Ilekáwiek też áwóie ludzi zudnecza się w miłosći-
 jeden za drugiego uśóć się może. y przydáté ten Smítary je tákie
 zádosyć wezwienie/ iest orogóćlá/ cena/ y zópláta lpla satisfacci
 o qua quis satisfacit hué pro se hué pro alio, preterit quoddá
 dicitur, quo seipsum vel alium redimit, à peccato & parr. Sá-
 mo zádosyć wezwienie lubé za siebie, lub zádrugego. iest zópláta
 mejaká, która súbie sámego albo kogo infego okupiti od grzechu y

Pierwszy
 sposób jest
 satisfaccji

Może ie-
 den za
 drugiego
 zádosyć
 wezwienie.

S: Thomás
 Aquin! 2.
 Part. Qua-
 st. 14. Ar-
 tic. 1.

&
 Quęst. 48.
 Artic. 2. &
 Articulo
 4.

Zádosyć
 wezwienie.
 nie iest
 zapláta.

od karania:

Sam Pan Bóg doradził sposobu tego satysfakcyej: na okup grzechow/ iako też w ściegach Mojżesowych gdzie rozynni ofiarami czynić zádosyć kazał zá grzechy ludzkie za popelnione z niewiadomości grzechy/ zá prze: kapstwo przyczas in tego Bó: ślich/ zá ławne y wiadome uczynione złość naznaczył y opowiedział Mojżesowi iaka miata bydź satysfakcyja/ przy zachowaniu jednatęcy kondycyej że starozakonny kapłan miał się w to wdawać/ a sam przez siebie głowić zá grzechy nie mógł dość uczynić: Często powtorzone w Księgach Levitowskich w tym peryody/ gdzie czyli baránow/ czyli kozłow/ czyli gólabiel lub synogarlicz/ na okup grzechow lud ofiarował kapłani odbierali/ ofiarowali/ y modliwa swota zádosyć czynili/ morwił Pismo S: Dabit sacerdoti. Offeret arietem immaculatum i cer: doti juxta mensuram æstimationemq; peccati. Et rogante pro eis Sacerdote propitius erit eis Dominus. Odda kapłanow:- Ofiarowad będzie baránka bez skazy kapłanowi według miary, y zrozmienienia grzechu. A gdy prosić będzie zá nami kapłan miłosierdym będzie Pan Bóg. Tak była grzechami zwatłona moc ludzka że sama dość uczynić nie mogła/ ofiarami/ siwé pro peccato, siwé pro delicto, czyli zá grzech, czyli zá występki: gdzie cudza ná okup grzechow nie przyłożyła się praca. Wypytka tam satysfakcyja na cudzych należała suffragiów.

Uniwersalny dokument uczynienia zádosyć zá cudze grzechy opere satisfactorio, przykładem najwyższym/ oraz skutkiem iá: aniele w Odkupicielu naszym Chrystusie Jezusie/ który tym generalnym sposobem satysfakcyej Bogu Oycu przedwiecznemu dał já narod ludzki okup zbawienny; Wiedział że nie zdoła/ y nieprąpi głowie wypłacić się zá grzechy/ Bóstwey spró: wiedliwości on zá tego podał się zá dość uczynić: Minęło kil: ká tysiący lat/ a ludzie miało wyptacenia się de congruo & de condigno, co przechodziło ich siły/ co raz to większe záciła: gáli długi króć zniósł z nich Pan Jezus/ zá winowaycom wó: lewając przenaydrojsza Krew swota: iako nabońnym peryodem

Coma

Lenie:
Cap: 4. & 5.
Mojżes
ofiarę od-
wał zá
grzechy.

Chrystus
na oku-
pieniach
winnych

Pobudki do ratowania zakamiątych grzeszniko w. 363

Tomasz S: Doctor Antykei wywodzi: Corpus tuum pro nostra reconciliatione in ara Crucis hostia obtulit Deo Patri: sanguinem suum sudit in pretium, simul & lauacrum: ut redempti a miseriabili servitute a peccatis omnibus mundaremur, *Ciało swoje na przedwanie nasze na Krzyżu ofiarował dla Bogu Ojcu: Krew swoją wylał na zaptatę, oraz y na obmycie nasze: ażebyśmy wykupioniz niedzney niewoli od wszystkich grzechow optokani byli: Wnieśliernym długu/ a niepodobnym nigdy do wypłacenia/ kto in-fynas zastąpił y za nas grzeszników/ wywólać sposobu satysfakcyey Chrystus Jezus winy nasze odkupił. A stosnie się całe całe uka Tomasz. S: do słow Pawła Świętego opisulacego w liście do Tytusa skutek tego sposobu zadość uczynienia/ za cudze winy/ przez cudza/ to jest Chrystusowe interpozycye. Dedit semetipsum pro nobis ut nos redimeret ab omni iniquitate. & mundaret sibi populum acceptabilem. *Dal samego siebie za nas aby nas wykupił od wszelakiey nieprawości, ażeby oczyścić sobie lud przyjemny.**

Wobec teści ma o tym sposobie zadość uczynienia Chrystusowego/ za winy nasze Tomasz S: w Teologię/ gdzie dla wytorzenia wszelakiey wątpliwości o satysfakcyey cudzey za nas/ jeżeli też czego dobrać może y jeżeli co wazy: żeby o tym ludzkie rozumy płochę roznie/ a opacznie nie trzymały/ winyśnie potrzebna założył trudność: Vtrum passio Christi causa verit nostra salutem per modum satisfactionis? jeżeli męka Chrystusowa sprawiła nam zbawienie przez sposób zadość uczynienia? Wiele o tym wprzód przetożymy trudności przeciwnych nam tym stanął zdaniu/ y na oczywistej prawdzie: Passio Christi non solum sufficiens, sed etiam superabundans satisfactio fuit pro peccatis humani generis secundum illud: Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro bonis autem tantum, sed etiam pro totius mundi. Męka Chrystusowa nie tylko dostateczna była, ale też y nadto zadość uczyniła za grzechy całego ludzkiego w: dług omych słow: On jest usłaganie za grzechy nasze a nie tylko za nas, ale y za wszystkich Świętą, **W** Chrystus Przi grzechy nasze

S. Thom.
Aquinas:
Opusculo.
57

Ad Titum
Cap: 2.

Maka 10.
zafon.
dofyć w
czyniła
z ludzi.

S. Thom.
Aquinas:
3. parte
Quæ: 48.
Artic: 2.

S. Thom.
Aquinas:
Cap: 2.

Ad Ephes.
Cap: 5

chy nasze wdzięczna oddać Bogu Ocyu ofiara miewi Pánu
Światey: Tradide semetipsum pro nobis, oblationem & hol-
am Deo in odorem suavitatis. Wydał samego siebie za nas wyplata
y ofiarę Bogu na wonność wdzięczności.

S. Pánu
zdgrze-
snych wy-
platał.

1 Corinb:
Cap: 9.

Roman:
Cap: 9.

2. Tho A-
quin: ada.
ada. Quin:
27 Art: 8.
ad 1.

Isidorus
Pelusiora.
Epist: 366.
Lib: 31

W Sercach palających ogniem miłości ku Bogu/ y bliźnie-
mu/ y ludzi światobliwych/ pozostała nie jedná istota: gorá-
laca z przykładu Chrystusowego/ dobra chęć do srośba sro-
fakcyey za grzeszników zaktamiałych zbliżająca się na przyjęcie
za grzesznych pokuty na siebie y doznającego karanta skwapliwa
będac: Która czym bardzicy w sercach ludzi pobożnych etc. tym
znacznieyşy podpat/ y podniate im daie do zadośćczynienia
za cudze winy/ y gwałtowniey zapala ich liosćci palarem/ nara-
żając na okup grzesznikom: Tą w sercu palająca istota/ miłość
ku bliźniemu/ Pánu Światego/ przywiodłaga do owoy rezo-
lucyey że chciałbydz zbawca grzesznych ludzi/ y zcym się dośla-
rował w listach do Korynec pisanych: Omnes enim facimus
sum, ut omnes facerem saluos. Wşyskich zbawić. Przywiodłaga y do tego/ że się zabierał do ge-
neralnych sposobow zastawiania się za grzeszników: y chęć miał
ad opera satisfactoria. Która się wydał: Opabam ego ipse an. the-
ma esse à Christo pro fratribus meis. Zadałę mi sam odzucenym
bydz od Chrystusa za Braci moich. Wlecał y życzł bliźniom swoim
aniżeli sobie było tylko z nich (choćiaş ze słowa srośba: wżyna-
co dobrego/ mogli Pánu Bogu/ iako wytumaczyć: Tomasz B:
Volebat priuari ad tempus fruitione Divina, ad hoc quod ho-
nor Dei procuraretur in proximis. Chciał odstąpić na czas wży-
wania Baskiey łaskowości, było tylko na chwałę Bogu mogł bliźnich
pożytkować. Wczym/ z i sposob do przejednania grzesznikom z Pá-
nem Bogiem/ na siebie gorow był przyjmować anathemę. Sam
odzucenie. Zaprawde w Pánie Świateym wależy znać życi-
wości! znaczyć przykład wzywania sposobu srośfakcyey za
grzeszników!

Tie schodziła na podobney serca liosćciwego słomności do
wzywania zadośćci/ choćiaşby y własnym wşegledu. m za cu-
tze des

Pobu
dzo do
Ech
pifac/
quid
Am. q
co czyn
lladu.
prógne
grzed
wości.
zbrodn
Pat
Świer
Pánu
go Bog
wşysk
liabo
mnibus
kom, d
wżyna
porzyna
przed
plania:
bie Bog
duże m
Ktoż
co nie p
dnie bra
mośnoś
chynio
ie y odd
naktadu
Pána B
porzecz

Pobudki do ratowania zakkamiatych grzesznikow. 305

dzi: wyjechał: Sławnemu Swiatobliwemu zbawienia dusi ludz-
kiej Izidorowi Pelusyocie/ który do Marcyńskan/ y Bozymá
pisał: c: tak im swoje wyławił myśli: Didici quid egerit Moyles, *Ochota Pe*
quid Apostolus, horum vestigijs in sistens maiore salutis ve- *luzpoty du*
litur, quam prae ij aeterni consequendi cupiditate teneor. *Wiem ratowa*
co czynił Moyzesz/ iako porczył sobie Apostol, tych iatyzymiaac się *nia grze*
lladu, wscięy zbawienia dusi wáshych nist dla siebie zapłazy wieczney *śuskow.*
págu. Wiedziat zálste ten Swiaty Máz iako Moyzesz za
grzechy ludzkie ofierami roznymi/ czynił zádosyć sprawiedlita
wóci Bógiem/ wiedziat ná i. kic satysf. kcyey ákty/ za cudze
zbrodnie odważył się Páwel S:

Páwel wzalamna żarliwością dusze ludzkiey ow Pustelnik
Swiaty/ co zámwolány do byspozyczey ná śmierć iáwno grzesni- *Ex seculo*
Páwel máłacepo/ á dla wielkości niecier rozumiełacego że *Mág: Disti*
gi Bóg do lasti swojej nie przyjmie/ ná okup zbrodni tego/ *9. Excm:*
wáshie swoje darował mu dobre uczynki/ mówiac: Ego spo- *40.*
liabo me omnibus bonis, & meritis meis, & tu spoliabis te o-
mnibus peccatis tuis. la siebie ogólcę ze wáshich dobrych uczyn- *Pustelnik*
kow, a ty się pozbedziesz anacznych grzechow twoich: Ktora dáró *uczynki*
wáshie przyjmie/ á zámiaac za grzechy/pokazawszy się *dobre da*
poymu prámierci Pustelnikowi powiedział/ że mu vsłá debrze *rowat*
przed Pánem Bogiem darowizná owá/ y odkupitá go od pota- *grzesznika*
plenia: in via saluationis sum: iestem ná drodze zbawienia. á to- *owb*
bie Bóg odwoynaśb poczytał záslugi twoje sed ntemi záložyt
dusze moie/ y znáć miłości károlickiey wyświadczyłes mi.

Krój będzie z károlikow tak nieużyty/ Cytelniku lastáwy/
co niepospieszy na cłup zakkamiatych grzesznikow/ co się nieba-
dnie brał do zádosyć uczynienia já ich złość Pánu Bogu ile
mośność pozwoli! Kro nie zechce lożyć na potrzeba ich dobrych
uczynkow! máłac przed oczymá ten przykład/ który požázuje/
je y odbieracy grzesznik pospolite suffragia pomoc ma/ y *Lenientus*
nástadu nie jatunacy károlik nabożny/ owólałi zárobeł ma u *Episcop:*
Pána Boga. Do ciego niech będzie pobudka przy gwałtowney *in vita S:*
potrzebie/ y nedzy grzesznikow wymagacy od ludy ratunek *Simeonis /*
owá. *Saló.*

*Stranie
ocna
zbowie-
nie.*

owá S. Symeóna Salo/ wsluchania godná sentencya: Nobis soli nati non sumus & nemo id quod suum est sed quod proxi-
mo querere debet: æquum proinde est, ut aliorum salutem con-
sulamus. *Nie xrodziliśmy się sami dla siebie, á zadęć nie co swego, ále co służy bliźniemu czynić ma: słusna przeto jest mić staranie o zbowienie grzesznym.*

*Ex Annal:
Ord: Præd:
Anno Dni
1221.*

*Lidość S:
Domini
44.*

*Ex vita S:
Cathar:
Senenfi
virg:*

*Odwaga
S: kąd,
rzyny so-
penskiej.*

ználi się dobrze wierni studzy Boscy ná málorze zádyść cy-
nienta zá cudze zbrodnie dla czego w nich gorzaly wstawienie
litośćta sercá; takó w Pátryárse y Fundatorze Ráznodzieyści-
go Jákonu Dominiku Swiatym/ ókorym Thomas Maluenda
in Annalibus Prædicatorum nápisal: Fuit tantus illius in ani-
mas amor & commiseratio, ut non solum fideles omnes sed eti-
am infideles amor ille tantus & commiseratio complectetur,
& multas pro illis effunderet lachrymas. *Taka była miłość iego
ku duszom ludzkim, y politowanie, że nie tylko wśystki. h wiernych, á
le też y niewiernych życzliwość awa ograniczyła y wiele wylwał łez
modląc się zá nie. Wiele pracował/ tożac siły swoie/ y służył
by zbawienie vprosił grzesznym.*

Prawdziwa náśladownická Pátryárchy swolegi/ wyraża-
laca ná sobie żywy obraz cnót/ y doskonałości iego/ Ráczny
S: Senensta/ wważając dośtoynosć dusz ludzickich/ oraz ládno-
márnie ná pocieptanie dáto ludzic grzeszac/ mawiał: Paucæ
animarum dignitas & pulchritudo, ut ad eas lucrandas nullus
par labor else possit. *Taka jest dusz ludzkich godność że ná poz-
skanie ich żadna praca wyownać nie może. A przystym prosił Pa-
ná Boga: Vt eorum seclerum pænas in se transferret & misie
gnosceret. Ażby náleżyte ludziom zá grzechy karania ná się dopu-
ścić/ á w nowaycow nie karat. A wzywał Pan Bóg/ aby
náwiedziat ta roznymi chorobami y plagami. Zmienił
się to pisac/ láżo to wsubtelnyu Páńienistim sercu. A p-
strona antość é się mogła rozolucya/ y láż. p-
mogło się odważyć ná podiećie zá tego m-
a zwłász y pochodzących od raki Boskiej/ ktorey do-
tylko cierpieć m-
Jobowe ná sercu jálem á pom-
rání*

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników. 307

nam i osute Vbelemet mniatę/ czuac je boli/ y glos wyda-
iac. Manus Domini tetigit me. Ręka Pańska dotknęła mnie.
Ale to wszystko attem peremala pemiernie litosc y compassya
wymylalacz serca obojnego desatysfakcye za grzesznich na-
dzierzow/ y dodamala lenimentum doloris gdy Bog laskawie
przyjmowal grzesznikow pokutujacych. za modlitwami tey y
jesadziła Petarzyna S: pomocna bydy do zbawienia swoje cieri-
pliwosci zlosnikom.

Emierzala takze do przylecia na siebie moryfikacy za cu-
dze zbrednie/ palalaca zarliwosci Dusz ludzkich S: Ignace-
go S: nadatora Societ: Iesu Zakonu rezolucya/ tak dalece ze sie
dla miłości ku pozyskaniu Dusz nad miare plac smiat cudowna
odwaga podowiac sie karania tego/co niedzni grzesznicy wy-
trzymowac nieli. Swiadczy to wzynek sam satysfakcye J-
gnacego Swietego/ za grzesznika glownego w Paryżu Fran-
cuskim: Miacie/ ktorogo gdy niemogl od zbytkow cielesnych
odwieci/ wzyj sposobu takiego/ gdy siedl on rozpustnik za miarę
słona nieprzystoyna konwersacya/ zasiedky wpul drogi Ignac-
cy Swietey/ y w wodzie badacy nie daleko drogi zanurzyl sie po-
sta a a prz dy dzacego grzesznika zakamiślego wolal glosno
Pani przy nadznie/ pospieszay/ do twoich obrzydlych roskosyl
nie w dzyf nad soba wipacęgo karania od Boga! y daley mo-
wilt: Hic ego pio te tam diu me macerabo donec iustissimum
Debitorem in te paratum auertam. Tutaj za ciebie, tak dlugo
woczyc sie bede dekad srowiedziwey Boskiej zapalczowosci gotowcy
i a ciebie nie oddale. Tak smartwieniem siebie za tego mfe-
go wlagal Pana Boga/ ktorzy laska swola do pokuty szczeray/
y do poprancy zycia nawracil onego grzesznika. Swiadczy takze
wa drec do wczynienia dole za cudze zlosci/ cwa Ignacego S:
flety wylau tonal a czestey sama rzecz/ odwaga: Quid mihi
caratius, quam pro Christo Domino uisq; proxi isemori?
Czego waznięcy potadam, iako za Chrystusa Pana, y za moich
blaznich obumierać? O sposob w alny satysfakcye zagracznikom
Ignacego Swietego, modus hinc modo! Nie mogla y zimne

Iob. Cap
19,

Petrus Ri-
badencira.
Lib. 5. Cap
2. in vita S
Ignatii Con-
feli

Si Ignacy
w wozie
trwał za
grzesznik-
ką

Garnier
Cap: 8.

Woda zalewając Świełego wygasić ogień miłości w sercu W-
talonego/ na zbawienie zarzacego się zapamiętałych grzesz-
ków! y ziszczyli się słowa Salamonowe: *Aque mul x non po-
tuerunt extinguere charitatem, nec flumina obruent iliam.*
Wody wielkie nie mogły ugasić miłości, y rzeki nie zatopiają!
Nawet y śmierć, tej zyczliwości odpościć nie mogła, bo tam była:
Fortis ut mors dilectio. Potężna iako śmierć miłość.

Generalny ten sposób satysfakcye iako test ważny za cudze
grzechy/ y iako potrzebny na wyratowanie z miserycy zamię-
tych grzeszników/ Wymawszy to Człowiek pilny/ ma też ze wro-
dzieć odemnie/ ze łączy się do niego/ albo z niego wynikać po-
chodzi/ y inże in specie/ osobliwe sposoby/ które na tenże okup
grzeszników służą: które chociaż ius w kśledze Przyłacieła os-
Dusich w Cyscu cierplacych/ na początku Rozdziału ieden-
stego są wylizone/ iednak te y tu znou wspomnieć nie od rze-
cy badźcie. A są te:

Ihom:
Cantipr.
Lib: 2. A
pum Cap:
53.

Ele, Pete, Ieiuna, Vigila, Da, Redde, Celebra.
Placz, Modl się, Pość, Niedośpijaj, łaskużnę day,
Wroć, Mże 3: miey.

Placz cu:
dzy ratu-
ie grze-
snych.

Siedm ich test wleczbie położonych/ właśnie na wykur-
ludzi od siedmiu grzechów śmiertelnych? w których gdy się
zadłuża/ może ich nakładem niezahusac. Przylacieł zatóżyc y za-
pomoc w ni: dostarku/ biorac za nich na siebie poręczne aże y
czytać te wylizone suffragia miało grz. Pańkow/ albo wsi-
stkie/ albo po części/ na co g wyłagane katolicką litosć y co na
nim wymoże miłość ku bliźniemu.

Cathod:
in Psalm:

A naprzód moje zabierac się każdy zelant zbawienia grze-
szników/ do rzewliwego płaczu/ którego tropie/ w choynych
lżach wynikać z oczu nie tyle odwilżata tego siromosć gnie-
wu Bożego/ nie tyle obmywaia/ y zgladzai grzechy cudze/ ale
ale y w złote przemieniac się stannicza/ na odępienie nie-
prawości. Dmowd rege/ nauka wójoneg kśasiodora, też wła-
nymi słowy: *Fietus est cibus animarum, corroboratio sensuum,*
& apsolatio peccatorum, refectio mentium, lauerum culparū.
Placz

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników. 309

Placz jest pokarmem Dusz ludzkich zmocnieniem zmysłów. Pwolić
 now od grzechów, posilnem rozumow, jest obmyciem y łaznia
 wysłuchow. Dobobny dant dule mylanyim izom Chieronim S:
 O caritativa humilis. tua est potentia, tuum Regnum, tribunal
 ludiei. non vereris! vincis invincibilem: ligas omnipotentem:
 inclinas Filium Virginis. Ożło pokorna! twoia jest władza, two
 ie krolowanie tribunatu nie obawiaj sie Sedziego! Zwycięzaj nie-
 zwycięzanego: krepniej wśchmocnego, nakłaniaj syna Marycy
 Panny, do miłosci iższ.

S Hieronim.

Leż wy-
 lamych
 moc.

Czyli to jaś izyl y czyi płacz: tak wiele dokazać może? Czy-
 li janiegoj grzesznika poturuiacego? Czyli nábojnego takiego
 zelanta za grzeszników te strumienie łez wylewającego? Domy-
 ślaj sie, Czytelniem iśstowy/ z następuiacey Bernarda S: sen-
 tencyey: Illas lachrimas verè in bonum vinum mutati dixerim,
 quæ supernæ compassionis affectu, in ferociem prodeunt cha-
 rinatis. On e izy przemienione w wino, mowilbym, które z affektu.
 polutowania z nieba wzniecone go wynikają. y zmierzają na gorące
 miłosci, y na żarliwość: to jest Eubliżniemu.

S: Bernar:

Abbas,
 Super
 Cantica.

Żle nie spaciłac/ wiłcey lednych/ nad drugie/ leż y nie wrażli-
 łoci/ czyli grzesznikom poturuiacychi/ wielki y młota wólór/ czyli
 żarliwych przyjaciół dostanalsz cene? Dóć starać przy tym
 je wylane/ naczyniem żalu serdecznego przed Panem Bogiem
 siusny pożytek odkupienia przyniesie do portu albo do landu/
 zakamiślonym grzesznikom. Płynac albowiè z oczu ludzkich stała
 sie drogami perłami/ takż powiódział Chryzostom S: Quid
 nam oculis illis formosius perpetuo lachrimarū imbre, & quæ
 si margaritarum decore ornatis? Łóś nad oczy pękniętego, vřla
 wiczym de Rzem plazu, jako perłami suto ozdobione? Wterymet
 mowit ten święty Detror/ Nic d'ce niebo zakupić może. V Pa-
 na Bogu: Venale fecit Deus calicem Regni: in quo calices obu-
 lum eo e gemitu. Na przedaj wytożył bog krolestwo wniebiskim: ie-
 żeli nie maś pnieczy, zakupisz y płaczem. Dla siebie y dla bli-
 żnich.

S: Chryso-
 Homil: 39
 in Genes

Płacz
 może ja-
 kupić nie-
 bo.

Lejcie naten drogi reć x ysyey katelicy powinni/ Ducho-

Psalm: 34.

Ecclesiast:
Cap: 22.Jerem: Cap:
16.Jerem:
Cap: 13.

Psalm: 34.

sonym bawiac się Handlami/ y ze rozświatych się brać się w sie-
bo Eupnā tego/ li zoc na ocrzymante nieba/ nie pleciej ta mi-
niete droga/ ale wysypulac mōdrych/ les rozpleciał(ę) przed o-
bliżem Boskim/ zā perswazyja Psalmisty: Venite adore mus/
& procidamus, ploremus ante Dominum qui fecit nos. Podacie
pokłon/ y sie y padajmy, y płaczmy przed Panem który nas stworzył.
Płaczmy: mōwił Król Dawid/ bo wiedział ze ta nasza exper-
sa obraca się na dobre nasze/ y ze jest oschliwymy spōs- bami
wysypulente z nieprawości grzeszników zapamiętamy. Cłama-
wiał nā to Mōdrzec pān, i ludzi spōs- b y h/ y do liosci pobu-
dził mōwił: Supra mortuum plora, defecit enim lux eius &
supra fatuum plora defecit enim sensus. Płacz nād umarłym, bo
ustala iświatość jego: y nād głupim, bo w rozumie ustala. Tłó-
mieł(ę) chwyć się tej rady Izaiasz Prorok/ gōy widział
ze Mōbitowie ogołoceni w endre/ i tō głupcy tacy pōm-
wali na głowa/ kłł zelac w rozumie: Erraverunt Zelato-
ri. Dla tego/ pōstanoł w umyśle/ płaczem/ y lāmentans rō-
wāc ich: Super hoc plorabo in fletu. Dla tego/ płakać będzie w płacu
Tłó wżymili Jeremiasz Prorok/ widzac ze nād Jerolimay
kām za zbrodnie y niecnoty ich/ iuż była wyśiagniona rō-
Boskiz karamem/ zabiegat i tō mogł/ spōsobem roylania tō
okupował zāmiatych grzeszników: Plorabit anima mea a fa-
cie superbia. Plorans plorabit, & deducet oculus meus lachri-
mam, quia captus est grex Domini. Płakać będzie dūśa moia
dla pychy. płaczac płakać będzie y wysie tzyko moie, ze pōm-
iś trzoda pāniskā. Chciał ten Prorok & lāmentam sio-
wymodz to na strone grzeszników/ cęj do kapił Król Dawid:
Exaudivit Dominus vocem fletus mei. W słuchał pōn głosu
płaczu moiego.

Lecz iezeli niezawisł(ę) był na tym spōsobie wymān-
płaczu zā rozświatych Jerolimay i h/ y iezeli tō rozświat
wylayimi Izami? Zād tād nā to zābieram pōmności/ to iezeli
zābieram Ezechiasz Proroka. Rozświat Dan Big rozgiewany nā
lud Jerolimay/ Prorokowi temu odryśować na cegle iezeli ze
mie

Pobu
nie w
ie o
& po
& or
poł
dziś
miał
oblej
dym
wym
pōney
Jerem
rozśw
elem
swoia
niem
zāc si
Dā
low J
dzien
ment
miesz
poreg
wilg
Vt int
lores
/my w
drone
S. Pez
tantur
epi
17
nie
spōw

Pobudki do ratowania zakamiątych grzelników. 317

nie wypaloney Miasto Jeruzalem/ a potym oblejontem kazał
 te przeczytać wstanie grzesnikow konim: Sume tibi laterem
 & pones eum coram te: & describes in eo ciuitatem Hierusalem
 & ordinabis aduersus eam obsidionem. Wzmiemy sobis cegle a
 poloż je przed sobą y wyrzucięś na niey Miasto Jeruzalem. y porzą
 dzisz przeciw niemu oblezenie. Ale na co tamo było przeciwko
 miastu na wilgotney cegle wyrysowanemu ruszać/ y zażywać
 oblezenia? gdy byto teżże przeciwko miastu wyrzeźb na twar
 dym marmarze/ toby go słusna dobywać siurmiem? Jest
 wrzym znać lazas tajemnica Bosta/ że Jeruzalem do nie wysus
 szoney cegły przyrownano? Jest ta przyczyna/ albo sekret Bo
 Jeremiaś Prorok płaczem częstym/ y łzami potrapiał grzechy
 rozpustne go ludu/ a przeto w oczach Bostich/ y przez Ezech
 ielem Prorożtem miasto potężne Jeruzalem było w zbrodniach
 swoich/ takoby na wilgotney cegle odrysowane z łez y z
 nim też Jeremiaś śladnym sposobem zapisane złości zma
 szły się dać miaty/ y zgładzić przedko mogły.

Bierzmy na ochr wyśledzić płacz Jeremiaśowy za obywatel
 low Jeruzelmstich/ bo im ziednat łacne y Pána Boga zgla
 dzenie nieprawości: Tego zaś sekretu dowiedziałem się z
 mentu Cornelija Lapide. który przez miasto Jeruzalem roz
 mielac bydz duży grzesnikow/ przeciwko łez y Boga
 potęgi trwał i goruie/ ale to roszysko (mowi ten Autor) na
 wilgotney cegle napisano też żeby się przedko zgładzić dało:
 Ut intelligamus, omnes diuinae irae mutationes aduersus pecca
 tores dispositas, penitentiae lachrimis posse dissolui. Aby
 my wiedzieli że w 317 kiej twierdze przeciwko grzesnikom porzą
 dzone, łzami pokutnymi rozpuszczają się. Dowiedziałem się y Chryzost
 s. lecca a ma in libro scripta sunt lachrimas mittere, & obliu
 scari, & parus ille liber inuenitur. Grzechy twoje w księdze
 napisane są: posley łzy a zamazane będą czyśta księga twoja iżesz.

W tymże Cypelancu listu w Judytey ślami grzesny
 nieś iżesz/ Joel Prorok na obrocie/ żeby nie zginali/ podał
 słowo żeby są nich sławy Bostey płacali: later uentilatum &
 altu

Ezechiel
 Cap: 4

Miasto Jeru
 ruzalem
 czemu na
 cegle od
 rysowane

Cornel:
 a lapide in
 lach:
 Cap: 4

Chrysost
 Rom: 9.

Joel: Cap
 2.

Bóg odpu
 ściła dla
 płaczu lu
 dzieży.

Lucæ
Cap: 19.

Ex vitá S:
August:

Monika
S t z á m i
Syna wy-
barwita

Serm: 11.
ad Fratres:
in Exemo.
S. Aug,

Medlitwy
walor.

altare plorabunt sacerdotes, ministri Domini/ & dicent, parce Domine, parce populo tuo, Między przedśionkiem, y ołtarzem płakać będą Kapłani, słudzy Pański, y mnazę łez. odpusć Panie odpusć ludowi twiemu. Nadął się ten sposób płaczu. Zelus est Dominus super terram suam, & pepercit populo suo: Załam zdjęty jest Pan nad ziemią swoją, y przepusć ludowi swemu, Dla tego y Chrystus Pan chcac wśeláć temi sposobami zbawić národ ludzki/ y płaczu wśywał nad miastem J. rozolimskim Videns ciuita em fleuit super eam. Co y w inszych okazyach był.

Pomoc / y ratunek iaki grzesznikom dale placz cudzy / znać
z aktow Moniki S: Marci Augustyna S: ktorą go czcił
żani wykupila z rąk szewca / i z rąk szewca / o czym proro-
kował niektozy pobożny Biskup do S: Moniki mówiący: Va-
de à me, ita vivas: fieri enim non potest, ut filius illorum la-
chrimarum pereat, id est odemnie. a tak żyj. to aikowym być nie-
może, aby syn tych też zginął. A Świątobliwość tego świąte-
go w kościele Bożym tego namrocenie głosi. Ten znawca
ktor S: doznawszy skutku też Macierzyńskich na swojej osobie
y nas namawia do używania podobnego sposobu mówiaci
Flere debemus peccata, quae commisisimus Flere etiam debemus
populorum peccata, quasi nostra vulnera, & de dilatione Re-
gni aeterni. Powinnismy płakać za grzechy, którychśmy się dopuścili
Oraz mamy także płakać grzechow cudzych, iakoby ran własnych
y płakać trzeba i dla oddalenia wieczneg. krolstwa.

Następuje y drugi sposób, narážałacy się inter. li. si. gien
species do ratowania zalk. alych grzeszników/ to jest nac. litwa
nabożna, przed ktora niebowała nigdy zamknięta bramy do
pałacow krola niebieskiego/ y zalkim: bractw m. a. m. i. n. c. a. l.
Gy z tym od tego wysłana bywa/ y zalkim: i. p. y. zalkim: ta się
ochrony cudzey jebrzacy cudze prdowiac i. n. e. t. e. s. a. m. i. e. m. a. n. t. o.
zbrojny przyśl ap. do k. e. n. a. z. e. g. a. y. g. e. r. o. n. o. c. i. d. y. e. n. c. y. a. z. l. i. a.
zalecente jwole w r. r. d. z. n. y. c. h. i. n. e. g. o. r. y. m. a. c. h. a. l. t. o. p. r. z. y. m. i. e. l.
i. a. c. h. o. d. a. n. g. u. s. t. y. n. a. S. i. k. t. o. r. y. i. a. t. e. s. t. f. i. e. m. i. O. r. a. t. i. o. s. i. p. u. r. a. e. l. l. i. c. a. l. l. a.
fue.

Pobudki do ratowania zakamiałych grzeszników 313

fecit, celos penetrans, vacua non redibit. *Modlitwa ieżeli chętna jest, ieżeli czysta, niebo przenikać, bez skutku się nie wro- ci.* *230000 to się przyznaje: Orationis puræ magna est virtus: & velut fidelis nuntius: mandatum peragit, & penetrat, quò ca- ro non pervenit.* *Modlitwy czystej wielka jest moc: ona iako wierny posel, rozkazanie wypetusa, i przenika tam, gdzie sam w cieie bę- dący człowiek wspiąć się nie może.* *Jest mocna tarcza modlitwa i tym potrzebier zastaniataca od p. strzałom z nieba rzuconych/ gę na cudzą chętnie obraca się i kieruje ochrone/ według nauki Chrysostroma S: Pro se orare necessitas cogit, pro alio autem charitas fraternitatis hortatur. Dulcior autem ante Deum est o- ratio, non quam necessitas transmittit, sed quam charitas fra- ternitatis cõmendat.* *Modlić się za siebie samego potrzeba przymuśa ale modlić się za drugich miłość braterska deradza. Przyjemniejszą i dłużej przed Bogiem jest modlitwa, nie ową, która potrzeba przesysła ale która zyczliwość braterska zaleca.*

Żgnatby był zapamiętały lud Izraeli dla grzechom od pęszatorów gniewu Boga: goi goi by był przy nim za obronce nie śmiał. *Mojżesz powiedział S: Psalmista: Dixit ut disperderet eos: si non Moyses electus eius stetit in contradictione in con- spectu eius. Ut auerteret iram eius, ne disperderet eos.* *Rzekł że ich miał wytracić: by był Mojżesz wybrany jego nie zastawił się w przelomaniu przed obecnością jego: aby był odwrócił gniew jego, żeby ich niewytracił.* *Co to tam za sposób miał Mojżesz na o- ochrone grzesznikom? Co miał za tarcza zastaniataca od rdes- zenia? Nie wiele o to supić trzeba głowy/ albo śmiać mo- żgu.* *Czytelni Pa przy: iazy: pismo Światnie ten sposób głosi* *Moyes orat Dominum Deum dicens: Cur Domine irascitur furor tuus contra populum tuum? Quiescat ira tua: & esto placabilis super iniquitatem populi tui.* *Mojżesz modlił się Panu Bogu mówąc: Czemu Panie gniewa się zapalczywość twoja przeciw ludowi twojemu? Niech ućmić gniew twój: a bądź miłościwy nad złodziei ludu twój.* *Dodać pisano S: tego: że mocno wtrzymać w gniewie Panu Bogu: że iad, by związany modlić*

S: Aug: in
Serm: & in
Psal: 65.

Za dru:
gich się
modlić.

S: Chry-
zost: super
Matthæ:

Psal: 105:

Mojżesz
modlitwa
ochroni
ludzi.

Exod: Cap
32.

S. Hierony
in Hierem
Cap: 27.

tego iego mówił: Dimite me, vt irascatur iror meus contra
eos; & deleam eos. Pość mię, ze sie rozgniewa zopaleznosc mo
ia na nich, i wygladzie. Tak silna byla P: Bogu w edlawa
Moyzeflowa za rozpustnych grzesnikow. Co Wroczan py
ronym S: napisat Oskendit se precibus sanctorum postere
neri. Daie znać P: Bog, ze modlitwami pobeżnych ludzi w gniewie
da sie pochamowac.

1. Reg:
Cap: 7.

Takiey właśnie obrony ei Izraelitowie żadali od Samuela
Proroka: Dixerunt ad Samuelem: Ne censes pro nobis elam
re ad Dominum Deum nostrum: vt saluet nos de manu Philisti
norum. Nie przesłaj za nami wołać do Pana Boga naszego: aby
nas wybawił z rąk Filistynczyków. Taką nastroczył Pan Bóg o
chrone nierozstępnemu ludowi/ gdy sposobem modlitwy Jo
bowey/zaświadczać się im kazał: ob servus meus erabit pro vobis
faciem eius suscipiam, vt non vobis imputetur stultitia. Iak
ga moy będzie się za was modlił: oblicze iego przyjmie aby was
głupstwo nie było poczytał. Wiele albowiem wazy u Pana Bo
ga nabożna modlitwa kiedy iakto za upadłych grzesników o
siarwie/ co namienili Jakub S: Apostoł wliście swoim ludzie
wonym. Multum valet deprecatio iusti assidua. Wiele wazy pro
śba sprawiedliwego uślawiczna.

Job: Cap.
42.

Jacob Cap
3.

Wiele mo
je modli
wa-

Sposob modlenia się za grzesników iak się sprawić mo
że do dobroci/ niech wyświadczy Czrelnikowi lastawomul
modlitwa Szeżepana S: za przesładowników kamieniaczy
tego/ ktorą pomogła znacznie do nawrocenia Saulowi/ pisze za
Augustynem S: eo comi utrum rāie z ksiąg swoch dyktuie:
Quantū valuerit oratio S: Stephani martyris, recurrite ad inū
adolescentem persequutorem nomine saulum; a quo cum lapi
daretur stephanus, omnium vestimenta servabantur. Nam si
sanctus Stephanus sic non orasset Ecclesia Paulum non haberet
Iako wiele mogła modlitwa S. Szeżepana Męczennika za patrzą
cie się na owego młodziana przesładowcę imieniem Saula/ który su
kień zwleczonych pokonywał gdy Szeżepana kamienowano. Bo gdy
by iak nie modlił się był S. Szeżepan, Kosciół nie miałby był Pawła.
Amem

S. August:
S. Páwel
za modli
wa Sze
pana S.
za wro
22.

23
modlit
enia fia
sow pisa
tarum
wielakra
v Bogá
napisat
fieri ob
cnes pr
czynione
likich.

Pron
Tom
amns? l
prowm
przod: c
az usci
c, vcc
Zagrze
wch, a
injt. cy
tmy za
niego o
nie dla
wbył
meus, le
din. ite
ces funa
morum
mi, ale a
soliku w
iako obl
Spo

Febudki do ratowania zakamiałych grzeszników. 317

rozsiłszy cię raz w tym pierwszym: Huiusmodi in ieiunio,
 arborum meam. Operui in ieiunio animum meum. Pospiciam
 faciem meam. Oculum meum posui in ieiunio. Drugi raz
 ponowiał się w cięłości: Deus meus ad te de luce vigilo. Vigi-
 lan & factus sum sicut pauper solitarius in templo. Boże mój do cie-
 bie czułem na imitanie. Wierzę, że i ja jako wrobel sam jeden
 na dachu. Dla świętego też, czyli dla cudzego czynił te świątecz-
 ne posty: Wszakże był przyprosił Bogarodzicę go miał Pan
 nasz: Inueni David iunem meum, & exalauit eum super
 omnes. Olee sancto meo vixi enim. Oculum meum posui in
 ieiunio. Tercio dicit Augustyn S: że to robił dla cudzej wygo-
 dy. Propter istud in his ipse precatur, & delicta nostra, sua facit;
 ut. Minus inanis, nostram iustitiam faceret. Za nasze występki on
 się poświęca prosiąc, a zbawienie nasze, swoje byź mieć, żeby spr-
 awdził słowo, & nieważność swą. nasze uczynił sprawiedliwością.

Fal: 34, 35
68.

Psalm: 62. &
101.

David
Krolpešćit

Pfal 88.

5: August

[illegible]

Iona Cap
3.

Druga potrzeba pomocy od cudzych państw i moresz
ciężko było zapomienić w historii Szwajcarskiej. Wia-
do było bez jakiegoś gromady, y bez pomocy i mały rad
historii o ciem w dzień pogrzebu, uctw gawycan. Zjedno-

C92

168:

Bibliot 33:
Patrum
Tome 3.
Foli 655.

Umar-
twienie
ciał swo-
ich Zakon-
nicz pora-
towali
grj sibi-
da.

ła S: Katołickiego/ gdy Zakonnicy śpiowali/ wrośli się do cła-
ła duszą tego/ ow co był umarł ożył/ pozał cusiwość się z mār/
złorzęzyć Pānu Bogu/ sam siebie przeklinając wołając że mē
też potępiony: widząc to/ y słysząc Opit klasztoru onego/ rosta-
zał tak nuypradzey wśyftkim Zakonnikōw swoim czynić zā swo-
go potępiecia moryfikatora/ (tak píše B: Pet us / Damianus.)
wiec tedy zāżeni się modlić/ drudzy dyscyplinā ni siebie cłałā
swole/ trzeć w pierśi się wystawiznić bili/ inśi padając trzymi-
nā ziemi leżeli/ y tak nie leżąc ani płac dśien cāły blagali Pā-
nā Bogā prosić/ ażeby enemu grzesnikowi dał jał zā zbrowna-
y struchę serdecznā: przysłał Pan Bog mohlwy ich/ o smierci
laska niebieska serce człowieka: jatować poczał zā grzechy/
przeproszał/ y wielbił zagniew. nego Boga/ a potym śzesli-
wie przy nadśiel zbawienia nāziurj umarł. Tak co wiele mo-
go cudze umartwienia za grzesnikow ofiarować Pānu Bogu
A czemuś ich śyczliwy Katołik niemā tożyc nā poratowane
glinatego bliźniego!

Alle nie stawa nā tych tylko przerzęzonych sposobach śayosi-
kecy/ ludzi palających żarliwością ku ratunku grzesnikow re-
zolucya/ zabiera się (tak powinnā) y do wydatku ochotnie rēti-
sje żodroblwoy zażywa do śalmuiny/ y oddania/ aby śi-
kiem dobrym/ z miłości Katołickiey ku bliźniemu porędzającym/
nie opuściła rajem dwuch sposobow: Da. resce. lat. użyc day.
od day coś minion. Naprowadza na te miłosierneyc wczyn-
kow sposoby/ wśyftkich nas Młodry Salomon nap. miniemem
Ante mortē benefac amico tuo. & secundū vires tuas: dā pa-
peri. Przed śmiercią twoją dobrze uczyn przyjacielowi twojemu. &
według możności twojej dā ubogiemu. A ktoż może być; wiać
zebratkiem wyzuty z substancyei/ leżeli nie sąciamiy grze-
śnik! temu tedy nā zapomnienie dāć/ y zamego oddać co Bo-
gu zawinił/ śczesliwość też! wynika ca z Pisma B: powie-
ści. Beatius est dare, quā accipere. Leokaz cā si dāś, ani-
li brāt. Imieniem śamego Chrystusa kierowali serca ludzkie
do tych sposobow Doktorowie Kościoła Świeteg: tak A-
gustyn

Żalmuina
y oddanie

Ecclēf.
Cap: 14.

Aktorum.
Cap: 10.

Pobu-
gustyn
ralia m-
day, y
sofom
Lez n-
ale dła
Quam-
vceyul-
y Dior-
pauperi
Regnum
iūmieg.
oarching-
nieodm-
mujny/
należące
Powol-
mu/ co e-
lalest op-
palające
mi/ nadz-
z Sofron-
starać-
piećgli v-
ostrością
nie leden
cie porzu-
nā puszczy-
pan nā pu-
pośedł y
ich zarob-
kami cła-
światow-
ten sposo-

Pobudki do ratowania zakamiątych grzeszników. 319

główny S: mówiący: Dicit tibi Christus, da, & redde: tempo-
ralia mihi sa. eterna tibi restituam. Do ciebie mowi Chrystus,
day, y o' nay: doczesne mi day rzeczy, yodaćci wieczne. Tak y Chry-
stom S. parua da & max ma suscipe. Day mało a wiele odbierz.
Lecz nie dla siebie samego Chrystus tey potrzebuie iakmużny/
ale dla potrzebnych ludzi/ co wiadomo z słow Pána Jezusowych:
Quamdiu fecistis vni de his fratribus meis, mihi fecistis Coście
wczyniecie iednemu z tych braci moich, uczyniliście to mnie. Przeto
y Piotr S: Chryzolog na szcudrobliwosc nawodzi. Da homo,
pauperi terram, vt accipias Cælum: da nummum, vt accipias
Regnum, da micam, vt accipias totum. Day człowiecze ubogiemu
tęmię, abys wziął Niebo: d aypieniądz, áżebyś wziął krolestwo: day
odrobinę, a wezmiesz wszystko. W tey zaś perswazyey obietnicami
nieodwrotnymi obwarowaney/ obadwa razem pod tytułem iak-
mużny/ dania y oddania za tego inszego zmieszcily sie sposoby/
należące do generalney szysfakcyey.

Powracając ze wspomianiem tego Czytelnikowi moles-
mu/ co o iakmużnie/ y restytucyey/ tuż w inszy Cześci Przysięcie
lajest opisano/ ale ze Wsoby pobożne żarliwością dusz ginących
palające. sama litosćia zniemolone nad załamialymi grzesznika-
mi/ nad zarzow tych sposobami dania wykupity skuteczne/ o ty
z Sofroniusa dnośe przykład. Byli dway majożie pobożni/
starający sie wzaićnie o zbawienie dusz swoich/ Proreę żeby dosta-
przedgi w dali sie obadwa na pustelnicy żywor y przez dlugi czas
ostrością stróneż życia/ zarabiali sobie na krolestwo niebieskie/
ie ieden z nich zwyciężony poćusa Czartowsta/ życie pustelni-
cie porzuciwszy wrócił sie na świat/ a w inszone postami ciała
na puszczy sztykami y rośkośkami tuż w iednego pozostały tom
pau na pustyni chcąc odwieść od złego/ wyl sposobu takiego/
poszedł y sam za si do miasta/ a cokolwiek wterna praca raż swo-
ich zarobit/ co wszystko owemu rozpustnikowi dawał/ a sam po-
stami ciała swoje dreczył/ sam cierpiat głod/ a za rośkośniká
swiatow- go dlugi życiażone wypłacał/ y pomógł za czasem
ten sposob dania/ y oddawania/ grzesznikowi/ bo zniemolony

S. Augustin
ia Epist

Matth:
Cap: 25.

Iako
Chrystus,
odbiera
iaktmużne

S: Petri:
Chryzolo-
gus.

Ex Prato
spirituali
Cap: 27.

Pustelnik
dawa-
niem iak-
ko poz-
skat bli-
niego.

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników. 321
grzechy w własnych/ ale też y cudzych. A iako wiele wazy/ y po-
maga ludzkom ta Ofiara swieta/ iedna ro tylko z Tomaszem S:
Dobrodzi Arelskiego opisał sentencya: Nullum sacramentum
est ito salutaris, quo purgantur peccata, virtutes augentur.
Offertur in Ecclesia pro vivis, & mortuis: vt omibus prosit,
quod est pro salute omnium institutum. Zaden Sakrament wad
ten nie jest pchysteczniczką, ktorzym się zgładzają grzechy, a cnoty po-
maga. Ofiaruta go za żywych y umarłych w kościele, aby wszy-
skim pomocy był. bo iść dla zhamowania wszyſkich postanowiony.

Wlechte tu powracając ergo Cyrelniku przypiązny/ iako Młsa
S: y Równinnia polyczeje ja umarłych ludzi dusiom/ bo o ty
leś w laszy przypiązła. Cześci w Rozbijała ied. naszym/ aletako
yladziom żyjacym na świecie grzesznym/ do zdawiania słusnie/
y lueczne/ pomagala o tym niektoze znaczenieſze przyroczę
przykłada/ y przed oczy przetoje. A naprzod tak: napisał Pe-
trus Cinnacensis. że człowiek iednego łop. ocego w dole głę-
boko krapec na srebro/ przymalita ziemia porośnie/ ale przecie
nie zabita. Młajonka tego na powiesć ludzka rozumielac je w
umarł/ iaciola zaliwy iad w grobie kłanieriani/ za duze tego naye-
maroſia co dzien Młse Swiate/ y sama wyspomniowalſy sie to
mow. darowala na Ofiara do Kościoła noſila chleb w tndy srote
co/ ale raz przez cale trzy dni o młaciłten pobizny użymie. sta-
lo ſia po kilku dniach/ w tey cā gorze gdy takſe ludzkie łopali: tru-
bec/ wyſſeli pod ziemia głos woliacego człowieka/ o ktor. y rozu-
mieli je iuz był umarli y z wielka praca łopali ac gwałtownie wy-
łobyli z niego. a gdy go pytali/ iako tam przeżył bez poſarmu
y pici. a/ te kłaci dñ: powieſia: je mu iakoſ Oſoba donosila
chleba/ y wina y ſwiec/ tylko powi. dala raz przez trzy dni tey
nie młale łaki y porozumiała ſie młajonka/ że to owe oni były kłaci.
tyd Młpy S: nie nymowala ani łalimajny darowala za niego.

Druga rzecz tey ſluzaca leſt w łaliedze nymowanej. Geſta An-
glorum o żołnierzu iednym/ ktorogo nieprzyaciela w niewola
zabrali/ a Rodzicy tego y potrewini rozumielac je na wojne za-
bity umarli/ iako Młse Swiete za dusze tego nymowali/ kłaci
le gdy ſie oopomowali/ omych oni z wieſzina owego okow/ y
łani.

S. Thom:
Aquino O-
pusculo 97.

Petrus Clu-
niacen:
Lib. 2. Mi-
raeul: Cap
2.

Ofiara
Młsy S: od
śmierci
zachował
cylowiek

Ex geſtis
Anglorum.
Lib. 4. Cap
22.

*Twie-
gnom oko
wy cudu
mnie opá-
dały.*

*Ev viris SS
Patrum in
vita S. Io-
an: Elec.
moynarij.*

*Vbogi flu-
chaniem
lasy Siel
kupil od
śmierci
Bogactwa.*

*Ex speculo
Magno
Dist: 9, E-
xemp: 146.*

lancuchy epabaly/ y zadny spos'bam ná byl/ ná re'f'ch' áni na no-
gách zostac sie nie ógly/ co widzac nieprziaciele wolny go wzy-
nili/ á on do doń przybywszy/ y czas z czasem pom'arkowawszy/
ktorego okowy/ z niego spadaly/ á ktorego k'ł'se ofiarowane by-
wały/ dorozumiał sie ze to moc przenaydrożey ofiary sporzo-
dzala. Podobna tey Historyey test w księgach Wycom Swie-
tych/ o Młodzieńcu z Cypru/ v Persow w w'czeniu będącym
ktory do Wyższyn powrociwszy pow'edział/ że trzy razy do ro-
ku przychodziła do niego taká swietná of'ba/ ktora go z okow
wzwaliała ná Narodzenie P. Jezusa/ ná dzień Śm'artnych
wstania Pańskie go/ y ná Św'artki/ á ná te swietá za niego Ko-
dzicy M'se S: y komunja S: ofiarowali.

Poleżyc tu teſſe nie przypominam r'lacyey/ o teſnym vbo-
gim robotn'ku/ zaciągającym ſiebie na pożywienie/ y dla jony y
dla d'ciatki/ c'u ſuchałac ná co dzień M'sy swiatecy/ czasu te-
dnego zab'w'any w kościele/ nie rychło przyſzedł do Pana v ko-
rego miał ſie podiac roboty ná cały dzień za záplata. Pan tedy
ze nie rychło robotnik przybył ná práca nieprzysłał go y odprawił
ale przez idacego pot'awſzy inſy goſpódarz pytał/ czemu by go
ná robotę nie przy-er? wyznał co prawda/ że zab'w'iony w koście-
le omieſztał czasu/ Rzeczł mu tedy goſpódarz: Etdys tak m'bo
zny/ idſie do koſci-ła teſſe/ za mnie ſuchay M'sy S: y módl
ſie cały dzień a tá robie tak iako z'robora záplata: Vzyj tá
náte m'nik vboży y wzał po dniu ſkonczonym nagrode. A m'cy
náſtępujacey goſpódarzowi wrem'u pokazał ſie Pan Jezus mo-
wiac: gdyby był vboży/ robotnik M'sy S: nie ſuchał/ y nie mó-
dlił ſie cały dzień za ciebie/ peroniebyś był tey nocy w'art/ y ná
potępienie poſeđł. Skąd poznac małor M'sy ſmiercy.

Powierzchowne r'ſunki wynikające z Ofiary M'sy S: y p's-
munty/ domys'ac ſie nam k'ja tego Cytelnik' przyjażny. ze co
perwierzachonnie in partem ſk'zrelnego w'czyniły ciata/ ſtemia
zamalonu c'łomielowi (iako Historya meſie pot'ejona) y w'ies-
zmo/ wzalniałac ich z okow: To zwykły czynić adintia ofroc-
hodzając grzeſznikow z w'ieſtlemia czartá przekłatego y k'onia-
ich

ich in-
tuż przy-
ſe Gr-
gnita q-
npiat,
Zrzecz-
aby x p-
u, cz: g-
A prze-
jone w-
y czyni-
munty

Je-
telnik
ginacy-
nych n-
Tłap-
Krak-
ſie v ty-
ſobna c-
ludzkie-
chy/ po-
M'sy e-
wrocen-
indulge-
ylacy-
ſwoie k-

Dy-
wigney-
może do-
b'zkieg-
miejſc-
cieni-
jedneg

Pobudki do ratowania zakamiałych grzeszników. 323

in profundo vitiorum/ od wieczney zguby/ takoby w dole
 luy przywiałonych. Tęto zaś nabożna nauka zwabia zmysły na
 se Grzegorz S/ Papeż: Ex his quae animo nouit surgat ad teo-
 gnita quae nō nouit quatenus exēplo/ visibiliū se ad inuisibilia
 npiat, & perea quae vīu didicit, quasi conficatus incaleseat.
 Zrzeszy tych które rozum wie, ma się dorozumiewać tych co rozumie
 aby z przykładu widomych rzeczy. brat się do niewidomych, y przez
 u. czego się nauczył przykładem, żeby się rozżarzał wznaniem.
 A przeto domyslać się potrzebą/ że teżeli sposoby różne/ poto-
 jone w tym Kościele/ służą na okup zakamiałym grzesznikom
 y czynią za nich satysfakcyę/ daleko więcej niży światy y ko-
 munty/ Sacrificia expiatoria, suffragia dāta.

Teżeli patasz katolicka ku bliźniemu miłość/ Ciy-
 telniku nabożny/ teżeli serce twoje gorze łitością na ratunek
 ginących grzeszników/ a chcesz wiedzieć więcej sposobow wido-
 mych na to/ zapamiętaj się na sprawy y akty nabożne Bractwa
 Trójwiersego Odkupiciela Wzrzymowanej w Kościele Jany
 Krakowskiej Panny Maryey w Ryńku fundowanego: Tam
 się w tych zelantow zbawienia dusz ludzkich nauczysz co za spos-
 óbna czynią expensę na wykupienie z Czar: wstępy niewoli dusz
 ludzkich/ Tam się przypatrzyś/ tak: toż wiele za cudze grze-
 chy/ pokuty/ modlitew/ postow/ takmużn/ processyi dyscyplin/
 niży swiatych/ komunty/ godzin na nabożenstwie/ kazań na na-
 wrocente grzeszników zakamiałych/ od Kościoła S/ nadanych
 indulgency/ albo odpustow/ ktorými zakładają obfite w nadzy-
 wylacych grzeszników/ dając im na okup/ y na zapomnienie
 swoje krwawe przed Bogiem zasługi.

Życie ich prześladowane łitością nad ginącymi Duszami wsta-
 wieczney za cudze złość. pokuty/ wyraża obraz/ który tak s bła-
 może dowcip ludzki malować. Pokuty postać jest/ tak jednego
 dzikiego człowieka ościb/ który w osobliwości w pustyniach y
 miejscach skalistych rad przemieszkować nie pozorny z tad że w
 tleniach żalobnych/ wychowany niedostatkim żył/ y w czasie
 jednego nie zna Łańz jego wyschła y obrazem jest ciemności

S. Greg.
 Papeż
 mil. 1179
 Euanga

Bractwa
 Odkupi.
 cielo-wo
 ranie
 grze-
 sny. 644.
 dzi.

Obraz
 pokuty

Kr

vfg

wsta zawse otwarte/ tylko na serdeczne wzdychania/ tezyt bez
 mowy/ skrepowany milczentem/ czoło zasłomione smutkiem/ o
 czy takto fontány wylewające obficie izy/ głowa posypana po-
 piołem/ ramię zbrocone krwią od biegowania/ pierśi zesnła
 ze od częstego uderzania/ kolana tak wielbiładowe/ od kłębami-
 twarde/ nogi przy peregrynacyach po cierniach/ głogach/ y ostrych
 kłamentach zranione: rece kłębawie nasa/ bieze kłębawy sa-
 martwienie ciała/ wysytkte członki zmieszane od postaw/ y wy-
 schle od ustawicznej abitynencyey/ ścasy człowieka tego/ wot
 gruby/ y ostra włosienica/ potwór chleb suchy/ napoy ciępką
 wodą: loże do wczasu/ marda ziemią/ za postanie rogoża/ za
 wezgiłowci kłębienie/ natrycie od drzewa cienie sen spłoszony/
 czucie/ y modlitwa/ delicye/ naywiększe mortyfikacye/ bogas-
 ctwa/ y ścasy/ nie miec/ wydaac wysytko co było na zapła-
 te/ y okup cudzych złości. To taki jest obraz pokuty/ godzący
 na wypłacenie cudzych grzechow: taká professya Bractwa
 Najswiętszego Wokupiciela Wzrzyjowanego/ y taki życia pro-
 ceder.

Sposoby
 rojne po-
 kutnia-
 cych.

F. Clima-
 cus Gradu
 5. De ad-
 miranda
 Monachor
 Peniten:

Przypatrzył sie takim żywym obrazom pokuty w klasztorze
 penitentiū/ Błogosławiony Klimakus/ o których taká zapisał
 pisanie relacya: Widziałem pokutujących/ całą noc na polu
 stojących bez snu/ y odpoczynku. Drugich widziałem na m. oł-
 twie/ którzy wstę rece takó złożycy mając związanie na zięciu/ śpi-
 łać twarz/ ożu nie śmieli podnosić ku niebu/ wstężac sie do
 gó. Innych widziałem na ziemi s. e. o. j. a. c. y. c. h. / a wstężac sie do
 łem bliacych. Innych w pierśi sie bliacych/ innych smutnych
 innych płaczących/ innych takó z. w. o. w. r. y. c. a. c. y. c. h. / s. t. y. s. a. t. e. m. / w. i.
 d. z. i. a. t. e. m. innych co troche skostnowawszy chleba/ y wody/ wnet o-
 ośtatek odrzucających od siebie/ takó by go niegodni byli. Tu sie
 domyslić mozesz Czytelniku nabożny/ ze ta pokuta y za cudze g-
 nili grzechy/ zadosę czyniac sprawiedliwości Bożey.

A nie zaginal teżże ten zakon pokutujących za ludzkie zło-
 ści/ kłębienie w sercach Osob litosćw/ h/ pomażają sie w Bo-
 ctwie + + +, wstężego Wokupiciela Wzrzyjowanego/ y w ścasy
 wy. h.

Pobu
 wych
 kładyn
 nald o
 charita
 mod o
 animas
 ści gore
 se, na a
 low.

Pos
 mi nai
 ich prz
 śacyl
 effices
 egenor
 ciazby
 ko ow
 nad ub
 Obler a

I
 T c

regn
 nienie
 niac co
 ny A

P
 ni
 Ro cpa

Pobudki do ratowania zakaźniaków grzeszników 325

nych żelantach odkupowania Dusi z zakaźniaków / z których o
kazydym osobną to napisać moge, co powiedział Socius Regi
nald o S: Bernardzie Opacie. Homo iste mirabilis, totus igne
charitatis succensus, nil aliud in mundo desiderat, nisi tantum
modò ut valeat errantes ad viam veritatis reducere, & Christo
animas conquirere. Człowiek ten cudowny wyllek ogniem miłos
ści gorzał, niczego na świecie nie pragnie, tylko żeby błaznić du
że, na drogę prawdy nawodził, a Chrystusowi pozyskiwał grzeszni
ków.

Posłarajcie się o takiego człowieka nad zakaźniakami grzesznika
mi nasójny tacił / mając podane sposoby na wyratowanie
ich przez satysfakcję / wpatcień / co namawia Chryzostó S: pi
facy / mał diuimas erga ueris innumerabiles pauperibus, nil tale
esse, quale is, qui animam conuenit. Magnum bonum est
egenorum misereri, sed nihil est, quale, ab errore liberare. Cboi
ciab / kto wydał wiele bogactw na ubogich, nie tak wiele sprawi, iai
ko on / grzesznika nawróci. Wielkie dobro jest być miłosiernym
nad ubogim, ale to nie jest tak / jest od błędów duszę zwolnić
Ocierajcie się co lepszego.

Ex Lib: de
viris il
lustr: orda
Cisterciens

S. Bernard
da luoie
nad grze
szniaki

S. Chryzost
Homil: 4
in Epist: 1.
Contra:

ROZDZIAŁ XV.

Udajcie się do tych sposobów w osobliwości, których
nie mają grzesznicy, y sami mogą się posłarować o zba
wienie, y wolnienie od zakaźniaków: z nieszczęścia czy
niac co na przysługę, y chwałę, Najświętszey Pan
ny Maryey.

Powód / to Ciężelniku przylazny / że zakaźniaki grzesznicy
niecierpią w lasach / ofiarowania / walcami grzechom
w alnych obroczeni / od złych woli swotey / y od Ciężelników
Re / pasz / grubym nieprawości / lącuchami / a od n / sfer / ow
K r 2 smier:

śmiercielnych twórdymi skrepowani kądzaniami/ takto nadzieli wole-
śniowie/ bez Bzety lasz. przybycia im na sułars. rano pać się
nie mogą sami/ o czym pisalem w Rozdziale. te enastym Pra-
wda y to głęboko w sz. piona w rozumieniu pobożnych Karoli
Eow/ że zakamiiali grzesznicy powinni y sami ruszać się d. ob-
gać/ cooperando/ pracy przykładając w ten czas. kiedy ich ra-
tunie Bog/ takto dowiodłem tego/ w Rozdziale trzynastym. Ale
y to też/ co w tym Rozdziale podaje Czynelnikowi matemat
nie przeciwna chodzi strona/ wspomni o ym Rozdziale/ ale
przy prawdziwie szolac/ tu zmieścić się należyćie powinni/ że za pa-
mlatali grzesznicy/ przy zupełney nadziei w miłos. erozii B. i
mają różne w osobliwości spos. by/ teory m. zna. z nie dopomoc
sobie mogą w nieś. złości swoini/ y pospieszyć mogą w drogę
nieprzeżytey wieczności.

Don Bog albowie miłośnierny podaje y zap. imieratym grze-
śnikom do serca także media osobliwe/ y żniemi im zachodzi w
oczach/ że się ich mocno chwyćwszy nakłonić się mogą do Pa-
na Boga/ a wznać swoy błąd tego zagniewany. Ale iestat
przeprószyć y przebłagać mogą/ a często bardzo ro. szesacie/ do-
rak podaje się lu. siom/ często się tu nawili przed oczym/ y igile
im do myśli ta fortuna. Wrac lubo całe ogoloco ni są/ y wyjści
ze wszystkich duchownych przewiży/ Bog im dale particularia
media/ poszczodki sposobne/ ż. się mogą upamiętać w. losciach/
a chwytając się chęćwie podanych sposobow/ lat na nowe mogą
wrócić tego co utracili/ wynurzać się/ z drog. si. stich do
piekła wiódących/ na ścieżki proste prowadzące do złotey wol-
ności.

Pierwszy
posob ob-
cności Bo-
skay

O wielu różnorodnych sposobow narażających się grzesznikom/
pierwszym test/ obecność Boga/ przed ktorey bystym okiem/
zaczne by nasytzyć sprawy ludzkie schronić się nie mogą/ ta
albowiem przezornym wszystkie rzeczy przenika weyzerzenie/
bytnością swola wszedzie się stawia/ w. krat czyniac przytomno-
ścią swola od złego każdemu/ Bo iez-li obecność Rodzicom/
zamyw w d. latkach bezpieczeństwa stionne do p. loch. s. ci/ y ro-
pusty.

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników. 327

spuſty: teſzeli bytność Penſta w dſu wſm erza w ſlugach zby-
 tożna wolność: Proſſo w przychodzie/ Tu żyćtelo w/ Mi-
 ſtżo w/ Prec prarow/ teſzeli w młodych ludziach/ wſie takd wa-
 dzili mi wprzymać wyſeż i ma ſi lekko myślność/ y teſz ze
 nieglaſia a u oſiadaſa/ u w zawoſ puſżona do ſwawoſi
 ſi trąży: Eſy daleko wtecey ſprawie moſe obecnoſć B. ſka/
 gdy ſa zſiſturi ludſie ſobie na pamięć przywodzą tã perwie za-
 gni wprzymiſtace od nieciot wozſiſtli/ zaliſy porażny mu-
 ſtue od wozdżace wozdżuſtych. y narwitych ludzi/ od padotu
 grzechu/ według Paſalmiſty S. wyroku. In ea no & freno: ma-
 xillas eorum coartat: in ge: qui non approxi-mant ad te. *Prze-
 dz. yw-
 de d. m. ſciſny policzki-
 ch, którzy ſe nie zbliżają do ciebie: Zezwol-
 liſz mi na to/ (rozumiam bez żadney ſporki) Cytel. ntu przyſta-
 ni/ ca z Chryſtuſowych powieſci napiſe: Omnis qui male
 agit, odit lucem: & non venit a. lucem, ut non arguantur opera
 eius. Razdy który źle czyni nie nawidzi ſwiatłoſci: a ſi idzie na ſwias-
 toſć. z by nie były egantore wſzſtki tego. Wſtãt pra rdaſe zãpã-
 mieraſi grzeſznicy kryja ſie poſpolicie z niecznoſciami ſwoimi/
 ogu ludzkiſz ſie ſtrzegã y trafia ſiã że gãſ nie maſy wſtrzy-
 muſiã ſiã od złego, chroniã ſiã żeby ich kto nie wypatrzył! A tak
 ſemaja ſiã dopuſzczã tego w obecnoſci Boſkiey/ y Swietych
 A doſow ſtrojow/ czego nie czyniã w obecnoſci ludzkiey? Chybã/
 ſet- iuſ cale zaſlepiom nie znaia nad ſeba Boga/ chybã że w to-
 nie wierza co Tomãſ Synaptiſat: Deus ubiq: eſt, preſentiam,
 preſentiam, & potentiã. *Bo wſzãdzie ieſt. przez iſtnoſć przez o-
 becnnoſć y przez moc ſwoię. Wſyſtẽm albowiẽ rzeçzõ dãle iſtnoſci
 wſyſtẽle rzeçzy wiſdzi, y wſyſtẽie bez przeſtãntu ſa tego podie-
 gle wiãdzy/ y rjadow. A takõ to obecnoſć tã Beſtã wſtrre-
 nie ma czyniẽ grzeſznikom! takõ im niema bydż potrzebny ſpo-
 ſobem/ który odrazã ſiã moga/ y wſtrzymować od złoſci!**

Jeſt Pan Bog wſiedzie/ y patrzy na wſytko/ twierdzi Pãwel
 S. Non eſt uita creatura inuiſibilis i. in conſpectu eius: omnia
 autem nuda & aperta ſunt oculis eius. *Niemaſ żadnego ſtworze-
 nia nie wiſzianego przed oblicznoſciã tego; lecz wſyſtkie rzeçzy obna-*

Psalm: 32

Ioan: Cap

Pan Bog
obecny
wſiedzie.

S: Thom:
Aquin: 1.
Part: Qua
8. Artic: 2.

Ad Hebr:
Cap: 4.

S: Bern:
Abb: Serm
6. de Dedi-
cat Ecclef.

Pan Bog
rozmie
jest v ro-
znych.

żone są y odkryte oczom jego. Takie wyznanie jest y Anzelma S:
Et foris, & intus omnia plenarie vider. Bog, y powierzone, y
wewnętrznie, wszystko doskonale widzi. O czy y S: Bernarda Opa-
ta świadectwo jest. Deus ubiq; est, sed diversa distinguens:
apud homines malos praestolans atq; dissimulans; apud electos
operans, & servans; apud superos pascens, & cibans; apud infe-
ros arguens, & condemnans. Bog wszędzie jest, ale roznie podus-
laiacy bytnosć swoją: u ludzi złych jest oczekiwac poprawy ich, y
przebaczaiac im: u wybranych swoich jest przez pomoc y zachowa-
nie ich w dobrym: u krolowcyeb w Niebie, jest karmiacym y posilacym:
u tych co są w piekle jest, straszacym y potępiającym. Żaczmy
nie znajdźcie sobie człowi: k takt skrytego miejsca, na którymby
mogli chronić się obecność Bóstwiey, Która napomyna się dla
tego przed oczy ludźmi zety się wstydzili grzeszyć tu żyć na
świecie.

Odwodzący tedy sposobem od grzechu jest obecność Bóstwa.
Która maiać przed oczyma y w pamięci czyścić. boiać się Bo-
ga naziadna nie zezwoli złe się a w dainych niecierad, upamię-
tać się może. Przyrodzonym rzadząc się rozumem y namięt-
sposob dobry. Rzymiski Orator Cicero choć w Bogu praw-
wójmego nie wierzył: gdy na powołanie ludźi od nie-
cnotliwego życia na napisał regule: Homines existimare oportere,
Deos omnia cernere, & Deorum omnia esse plena, & ita fore omnes
meliores, si Deo teste, & spectatore, se agere omnia cernerent. Lu-
dźiom potrzeba to mieć w pamięci, że Bogowie wszystko widzą, y że
Bogowie wszystkie napełniaia miejsca, a tak lepszymi sławać się będą,
jeżeli to będą uważali, że Bog jest świadkiem oczywistym, tego co lu-
dzie czynia. Tenże Brąsomowca wyborny zmocnił te słowa po-
trzebna do dobrego życia: listem pisanym do Brata swojego roz-
tę sposób: Facillime omnia facies, si me, cui se per magis vni placere
voluisti, tecum else se per putabis; & omnibus his rebus, quas di-
ces, ve facies, interesse. Snadno wszystko uczynisz, dobrze, je-
mnie (któremuś się zawsze jednemu posłuchać bćiać) obecnym w pa-
męci mieć będziesz. rozumieć: że jest przytomny tobie w rzeczach
kto:

Pobud

Ktore
Senec
dobry
cipe v
volo.
los ha
tanqua
peccat
ktore
sobie o
tak żył
tak grz
w/wie
Alle

przara
kiedy
clich
twierd
cy w
Bog
in men
miedzi
stelnie
Deam
oczyma
stey i
konu
cia/jan
obecno
ta: Se
sentem
wym
Om
wać so

Pobudki do ratowania zakkamiálních grzesznikow. 329

Ktore mowić, albo czynić zechcesz. Wzajemneż był zdania Mładry Seneſa/ naprowadzający do przystoynych obyczajow/ y życia dobrego/ przyiaćciela swego Lucylla/ do ktorego tak pisał: Accipe utilem, & salutarem clauſulam, quam te in animo affigere volo. Aliquis vir bonus nobis eligendus est, ac semper ante oculos habendus ut sic, tanquam illo spectante viuamus, & omnia tanquam illo vidente faciamy. Magna pars peccatorum tollitur, si peccaturis testis assillat. Weźmy potrzebną, y pożyteczną naukę, która chce ażebyś miał w pamięci. Dobrego iakiego człowieka trzeba sobie obrać, y w głębokiej pamięci tak na widoku mieć, abyśmy tak żyli, y w wszystko czynili, iakoby on na to patrzył. Wielką albowie tak grzechow od nas odpada część, gdy przy chcących grzeszyć, jest w/wieczy pamięci obecność świadka.

Alle na coż mam ludzi świętomych powieściami/ gesto zaś przysłać przez zarządcę długą legendę Czytelniſką moiego/ diego świętobliwych ludzi wiernie słuſzających Bogu/ w katoliſkim kościele pewnieſze na to znaleźćſcie dokumenta mogą/ twierdzące, że na oddalenie ſie od grzechow ludzie w fantazyi w umyśle w pamięci/ malować ſobie powinni obecność Boga/ tako dorozęza Tobiasz Prorok: Omnibus diebus vite tue, in mente habeto Deum. Wſyskich dni życia twoiego, miej w pamięci Boga. Tę te intencją ordynowane były Antoniego S: Puſtelnika napomnienia owe Dżitoni rożnym: Quocumq; vadis, Deum habet per oculos tuos. Gdzie ſiękolwiek obrócisz, miej przed oczyma Pana Boga. Tę tym nappierwey punkcie obecności Boga/ iako na młocnym ſi rożnieniu/ Tereſa S: Fundatorka Zakonu Karmelitanow boſych/ ſtanowiła doſkonłość ſakronej życia/ ſtarając ſie wſyskimi ſitami/ aby zawsze w pamięci miała obecność Boga/ w czym ſamą ſwoję zamyſły pisanie wydała: Se conatam eſe o multis viribus, ut Deum ſibi ſemper preſentem haberet. Tę za teſtament Synow, y corkow ſwoich duchownym podała do naśladowania nappierwey.

Umieła Czytelniſka przytazny zapamiętała grzeſznicy mało wac ſobie w ſercu/ y w pamięci/ Laryw/ y Spectra nieprawości wſe-

wſełających/ na ſtore im zła fantazya/ y we ſnie kolorów różnych
dodate/ pełno tych nieprzyſtoynych obrazów w głowach ludz-
kich/ z oczu im nigdy nie ſchodzą/ ale na wyſtawienie Boſkiej
obecnoſci obrazu ſarb złym indyem ni ſtare/ woła prz- wro-
tna nie chce penzl. w podawać ani gotować miniatury/ nie chce
jednym ſłowem/ grzeſznicy y wſpomnieć o Panu Bogu/ kr- ry-
ich co minąć/ y co moment/ dobroczynnymi obſyła darami!
Nie chce przyſimować obligacyey/ ktera na nich wſtada
Augustyn S: y Bernard S: Sicut nullum eſt momentum, q- o
homo non ſeuatur Dei bonitate & miſericordia, ita nullum de-
bet eſe momentum, quo cum praſentem non teneat in memo-
ria. Iako żadnego nie maſz momentu ktor. goby człowiek nie uży-
wał Boſkiej dobroci y miſericordia tak żadney ni- powinno bydz mi-
nuty, w ktoraby nie miał mieć w pamięci obecnego Boga. A zatym
gdy do taż potrzebnego ſpoſobu ſercia y pamięci/ nie chce ktero-
wać/ wſtratu od grzechów żadnego. ni- mego mieć.

Wraz proſie Karol Ku/ co od Cieleſnego grzechu odwródo
ſtatecznego Jozeſa? co mu wſtrat wczyniło od niego? naſtepo-
wały na niego namowy/ proſby/ obietnice/ y eſtre pogrzeb/ ni-
ſteraty eodſienne połuſy napeſci/ ſłumem ſie na niego walczy
Czymże ſie im bronit/ taż im ſie ſtadał? Wydała mazine ſło-
wá tego: Quomodo poſſum hoc ualun tacere, & peccare in
Deum meum? Iakoſi ſię mam dopuſcić tego złego wczinku, y zgrze-
ſzyć przeciwko Bogu mojemu? Gdzie te mowe Jozeſa/ inakſzym
terminem ſiedmóſt ſtat Tłumacze Piſmá S: głoſza: Quomo-
do poſſum &c peccare coram Deo? Iakoſz mam &c zgrze-
ſzyć przed obecnoſcią Boſką? zład ſie demyſłam/ że obecnoſć
Boſką wſtrat wczyniła Jozeſowi od grzechu. Wzmięrdza mnie
w tym rozumieniu Chryzoſtom S: tak w A ſobie Jozeſa piſa-
cy: Quid putas etiam ſi fecerimus, ut res clam ſit omnibus, oculis
lumina enim illi, qui dormire nequit, latere non poterimus,
quia ſolum timere oportet. Co rozumiesz? choćiaſz byśmy zgrze-
ſzyli potajemnie, oczu jednak Boſkich nie zamrużom. ch- Inem, n- e
skromny ſię, a ich ſię bać trzeba. Obecnoſć Boſką zatamować
l- e

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników. 331

la Jn. są od grzechu! y może y zapamiętałych ludzi wstronić
w nieczystach/ gdy ta beda mieli w pamięci: Talis nostra debet *Et si se di-*
eise cogitatio, & statim est illi illa concupiscentia. *Taka czu-*
na/ła brzoza wsi, a za. az wczeknie nieprzysięgna pośledliwość, *istk.*
mowi Chryzostom S:

Odcność Boga wstrzymowała Joba/ że nie zlego nie-
wymowił z niecierpliwosci przeciwko Bogu. *guy* wniósł s
ble. *ato* Pan Bog na wszystkie tego zapamięta sie spraw y
mowi: Nonne ipse considerat vias meas, & cunctos *Job C. 31-*
meos: dinumera? *czajz* *annie* *upatracie* *wzyszluch* *d. 02*
mich, y nie liczy krokow moich? Ten tal je sposob cyfła *Juan* *Takje*
ne przywieści do cmy odrazu: że wolała bys na śmierć *Job y Zu*
czadza/ *anteli* w grzechu potrzebna od Pana Boga: *Mein* *rand* *ba*
est mihi absque peccato incidere in manus vel tas quam peccare *tu* *le*
conspexi Domini. Lepiej mi *ist* *leze* *je* *ne* *upat* *w* *ie* *ie* *was* *Dan. C. 13*
je, *anteli* *zgrze* *zic* *w* *checnosci* *b. skry.* *Anteli* *je* *me* *je* *ta*
swiata *Marcon* *niepamiętających* / *na* *Boga* *grz.* *faktem* /
tymy *ie* *potrzebnego* *sposobu* *niechca* *nie* *w* *pamięci* *a*
m *gl.* *by* *siemni* *od* *meos* *odrazic* *ta* *o* *wpewila* *Alemens* *Clem. Alq*
Alexandryski *Disput* *Hic* *ratione* *solum* *fit.* *ut* *quis* *nunquam* *xad. Lib. 3:*
labat *r.* *si* *Deum* *habet* *ipsi* *temper* *ad* *esse* *existimet.* *To* *san* *arz.* *Pedag. C. 4*
ta *az* *nie* *je* *ze* *ngdy* *czlowiek* *w* *grzechu* *nie* *upadnie,* *iceli* *zas*
ist *wa* *za* *ze* *non* *Pan* *Bog* *obecnie* *patrzy.*

Nie zaniebywał sposobu tego wymać Psalmista S: y z tym
sie chwalcza przed całym światem. *Providbam* *Dominum* *in*
conspectu *meo* *temper.* *Miatem* *zaw* *ze* *Pana* *przed* *oczyma* *me*
mi. *Hebrajska* *wersja* *nie* *nie* *Ponebam* *ē* *regione* *mei* *Deum.* *tan*
quam *specularem.* *Przekładam* *je* *na* *przeciwko* *Pana* *Boga*
przed *ocz.* *tako* *Widza* *obecnego.* *Hugo* *Kardynał* *tłumaczy:*
Providetam: *id* *est:* *prope* *vi* *eram,* *Don* *in* *em.* *Miatem:* *to* *je* *st:*
bisko *patrzalem* *na* *Pana.* *Al* *na* *co* *nie* *wy* *stla* *ta* *w* *pamięci* *obe*
cnosc *Boga?* *na* *co* *si* *przy* *da* *la?* *co* *nie* *zys* *la?* *Plorem* *odpo*
wieda. *A* *dextris* *est* *mihi* *nē* *commoueat.* *Propter* *hoc* *lazarū* *Psalm. 16*
et *cor* *meum:* *insuper* *&* *caro* *mea* *requiescet* *in* *spe.* *Quoniam*

S

non

Davidowi była pożyteczna o. obecność Bójka non detelinques animam meam in inferno: nec dabis sanctum tuum videre corruptionem. Iest mi po prawicy, żeby nie był po-
ruſzony. Przetoż się uweseliło serce moje: nadto y ciała moje w na-
odpoczywać będzie. Albowiem nie zosławiś dusze mojej w piekle:
ani daś świętemu twojemu oglądać skażenia. Słta pozyskał król
Dawid taką rzecz: kiedy y od piekła się wstrząsnął y nabył owia-
roblwość: do czego mu była powodem obecność Bójka po-
twierdza Mądry Salomon/ Syn Dawidow: Wycońskiego sł-
wa błogosławionę nazywając takiego/ który w pamięci chowa
obecnego Boga: Beatus vir qui in sapientia morabitur, & qui
in iustitia sua meditabitur, & in sensu cogitabit circumſpectio-
nem Dei. Błogosławiony Mąż, który trwać będzie w mądrości, y kto-
ry w sprawiedliwości swej rozmyślać będzie, a w umyśle uważać be-
dzie opatrność Bójka. Co snadniejszymi terminami do wyrozu-
mienia podaie Hugo Kardynał Komenc: In sensu cogitare cir-
cumſpectionem Dei est, quod Deus circumſpicit omnia etia
abſcondita cordis. W umyśle uważać opatrność Bójka jest to że
Bóg patrzy na myśli twoje, nie skrytości serca. Tla co rozgla-
dając zapamiętał grzesznicy żyjący sobie mogli błogosławić imię
tego/ ktore nie pozostawia dusze w piekle: Non detelinques ani-
mam meam, in inferno.

Simon Metaphraſtes in Vita S. Efrema Najwyż tego błogosławieństwa w Edeſcie Mieście Efrema
Śmierządnicy iawney/ ktorey napominaniem y grożeniem po-
kapienta wlecznego/ że nie mógł odwieść od nieczyſtego życia/
do takiego na koniec woi się sposobu poſeł do o murey wiel-
ce odważny święty z tabowa perora; pomemaj Matrono/ do
rod sprześciwiałas się wporczywie proſbam y grożom moim/
atoli y ta zezwoliła na zamysły twoje/ odwrze się na popełnienie
grzechu, tylko z ta kondycya żebyś zezwoliła zgrzeſzyć ze-
mna na miyſcu tym/ ktore ta sobie obiere zapamiętaley grze-
ſznicy/ wnet się w podobai mowa Efrema S: pozwoliła na za-
łożoną kondycya/ y z ożora przetręta pytała się o naznaczone mi-
ſce: A święty rzeze odpowiedaiac: In medio Ciuitatis. W po-
srzedku miasta. Zdumiała na to nierządnicą/ odmienia ſłowo/
360

Pobu
zezn
To by
Efrem
zbar
bo gr
ebro
go spr
Wia E
sobę w
y drog
ſtego
jąłowa
Draś
grze
nia sw
gle ofi
choro
wina
pctym
męgi
na za
pokoi
Świe
taz/ y
dzo. T
od Pan
Kto na
Omnip
Node!
dai na
ſnica
na pu
ſytey
gator

Pobutki do ratowania zakamiałych grzeźników. 333

Ex Vita S.
Paunurij
Abbatij,
Eremitarum.

Tymze
medium
upamio
atā sic
Taidā

Psalm. 9. &
93.

Grzechni
nie uwa-
żają ob-
cego
Boga.

Mat. C. 26

Marc. C. 17

S. August.
Libro 19
Evangel. C. 44

Zle nie
pamiętają
na Boga

S. Efre-
m Syrus,
Tomo 2.
Cap. 20.

O iakże to skuteczny spos ob wspomnienia na obecnosc Bo-
staliato potrzeby na wykorzystanie grzechow! Ktory chocia-
ta iasny/doyz- e go niechca zalamiat. grzechow! Wymawia im
te slepota w oczy Psalmista S Non est Deus in conspectu eius
inquam a se sunt vix illas in omni tempore. Nie mazi Boga przed
oblicznoscia jego; splogawione sa drogi jego na kazdy czas. Tlad
to nymrja gupia ich zapamietalosc/ iz sie im zda cale ze Pan
Bog nie widzi slosci ktore czynia: Et dixerunt non videt Do-
minus: nec intelligit Deus Iacob. Tmowis nie wyryl an y niezo-
zume Bog Iakobow. A gdyby sie postregli/ a przywodili: sibile na
pamiet obecnosc Pansta/ za spos ob biorac ia na wykorzystanie
grzechow/ w luyimby byli od zguby dusi swoich. Ale grzechni
cy odrazaia gwałtem od siebie twarz Boga/ czestotroc to cy-
trac co czuli: zlosliwi zydzi Panu Jezusowi niz go na krzyzu
przybili: i xpuerunt in faciem eius, colaphis eum ceciderunt
alij aurem palmas in faciem eius dederunt. Plwali na twarz ie-
go, y policzki wali go. Albo iako S: Marek napisal: Ceperunt
quidam conspuere eum, & velare faciem eius. Poczelu sedni pluc
na niego, y zakrywac twarz jego. Opierzyl to w grzechnikach Aus-
gustyn S: Quod dictum est, expuerunt in faciem eius: sig ifi-
caunt eos qui presentiam gratia eius respuunt. Item colaphis eu
cadunt, tanquam presentiam eius, terramantes, & repellentes.
Coraczuna, pluli na twarz jego: to znaczy owych, ktorzy obecnosc
sca iaski Boga gardza. Y policzki wali w twarz iana, iakoby jego
obecnosc zalamiat, y odzaczac. A niechca dobro zmmiowac te
grzechow wielka plosci/ y znarz y w zardze zdrowia ma stad ma-
ia/ gdy spos ob pamietania na Boga obecnosc mmo sibile pu-
sczaja. Ale im to przekladawsyfiko przed rozum S: Efre-
m prius, gravior est, quam ipsius Dei obliuionem capere: co-
tina enim Dei recordatione turpes animae cogitationes rece-
dunt Vei vero memoria Dei est, ibi teneor, cum factore do-
minatur. O nni q; res improba exercetur. Nie gorze go, y cie-
szego nial to iako wiać sie w zapomnienie o Panu Bogu: a gdy usla
wiecznie w pamieci Bog jest, tedy myśli nieprzystajne od cztowieka od-
stępu.

Pobutki do ratowania zakamiálych grzeszników 335

*szpura. Kiedy zaś nie masz obecności Bóży w pamięci, tam ciężko
mnieści i porady pánua, i wszelka nieczułość pomnża się rzecz.*

Dlatego przeto respektuj (przy takich wielu poważnych)
Bracie mój Ławoiewsej Dobupiciela Wkrzyszanego racunek
niedostatków grzeszników i dostatkim niedostatkim scisnionych pósta-
nowi mój, ożenie Dobupiciela swojego tytuł nosi/ aby skara-
nie i o sio/ i o cióte zbawienie/ skutnia iawie w obecno-
ści Dobupiciela Wkrzyszanego sposób przykładny podał/ y
samym z Ławoiewsej grzesznikom/ na wstrzymanie się od nie-
czułości/ do których zalecać im Pánka obecność tytuł mój
Dobupiciela Wkrzyszanego to mowi/ co niegdy S. Jsaías O-
pat mawiał Wzrostom swoim: Attende tibi diligenter, & consi-
dera Dominum nostrum Iesum Christum pro nobis mortuum
esse Cogita igitur te tēper āte oculoseius versari, & cor tuū ob-
serva. Moyo sibi stranie, i uważaj Páná naszego Iesusa Chrystu-
sa, że za nas umarł Rozmyslay tedy, i tak rozumcy, że za nas
przed iego oczyma stoj, a sercá tworego pilnuj. Z zaprawde by-
łoby to z pożytkiem grzesznikom/ gdyby się w tē sposóbie podar-
nym exercytowali/ testniac bez obecności Bóskiej, aż Błogo-
śławionym Hippolitem Galaninim mówiac Vx mihi si eriam
vnico momento sine Dei praesentia essem! Błada mnie, gdybym
miał być choćby na ię minutę bez obecności Bóskiej!

Szczupła pamięć ludzka/ Czytelniku przyłączny/ wiele za-
przarniona rzecznici nie iawie ożazać może/ aby to co przed-
ko pochwyci/ oługo przy sibi zatrzymać mogła/ tedy to tes-
koże species vna/ aliam tradit. przeto y obecność Bóską
nie raz z pamięci grzesznego człowieka unieść się musi/ a
w tym on nie pamiętać na Páná Boga/ nie może wstrzymać
się od nieczułości/ nie mawiey sp. sobu ná to pierwszego/ albo
go utraciwszy z myśli.

Drugi tedy sposób/ podpieralacy ten tam pierwszy/ mie-
wa od Páná Boga grzeszny człowiek/ do ucha słuchacy.
Kiedy Bóg przez slugow swoich do zbawienia należyte na-
wzi temu glosi/ y przypominá/ a on z pilnością/ rad słucha-

Wynalází

B. Jsaías
Abb. Bibli
ot PPOrat:
27. Tom, 2

Mieć w
oczach P.
Boga za-
wse, iże
ba.

Ex Vita
cius.

Drugi sposób
sob, iest:
słuchania
słow Bo-
żych.

Wynalazł był takowy sposób dla Świętych Apostołow na pomoc pamięci Pan JEZVS/ wiedząc albowiem/ że nie wstytkie nauki tego w p. mieści w nich/ długo zestać się mogli/ obiecał im zestać Duchą Świętego/ co by im przypominał: Paracletus autem Spiritus Sanctus, ille vos docebit omnia: & suggeret vobis omnia quaecumq; dixerō vobis.

Joan. C. 14 Potęszyć się zaś Duch S. on was nauczy wszystkiego, y przypomni wam wszystko, cokolwiek bym wam powiedział. Taki właśnie sposób zplywa od Pana Boga/ y na zapamiętanych grzeszników/ których nauka zbawienia nawrócić pragnie/ i tak y w wielu nawrócił/ przez S. Prorokow/ przez Apostołow/ y y przez Apostolskich meżow/ na co tysiącami w różnych księgach kościelnych/ dokumentow leży/ y meyskają też po te czasy/ do vsu ludzkich docieść sp. s. y. te. byle sam człowiek do nich się brał/ zdając się na poswajają Młodzą Pánstiego: Quare tibi disciplinae tatis & audentie ut sciatis prudentiam. **Prou. C. 4.** *Sluchajcie łynowcie nauki czcownej/ a pilnujcie, abyście umieli roztropność.* Tęgo sposobu słuchania wiara wynika/ a słuchanie pochodzi z nauki zbawiennej/ mowi Apostoł S. Fides ex auditu, auditus autem per Verbum Christi.

Ślewa się częstę słusna błogosławieństwa Bóstego na tych/ co vsilują słuchaniem p. lnyim zbawiennej nauki odwrócić się od złego. Nicodimemym nigdy słowem przypobieczał to Chrystus: Beati qui audiunt Verbum Dei, & custodiunt illud. **Mat. C. 11.** *Błogosławieni którzy słuchają słowa b. ż. go y strzegą go.* Po czym zaś poznać to Pánstie błogosławieństwo? teželi nie potym/ gdy grzesznicy/ słuchając nauki duchownych/ poprzestają mecnorako napisał Justus Episcopus: Qui Verbo Dei assunt, quotiano profectu per nitorem iustitiae in excelsiora proficiunt. **Błogosł.** *Ktorzy słowu Bożemu przypomni sa, codziennym postępkim w ożdobie pobożności wyżej wstępują.* Wszak godna wiara y Prorokowi Izaiaszowi/ który napisał **W. 109** *Wszak* **W. 110** *Wszak* **W. 111** *Wszak* **W. 112** *Wszak* **W. 113** *Wszak* **W. 114** *Wszak* **W. 115** *Wszak* **W. 116** *Wszak* **W. 117** *Wszak* **W. 118** *Wszak* **W. 119** *Wszak* **W. 120** *Wszak* **W. 121** *Wszak* **W. 122** *Wszak* **W. 123** *Wszak* **W. 124** *Wszak* **W. 125** *Wszak* **W. 126** *Wszak* **W. 127** *Wszak* **W. 128** *Wszak* **W. 129** *Wszak* **W. 130** *Wszak* **W. 131** *Wszak* **W. 132** *Wszak* **W. 133** *Wszak* **W. 134** *Wszak* **W. 135** *Wszak* **W. 136** *Wszak* **W. 137** *Wszak* **W. 138** *Wszak* **W. 139** *Wszak* **W. 140** *Wszak* **W. 141** *Wszak* **W. 142** *Wszak* **W. 143** *Wszak* **W. 144** *Wszak* **W. 145** *Wszak* **W. 146** *Wszak* **W. 147** *Wszak* **W. 148** *Wszak* **W. 149** *Wszak* **W. 150** *Wszak* **W. 151** *Wszak* **W. 152** *Wszak* **W. 153** *Wszak* **W. 154** *Wszak* **W. 155** *Wszak* **W. 156** *Wszak* **W. 157** *Wszak* **W. 158** *Wszak* **W. 159** *Wszak* **W. 160** *Wszak* **W. 161** *Wszak* **W. 162** *Wszak* **W. 163** *Wszak* **W. 164** *Wszak* **W. 165** *Wszak* **W. 166** *Wszak* **W. 167** *Wszak* **W. 168** *Wszak* **W. 169** *Wszak* **W. 170** *Wszak* **W. 171** *Wszak* **W. 172** *Wszak* **W. 173** *Wszak* **W. 174** *Wszak* **W. 175** *Wszak* **W. 176** *Wszak* **W. 177** *Wszak* **W. 178** *Wszak* **W. 179** *Wszak* **W. 180** *Wszak* **W. 181** *Wszak* **W. 182** *Wszak* **W. 183** *Wszak* **W. 184** *Wszak* **W. 185** *Wszak* **W. 186** *Wszak* **W. 187** *Wszak* **W. 188** *Wszak* **W. 189** *Wszak* **W. 190** *Wszak* **W. 191** *Wszak* **W. 192** *Wszak* **W. 193** *Wszak* **W. 194** *Wszak* **W. 195** *Wszak* **W. 196** *Wszak* **W. 197** *Wszak* **W. 198** *Wszak* **W. 199** *Wszak* **W. 200** *Wszak* **W. 201** *Wszak* **W. 202** *Wszak* **W. 203** *Wszak* **W. 204** *Wszak* **W. 205** *Wszak* **W. 206** *Wszak* **W. 207** *Wszak* **W. 208** *Wszak* **W. 209** *Wszak* **W. 210** *Wszak* **W. 211** *Wszak* **W. 212** *Wszak* **W. 213** *Wszak* **W. 214** *Wszak* **W. 215** *Wszak* **W. 216** *Wszak* **W. 217** *Wszak* **W. 218** *Wszak* **W. 219** *Wszak* **W. 220** *Wszak* **W. 221** *Wszak* **W. 222** *Wszak* **W. 223** *Wszak* **W. 224** *Wszak* **W. 225** *Wszak* **W. 226** *Wszak* **W. 227** *Wszak* **W. 228** *Wszak* **W. 229** *Wszak* **W. 230** *Wszak* **W. 231** *Wszak* **W. 232** *Wszak* **W. 233** *Wszak* **W. 234** *Wszak* **W. 235** *Wszak* **W. 236** *Wszak* **W. 237** *Wszak* **W. 238** *Wszak* **W. 239** *Wszak* **W. 240** *Wszak* **W. 241** *Wszak* **W. 242** *Wszak* **W. 243** *Wszak* **W. 244** *Wszak* **W. 245** *Wszak* **W. 246** *Wszak* **W. 247** *Wszak* **W. 248** *Wszak* **W. 249** *Wszak* **W. 250** *Wszak* **W. 251** *Wszak* **W. 252** *Wszak* **W. 253** *Wszak* **W. 254** *Wszak* **W. 255** *Wszak* **W. 256** *Wszak* **W. 257** *Wszak* **W. 258** *Wszak* **W. 259** *Wszak* **W. 260** *Wszak* **W. 261** *Wszak* **W. 262** *Wszak* **W. 263** *Wszak* **W. 264** *Wszak* **W. 265** *Wszak* **W. 266** *Wszak* **W. 267** *Wszak* **W. 268** *Wszak* **W. 269** *Wszak* **W. 270** *Wszak* **W. 271** *Wszak* **W. 272** *Wszak* **W. 273** *Wszak* **W. 274** *Wszak* **W. 275** *Wszak* **W. 276** *Wszak* **W. 277** *Wszak* **W. 278** *Wszak* **W. 279** *Wszak* **W. 280** *Wszak* **W. 281** *Wszak* **W. 282** *Wszak* **W. 283** *Wszak* **W. 284** *Wszak* **W. 285** *Wszak* **W. 286** *Wszak* **W. 287** *Wszak* **W. 288** *Wszak* **W. 289** *Wszak* **W. 290** *Wszak* **W. 291** *Wszak* **W. 292** *Wszak* **W. 293** *Wszak* **W. 294** *Wszak* **W. 295** *Wszak* **W. 296** *Wszak* **W. 297** *Wszak* **W. 298** *Wszak* **W. 299** *Wszak* **W. 300** *Wszak* **W. 301** *Wszak* **W. 302** *Wszak* **W. 303** *Wszak* **W. 304** *Wszak* **W. 305** *Wszak* **W. 306** *Wszak* **W. 307** *Wszak* **W. 308** *Wszak* **W. 309** *Wszak* **W. 310** *Wszak* **W. 311** *Wszak* **W. 312** *Wszak* **W. 313** *Wszak* **W. 314** *Wszak* **W. 315** *Wszak* **W. 316** *Wszak* **W. 317** *Wszak* **W. 318** *Wszak* **W. 319** *Wszak* **W. 320** *Wszak* **W. 321** *Wszak* **W. 322** *Wszak* **W. 323** *Wszak* **W. 324** *Wszak* **W. 325** *Wszak* **W. 326** *Wszak* **W. 327** *Wszak* **W. 328** *Wszak* **W. 329** *Wszak* **W. 330** *Wszak* **W. 331** *Wszak* **W. 332** *Wszak* **W. 333** *Wszak* **W. 334** *Wszak* **W. 335** *Wszak* **W. 336** *Wszak* **W. 337** *Wszak* **W. 338** *Wszak* **W. 339** *Wszak* **W. 340** *Wszak* **W. 341** *Wszak* **W. 342** *Wszak* **W. 343** *Wszak* **W. 344** *Wszak* **W. 345** *Wszak* **W. 346** *Wszak* **W. 347** *Wszak* **W. 348** *Wszak* **W. 349** *Wszak* **W. 350** *Wszak* **W. 351** *Wszak* **W. 352** *Wszak* **W. 353** *Wszak* **W. 354** *Wszak* **W. 355** *Wszak* **W. 356** *Wszak* **W. 357** *Wszak* **W. 358** *Wszak* **W. 359** *Wszak* **W. 360** *Wszak* **W. 361** *Wszak* **W. 362** *Wszak* **W. 363** *Wszak* **W. 364** *Wszak* **W. 365** *Wszak* **W. 366** *Wszak* **W. 367** *Wszak* **W. 368** *Wszak* **W. 369** *Wszak* **W. 370** *Wszak* **W. 371** *Wszak* **W. 372** *Wszak* **W. 373** *Wszak* **W. 374** *Wszak* **W. 375** *Wszak* **W. 376** *Wszak* **W. 377** *Wszak* **W. 378** *Wszak* **W. 379** *Wszak* **W. 380** *Wszak* **W. 381** *Wszak* **W. 382** *Wszak* **W. 383** *Wszak* **W. 384** *Wszak* **W. 385** *Wszak* **W. 386** *Wszak* **W. 387** *Wszak* **W. 388** *Wszak* **W. 389** *Wszak* **W. 390** *Wszak* **W. 391** *Wszak* **W. 392** *Wszak* **W. 393** *Wszak* **W. 394** *Wszak* **W. 395** *Wszak* **W. 396** *Wszak* **W. 397** *Wszak* **W. 398** *Wszak* **W. 399** *Wszak* **W. 400** *Wszak* **W. 401** *Wszak* **W. 402** *Wszak* **W. 403** *Wszak* **W. 404** *Wszak* **W. 405** *Wszak* **W. 406** *Wszak* **W. 407** *Wszak* **W. 408** *Wszak* **W. 409** *Wszak* **W. 410** *Wszak* **W. 411** *Wszak* **W. 412** *Wszak* **W. 413** *Wszak* **W. 414** *Wszak* **W. 415** *Wszak* **W. 416** *Wszak* **W. 417** *Wszak* **W. 418** *Wszak* **W. 419** *Wszak* **W. 420** *Wszak* **W. 421** *Wszak* **W. 422** *Wszak* **W. 423** *Wszak* **W. 424** *Wszak* **W. 425** *Wszak* **W. 426** *Wszak* **W. 427** *Wszak* **W. 428** *Wszak* **W. 429** *Wszak* **W. 430** *Wszak* **W. 431** *Wszak* **W. 432** *Wszak* **W. 433** *Wszak* **W. 434** *Wszak* **W. 435** *Wszak* **W. 436** *Wszak* **W. 437** *Wszak* **W. 438** *Wszak* **W. 439** *Wszak* **W. 440** *Wszak* **W. 441** *Wszak* **W. 442** *Wszak* **W. 443** *Wszak* **W. 444** *Wszak* **W. 445** *Wszak* **W. 446** *Wszak* **W. 447** *Wszak* **W. 448** *Wszak* **W. 449** *Wszak* **W. 450** *Wszak* **W. 451** *Wszak* **W. 452** *Wszak* **W. 453** *Wszak* **W. 454** *Wszak* **W. 455** *Wszak* **W. 456** *Wszak* **W. 457** *Wszak* **W. 458** *Wszak* **W. 459** *Wszak* **W. 460** *Wszak* **W. 461** *Wszak* **W. 462** *Wszak* **W. 463** *Wszak* **W. 464** *Wszak* **W. 465** *Wszak* **W. 466** *Wszak* **W. 467** *Wszak* **W. 468** *Wszak* **W. 469** *Wszak* **W. 470** *Wszak* **W. 471** *Wszak* **W. 472** *Wszak* **W. 473** *Wszak* **W. 474** *Wszak* **W. 475** *Wszak* **W. 476** *Wszak* **W. 477** *Wszak* **W. 478** *Wszak* **W. 479** *Wszak* **W. 480** *Wszak* **W. 481** *Wszak* **W. 482** *Wszak* **W. 483** *Wszak* **W. 484** *Wszak* **W. 485** *Wszak* **W. 486** *Wszak* **W. 487** *Wszak* **W. 488** *Wszak* **W. 489** *Wszak* **W. 490** *Wszak* **W. 491** *Wszak* **W. 492** *Wszak* **W. 493** *Wszak* **W. 494** *Wszak* **W. 495** *Wszak* **W. 496** *Wszak* **W. 497** *Wszak* **W. 498** *Wszak* **W. 499** *Wszak* **W. 500** *Wszak* **W. 501** *Wszak* **W. 502** *Wszak* **W. 503** *Wszak* **W. 504** *Wszak* **W. 505** *Wszak* **W. 506** *Wszak* **W. 507** *Wszak* **W. 508** *Wszak* **W. 509** *Wszak* **W. 510** *Wszak* **W. 511** *Wszak* **W. 512** *Wszak* **W. 513** *Wszak* **W. 514** *Wszak* **W. 515** *Wszak* **W. 516** *Wszak* **W. 517** *Wszak* **W. 518** *Wszak* **W. 519** *Wszak* **W. 520** *Wszak* **W. 521** *Wszak* **W. 522** *Wszak* **W. 523** *Wszak* **W. 524** *Wszak* **W. 525** *Wszak* **W. 526** *Wszak* **W. 527** *Wszak* **W. 528** *Wszak* **W. 529** *Wszak* **W. 530** *Wszak* **W. 531** *Wszak* **W. 532** *Wszak* **W. 533** *Wszak* **W. 534** *Wszak* **W. 535** *Wszak* **W. 536** *Wszak* **W. 537** *Wszak* **W. 538** *Wszak* **W. 539** *Wszak* **W. 540** *Wszak* **W. 541** *Wszak* **W. 542** *Wszak* **W. 543** *Wszak* **W. 544** *Wszak* **W. 545** *Wszak* **W. 546** *Wszak* **W. 547** *Wszak* **W. 548** *Wszak* **W. 549** *Wszak* **W. 550** *Wszak* **W. 551** *Wszak* **W. 552** *Wszak* **W. 553** *Wszak* **W. 554** *Wszak* **W. 555** *Wszak* **W. 556** *Wszak* **W. 557** *Wszak* **W. 558** *Wszak* **W. 559** *Wszak* **W. 560** *Wszak* **W. 561** *Wszak* **W. 562** *Wszak* **W. 563** *Wszak* **W. 564** *Wszak* **W. 565** *Wszak* **W. 566** *Wszak* **W. 567** *Wszak* **W. 568** *Wszak* **W. 569** *Wszak* **W. 570** *Wszak* **W. 571** *Wszak* **W. 572** *Wszak* **W. 573** *Wszak* **W. 574** *Wszak* **W. 575** *Wszak* **W. 576** *Wszak* **W. 577** *Wszak* **W. 578** *Wszak* **W. 579** *Wszak* **W. 580** *Wszak* **W. 581** *Wszak* **W. 582** *Wszak* **W. 583** *Wszak* **W. 584** *Wszak* **W. 585** *Wszak* **W. 586** *Wszak* **W. 587** *Wszak* **W. 588** *Wszak* **W. 589** *Wszak* **W. 590** *Wszak* **W. 591** *Wszak* **W. 592** *Wszak* **W. 593** *Wszak* **W. 594** *Wszak* **W. 595** *Wszak* **W. 596** *Wszak* **W. 597** *Wszak* **W. 598** *Wszak* **W. 599** *Wszak* **W. 600** *Wszak* **W. 601** *Wszak* **W. 602** *Wszak* **W. 603** *Wszak* **W. 604** *Wszak* **W. 605** *Wszak* **W. 606** *Wszak* **W. 607** *Wszak* **W. 608** *Wszak* **W. 609** *Wszak* **W. 610** *Wszak* **W. 611** *Wszak* **W. 612** *Wszak* **W. 613** *Wszak* **W. 614** *Wszak* **W. 615** *Wszak* **W. 616** *Wszak* **W. 617** *Wszak* **W. 618** *Wszak* **W. 619** *Wszak* **W. 620** *Wszak* **W. 621** *Wszak* **W. 622** *Wszak* **W. 623** *Wszak* **W. 624** *Wszak* **W. 625** *Wszak* **W. 626** *Wszak* **W. 627** *Wszak* **W. 628** *Wszak* **W. 629** *Wszak* **W. 630** *Wszak* **W. 631** *Wszak* **W. 632** *Wszak* **W. 633** *Wszak* **W. 634** *Wszak* **W. 635** *Wszak* **W. 636** *Wszak* **W. 637** *Wszak* **W. 638** *Wszak* **W. 639** *Wszak* **W. 640** *Wszak* **W. 641** *Wszak* **W. 642** *Wszak* **W. 643** *Wszak* **W. 644** *Wszak* **W. 645** *Wszak* **W. 646** *Wszak* **W. 647** *Wszak* **W. 648** *Wszak* **W. 649** *Wszak* **W. 650** *Wszak* **W. 651** *Wszak* **W. 652** *Wszak* **W. 653** *Wszak* **W. 654** *Wszak* **W. 655** *Wszak* **W. 656** *Wszak* **W. 657** *Wszak* **W. 658** *Wszak* **W. 659** *Wszak* **W. 660** *Wszak* **W. 661** *Wszak* **W. 662** *Wszak* **W. 663** *Wszak* **W. 664** *Wszak* **W. 665** *Wszak* **W. 666** *Wszak* **W. 667** *Wszak* **W. 668** *Wszak* **W. 669** *Wszak* **W. 670** *Wszak* **W. 671** *Wszak* **W. 672** *Wszak* **W. 673** *Wszak* **W. 674** *Wszak* **W. 675** *Wszak* **W. 676** *Wszak* **W. 677** *Wszak* **W. 678** *Wszak* **W. 679** *Wszak* **W. 680** *Wszak* **W. 681** *Wszak* **W. 682** *Wszak* **W. 683** *Wszak* **W. 684** *Wszak*

Pobudki do ratowania zakamiatych grzeszników. 337

Dominus, & q. a. si malleus conterens petram. *Słowa moie iako* *Isai. 41.*
ko ogień mowi an, y jako młotek kruszący opankę. Kto ich stu-
 cha/ musi co. l. wiek d. wykw. z serca zakamiatego.
 Samego tylko Chryzostoma S: przywodzi na to zdania
 Czyt listowi motemur/ ciceremá tymi podobienstwy wyda.
 ne: si. ut gladius carnes præcinit: sic & sermo Dominus con-
 cussentias carnales. Sicut medicina languenti corpori:
 sic Verbum Dei prodest animæ egrotant. Sicut pluvia irri-
 gat terram, ut fructum proferat, sic doctrina irrigat hominē,
 ut iustitiam operetur. Sicut duram terram ferrum emollit,
 sic & Verbū duritiam cordis relaxat. Iako miecz prz. cina ciato:
 tak y mowa Boska. požadliwość cielesne otcina Iako lekarstwo
 ciato choremu: tak słowo Boie pomaga duszy chorey. Iako deszcz
 pokrapia ziemię, azeby przyniósł pożytek: tak nauka odwilża
 człowieka aby był sprawniejszy. Iako twarda ziemię żelazo kru-
 si, tak y słowo zakamiatostę serca rozhybie.

S. Chryso-
 in Mat. 24
 Rom. 8 &
 in Cap 7.
 & 21 Rom
 42

Słowa Bo-
 ie wile
 mogą pra-
 wie.

Prz. patrz się pilno nabożny Katoliku co to za sposób tak
 poryteczny? Co to za medycyna tak wiele mogace dolezać?
 Cemu do niego uczęszasz sie grzesznicy? Cemu chętnie nie
 przychodzisz uszu aby ci była praca bez zapocenia czoła/
 mogli na zbawienie zarob. Cemu nie toż pilnego słucha
 bez uszerebku sąego żeby się mogli opriatnać z niecznot/
 a przyczymie sobie poprzedniego w oroge wieczności/ enot/
 dobrych uczynków/ y dostan. ści promiantur Cemu nie
 zdobywają się na ochotę owe psalmisty S. Audiam quid
 loquatur in me Dominus Deus: quoniam loquetur pacem
 in plebem suam. Et super sanctos suos: & in eos qui con-
 vertuntur ad cor. Będę słuchał co we mnie będzie mowit Pan
 Bog: bo będzie mowit pokoy nad ludem suim. I nad Świętymi swoie-
 mi: y nad tymi którzy się do serca nawracają. Nie wledeza podos-
 bno o mandacie Jakuba S Apóstola/ który znając się na
 tym dobrze co wnie duchowna nauka, życzy każdemu bydz
 tej słuchającym: sic autem omnis homo velox ad audien-
 dum & tardus ad loquendum A niech wszelki człowiek pręd-
 ki będzie ku słuchaniu, a leniwy ku mowieniu,

Psalm 84.

Jacob. C. 1.

Valerius
Maximus.

Stuchá
sac Leno
kraciá
nauki
Intodziań
polski

Akor.C17
Pawel S.
nauka na
wrocit
Pyonizgo.

Doświadczył Osoba swota skutecznie swawolny mło-
dian Polemus/ w Atenach/ co za przykład jest ze słuchania
dobrych nauk; ten albowiem po pewnego czasu z ciotoczną
temperacyą ponracając/ ięszczenie wyuzdany/ z pami-
stwą/ wystąpił rano do Szkoły oświeconej/ gdzie Demokrates
Filozof trad. wał ad aurem nauki: Wpędził Polemus/
(mowi Historyk Waleryusz) od młoda rzmiany/ w szaty
gąte ubrany/ uperfumowany olejami/ Korona czoła na
głowie wsteczony/ wies. Ie nie student ale swiatowy Plemis
mencista: Na tego Demokrates obracając oczy/ zaraz y powo-
bney nauki concept obrecl; zamechal tego o czym tr. tra.
wał/ a zaczął mowić o straconości y wstrząśniętym sercu
wybornie/ y doskonałe/ że z słuchania po ważney nauki Pole-
mus/ zdlał się Korona z głowy porzucał/ na śmiech/ y rozpru-
ścił animusiu rozpuszonego śmiechu/ lepszym/ y straconym
był/ stał się na potym: Sicq. unius occasionis medicus
sanatus est. Tak jednej okazyjy lekarstwem leczony jest.

Tamże w Atenach stanał się Paweł Striaty/ a widząc
że Atenyżycie chcą w słytych Bogu m. część należąca
oddawać/ y Bogu nieznanom/ mułtarz wystawiać/ z naj-
Jgnoto Deo. Nieznaiomemu Bogu. Striaty kolejąc się do nich
zaczął mowę. Quod ergo ignorantes colitis, hic ego an-
nuntio uobis. Cony niewiadomie czuicie to ja wam zwiastuję.
Mowil/ o Bogu prawdziwym stworcy sw. at/ mowil o po-
kucie/ o przyszłym sadi e/ o zmarłych/ o naszym
a nie bez przykładu/ bo chociaż jedni się nasinowali/ drudzy
powrotnie o tym str. c. chcieli/ przecież z słuchaczem na
wrocilo się do Boga wielu: Quia viri adherentes ei
crediderunt: in quibus & Dionysius Areopagita, & mulier
nomine Damaris, & alij cum eis. Niektorzy Mężowie przysła-
wszy do niego upierzyli: między którymi y Dionizyusz Areopagita,
y niewiasta imieniem Damarys, y wiele z nimi. Tak Paweł S.
słowami zbawiennymi/ iako młeczem odciął medowar-
stwo/ iako lekarstwem/ oddałit paroxyzm duszny/ iako śmie-
lewieściu

Pobudki do ráto wánia zákámiálých grzesznikow. 339
lemiešem/ tak sercá wzruszył/ y rośá náúti pokropił/ że u:
czytły pożytek słuchacy zbawieniu.

Samá słusność niech da sriadectwo Historiami rożay
ni zádumiałym grzeszałem/ pokazyac takó słuchanie
náúti zbawienia nie mało przyniesło pożytku ludzior!
Św. ádzy Stánazy S. że gdy Różeicy odumarli, w mied-
zym wieku pozostálego Antoniego/ porym Pustelniká/ y
Opátá niektorého czasu wšedł do Kościółá/ y usłyszál z
Ewangeliey czytane słowa: Si uis perfectus esse, uade, &
uende omnia, quae habes, & da paup ribus, leześ chciś być
doskońłym, idź, á poprzeday nysystko co máś, y rozdaj ubogim.
Jako y to sam Chrystus do niego usłanie mowil/ usłus-
chal záraz/ porzucił sítá: y udat sie ná Pustelnicze życie.
O Franciszku S. z Afry podobná rzecz głóśa Eronim E-
sciotá S. że on usłyszawszy/ z Ewangeliey text: Nolite polli-
dere aurum, neq argentiū, neq pecuniam in zonis y stris
non peram in uia. &c. Nie nabywájcie złotá, ani srebro, ani
pieniędzy do trzosew wáskych, ani taśm y wódoz. &c. nieló.
nil záraz sercá/ y umysłu puszczałac sie w drogę zbawienia.
Aleć procz słonnych do usług Bożich ludzi pomagájac
głóś do powstánia z ni enot/ słuchante náúti zbawienney/
y ludzior grzesznym/ wštrét m do życia nieprzypłóynego
synac/ takó náskępnáca dowodzi praxis.

Czasu lednegó Paweł S. pustelnik/ Wzeń Antoniego
S. Opátá. przypátrował sie ludziem wchodzacyim do Ko-
ściółá/ y w idział wielu przy krorych o boż Aniolowie wcho-
dził/ wśłóś ná twarzách wydaiac: Obiczył rákże lednes-
go człowieká smutnegó/ zá krorym zdaléńá sedł Anioł
stroj/ á ciáréi p blisłó tego do Kościółá powodomáli; Jaki
sie serdecznie nád iego nieszczęściem Paweł S. y upatrował
pełno teź. li wychodzac z Kościółá szczęśliwá/ y iyczliwá be-
dšie miał kompania/ y doświadczyl: bo obáczył że z Kościółá
Anioł go prowadził/ á ciáréi zagniewani zdaleká zá nim
šli

Tt

S Athan.
in vita S.
Ant: Abb.

Świeci sł-
chatac E-
n ángelic
cy dosko-
nátość
brali zya-
cia

S: Bonaf.
in Vita S.
Francis -
Contes.

Ex Libro
Doctrin:
PP. N. 15

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników 341

ta Chrystowego Teologu! Ktory si rac czysta szlery 3
 Pisma S: o Adamie/ że pol e osieniec/ ty e/ osieniec
 mari. Et mo ius est. Słyszec je Sedy y Lura/ przeped/ wy
 lise dochodzące rylacoi/ murel. Et mortuus est. Pz
 szlony/ udel sie do adonrego zycia. Drugi znomy bell-
 lat niesczony w Bmoley R-ginald: Słyszec od kaniana/
 (o poyr ch murec/ sedy tego tam samata dla grzesz/ itom
 by/ iocowanych) text z pisma S. Sicut te lieracur ti ca
 & opedimentum tuum erunt vermes. Pod toba posciela sie
 mol-, a przykryciem twoim beda robacy. poprzesat docz-
 smch wrogol/ y do klastoru udel sie na osre zycie.

Ex Viri
 Predicat
 Parte. 4.
 C. 10. & 12
 Namroce
 nie swia.
 rowego
 czt wieka
 przedkie.

Chyba mbojny katoliku/ zeby ta sposbu sluchania stow
 Bozch. Słyszec zachacila/ y zwabila do siebie grzesznikow
 zata macych/ w kterych ochota wre do sluchania nie reslita
 wego/ ale meperrzech ych projności/ iako mowi Apostol:
 A ueritate quidem auditum auertunt, ad fabulas autem
 conuertentur: Od p. m. y sluchania odwroca, a do basni. Sł 2. ad Ti.
 obroca: aby ztamtad mureclla sie do sluchania nauki du-
 chowney na krecy nie zawledzie sie. Qui audit me non
 contemnit. K. o. m. S. la nie ledzie zamslazony. Ale y
 ludziem dostalym/ y madyym/ talje ten sposb przydac
 sie moze iaco y prz. snikem/ wedlug p. iasci p. s. litycy.
 Audiens ta iens, ta ientior erit. Sluchajac mazy, czlowiek
 mody/ y bedzie.

moth: C. 4
 Eccl: C. 24

Bydź moze Ciytelniku przylżny/ że przeklety Czart przez
 szadza pamienionych sposb w grzesz itom zakamiślonych
 roinami sluchant/ wterzenalac z pamieci ich ob: cnośc
 2. talje odmedzac od tego aby nie sluchali nauki duch-
 aicy/ cz slotroć umodzac ich takim o sobie rozumieniem/
 fiodrym/ że iuz dano om wiecy stesli/ y umiecia/ niz
 im ma kio z pisma Swietego pawi dżiec; zaczym bywa
 to/ że sadzac sie na swoich rozumach murecltorol Seoli
 to iuse Madrkowie/ glupie opuszcza sposbby te snadne

o Pana Boga oświadczone krzymymy zepsowane swoje

Sluga zły naprawić mogli obyczaje.

*bywa ka-
rany.*

Luc.C. 12.

Dziś to! Chyć nie! przytemny przysłać! że umiela
dostać y umieć teścię mogą! ale im wstąpiła wielka; że
wiedząc y umielać! gładko! sooty nader nie przysłać!
w dobrych obyczajach! a z tym przedmowa nam sława wy-
dana sentencya od Pana Jezusa. Servus qui cognovit
voluntatem Domini sui, & non fecit secundum volunta-
tatem eius, vapulabit multis. *Sluga który poznał wolę,
Pana swego, a nie uczynił według woli jego, wiele będzie karán.*
Tego przedmowa sobie argumentu! rozumiejący wiele o
sławy umiemości! grzesznicy! podobno nie wiodzieli! albo
go nie czytali! ale teżeli na przywracone swem oświadczeniu
w esblinowości czytanie! dla nabycia doskonałej mądrości!
y to niech czytając wiedzą! że Pan Bóg namawia nas do
od nieczysty! wczytaniu ksiąg nabożnych! y duchownych! sposób
im podaje. Chęć miewała częstokroć do czytania innych
potrzebnych! historyi! do fraze! wierszów nieprzyjaci-
nych! do nowin! do listów! do pastorałów! do pternych
pieśni! nad czym ustawicznie ślepiła! albo wieksza część
cz. su! dni swoich marne trąca! a zatem nie pozwoła sobie
ch. e! tedney pulgodyny na przeczytanie tego co im może
do zbawienia za dobry sposób posłużyć.

*S. Gre-
gor: Pap:
Lib Epist.
24.*

*List Poży-
do nas.*

Jez li ludzie grzeszą! radzi czytania listy y nowiny! mało
wstręty! calych pnia S: list od Pana Boga do siebie
p. śany! o c. m. sioladcy Grzegorz Siołaty: Quid est scri-
ptura sacra? ubi quidam epistola Dei omnipotentis ad
creaturam suam. Donatus hominum & Angelorum, pro
vita tua epistolas suas tibi transmissit! & tamen easdem
epistolas ardentem legere negligis. Coz jest kismo Święte?
leżeli nie list od Boga wszechmogącego, do stworzenia swego?
Pan nad Aniołami, y ludźmi. dla życia twego listy swoje tobie
przesłał, a ty jednak tych listów czytać, upornie zamedhwasz.
Wyczytać

Pobudki do ratowania zakkamiálanych grzeszników. 343

Wczytać może Ektolę pley w duchownych księgach nie
mają dobrego/ y czytaniu smym mieć sposób należyty
do pochmurnienia się od strachu: dorozumieć się tego można
z listu Chryzostoma S: który do Lety Rzymianki pisat/
dając ten informacya: także miłiś ewangelie dawać Core
swiecy/ a wiele o tym potężnysszy punktow do dobrego
życia należących/ ten między nimi wliczyt/ ażeby się Core
gdy i y czytaniem Pisma S: zabawił/ yną co to przez
bno było wypisat: Vt in Platteris etadiatur ad uitam. In
Ecclesiaste confuscat quæ mundi sunt calcare. In Iob
uirtutis, & patientie exempla sectetur. Ażeby w Psalterzu,
użyta się pobożnego życia. W księgach Ecclesiastyká, nazwy
czita się pogardzać tem, co świat pokazuje w niestálych pro-
mnościach. W księgach Iobá, ażeby, cnoty, y cierpliwosci náslá-
dował przykłady S: Dórt r je czytá-
nie duchownych ksiąg jest pożytecznym sposobem na od-
dalenie niecnoty.

Taka właśnie był informacya/ y medium należyte do u-
ratowania się grzechow łacinnikowi intenciem Rustico-
wi: Nunquam de manu tua, & de oculis tuis, recedat
liber: ama scientiam scripturarum, & carnis uitia non ama-
bis. Nigdy z ręk twoich, y od oczu twoich niech nie będzie
oddalona książka, ko hay naukę pisma pobożnego, a cielesnych
wyspekow nie będziesz kochał. Wniat ten sposób y Bernard
S: Opát/ przeto go tłumaczyć Pienia Salomonowe/ w
księge wpiśat: Ama scientiam scripturarum, & contemnes
uitia carnis. Kochay Umiejętność Pisma Bożego, a lekce po-
ważyś, y wżgardziś grzechy ciała, y Paweł S: te rade da-
wił Tymoteuszowi: Attende lectioni. Pilny czytania. A
Chryzostom S: wietry/ co rozumiat o tym sposobie czytania:
wydając pospolite donas wśytekich/ tego monita: Tibi
fi, qui perpetuò stas in arie, qui frequenter accipis plagas
idcirco magis opus est remediis: necesse est in desinenter a
scrip

Nauka.
czytania.

S Hiero-
nij. Epist:
8. ad Laetá

Jdem. E.
pist 4. ad
Rusticum
Monach.

Księgi ko-
chac

S. Bernard
serm. 55.
in Cantica

1. ad Timé
Cap: 4.

Czytanie.
od grze-
chow od-
wodzt.

S. Chryſos:
Homil: 8.
in Lucam.

ożnie stoisz na płacu, i często /zauważysz/ ożymieś wielce potrzeb
bą /społobow: przeto ożęz, bierz z p... /...

Actorum:
Cap: 8

Cybaia.
navreco-
pi.

S. Posido-
nius. Epi-
scopus in Vi-
ta S. Aug.

Origen: in
Genes: C:
24.

In Vita S.
Justini M.

Czytaniem Psalmsz Janusza Proroka namowisz sie/ ow
mojny Pan/ do wdry w plan szynego Oczyszczenia
ta/ z Jeruzalem tadez Egiptu/ i Babilonu/ Canaan
Regina bo go nad czytaniem Bogeniu sz/ za ci/ S. Apo
stol/ a mypytamy iseli rozumie/ to co czytamy/ rozumie
relligis quæ leuiz/ wyrozumiecyt mu pismo/ Ktore wyrozu
miamy/ on ci/ wnik pasci/ o Chrystu/ Swietym/ y odebrał
tán ze od Apostola. Czytaniem Psalmsz Janusza Proroka y
listow Pawla S. za porada Ambrozego S. Biskupa/ co
spisil oddawno S. An. m. p. zarysowz/ niepaty na owe
słowa/ Iasummi D. minim J. hem Chrystum. Przyjoh
cie sie w Panu lezuja. Chrysi/ la Tedy n. s. s. i. le trudności
y wacpliwosci obp. dhy/ co myslu/ legu/ y wyrozumiane byly

Splywa nań i ścieśnili Indji i dornie czerpacych tu-
chowne księgi znaczny fund/ ymniażo wielki prys-
braz cnot y doskonał ści/ bo ułożony byg i to sumiagac
Pisano Swiare o zarzodach pryncerzch/ zmycejemy f-
tryachomic/ y Prorocy/ stnowoli Miazimfina kontate-
nacya/ alos zwiaz k przyjażni/ in zena myślico nąpisał
Ego puro coniunctionem animae cum Deo, non aliter
fieri posse, nisi per instructionem Diutorum librum,
qui figuraliter putei appellantur. Ja rozumiem, że złącze-
nie dusze z Bogiem, ma być stać się nie może, tylko przez naukę
duchownych ksiąg, które przez figurę nazywano się źródłami.
Garni się różni ludzie/ pragnący zjednoczenia się z Pa-
nem Bogiem/ przez należysa temu nakaz/ do źródeł
tych nauti zbieracienney czerpal/ z rlich zyme pobierac
wedy/ uamierzali u sobie prągniente do prozności sił
tomych chętnie y nie bez skutku pożytecznego. Tak albo-
wiem świadczy/ o Józefie S. Maciejniku/ zacharyas Lip-
pelous

Noter. Lib:
2.
Distor:
Memorab

Dekret S
Zuanika
czem. u nie
odmienio
ny?

Psalm: 118

S. Hiero
Epist 142
ad Damas

Math: 24
Cap:

Seneca,
Epist: 45:
ad Lucyll:

ranie potrzebne bydz mterdż! Ato umiślany w błędach grzechowych nie zechce do wyplacania się z nich/ tu przez czytać sposobu! Wszak w mterdżach na dwoie działacych mysl/ rozum/ y wola/ przyjdzie moze sposob kstąg czytania/ na ktora cjlowiek ma się udać firmie! atego kstąg Czytelnikowi motemu prubie przytladem.

Przytrąsilo się było S: Lu mterdżi Krolowi Francus ktemu/ że sprawiedliwie zaboyce lednego dekretem na smierć skazal: zaśly tedy instancye/ suppliki/ prośby/ o odmienienia sentencyey/ y zatrudyli tak krola Swietego/ że nie wiedział co czynić/ czy nie odstąpić od wydanego dekretu/ czy pokazać nad sobą yca mterdżi/ w tym tedy roztąrgnieniu myśli uścisł się do kstąg pisma Swietego/ ktore często czytali/ y omawiali biblia primoinu, napadł na słowa Psalmisty; Feci uoie u & iussit am. Przynitem sady sprawiedliwie, z kąd wzlawośy podob do czy mienta sprawiedliwosci raz nie jednego nie (dm) ant de kretu. Tak to umie czytanie pisma Swietego umygnąć na zbrodniel tak le wytorzumić y wyracać umi. bo iśi takto pożar ognisty/ według nauki Chieronima S. kluz mąjącego owe Chrystusa Pana słowa; Ignem ueniam mtere in terram. Ogień przyszedłem zstąpić na ziemię. Querimus ubi hoc incendium salutare? Nulli dubium, in sacris Volumi nibus, ex quorum lectione uniuersa hominum uitia purgantur. Pytamy, gdzie ten zbanie ny pożar? Zaden nie wol. pi, że w duchownych księgach, z ktorych czytania, wylskic ludz kie występki nikna. Wiecey ant dluzey/ nie zalecam speso bu tego pilnemu Czytelnikowi/ do ktorego nie tyko Chry stus mowi; Qui legit, intelligat. Ato cżta, niech rozumie. Ale y ucjony seneká pise: Quicquid legeris, ad mores suas um referas. Cokolwiek przeczytasz, zaraz do obyczajow slojuy. A kżdemu z grzefin kom czytać umiślacemu, Marcyalisz Poetá nalezyta nastrecza legendę

Quid

Pobudki dorátowania zákamiálych grzesznikow. 347

Quid te varia iuvant miseræ ludibria chartæ?

Hoc lege quod possis dicere iure, meum est.

Cot potym czytać fráški ná kárce písane?

Lepiej to, co może byt do zbáwienia miáne.

Martial 10

Codzienna tásmnie to/ y wydátie sie próktyka/ Czytelniku przyiażny/ że ludzie spolna kompánia/ ieden drugiego psutac/ y gorsiac grzesza/ iáto powiedziat Seneká: In vitia alter alterum trahimus. Ieden drugiego w niecnoty wtraca; Ale y to nie zátácono od ocy nášych gruba éientow zastona/ že konwersacya z ludźmi światobliwemi/ mogą grzesznicy od niecnót sie oddalić/ iáto tenże nápisat: Nulla res magis animos induit honestos, & in pravum inclinabiles revocat ad rectum, quàm bonorum conversatio. Zadna rzecz ták dobremi nie okrywa obyczáiami, y pochylonych do niecnót, fantázyi ná prosta náprawdzá drogę. iáko z dobrymi ludźmi społeczność wtraca tedy náležycie miedzy sposoby/ y wchodźi konwersacya z pobożnymi ludźmi/ nástreczona od Pána Boga ludźiom/ aby to co w zley kompánii grzesząc zepsowali/ ona znówu náś práwić moglá/ y ma ná te reparácyá wolele dobrego/ iáto z grzeszcy y ni kómitocyá miewa wiele złego/ powiedziat Izydor S. Sicut bona multa habet communis vita Sanctorum, sic plurima mala affert societas malorum. Przy tym ósta w ludźiách dokázáć może/ mowi tenże: Sancta conversatio confundit inimicum, edificat proximum, glorificat Deum. Światobliwa społeczność. zámstydzá nieprzyiátielá, nápráwia bliźniego, umielbia y sławi Pána Boga.

Seneca Lucij. Epist. 6. & 82.

Czwarty sposób, społeczności, y rozmowy z dobrymi.

Isidor Lib. Soliloq. 2.

Dobry to znák Czytelniku przyiażny/ kiedy grzesznicy/ z spráwiedliwymi ludźmi obcuia/ gdy sie z nimi społkuia/ gdy z nimi rozmawiaia/ bo tym pobożnym konwersowaniem zád bieracia sie do zántechánia zbrodni y niecnót; Przyobtecat te społecznie wšyſtkim melioracya Psalmista S. Cum Sancto Sanctus eris, & cum viro innocente innocens eris. Et cum electo electus eris. Psal. 17. Z Świętym bédzieś Święty, z człó. z mikiem niewinnym, bédzieś niewinny. T z wybránym, bédzieś wybrány. Rtożby sie nie ulátemit ná táka rzecz! Kto by sie

Konwersacya dobra co może.

Yu

nie

nie rzucił do światobliwości! Kiedy, ia może mała expens
Konwersacyi kupić.

Ex-Meta-
phrasie.

Pobożna
kompánia.

Ex vita S.
August.

S. Ambr:
lib. 2 Of-
fic. cap:
20.

Kompánia
nawroceni

Pfal: 132.

S. Basil:
Mag.

Dobra spo-
teczność.

Ex vita S.
Cath: Sen

Uznawał słusny procent z konwersacyi między pobożny
mi ludźmi / y rozmowy o rzeczach do zbawienia słuzących S.
Pachomiusz Opát / dla tego wezmiom swoim pozwalat / y przy-
kazował / ażeby społeczność między soba kochać / o duchow-
nych rozmawiali rzeczach. Z kompanii dobrzy / y rozmow-
czestych z Ambrozym S. miał okazya do nawrocenia sie do
Wiary Świetey Augustyn S. przy inszych wyżej opisanym
okazyach / także Alipiusz / y Ewodiusz / towarzysztwem dobrym
odstapili bledow. Towarzystwem Ambroży S. piśe: z Moya-
żessem Jozue / stał sie Bogu przyjemnym / y następcą Moya-
żesowym został w prowadzeniu ludu Boskiego do obiecanej
ziemie. Factum est, ut qui fuerat socius conversationis fi-
eret successor potestatis. O Łoćie / także twierdzi / że spo-
tecznością z Abrahámem konwersuie sprawiedliwym / nauczył
sie pobożności / y wybawiony był od pożarow ognia / z nieba-
na Miasto Sodome spadającego. Smakowała wielcey psła-
miście S. społeczność z dobrymi ludźmi / y miał w mey słuz-
sine ukontentowanie / mówiac: Ecce quam bonum, &
quam jucundum, habitare fratres in unum. Czy iako dobra-
y iako wdzięczna rzecz, mieścić braci spolem. A w czymby ta-
kim ten pożytek był? S. Bazyli powiada: Quemadmo-
dum savia aromatum odora menta proprium quiddam per-
aerem spirant quibus praesentes recreantur, ita Vir bonus
toti sibi commorantium contubernio salutatis & jucundus
est. Iako, wdzięczne olejkom zapachy; coś wdzięcznego na po-
wietrze wydając; przytomnych uwesela zapachem, tak człowiek
dobry; na wszystkich co z nim społeczność ma, wdzięczność poży-
teczna wydając. Miał ten wdzięczności przywilej między
wielu inszych Świetych Katarzyną S. z Seny Panną / z tro-
ra ktokolwiek choć najgrzesznieszy / wdawszy sie w konwersa-
cyę / rozmawiał / zaraz lepszim sie stawał. Nemò ad eam
accessit, qui non melior abierit. Zaden do niej nie przysła-
ł, co by się lepszim odchodząc stać nie miał.

Przebrać.

Pobudki dorátowania zákamiálych grzesznikow. 349

Przebraloby sie czásu/ Czytelniku przyłážny/ Kiedyby przy-
slo ná wyřáwienie pożytkow z konwersacyi/ y z rozmowy z po-
bożnymi ludźmi/ w roznych Księgách wypisanych/ tu przywo-
dzic przykłady/ aniby sie co w iednym zmieřciło Rozdziale/
aleby ná to oíobliwey potrzeba Księgi/ ktoraby o tym tyl-
ko samym podawala nauce. Bo krežby w tym tu matym
Kompedium petrařil/ okreřlić/ iako konwersacya Klary S.
z Fránciřskiem S. y częřta rozmowa/ owe przywiodla do po-
řáwzenia řwiřtem/ y tak częřto kontentowala/ ře po tillař
troć naleřytego řiału pokármu zápomínala/ á w záchwycen-
niu omdlewala/ duchem žyła w Bogu: czego y inři učeř
řinitámi bywali řakonnicy konwersuacy/ y rozmawiaacy z
řránciřskiem řwiřtem. Kto by wydolał wypisać řutki/ tro-
te z rozmowy/ z Benedyktem S. miewala řcholářtyka S.
Jako konwersacya Bernárdá S. y Tomářá S. z Aquinu/ wres-
lom pomocne były do wřřáwzenia řwiřtá/ y podeptáňa ře-
go prořnořci.

Błogorlawniony Woycieř Dominikáńřkiego řákonu/ w
mlodořci tym ře odrářil od prořnořci řwiřtá/ ře częřto kon-
wersuac/ rozmawiał/ z Błogorlawnionym Jordanem Domin-
kanem: Ex collocutione sancti Viri, puero ceperunt ter-
rena vilescece & placere celestia. Z rozmowy człowiáká
řwiřtego Młodzieniářkoni doczeřne rzeczy podte řię řlály á upo-
dobáť sobie niebieřkie. Ma te řiřtorya Thomas Cantiprata-
nus, Lib: 2. Apum, Cap: 28. Dobra řompánia řpráwila/
w řádemii Pátrřřey/ w řidzác Młodzieniářek řřláchetny wres-
wielu řpoluřniow/ w řępinacych do řákonu Dominiká S.
oworř z ktorymi zabáwy miewáť y rozmowy/ porzućil řwiřtá/
řřlářek otwárych ođřędł w řřkole/ y bležál do řákonu řpie-
řno/ wolać po ulicách. Ego vado ad Deum. Ia idę do
Boga.

A czegoř wiecey potrzeba? ná zálecenie grzeřnikom zá-
kámátym řpůsobu tego konwersacyi/ y rozmowy/ z pobożnymi
ludźmi? ná to co řie polořyło? Chyba to tylko przydać z
řřřow Parlá S. Apeřřlá: Quis sapiens & disciplinatus

Rozmowy
Duchowne
pożyteczne
Ex Acti-
bus S. Frá-
nciřci.

Ex vita S.
Scholářt:
Virg.

Błogorlawn
Woycieř,
konversa-
cyá, y ro-
zмова,
záchęcony
do řákonu

Ex viris
FF. Prad:
Par: 4 c. 11

Młodzie-
niářek zá
kompánia
dobra tážie

S. Jacob
cap: 3.

inter vos? Ostendat ex bona conversatione operationem suam. Który mądry y ćwiczony między wami? Niech pokaze z dobrego obcowania sprawę swoją. Albo co napisał Piotr S. Apostoł: Ut & ipsi in omni conversatione Sancti Sint. Tędy bądźcie Świętymi we wszelkim obcowaniu.

1. Petri,
Cap: 1.

Wiaty spo-
sob powsta-
nia z grze-
chow.

S Bernar.
Homi: 2.
Super Mil
sus. est.

służyć P.
Máryi po-
żyteczno
jest.

Cesar Ba-
ron: Año
Dni 1074

służyć Má-
ryi zalece-
nia.

Omiłując wiele sposobow inſzych potrzebnych do powsta-
nia z grzechow ludzom / Których sami za Boskim natchnie-
niem dorozumieć ſie mogą / tego ieſzcze poſpolitego wielom
opuścić mi ſie nie godzi. Ze wzywanie ratunku od Máry
ſwiętſzey Pánný MARYI, Mátki Syná Boſzego / modlitwy
do niey / poſty / y umartwienia ná chwale ieý / y wſyſtkie in-
ſze czeſci ieý wyrządzone by nayliſzſze / pochodzące tedná z ie-
cá ſęzyregó / wáſza wiele do zbawienta grzeſznikom / y do zá-
niechánia niecnót / y obrázy Boſkiey. A ná zálécenie tego
ſpoſobu / mam doſtátieczny fundáment / od Bernárdá S. Opá-
tá / tymi záložony ſłowami: Si criminum immanitate tur-
batus conſcientiæ ſæditate confuſus iudicij horrore perre-
ritus, barathro incipias abſorberi tritiſtiæ, deſperationis a-
byſſo, cogita MARIAM. In periculis, in anguſtiis, in re-
bus dubijs. MARIAM cogita, MARIAM invoca. Iplam ſe-
quens non devias; iplam rogans non deſperas: iplam co-
gitans non erras. Ieżeli myſłepkow brzydkościá poturbowány
ſumnienia ſproſnościá záwſhydzony, bóiaźniá ſadu prz-ſtráſony,
pocznieſz w otchłáni ſmutku tonąć, y zánurzać ſię w głębokoſci
roſpáczy, pámiéтай ná MARYA. W niebeſpieczeńſtwách, w uci-
ſkách, w rzeczech wątpliwych, myſł o MARYI, wzywáy MARYI.
Zá nią idąc, nie zmyliſz, ieý ſię modląc, nie zdeſperujeſz, pámié-
taiąc ná nią, nie zbládziſz.

Rádził ten dobry ſpoſob do zbawienta Oćiec S. Grzegorz
Siódmy tego imienia / Papież Koſciółá Kátolickiego / Nie-
chtyldſze Kieźnie / proſſácey o náukę / takó miała ſobie záſłużyć
ná otrzymanie zbawienta duſe / gódzie że ówá podał ieý ſpo-
ſoby: Jeden áſeby gęſto wyſpowiadawſzy ſię / przyimowałá
Sakráment Ciała y Krwie Chryſtufowej Drugi ſpoſob:
Ut Mattis Dei patrocinio ſe totaliter committeret.

1180.
by Má-

Pobudki do ratowania zakamiatych grzeszników. 251

by *Matki Boskiej* opiece cale się polecała. Taka rada dał y *Piotr S. Damian* / *Stefanowi Zakonnikowi* / wypisując mu rzeczy te / co pomocne mogą bydź do zbawienia / y do uwierowania się grzechowi / y we dwóch te zamknął punktach. Quotidie Officium B. *MARIAE Virginis* recita. Lectioni Sacrae Scripturae incumbas. Co dzień Godzinki Najświętszej Panny *MARTY* marciay. A czytaniem zabawiaj się Pismá Świętego.

Już napisałem wyżej Czytelniku przytłaczny / iako jest pożyteczny do porwania z niecznot grzesznikom / sposob czytania duchownych Ksiąg / ale y to ięże objaśniam przykładami / iako służyć Najświętszej Pannie *MARYI*, nam jest przygodna rzecz. Bo kiedy ta Miłośierna Matka prosi y blaga Pana Boga za grzeszników / niechybnie otrzyma zbawienie. Doznał tey łaski *Łotr* po prawey stronie wiszący na Krzyżu / blisko Pana *JEZUSA*, umierającego / dla naszego zbawienia na gorze *Kalwaryi* / iako pomieniony *S. Piotr Damian* wywozł sentencya ta: Bonum Latronem respicisse, quia Beatissima Virgo *MARIA*, inter crucem filij, & crucem latronis posita, filium pro latrone deprecabatur. Tunc ex latrone factus est Martyr, cum pro eo *MARIA* deprecabatur. Dobry *Łotr* w tedy się nawrócił, kiedy Panna *MARTA* stając między Krzyżem Syná, a Krzyżem *Łotrá*, modliła się. W tedy z *Łotrá* stał się Męczennikiem, gdy za nim prosiła *MARTA*. Nie bawie na tym Czytelniku moiego / iezeli sobie *Łotr* zaśluzyl czym / tak znaczna łaska u Najświętszej Panny *MARYI*? Bo Rosół *S* za niepewna ma owe powieść / ktora twierdzi / że ten *Łotr* przysłużył się był tym / że uchodząca Panna *MARTA* z *JEZUSEM* y *JOZEFEM* Świętym / do *Egiptu* / dla *Heroda* / przeprowadzał przez puszcze y lasy / bronil od łakicy napasćci rozbojników.

Dość mi tu dowieść tego krotko / że od nas grzesznych / chęć małe przysługi / modlitwy / posty / ofiary / wdziecznie przyjmie Najświętsza Panna / y na pożytek zbawienia naszego obraca je. Albowiem kto nabożnie uciela się pod tey obrony / doznaje ochrony. Wiedza to dobrze zakamiatych grzesz-

S. Petrus Damian:
lib: 6. Epist: 29.

Panna *MARTA*
rya do zbawienia pomogła *Łotr*owi.

S. Petrus Damian:

Marta o
chrania
grzesz
kow.

S. Dama
Serm: de
dormir:
Virg.

ſnicy/ co powieǳiał S. Jan Damaſcen/ w Oſobie Przeczy-
ſtey Panny: Ego Civitas refugij ad me contigientibus.
Iam ieſt Miſielem obrony, uciekających ſię do mnie. Przeto wiele
ſię takich znayduie / co lotrowskie życie prowadzac na ſwie-
cie, tylko o te iedne cnoty/ żeby ſię mogli cymkolwiek przy-
ſłużyć Nayaſwietſzey Pannie.

Ex lib: 2.
Apum:
Cap: 29.

Pozdrowie-
nie, Pán-
nie Maryi
przyjemne

Zwielu o tym Hiſtoryi/ niektóre przytocza. Napisał Tho-
mas Cantipratanus, o Młodzianie iednym w Niemczech/ kto-
ry po śmierci Rodziców/ przemarnował ſubſtancyę / iako
ſalentec tak blokował ſię po wſiach y Miſtach/ napadł go
czasu iednego Strzy iego/ y upominał ażeby poprzestał ſwo-
joli/ y pamietał o zbawieniu duſze; poradził mu przy tym/
ażeby na każdy dzień pozdrowienie Anielskie nabożnie ofiaro-
wał Nayaſwietſzey Pannie/ na co gdy zezwolił/ y uczynił iako
to poradził Strzy/ za czasem poprzestał grzechow/ ktorogo
obecnie nawiedzając Nayaſwietſzą Pannę/ upewniła/ że zbaw-
ion będzie. Tamże zaraz ieſt y druga rzecz o inſzym/ kto-
ry nabożeńſtwe do Panny MARYI co zaſłużył ſobie/ że du-
ſzą po śmierci iego/ dla grzechow młodego iść na potępienie/
znowu/ (proſba Nayaſwietſzey Panny uczyniona do Chryſtu-
ſa) do ciała przywrocona była/ że on grzeſznik mógł wyſpo-
wiedać ſię złoſci/ iakoż tak było y zbawion ieſt.

In Feſto
Annunt:
B. M. V.

Poſcić ſobo-
ry dobrze.

Ex Specn
lo Maguo

Młoda bądzo przyſługe czynił on tot/ o ktorym Jacobus
de Voragine, Dominikan napisał) że tylko iedno pozdrowie-
nie Anielskie mawiał/ a przecie czart/ ktorzy mu za czeładni-
ką w ludzkim cieie ſłużył/ lat czternaście ſkodzić nie mógł/
iako przy Duchownych Oſobach czart wyznał ſamże/ bo mo-
wi codzień miał obronę za owe modlitwy/ z nieba od Ma-
RYI: Co ſłyſzac ten tam grzeſznik poprzestał niecnoty/ y wie-
cey ſłużył Nayaſwietſzey Pannie. Nie wielka była y owych
zboycow lotrow wierutnych przyſługa/ co dni ſobotnie na
chwale Panny MARYI poſcili/ a przecie ieden z nich po o-
dzieciu mieczem głowy dekretem ſkazyany za zaboyſtwa/ wyſpo-
wiedał ſię/ z podziwieniem ludzi: A drugi przed śmiercią
upamiętował ſię/ y żałował za grzechy/ ktorogo ciało po śmierci
ciu/ w

Pobu-
ciu/ r-
bieſto-
ła. N-
nabożn-
y wiec-
21

Obraz-
wienica
ſługe/
y naw-
tá/ od-
ści w-
tato t-
Cztele-
záchce-
ſyli d-
nie M-
zwyſt-
pewna
ledict-
lia: eſt-
qui ſi-
at mi-
ie nie
ieſt tak-
wyma-
ſie: džia-
21
ſi/ gr-
uſywa-
ſeme/
do a-
Boz.
bie zied-
nie w

Pobudki do ratowania zakamiątych grzeszników. 353
ciu/ w nocy MARYA Panna z przedmieścia/ do Miasta z nie-
bieśta processya wprowadziła y z uciążością pogrześć kaza-
ła. Maś o tym w roznych Autorach obfemniey Czytelniku
nabożny a osobliwie/ in Speculo Magno Exemplorum, gdzie
y wiecey znajdźcieś:

Licha: była y owa przysługą ubogiej wieśniaczki/ ktora
Obraz Maryświatłey, Panny czcąc pozdrowieniem Anielskim/
wieńcami/ żółtkami/ y kwiatkami ozdabiała/ ale za te przy-
ługę/ wielką otrzymała kaskę/ bo y od grzechow wolna była/
y nawiedzeniem obecnym pocieszona; przyżeściu z tego świat-
ta/ od Maryświatłey Panny/ z niebieśta processya do wieczno-
ści w wieńcu rożanym od MARYI włożonym na głowę tey/
tako tu zostawiony duszą zaprowadzona jest. Moga zaśte
Czytelniku przyiaćny/ y te/ choć tylko napomniane przykłady
zachęcić zakamiątych grzeszników y rozgrzać serca/ ażeby spie-
chli do sposobu tego przysługowania się Maryświatłey Pá-
nie MARYI, całymi siłami chcąc się skutecznie oswobodzić.
zwyspół: Wszak maia obietnice Marki Syna Boskiego
płenna przez Brygite Świeta podana: Nullus est adeo ma-
ledictus, qui quamdiu vivit careat misericordia mea. Nul-
lus est ita alienus à DEO (nisi omnino fuerit maledictus)
qui si me invocaverit, non revertatur ad DEUM, & habe-
at misericordiam. Znasz nie jest tak przeklęty, który poki ży-
je nie miałby doznąć miłosierdzia moiego. Zaden od Boga nie
jest taki oddalony (chybá że całę przeklęty) który ieżeli by mnie
wzywał, nie miał się nawrócić do Boga, y tego otrzymać mi-
łosierdzia.

A tym leśsze pozorniey poradzić sobie moga za kaskę Bos-
ką/ grzesznicy/ gdy sposobu sposobem mecha popierać/ wspo-
uś waiac do czego im porodem Ezechiasz Król/ ná przepros-
kone/ sposobow szukaacy/ zagniewanego Boga: Si quo mo-
do audiat Dominus Deus: Iezeli jakim sposobem usłysz Pan
Boga. Uciechje y oni do tych potwórcy sposobow/ żeczac so-
bie zjednoczenia się prętkiego z ludźmi sprawi dliżemu y wiet-
nie w pobożności służącemi Panu Bogu, iako niekiedy Da-
wel S.

Obraz
czcić Pan-
ny Maryi.
pożyte-
czno ias.

S. Brig: L.
6 Revel:
Cap: 10.

Wiele Pán-
ná Marya
może.

Isaia Cap:
10.

Brac się do
tych sposo-
bow,

Ad Rom:
Cap: 8.

wel S. żadał ſpołeczności z Rzymianami/ mówiąc: Si quomodo tandem aliquando prosperum iter habeam veniendi ad vos. *Azabym miał ſpoſob iaki, kiedykolwiek droga ſzczęśliwa przyſć do was. Wſtatſze na to podane ſą grzeſznikom ſpoſoby.*

ROZDZIAŁ XVI.

Podáia ſie do uwagi, cztery ſpoſoby poſpolite: ktorými Pan BOG czyni wſtęp grzeſznikom od zakaźniałości ſercá, y od káźdego śmiertelnego grzechu zraza, y powſciąga, ich.

SAmá oſtátnich terminow zakaźniałości ſercá oſtrość/ ktorey dopędza ludzka ſwawola/ w Rozdziale Dziesiątym opiſana/ przez głęboką apprehenſyá do ſercá litościwego wpuſzczona/ wiem już znáć dółá Czytelnikowi pilnemu/ ſe odpor dále/ y wſtęp od niecnot czyni/ zápám ecátnym ludziom/ wygotowaną przykrością; Lecz żeby nie tylko/ ſamym ſłynieć imieniem oſtátniey ruiny grzeſzników/ Bog ta zá ſpoſob częſtoćć comminatorie przeſła na pamięć ludziom/ záczac záwczasu im upamiętania w záwziętych niecnotách: y ſturm ten popędliwy/ iáko do obwátrowáney fortece/ do uſporządkowego przypuſzcza ſercá/ áżeby ſie poſkromiły/ y powſciągnąwszy w złoſciách głowiek/ Pánu Bogu poddać ſie chéiał

Przećci niechay ſie każdy z grzeſzników na wſytkie ſtrony Pan Bog, obeży 3y/ uważáiac/ iáko go Pan Bog czterema ſpoſobami odwoździ od zbrodni: śmierćci/ ſadem/ piekłem, ſtraſy/ á oſkarżaniem biećniac záplátę w niebie Królestwa wiecznego/ iáko Óciec łaskawie powabia. Puſzcza na głowieká białą! Ob.ecuje záplátę! Záplátá zácheca: Ven te benedicti Patris mei perci-

Pobu
percip
bierzcie
poſtgu
nam.
piekta.
aby ſie
iac. ſie
ſoby u
mowia
tende
quid si
ejus co
by go k
bał, ab
przykaz
goná:
& terr
dolores
ſatens,
ſka nie
y zátrw
leſci pie
plomień
ſiſie y
S. Ják
má buſo
quibus
reprob
ſi quis
Dwa hu
karania
nych Bo
ſię od g
na wſte
Jef

Pobudki do ratowania zakamiaych grzesznikow.

355

percipite Regnum. Podziecie błogostawieni Oycá moiego, od bierzcie Królestwo. Boiaźnia przestrasza: Timete eum, qui postquam occiderit, habet potestatem mittere in gehennam. Boydie się onego, który gdy zabiie, ma moc wrzucić do piekła. A w dobry sposób wczesnie przestrzega grzesznikow/ aby się upamiętali/ albo chciwością zbawienia/ albo obawiając się przyszłego karania. Wpatrzył spólnie te obadwa sposoby uczoney Cassiodorus, y ogladać się na nie kazał ludziom/ mówiac: Quam audis, quod Dominus tuus dulcis est, attende quid diligas. Quam audis, quod rectus, attende quid timeas, ut amore & timore DEI excitatus legem eius custodias. Gdy słyszysz, że Pan twoy słodki iest, patrz, że byś go kochał. Gdy słyszysz, że sprawniedliwy, patrz, że się go masz bać, aby tak miłosć, y boiaźnia Boża poruszony, zachowywałś przykazania iego. Tu zmierzaz do sensu tego/ y perswazyza Hugoná: Si amor DEI te tenere, non potest saltim teneat & terreat timor Judicis, metus gehennae, lequei mortis, dolores inferni, ignis urens, vermis corrodens, sulphur fatens, flamma tartarea, & omnia mala. Iczeli miłosć Boska nie może cię wstrzymać, przynamniemy, niech cię powściągnie y zatrwoży boiaźń Sądziego, lekliwość piekła, śidła śmierci, boleści piekielne, ogień parzący, robak gryzący, siarká smrodlina, płomień nieugászony oichtani, y nieszlakie przykrości. Tu się stośnie y Hugoná Kárdynala explicacya owych słow z Piśmá S. Jakubowych: Cum duabus turmis regredior. Ze dwie- ma huscami powracam. In sensu mystico: Duae turmae cum quibus reditur a peccato, sunt multitudo paenae, & miseriae reprobatorum: & immensitas gloriae Electorum: quae duo si quis abscondit in corde, facilliter avertitur a peccato. Dwa husce z ktorými powracamy się od grzechu, są wielkość, pokarania, poepionych utrapionych: y niezmierność chwały Wybawczych Bozych: a to dwoie kto zachowuie w sercu, łatwo oddala się od grzechu. Wiec to są sposoby/ ktore podaie Pan Bog na wstretu uczynienie ludziom od niecnor.

Mat. Ca.

25.

Lucz C.

12.

Cassiod:

in Pl. 45

HugoLib

3. de An:

ma.

Kogo do:

broć, nie:

to. karanie

utrzyma.

HugoCar

in Gen:

Cap: 32.

Jest poroczna rożnych Autorow tradycya/ o Támerlanéte

Ww

Modzu

Sysof. Tá-
merlanów
dobywaniu
Miaſt.

Wodzu walecznym/ że dobywał cudzoziemſkich Miaſt/ ſpoſo-
bem takim: podſtapiały z wojskiem pod takie Miaſto/ nie
ſturmem go dobywał/ ani z burzacych dział puſzczonymi ku-
łami pſował/ truſſac poteżne mury/ y obalaiać wspaniałe wie-
ſe / y pałace / ani impetnych żołnierzom pozwałat aſſaltow /
zdaiac ſie na ochotnika/ ale pierwſzego dnia w toto Miaſto
atakowawſzy / biała chorągiew przed wojskiem ſwoim wy-
ſtawiać kazał/ na ten znak/ że ieżeliby obywatele Miaſta dos-
browolnie poddać ſie chcieli/ tedy od niego otrzymać mieli
Pánſka łaskawość / żadney nie miałać krzywdy / ani doznaiac
oppreſſyi : A kiedy tym znakiem zniewolić ſie nie dał / na
drugi dzień kazał wyſtawiać zieloną chorągiew/ dając znać/ że
rebelizuiacych ludzi/ kwiſnacym záwſe ſława był Tryn ſato-
rem. Gdy záś ten poſtrach nie pomógł/ na trzeci dzień ſta-
wiał czerwona chorągiew / na znak / że ich miał ogniem / y
mieczem dobywać/ na co gdy nie dbał / miałać wola bronić
ſie on na dzień czwarty chorągiew czarna wyſtawiał/ na znak
śmierci/ y zguby wſytkich temu ſie ſprzeciwiaacych/ y tak dos-
piero wſyſtka potega ſturmować kazał do Miaſta/ y wnie-
wóz te obracać.

Chorągwie
Bojkie.

Deutor:
Cap: 5.

Ioan: cap.
16.

Deutor:
cap: 32

Dacny teſt tryb/ y procedet ten Páná zaſtepowu Wſcho-
mogacego Boga/ że na oddalenie uporu grzechowego od
ludzkich ſerc/ zażywa znaków dobroci/ y ſurowości. Wyſta-
wia takó chorągiew biała łaskawość ſwoje / obiecuiac życie
y wteczne Kroleſtwo: Per viam quam pracepit vobis Do-
minus Deus vester ambulabitis, ut vivatis, & bene ſit vo-
bis. Droga która wam przykazał Pan Bóg waſz chodźcie będzie-
cie, abyście żyli, y żeby wam dobrze było. Tłá co kiedy ſie nie
ogladala grzeſhney/ tak w záyéſtkicy chorogai zieloney/ mee
ſwoje im znaczy: Confidite, ego vici mundum. Uſzyſcie,
iam zwyciężł świat. Tłá koniec upotrzebny / y w záklamias
łości ſerca trwóciacych/ rzuca przód oczy chorągiew czerwona/
y czarna/ ogniem / mieczem/ y śmiercią grożac: Ignis luc-
centus eſt in furore meo: Devorabitq; terram cum ger-
mine ſuo. Foris vaſtabit eos gladius, & intus pavore.

Pobudki do ratowania zakkamiayah grzesznikow. 357

Cessare faciem ex hominibus memoriam eorum. Ogien roz-
zarzył się w zapalczywości mojej: porze ziemię z rodzaiem iey.
Z dworu pustaścich ich miecz będzie, a zewnatrz boiaźń. Wytra-
cę z pośródka ludzi pamiętkę ich. A to wiec bywa / kiedy
śmierć / sadem / y pletlem Bog grozi / grzesznikom / chcąc im
uczynić wstret od niecnosć.

Zapátrować się kazał ná znáti te / pogrozek Bostich / wssy
stim nam Mladry Salomon písać: In omnibus operibus
tuis, memorare novissima tua, & in æternum non pecca-
bis. We wssykich uczynkách twoich, pámiętaý ná ostateczne
rzeczy twoie, a ná wieki nie będzieś grzeszył. A náuczyl się sam
był tego (zda mi się) od Rodzica swoteho Dawida Krola /
mowiacego: Cogitavi vias meas & converti pedes meos
in testimonia tua. Rozmýslelem drogi moje, y náwróciłem
nogi moje ná świadectwa twoie: Boć kiedy głowiek droge
swote uraży do woteczności / że potrzebna / a z drugley strony
droge do śmierci wleczney ná potępienie wiedaca użyty / że
niebezpieczna / niepodobna rzecz / aby się nie mial zástánowić /
y postrzedz / że trzeba poprzesztać grzechow / a náwrócić się do
Pána Boga. Ktoreby to zaś były te ostateczne rzeczy: wy-
rachował Hugo Kárdynał: Memorare mortem incertam,
iudicium justum, gehennam interminabilem, gloriam æter-
nam & nunquam peccabis. Pámiętaý ná śmierć niespodzia-
na, ná sad spráwniedliwy, ná piekło niezmierne, ná chwale wie-
czna, a nigdy nie zgrzeszysz. Twierdził bydy poźstecznym ten
sposob ná powéćiągnięnie od grzechow S. Ewángryusz / y zaś
lecał go Dżniom swoim / ná uśmierzenie zley woli do wysta-
pów / rednemu z nich te zálecátac rzeczy: Cogita, peccan-
tium confusionem, eorundem pñas, & bonorum gaudia.
Uwazay grzeszacych konfuzję, znáczna káre, y dobrych rádeść

Ecclesiast
Cap: 7.

Psal: 118

Ná cztery
rzeczy pá-
miętać,

Hugo
Card.

Ex vitis
Ss Patrũ.

Niebi ska
chwała po-
wabia.

Poczynam od sposobu dobroci / y łaski Bostiey / to test od
uwagi Krolestwa niebieskiego / do ktorego uwazenia y samá
nátura w gore ludzkie obraca oczy / co iným zwtérzetem ku
siemu obróciła wzrok: z tad zaczynam / opisowác sposób do po-
stánia

wstania z mienot/ gdzie sowa zaplata. nieprzeżytey wleczno-
 ści wabiac do siebie człowieka/ od grzechow. odwołaj. A wy-
 daie sie zaraz. władza sposobu tego/ iako do siebie pociaga.
 potrzebnie/ serca ludzkie od światła/ w owey bytności. Piotta.
 Swietego na gorze Tabor. z Chrystusem/ kiedy ledwoco sko-
 stowł stodyczy niebieskiej Dyczyny/ ledwoco widzieć mu sie-
 iey pod obłokiem dostalo/ ledwoco zadatek tylko obaczył nie-
 bieskiej zapłaty/ aż zaraz zapomniat o świecie/ y żyzył sobie
 nie powracac sie wiecey z gory: Domine, bonum est nos
 hic esse. Pante dobrze nam tu bydz. Tak przychylił do sie-
 bia serce/ y umysł Piotta. Si. iedną przemianacą niebieskiej
 piekności poświęcił/ że sis w niej zakochawszy/ zapomniat o
 świecie. Alec wiecey ięszce może samo Krolestwo Boże wspo-
 mniac/ awadzy Augustyn Swiety: Si. unica mellis gutta
 è Paradiso, sic omnem vanitatis sitim extinxit, quid faciet.
 S. Augu: in exhaustum voluptatis pelagus? Iezeli kroplá iedną stodyczy
 Ser: 120. z Rain. niebieskiego, tak: wszystkie światła próżności zagasiłá prá-
 De Tem: gnienie, czegoż nie dokaze nieprzebrana w: rokoszowy gębkość.
 pore. Pod podobieństwem tylko skarbu zakopanego w roli/ za-
 skar: dze: Ewangelii wspomnionemu/ a przecie zaraz do takiej rzetlu-
 gi, niebo. cyi powabem swoim tego przywiódło/ że łozac substancya/ sta-
 rat sie o dostapienie tego: Simile est Regnum celorum
 thesauro abscondito in agro quem qui invenit homo ab-
 Narr: cap: sccondit, & prae gaudio illius vadit & vendit universa quae
 13. habet & emit agrum illum. Podobne jest Krolestwo niebie-
 skie skarbowi skrytemu: na roli: który nalazszy człowiek skryt, á
 z radości iego odchadzi, y wszystko co ma przedáie, a onę rolę
 kupuje. Nie wydał sie niebo cała cena swoja/ która w per-
 ty drogiey zawarto hacunku pod czas omylny/ iednakże tak Kupa-
 cá rozłakomilo/ że respektu nie miał na swoje fanty/ y towár-
 197 ale wyprzedal wszystko/ azeby tylko iednym cieszył sie nie-
 ba kupnem: Vendidit omnia quae habuit, & emit cam.
 Perlá dze: W obudwu tych miejscach przerzeczonych/ upatrzył powabną
 64, niebo. piekność. Krolestwa niebieskiego/ Giegorz. S. Papię: która
 w oczach.

Pobu
 w oczach
 mienno
 co go
 dzi.
 bus ca-
 sciplin
 sko, k
 swoje
 & zno
 inquan
 quae in
 niebies
 skosku
 ca. Y
 Eustof
 uwaga
 vana
 tranlg
 bidz
 P
 Páwł
 jęsi pi
 dze. w
 ctus n
 affligi
 iucun
 ra Mo
 raonon
 niżli n
 te Q
 Pan 2
 Bnicy
 dza/ i
 támt/
 tcan

Pobudki do rátownia zákamiálych grzeszników.

359

w oczách/ y w uwadze ludzkiej záciśniawşy/ pożorem nieoda-
mtennym łaskom głowieká ku sobie/ y do porzucenia tego/
co go doczanie kontentować/ y krótko cieşć może przywo-
dzi. Agrum venditis omnibus comparat, qui voluptati-
bus carnis renuntians. cuncta sua terrena desideria per di-
sciplinæ celestis, custodiam, calcat. *Rola: przedawşy wszy-
śko, kupuie, kto rozkosom ciáta wypowiedziamşy służbę, wszyśkie
swoie światowe chęci, przez strzeżenie náuki niebuskiej depcze.*
A znowu te rzecz wypisuje: Qui celestis vitæ dulcedinem,
inquantum possibilitas admittit, perfectè cognoverit, ea,
quæ in terrenis amaverat libenter cuncta derelinquit. *Kto
niebieskiego życia stodyczy, ile możność y podobieństwo dopuści,
śkośtuje, te rzeczy które w świecie kochał, z chęcią wszyśkie porzu-
ca.* Nie czemu y Hieronim S. listownie dátać sposoby Pá-
Rustochy na uchronienie się próżności światowych/ w niebo-
uwaga nabożna zapátrować się tey kazał: Quotiescunq; te-
vana sæculi delectaverit ambitio: ad Paradisum mentes
transgredere. *Ilekroć cię próżna światá wabić będzie nspina-
łóć: do Ráju niebieskiego, rozkosy, myśl swoię obrócaj.*

Probował pożytku/ sposobu tego zamyślánia się o niebie
Páweł S. Apostoł/ niewiernym żydom dowodząc/ że Moyo-
żesz pietnością uwiedziony niebá/ ogladając się/ że ie mieć bez-
dnie w nagrodę/ nie śmiał grzeşć: Fide Moyse grandisfa-
ctus negavit se esse filium filiarum Pharaonis: magis eligens
affligi cum populo Dei, quam temporalis peccati habere
iucunditatem. Aspiciebat enim in remunerationem. *Wiá-
na Mojżesz stawşy się wielkim, nie znał się bydz synem Corki Fá-
ráonowej: więcej obierając bydz utrapionym wşpół z ludem Bożym,
niżli mieć docześni go grzechu rozkosz. Bo się ógladał ná zaplá-
te. Odwabia ta wieczności zapláta wielu uwážnych ludzi
Pan Bog. od grzechow: sem podobno tylko zákamiáli grze-
śnicy od záczytych złości odwrócić się tym sposobem nie dá-
dza/ lekko hacniąc sobie wieczność/ z zapamietáлыми Izráelio-
támi/ o których napisał psalmista S. Pro nihilo habuerunt
terram desiderabilem. *Zá nic sobie nie mieli ziemie pożadá-
ney.**

S. Greg:
Papa in
Evangel:
Homil: 11
& 12.

Gárdziżie-
mia, kto
niebá sko-
śtuje.

S. Hiera:
Epist: 22.
ad Eustoc:
de Virg.

Ad Hebr:
Cap: 11.

Dla zaplá-
ty niebá,
Mojżesz nie
zgrzeşył,

Psal: 109.

ney. Ganił to w drugich/ że niedbali o zbawienie/ dni stracił
 sie o pozyskanie nieba/ a sam uśmierzać w ciele swoim zle na-
 Dni wie mietności/ wbił sobie w pamięć/ y na myśl przymodził nie-
 czne ama bieście rośkoszy; Poznać to z Psalmu onego: Cogitavi dies
 340. antiquos: & annos æternos in mente habui. Et meditatus
 sum nocte cum corde meo: & exercebar, & scopebam
 spiritum meum. Rozmyślałem dni starodawne, y roki wieczne
 Psal: 76 miałem w pamięci. Y rozważałem w nocy w sercu moim: y ćwiczy-
 & 83. łem się y uwarzałem ducha moiego. Poznać to y z drugiego
 mteyscá/ iáko mu gościł w pamięci niebieska kráina/ ná któ-
 ro chęć miał: Quam dilecta tabernacula tua Domine
 virtutum. concupiscit & deficit anima mea in atria Do-
 mini. Iáko miłe twoje przybytki Pánie zasępow: áda y usłá-
 te ducha moia do przysionków Páńskich.

Ubolewał ná sercu Augustyn S widząc n'euwaga grze-
 sników niedbatacách o ták potrzebny sposób/ dla czego napo-
 minał: Recedite homines ab affectionibus vestris Quó-
 S. Augu: itis? Quó curritis? Quó non solum á Deo, sed etiam
 in Psal: á vobis fugitis? Redite pravificatores ad cor, scrutamini
 76. spiritum vestrum, recolite annos æternos, invenite miseri-
 cordiam DEI circa vos. Odstapćie ludźie od złych chęci wá-
 szych. Gdzie idziecie? Dokad bieżycie? Dokad nie tylko od Bo-
 GA, ále też od nas samych uciekacie? Nawróćcie się przestępcy
 przykazań Bożych do serca, roztrząsajcie ducha wászego, rozmy-
 ślajcie láta wieczności znájdycie miłosierdzie Boże okolo was?
 Część albowiem to wielka jest miłosierdzia Bożego okolo
 człowieka/ kiedy rozważać może wdzięczność niepoita Króla
 swá niebieskiego/ czym zapalić się zwykł każdy do dostapie-
 nia tego/ á oziębłym stawać sie do światowych prośności/
 stygnąć w áfektie do grzechow/ mówi Grzegorz S. Papież:
 S. Greg: Si consideremus fratres charissimi, quæ & quanta sunt quæ
 Papa Ho: nobis promittuntur in calis, vilescunt animo omnia quæ
 17. in Ev. habentur in terris. Gdybyśmy uważáli brácia najmilsí, które y
 iák wielkie są rzeczy, co w niebie są nam obiecáne, zpodláłyby,
 y stániły w umysłách te wszystkie, które ná ziemi mamy.

Ostygły y oziębły wielu osób serca do światá/ Cytelnis-
 nifu przy-

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników.

351

tu przyląznij/ gdy się zabawiły refleksy/ y rozmyślaniem nie-
 blestey Dyczyny tak/ że iako Apostoł mówi: Deponentes
 omne pondus & circumstantias nos peccatum. *Złożymy wse-*
łaki ciężar, y grzech który nas zemszał obkapił: cale nawracamy
 się do Pana Boga rozgarzone chciwością dostania życia wie-
 cznego. Trzy oraz Osoby na to przywodzą stanu Recerśkie-
 go: które afektem zjednoczone/ y przyjaźnielstwa wiernością za-
 wzię światowo żyły/ iako żył zwyczaj żołnierski niebie. Czas
 si jednego i i Meszowie drogę sami trzech tylko odprawiali/
 y zamyśliwszy się razem/ przelachali przez długi las/ nie nie
 mówiac ieden do drugiego/ iakoby z takiego umysłu: przez-
 bywszy las/ pytał ieden drugiego/ co się nam stało? y co za
 przyczyna? jesteśmy taka ścieżka drogi milczeniem odprawili?
 Ali sie ieden przyznał: Videns amantitatem sylvarum memora-
 fui amantitatis celestis. *Uważając piękność drzew w lesie roz-*
mażał: m sobie piękność drzew w lesie, rozważałem sobie ozdobę
 nieba. Też dał y drugi przyczynę. A trzeci podobna także
 zabawiony medytacją/ rzekł: Wierście mi/ że się to stało z
 woli Boskiej/ więc jeżeli nam podoba się niebo/ iakośmy z
 sobą równo służyli światu/ tak dla otrzymania nieba/ spólnie
 Bogu służymy/ w którym dobrym Zakonie: na co wnet się
 zgodzili/ przystąpi do kompanii dawnego/ uskarżając
 się/ że im się przykrzy to życie/ ow odpow. edział, że temu
 niey Pytali/ czym sobie stodził ostrość życia? Odpowiedzieli
 Nam mowi káiaż: e/ lubo czytać nie umiem/ która mi dał
 moy Duchowny Wódec/ w której są tylko trzy kartki/ iedną
 czarna/ druga czerwona/ a trzecia pozłociła; Na czarney
 czytamy myśla/ nieie dawne grzechy/ które brukały sumnienie/
 y czerniły dusze. Na czerwoney miska niewinna Chrystusa
 Jezusa: Na pozłociśke/ rozkoszy czytamy niebieskie/ y zapła-
 te wieczna: a tak nie przykrzy sobie. To usłyszawszy dway
 cwi chwycili się sp. sobu tego/ y bez tęskności w Zakonie dgo
 służyli: się tej wteczności która tu rozpamiętywali.

Przytrzymała ta chwyla wielkiej pomyśli/ to ostrości ży-
 cia ied

Ad Hebr:
 Cap: 12.

Ex Spec
 Mag: Dist
 9 Exem.
 42.

Myślac o
 piękności
 nieba, lu-
 dź: porzu-
 cili świat,

Trzy karty
 w książce.

Ex Chro: myślatac powrócić sie do stanu świeckiego// a w nocy kłęczac
Francisc: przed Ołtarzem/ prosiac Pana Boga o natchnienie łaskawe
Lib: 10. w tym / co miał czynić/ obaczył Świętych Pańskich niebiesko
Cap: 25. Processya/ samych Zakonników Franciszka S. świetno przy
 branych w Kościół wchodzących/ y do nieba powracających/
 widział w parze Franciszka S. z Antonim S. y dwóch Zakon-
 ników/ których dusze z ciałami nie dawno wyszły/ w tejże Pro-
 cessyi: y chcąc wiedzieć na jaką pamiątkę tą częć godną od-
 prawiała sie kompania/ pytał ośmielwszy sie/ onych W wielbion-
 nych ludzi o to: y usłyszał odpowiedź / że na to/ aby wie-
 dział świat / z jak wielką częcią/ y chwata/ przyniame Bog-
 tych do nieba/ którzy temu służą/ świat porzućciwszy. A w
 tym gdy z ogu tego zniknęła ową Processya/ zrazem z wie-
 dzenia niebieskiej ozdoby odpadły od niego myśli do stanu
 świeckiego wiedzące/ y zniknęły z serca jego tak zupełnie/ że
 wszystkie chęci obrócił swote na dostąpienie nieba/ a niewy-
 gody/ niewczasys/ postys/ moryfikacye/ y inne ostryści Zakon-
 ne ponosiac/ nie czuł ich prawie/ przed wielkim zapaleniem
 serca ku wieczności.

Surig To- Wmorięła podobna wizya/ w sercu Pachołcia Świętego
mo 1. in Celsa imieniem asękt do światła/ y wrodzona ku Rodzicom
Vita S. Ju miłość wygasła/ nawet y do samego doczesnego życia/ nad
liani M. które głowiek niema nic wdzięczniejszego/ straciła mu chęć/
 chwaly wleku:stey apparycyą. Bo gdy Juliana Świętego/
 Starostę Marcejanus meczyć kazał/ Celsus Święty będąc
S. Celsa na przy tym/ łaska Ducha Świętego oświecony zawołał: Rem
wtrocenie inaudiam video! Rzecz niesłychana widzę! Oto (mówi)
piękne. widzę że Chrześcianina tego Juliana/ obstałi ludzi nie-
 bieckich/ iasno przybranych kompania/ z nim po przyjacielstwa
 rozmawiają/ nad głową jego złota korona z perł y z dro-
 gich kamieni trzymają/ która korona widzę/ że iasnością słow-
 neczne przechodzi promienie: w dze y trzy Osoby strzelały
 nad Julianem latające / iato Orły takie: y tak mi sie zda/
 że godna rzecz takemu Bogu służyć/ który tak słus swo-
 ich bro-

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników.

363

ich broni / y taka otacza ozdoba. Syn to był ten Celsus po-
mianionego Marcyana Starosty / którego tak piękność chwa-
ły niebieskiej uwiodła / że odstepując błędów pogańskich /
padł do nog *Juliana Świętego* / y uwierzył w Chrystusa /
y z tego przykładu dwadzieścia żołnierzów nawróciło się do
wiary w Pana Boga w Trocy Świętej jedynego.

Asparycya tatarowa powodem była do mecenstwa Ró-
przynosił *Świątemu* / kiedy widział / że *Święta Fides* Pan-
na / od wiary malaca imię / za wiarę cierpiła / za Panową
ma okrutnego *Dacyana* / a ono iey z nieba gotembicą ślizna
spuszczając się powoli / niebie złota korone / która Anioł wzię-
wszy / włożył na *Megennicki* głowę ; Albowiem natych-
miał uwiedziony chęcią wieczności korony / dobrowo-
lnie za *Imię Chrystusa JEZUSA* podał się na mecenstwo.
Tak to zapłata wieczna tu sobie wabiła ludzi / że nie tylko
gardzili światem / ale y ochotnie umysłem *Pawła Świętego* :
Cup o distolvi, & alle cum Christ. Pragnę się rozstać z
światem, a bydz z Chrystusem ; przepodiecie śmierci do niey
się ciśneli.

Szeroko nie rozwodzi się tu z owymi przykładami światła
dacyami / jako ieden żołnierz zaproszony od przyjaciela swo-
tego / który był już umarł / na bantier / stawiający się do Pa-
łacu pokazanego / przyszedł / y traktowany / cudownie przeżył
lat dwieście / a rozumiał że tylko iedne zabawił godziny /
przy owej tam niebieskiej ochoćie. Ani rozpościerom się
z obszerną *Histori* / jako *Żak* mnił ieden / nie mogąc ogrós-
nić rozumiem słow owych *Psalmu* : Mille anni ante o-
culos tuos, et inquam dies hebeterna quæ præterijt. Tysiąc lat
przed oczyma twymi, iako dzień wczorajszy który przeminął.
Wzruszeniem doświadczył tego / gdy udawał się po iutrzni z
kościoła za głosem wdzicznie śpiewającego ptaścecia / bez
pięta / y iedzenia / przeżył wrodząc po leście lat trzysta / iako-
by tylko trzy godziny. Dość mi na to / z tych y innych
przykładów dorozumieć się tego / że sposób uważania wie-
kuśkiej chwały / umie ostrzegować od wszystkiego co ma świat /

Ex

ludzka

Vincen:
Beluac: la
12. C. 133

Widzenie
malu skie.

Ad Phil:
Cap: 1.

Ex Spec:
Mag: Dist.
9. Exemp
63. & 65.

Wielkie lę-
ta, male się
zdają. uwa-
żajacym
ni. bo.

ſubzta fantazyja/ y odłagyc ſerce potrafi od tego/ czego ſa-
ſztelne na ſłode duſzy napięta ſie cialo.

S. Greg.
Papa, lib:
1. Dialog:
Cap. 11.

Za ſte-
miał S. że
ſie powro-
cił do ciepl.

Ceſarius
Lib: 11.
Cap: 6.

Bogactwa
niebieſkie.

AdEphes
Cap: 1.

Luc: cap:
17. & 4.

Cieſtko nie czemu było Marcellowi Biſkupowi Błogoſławionemu/ po śmierci znowu wſkrzeſzonemu/ w Świato Wielbenożne/ od Fortunata Światego/ na weſoly przytał wielkier Wioczyſtości patrzeć ſwiat/ ktoremu powrocciem duſe do ciała/ że przerwał niebieſkie delicje w ktore już był za łaski Bożo wtroczył/ na to ubolewając Świate Marcellus/ ro tylko mowił: O quid feciſti! O quid feciſti! Ach coś mi uczyniſ! Ach coś mi uczyniſ! Jakoby daiąc znać/ że go od poćiech odwołali nieprzeżytey wieczności z przywda iego Nie w ſmak było y Błogoſławionemu Oberrowi Zakonnikowi/ gdy mu przed ſkonaniem pozwolono w dzień Szczępana S. Wioczyſty/ w przod otwarte ogladać niebo/ a potym od weſcia do niego/ na wcześney choremu poſcieli zatrzymać ſie kazano/ y pożełkąc leſzje nieco na ſwiecie/ bo teſkniać wolał: Hic ego quid facio? Certè hic eſſe nolo? Certè redire volo. A ia tu co czynię? Zaprą-
ndę tu bydź niechcę? Cále do niebá wrocić ſię chcę.

Dziwna rzecz tak to zakámiali grzeſznicy znieſć na ſo-
bie moga/ że ſie na tak piękno wtecznoſć nie obezra! Dzi-
wna/ że ſpoſobem uważenia delicji niebieſkich/ od przemiła-
tacych roſtoſy/ oderwać ſie niechca! Cudowna/ że ſie nie
ogladają na nieśmiertelna zapłatę! ktorey życzy Paweł S.
im refleryi do tego pilney na Kroleſtwo Boże przychyła im/
mowiac; Ut Deus Domini noſtri Jeſu Chriſti Pater glo-
ria, det vobis ſpiritum ſapientia, & revelationis in agniti-
onem eius illuminatos oculos cordis veſtri: ut ſciatis quæ
ſit ſpes vocationis eius, & quæ divitiæ gloriæ hereditariæ
ejuſ. Aby Bóg Paná náſzego Iezusa Chryſtusa Ociec chwały.
dał wam Ducha mądroſci. y objawienia, w uznaniu iego, oſwie-
tając oczy ſercá náſzego: abyſcie wiedzieli, ktora ieſt nádzieta iego
y ktore bogactwa chwały dziedzictwa iego. Wogzy ludziom za-
chodzi niebo/ do nich ſie náchyla/ między niemi ſtana/ i tak

Ło powiedział Chryſtus Pan: Ecce Regnum Dei intra vos eſt.

Pobudki do rätowänia zäkämiałych grzeszników.

365

est. Oto Krölestwo Boze między wami jest. Gotowością wśe-
laka znakomite! powabia ku sobie: Parata sunt on nia.
Wśyśka inż gotowa. A my grzeszni co ná to? Et ceperunt
omnes simul excusare. Wymawiamy sie wśyścy / á przys-
stąpić do niego niechcemy / á zátym idzie / że sposobu odwo-
dzacego nas od grzechow / to jest Krölestwa niebieskiego nie
wygymy sobie

Tępy grzeszników ápetyt Czytelniku przyiąny / gdy sie
kontentuiac gorzkością niecnót y zbrodni / wzruszyć sie nie da
do lańnienia Krölestwa niebieskiego / y żadney do pośada-
nia tego / nie ma skuteczney chćinowości / tedy dobroći nieprze-
brány Bog od gorzkości grzechow / nie mogac stodycza od-
wieść człowieka przyobiecánego temu nieba / przykrym śmier-
ci pokarmem podánym iemu / wśtrec czyni duszy od wysie-
pkow / áżeby bolażń w tey porocy truciżny śmiertelney doła-
zać mogła tego pośtrachem / czego nie wymogła przyiemna
ponetá. Jakoz y słusnie Pan Bog ná grzeszników wśtrec
im czyniac od złości tego używa sposobu / bo pospolićie bo-
lażń dołázowác zwykła tego / czego niemoże przelamác do-
broć / wedlug Pliniusá wyroku: Ingeniosior est ad exco-
girandum metus amore. Timor emendator acerrimus.
Sposobnieysza jest do konceptu boiażń / ániżeli miłość. Boiażń ál-
bowiem jest náuczycielem żwánym. Popiera przeto Pan Bog
potęgi miłości swojej ku ludziom / boiażnia / áżeby przyna-
mniey zaśtráśomi pośtacia śmierci / páżestáli grzeszyć.

Niewiem iezeli co cięższego o ludzkie obita sie czy / tá-
ko śmierci pośtác / ktora codziennym trupow pokładaniem
ná mórach / to samo wymodz chce / áżeby ludzie niedyskretnym
tey okrucieństwem przestráśeni / mieli wśtrec od grzechow ;
y záprawde mocny to sposob / ktorym złość y niecnota po-
śtráśone uchodza od serca ludzkiego / iáko powiedział S. Au-
gustyn: Nil sic hominem revocat á peccato , quemad-
modum mortis meditatio. Nic ták człowieka nie odwodzi
od grzechu iáko śmierci námiatka. Przysádjili ten skutek obra-
żowi śmierci y inoi Święci / poligálat go między sposoby

Kr2

odwoz

Gorzko-
ść iáko
od ztego od-
wodzi.

Plin. sent
lib. 8.

Boiażń ál-
ta moze.

S Aug. 1.
2. Contra
Marc.
Śmierci pá-
mieć.

Lib: de
Spec: pec-
cat: Cap:
6.

S Bernar:
Serm: 7:
de Temp.

S. Anton:
de Padv:
Sermon:
Dom: 11:
post Pent

S. Hier: in
Prologo
Bibl: cap:
8,
S Per: Da
mian: O
puls: 15:
Caps: 23.

Raviss: in
Offi:
cuius verbo
Mors.

odwodzące od grzechow / y od serca zatamiatości. A na-
przód samże ten pomientony Doktor S Co. si iteratio mor-
tis, destructio est superbia, extinctio invidia, effugatio
luxuria, evacuatio vanitatis, & iactantia. perfatio inadi-
monia, preparatio salutis eternae. Rozmyślanie śmierci, ze-
psowaniem iest pychy, wygąśnieniem zazdrości, wykorzenieniem nie-
czystości, wyniszczeniem próżności, y wyniosłości, uścił doskonałość a
pobożności, przygotowaniem do wiecznej chwaly. Także napisał
S Bernard: Si te luxuria tentat, si te libido ad pecca-
tum incitat, oblige tibi memoria mortis. Jeżeli cię nie-
czystość napęstiue, jeżeli cię lubieżność do grzechu pobudza prze-
tż sobie przed oczy śmierci pamiatkę. Tak tenie sposób za-
lecał ludźtom Wyznawca Chrystusow / Antoni S. z padwie /
w Kazaniu mówiący: Nil sic movet peccatorem, ad e-
mendandum suos defectus, & corrigendum peccata sua,
quam notitia, & memoria mortis. Nic tak nie porusza grze-
sznika do poprawy myślepkom, y mykrozenia grzechow swych
iako wiadomość, y pamiatka śmierci. A wielkym ten strach
strącający śmierci słynie od Doktorow Swiatych przywile-
mi / bo napisał Chierontm S. Facile contemnit omnia
qui se cogitat semper moriturum. Snadno pozardza wś-
tkim, kto sobie uważa że umrzeć ma. Także y Piotr S Ds-
mian: Superbia spiritus inflat? Sepulchrum in mentem
reducit, necessario illie rigida cervicis tumorem premi-
mus, ubi cinerem procul dubio pulveremq; pensamus.
Duch pychy nādyma? Grob na pamięć niechay przystapi. A tak
żaraz. wyniosłość zgromiemy, gdzie na proch śmiertelny y na po-
piot wspomniemy sobie.

Toż y owi choćlaś Poganie znąc trzymali o pamiatce
śmierci Egypcianie / kiedy zápowodem smęgo rozumu / przy-
błędach wesdlych / nte z złotey czary / albo z kłobka srebrne-
go ale z czaski głowney głowatka umarłego pietnie wypole-
rowaney / gośćtom pić kazali / na ktorey te słowa pisane by-
ly: In hoc intuens, bibi, manduca, & oblectare. Na
tę zápatruiac się czaske, pij, iedz. y wśel się. Coś zá moc w
czynię

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników.

367

tymże sędził Rzymianie / którzy przy wybraniu na Państwo Cesarza / y przy tego Koronacyi / między weselnymi applauzow głosami / przez jedne Osoby / Cesarzowi do ucha szeptać kazałi: Memento, quia homo es. Pamiętaj, żeś ieś człowiek. Grecy w Konstantynopolu przyjmując na Tron Cesarza / tym go naprzód witali / że Kamieniarz albo Sztukałter przychodził do Monarchy z kłosa sztuk marmuru / mówiąc: Euge ab his faxis, ex quo Augustissime Caesar

Iple tibi tumulum, me fabricare velis.

Obierz z tych tu kamieni, Cny Cesarzu sobie,

Z którego mam nadgróbek, wykształwać tobie.

Czym ci y inni wspomnieni uczyli Monarchow takim sposobem / zbyteczna wolność tamować mieli / to jest / że pamiętając na śmierć / y doczesne życie / powinni się byli powściągać od złego życia / nie zostawać pod prawem / y stosowali się tymi tam ceremoniami / do sentencyi uzzonego Seneki: Libidinis uenitum continebis, si te mortuum cognoveris. Złoty zady upat ugąsysz, jeżeli uznawać będziesz, że masz umrzeć.

Do dobrze po-
mnieć na
śmierć.

Senec: E-
pist: 9. ad
Lucillum

Od samych założonego światła pierwiastek / zaczęta się ta pamiętania na śmierć ceremonia / bo kiedy Pan Bóg Kay siemski / y świat cały Adamowi oddał w possessya / żeby na Państwie grzechu się strzegł / pogroził mu śmiercią: In quacumque hora comederis, morte morieris. Ktorekolwiek go-
dziły z drzewa zakazanego iść będziesz, śmiercią umrześ. R potwierdził powtornie Pan Bóg prawa tego / po przestępieniu / Rozżyciom naszym dalać do pokręcia ciała odzieży / z wierzat już nie żywych stworzyna / ażeby na śmierć pomnieli / lało się domyślił tego uzony Teodoretus / y inni / zwłaszczá Lippoman. Ideo indutos fuisse vestibus pellicis, id est de pellicibus mortuorum animalium, ut signum suae mortalitatis tecum ferrent. Dla tego ich Pan Bóg okrył / korkami z bydlat nie żywych, ażeby mieli znak śmiertelności swojej. Co wielce służyło im na potym za sposób bania się grzeszyć / czo go dorozumieć się goos. / z nauki Grzegorza S. Papieża:

Gen: 3. 2:

Śmierć
grozona A-
damowi.

Lippomā
in Gen: 9

Arz.

Perfe.

S. Greg:

Lib. 13.

Moral

Cap: 10.

Job: c. 17

Nie zgrze-

szyl Job po-

miniac, na

grob.

B. Alber:

Mag: Ser:

47.

Pamiętka

śmierci do

brego uczy.

Perfecta vita est mortis meditatio, quam dum iusti soli-
cite peragunt culparum laqueos, evadunt. *Doskonałe życie*
jest, w rozmyślaniu śmierci, która gdy sprawiedliwi życie w pa-
mięci mają, od sidła grzechów śmiertelnych, wolnymi bywają.

Żład proſze Jobowi owa przyſta beſpiecznoſć: że ſmiał
ſie dać z tym ſtyſć: Non peccavi? *Nie zgrzeſzyłem?* w
wielu inſzych mieyſcach przyznawał ſie do grzechu: Peccavi.
Zgrzeſzyłem. A tu znowu przeczy / y ſłowo odmienta: iako
to bydy może: kto od niego odrąził grzechy? Poznać
ſnądno y wyrozumieć / że boiaſz ſmierci / bo wprzod mówił:

Dies mei breviabuntur & ſolum mihi ſuperest: ſepulchrum.
Non peccavi. *Dni ſię moje ſkroczą, y tylko mi niedoſtaje gro-*
bu, Nie zgrzeſzyłem. Grob albowiem w łacińſkim tyczyſu zwą-
ny monumentum, to ma / że monet mentem, iakoby nąpo-

mina ſmierci / że ſie potrzeba grzechów chronić. Vznal te
rzecz w Jobie cierpliwym Szegorz S. piſac: Beatus Job,
quia dies ſuos conſiderat breviam, apte lubiungit: Non
peccavi. *Błogoſławiony Job, że krotkoſci dni ſwoich uważał,*
ſłuchnie ſię odezwiał: Nie zgrzeſzyłem. A bardziej tego do-

chodzić moge z nauki B. Woytecha Wielkiego Dominika-
nina: Quicunq; mortis ſuae efficaciter recordantur. ſtudent elle-
cōtinentes, patietes, & obediētes, nituntur ſemetipſos per
veram contritiōem, & peccatorum confeſſionem macu-
lis expiare, non ceſſant bonis operibus invigilare. *Kto-*
rykolwiek na śmierć ſwoię ſkutecznie pamiętają, ſtaraia ſię aże-
by byli wſtrzymieźliwymi, cierpliwymi, y poſtuſznymi, uſiłua ſu-
mnienie przez ſkruchę, y wyznanie grzechów oczyścić, nie prze-
ſtają dobrych uczynków czynić.

Przywodzi pamiętka śmierci do wſyſtego dobrego /
& odpydza od złego / y nad nie na poſtronienie złości
ludzkich nie trzeba lepszego Ráznodziać / bo komu w oczy ſła-
ſnie weprz / milczeniem wiela nauczy. Dowodze punktu te-
go: Cytelnikowi ſaſkawemu / z procederu Zbawiciela naſzego
Chryſtuſa JEZUSA, który gdy ſłowem wſzechmocnym chorich
uzdrowiał / po uzdrowieniu dawał im nąpommnienie do popraw-
wy żyć ia;

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników.

369

woj życia: Tak zleczywszy paralizem zarażonego / mówi: *Ecce sanus factus es. jam noli peccare ne deterius tibi aliquid contingat.* *Otoś zdrow został, już więcej nie grzesz, żebyś się co gorszego nie przydało.* Tak uwolniwszy grzesznica / mówi: *Vade, & amplius noli peccare.* *Idź, a już więcej nie grzesz.* A kiedy ustrzeżiał umarłych / w nieczym ich nie napałował. Wstrzeżił syna Wdowie przy Mlecie Tłum: *et dedit illum matri suae.* *Toddad go Matce.* Wstrzeżił Łaz: *et solvite eum, & finite abire.* *Rezwiazcie go, a niechaj idzie.* Co w tym za sekret: Odpowiada begomyślny Eutymin: *Quos a mortuis revocabat, nullo aeternae salutis imbuebat praecepto: a morte enim eximio Doctore consulto admoniti erant.* *Kto rzych od umarłych wracał, żadnego im napomnienia zbawienia strażącego nie dawał: od śmierci albowiem iako od doskonałego Mistrza słusznego napomnienie mieli.* Nie trzeba tam napomnienia dawać słowotkowi / gdzie go w pamięci obraz strasnej śmierci bojaźnia od złego odwodzi.

Joan: c. 5.
& 8.

Lucas cap:
7. & Joan
cap: 11.

Euthymi
us in Luc.
Cap. 7:

Nie żałoby mi y na innych autentycznych probacyach w tej mierze Czynliku przyiazny o sposobie śmierci potrzebny na pehamowanie grzechow świadczących / ale mi się nie godzi żwroch o tym przykładow opuścić / iako ludzie grzeszili postrachem śmierci na siebie puszczonym od Pana Boga / odpadali od grzechow. Pierwszy miew ten odemnie. Młodzień panny w Włoskiej Krainie / rozpustnie żniac / nie dał się Spowiednikowi swojemu nawieść na to / ażeby poprzestął na nicność / y złości / nie wracał się po spowiedziach do dawnych nalogow: roztropny Kaptan mając wielkie staranie o zbawienie dusze tego / użył sposobu takiego: kazał mu za pokutę przez kilka dni wleżoć / gdy się położył spać / przynajmniej przez cwieterć godzin leżeć / iak umarłemu złożone mi na krzyż rekami Krucyfik trzymać / y dwie świce przy łóżku zaświecić iako przy marach bywa / a leżąc / co tylko myślił / że już nie żyje / ale umarł: przysiał te pokute grzesznieć y Syniac tak kilka razy za B. za łaską tak się przelał o ien

Człowiek
myśląc że
umarł / stał
się dobrym.

Ex Flori:
Exempl:
Cap: 8.
Ticut: 3.

61. 30

S. Augu: *remedium*, y mógł wyznawać z Augustyem **S. N. 100**
Lib: Con revocabat à profundiore voluptatum gurgite, nisi mens
fels. 16. mortis, & futuri iudicii, qui nunquam recessit à pectore
Cap. 16. meo. *Nic mnie nie odwiódło, od głębokich roſkoſſy przypaſci,*
tylko boiaźń śmierci, y przyſt-go ſadu, y to z ſercá mego nigdy
nie uſłepowało.

Climaco *Nie zamięlże co napisał Klimakus Opát / o Puſtelniku*
Abb: Gra *imieniem Torybityku na gorze Choreb mieſzkającym / który*
du 6. de *niedbale ſtarałac ſie o iwole duſſie zbawienie / zachorowawszy*
Morte. *śmiertelnie / na tedne godziny umarł / y ſpróbował ciężkoſci*
rozſtaiacey ſie duſſe z ciałem / á po godzinie gdy ſie z woli Bo-
ſkiey duſſa tego znowu wrocila do ci-la / wypraſił przez z
cele Zakonników / á ſam ſie w celi zámknął / y kamieniami zá-
walał drzwi / y mieſzkał tam nie wychodząc nigdy dwanaſcie
lat / z nikim nie mowiac / á chlebem tylko á wodą oſtentnem
podanymi / od Puſtelników żyiac / ſmutno áledział / myſląc o
śmierci / á pláczac / po których latach / gdy miał umierać / to
tylko powiedział Puſtelnikom. Indulgete mihi. Nemo
memoriam mortis noſcens poterit aliquando peccare.
Wybaczte mi. Zaden pámietaiac na śmierć, zgrz-ſić nie może.

Casarius *Potrzebny do wiedzienia y ow przykłađ / o Liſſardzie Za-*
Lib: 4 C. *konniku w którego umyſle pyche / y wyſſſte o ſobie rozu-*
4. *mienie / Oſoba nieb-eſta w prowadzeniu go do grobow mie-*
dzý trupow / ſmrodem ich wykorzenił / mowiac do niego:
Cito talis eris. Wkrótce takim trupem będziesz. Nawrócił
ſie z podobney okazyi Młodzieniſzek rodu Kiaſſerego od ówida-
tá / gdy w grob e obázyl ciało Oca ſwoiego od robakow
roztozone. Stawaia prawié codziennie w oczach naiſzyb-
taſkowe śmierci lupy / oſcieraa ſie o beł grzeſznikom záamkná-
lym okrami potrzebowymi trup / á nie nie uważaia ! prz-

S Eucherius *gáne daie wſytkim Eucherius S. Biſkup: Nil ita quoti-*
us Episc *die homines, ut mortem vident, nil ita obliſcentur. ut*
mortem. Nic tak codzień nie widza ludzie, iako śmierci á ni-
czego

Pobuc
 czego tak
 Non co
 ani ſie
 raglew
 śmierci
 Dni
 iny / Ka
 ſto chor
 to tego o
 ens, m
 zę iáſni
 przeſcier
 ſto / wie
 ia! á w
 im Piſm
 novilla
 mieli, á
 Wpo
 w złoſci
 lamác ſi
 rowoſć
 Trybuna
 iae / zw
 á bywa
 ta ſadu
 lezytego
 y odpę
 Nie
 com pol
 zakamie
 Boż / á
 mienie
 kaſſacye
 wleka /
 wal y

Pobudki do ratowania zakamiatych grzesznikow

371

czego tak nie zapominaj, ja o śmierci. Hieronym coż S. głosi: Non cogitant de morte sua. Nie uważają przyszłej śmierci. ani sie postrachem iey odłączają od grzechow! Bog im chociażem czarna na wzniecenie bojaźni wystawia / w obrazie śmierci: niedbają!

S. Hieron
in Psalm:
72.

Umierając Solidanus Kłaje w Damaſku/ Katoлик pobor-
szy/ kazał Chorążemu w oystkowemu do drzewca przybić mia-
sto chorągwie prześcieradło/ w ktore miało bydź do grobu ci-
to tego odkryte y włożone/ a chodząc po mieście wołać: Dux ori-
ens, moriens, non fert secum nisi hoc pallium vile. *Xi-
ę iasni. iace, umierając, nie z sobą nie bierze, tylko to wiotche
prześcieradło. Młota takie chorągwie / y widza grzesznicy Geo-
sto/ wiedza że z sobą wiecey nie zabiera/ a iednak nie uważa-
ją! a właśnie im potrzeba tego/ obezrzec sie na to / czego
im Pismo S życzy: Utinam saperent & intelligerent, ac
novissima providerent. Day Boże, aby mądrzy byli, y roz-
miali, a ostateczne rzeczy upatrowali.*

S. Antoni
Florent:
Par. 2. Ti-
tul: 17.
Cap: 9.
§ 13.
Książę
umierają-
cego po-
rzą.
Deato:
Cap: 32.

Wporczywa grzesznikow zakamiatych fantazya / wyniosły
w złościach animus/ kiedy okrutney śmierci postrachem/ prze-
lamając sie nie dadzą/ zstąpi na przekonanie ich Pan Bog / su-
rowość sądu swosiego/ ażeby następniacey dekretu sentencyi w
Trybunale Boskim gotowey na grzesznikow/ leżając sie/ y bo-
jąc/ zwyciężyć sie dali/ y naprowadzić na drogę zbawienia.
A bywa to przecie/ że sposob ten wpadającego na pamięć ludz-
ka sądu ostatecznego/ nie wraca sie od wielu/ bez skutku na-
leżytego/ bo w wielu animusach grzesznikow uśmierza rebelia-
y odpędza zła chęć/ ku nieczystom skłonna/ y popedliwa.

Postrach/
Sądu Bożego
80.

Cie zamysłam powtarzać tu tego Cytelnikowi mojemu
com położyl w Rozdziale Dłesiastym o strasliwym terminie
zakamiatych grzesznikow/ iako między innymi test nim y Sad
Boży/ ale nowa piska o tymże sądzie rzecz/ dowodząc że wspo-
mnienie/ na tego sprawiedliwe dekreta/ żadney nie podległe
kassacyey/ pamiątka na pilna inquizycya/ przeraża bojaźnią zło-
witych/ y odstraca od grzechow. Bo jeżeli z emstie sądy / pr-
wa/ y dekreta/ odprężają złoczyncow od lawnych excessow/ d-
k-
k-

2 y

leto

leżo więcej prawnu sadu Bożego/ może wspomniane postro-
mić grzesznika. Generalny jest na to Grzegorz S. Papież
dokument/ który uważając dla takiej przyczyny Pan Chry-
stus przyszłego sadu opowiadał okoliczności owe: Erunt
Lucas 21. signa in sole, & luna, & stellis, & in terris pressura gen-
tium. Będą znaki na słońcu, y księżycu, y na gwiazdach, a na
ziemi ucieszenie narodów: napisał: Appropinquantem termi-
num quantæ percussiones præveniant innotescit; ut si De-
S. Greg. um metuere in tranquillitate nolumus, saltem vicinum ejus
Pap: Ho- judicium; vel percussionebus attriti timeamus. Następuiace
mil: 1. in światą dokończenie, co za ucieski poprzedzać będą; Chrystus Pan
Euang: opowiada. Na to, że jeżeli się Boga nie boimy. żyjąc w pokoiu,
żebyśmy przynajmniej obawiali się przyszłowni strachem. następuiace-
go Sadu.

Wiedzy punktami należącymi do życia doskonałego na
uwatowanie się grzechom Benedykt E. położył trzynasty ten
Exgestis S. Bened. spōsōb Zakonnikom swoim: Omni hora timere Deum te custo-
di. dire ab omni peccato. Każdey godziny boiać się Pana Boga,
od wszelkiego grzechu odwoǳić się potrzebą. A Bazyli S. braci
się nam także do tego spōsobu: Si quando sentieris te ab
appetitu ad peccandum pettrahi, velim cogites horribile
illud, & intollerabile Christi tribunal, in quo praesidet
S. Basilin judex in alto, & excelso throno, adestabit autem omnis crea-
tura ad gloriosum ejus aspectum contremiscens. Jeżeli
Plal: 33. kiedy porozumiesz, że cię pożądlivość do grzechu ciągnie, chciej
Trzechrze- że mieć w pamięci, strąsny on y nieznosny sąd, na którym Chry-
czybać się: stus iako Sędzia na Stolicy zasiadzie, a wszelcy ludzie będą drzeć
przed obliczem jego. Tym spōsobem odpędzać od siebie pos-
tusy do grzechom wlewać/ Eliasz S. Opat y pustelnik/ y wy-
znawał to przed Wzgniami swoimi/ mówiac: Tres res ti-
meo: unam, quando egressura est anima mea de corpo-
re: aliam, quando occursurus sum Deo: tertiam, quando
InBibliot adversum me proferenda est sententia. Trzech się obawiam
SS. Patrū rzeczy: ledney, gdy duszą moją z ciała wychodzić będzie: drugiey
Tomo 8. gdy stanę przed sąd Boży: a trzeciey, kiedy przeciwko mnie de-
Lib: 3. kreć

kret ser-
to testu-
Bożego
sem: er-
quod ap-
tum Ju-
ie sig na-
wia, y
zuczynk-
że zawo-
li verit-
per in
wólwie-
był w
został.

Sre-
władat/
wysłę-
tenim S-
głos tr-
Tym sp-
Jana E-
dzil od
& date
cie się Pa-
Kto reg-
uś ozdo-
tych ser-
Pana L-
Pea-
dzile/ a
strąsil n-
wid R-
był Sa-
timore

Pobudki do ratowania zakkamiaych grzesznikow.

373

kret ferowany będzie. A Grzegorz S. Papież powiedział / że to jest osobliwa cnota sprawiedliwych ludzi / bać się Sadu Bożego / y ta lekliwość odrażać grzechy: Justorum mens sem er sollicita venturo examini intendit. Omne enim quod agunt, metuunt, dum cautè considerant, antè quantum Judicem stabunt. *Sprawniedliwych umysł, zawnse zapatruje się na przyszły sad Boży.* A cokolwiek czyniac, zawnse się obawia, y z pilnością uważa przed iak strasnym Sedzia stawic się ma, y uczynkom sprawnic. Przyznał się do takiey boiazni chwalebney / że zawnse w sercu iego gosćila / Arseniusz S. konać matacy. *li veritate timeo: & ille timor, qui nunc mecum est, semper in me fuit, ex quo factus sum Monachus.* *Mowię prawdziwie, że się lękam: & boiazń ta, która teraz we mnie jest, była w sercu moim zawnse, od tego czasu iakom Zakonnikiem zostat.*

Bac się sadu.

S. Greg: lib 8 Moral: cap: 13

Russ: Lib: 3. Num: 163. *Lekas się S. Arseniusz*

Świety Zubert Biskup Leodyeński częstokroć swoimi powiadat, że się lękat bardzo / gdy sobie wspomniat na to / że miał ze wszystkich spraw swoich rachunek Panu Bogu oddawać. Zieknim S. napisat o sobie / że ustawicznie w uszach iego brzmiał głos traby na sad Boży zwoływaiacey / y odrażał pokusy tego. Tym sposobem sadu przyszłego Anioł widziany / y słyszany od Jana S. Apostoła w obciawientach / rozpustnych ludzi odwodził od złego wolaic na cały świat. Timete Dominum, & date illi honorem, quia venit hora iudicii ejus. *Bojcie się Pána, y dajcie mu chwałę, bo przychodzi godzina sadu iego.* Ktorego tekstu za remedium używał Wincenty S. Serteryusz ozdoba Różnodziejskiego Zakonu / na zmiekczenie zakkamiaych serc ludzkich / y szcześnie wiele tysięcy nawracał do Pana Boga grzesznikow.

Surlus Tomo 3.

Apoc: C: 14.

Ex Bulla Canonizatione

Pewności z Ewangeliey żadney nie mieli starodawni ludzie / a przecie z nadchntenta Bożiego / obawiali się sadu strasliwego / y wstret sobie czynili od grzechow; Tak Dawid Krol odwołuiac się na sad Boży / chwalił się z tym / że był Sedzia dobrym / y sprawiedliwym / mowiac: Confite timore tuo carnes meas, & iudicis enim tuis timui. Feci

Psal: 118. & Job: 31

Boiac *się* iudicium, & iustitiam. *Przeraż* *bojaźnia* *twoja* *ciało* *moje*,
sadu *Da-* *sadow* *twoich* *bałem* *się*. *Szynitem* *sąd*, *y* *sprawniedliwość*. *Tak*
nie *grzeszył*. *y* *Job* *cierpliw* *apprehendował* *te* *rzecz*: *Quid* *faci*
am, *cum* *surrexerit* *ad* *judicandum* *Deus*? & *cum* *quasi*
erit, *quid* *re-*
spondebo *illi*? *semper* *enim* *quasi* *tumentes* *fructus* *timui*
Deum. *Verebar* *omnia* *opera* *mea*, *sciens*, *quod* *non* *par-*
ceres *delinquenti*. *Co* *czynić* *będę*, *kiedy* *wstanie* *na* *sąd* *Bóg*?
y *gdy* *mnę* *examinować* *będzie*, *co* *mu* *odpowiem*? *zamyś* *bo-*
Job:Cap: *wiem* *iako* *wół* *wpłcionego* *morza*, *bałem* *się* *Boga*. *Oba-*
9. *wiałem* *się* *wszystkich* *uczynków* *moich*, *wiedząc* *że* *nie* *przepuszczę*
grzeszycemu.

To *ludzie* *ślusne* *doskonałości* *mogac* *uśać* *dobrym* *sprae*
wom *swolim* *y* *deliktami* *sumntentiu* *odwied* *czynili* *y* *odo-*
por *dawali* *pożadliwościom* *ciata* *bojaźnia* *sadu* *á* *grzesz*
bow *sercem* *zakamiatym* *ten* *postrach* *zatrzasnąć* *nie* *możet*?
Nie *uwaga* *tego* *iako* *stawić* *się* *beda* *musieli* *na* *sąd* *Bo-*
S. Arhan *gu* *mo* *Uczni* *S.* *Ad* *cujas* *adventum* *omnes* *homi-*
in Sym: *nes* *r* *surgere* *habent* *cum* *corporibus* *suis*: & *redditori*
bol. *sunt* *de* *factis* *proprijs* *ratione* *u.*. *Na* *Chrystusa* *Sedz*
przysie, *wszyscy* *ludzie* *wstac* *mi* *z* *ciatami* *swie-ni*: *z* *ollic*
maia *ráchunek* *spraw* *własnych* *swich*. *Niech* *za* *wcz* *grze*
śnicy *rozmyślać* *tego* *sadu* *ktorego* *się* *y* *Swieci* *lekali* *y*
Psa, 142. *uchronic* *chcieli* *prośac* *o* *to* *Boga*: *Non* *intres* *in* *iudi-*
cium *cum* *terro* *tuo*: *quia* *non* *iustificabitur* *in* *conspe-*
ctu *tuo* *omnis* *vivens*. *Nie* *wchodź* *do* *sadu* *z* *stęga* *twoim*:
bo *nie* *usprawniedlini* *się* *przed* *obliczem* *twoim* *żaden* *ziacy*. *Ant*
się *postrachem* *tym* *do* *porzucenia* *ntecnot* *wzbudzaia*.

Geor: Ce *Szczesliw* *był* *nad* *nich* *Borgia* *Klaże* *Bulgatow* *o*
dren: in *ktorym* *jest* *w* *Roznych* *Dziela* *Kościelnych* *Barontusk*
Compen: *co* *y* *Georgius* *Cedrenus* *ma*: *Ten* *albowiem* *Pan* *świ*
Histo. *rowy* *kochać* *się* *w* *myślistwie* *w* *nowo* *wystawionym*
palacu *Swietemu* *Metodyusowi* *Żakomikowi* *Rzymistemu*
że *malować* *umiał* *kazal* *pomalować* *na* *ścianach* *myśla*
wskie *gonitwy* *y* *rozne* *dzi* *zwierzeta* *także* *na* *straszny*
bestye *w* *prym* *mieśkaniu* *podal* *się* *tego* *Metodyus* *S.*
y *34*

Pobudki do ratowania zakamiálanych grzeszników.

375

y zá Boska inspiracya/ odmalował Sad Boży strážny/ ludži
wstałaczych z grobow/ Sedzitego zagniewanego/ pletko otwó-
te/ ognie z niego wybuchálose/ wymalował brzydkie czátow
pogwárty y monstra y inše rzeczy: przyszedł Kiasz skóńczony
obaczyć obraz/ á widzac tak strážna rzecz/ przelákl sie báto
dzo/ y wywiedziawszy sie od S. Metodyusza Historyi/ w o-
brazie wystáwionej zupełnie/ náwrócił sie do Wiary S. y w
Pánstwie swoim Bulgarem/ wierzyć w Chrystusa kázal/ y
tak go bojáží sadu ze zlego/ dobrym uczynila. Czy iedenż
obraz sadu Bożego stawa w oczách grzeszników! Czy raz
im w Kościele Swietym o nim gloska! Czy y oni sami w Arty-
kulách wiary co dzień nie wyznawáta: Venturus est iudi-
care vivos & mortuos. Ma przyść sadzić żywych, y umár-
tych. A tym sie nie odstrašata od grzechow/ czego Pan Bog
dce y życzy/ náprawdzájac ich ta pogrožka sadu do zbawie-
nia! A iakoby skuteczny miał im byđz wzgląd ná to/ áwiádo-
czy Ambroży S. Nil est quod magis proficiat ad vitam
honestam, quam ut credamus eam iudicem futurum, quem
& occulta non fallunt, indecora offendunt, & honesta de-
lectant. Nic tak nie pomaga do życia przystojnego, iáko wie-
rzyć w to, że Chrystus sadzić nas będzie, który widzi y potáiemne
spráwy, ktorego nieprzystojne występki obražáta, á enotlive u-
czynki ciešba y unieseláta

Przeštráchem Sadu Bożego popráwt życia Żakonník iá-
den/ gdy w zachwyceniu bedac/ widziat iáko Chrystus Pan
surowie sadził Mátkę iego umierájacá/ bo ustáwicznie pláczac/
stodze pokutowat zá grzechy/ á gdy mu drudzy mówili/ żeby
nieco zwolnił siebie ostrości życia/ odpowíadał im: Si im-
properium Matris meae sustinere non potui, quomodo Chri-
sti, & Angelorum eius, adversum me confusionem potero
in die iudicii sustinere. Ieželim znieść nie mogł pátrzac ná
wšyd Mátki gdy ja sadzono, á iáko znieść będę mogł konfuzya,
gdy mnie samego Chrystus będzie sadził. Wzáiemna okázya Sa-
du Bożego Brunona uczynila Swietym Fundatora Kártuzy-
ánow/ gdy slyšat od umarłego/ mowu ożywionego/ iáko Bog

Kiasz obra-
zem sadu
náwrócony

Ex Symbo-
Fidei.
Pomoc do
zbawienia
z sadu.

S. Ambro-
Officio:
Lib. 1.

Palladius
Parte 1.
S 204.
Widzenia
sadu.

Ex Vita S.
Brunon.

Ryá

sady

S. Bruno. *śadzi/ dla tego mówił / y do drugich z przestradchu: Fugia-*
mus à facie gladij prœcupemus faciem Domini in confessi-
one. Uciekaymy od mieczã, poprzeczaymy Pãna spowiedzia
wyznamiaac grzechy. A takowey boiaźni życzy grzesznik
Medrzec Pãnski *mowiac: Antè iudicium para iustitiam ti-*
bi, & in conspectu Dei invenies propitiationem. Przeł
18. *śadem gotuy sobie sprãwiedliwość, á przed Bogiem znajdźiesz od-*
puszczenie.

Ex Plinio *Jesze y czwarty wystãwla Pan Bog sposob przed oczy*
& Solidno *grzesznikom na postrach / gdy im na mroł przywodzi ognia*
piekielnego upaly wieczne / á żeby doczãnie żyac / pãzacych te
go wzdrygali sie pożarow; bo jezeli dzili / y drapieżny Lew
zãżartym gniewem zapalony na czlowiekã / (iãko piſe Plinio
Lew boi sie *uſ / y Solinus) gorãca pochodnia da sie odstraszyć / y boi*
ognia. *iac sie ognia / musi sie dać zwyciężyć y przelamać: Tedrè y*
rozumny czlowiek wbiãiac sobie w pãmiec nieugãſione pło-
mienie wieczney przepãści / leãac sie powinien árdorow / y bać
sie czekãcego za grzechy ich piekła. Wtorzentat te boiaźni
S. Basilin *w sercãch grzesznych ludzi Bãzyli S mowiac: Cogita pro-*
Psãl: 33. *fundum barathrum, inextricabiles tenebras, ignem urendi-*
vim habentem, intolerabiles dolores. Hoc time, & hoc
Mylić o *timore correptus, animam à peccatorum concupiscentia,*
piekle. *tanquãm freno quodam reprime. Uwãzay głąbokã otchlań,*
niezbyte ciemnoſci, ogień dopiekãiaczy mocno, nieznosne bole. Te-
go się boi, y tym przestraszon, dusę od požadliwoſci grzechow,
iãko wędziãtem iãkim zãtrzymuy.

S. Bernard *Strachal sie nie pomãlu Bernard S. Opãt tych piekiel-*
Serm: 16 *nych pożarow / piſac: Paveo gehennam! contremisco à*
dentibus bestia infernalis! horreo vermẽ rodentem, &
ignem torrentem, fumum & vaporem, & sulphur, spiritum
procellarum: Quis dabit capiti meo aquam, & oculis me-
is fontem lachrymarum, ut praveniam fletibus fe-um, &
stuidorem dentium. Lekam się pieklã! boię się zębom beſti-
piekielnych! dżę uwãzaiac robãctwo gryzãce, ogień dokuczãiaczy
dym, kurzãwę, y siãrkę, rozmyſlãiac mgłę nãwãlnã: Ktoż do-
da glo-

Pobu
da głon
ptaczem
iac / tak
ani sie
dicio, c
ultra m
imierc
piekto n
na te rz

Tru
lady na
Quid e
tem, m
hac con
os itaq;
in geh
zest zãr
robę, wi
Bożego j
boniem
piekto n
dopoma
mowi
na me
tantum
boiaźni
iac się
neista
ſa tego
wodziel
na duſi
tra tażn
A z
ſiebloſc
na dro

Pobudki dorátowania zákamiálních grzesznikow.

377

da głowie moiey wody, á očom moim téz. ábym poprzędził pláč
placzem, y zgrzytanie zębów. A zdumiewał sie ná to / uznawá
iac / iáko ludzie zapámietáli w grzechách / nie uważáia tego /
áni sie boia. Quid horribilius morte, quid terribilius ju-
dicio, quid intollerabilius gehenna potest cogitari? Quid
ultra metuet? qui ad ista securus est? Což srožsého nád
šmierć, co stráśniefšego nád šad Boží, co nayniežnosniefšego nád
piekło wynálešć się može? Czym się więcej ustráśjć dá? Kto
ná te rzeczy patrzac, bezpečny jest.

Boiažni 8. y
nis 11. y
rzeczy,

Truchlały w ludziách Swiętych sereá / gdy sie im náwi-
lały ná myšl piekielne meki / iáko wyznáie Chryzostom S.
Quid enim mihi potest obijcere incommodi? paupertas.
tem, morbos, captivitatem, corporis excitatem? Omnia
hac comparatione futuri iudicii, ridicula sunt. Continu-
os itaq; de gehenna sermones versemus, non enim sine
in gehennam incidere, gehennaz recordatio. Což mi mo-
žešć zázruć stráśniefšego z niewczášov przed oczy? uboštvo, cho-
robę, więzienie, oču šlepotę. Wšyslko to w przyrownániu do šadu
Božego stráśni ša. Przeto ušláwicznie o piekle rozmawiajmy, ál-
bowiem rozmyšlánie petepienia wiecznego, nie dopušci nam w
piekło wpášć. Medytácyá o mekách przyszlych piekielnych
dopomagała do ponošenia Žakonných mortyfikácyí / Žierontis
mowi S. ná pušczy / iáko jam wyznał. Ille ego, ob ghen-
naz metum, tali me carcere ipse damnaveram, scorpionū
tantum socius, & fetarum. Ow ia šwiatowy čłowiek, dla
boiažni piekła, samem się wdał w tákie więzienie, kompánem šlá-
iac się iádowitych / niedźwiádkow y bestyi. S. Kátarzyna Se-
neška Dominikáňa / zamýšláac się o piekle / ážeby doškonále
šia tego uznáć mogła / y mieć okropnošć / w goracey bárdzo
wodzie / swoje čialo pánienskie dreczyła / co iej do pieknošći
ná dušy wewnetrzney slużyto / kiedy kąpiela wrzaca / y przy-
tra šaznia / od piekła czyšta duše odwodziła.

S. Chriſtoſ
Homil: 31
in Epist:
ad Rom;

S. Hiero

S. Hiero
nim báš sie
piekła.

Er Vita
Lib: 1.
Cap: 31

A žadaje proše w zákamiálních grzesznikow sereách owá o-
šlebošć: že sie upámietáć niechca w žlošćiach / y náwroćie
ná drogu zbawienia. Nie žád ino / tylko z niewuážania
špošoi

Ex Viris S. **PP. Lib. 3** **Powiele S.** **Achileśa.** sposobow tych / ktore im podał Pan Bog. A tego dowo-
dzą historya Czytelnikowi pilnemu: Pytał Achileśa S. Pu-
stelnika Dzeń jeden/ mówiąc: nie wiem Gdzie pobożny z id-
kiej przyczyny leniwością ogarniony / na prośnowaniu czas tra-
wie / y niedbale się staram o dobry postępek w cnotach y do-
skonałości życia do zbawienia należącego. Cóż mu odpow-
iedział Achileś S. Quia nedum animo vidisti, quæ sunt
pericula quæ speramus, neq; tormenta quæ timeamus per-
cepisti. Boś jeszcze nie ułożył sobie w umyśle wieczney nagrody
od Boga, ktorey się w Niebie spodziewamy, aniż rozważył karania
piekielnego, ktorego się boimy.

Erasm. L. **3. Apo-** **phteg:** **piekle** **warpienie** **Laertius** **Lib. 4.** **Cap: 7.** **Ven: Bed:** **Hist: An-** **glic: Lib:** **3. Cap: 19.** **Co midział** **3. Furzeuś** **Joan: Bro-** **miardus** **in Sum:** **Pradica:** **verboco-** **pitatio.**
Tę nie infa przyczyna test/ że zakłaniał grzesznicy / mało
się starał o duszne zbawienie / bo nie uważał zapłaty w Nie-
bie / ani karania w piekle: byż musi / że się trzymał Demo-
nara głupiej sentencyi / w piekielne męki nie wierząc Spry-
tany albowem od drugiego Demonar / co by rozumiał o piekle
iego okolicznościach / żartem zbyt mówiąc: Expeda, simul ut
illuc venero per literas tibi significabo omnia. Poczekaj,
aż kiedy tam stąnę y doznam, wszystko w liście napiszę. Trzyma-
ł grzeszników tą ślepotą / y wpadał oślep do piekła / iako
powiedział Bion Filozof. Facilis est ad inferos via: nam
illuc homines abeunt clausis oculis. Śladna jest do piekła
droga: bo tam ludzie y zamknięwszy oczy trafiają.

Otwórzcie oczy zakłaniał grzesznicy! patrzajcie / po lu-
dźciach ktorzy uważając okrutność piekła / nawracali się od
grzechow! Furzeuś S. raz w zachwyceniu bedac / y widząc
piekielną meczarnię / tak srogo się umartwił / że y w cięskcie / mrozy
jedną sylkę wietcha sukna ciało swoje pokrywał / a przecie
przypominając sobie widzenie piekła / tak się mocno rozczę-
wał / że z ciała iego pot kroplami wynikał / leżał się albowiem
tego tam więzienia Subontus / głowiek światowy / a potym
Tolosanski Biskup / tym się odrąził od światła / że czasu iedne-
go gdy spoczywał na pościeli / a usnąć nie mógł / w testnicy
bez spania / ta mu się potrzebna myśl do serca wtrądził / iako
przypadek będzie w piekle wytrzymać wieczność / Kiedy się przy-
trzą

Pobud
trza y
wygodzi
ciam, si
sinebo
umrę, iak
mienit z
wość ie
Sw
na wzy
postugu
znaczył
ogień pi
wneć /
przymo
ważny
li się gr
koniał
motemu
Ta
la się rze
do piekła
dopuszcz
kości k
ścił pot
lla w z
potepien
tis me
Et si rib
lacio m
wa, nies
A jeżeli
do Mela
Zie
zapamię
choćiaś

Pobudki do ratowania zakkamiálních grzeszników.

379

trza y kilka godzin choćiaś w należytey według pomyslenia wygodzie! Co tak sobie rozważał: Quid ergo mihi ipsi faciam, si in ista Vita moriar, quomodo ignem inferni sustinebo? Coż tedy z sobą czynić będę, jeżeli w tym stanie ztym umrę, iako ogniste upały piekielne wytrzymam. A z tey myśli odmienił zle życie w dobre/ iako skutecznie wydała światobliwość tego na Biskupim wrzędzie.

Vvaga pi-
ktá mie-
kczy sercá.

Swiadzy tey słuszca rzecz/ S. Joannes Climacus, że na wizycie Klastorow/ widział zakonnego Brata w kuchni posługiwacego/ ktory ustawicznie płakał/ y okazywał płaczu nąznaczył/ że patrząc w kuchni na ogień/ uważał sobie przykły ogień piekielny czekający grzeszników/ a przeto z upalu gwałtownego/ zanoślił się na spory deszcz ogniem. Omitam tu/ y nie przywodzę wiele inšych przykładow/ w ktorých ta szczęśliwość uważnych ludzi iáentei/ że bojąc się przykrości piekła/ chronili się grzechow. Jednąk że na powéciagnienie od niecnoty/ zakkamiálních grzeszników dwa przeloże przed oczy/ Czytelnikowi mojemu.

S. Joan:
Clima-
cus Gra-
du. 4.]

Zogniá
widzenia
cnotá.

Nápisal Vincentius Beluacensis/ że w Roku 1090. stáł się rzecz taka: po śmierci człowieka ieden grzeszny potępiony do piekła pokazal się towarzyskowi swojemu/ dając mu znać/ zá dopuszczeniem Bóstwa/ o karaniu swoim w piekle/ a na prośbę cieśności ktora ponošil/ ogniste otárhly reka czolo/ iedne krople spuścił potu na dłoń towarzysza swego/ ktora wnet dzlure przepała w żyw mćcie tego/ y meke mu zádała. Co uczyniwszy owopotępieniec rzekł: Sit hoc vivum tibi, & perenne infelicitatis meae monumentum, & ad meliorem frugem stimulus. Et si tibi consulis, ad sanctū Religiosę Vitę alylum, a S. Melanion meloten accepturus, confugies. Niech ci to będzie żywa, nieszczęśliwości moiey pamiatka, y do lepszego życia pobudka. A jeżeli chcesz sobie porázić, bierz się do Zakonu Świętego, uchodząc do Melaniona świętego y weźmij od niego zakanny Láptur.

In specul:
Histor:
Lib: 25.
Cap: 89.

Potępiony
náponina,
kompaná.

Żle widzę pod ogniste krople piekła y reki podstawić/ gdzie zápamietali grzesznicy wšestkim nadstawiáć się ciałem: Ale choćiaś im podobnych pogroźek po same nalewa się uszy/ nápiekto

Surius in
Vita S.
Aulberti
15. Iunij.

piekło nie pamiętać! Trzeba by na nich podobno Anioła o-
nego z niebą/ co swawolnemu Landelinowi (iako ma w ká-
gách Suryusz) potażawszy potępienie w piekle kompani tego/
mówił: Pátrzay Landelinie ná zapláte prac swoich: Uwážay
co lepszego? czyli w piekło wtraconym bydz? czyli z Aniolami
krolować w Niebie? Trzeba żeby tamten Aniol do Landeliná
mianá/ obrocił do wszystkich grzeszników mowę: Abiice
obscuri pectoris caecitatem, ut possis intueri clarissimam
Christi lucem. Excute, iam, iam, à cervicibus tuis iugum
Diabolicæ servitutis, ut post brevis huius vitæ curricula pos-
sis æternum regnare cum Christo. Odrzuć ponurzonego ser-
cá ślepotę, áżebyś mógł pátrzać ná świątłość Chrystusową. Otrza-
śni z syje twojej iármio Diabelskiej niewoli, áżebyś po máł/m
czasie tego życia, mógł z Chrystusem krolować.

Nie zbywa iednak ná takich Aniolách lubo w ludzkim cieles/
grzesznikom zakámiatym/ maia ich w Osobách Bractwa Naro-
dowego Odkupiciela Wtężyśowanego/ ktore im y niebá żyćśól
y piekła strzedz sie doradzáia/ Ale y ty Czytelniku przynáżny zá
Aniola im stánieś/ kiedy czytáac ten Rozdział/ o sposobach dás-
nych od Pána Boga/ ná wykorzenienie zakámiatósći/ y wszelkich
grzechów/ z niego im potáżować bedzieś/ albo zapláte niebies-
kiego Krolestwa ktorey prágnać maia/ albo karánie śmierci/
sádu y piekła/ ktorego sie báć powinni. Considera, vtrum ti-
bi prastabilius sit protrudi in baratrum æstuantis ignis?
An nobiscum perfrui gaudijs sempiternis. Uwážay, cól po-

Angelus, trzebniej, czyli w piekło wtraconym bydz: Czyli zázýwáć rádosći
ad Lande w niebie-
linum.

A trzymam o tym/ że zniewoloni takim dyskurssem grzesznicy
zakámiáli/ z wielu upodobaia sobie/ aby ieden y náśladować beda
Landeliná nawroconego do Pána Boga/ bóiaśnio piekła:
A Augustyná Świętego zechca náśladować w owej modlitwie:
Rogo te Domine Sancte Pater, per omnes miserationes tu-
as: mollifica cor meum durum & lapideum, & saxum, &
ferreum, tua sacratissima & potenti unctione & fac me per
ignem compunctionis coram te omni hora hostiam vivam
fieri.

Pobudki do ratowania zakamiątych grzeszników. 381

feri. Proszę cię Panie Święty Oycze przez wszystkie miłosierdzia S. Aug:
twoje: zmiękczyć serce moje twarde, kamienne, y skaliste y żelazne, Lib: 22.
twoim świętym, y mocnym namazaniem, y uczyn mnie przez ogień Meditac:
żału skraśnionego serca, przed tobą na każdą godzinę, żywa ofiara. Cap: 35.

ROZDZIAŁ XVII.

O powinności naszej w pospolitości: że wszyscy obowiazani jesteśmy, do ratowania ginących, zakamiątych grzeszników.

Jezeli ięszce głębsza konfideracya niešťczęśliwych prośgressow/ w których zostali zakamiáli grzesznicy/ Przytłaczającego do ratunku nie poruszyła serca: Jezeli stan/ tych ośłeroćiałych w cnota niedzartow/ nie wymogł czego na litość w sercu bliźniego/ na swoje strone: y jezeli dotad z Ratoślickiey rozrztutney miłości pochodząca effikacya/ nie pokazała się sierotom/ tym. Jezeli y sposoby podane/ na cudzą przygośde służące/ nie domacały się w ludziach skutku życziwości: Przez toś spolney natury komunikacya/ musi się o ten postarać respekt/ iś Bracia ta nasi/ lubo grzesznicy/ z teyże stworzeni ziomie/ z Massy Adamowey w potomne czasy idacy; a w oczach naszych skryte/ y powierzchowne/ cierpia afflikcyę/ to jest utracenia. Dla ścisley tedy z nimi uniew/ ligi/ y natury kontinuitatey/ ma się wyznecić w przyłáznym sercu obowiązek/ y obliśgacya żeby przez nasze niedbalstwo/ krew Chrystusowa odkupioni/ a nie mający od nas ratunku żadnego/ w piekło nie przepadali zakamiáli grzesznicy.

Sam dla siebie Czyśelniku przyłáznym nie urodził się człowiek/ ale z obligacya wyszedł na ten Świat żeby y bliźniemu swojemu pożytecznym był; Przysnał ten obowiązek włożony na lu-

Natura ludzka, każe ratować ludzi.

- Seneca:** *dzi/ użony Seneka:* Homo in adiutorium mutuum; generatus est. *Człowiek, na pomoc wzajemną urodzony jest.* *Wywala to y krąsomowca Rzymski Tullius:* Homines, hominum causa generati sunt: ut ipsi inter se, alij, alijs, prodesse possint. *Ludzie dla ludzi porodzieli się: żeby między sobą, ieden drugiemu, pomocy dodawali.* *Potwierdza te rzeci/ y Ambroży S. Biskup:* Necessitates aliorum quantum possumus, iuvemus & plus interdum quam possumus. Nil tam secundum naturam est, quam iuvare consortem naturæ. *Potrzebom cudzym iako możemy wygadzamy, a podczas y bardziey awizelujemy. Nic albowiem tak nie jest przyzwmoitego naturze, iako porátować bliźniego teyże natury. Toć trudno się wybraniać z tey powinney posługi trudno się iej uchiamać/ do ktorey sama natura przyciśka prawem/ y podane w tey książce do tak sposoby zachęca.* *Bo zá pewno nie pilnowanby obowiązku tego Przyziaciela/ przeciwko wrodzoney czynilby słusność/ y skódziłby bliźniemu swolemu/ iako náucza Seneka:* Qui succurrere perituro potest, quam non succurrit, occidit. *Kto porátować more ginącego, a nie porátuje, zabija.*
- Senec. de Benefic:**

- Bog to uważyl/ że człowiek sam ieden sobie w przysgodzie rády dać nie może/ y na początku stworzenia człowieka Adamá zle' było ná światcie/ osądzył/ że przy zupełney dobroci wssystrich stworzonych rzeczy/ (Vidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant valde bona. *Widział BOG wssystrkie rzeczy ktore stworzył, a były bardzo dobre.* (iedney Adamowi brátowało rzeczy/ to jest że nie miał przyziaciela: Non est bonum hominem esse solum faciamus ei adiutorium simile. *Nie dobrze bydź samemu człowiekowi, uczynmy mu pomoc podobna.* *Chaldeyská wersja/ tak ma:* Faciamus ei sustentaculum, quod sit penes eum. *Uczynmy mu podpórę, ktoraby przy nim była.* *Dla czego to pan BOG umyślył? dwie Rácye náznága/ pracowity włośćciele Bożym/ Cornelius à Lapide:* Ut Mulier sit viro praesens, & socia, in solitudinis remedium, & solatium. Rursus, ut Mulier viro sit ad manum, ut eum in omnibus iuvet, & sustentet. Ad curam, & laborum levamen, Ad careras viræ necessitates.*
- Cornel: à Lapide,**
in Genesi:

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników.

383

cessitates sublevandas. *Ażeby niewiasta była mężowi obecna, y kompanią, na osobności podporę, y pociechę. Znowu, żeby była małżonkowi twążeść na wszelką pomoc, y porátunek. Do starania, y prac folga. Y do innych życia potrzeb ratunkiem.*

Była to/ tam/ nabożny Katoliku/ pierwsza przytążni fundacya/ od piana BOGA założona/ z obowiazkiem do ratowania bliźniego: był to pierwszy zapis obligacyey y nowy exemplarz dany/ żeby z instynktu przyrodzenia/ człowiek brat się do ratunku w niebezpieczeństwie/ także jako y sam jest człowiekiem: Nauczono tam Przyjaciela dobrego/ że z sierotami żyjącymi w utrapieniu/ szczerzy kontrakt dopomożenia im do wszystkich go dobrego zawierac powinien/ mając to na pamięci swojej. *Frater enim, & caro nostra est. Brat bowiem y cięto nasze jest.* Dla której przyznania kolidacyey między nami a bliźniemi/ Malachiasz prorok napisał. *Numquid non Pater unus omnium nostrum? Iżali nie Ociec ieden nas wszystkich? A Paweł S. Apostoł obzerney określił wywodziac krewność y powinność wacstwa lino: Sicut in uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra, non eundem motū habent; ita multi unum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra. Iako w iednym ciele wiele członków mamy, a wszystkie członki nie iedną sprawę mają, tak wiele nas iednym ciałem jesteśmy w Chrystusie, a każdy z osobną, ieden drugiego członkami.* A potwierdził tego znowu w innych listach pisać. *In uno spiritu omnes nos in unum corpus baptizati sumus, sive iudei, sive gentiles, sive servi, sive liberi, & omnes in eodem spiritu cooptati sumus. W iednym Duchu my wszyscy w iedno ciałto jesteśmy ochrzczeni, bądź Żydowie, bądź poganie, bądź wolni, a wszyscy iednym Duchem jesteśmy nápojeni.*

A náco ta kolidacya tak ścisła/ zmierzal Paweł S. Apostoł/ także we dwóch miejscach wydał swoy zamysł. Si quid patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra. *Ieżeli co cierpi ieden członek, pospółto cierpia wszystkie członki.* A wyżej w tym Rozdziale napisał. *In id ipsum & pro invicem sollicita sunt membra. Iedne członki o drugich toś staranie mają.*

Czymu E.
wá swo-
żona:

Gen: Ca:
37.
Malach:
Cap: 2.

Ad Rom:
Cap: 12

1. Corina:
ch: G. 12

Członki są
ratuim re.
karek V,

máia. W tych tedy punkta ch Páweł S. chciał pokazać ludzi tomi-
iaki obowiazek máia y obligácia z samego przyrodzenia dana/
ná pomoc bliźniego swego ktorego ratować w nieszczęściu po-
winność jest/ mowi Błogosławiony Mawrzyntec Justynian.
Sicut unum membrum passioni se exponit pro alio, sic &
nos agere debemus, imitantes Dominum Jesum Chri-
stum qui passioni se exposuit, iustum, quem humanum ge-
nus meruerat, super se excipiens. Iako ieden członek nara-
da się ná odniesienie rány zá drugi, tak y my czynić powinni; ná-
śláduiac Páná Iezusa Chrystusa, który wydał się ná umęczenie. przy-
muiac te razy ná siebie ktore záslużył naród ludzki. Te zaś ma-
dra náuke objaśnia sama rzeczka każdemu widoma experientia,
bo (náprzykład mowiac) kiedy kto kogo zanieście się uderzyć
w głowę/ tedy co wskók reka przyrodzona powinnością wzru-
siona/ ná zástontenie pospiecha głowy/ choćasby się miała ná
śwank/ y obrażenie nárazic. A ná podobna funkcyja bronie ta
y ratowania bliźniego/ náraza każdego z nás przyrodzone pra-
wo/ y ná to obowiazuje.

*kochać bli-
źniego.*

*Mat: Cap:
22.*

*Ioan: Cap
3. & 15.*

*BOG ná-
kocha.*

Wrodzoney powinności nášey/ ratowania bliźnich y Bráci
nášych/ bądź w potrzebach według ciała/ bądź względem du-
przyczynia obowiašku/ y obligácii przykazanie Pánstie. Dil-
ges Dominū Deum tuum ex toto corde tuo: Et proximū tu-
um sicut te ipsum. Będzieś kochał Páná BOGA twiego zá-
wszykiego sercá twego: A bliźniego twego, iako siebie samego.
Przywodzi przykładem y miłosć Boska ku ludziom/ ktora to
wymogła w niebie/ że BOG Ociec Niebieski ná odkupienie
narodu ludzkiego zesłał Syná swego: Sic DEUS di-
lexit mundum ut Filium suum unigenitum daret, ut o-
mnis qui credit in eum non pereat, sed habeat vitam æter-
nam. Tak BOG umiłował świat, że Syná swego Jednorodzonego
dał, aby wszelki kto wierzy w nę nie zginał, ale miał żywot wie-
czny. A że nam podobnego przykładu náśláadować
przynależy/ Chrystus Pan rozkazuje. Hoc est preceptum me-
um ut diligatis invicem sicut dilexi vos. To jest przykazá-
nie moje abyście się spólnie kocháli iákom ja was ukochał. Cobárz

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników.

385

Choć często dla zachowania/ przypomina nam Pismo S. przez
Janá S. Hoc mandatum habemus à Deo, ut qui diligit
DEUM diligit & fratrem suum. To przykazanie mamy od 1. Janá:
BOGA, aby kto kocha BOGA, kochał y brata swego. A znówu Capi 4.
napomina: Charissimi, si sic DEUS dilexit nos & nos debe-
mus alterutrum diligere. *Naymilsí, ieżeli tak BOG ukochał nas,*
y my mamy ieden drugiego kochać.

*Dla przy-
jaciela wa-
ci.*

Proverb
Cap: 12:

Hugo
Card: hic

Proverb:
Cap: 17.

*skutek ko-
chania.*

Ibidem,
Cap: 19:

Dobra,
mieć przy-
jaciela.

S. Ambr:
de Offic:
Lib: 3:

Ktoregoby zaś czasu / te Przyjaciela dobrego życzyli
cheć bliźniemu wyświadczone bydy miały: y iako ten obowia-
zek miałby pokazać skutek: Domyślam się z słow mądrych Sa-
lomona. Qui negligit damnum propter amicum, iustus est.
Kto nie uważa szkody dla przyjaciela, to iako jest sprawiedliwy. A
Odpowiada Hugo Kardynał komentem: Qui leviter pati-
tur damnum rerum vel corporis, vel nominis, propter a-
micum quemlibet, vel propter Christum, iustus est, id est
fidelis amicus est. Kto mała szkodę ponosi w rzeczach według
ciężkości, albo w imieniu, dla przyjaciela ktorego, albo dla Chrystusa,
sprawniedliwy jest, to jest wierny przyjaciel jest. Ale y sam Miesz-
kołek napisał. Omni tempore diligit, qui amicus est, & fra-
ter in angustiis probatur. W wszelkiego czasu kocha, kto przyja-
cielem jest, a Brat w utrapieniu poznaje. Nie na słowach obli-
gacza Kochania zawisła ani się funduje na pogodnym czasie /
ale na wyświadczeniu usługi bliźniemu w niebezpieczeństwie tego: do
czego służy sentencya iednego z Doktorow Swietych: Pro-
batio dilectionis, exhibitio est operis. Dokument przyjaźni jest
w nalożonym uczynku. Inaczej zaś trudno przyjaciela zrozumieć
jeżeli nie wrzniętym. Non agnoscitur in bonis amicus.
W szczęściu nie pozna przyjaciela. Bywa zaś tam poćiecha słusna
bliźniemu / kiedy ma takiego co go w ostatniej niedzy poćiechy / gło-
si Ambrozy S. Solatiū huius vitæ est, ut habeas tibi fidelē Vi-
rum, qui in prosperis gratuletur tibi, in tristibus compati-
atur, in persecutionibus adhortetur. Radość żyć jest, mieć
wiernego człowieka, co by w fortunie winował, w smutku cieszył,
y w utrapieniach pomagał.

Przyzwoliby nam w przyszłości z takąową życzyliwoscia w o:

czy zabić/ y ſtawić ſie ochotnie/ zaſkannymi grzeſznikom/ w oſtátney potrzebie będącym/ wiedzac że potrzebuia przyjaźni naſzey doznać; prágna od nas in tribus/ toieſt w uciskach poſlitowania/ ożekiwáta in perſecutionibus, w prześladowaniu które ponofa od włafnych niecnor, y od Czartá/ ráctunek mieć/ w przſtrey biedzle ſciántoni wygládáta pomocy. Wſiá to Bráćia náſi/ mówie z Páwlem Świetym: Omnes vos fratres estis. *Wy wſyſcy Bráćia ieſcieſcie.* iákoż im nie dodać w ták ztym rázie poſilkow? Jáko nie ſprawić ſie według powieſci ſci Salomóna Mądrego: Frater in angustijs probatur. *Bráćterſka zyczliwość w utrapieniu ſię wydáie.*

Obraz Obſtutuiaca w konterſetty obrazow enor rozmaitych Stáa
Przyjacie- rożytność ludzka? taki zyczliwego Przytáćiela obraz oſobliwy.
lá zyczli- ná widok poſpolity wyſtawiaáa ogom/ ná te go kſtatuiac mo-
wego. de; Wymalowano urodziwego Młodſzianá w zielonych ſiá-
tách/ ná znáć ten/ że przyjaźń záwſe kwitnaca/ nie zwykła wle-
dnieć: piſáno ná czole Oſoby: Longè & prope. Dáac znáć
że zbliſká/ y zdaléká/ zoſtáie przytáćiel iednáki: Ná pierſiach
ku ſercu/ były te ſłowá/ Mors, & vita, śmierć y życie; ná te
pamiętkie że z przytáćielem żyć y umierać/ należý. Ná ſiátach
u dolu piſáno to/ Hyems, & æſtas. Zimá y Látó. Co zná-
czyło przytáćieľſka powinnoſć/ w ſzczęſciu/ y w nieſzczęſciu bli-
żniemu ſużyć gotowa. Do wyſtawienia w Oſobach naſzych
Obrazu tákiego przyjaźni obowiezuie Chryſtus Pan Zbawiciel
ſwiátá przykłádem ſwoim/ który będąc w niebie zdaléká/ y biá-
ſko ná ziemi/ miłość nam ſwiadczył/ y ſimie y lećie/ śmierć
y życiem/ przyjaźni czynił eſſiákacya. A Paweł Świetý Apoſtol
do wymalowania ze wſyſtká okoličnoſcia tego obrazu wódáie
mandat: Sicut portavimus imaginem terreni: portemus
& imaginem celeſtis. *Iákoſmy noſili obraz ziemſki; gr: no-
ſmy obraz y niebieſkiego.* Dodaáa ná to kolorow y podpiſow/
uzoni ludzkie: iáko to Salomón wzwyż pomientony: Omni
tempore diligit, qui amicus eſt. *Czáſe wſelkiego kocha, kto
przytáćielem ieſt.* Ták że Auguſtyń S. Nil ſe probat amicū
quam oneris amici ſupportatio. *Nic ták nie pokázanie przyja-
ćielá.*

1. ad Co-

rinth:

Cap: 13.

S. Auguſt:

Pobudki dorátowania zákámiálych grzesznikow.

873

ciela, iako ciężara zá blížniego dźwiganie. Tudiż Cassiodo-
rus: Amicus omni tempore diligit, nam eum tormentū
non separat labor non laxat. Przyjaciel wśelkiego czasu ko-
cha á'bowiem go żadna przykrość nie outęca, ani praca oddala.
A IESUS pan nad tych wśelkich/ wielšego dotus-
mentu przyjaźni potrzebuie w ktorým sie ma potować gdy
mowi: Maiorem hac dilectione nemo habet, quam ut
ani nam suam ponat quis pro amicis. Wielszego nád to ko-
chanie niema żaden iako kiedy duşę swoię da kto zá przyjaciół
swoich.

Cassiod:
in Epist:

Ioan: Cap:
15.

Nie obliguje nas wśelkich záwsze tá kondycya vnterá-
nia zá przyjaciela/ ani przyciśka do tak znaczney resolucley y
serca meşnego odwagi/ Czytelniku przyjaźny; Boć y Anio-
lowie Swięci brawly nieśmiertelności wdárowani od Pána
BOGA/ życia swóego ná ratunek nasz nie tożá: ale przez
cie vtomnym ludziom z rośkázania Bożiego w potrzebach ich
y przypadkach nieśczęśliwych/ przyjaćielstwa wyświadczá
przysługę/ o czym test w Psalmie: Angelis suis mandavit de
te: ut custodiant te in omnibus vijs tuis. In manibus por-
tabunt te: ne forte offendas ad lapidem pedem tuum.

Aniolowie
strzeżę nas

Aniolom swoim rośkazał o tobie: á żeby cie strzegli, we-
wśelkich drogách twóich. Nárekách nośić cię będą: żekys śnadz-
nie obráżył o kámięń nogi twoiey. Zdumiewał sie ná taką tu
nam grzeşnym/ Aniolow S. żygliwość/ Bernrd S: Opát/
wówtac: Mita dignatio, & verè magna dilectio charita-
tis! Adsunt igitur Angeli. & adsunt, tibi non modo te-
cuna, sed etiam pro te. Adsunt ut protegant adsunt ut pro-
sint. Edeles sunt, potentes sunt! Cudowna dobroczynność,
y záprawdę wielki dokument miłości! Przytomni są Aniolowie,
y przy człowieku są á nie tylko z toba, áley ná obronę tobie. Są á żeby
ochrániáli, są á żeby pomócni byli. Wierni nam są, mocni są.

Psalm: 90-

S. Bern:
Abb: in
Psalm: illu

Zdokumentami przyjaźni Aniolow Swiętych tu leżysz
nie rozwodze sie herogei nabożny Kátoliku! wypisutac nie-
prieliżone z roinnch káią przytade. Jako Leryá wyprowa-
dził z ognia: omdleńcacego Jmáclá/ Eliáša posielali: iá.

Aniolowie
s wiele
c, ym do-
brego, nam

222

te

to nieprzyjaćielskie gromili woysk! iako Tobiaſzowi przewo-
dnikami byli: iako w Babilonſkim piecu pacholat bronili od-
Upalow: iako Mągdalenie S. na puſzczy ſłużyli: iako
Moyſzeſza Opata od połusCzartowſkich bronili: iako ſie zna-
wroczenia grzeſzników cieszyli. Dość mi tu natym / że ci
Duchowie Niebieſcy ſzczelivością ſwoją ku ludziom / uganias
tego / iako powinność ieſt naſza / wyſwiadczać / w każdy po-
trzebie bliżnim naſzym czego dowodzą znaſti Błogoſławioſi

B: Laurēt: nego Wawrzyńca Juſtyniana: Sollicitudo Angelicarum custo-
Iuſtinian da nos provocat ad amandum proximum: Non eſt ab ho-
Lib: de mine deſpiciendus homo, qui adeo Angelis charus eſt.
Ligno vi-
cz. C: 15. *Pilne ſtárání Aniełſkiey ſtraży około ludzi, zácheca nas do koca-
nia bliźniego: Nie ma tedy człowiek pogardzać bliźniem, ktorego
tak znácznie Aniołowie kochają. Zaczynamy niegodzić ſię y ſłuſność
nie także chronić ſię obowiązku tego / ale należy być ludziom
grzeſznym y często ſwankuiacym podpora / według rady Pá-
wła S. Alter, alterius onera portate, & ſic ad implebitis
legem Chryſti. Ieden drugiego znóſcie ciężary, a tak wypełnicie
práwo Chryſtuſowe. Bo takowym ſzczelivości ſaſunkiem ſie
ta ſobie ſprawić może katólik / wezym go záchodźci aſſekurácy
Dámá S. Hac felix Divinae bonitatis imitatio eſt, dum
quis alijs non minus, quám ſibi gratiam expoſcit: & tunc
conſumatæ charitatis terminus, ac beatitudo attingitur,
dum in proximis animæ ſuæ, benefacit. To ſzczęſliwe Bo-
ſkiey dobroci ieſt náſładowanie, kiedy kto drugim niemniej, iako
y ſobie táſki zebrze: y wten czas zupełney miłóſci krefu, y bło-
goſtáwienſtwá człowiek doſięgaie kiedy przystuguiac ſię bliźniemu
duſzy ſwoiey, dobrze czyni.*

Ad Galat:
Cap: 6,

Bogánálá
duie, kto
kocah:

S. Ioan:
Damaſc:
Serm: de
Defunct:

Wrodzona ſtkonność / poſpolicie / Cýrelniku ſzczelivy /
chetniey tam ná okázyia náraża ſie paláacy aſſekt / góſie mu
właſnie pro obiecto amabili, to ieſt zá cel ſzczelivości, iako
to przyiemna prezentuie ſie rącz / w oczách; Różniey / poſpies-
ſza tam z obligácyá tedy widzi powabiająca ku ſobie ſłieznóſć:
Wiec że duſz ludzkich iſtność / okiem cielesnym niedoſięgiá / o-
zdoba ſwoją / y pięknośćá przewyſza wſyſtkie ſtworzone rze-
cy

Pobudki do ratowania zakamiaych grzesznikow.

389

zy pod niebem. Je wsacunku (niezmierzonym naszym ro-
zumem szuptym) u Pana Boga niezmiernym zostaje: Byd
musi koniecznie/ ze wkłada popedliwy obowiazek na serca lu-
dztwie pozorem swoim/ azeby dla pozyskania Panu Bogu
blizniego dusze zdaszaly wszystkie Katolickiey milosci sily/ y
akty. Jakoz jest na co porwac sie skwapliwie/ y zawarte w
sercu dobre zadze afektu/ test na co wypuscic! Dusza bliznie-
go naszego/ do siebie wabi przyiazne checi! Ma sie na co po-
spieszye Przyziaciel z zyczliwoscia/ wyrozumiewatc Dusze go-
dnośc z nastepulacey medytacley Bernarda Swietego y sluchac
tak tako zdusza rozmawiatc ten Swiety wspaniatc daie tey
elogia: O anima insignita Dei imagine, decorata simi-
litudine, desponiata in fide, dotata in spiritu, redempta
sangvine, deputata cum Angelis, capax beatitudinis, ha-
res bonitatis, quid tibi cum carne, qua haud aliud vilius
sterquilinum invenisti? O Duszo przyozdobiona obrazem Bo-
skim, y wyobrazeniem, zaslabiona miara, wdarowana w ducha
okupiona IEZUSA Krwiaz, przeznaczona z Aniolami sposobna
do otrzymania wiecznoscii, dziecziczko dobroci, cosz ci za ciatem,
nad ktore zadnych podlieyszych smieci znaleśc nie można.

S. Bern:
Abb in
Meditar:

Pieknot
Dusze.

Wozach przeto mawiszy Czytelnik pilny te Bernarda S:
medytacya z dwuch rzeczy wniesy polozonych/ trzeci domyslic
sie moze. Pierwsza rzecz jest: ze dusza ludzka bedac tak zna-
zna pieknościa udarowana od Pana Boga/ bez watpienia mu-
si dostebie powabiac przyziacielski affekt. Druga rzecz jest:
ze sekwestrowana do czasu w smiertelnym ciele/ gdy sie za tego
posadliwoscia uda tedy ozdoba swote traci/ y tako taki nie-
oskaczony kleynot w podlych wala sie smieciach/ zaczym
do znalezienia swojego/ poniewierantem sie y zguba swola/ w
zbudza/ Przziacela dobrego azeby uzalwiszy sie Dusze ludzkiej
wgrzechach smiertelnych tako w smieciach zawieruszoney/ trze-
ciey dorozumiat sie rzeczy/ y zeby bral obowiazek milosci Ka-
tolickiey na siebie/ szukac tak drogley rzeczy zgubionej/ a
znaleziona przez zyczliwe staranie/ znowu do rok oddatc/
BGGV.

Alaa

Doro

przewo-
onili od-
li: tako
sie zna-
/ ze ci
uczanas
zdy po-
stawio-
e custo-
ab ho-
us est.
do koca.
ktorego
ludziom
ludziom
ady Pa.
plebitis
pepniecie
ciem su-
kuracya
st, dum
& tunc
ngitur,
live Bo-
ey, iako
u, y blo-
lizniemu
czlywy/
dzie mu-
osci, tak
pospies-
icznosci:
igla/ oo
one rze-
cy

Dusza dro-
go kupiona

Dorozumiał ſie Paweł Święty duſe ludzkiey pączun-
ku / y miałkował ſie po tym / co Chryſtus Pan tożel / na wy-
kupienie tey / z Szatanſkiey niewoli / a iak ſuſznoſć kazala /
przyznał / że wiele wyſypał Zbawiciel dobrego / z Skarbu
1. Corint.
Cap: 6.
ſwoiego właſnego na oſwobodzenie Duſze z więzienia: Em-
pti eſtis pratio magno glorificare & porrate Deum in cor-
pore veſtro. *Kupieni ieſcieście za płata wielką, chwalcie ſię y no-
ście Boga w ciele waszym. Która wſtate uważając Chryſtoſtam*
S napisał: Vis ſcite, quantum ſit pratum animarum do-
ſtrarum. Redempturus eas Unigenitus non mundum de-
dit, non terram, non mare. Sed ſuum pratio ſan-
guine *choſz. między tak wielką ieſt zapłata duſz nępych. Oto*
in Pfal.
48.
odkupując te Syn Boży nie świat aak nie morze ale ſwoję krew
przenaydroża. W taſkiey cenie y Bernard S. duſe ludzkie
miał Magna res eſt anima quæ Chryſti ſanguine redem-
pta eſt: gravis animæ caſus, qui non niſi Chryſti cruce po-
tuit redemi. *Wielka rzecz ieſt duſza, która krwią Chryſtuſo-
wa odkupiona ieſt: ciężki to był upadek duſe, który tylko krwią*
Epist: 54.
IEZUSOWA moſt być odkupiony. Duſka ieſt to ſkarb drogi
w podłym zachowany naczyniu piſe z Pawła Świętego: Ha-
2. Corin:
Cap: 4.
bemus theſaurum iſtum in Vaſis fictilibus. *Mamy ten ſkarb*
w naczyniach glinianych.

Krwia
CHRISTUS
kupil duſe.

Przetosił żeby nie ginał znowu / y niedoſtawiał ſie ten
ſkarb w mocy nieprzyjaćioł / obligowany zoſtacie każdy kato-
lik do ratowania tego gdy ieſt wiaſim niebeſpieczeńſtu te zabu-
Bo ieżeli tednorodzony Syn Boży nie miał ſie żadney obligo-
cyey na odkupienie duſ / ſama tylko pięknoſćia tey / (lubo na
ten czas zabrudzona grzechami) wprowadzi ſie kochaniem / tak
drogo ja płacił / iako Piotr S Apoſtol napisał. Non co-
rruptionibus auro, vel argento redempti eſtis, de vana
1. Epist:
Pet: Cap:
1.
veſtra conſervatione: ſed pretioſo ſanguine quaſi agni in-
contaminati, & immaculati Chryſti. *Nie ſkażytełnnymi,*
rzeczami, złotem albo ſrebrem odkupieni ieſcieście, od proſznego
obeowania waszego: ale drogą Krwią nie zmazane, y niepoka-
lanego iakoby bawanką Chryſtuſa. Tedyć y głowie z powin-
noſć

Pob-
noſci
affet-
piony
tolik
ſa / ſan-
zeby
dobne
ſte
toran-
Ratol-
pret. o
quant
quant
tus ſa
pelkę
ſarant
ukocha
3
pletne
ażby
gry:
Chryſ-
doce-
cipien
wi p
nad
ka / o
nowe
tyna
ma a
qui e
ſtatu
grzech
człon
tak o

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników.

391

ności swojej/ pamiętając na tak wielką expense/ przyiaznym
afektem zdiety/ ma przykładac starania żeby ten drogo odkus-
piony skarb nie przepadał marnie. Wszakże gdyby miał tak
tyle krople jednej krwi najdroższy Zbawiciela Swego Jezusa/
samby się obowyezywał reverentnialać do strzeżenia tey/
żebymu nie zgrzela: A czemuś naduże bliźniego nie użyje por-
dobney obligacyey/ w ratowaniu tey za ktora Chrystus wśy-
stke krew swoje kroplami wylał: Takim argumentem do ra-
towania Dusi zakamiślonych grzeszników/ obowyezuie wszystkich
Katołików S Bernardyn Senenski: Quid si quis quandam
pretiosissimi sanguinis Christi guttam penes se haberet, S Bernar
quanta illam reverentia, & cura, custoditurus esset. Sed Senens:
quantum debes hebere charam unam animam, pro quato- in Serma
tus sanguis Christi est sparsus? Aiezeliby kto nieiaka kro- Quadra-
plkę krwi Chrystusowej przysobie miał, ziaakaby uczciwością, gesimaz.
starani m strzeż tey. A czemuś tak ważyc niemasz dusze iedyney
ukochanej, za ktora wśyjsk krew Jezus przelał?

Zlewa się wiecey obligacy z tey miary na nas/ że duszą
pietnością/ chociaż pod brudem grzechowym godna jest tego
ażebymy tey wratunku przyiazni nasze y przychylnosc świad-
zyli: ieżeli albowiem pietnosc dusze przywiodla do ubostwa
Chrystusa/ y dowyzucia się ze wśyjskiego co mogli na świecie
dozecznie mieć: Exinavit semetipsum formam servi ac-
cipiens. W yniszczył samego siebie przyiazmsy postać slugi. mo- Ad Phil-
wi Pawel S. iakże przynamniey (bez skody) do politowania pen: Cap:
nad upadkiem swoim w grzechach nie ma poćiagnac katołi-
ka/ ozdoba swoia y slicznoscia/ ktora tak sobie masz imago
nowac Czynelniku łaskawy tak/ iako oniey twierdziła Kato-
lyzna S Senenska Dominikanta: Tanta est dignitas ani-
ma a peccatis pura, & gratia Divina exornata, ut nullus,
qui eam modo videret, non libentissime pro ea, in tali
statu conservanda, vitam daret. Taka jest godnosc dusze z
grzechow oczyszczoney, y darami łaski Bozey ozdobionej, że żaden
człowiek ktoroby widział teraz, w owej piękności dusze, nie byłby
tak oziębły, żeby się nie miał odważyc umrzec, byle tylko w owej
piękności

Serius
Mense
Majo

Zatępnosc
Dusze

Amaz

piękności

pięknoſci duſze zachować. A my co náto! ktorzy y bez ſy-
ła uſtáty/ máley gáſtki odłożyć niehcemy ná przywro cente
pięknoſci duſhy grzeſhnych ludzi! á náwet y o wlaſnych duſh
ozdobie nie całe niedbamy.

O ſzczeſliwa pięknoſci duſze wolney do grzechow! kogoſ
záſerce niechwy/iſ! Rozumiem że u kaźdego ktorzy to gytac
bedzie zá weźmie/ ſie wſercu takie prágnienie/ aby podobney
mogl dopiać wdzięcznoſci! Trzymam otym że kaźdy dźmwi-
iac ſie takley ozdobie: Mirabantur ſinguli nimiam pulchri-
tudinem eius. *Dziwowali ſię wſyſcy zbyteczney pięknoſci ie-
tako ná pięknoſć Judyty da ſie powabić/ y poćiągnąć do ſpo-
rządzenia iej w bliźnim/ albo y w ſobie, przez ákty przyiaćli-
ſti żygływoſci/ zwołaſz á kiedy ſtanie: Confellio, & pul-
chritudo in conſpectu eius. Wyznánie, y pieknoſć przed o-
bliczem iejo.*

Jedyna tylko widze przeſtkode/ Czytelniku kaſkawy/ kto-
ra do obowiaźku tego/ ratowania zakámiátych grzeſhnikow/
mogła by komu zágrodzić droge/ z tey miáry/ że grzeſhnicy
zapámietáli ſa nieprzyiaćiele Boſcy/ y niegodni ſa tego á
by im Pan Bog winy ich odpuſcił/ y przypuſcił ich doſá-
ſt. Lecz to bynamniéy wprzjátni niema tánować Ráto-
likow dobrych bo przećwko tym ſtrony przećwey plochym
wvagam/ ſa árgumentá pewnieyſſe: Anaprzod ſamego Chry-
ſtuſá Páná teſt przykáźanie: Diligite inimicos veſtros, be-
nefacite his qui oderunt vos. *Kochaycie nieprzyiaćioł wáſzych,
dobrze czyńcie tym ktorzy was w nienawiſci máia. Stofnie ſie
y Auguſtyń Swiety ſwoim pytániem do tego/ náuczając kto
teſt bliźnym náſzym ktorego kochać mamy ſerdecznie: Sed
qui ſunt proximi quos debemus ſic diligere? Certe omnes
homines chriſtiani, Judei. Pogáni amiei & inimici. Ale
ktorzy ſa bliźni náſi, ktorych tak powinnifmy kochać Záprawdę
wſyſcy Chrzeſćciańſcy ludzie, Żydzi Poganie, przyiaćiele, y nieprzy-
iaćiele. Potwierdza to y Doktor Anielfki Tomeſ Swiety tak.
Sicut omnis homo ſine exceptione iubetur diligere, ita &
omnis diligatur, domesticus, extraneus, amicus & inimi-
cus.*

Judith:

Cap: 10.

Pfal: 95.

Nieprzyia-
ciela ko-
chac.

Matth:

Cap: 5.

S. Aug:

Lib: de

Diligen:

Deo. Q. 1.

S. Th. Aq.

Opuf. 61.

Cap: 2.

Pobudki do rátowania zákámiálych grzeszników.

393

cus. Iako wšytkim ludziom bez wyięcia ktorego, kázáno áżeby kocháli, tak y wšytkich bez excepciey kochać należy, domowysch, cudzych, przyjaciół, y nieprzyaciół.

Pámítás (rozumím) Czytelniku pilny/ com wyšey w tym polożył Rozdział/ z náuki s Damaścena Swietego/ że rátować bližniego w przygodzie jest wielki znak/ náśladować do bróci Božstey: Hac felix Divinae bonitatis imitatio est dum quis alijs gratiam exposcit. Pomniš (podobno) to/ že Aniołowie Swieci ochotnie ludziom w potrzebach/ przysiaćielstie czynia przysługi. A tu/ znówu/ wiecey iešce ma w twoiey przez wiadomošć zmieścić sie pámieci / to jest že kiedy głowiek przysiaćni skutki ošwiádeža nieprzyaciółom/ tedy tym miłostí aktem Pánu BOGU samemu y S. Aniołom podobnym sie stae: adla tego sámeho trudno sie nie ma dać poćiać gnać do obligaciey Kátoliš czynienia dobrze nieprzyaciółom Božym y swoim.

S. Ioann:
Damašce:

Oprocz wyražney ná to próbaciey ab authoritate Dili-
gite inimicos vestros benefacite his qui oderunt vos, vt
sitis filij Patris vestri qui in caelis est. Kochaycie nieprzyia-
ciół wášych, czyncie dobrze tym którzy was máia w nienawieci:
áżebyście byli synámi Oycá wášego który w niebie ieš. Oprocz
powážnych sentencyi Swietych Božych. Naprzód Cypryána
S. Divina est generositas condonare iniurias. Boska ieš
cnota, odpuścić nieprzyaciółowi krzywdę. Powtóre Chryzostan
S Nil facit hominem ita Deo similem, sicut inimicis esse
placabilem. Nic tak niecyni człowieká podobnym Pánu BOGU,
iako przychylnym byđ y łáskáwym nieprzyaciółom. Dwitemá
dokumentámi z Pišmá S. te rzecz wywodze Kátolišom ná w
zneczenie obowiažku do kochania nieprzyaciół. Pierwszy ieš
ten. Miał wraze wielka Ezau przeciwko Brátu swotemu
Jakobowi/ iego przy národzeniu wtarcła/ á potym doróšly
mála dárowizna/ podšedł w stáryšynie kupuac v głodnego
Ezau primogenituram y znówu z drugiey okázyey že go vbica
šal w Oygowštim błogostawienštwie chytrošcia. Nysłał
tedy vkršywdzony/ zápalczywošci/ zabić Jakuba. Dyktowás

Math:
Cap: 5:

S. Cypris
de zelo:

S. Chrys:
in Genes:

Genes:

19 Gad: 32:

BOGV stat
ſie podob-
nym bżau

to ſamo ſumnienie Jakubowi że ſie bać było trzeba Brata/
przeto y lat czternaście w domu nie mieſzkał / ale przed z
czasem zbrojąca powrócił do Brata / którego Eſau obaczy-
wszy zapomniał krzywdy / y nieprzyjaciela ſwego mile przywi-
tał. Currens Eſau obuiam fratri ſuo, amplexatus & cum
ſtringensq; colum eius & osculans, fleuit. Bieżąc Eſau
zaſeł w drogę ſwojemu Bratu, y obłapił go, ſciskając ſzyję, iego
y całując, płakał. A zraz w powitaniu owym Jakubowi zda-
ło ſie że nie z Eſauem Bratem ale z ſamym witat eſia Bogiem:
Sic vidi faciem tuam quali viderim vultum Dei: Tak oba-
czyłem twarz twoją, iakobym widział twarz Bożką. Odpow

Gloſkie, wiada Gloſa piſma Świętego poſpolita: Peccator cum re-
mittit, quali alter Deus eſt. Grzeſzny gdy odpuszcza krz: wdę
ieſt iako drugi BOG. Popiera tej odpowiedzi nauka Augu

S. Aug. in ſtyna S. Qui bene vult inimico ſuo Deo ſimilis eſt. Kto
Pal. 70. dobrze żyć nieprzyjacielowi ſwojemu Bogu podobny ieſt. A na
to zgadza ſie zdanie Grzegorza S. Niſſena: Propemodum
non amplius intra terminos humanę naturę conſpiciunt,
S. Greg: ſed ipſi Deo per virtutem aſſimilatur, vt alias ille ipſe
Hyſſen: Deus eſſe videatur, dum facit ea. quod Dei ſolus eſt face-
Lib: de re. Zaiſte inż nie człowiekiem cnota Bogu podobnym ieſt, y za
Orat: Do- Bogą ſtanie, kto czyni to, co ſam Pan BOG tylko może czynić.
minica. A że do BOGA należy y nieprzyjaciółom dobrze czynić co.
kto ſie wto wda / podobnym będzie Panu BOGU. Anato

Sic orat: pozwała y Orator Rzyński mowiac: Nec vlla re propius
de Ligar: hominum ad Deum accedunt quam in ſalute hominũ
danda. Niczym ſię nie zbliżają do BOGA i ulżcie, iako dda-
waniem ratunku y pomocy potrzebnym ludziom.

Drugi dokument / na wznieſzenie obligartej / do czynienia
dobrze choćiaſz nie przyjaćciółom / tańciele w Sżezepanie S.
Aktor: C: ktorego twarz w oczach ludzkich tak ſwiątna była / iako An-
6. & 7. toła niebieſkiego: Intuentes eum omnes qui ſedebant in
concilio. Viderunt faciem eius tanquam faciem Angeli
Ziaćtego zaś początku ow ſplendor wydawał ſię Ani-łſki po-
ſtać na twarzy Sżezepana S. tak rozumiem że z przyjaźni
ſerdec

Pob
ſerdec
dzat
tat im
iac C
teſka
wala
ten S
ſwoim
majus
nimic
rzecz

W
BO
zynien
obowi
przyja
zechce
Leo
cos di
mereb
pitium
ba. I
iactelen
zechce
Wlec

p
naſa
nie m
Mand
mu o
gite in
mian
przeſla
ściola
go S.

Pobudki do ratowania zakkamiatych grzesznikow.

serdeczney ku nieprzyjaciolom swoim/ ktorych wzac naprowa-
dzal na droge zbawienia/ y od nich kamienowany nie poczy-
tal im za złe/ y uszke za nich sie modlyl/ przykladu naśladow-
iac **CHRISTUS** **JEZUS**: y to byto otazya/ że sie An-
ielska piekność nam przyiaznych Aniolow/ na twarz wyda-
wała tego z czlowieka przemieniac go w Aniola: Albowiem
ten Swiety pragnal bardziey dobrze uczynić nieprzyjaciolom
swoim/ niż sam sobie/ iako dowodzi wzony Beda: Quia
maius & excellentius supplicandi genus existimavit pro i-
nimicis, quam pro seipso orare. Bo za więksha y zacniejsza
rzecz (adził modlić się za nieprzyjaciol, niż sam za siebie.

Wdzieczna ta Transfiguracya/ z ludzi/ w podobienstwo
B O G U/ y Aniolom przemieniacca/ dla jednego dobrego
zynienia nieprzyjaciolom/ kogo by nie miała poruszyć do
obowiazku wszystkich bliźnich ratowania w przygodach/ tak
przyjaciol/ iako y nieprzyjaciol/ kto sie o taki splendor nie
zechce postarac? kiedy co test lepszego nam obierać sobie kaze
Leo S. Papież Elige modò quod tibi placuerit. Si inimi-
cos dilexeris, non solum amicus Dei, sed etiam filius esse
merebis: Si verò inimicum amare nolueris, Deum pro-
pitium habere non poteris. Obierz sobie teraz coć się podo-
ba. Jeżeli nieprzyjacioly kochać będziesz, nie tylko staniess się przy-
jacielem Bozym, ale też y synem bydź zastużysz: Jeżeli zaś nie
zechceś nieprzyjaciol kochać, **BOGA** táfkanym mieć nie będziesz.
Wlec lepiej mieć miłość ku bliźnim

Potrzebute Pan **B O G** tego po nas/ żebyśmy pomoca
nasza bliźnich ochotnie supplementowali/ dla czego wydał
nie mało mandatów; Sa te w Salomonowych katech: Mandavit illis vniciq; de proximo suo. Przykazał kázde-
mu o bliźnim swoim. Sa w Ewangeliach Łukasza S. Dili-
gite inimicos vestros: orate pro persequentibus & calu-
miantibus vos. Kochaycie nieprzyjaciol waszych modlcie się za
prześladownikow, y potwarcow waszych Sa y w Swietych ko-
ściół Bożego rożnych/ ktorch tu nie cytuję przez Dyonize-
go S. łagodna sentencya obowiazek kochania bliźnich na nas

Bbb

wkładaa

395

kochanie
nieprzyja-
ciol Anio-
łom czyni

Venerab:
Beda in
Acta:

S.Leo Pa-
pa Serm:
de Mart:

Ecclesi:
Cap: 17:

Lucz
Cap: 23.

S.Dionis:
Cap: 3. de
Cales:
Hierarch

właſności. Omnium Divinarum perfectionum, Diviniſſima perfectio eſt cooperari Deo in ſalutem animarum, quo nil Divinius. *Miedzy wſyſtkimi doſkonaloſciami Boſkimi, Boſka doſkonaloſc ieſt, wſpół pracować z Pánem Bogiem okolo zbawienia duſz ludzkich, nád co nie Świétego. Człowiek zaś kády/ żeby miał do tego więkſzy płác/ y przeſtronoſc wſelko/ tedy Pan Bóg pozwala wprzód czasu do przyſtużenia ſia bliźniemu/ á potym dopiero do chwátu/ y oſiary oddania Míaſt ięſtatowi ſwolemu Boſkiemu.*

Wydać ſie rá rzecz/ Czytelniku przyiaſzny/ w owym ſpół ſobie/ podobnym oſiárowania na ołtarzu/ od Chryſtuſa Pana/
 Math: Si offers munus tuū ad altare, & ibi recordatus fueris: quia
 Gap: 5. frater tuus habet aliquid adverſum te: relinque ibi munus tuū ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo; & tunc veniens offeres munus tuū. *Ieżeli oſiáruieſz dar twoy ná ołtarzu, á tam przypomniſ ſobie: że Brát twoy ma wráżę przeciwko tobie: zoſtaw tam dar twoy przed ołtarzem, á idź wprzód przepros Brátá twego: á potym przyſeďſy oſiárować będąc dar twoy.*
Wiedziałbym kátoliku nábożny ciego ſie tu dorozumieć z tego pozwolenia czasu/ wprzód ná przeproſiny bliźniego/ á potym do oſiary Pánu Bogu ále mnie náuczyl S. Chryſtoſtom ſubtelna ſentencya: O admiſabilem benignitatem! atq; ineffabilem erga homines amorem Dei! Honorem ſuum deſpicit, dum in proximo charitatem requirit. Interumpatur (inquit) cultus, meus, ut tua charitas integretur. O przedziwna dobroć! y niezmierna przeciwko ludziom miłość Boſka! Chwát ſwoiey wſtepuie, kiedy w ludziach ku bliźniemu chce wiedzieć życzliwość. Niech (mowi) przerwie ſię chwát od ludzi moia, byle tylko życzliwość ku bliźniemu zoſtawiała w całoſci.
 S. Chr: in potym do oſiary Pánu Bogu ále mnie náuczyl S. Chryſtoſtom
 Euang: ſubtelna ſentencya: O admiſabilem benignitatem! atq;
 Homil. 12 ineffabilem erga homines amorem Dei! Honorem ſuum
 & 19. deſpicit, dum in proximo charitatem requirit. Interumpatur (inquit) cultus, meus, ut tua charitas integretur. O

przedziwna dobroć! y niezmierna przeciwko ludziom miłość Boſka! Chwát ſwoiey wſtepuie, kiedy w ludziach ku bliźniemu chce wiedzieć życzliwość. Niech (mowi) przerwie ſię chwát od ludzi moia, byle tylko życzliwość ku bliźniemu zoſtawiała w całoſci.

Umieeli zażywać ná przyiaćielſtwa wſluge tego czasu pozwolonego od Boga życzliwi bliźnim/ duſz ludzkich zbawienta prágnaacy Żelánti; ktorzy raz ſie ná to wdawſzy áżeby w nieſpożęściu wpádlým grzeſznikom pomoca/ y rátnikiem ſtuzyli/ ná prywatne ſwoie pożytki nie ſie nie ogládali/ ále zápomniawszy o właſnych pretenſyách/ cudze promowowali/ indygeneye/ takoby im zbawienie duſz ich właſnych ná p. mieć nie

Wiecey ieſt miſtości wiec, niſz oſiary dáć B O G V.

S. Chr: in Euang: Homil. 12 & 19.

*Pol
nie
tájni
ślebie
Nieb
p
kom
przye
powá
dſiey
tacey
y wál
medi
ludem
le me
álbo i
Zápá
rezolu
tárag
memu
lebo
mnie
ſwoia
wat b
nárd
um D
lam ſ
nym d
obow
T
poży
bráca
ſtyn S
trum
quia c
ponit.*

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników?

nie było: Tak się nauczynienie za dosyć obowiązkowi w przy-
tąjni ku bliźniemu rezolutnie sworcowali/ że Ciebie mieć dla-
ściebie/ za nic im wazyło/ bez kemitowy bliźnich żyjących sobie
Ciebie/ a nie mogących otrzymać.

Pomnażata się w sercu Mojżesza życzliwość ku grzesz-
nikom taka/ który poznawszy że lud Izraelski przestępstwem
przekazał do gniewu przywołał Pana Boga/ a za tym następ-
pować miało. Karanie Boskie na niewdzięczników za dobro-
dzieństwa Pánstka/ y że nie mieli przyobiecanej ziemi/ obfitu-
tacey oglądać; zabieżeć chcac zapalczywości gniewu Bożego/
y wsiłuiac poratować matacych/ już ginac/ wżyl takiego re-
medium/ rdał się modlitwa do Pana Boga/ y tak prosił za
ludem: Aut dimitte eis hanc noxam, aut si non facis de-
le me de libro tuo quem scripsisti: *Albo odpuść im tę winę:
albo jeśli nie uczynisz wymaż mnie z ksiąg twoich któreś napisał.*
Zaprawdę zbyteczna życzliwość ku grzesznikom/ która do takiej
rezoluciey Mojżesza wiodła/ że chciał być wygluzowanym z
ksiąg Boskich! Dosyć było Mojżesowi kontentować się sa-
memu tym co mu Bog obiecał: Qui peccaverit mihi de-
lebo eum de libro meo. Tu autem vade. *Kto przeciwko
mnie zgrzeszy wymaż go z ksiąg moich. Ale ty idź. To już mógł
swoja cieszyć się fortuna. Czemuż przecie tak żywile stał
wat broniac grzeszników: Doszedł sekretu/ y tajemnice Be-
nárda S. Opát. Nec Moyses vult solus introduci in gaudi-
um Domini sui sed genti suae firma charitate cohaerens il-
lam salvavit secum. T Mojżesz niechce sam być wprowadzo-
nym do wesela Pána swóego, ale narodowi swemu stala miłością
obowiazany, chce żeby zbanil y drugich z soba.*

Mojżesz ko-
chał bli-
źnich.

Exodi
Cap: 32

S. Bernar.
Abb: Ser:
111. in
Cantica.

Tak to jest odwazna życzliwość przyjacielska/ że na swoy
pożytek nie patrzył ale tylko na bliźniego niedostatek oczy o-
braca: Tak ten iej wrodzony przymiot/ potwierdza Augus-
tyn S. przyznawatac iej te własność: Charitas de qua scri-
ptum est, quod non quaerit quae sua sunt, sic intelligitur,
quia communia proprijs, non propria communibus ante-
ponit. *Miłość co ktorey jest napisano, że nie szuka co jest swóego,*

S. Augu-
stin Regul:

Rozdział Siedmnaſty.

398
*Myślic po-
 ſpolite ko-
 cha dobro.* tak ſię ma rozumieć, że poſpolite dobro nād wlaſne, a nie wlaſne.
 nād poſpolite przekłada. Otoſz Mozyſz wiecey ſobie waſac doſ-
 bro poſpolite bliźniego/ ſam niechciał wniść do weſeła Pān-
 ſkiego: Moyses noluit ſolus introduci in bona Domini,
 foris ſcilicet remanente, immō excluſo populo. Mozyſz

S. Bērnā: niechciał ſam bydź wprowadzony w dobrā Pāńskie, ież-
 ibidem. miał pozostać precz, y oddalony bydź. Tu Katolicy dobrze przy-
 kład bracie powinni/ że ſtarać ſie o zbawienie ſwoie/ ſtarać
 ſie takſze powinni y o bliźniego/ myśleć o ratunku tego/ a oſo-
 bliwie o ratunku nieprzyjaciół Bożych/ zakańciatych grzeſhni-
 kow/ bo ei ogłoleni ze wſyſtkiego/ zarówno z niewdzięcznym
 Pānu BOGU ludem Izraelskim/ zarobili dawno na niedo-
 ſtanie w poſſeſſya królestwa niebieſkiego.

Słynatā taktęy znākomitęy ku bliźniemu życzliwōści aktā
 mi y przyjaźni dziełami Oblubienicā Niebieſka/ to teſt duſiā
 ſprawnieſzego człowiekā/ kiedy proſić Chryſtusa Pānā O-
 blubienicā ſwego/ aby ia poćiągnął za ſoba z kompaniami do-
 niego ſtawić ſie chciała/ ieſt w pieniach Salomonowych:

Cantic: Trahe me poſt te, curremus in odorem unguentorum tuo-
 Cap. 2, rum. Poćiągnij mnie za toba, pobieźemy za wonnoſcia olejkow
 twoich. Bierz w pilno wvagę Cytelnikū ochotny/ ſamā pro-

Drugim ży- ſi za ſoba aby ieſy dāno manuductęy: Poćiągnij mnie a kiedy
 czy niebā. przychodzi do tego/ z rowārzyſtwem chce bieżeć: Curremus:

Pobieźemy: Na co to były zamęſty: y na co zmierzaly: Wy-
 ſławia Bērnārd S. w Oſobie Oblubienice/ mowiac: Non
 curram ego ſola, & ſi ſolam me trahi petierim, current
 & adolescentula mecum. Curremus pariter, curremus ſi-
 mul. Nie pobieź ia ſamā, choćiaſ proſiłam aby maie ſamę pro-
 wādzano, pobieź y rowienniczki zemna. Pobieźemy ſpotem, po-
 bieźemy wraz. Niechciała ſamā cieſzyć ſie Chryſtusa taſka

1. ad Cor: ży żyła/ y kompaniom zbawlenney drogī owey w ktorā Pāwel
 S. wyprāwia: Sic currete, vt comprehendatis. Tak bieźcie
 Cap: 9. abyście otrzymali

Ochota gęſtwa do ratowania bliźnich/ y pobożnym ſtę-
 pulem do obowiazku przyjaźni wyſwiadczenia grzeſhnikom w
 wiedziēni

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników.

399

wiedziony wesołey dośkonłości ludzie/ wiecey sobie wazyli prace w nawracaniu grzeszników/ y bardziey ia smakowali/ aniżeli ofiarowana zaraz wieczności słodycz/ na ktora głowiek pospolicie chciwy appetyt ostrzy. Wważ sobie katołiku S. Marciną Turonskiego Biskupa/ ktory bedac od Pana Boga v pewnym dostapieniu Krolestwa Niebieskiego/ nie pospieszał do niego/ ale obowiązkiem miłości. na zbawienie bliźniego wdziejony/ wpatrzał to że mógł żyć na świecie dluzey/ wielce na drodze zbawienia naprowadzić grzeszników/ zdawał sie na Boską wola/mowiac: Domine si adhuc populo tuo sum necessarius, non recuso laborem, fiat voluntas tua. Panie, jeżeli jeszcze ludowi twojemu potrzebny jestem, nie wymagam się z prace, niech będzie wola twoja. A my jeszcze niegodni/ chociaż nie mamy tak pewnych zadatków wieczności/ antośmy na nie czy ia nam dądzal/ zapisu widzieli/ przed czasem wwalniamy się z obowiązku ratowania siebie/ y bliźnich naszych grzeszników zakamiślonych! Jeszcze nam nie pozwalala intromissyey do wieczności/ a już o mieśkaiących z nami na ziemi sierotach/ zapominamy!

S. Marcin
afekt ka
duzom-

Ex Vita S.
Martini.

Pamiętał dobrze obligacya swoje ku bliźnim/ Dunstan S. Biskup Rantuarycy/ y wiecey ia sobie pracował/ niż własny pożytek. Kiedy albowiem Pan Bóg chce światobliwego sprawę zaplata niebieska nadgrodzić/ zesłał do niego Serafinow z nowina/ że miał w Wigilia Wniebowstapienia Chrystusowego/ z tego świata iść do Krolestwa Niebieskiego: To uslyshawy Dunstan S. rzekł do Aniołow: Nolite officij mei esse, oves mihi commendatas, hac die panis vitae aeternae reficere, & eas quo tramite Christum sequi debeant informare, quo processit. Wiecie niebiescy Ducho- wie mój urząd, że powinęć owieczki moje, intręzyszego dnia w. roczyszego, chlebem żywota wiecznego pośilić y nauczyć ich iako maia wć z Chrystusem do Nieba. A tak zjednal to sobie ten ślanc duś ludzich/ że dzień Wniebowstapienia Chrystusowego przysyl przy vsłudze bliźnim.

S. Dunstan
czemu do
nieba iść
niechciał

O Tymcyym Świętym Societ: Iesa, Fundatorze/ jest telacya w L. omce jscia/ zsis z tym slyśec dat, si opno da.

Ex Vita S.
Iga. 14.

S. Ignacego
o afekt.

retur, malle se beatitudinis incertum vivere, & interim DEO inservire, & proximorum salutem, quam certum eiusdem gloriæ statim mori. Gdyby pozwolono obierać, wolałbym niepewnym bywsiy wieczności żyć, a tym czasem służyć Panu BOGU, y bliźnich zbawienia, niż pewnym bywsiy Nićbą, zaraz umrzeć.

a. ad Oc
rinch: Ca:
s.
Rátowác
Ludzi.

Venerab
Beda in:
Ioan:
Cap: 2.

BOZE moy! co to tam był za wpał miłości w sercu! To za skłonność affektu do ratowania bliźnich! Czy jest że kto teraz taki na świecie/ co by w połowie pałat ku ginącym ludzjom żył miłością! mówiąc z Pawłem Świątym: Charitas Christi urget nos. Miłość Chrystusa przyśpiesza nas. Trudno o takich żarliwych Żelantów. Aleć y Chrystus Pan wstomnych sił naszych nie obliżuje nad taką odwagę. Dość to dość na katolika będzie kiedy uczyni to/ co uczony Beda w informacyey podaje. Zelemus & nos Fratres charissimi Domum Dei. Si videmus fratrem, superbia tumidum, detractionibus assuetum, ebrietati servientem, luxuriā enervatum, iracundia turbidum, si alij cuiquam vitio substratum, studeamus in quantum facultas suppetit, castigare. Miemy y my Bracia najmilsi miłość zawisną Domu Bożego. Jeżeli widzimy Brata pycha wyniosłego, do obmowy namiętnionego, pniaństwu służącego, nieczystością się bawiącego, w gniewie popęcalonego, albo iakiemu infemu występku, podległego, staramy się ile możność pozwoli naprawić takiego.

Wyrażować się z obligacyey ratowania w nieszczęściu zakamiatych grzeszników/ bardzo śledno Panu BOGU beda mogli katolicy/ kiedy względem potrzeby dusze łosć ochotnie zechcą wyżej w Rozdziałach opisać osoby/ tak ochotnie wiecey innych nakładać na ratunek bliźniego w względem ciała pomocy żądającego; Piśne słowy Bazylego S. Żaden albowiem syna swego gdy w dol wpadnie nie zaniechywa/ ani owego co wpadł na ziemię leżącego nie zostawi/ ale go podźwignie/ bo inaczej miałoby go za niebożnego człowieka: Wpadnie wol albo oświeci aś go Pan tego/ y z infemum i oświeca/ i ratuje. A o upadku człowieka/ bliźniego/ na duszy/ co słychać: Jeżeli kto

dźwiga

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników.

401

dywigar Bazyli S. świadczy / że nie! Ruit anima ho-
minis, in peccatorum profundum, nec ipse, nec alij de
ipsa curant? *Wpada dusza ludzka w głębokość grzechow, ale*
ani sam grzesznik, ani inși ludzie o to nie dbają; To się to tak
nie uważni Katołicy kwitują Pánu BGSV / z obligacyey mi-
łości ku bliźniemu!

S. Basil:
Mag: Ori:
22. de An:

Znać że tego w wprawdzie nie miała co Jan S. napisał: Hoc
Mandatum habemus a Deo, vt qui diligit Deum, diligit &
fratrem suum To przekazanie mamy od Bogá, áżeby kto kocha
Bogá, kochał, y Bratá swóiego. Pospolu z soba te rzeczy chodzą /
lecz kiedy ku bliźniemu nie masz życzliwości, musi tam nie być
y miłości ku Bogu. Naypożorniejszy albowiem ten jest ser-
deczney miłości ku Pánu BGSV dokument / kiedy przyjaciel
dobry w przysgodzie ratuje bliźnich / y ma o ich zbawieniu stá-
ranie. Miarkował się Chrystus Pan po tych znakách / doświado-
czając kochania Piotra S. Apostoła y po trzy razy pytaiąc:
Simon Ioannis diligis me plus his! Szymonie łanow kochasz
mnie bardziej niż tych! á Piotr z pokora zdawał óle náles-
ka o tym wiadomośc Chrystusowe mówiąc. Tu scis Domine!
Ty wiesz Pánie! Żeby przecie Piotr S. słuszny dokument sama
rzecz nie słowy pokazał życzliwości / Chrystus mu kazał / pásć
owieczki swoje / to jest ludzkie dusze: Pasce oves meas. Py-
ta tu Chryzostom S. czemu nie inákszym sposobem probować
mu kazał kochania? Non dixit Christus: abice pecunias, y
ieiunium exerce, macera te laboribus: sed omnibus illis
pratermissis dicit illi: si diligis me pasce oves meas. Ete-
nim: Si diligimus invicem: DEUS in nobis est & charitas
eius in nobis perfecta est. Nie rzekł Chrystus, odrzuć pienią-
dze, pósć często, umartwiaj się pracami: ale te wszystkie pomina-
wszy, rzeczy, mówił mu: Jeżeli mnie kochasz, pás owieczki moje.
Albowiem jeżeli się kocham, wzajemnie: P. Bog w nas mieszka,
y miłość jego w nas doskonała jest. Wroś Chrystus od Piotra
Świętego tej doskonałej miłości potrzebował proby / y wy-
dać mu się z nią kazał w stáranu pilnym o owieczki: Pasce
oves meas.

1. Ioann:
Cap: 5,

Dowód mi-
łości od
Piotra S,

Ioan: Ew:
21,

S. Chryst:
Tom: 6,

Znak ko-
chania
Chrystusa;

A także rozumieć trzeba to owieczęt paſienie: po czym
 ie poznać: Odpowiedam że poznać ie z obowiazku w usługach
 bliżniemu. Tak naucza Doktor Antieſki Tomasz S. pisać wy-
 stady na Ewangelie: *Pascere autem oves est, credentes in*
Christo, ne à fide deficient confortare, terrena subsidia si
neceſſe est, ſubditis providere, & exempla virtutum cum
verbo prædicationis impendere, adverſarijs obſistere, erran-
tes corrigere. Owieczki paſć, ieſt wierzących w Chryſtusa, że-
by nie uſławiali umacniać, doczeſnymi rzeczami ieżeli by potrzeba
było opatrzyć, przykłady cnot z nauka im dawać, przeciwnikom
wſtęp dawać, błądzących nawracać. To skutek ieſt przyzwoli
tey miłości ku Panu BOGU/ który kiedy kto z laſki Bożej ma
wielka rzecz ma: o czym ſwiadczy. Richardus a S. Victore:
Nescio ſi poteſt homo aliquid à Deo in hac vita maius ac-
cipere, ignoro an poſſit interim maiorem aliquam Deus
homini concedere: quam ut eius miniſterio perverſi ho-
mines in melius mutantur, vel de filiis Diaboli, DEI effici-
antur. Niewiem ieżeli może człowiek co więkſzego mieć od Pa-
na BOGA, y nie zda mi ſię à żeby mógł tym częſem Pan BOG
człowiekowi czego więkſzego poznać: iako gdy iego praca nie-
cnotliwi ludzie, w dobrych ſie odmieniają, albo zſynow. Diabel-
skich, ſynami ſtają ſie Boſkiemi. Wielki to akt/ y znaczna cnota
tá/ w nieſzczęſciu wſtąpić bliżniemu/ y w wypadku przyiaciela
ſta podać mu reke: znaty ſia na tym dobrze/ y dawnych Poo-
gánów przyrodzone ingenia z których wielu lednego Owio-
dyuſſá przywodzi ſentyment.

Ovid: de
 Pont: Lib:
 Eleg: 9.

Regia (crede mihi) res est succurere lapsis:
 Convenit, & tanto, quantus es ipse vero.

Pánſka (wierz mi) to ieſt rzecz dźwignac włomnego.
 Porátować człeká, ſobie podobnego.

Wierz mi Kátoliku/ że kiedy na takie ku bliżniemu ży-
 ciowości akty/ nie zdobywaſ ſie/ ani myſliſ go ratować w
 nieſzczęſliwej przygodzie/ chociaſ na to maſ obowiazek/ y
 ſposoby podane w tey Káſiedze/ á żebyſ ſie niewiadomościá
 ſposobu

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników.

403

sposobu/ nie wymawiał. Zaciąga na siebie dekret śmierci/ który Jan S. Apostoł ferował: Qui non diligit manet in morte. Kto niekochu bliźniego pod władzą jest śmierci. Powinienś przeto Katoliku/ albo sie bać dekretu tego/ albo sie nstydzic lenistwa twierdzącego/ że niedbalać na obowiązki dany/ do ratowania bliźniego/ tym samym nie promowując dusze swojej do wieczności/ bo grzesząc omissione wdając się pod prawo śmierci wiecznej/ jako Jan S. Apostoł napisał.

1. Ioann:
Cap: 3.

Bolały serdecznie na to różne Osoby/ kiedy widziały/ że ludzie wdając się za światem/ w grzechy wpadali/ a nie mieli takiego/ coby ich ratował: Tak ubolewał Augustyn Św. nad Donatystami pisać: Quando vos Donatistae Heretici in hoc vestro errore vitam finitis, dici non potest, quanto nos maiore cruciatis. Kiedy wy Donatystowie Heretycy, w tym naszym błędzie, życie kończycie, wymówić nie można, jakim żalem serce nasze dręczycie. Takim polikowaniem zdioty na sercu/ S. Piotr musiał mawiać. Novo quotidie supplicij genere afficior membrum namq; concidor, dum candidas militantis Ecclesie stellas, insigni pietatis fulgore coruscantes, a cauda Draconis in terram detrahi video. Nowym codziennie rodziłem żalu przesłanym zostając; i jakoby mnie w stuki śarpano, gdy widzę, że jasne gwiazdy wojniacego kościoła, pobożności wielkiej świecące promieniem, od Smoka piekielnego na ziemię ogonem stracone. Toż o Dominiku S. Fundatorze Zakonu Rzymońskiego/ świadczą Kościelne Historje Peccatis & armis humanis, vehementer ulceratiabatur. Grzechami, zupałkami ludzkiemi, zbytecznie serce sie jego trapiło.

Zalować
żguby dusze

S. Aug:
Lib: 2.
Contra
Gaudenc:

Metha:
phraites
in vita 30
Pionij
Martyr:
św. iych
śwanie o
bliżnich
Ex vita S.
Domini:
ci.

Dla tegoć obowiązku świadczania bliżnim życzliwości w ratunku ginących na d. łach grzeszników zakamiślonych życzyl sobie/ doskonali w światobliwość ludzkie dźwigać w upadkach niesłabowalnych: Te mogły albowiem jednych wstrzymać odlesyłe pułstynie/ do spokojnego życia sposobne inszych y klauzury/ Zakonne zatamować m. umoty/ kiedy w sercach gotowała miłość/ ku pomocy i d. ż. ginących/ te przyjacielscy usługi w przysgodzie ogień albo Lwa gory albo Węża/ albo b. d. o.

Ecc

pojarz

pożary/ wyrzućć prągnęła. Było takich niemało co Apo-
stolskiego naśladować przędu/ w dalekie krąie zepuſzczali ſie
y z niebeſpieczeńſtwem wraty żyć a/ między Narody Bęgi
prawdziwego nieznające: ciſnęli ſie między Heretyków/ Kala-
xinów/ Lutrow/ przeprawiali ſie za Morzã w poſnoćne krą-
iny/ y na wschod ſłońca do Pogańow/ zabiegali do Indyey/
żeby tylko wczymie pożytek zbawienia mogli w duſzach ludzki
Oświecać. Nieżonie Swiatobliwi odległością ſwoją Pre-
matory/ Kłaſtory/ Konwenty/ chcąc tylko przyjaźń Katolicką
wyświadeżać/ potrzebującym duſhom ratunku. Obſerwować
tym Kroyńki Dominikańſkiego/ y Societatis Jeſu, a dawniey/
Franciſkańſkiego/ Zakonn/ y inſzych/ o czym tu teraz przykłady
przywodzić/ bezupłość do piſania placu/ przeſtronoſci zabra-
nia.

Boterus
Lib: 2. Di
cor: Me
morab:

S. Afrates
ratuie grze-
ſanikom.

Lecz przecie gotey na tym tu miejscu karey/ Czcicelniko-
wi motemu zoſtawić mi ſie wcale nie godzi: Wnoſze tedy te-
dne y druga Hiſtorya z dawnieſzych. Swiadezy Boterus o
Afratecie Puſtelniku/ że żarliwoſcia duſz ludzkich zdro-
wioſzy ſpokoyne na puſzczy mieſkanie/ przyſzedł do Antiochii
ey za Panowania Walenſa Ceſarza Aryanina/ o którym gdy
ſie dowiedział Ceſarz/ ſkąd y po co przyſzedł/ gromił go y ſiro-
fował/ że puſtelniczego odſtąpił życia/ na co Afrates S. od-
powiedział Ceſarzowi: Libenter in exilio manſiſſem, ſi oves
Chriſti fruere uideam pace. Chętnie zoſtawiałbym byt na puſzczy
gdyby owieczki Chryſtusowe zã pokojem zoſławity. A dalej zno-
wu/ przyſcicia ſwoiego okazyw/ tań deklarował Ceſarzowi. Ibi
ſolus ſaluſ ſaluſ eſſem, hic me cum alijs plurimis ſalvabo.
Tam na puſzczy ſam tylko zbawiłbym duſę moję, a tu y z wiel-
inſzych ia zbawię. Miłſze temu Swietemu było zbawienie
wielu/ choćiaſ w ſtopotach/ niż ſam o ſwoje w pokoju puſtelni-
ſym.

Szłyſz ſie takowy pożar miłości tu bliżniemu/ w ſercu
Donnulla Swietego Cenomańſkiego Biſkupa/ iako napisał
Surtius: Totus in eam curam intentus erat, nē ad ſuocū
nam illam Civitatem ſolus aſcenderet, ſed ſocios cō ſecū
quam

Surtius in

Pobużki do ratowania zakaźnych grzeszników.

465

quam plurimos duceret. *Wszystko jego było staranie o to, żeby do Miasta Niebieskiego sam nie wstępował, ale żeby tam z sobą jako najwięcej kompaney mógł zaprowadzić. Takie przyjaźni incendium było w Demetriusie Świętym który wielu grzeszników nawracał kazaniami swoimi ubolewał częstotność na to, kiedy nie wszystkich do petuty przywodził. Summum da o num reputabat, si non omnes, ad quos verba instituebat, ab infelici Daemonum servitute, in Christi libertatem vindicaret. Miał to sobie za wielką skądę, kiedy nie wszystkich do których słowa zbawienia miewał, z cięskiej Czartow niewoli, na wolność Chrystusową wyprowadzał.*

Vita S. Donnuli.

Święci wie lu zbawie chęci,

Methaphrastes, in vita S. Demetrii M.

A my co na to ospali Domatorowie? Czy leżcie w nas do by jedna iskierka podobney przyjaźni? Nie zachodząc w dalekie kraje/ y nie wdając w niebezpieczeństwo życia własnego/ bez lożenia zdrowia moglibyśmy obowiązkowi przyjaźni bliźniemu zadość uczynić! Ale na wszystkie duchowne ruiny sasiadow/ y domowników naszych/ przez spary patrząmy! Gdzie na nas względem tedyney natury przyjaciele/ zapadało w piekło Bracia! bo tedyney Miłki Rościola Świętego Synowie/ nie mają od nas żadnego ratunku/ y mogą nam na przymorwie uszyć słow Psalmisty S. Non est qui requirat animam meam. Nie masz takiego, co by się starał o duszę moją. A to pochodzi z tego że y o własne swoje, mniej możemy starania dusze.

Psal. 121

Opuściliśmy rzecz Katołku! nie pamiętamy na nasze obowiązki! Wstanie nie jeden z bliźnich naszych na ziemi/ żałował grzesznicy jako Miasta takte ozdobne bywały do pomieszkania Bóstwego już się z ziemią równa/ poważyło się ich w nieciotach gwałt: mowi Jeremiaś Prorok: Omnes porte ejus destructae. Wszystkie bramy jego poposowane. Ktoż się przyłożył ma do reparaćey albo restauraćey: leżał me ochotny przyjaciel/ na którego Salomon Młody wkłada te słowa mowiąc: Frater, qui adjuvatur à fratre quasi Civitas firma. Brat, którego ratuje drugi Brat jest jako mocno ugruntowane Miasto. Wtęc trudno mamy z takowey wylemować się obowiązku mając to na pamięci/ że y bezrozumne zwierzęta/

Thren. Cap. 3

Proverb. Cap. 24

Ecce 2

prastwo

práſtwo płochę/ także pſzokli/ y drobne mrowki/ w záiemnie
ſie ráruia.

S. Am-
broſ: ſu-
per Epilt:
Pauli ad
Corinth;

S. Aug: de
opere Mo-
nachor;

Lib: 6. Di-
vinar: In
ſtutio:
Cap 10.

Panor:
Lib: 2.
Derebus
geſtis Al-
phonſi.

Odwaga
Krola Al-
fonſa w ra-
tunku to-
nacych.

Przy práwie Boſkim ziedner ſtrony! á zdrugiey przy prá-
wie náturey ludzkiey ſtawálec Świeci ſtudy Boſcey/ ſi oſebá-
mi roſnymi ochoty dodać y bodźcow do ratowánia i liſnich
nam wſyſtkim Ambroży S. w ten ſpeſob. Ficta charitas eſt,
quæ deſerit in adverſitate. Nieſzczera to życzliwość, która
odſtepuie w utrapieniu. Auguſtyń S. tym trybem: Multò mi-
ſericordius operatur quis circa animas, infirmorum: qui bo-
næ famæ ſervorum Dei conſulit, quàm erga corpora agro-
tantium qui panem eſurientibus tribu t. *Więſſe miłóſierdzie
czyni kto około duſz chorych prácuie: dobre mu poſpolitemu ſług
Bożych pomagájac: ániżeli ow co chorym ná ciełe, ſłuży, y doda-
ie chlebá táknacym.* Ale y Laſtanus Furiarius wzgony!
nte mniey náprawádza ku tym okcom życzliwości mowiac:
Non meremur in periculo liberari, ſi non ſuccurrimus.
Non meremur auxilium, ſi negamus. *Niegodziſz w niebe-
ſpieczeńſtwie żaden znás ráratunku, kiedy nie ráratować bliźniego.
Nie záſługuie my pomocy, gdy ie y drugim przeczymy.*

Do tak ſwámych incyrámentow y żywych exhortacyj/
tedne ieſſe z Hiſtorykow podaće do widzenia Czytelnikowi
moiemu/ y do wiedzenia/ o chwalebney bárdzo ſkłonnoſci do
ratowánia bliźnich w przypadku/ Alfonſa Krola; Trafiło ſie
Monárſe temu z Woyskiem ſwoim będącemu ná morzu/ że
niektóre ie go okrety z ludźmi w oczach ie go/ od nawalnoſci
moſſkich/ zátopić ſie miały/ y kaſał ich w nieſzczęſciu owym
czym przedzy ráratować: Odradzáli to konſiliarze Krolowi mo-
wiac: Melius eſt vnam quàm vniverſas irremos perditum
iri. *Lepſza rzecz, áby iedná Gálery zátonęła ániżeli wſyſkie
inſte gdy iedney ráratować będą.* Al Krol widzac ię ent mniey
dłali o ratunek bliźnich tonących/ ſwoy okret ruſzyć kaſał/ ſpie-
ſzac ná ratunek/ y rzekł te ſłowá: Sarius eſt vna cum ſocijs
viris fortialis occumbere, quam nilos v deſe ante oculos ex-
trema pati. *Słuſniejsza ieſt, miſpoť z tonárzyſkami ginąć, ániżeli
li pátrząc ná nieſzczęſliwa ich zgubę.* Godna pámięci otwo-
ga:

Pobudki do ratowania zakamiątych grzeszników. 407.

gą! Tona na morzu światła tego żyjącym i tak grzesznicy
wolała: Non me demergat tempestas aquar. Niech mnie Psal. 68.

niezapałają wody burzliwe. Nie idźcie nam ożadne niebesple-

genstwo w ratowaniu ich/ możemy ich wydzwignąć/ tak wie-

la wtey kładzie podanych sposobow/ możemy imi niedać pogra-

żać: Zaczynam Czytelniku łaskę w/ niechaj się w Katolickim

leicu zmieszczyć odwaga Alfonsa Króla naśladowania godna/

niech y przytębiel dobry zdobywa się nie mając niebespieczeństwa

żadnego/ na taką ochotę/ z umysłem statecznym: Satius est

occumbere quam illi s videre ante oculos exrema pati.

Przyzwoitsza jest y ginąć, niż w oczach mieć bliźnich ostatni upa-

dek Wszak y w Piśmie świętym ma podobney resolucy przy-

kład/ gdzie Judas wóz waleczny mówił do swoich: Melius

est nos mori in bello quam videre mala gentis nostrae.

Lepiej ażebyśmy umarli na wojnie, niżeli żyć patrząc mieli na

zgnębę ludu naszego. A takemey wolać się żyć i w perate-

waniu potrzebuia zakamiąty grzesznicy wespół/ y z osobną/ domać

właść się o nie:

Pectore te toto, cunctisq; incumbere nervis;

Et niti pro me, nocte dieq; decet.

Sercem całym należyć uśilne staranie,

Mieć kolo mnie w dzień y w noc: y pieczętowanie.

Ovid: 33

Pont: 41

Ecc 3

ROZ-

ROZDZIAŁ XVIII.

O powinności osobliwej, Przełożonych, Rodzicom, Gospodarzom, Starszych, y nysytskich zwierchność iaka mających; iako powinni grzeszących ratować, y zabraniać im grzeszyć. Także y o zapłacie wielkiej za to od Pána BOGA, kiedy kto zakaźmiących y inszych grzeszników do upamiętania się w złościach przynodzi.

ZAmierzać ten Części Drugiej Przyjaciela w ostatniej potrzebie doznanego Traktat/ ięszce mi przychodzi w tym ostatnim Rozdziale/ nie przepominac Osob wso laka zwierchność mających/ to jest/ Przełożonych/ Rodzicom/ Gospodarzom/ Pánom/ Starszych/ y inszych mających nad sobie powierzonych/ Jurysdykcy: A to dla tey Raczey ięszeli czytających książkę tę na litość serdeczną nie wytrudził/ opisane niedze/ mizerye/ utrapienia/ wciści dolegliwości/ bole zakaźmiących grzeszników w piekło idących; żeby przynamntey na sumnienie ich włożona obligacya/ do ratowania/ zleczone/ ch sobie ludzi/ mogła w nich wywarować kompassyę. Jeżeliby zaś y obowiązki/ nie mogli tego dotrzeć/ w handisprzyjacielskiej zięgłości/ żeby tandem zapłata gorowa dokazała/ dla tego na ostatku Rozdziału tego wspomnie zapłatę pewną nteprzeżytey w Ciebie wieczności/ od Pána Boga tym osobom ofiarowana reka szkodra/ zaśanie miłosierne atey na potracunel grzesznikom wyśafowane.

Dwie tedy rzeczy/ w tym Rozdziale przy dołożeniu tey księgi mieć będzie Czytelnik przyiazny do wwozania. Nasz przed powinność ratowania grzeszników a potym za wyświade

czenie

Pobudki do ratowania zakamiślych grzeszników.

409

genie powinności zaplata v Pána BOGA. Wlec nappiers
wey co sie tyce Przelożonych/ Rodziców/ Gospodarzow/ Pá
now y inszych staršych powinności / ta rázem ná wszystkich
tych pomienionych wložona jest od Pána Boga/ mowiacego
do Ezechiela Proroka: Si dicente me ad impium, morte
moriesis: non annuntiaveris ei, neq; locutus fueris vt aver-
tatur a via sua impia, & vivat: ipse impius, in iniquitate
sua, morietur: Sanguinem autem eius de manu tua requi-
ram. *Izeli, ia rzeknę do niezhobnego, śmiercia vmrześ. nie o-
powieś mu tego, ani mu rzeknieś aby się odwrócił od drogi swo-
iej niezhobney. y żył: on niezhobny w niezhobności swojej vmrze-
ć kwie iego z ręki twej szukać będą. Ktorými słowy znać dā-
ć iako scisto. ſa obowiazani do nawracania grzeszników. Et
wsley rázem Prorzy zwierzchność nad niemi máia/ będąc albo
Przelożonymi/ albo Rodzicami/ albo Pánami/ albo Gospoda-
rjami/ to jest/ gdy máiać nad niemi władza/ nie odwodza ich
od grzechow/ ani im zabrania swawoli/ tedy zá zgube po-
dleglych sobie duš. Pánu BOGU będą muśteli odpowiadāć
rachunek oddawāć. Żeby zaś nie przechodziło na to/ Paweł S.
Apostol naponnna podleglych Staršym/ ażeby sie ná dobre dā-
li im vžyc mōriać. Obedite Præpositis vestris, & subia-
cite eis: Ipsi enim perugilant, quasi rationem pro anima-
bus vestris reddituri. *Postuſnym i badźcie Przelożonym wā-
šym, y badźcie im poddāć. Albowiem oni czuia iako oni kto-
rzy zá duše wāše rachunek dāć máia.**

Ezechi

Cap: 3.

Pan BOG

zrak na

szychkniwā

blźniego

patrzea.

Ad He

bre Cap.

13.

Postuſzeń.

ſwo ſtara

ſzym

S: Aug.

in Regu-

la

Bez obowiazku Staršynſtwa nie moze bōdz/ Przelożeni /
Pánowie/ Rodzicy/ Gospodarze/ ná to ſa poſtánowioni od
Pána Boga/ żeby zbawienia duš ludzſkich poteżnie pilnowali/
bo ſie z nich będą rachować Pánu Bogu; Wſyſtkim dāć
ná to informacya/ Auguſtin Swiety/ vžac iako ſie ſpráwo-
wāć máia rōdzac podleglymi Dſobami: Prælatus &c. corri-
piat inquietos, conſoletur puſillanimes, ſulcipiat infirmos,
Patiens ſit ad omnes. Semper cogitans Deo ſe pro vobis
redditurum eſſe rationem. *Przelożony &c. kárāć pominię-
niepokoynych, ciefyć lękluych, przyjmāć wlomych, y bydź cę-
pliny*

Powinność pilnym do wszystkich. Zawsze pamiętać na to, że z wás pomi-
Przełożone nień będzie oddać BOGU rachunek. Tak y Hieronim S. obo-
 80. wiazeł urzędu / zwierzęchno: ci nad podległymi / opisał Past-
 rzom / dowodząc że bez niego rzadzić niemoga / o czym jest dwos-
 taka tego sentencya: iedną tą: Si dilectionis testimonium
S. Hiero: est cura Pastoratis, quisquis virtutibus pollens gregem Do-
in Pastore: mini reuult pascere, summum Pastorem conuincitur non a-
 mare. Jeżeli zyczliwości świadectwem jest dożytność Pasterka,
 a cnotami człowiek ozdobiony, mogąc, niechce pasc trzody Pás-
 skiej. znąc że najwyższego Pasterzà niekocha Chrystusá. Drugá
 jest: Oportet Sacerdotes, quibus Domini populus commissa
 sus est, cum magna constantia vigilare super domestica.
Czynność. Należy kápłanom, którym Páski lud zleczony jest, z wielką sta-
Pasterzka, tecznością pilnować domowych owieczek to jest dusz ludzkich żeby
 wilczemi zębami, to jest Diabełskimi naziárdami obrózone nie
 były.

Jest nie mało w Piśmie Świetym takich świadectw / kto-
 re na Przełożonych / y Stárszych / ten obowiązek w kładąc / aże-
 by pomocą y ratunkiem byli / powołanym sobie poddanym:
Aktorum Do nich są owe słowa: Attendite vobis & uniuerſo gregi
Cap: 20. in quo uos posuit Spiritus Sanctus. Pilnujcie siebie y wysy-
 skiej trzody nad która was posłanowił Duch Świegły. Do nich
1. Petri obroczona jest y owá mowa Piotra S. Apostoła: Seniores
Cap: 5. qui in vobis sunt obsecro: pascite qui in vobis est gregem
 Dei, providentes non coacte sed spontaneè. Stárszych ko-
 rzy między wámi są proszę: pascie która macie, trzodę Bożką,
 opátruiać nie z przymusu ale dozwolnie. Ale esobliwie Chrystus
 Pan na Przełożonych / y Stárszych te obligacya włożył kto-
 dy dając zwierzęchność Apostołom swoim na nawrócenie gres-
 szników do BOGA powiedziáć / że są iako światłość / y iako
Matth: sol. Vos estis sol terræ. Vos estis lux mundi. Jako al-
Cap: 5. bowiem jasność na cudzą potrzebe służyć: y sol na cieży co-
 braca się pożytek: Tak włásnie / y Stárszych krezliwość na pro-
 went ludzjom potrzebującym ofiarować się ma. Taka to
 jest

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników.

jest samego naprzód Chryzostoma S. Dicendo, vos estis sal terra: Ostendit universam hominum infatuatam esse naturam, & peccatorum vi corruptam: & ideo illas ab eis virtutes requirit, quae maximè ad multorum salutem procurandam necessariae sunt atq; utiles. *Moviac: Wy jesteście sola ziemia: Pokazuje wszystkie ludzka naturę zepsowaną, y mocą grzechów winowecz obracaną: y dla tego tych cnot od Apostołów potrzebuje które wielce do zbawienia wielom potrzebne są y pożyteczne. Coż to są za cnoty sąciata y soli: co są za własności: Ucieknijcie tylko te! je sie na cudze powinny obracać pożytki! iako naużać Doktorowie Świeci: Z których dość mi na decyzey Tomassa Świetego Monentur hic Apostoli diligentiam habere in executione sui officij: qui ut sal, condiendum est exemplo vitae: ut lux ad illuminandum verbo doctrinae esse debeant. Nauczono tu Apostołów pilności w odprawianiu urzędu swiego: którzy mają być iako sol, w przyprawie, dobrym życia przykładem: A iak światłość, w oświecaniu nauka. Gdzie tak daley wywodzi: Powinni sola być Apostołowie w życiu y w obyczajach/ światłem w nauce/ miastem w obronie bliźnich: ażeby iako sola naprawiali dusze/ coby niegniely w grzechach/ aby oświecali rozumy/ iasność do poznania prawdy/ aby pożytki nych Panu B O B V bronili Duszy/ żeby nie ginely wiecznie.*

Żlewa sie ten obowiązek włożony na Apostołów Świec tych/ na Przetozonych wszystkich mających ludzi pod mocą swota: sptywa na Gospodarzow rządzących domowitkami: żwala sie na Rodzicow/ mających dzieci/ Synow/ y corki/ aby ci wszyscy/ byli sątatością/ oraz y sola/ powierzonym sobie/ starając sie im o zbawienie/ odwodząc od niecnos/ zabraniając grzeszyć nie dopuszczając swawoli. Pada na Rodzicow ten mandat/ od Pana B O G A podany/ Oycom Izraelitich Synow. Ne obliuisceris verborum, quae viderunt oculi tui, & ne excidant de corde tuo cunctis diebus vitae. Docebis ea filios, ac nepotes tuos. *Nie zapominać słow, które widziały oczy twoje, y niechay nie wypadają z serca twoiego*

Dob

1 p. wśy

504

S. Chryzost: Homil: 15. in Math: Czemu Apostołowie nazywani sola, imiastem.

S Th: Ag: in Cant: aurea.

Rodzicy mają uczyć dzieci.

Deutor: Cap: 4. & Cap: 11.

Rozdział Ośmnasty;

po wszystkich dni życia twego. Uczyć ich będzie synowi, i mnu-
kow twych. Potwierdzone jest morowi ten mądral w tych-
że Mójżefowych księgach/ podobnym wyrokiem: Ponite
hæc verba mea, in cordibus & in animis vestris. Docete
filios vestros, vt illa meditentur, quando sederis in domo
tua, & ambulaveris in via, & accubueris, atq; surrexeris.
Chowajcie te słowa moje, w sercach, y w umysłach waszych. Uczy-
cie synów waszych, aby je rozm. słali, gdy będą siedzieli w domu
tvoim, y chodząc w drodze, y spoczywając, y wstając.

Ecclasi-
st. C. 7.

Ponawla w potomne czasy Rodzicom te exhorto Salo-
mon Mądry: Filij tibi sunt, erudi illos & curva illos
à pueritia illorum. Mał synów dawaj im ćwiczenie, y
mąchylaj ich do dobrego w dziec. nstwie. Gdyte y Paweł S. po-
winten mieć głos wolny v Rodzicom: Et vos Patres, nolite
ad iracundiam provocare filios vestros: sed educate illos
in disciplina, & correctione Domini. Tacy Ojcowie, nie po-
budzajcie do gniewu synów waszych: ale wychowajcie ich, w na-
uce, y w ćwiczeniu Pa. skim. Przypatrzcie sie tu Czytelniku
przyjazy / tak to BÓG przykazał surowie Rodzicom dźia-
cek ćwiczenie: Bo lepszyby ich nie żywić/ niż im być okazy-
potepienia przez zbyteczne kochanie/ y przez opuszczenie nale-
żytego im ćwiczenia: co gorszość bywa że sami gubią ich

Ad Ephes.
Cap: 6.
Ojcow o-
waga.

S Chry-
sost. Ho-
mil: de
educat:
filio. ũ.

Rodzicy
nie dbali sa
zabojcami

na duszach Rodzicy/ mowi Chryzostom S. Qui verò Patres
filiorum moderat. onem, & temperantiam negligunt, libe-
rorum sunt interfectores, atq; adeo illis crudeliores, quod
ad interitum & mortem animæ, hæc res tendat. Ktorzy
Ojcowie synów powściągnienia y wstrzymania zamiędbywają, dźiatek
sa zabojcami, y w tym na nich sa Tyránami, że do piekła y na śmierć
wieczną ich wiedzie rzecz. Nie przysługują sie Rodzicy Panu
BÓGU/ y nie zarábiają sobie na duszne zbawienie/ dozwalają
iść żyć w niezdobności potomstwu/ swotemu Ktorego lepszyby
nie mieć/ aniżeli mieć na zgubne imię/ takto powiada Mądry Salo-
mon: Melior est vnus timens Deum, quam mille filij impij
& vtile est moni suæ filijs, quam relinquere filios impios, &

Lepi

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników.

Lepſzy ieſt ieden boiaſcy ſię BOGA, niſz tyſiąc ſynow niezbożnych, y po-
żyteczniejsza ieſt wrzuce nie mianſzy ſynow, a niżeli zoſtawić nie-
zbożne dźiaki.

Każę ſamą naturą Rodzicom Kochać dźiatki ſwoie / Ktoż
re y Otcow y Matel ſa takoby nierozdzielna ich duſzą / wez
dlug Eurypideſa ſentency: Omnibus hominibus filij ſunt
anima. Wſyſkim ludziom ſynowie ſa duſzami. Adla tego ich
Rodzicy Kochać iako właſne duſze / mowi Ariſtoteles: E-
quē Parentibus vita liberorum chara eſt ac ſua. Záromno
Rodzicom życie dźiatek miłe ieſt, iako y ſwoie. Przetoż Ktedy
ich zá inſtynktem natury ſerdecznie Kochać wzgledem Etát /
powinni ich teſ Kochać wzgledem duſze / ieżeli ſtárante máia /
o życiu dożyſnym / tedy y wiecznym zbawieniu naleſy im mieć
pleczotowanie Dobrem przykłdem ucy affektu tego Ziſtes
tya o Ludwiku S. Krolu Fráncuſkim; Ten czaſu iednego pá-
trzálać ná ſynow ſwoich rzekł do Aſſeſſorow ſwoich: Qui
iſtos, corám me occideret, multúm me offenderet: & ta-
men ſi quis eos ad mortaliter peccandum induceret, mul-
tò magis me offenderet. Ktoby tych w oczach moich zabił,
wielceby mnie uráził: ále gdyby ich do grzechu ſmiertelnego
wprowadził. dáleko bárdziej zátłumáwiłby ſerce moje.

Do takowego affektu BOG / y przyrodzenie obliquie /
przeciwko dźiatkom Rodzicom / y Káże im pilne ſtáranie mieć-
o ich żywieniu ná duſne zbawienie. Noli ſubtrahere à pu-
ero diſciplinam: ſi enim percufferis eum virgá non mori-
etur. Tu virga percuties eum, & animam eius de inferno
liberabis. Nie oddalay od dźięcięciá cwieżenia: álbowiem ieżli
go vderzyſ rozga nie umrze. Ty go rozga vderzyſ, á duſe iego
z piekła wybawiſ. Ale ieſtże y wiecey / przykazał Pan BOG /
Dzwalać ſynow Izráelskich ieżeliby grzeſyli / wydawć ná
śmierć / y kamienować: Morde moriatur, Populus terrae
lapidabit eum. Śmierć niech umrze. Ludzie go ukámienu-
ia. O czym wyraźnie ieſt w inſzych Kásięgách Mozyſzowych:
Jeſliby wrodził ſię ſyn zły y uporczywy / nieſłuchácy roz-

503

Ecclesi-
aſt: 3: 16

Euripi-
des.
Aristo-
tel: 8:
Ethicor:

Synow ko-
chając.

Ex geſtis
S. Ludov:
Regis

Proverb:
Cap: 23:

Dſiathę
ćwiczyć.

Levit: 24:
20.

Deutor:
Cap: 21
Synow
złych ká-
mienian

Razania Oycowskiego / y Macierzynskiego / y nieposłusznego:
Apprehendent eum, & ducunt ad seniores, & ad portam
iudicij dicentq; ad eos: Filius noster iste proteruus & con-
tumax est: monita nostra audire contemnit. Lapidibus
eum obruet populus civitatis, & monietur. *Peymágo, y*
záprowádza do stárszych, przed bramę sadu, y mówić będą:
ten syn nasz, zły, y uprzączywy jest: nąpominánia náše jakże wazy
kámiéniami go zńwála ludzie, y umrze.

Przykry bardzo y cięski ten mądat był do zách: wón al Rodzi-
cielstwi sercom / y tak rozumiem że Oycowski lubo Macierzynski
affekt nie przewiodł ná siebie tego / żeby wyszłose sie z powinney
szcyltwości ná zdrowie Syna miał instygować; Bronia ale
bowiem Rodzicy działek swotch tak moga doczesnego życia /
ale o duszne zbawienie ich mniej dbała / nie wyrzynać ich
z Górtowskiej niewoli / iehże y owsem ofiárwić syny swe
Szatanom / y ná pożarcie wydać przez dopuszczenie / nieino-
w czym jest w Psalmie / n. e. szczerliwy ten przykład: *I. molave-*
runt filios suos, & filias suas Daemonijs Ofiáromáli synom
swotch, y Corki swoje Czartom. O także to obłudny Rodzicom
affekt! który breniac w działkach doczesnego życia / odtupia-
jąc ich w Trybunalach / Grodach / sadach od śmierci / dozwała
im zbyteczna konniwencya wyseptać y grzechach wypadć
ná potępienie wieczne! Strofuie w tey nieuwadze Rodzicom
owa Hieronima Swietego / sentencya: *Si sollicite provi-*
des, ne filia percutiatur a vipera cur non eadem cura pro-
videas ne feriatur à malle universa terra. *Tráti wólne*
stáraś się, żeby Corki twoiej zmiia nie ukóła, czemuś tego stáraś
na nie przykład, żeby nie porátił iej młot ciężki káránia wiecznego.
Tráca Rodzicy substancya / wyprzedata włości / zby-
wó a dobre tożo starby / ná wykupno z więzien a / y z nie-
woli nieprzyiacielskiej wlochanych działek: á kiedy grze-
szac w niewoli Szatanstkiej siedza / w towarzystwie złych /
ży. a y między kompania grzeszników zakamialych / tego
nie nie wważa Rodzicy! Przeciwno którym / napisał

Psalm 105.

Synow
czartom
ofiarowano

3. Hiero-
ny: Epist
7 ad La
s. m.

Jeremie

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników.

Jeremiasz Protot: Non respexerunt Patres filios, manibus diabolus. Nie obezrzeli się Ojcowie na synów, opuściwszy ręce.

Konterfekt Rodzicielskiego ku działkom afektu dobrego/ w następującej podaje Czytelnikowi lastawemu Historycy i w Sycylii/ okrutny Tyran będąc niektory/ życzyl na swoje stro-
ne przemówić Szlachetnego głowietę/ Polikarpa intieniem/ a matocho v siebie/ y tego syna gdy nie mogł słowami powa-
bnym/ do siebie przemówić głowietę/ ażeby mu się do przyta-
ni sklonił/ ani się mógł sekretow potrzebnych dowiedzieć/ od niego/ rzekł takiego sposobu: Kazał wziąć syna Polikarpa/ wego/ y okrutnie męczyć/ w oczach jego Oycowski/ y ledwo co zboleć i pachole/ żalostny wydało głos/ Kochać Ociec Syna/ zwał/ zawołał żalu. Eheu! actum est de me! Cohibere manus, tormenta non inferte nato meo! Ach! ile iur-
kolo mnie! Wstrzymajcie ręce, męki bolesney nie żądawaycie Synowi mojemu! Jakoby chciał rzec/ czynicie co chcecie zemna/ byle tylko wolny był mój Syn od okrutności waszego/ na które patrząc zabrania Oycowska żęgliwość. Wczym po-
kazał Rodzicielska żęgliwość wrotunku Synowi/ ile na ten Gas dozwała możność: Ależ takim aktem powinney miłości/ od okrutnego Tyrana/ y Syna/ y sam siebie wybawił.

Szuka takowa zachodzi na Rodziców/ przetkły Czart/ gdy nie mogąc ich samych/ na swoje strony przetłagnąć/ wy-
wiera zażarto furys na potomstwo ich/ zabierając/ przez grze-
chy śmiertelne/ w niewola/ Synów/ y Cerkli dotuczając duszom ich niezniciemnymi nieprawościami: Widzo to dobrze Oycow-
wie/ y Matki/ słyśa o nieprzystoynych sprawach działek/ mo-
ga się domyślać co za wdreczenie muska na sumieniu ponosić/ co za niebezpieczeństwo utraty zbawienia: Toć w takim razie/ przyciśnioni obowiązkiem kochania/ y ponoszeniem mi-
serii wzruszeni/ muska zawołać: Cohibere manus, tormenta non inferte nato meo: Kochamyście rak, utrapienia nie za-
dajcie dziecięciu mojemu.

Daiby to Pan Bóg: gdyby w takim razie przyznał

ddd3

Eheu

563

Hierem:
Cap: 47:

Ex Iseroi
nio.

Polikarpa
miłość k-
Synowa

Rozdział Ośmnaśty,

Eheu! actum est de me! Ach! już, już, po mnie! Niedbale
 swem moim zginałem/poddałem synów moich (przez zbyteczną li-
 cencya do niecnosć) w niewola Szatańskiego ciała ich docześnie
 wygadzałem zstraciłem ich dusze/ y swoje: Actum est de
 me! jużem przepadł! Czego (sam nie posadzając teraźniejszy
 tego wieku Rodziców) dowodzę z Chryzostoma Świątego/
 że Rodzicy y samych siebie/ y dzieci, na duszách tracą: Nul-
 la alia ratione contingit, ut perversi sint filij, nisi quod
 eorum Parentes, circa vitæ presentis commoda æquo am-
 plius incumbunt. Cum enim ista solummodò inquirunt,
 & suam pariter, & liberorum animam negligere coguntur.
 Hos ergo Patres parricidis immaniores dixerim: illi enim
 corpus ab anima separant, isti & corpus & animam, æter-
 nis ignibus tradunt. Żadney insey przyczyny nieście się to
 że bywają synowie źli, y występni, tylko że Rodzicy ich, oko-
 ło doczesnego życia wygod wielkie stáranie mają. A kiedy tego
 tylko szukaia, y swojej dusze, y dzieć zbawienia zaniedbują.
 Takich tedy Oyców nádzaboyców goršymi nazywam: bo tamci
 tylko ciało od dusze odtaczają, a ci y ciało, y duszę, w ogień wie-
 czny wtracają.

S: Chry-
 sost: Lib. 3
 advers:
 Vituper:
 vitæ Mo-
 nasti:

Do piątki
 Oycowie
 synów
 wtracają.

Idem de
 Epiś: 1.
 ad Timot
 Homil: 9

Dziatki
 drogic
 skarby.

Stánać powinna za przestrożę Rodzicom tá Chryzostoma Ś
 sentencya/ żeby ná obowiązek pomnieli kochania dzieć swoz
 ich/ bázyley dodając im ratunku względem dusze/ niŝ względem cia-
 ła; w czym opagna rzecz upatrzył tenże Doktor S. Magnum
 habemus pretiosumq; depositum, filios: ingenti illos ter-
 venus cura, ne sit id nobis aslutus auferat, Ut fundus sit
 optimus, cuncta molimur: ceterum quod nobis charissimū
 est, omnino negligimus: major nobis possessionum cura est,
 quam filiorum. Wielki mamy y drogi skarb, Synów: znaczne
 o nich mieymy stáranie, áżeby nam ich złodziey chytry nie wydarł.
 Boć żeby grunt był dobry z pożyczkiem, wsiadujemy: a tego co nam
 najmilšego zaniedbujemy; więŝse mamy stáranie o majątek nasz,
 niżeli o synów. Tak álbowiem Rodzicy stáranie się docześniel
 o powłóczychowne dobrá dziećkom swoim/ że o należytych do
 zbawienia cale zapominają: za co doczesne y wieczne/ społemi/

Pobudki do ratowania zakamiślonych grzeszników.
czeka ich karanie.

607

Zbyteczne pobłażanie synom/ y do rozpusty wśelakiej/ dział
tkom nie zagrozenie drogi/ wdało Złego wnieślić y Pa
nia BOGA/ że od niego za nieprawosć sfiar prz, iac nie chciał
Jaravi quod non expietur iniquitas domus eius victimis
& muneribus, vsq; in aeternum. Przysięgam że się nie oczę
ści nieprawić domu iego ofiarami, y darami aż na wieki. A tyl
ko dla tego samego: Quod noverat indigne agere filios
suos, & non corripuerit eos. Przeto iż wiedział że nieprzy
stojnie poczynali synowie iego, a nie karał ich. Niemiał bazynta
na obligacya swoje Dycon ska/ nie ratował grzeszacych, ani
zabrantał nicenot/ y dla tego y sam Zeli zginał śmiercią matę
nie, y synowie tego. Duo filij tui mortui sunt. Fractis
ceruicibus mortuus est. Dwaj synowie twoi umarli: stra
cił kark, y umarł.

1. Reg
Cap: 3.

Ociec y
dzianki
śmierci
skarania
P. Boga

Incytamentem/ albo pobudka do obligacy ratowania
grzeszacych Synom/ może bydy Rodzicom/ y słufne karanie
wteżne wpietle/ ktore/ ich/ za zaniechanie cwiczenia/
działek/ oczekiw: a niektórym dla postrachu Dycon/ y Ma
tek oblawione było. Ma o tym w rewelacyach S. Brygitta:
ktora megdry widziała Niewiastę/ z ognistego teźtora wycho
dzącą/ bez serca/ z obciętymi wargami/ bez nosa/ bez oczu/
zbołatym tylko teżytem/ na Córke swote narzekać: Eheu
filia/ non filia, sed lacerta veneno fatissima! Ach Córko!
nie Córko, ale iadowita g'dżino! Nledźna ja wielce ktoram cie
zrodziła/ ktoram cie pozwoleniem moim/ y złym przykładem
grzeszyć nauczyła! Jle albowiem razy naśladowac moich oby
czajow złych/ iac na swiecie grzeszys/ tylo też razy mole
pietelne mieć ktore dla złości cwiczenia twoiego cierpie/ z
mota ci skrośta niezmierna odnawia sie.

ExRevel
S. Brigitt
Lib: 6.
Cap: 52
Widzenie
potępio
ney narki,
dla Corki

Niemniej strasza też y owa rewelacja/ ktora miał nies
ktory Maś Swięty/ od Anioła zaprowadzony na obaczenie
pietla/ gdzie widział Orea w ognistych pożarach/ y syna tam
że potępionego/ alternata narzekających na siebie. Ociec

Dionis
Lib. de 4

możesz

*W piekle
Ociec y syn
nárzekają
na siebie.*

mówił: Przeklęty Synu/ gdzieś mnie to tu zaprowadził/ spo-
sobami sprawiedliwemu/ y niesprawiedliwemu starającego sie-
o dostatki ktorebyś ci zostawił. A Syn zaś mówił: wzdyc-
mnie to tu/ twoje pobłażanie/ twoje zbyteczne rochanie/ y od-
Zakonnego życia odwiedzenie w to miejsce wtrąciło/ nie-
szczęśliwy Oycze! Odroż widowisko/ oto dokument owym Ro-
dzicom! Ktorzy dopuszczając swawoli/ y rozkoszy politykami
światowymi Synow y Córki mieć pragną/ a mało ich/ albo
nie cale nie wza bojaźni Bożej! A jeżeli sie nie postrzeżę w
obowiaśku ewigienia dżiłek/ dostanie sie im także spiewać
alternata przekletymi głosami w piekle Trenow. Maledi-
cte fili? Przeklęty Synu! a zdrugiej strony. Detestande
Parents! Niezbożny Oycze!

*S. Cyril.
Epist: ad
S. Aug:
Litter: D.* Niech to nie iedna tylko/ albo drugo bedzie ogłoszono
Historia! Godna y dalsza mieć tego probe/ od Cyrilla S.
z listow pisanych do Augustyna S. w ten sposob: Przy moim
Jerozolimskim mieszkaniu/ był w sasieczwie Żołnierz bogaty/
syna iedyńaką mający/ ktorego rochając/ nie tylko od złego
życia nie odwoodził/ ale mu zbytkow pozwalal/ grzechowi y
konwersacyi/ nieprzystoynych/ mow bezpiecnych nie ganił/ ko-
sterstwa nie zbrańiał. A stało sie w lat dwanaście/ gdy z
Oycem kárty/ czyli kóśki grał/ a szczęścia nie mając prze-
człł S. Hieronimowi fémrał/ ktory załazował tego grania:
W oczách Oycowskich stánawşy Czart/ porwał y z ciałem y
z duszą Syna/ y wlecey nie wrocił. Tak sie nádała źle nes-
dzinkowi/ Oycowska konnweneya/ y zapamiętále piefigory.
A y o Oycá zbáwieniu nie wtem iáko rozumieć/ bo czynił pize-
ciwko náuce owey Chrystusa: Qui amat filium, aut filiam
super me, non est me dignus. Kto kocha syná, albo Córke ná-
Cap: 10. demnie, nie jest mnie godzien. Życząc przeto zbáwienia Ro-
dzicom/ donosił im do wiadomości przez Cytelniká melego/
flowá Augustyna S. Non putes te amare servum, quando
eum non exdis: aut tunc amare filium quando ei non
das disciplinam; aut tunc quando eum non corripis: non
est

*S. Aug:
de Cha:
ritate: serm*

Pobudki dorátowania zákámiálych grzesznikow.

est ista charitas, sed languor. Nie rozumiey że kochasz sługę, kiedy go nie biiesz: albo wtedy syná kiedy go nie karzesz: albo gdy go nie strofujesz: bo to nie jest miłość, ale defekt kochania.

Dwie rzeczy w obowiazku żywliwosci Rodzicielskiej ku działkom/ znaydować sie powinny/ náucza Grzegorz S. Mi- scenda est lenitas, severitate, faciendumq; est quoddam ex utroq; temperamentum. Hinc David dicit: virga tua baculus tuus ipsa me consolata sunt: virga enim percutimur, & baculo sustentamur. sit ergo discretio virgæ, quæ feri- at, sit & consolatio baculi, quæ sustentet. Złączac trzebá láskawosc, z surowoscia, y czynic z nich iedno pomiarkowanie. Ná to álbowiem Psalmisty zdáa się słová: Rozgá twojá, y láská twojá, te mnie pocieszyły: Rozgá álbowiem nas biáa, á láska pod pierdza. Przeto niech będzie powolnosť baczna rozgi, ktoraby gro- zila, á podiechá láski, ktoraby podpierała.

Rázem ná wielu/ Pánov/ Gospodarzow y ná Státskych/ iákatolwiek zwierzchnosc máiacych/ wzálemny iáko ná Przelos- zonych/ y Rodzicow wynika obowiazek/ rátorwania podleglych sobie domownikow/ ázeby y ci choctás do czásu zostalacy przy Gospodarzách/ y pod ich zwierzchnoscia/ nie tylko wzgledem ciata/ ale y wzgledem dusze/ odbieráli Kátolickiey żywliwosci skutki/ iáko to podleglyái/ grzechom/ y wpadkom wzgledem tego/ że calymi silami ná doczesna prácula zapláte / á podczás przy pilnych wslugach nie przydzie im wspomniec ná swoje zbá- wienie przykle/ ktorego im zyczyć ma miłość Kátolicka.

Wiec iúz do samey przystepuac rzeczy/ wywodze to Tzy- telnikowi moiemu/ że iáko Pan BÓG przykazal slugom / y domownikom/ słuchać Pánov/ y Gospodarzow / y zyczyć im dobrze/ w rzeczách doczesnych y duchownych: Servi obedite Dominis carnalibus, cum timore & tremore. Tak y ná Go- spodarzow dáł obligácyá/ żywliwosci ku slugom / mowie z Páwlem Swiety. Et vos Domini eadem facite illis, remittentes minas: scientes quia & illorum, & vester est Dominus in celis. Tny Pánowie toż czyncie im opu-

509

S. Aug:
de Char:
term: 71

Láskawosc
y káranie
spolem cho-
dza-

S. Greg:
Papa.
Lib: 10.
Moral:

Ad Ephes:
Cap: 6,

Lee

százát

Gospodarz
na domo-
wych ma-
bydź dobry.

szczęść groźby: *wiedząc że y ich, y was jest Pan w Niebie. A nie daj
piero w listach Pánwa S: ná pánowi to práwo wydane jest;
Dawno ie ogłosił Król Salomon / między punktami należąc
ymy do pobożnego życia: Noli esse sicut leo in domo tua,
evertens domesticos tuos: & opprimens subiectos tibi.*

Eccles:
Cap: 4
& Cap:
33.

*Nie bądź iako lew w domu twym nyracający domowników twoich:
y obczajający poddanych twoich. J. vsi Pánkich / Medrci / wyszedł
ten mándat ná Gospodarze w: Si est tibi servus fidelis, sit tibi
quali anima tua: quasi fratrem sic eum tracta. Iesli masz slugę
wiernego, niechci będzie iako dusza twoja, iako Brátá tak go sanuj.*

Sluga ko-
chán.

Po nim zaś Páwel Świety / do szczęśliwości obligował
Stárych matacych zwierchność piśac do rożnych listy: O-
peremur bonum ad omnes: maxime autem ad domesticos
fidei. Czyńmy dobrze wszystkim: á naybárdziej domownikom

Ad Galat
Cap: 6.

*wiary. A do Tymoteusza: Si quis porro suorum & maxi-
me domesticorum curam non habet, fidem negavit, & est
infideli deterior. Iezeli kto záisle o swoich, á osobliwie domo-
wnikow stáránia nie ma, wiary się záprzał. y jest od niewiernego*

ad Ti-
moth:

Cap: 5.

Mieć stárá

nie o cze-

ładcę trze

bá.

*gorzým. Gdzie coś opáźnego zrozumianý z Pánów / Am-
broży Świety / tak sie żali ná nich: Quod magis dolendum
est Christianus Dominus Christiano servo non parcat: mi-
nimé respiciens, quod etsi servus est conditione, gratia ta-
men frater est, Etenim similiter Christum induit, iisdem
participat Sacramentis, eodem, quo & tu, utitur Deo Pa-
tre, cur te non viatur, ut fratre? Sunt plerique qui magis
canum, quàm seruorū curam gerunt &c. Tego naybárdziej żal.*

S. Ambr:
serm: 33.

*Chrześcianin Pan, słudze Chrześcianinowi nie przepuszcza, nie nie
wzazáiac, á owo lubo jest sluga według kondyciey, iednak wzgle-
dem táski brátem iest. Albowiem podobnie przyoblogi Chrystus á tych-
że wczesnikue Sakramentow, tego, ktorego y ty ma BOGA Oycá, á
czemuś nie mac być Brátem? Sa niektorzy, co bárdziej o psich
stáránie máia. &c.*

Nie wymuie zwierchności Pánom nád slugami Ambro-
ży Świety, ta pomieniona przymowka / nie odbiera iurysdy-

Pobudki do ratowania zakamiatych grzeszników.

517

teiey Gospodarzom/ y Staršym nad czeladką/ y nad dom cwnitá
mi/ ale naucz/ tego że ich mieć trzeba w respektie iako El rešet
ánów względem dusze/ strzegac y pilnowac áżeby po Kacelicku
šli/ bez grzechow/ bez niecnot/ bez występłow/ ná wiatu bu
se godzacych: A ieżeliby postrzegli co podobnego w czeladce/
według obowiązku sumnienia wštet od złego dawac im má
ta/ iako naucz/ Krol Salomon: Corripe amicum nè for-
tè non intellexerit: & dicat: non feci: aut si fecerit, nè
iterum addat facere. Corripe proximum nè fortè non di-
xerit: & si dixerit ne fortè iteret. Corripe amicum sapè
enim sit committio. Corripe proximum antequam com-
mineris: & da locum timori altissimi, Strosuy przyiaciela, á
by snadź nie zrozumiał y rzekł: nie uczyniłem: ábo ieżli uczy-
nił, áby drugi raz nie czynił. Strosuy bliźniego, áby nie rzekł: á
ieśliby rzekł żeby nie powtórzył. Strosuy przyiaciela: bo często by-
wa występłek. Strosuy bliźniego pierwey niż grozić będziesz, á day
mieysce boiaźni Nayszyšnego. Potrzebna bárdzo náuka pod te
rażnieysze czasy/ ktorzych beż zadney excecpciey od Pánów sludzy/
od Gospodarzow czeladká/ grzechyć sie veza/ wzáiemnie sie
złymi obyczaiami gorša/ y spolnie ná potępienie ida: nie pás
mietájac ná to co przeciwko nim nápisáno w dekreće Boškim:
Domus impiorum delebitur. Dom niežbožnych wytrácony bę-
dzie.

Ecclef.
Cap: 19

strosować
złych.

Proverbe
Cap: 14

Wior Gospodarskiey zwierzchności nad domowništami
swoteni wystawit Krol Dawid w Osobie swotey/ cálym Psal-
mem głošac/ iako był słusnym/ y pilnym dozorca siebie/ y czel-
adki swotey; počal od siebie/ mówiac: Perambulabam in
innocentia cordis mei: in medio domus meae. Non pro-
ponebam ante oculos meos rem iniustam: facientes pra-
varicationes odiui. Non adhaesit mihi cor prauum: decli-
nantem à me malignum non cognoscebam. Detrahen-
tem secreto proximo suo: hunc persequabar. Superbo o-
culo, & insatiabili corde: cum hoc non edebam. Prze. Psal: 100

Lee 2

chodzi

**David do-
wy Pan, y
Gospodarz** chodziłem się w niemiłności serca mego: w środku domu mego. Nie przekładałem przed oczy moje, rzeczy niesprawiedliwey, czyni-
Gospodarz niących przewrotności miałem w nienawiści. Nie przysłało ku mnie serce złośnika: odstępniacego odemnie złośliwego nie znałem. który obmowca potajemnym jest bliźniego: tego nie przesiadawałem. Z człowiekiem pysznego oka a nienasyconego serca: z tymem nie łądałem.

Trudno Czytelniku przywiązny o tak przeźrocznego Pána / y Gospodarza! ale iestże trudniej dobrać mu sługi według myś-
śli: kiedy czeladki tak ostro brakuje! y żadnego defektu w nich widzieć niechce! zły odprawia! obmowcom prześlada nie! /
pysnym / y łakomym chleba żali nie! To twierdzą prawdziwie że wieku niniejszego słudzy / niedługoby miejsce zagrzezał. u tak nabożnego Pána! Jednak miała miejsce u infych / którzy grzechow
chow czeladki swojey nie uważaia / o wiara sie nie pyta / cho-
watac Kalwinow / Lutrow / Żydow / Turkow / do usług! o-
zbawienie duszne onych niedbala / zakamtałych grzesznikow / owych
co sie y kilka lat z Pánami niepowiedaia / nie wspomina do po-
prawy życia: y tak w Pánstwie nie naśladowa sariatobliwego
Dawida! ani w gospodarowaniu.

Ibidem. A u Dawida Krola kto sie na usługę zostal? Wszakay
Kátoliku! co za Dworzánow / pokojowych / slug / y domownic
kow miał? Sam odpowiada: Oculi mei ad fideles terras
ut sedeant mecum: ambulans in via immaculata, hic mi-
hi ministrabat. Non habitabit in medio domus meae qui
fecit superbiam: qui loquitur iniqua, non direxit in con-
David spectu oculorum meorum. Oczy moje na wierne naziemi a-
**złych z do-
wn wyrzu-
ad.** by siadali zemna: chodzący droga niepokalana ten mi służył.
Nie będzie mieszkał wpośród domu mego który czyni pychę: kto-
ry mówi nieprawości, nie miał szczęścia w oczach moich.

Nie znosił tego na sercu Krol Dawid! żeby miał widzieć
złego domownika a nie wspomnieć go do poprawy życia: nie
mógł przewleść na sobie! żeby zaniechał obowiązku szczęśliwości
ku bliźniemu / w napominaniu / w przestrodze / w zabranianiu

w zabranianiu

Pobudki do ratowania zakamiątych grzeszników.

wzabranianiu grzechow / w nie dopuszczaniu zbytkow y swaz
woli zkad pochodzilo wyznanie owow przed Panem Bogiem
uczynione: Vidi pravaticantes, & tabescabam quia eloquia
tua non custodierunt. *Widzialem y niszczałem prawe urotnych, że
nie strzegli wyrokow twoich. Mowi ten Święty Król / że schiał gdy
widział przestępcow przykazań Bożych / czym dacie znać / iako
ma byc żalosna sercu sprawiedliwych ludzi / Gospodarzow /
Panow / Starstch zwierzchnosc maitacych / gdy widza grze-
sacych / ktorzych odwozić od niecnost porwinni / iako napisal
Błogosławiony Theodoretus Cyrenski Biskup: Propter
omnem quidem iniquę agentem, decet iustum con-
tristari, multo magis autem propter eos qui cum Deo, vitę a-
licuius, aut fidei: professionem fecerint. Z okazyey wpra-
wdzie káždego niecnostwie czyniacego. przyzwora iest sprawie-
dliwemu smuć się, a daleko bądziej z okazyey tych, ktorzy Boga-
życia pobożnego, albo miary uczynili siub.*

Gwałtem w oczy garna sie okazye Pánom / Gospodarzom /
y Starstym / odwożenia od grzechow domownikow swotch /
ale ich niewidza / albo nie sadzac byc złymi / na zgrube duf-
swoich y obciążenie sumntenta / chwala / y za dobre maita: Trę-
fi sie Pánu / że sługa będzie wydzierca wntwecz obracający wbo-
gich poddanych / alie v Gospodarzamiány za wierne go będzie:
pochlebca / za życzl wego: puńnica / za ochornego w domu:
zaboyca / maitany będzie za obrońce zdrowia Pánstkiego: zalornik
za polityka: obmowca / za historyka: pyśny / za poważnego:
nienabożny y nieuczestczający do kościola / będzie maitany za pil-
nego dozorce domu / przestępcatacego skody. Ale w tás-
kich opacznych rozumieniach / gina do ratunku domownikow
w grzechach / obowiazki sumntenta Gospodarskiego / y ślepy
prowadzac niewidzacego / obadwa w dol przepasci piekielney
wpadala / powiedzial Chrystus Pan Cacus si caco ducatur Marthę
præstet, ambo in foveam cadunt. *Slepy gdy slepego prow-
dzi, obadwa w dol wpadają. Czart sie im w tym przystu-
guie / na potępienie ich / zwodzjac obluda dobrego rozsu-
dzenia*

Psal: 118

Smucie sie
z tych wia-
dzac.

B. Theod
in Ps: 118

Pánowie
tego wie-
ku nieroz-
umnie

Marthę
Cap: 23

antenta o ſługach y domownikach/ aby Pánowie/ y Gospodas
rzc/ wyſtepkow ſługom za grzechy nie poczytali/ y onych nie ná
wracali do ſpráwiedliwego życia.

Nie moje o tym ieſt zdanie/ Kátoliku/ ále Grzegorza S.
przeſtroga: *Hostis noſter tanta ſe arte palliat, ut culpas
noſtras virtutes ſingat, vt inde quiſq; quaſi expectet pra-
mia, vnde dignus eſt aeterna ſubire tormenta. Plerumq;
enim in ulciſcendis vitijs crudelitas agitur, & iuſtitia puta-
tur: atq; immoderata zelira, meritum creditur. Simili-
ter effuſio, miſericordia: tenacitas, parcitas: & pertinacia,
constantia reputatur.* Nieprzyjaciel náſz duſzny ták ſię oblu-
dnie pokrywa. że winy náſze cnotami bydzi mieni, ázeby káždy o-
ſukamy ſpodziewał ſię zá to zapłaty, zá co ieſt godzien mieczne
ponosić kárání. Często bowiem, y poſpoliſcie w karaniu złoſci o-
Niecnota krucieńſtwa czyniemy, i rozumiemy ze należą ſpráwiedliwość: y
zá cnotę zápalczywoſć náſz gniwliwa, zaſługa bydzi wzuráżemy. Tákie
ſię vdaie. márnotrawſtwa, zá miłóſierdzie: ſkepiſtwa zá oſzczędnoſć: vpor, zá
ſtátecznoſć ſadziemy. Táł tedy obligácyá ſzczeliwoſci do rátkunku
należáca grzeſzacych domownikow/ proſnute w Gospodarzách
y Pánách/ názbýt wiele trzymáacych o życiu dobrym ſług/ y
podleglych ſobie/ á oni nędznicy w náloqu niecnotliwych vczyn-
kow leżac/ w zátámiatoſci ſerca w grzechách/ nie doznawáia od
nikogo pomocy.

Fortele tákwe Szátániſkie/ tłumiace obowiazek do wy-
ſwiádczenia Chrzeſciáńſkiey ſzczeliwoſci w rátowaniu grzeſza-
cych domownikow poznawáli/ dozorńi Gospodarze/ ktorzy zá
raz przy okázyey/ nie zániedbýwali ſtrofowác/ áni zámilczáli
ſłowy gromić/ zlych ſługow. Zſámych tylko Ewángeliy Swie-
tych dowodze tego Czytelnikowi mojemu: Gospodarz ow kros-
ry robotnikom prácuiałym w winnicy zárowno kazał plácić
z laſki ſwoley/ doſtyſkać/ że iáko Jydzí ná Nloyſzjá/ táł prze-
Matth: ciwko niemu ſemrali: Accipientes, murmurabant adverſus
Cap: 20. Patrem familias. Wiedziat dobry Gospodarz że to grzech/ zá
ktory Pan BÓG karał rázy wiele Izraelitow: nie zámilczali

Pobudki do ratowania zakamiatych grzeszników.

ale ich przyjacielko zgromil: Amice non facio tibi iniuri-
am. Tolle quod tuum est & vade An oculus tuus nequam est,
quia ego bonus sum? Przyjacielu nie czynię krzywdy. *Wc.*
żmij co twego jest a idź. Czyli oko twoje złośliwe jest, iżem ja jest dobry?
Umiał przy podaney okazyey użyć zwierzęchości/ umiał wes-
dług obowiązku: Prohibere gentem a peccatis, & perstringere
murmur malitiae. Niedopuszczać grzeszyć ludowi, y przesłaniać
złośliwe szemranie.

Odpuścił drugi Pan słudze swemu dług znaczny/ a sta-
gą niebaczny napadłszy na dłużnika swego nielitościwie obśedł
sie z nim/ bo go duży mówiac: Redde quod debes. Odday
coś wintem. Domošlo sie to do Pána/ niezniośt tego grzechu
na sercu/ zawolać kazał slugi/ słowy zgromil/ y do więzienia dał
Kátom w moc: Serve nequam: nonne oportuit & te misere-
ri conferui tui, sicut & ego tui misertus sum? Et iratus
Dominus tradidit eum terroribus. *Slugo niecnotliwy:* iż-
liż nie miałeś się zmiłować nad towarzyszem twoim, iakom się y
ja zmiłował nad toba? T rozgniewawszy się Pan iego, podał go
Kátom. Nie cierpiał długo y inšy Gospodarz Sasarzowi swemu
mu/ gdy o nim powiedziano że pustoszy dobrą Pánskie: zawo-
lawšy go mówił: Quid hic audio de te? Redde rationem vil-
licationis tuae. Coż to słyszę o tobie? Odday rachunek sáfiršwá
twoiego. Ani w zapomnienie pošlo owemu/ co talent/ czyli
grzywne dána na frukt/ wštemu zakopał/ y nie przywiósł po-
słtę/ bo Pan záraz go strofował. De ore tuo te iudico ser-
ve nequam. Z wšt twoich młatnych sadzę cie slugo niecnotliwy.
Ani wšto pochlebstwo czeladzi ktora kałol zá młodu wyrwá-
ćciała/ z miedzy pszenice: bo zakazał Pan: Sinite crescere
vtraq; ulq; ad messem Dopuście obcyg spotęm rość aż do żniwa.
Dożorni to Pánowie/ y doskonałi Gospodarze byli/ ktos-
tż nie tylko sšody w dobrách swóich przestrzegali/ ale też pá-
mietając ná obowiązek miłości Chrześcíanstiey ku bliźniemu
grzechy/ y złości domownikow y slug swóich vžnátie karali/
žeby pokłáśaniem w dalsze nie západali žbrodnie/ ná zátrácenie

515.
Szemi-
czak slug
Gospodarz
taie.

Ecclesi
Cap: 46.

Pan zlego
Sluge ka-
rže.
Match:
Cap: 184.

Lucas
Cap 16.
& C. 19.

Złyma-
przepu-
szczáć
Martha:
Cap: 132.

duży

duś. Day Boże Czytelniku przytąży za naszych czasów taki ch
Gospodarz widzieć Gospodarzów/ slugom przychylnych dla dusznego zbaw
z tym przy wienia! Podoścątku jest domowników złych / trybem
kładem Ewangelicznych slugow grzeszacych / ale Panow / Gospo
zabija darzow / y Starzych mało / coby wsiłowali / wspomnianymi / zys
głównością równać się we wszystkim Panom. Bo nie tylko do
owników nie odwołują od grzechow / napominaniem / stro
fowaniem / karaniem / ale ięże częstokroć pogorszeniem y złam
przykładem / zabijając ich na duszach / czego słowem Augustyna S.
S. Aug: probuje: Qui in conspectu populi male vivit, quantū in illo
Lib: de est eum à quo intenditur occidit. Omnis qui male vivit,
Pastor: in conspectu eorum, quibus prapositus est, occidit. Kto
w obecności ludzi źle żyje, ile z niego jest, onego który widzi złe
sprawy jego, zabija. Wśelki który źle żyje, w oczach tych, nad
którymi ma zwierzchność, zabija na duszy.

Exod Straśnać to przecie okrucieństwa prób / y nie poratować
Cap: 21. bliźniego / y ięże byś mu Śmierci wieczney okazywa! Ale to
y samym starzym Panom / y Gospodarzom / śmierć się płaci bo
Grzech ka teżeli zabójcom domowników / y slugow / zabija / albo kałczyli
licy slug: Pan Bóg kazał karać: Qui percussit servum suum, vel ancil
lam, virga & mortui fuerint in manibus eius criminis reus e
rit. Ktoby, wybił slugę swego, albo służebnicę laska / a umarli w rę
Ad Rom: kach jego, grzechu winien będzie. Daleko bardziej starze tych / co
Cap: 6. dusze zatracają / slug / y domowników / tym / co za grzechem idzie /
to jest śmierć: Stipendiū peccati mors, Zapłata grzechu śmierć.

Dokła ta nieszczęśliwa zapłata śmierci wieczney / Pana /
onego Gospodarza / y starzego / zwierzchność mającego nad
wielu ludźmi ; o których zbawienie duszne że mało dbał / a wie
le ich w grzechach pomarło - y na potępienie do piekła posła /
gdy on sam konał zgromadzili się z piekła do niego potępiency /
Poddani obecnie wołając: Tibi committi fuimus, tu nos neglexi
starzego st, & cum peccaremus, neq; verbo neque exemplo, nos re
kamienu vocasti tuo, occasio nostrae damnationis fuisti. Tobieśmy złe
ia. ceni byli, tyś nas zaniedbał, abyśmy ani przykładem, odwoływa
nas: ty okazyja naszego potępienia byłeś. Aprzymy rzucić
na niego

Pobudki do rátowania żákamiálych grzeszników:

na niego kámiéniami, wtrácieli go, otwártá głąboko, ziemia, do piekła.

Dosta táta piektnych przepásći possessya Mártael Corti Swietey Máryey Ogniacenskiey/ iáko swiadczy Iacobus de Vitriaco Cardinalis, y Tomasz Kántyprátánski/ zá to tylko/ że bedac Pánia možná nádstugow swoich postępkami złymi nie czyniłá dozoru. A o tym táta relácia czynie z pomienionych Authorow Cytelnikowi mojemu: Modliłá sie według Kátolickiego zwyczajú przy Mszy Swietey w Róscies le zá duše Mátki swietey/ ktora iuż była umártá/ Swiata Márya Ogniacenska/prošac áżeby Pan BÓG/Rodźicielka iey karząc w Czystańskim ogniu/ zá niewypłacone pokuta ná swięcie grzechowe skázy/ y nie wygładzone mákuty duše brukałace/ rączył wybáwić/ y przysiać do Niebá, zá iey modlitwa/ ktora gdy serdecznie do Pána BÓGÁ wnosila/ pokazała sie iey Mátki dušá powiedáiac że dáremná próšba iey była/ bo ia (mowi) dostátám sie do piekła zład ná wieki wybáwiona nie moze byđ: pytała żáłośná Cortá Swieta Márya Ogniacenska co zá przyczyna? Odpowiedzátá/ niešczęśliwa Páni. Quia domesticos liberior peccantes non corripui, id eó sum addicta xternis flammis. Zem domownikow moich wolnie grzeszących nie karátá, dla tego posłána iestém do ognia wiecznego.

Przypátrźże sie Kátoliku/ y weź to sobie w uwage / co to zá powinność byđ: muśi Przełożonych Rodźicow/ Gospodarzow/ stárszych/ kiedy zá opuśczenie tey obligácie Pan Bóg piekłem karze! W niebezpieczeństwie tedy wszyscy iesteśmy/ kiedy mogąc grzeszącym porádzić: nie chcemy/ mowi S. Augustyn. Magis quippe innocentes non estis, si fratres vestros, quos indicando corrigere potestis tacendo perire permittitis. Zárdziew záiśle nie winnymi iestećcie, ieżeli Bráći wáśzych, ktorých powiedáiac złości nápráwić możecie á milcząc ginąć im dopuścacie. W niebezpieczeństwie są y wszyscy málacy iáka zwierzchność/ tenże S. mowi. Qui inter vos quantó in loco furori, tantó in periculo maiori versatur. Kto między wámi ná najnyższym mieyscu, tym w więkšym iest niebezpieczeństwie,

Sff

Dla

517

Jacob de
Vitriaco,
in vita S.
Marie O-
gnia: &
Thom:
Cantic:
Lib: 2.
Apum:
Cap: 54
Poteptious
Páni, ze
slug nie-
karátá

Grzeszy
kto nieśro-
guie.

S. Aug:
in Regul:
Clerico:
rum!

3 Aug:
in Lio de
Civie:
Dei.
Przetu-
fi z ab-
złym nie-
wzawa

Dla BGA Katołiku! posłrzysz sie! a pámietay! co
czynic masz! y wvazay takó ścisł obowiazany iestés do rátos-
wania bliznich! y zátamiayłych grzeszników! Bo inaczey/ iezes
li zántledbwyć będziesz powinności twoiey/ niewinność! do-
broć/ pobożność/ twoią! nie będzie wazylá przed Nástá-
tem Boga w Troycy Swietey iedyńgo/ takó dác znać Augu-
styn Swietey: Non est innocentia, parcendo, sinere, ut in
malum gravius incitetur. Pertinet ergo ad innocentis of-
ficialum, non solum nemini malum inferre, verum etiam
cohibere a peccato, vel punire peccatum. Nie iest to nie-
winnosć, przepuszczać, dác pokoy, y choćiaś kto grzeszy, ázeby cię-
zey západal w niecnoty. Należy tedy do powinności człowieka nie-
winnego, nie tylko ázeby nikomu nie czynił zle ále, téż zabrániał
grzeszyć.

Czxtelniku łaskawy! przy dokonczeniu tej Kátażki/ o lu-
dziach zátamiayłych w grzechách/ znam powinność moiey/ że
zniewalátac Czesćia Przyiaciela Katołikow/ do rátunku wielu
li b. niedarzow ośtatnim niedostátkiem ściánionych/ y zátamiay-
łych grzeszników/ to opisátem ich niešťczesliwego vtrapienia
škrzytego/ to okryśleniem obowiazkow do rátowania tych mi-
zerákow/ to námiénieniem karania wlecznego tym ktorzy tym
žebakom życzliwosć powinney nie áwiádeży: Mam téż ex
professo y o zaplacie od Pána BGA nápisac/ y o zasłudzy
ludzi tych/ ktorzy albo z instynktu łaski Ducha Swietego sá-
mi dobrowolnie/ albo z czytania tej Kátażki. czynic beda miłos-
šierne vzyntki ná rátunek zátamiayłych grzeszników. Obawia-
tem sie ábowiem/ żeby kto do mnie nie vżył owey Piotrá
Swietego interrogáciey: Quid ergo erit nobis? Což zá-
plátá nam będzie?

Marchi
Cap: 19.

Przetosť zabiegátac takley Questiey/ odpowiadám każde-
mu z osobná: Centuplum accipiet, & vitam aeternam possi-
debit. Stokrotna zaplátę weźmie, y żywot wieczny otrzyma. Bo
miedzy wielá sposobámi zasłuzenia sobie Niebá o Pána Boga
iest.

Pobudki do ratowania zakkamiaych grzesznikow.

jest y ten nieposledni/ gdy gziowiek nad cudza bieda lutoſcie: we wnetrzności łatwo wylewa/ czy według ciała/ czy według dusze/ w takich albowiem attrach narpewnieysza miłości Chrzeſcianskiej wydaie probe/ ktora vyznawſzy Pan Bóg/ obſitym ia miſtoſtercziem placi: Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur. *Błogoſławieni miſoſiemi, albowiem oni miſoſierdzie otrzymają.*

Ta rozrutney miſtoſci ku pozyskaniu grzeſznikow eſſiſcia/ poſezala ſie w Abrahame Patriarſhe że nie ſzkodowal/ ale wielka ſobie bogoſławieſtwa Boſkiego uczynil aukcy/ ſtal ſie konfidentem Boſkim przez to ſamo/ że miał potomkow ſwoich naduſhne zbawienie/ vczę praw Boſkich/ odwozjac ich od grzechow takto teſt w piſmie Swietym: Num celare poterit Abraham, quæ geſturn ſum, cum futurus ſit in gentem magnam, & benedicenda ſunt in eo Omnes nationes? *Jeżeli moge zataić przed Abrahamem co uczynić mam, ponieważ ma być w lud wielki, y bogoſławione być mają w nim wſyſkie narody? Ale dla takiego pretextu za taką przyſługę Pan Bóg tak obſite zlewa zawęzaſu bogoſławieſtwa? Jeſt zaraz Raca: Scio enim quod præcepturus ſit filiis ſuis, & domui ſuæ poſt ſe, ut enſtodiunt viam Domini, & faciant iudicium & iuſtitiam. Wtem bowiem że roſkaże ſynem ſwoim, y domowi ſwemu po ſobie, ażeby ſtrzegli drogi Pańſkuy, y czynili ſad y ſprawnieſtwa.*

Obiecute wzaiemna bogoſławieſtwa Boſkiego zaplaće Daniel Prorok Żelantom duſz ludzkich/ y z zacnieyſzym ieſzcze przydatkiem/ mowiac: Fulgebunt qui docti fuerint, quali ſplendor firmamenti: & qui ad iuſtitiam erudiunt multos, quali ſtellæ in perpetuas æternitates. *Ktorzy vczęni będą iſnieć będą iako ſwiatoſć na firmamencie: a ktorzy ku ſprawnieſtwa wprawnia wielu iako gniazdy na wieki wieczne. Coż to za ſprawnieſtwa tak moſna? do ktorer bliźniego gdy kto na wiadoſcie/ z ſemie między gwiazdy Niebieſkie policzon będzie? Odpowiedział na to Hieronim S. Omnes virtutum ſpecies*

ſiſz

Błogoſł: miſoſiemi

Matth: Cap: 5:

Gen: Cap 18.

Abraam co, y za co zaiſnają

Daniel: Cap. 12: Kto na- 62a. iſ. Inieia

Hier:
ad De-
meria-
dem.

uno iustitiae nomine continentur. Wszelkie cnot posłaci, ię-
dnym sprawiedliwości tytułują się y szczyt imieniem. Węc kto
w cnotę odwiódłszy od grzechow, bliźniego wprawi, z uczacymi
sprawiedliwości iasnić będzie. A kogożby nie powabiła do ście-
bie ta uwielbienia promissa? Kogożby nie zachęciła do pozys-
kania żyłacych bez sprawiedliwości/ bez pobożności/ bez cnot
ty/ zakłamiatych grzeszników?

Nedźnych
ratować.
Psalm. 40.

Mala słonne do miłosierdża nad ubogiem i żebrakami O-
soby/ ofiarowane od Pana Boga przez Psalmistę swietego
błogosławieństwo: Beatus qui intelligit super egenum &
pauperem: in die mala liberabit eum Dominus. Domi-
nus conferuet eum & viuificet eum, & beatum faciat eum
in terra: & non tradat eum in animam inimicorum eius.
Błogosławiony który ma baczenie na potrzebnego y ubożego, wdzień
zły wybawi go Pan. Pan niechay go zachowa, y ożywi go, y niech
go uczyni błogosławionym na ziemi: y niechay go nie wydaie duszy
nieprzyjaciół jego: A ktoż prośe niedarż wiastę/ y ubożę? ię-
żeli nie zakłamiatły grzesznik! Na kotożo ratunek cokolwiek
Chrześcianański głowie/ psalmużny Duchowney wyda/ to z obfity-
szym odbierze od Pana Boga błogosławieństwem/ gdyż rato-
waniu grzeszników znaczniejszy sa miłosierne akty/ co twierd-
dzi S. Augustyn. Multo misericordius operatur quis cir-
ca animas infirmorum: quam erga corporum aegrotantium.
Miłosierdża więcej czyni kto ma staranie około dusze grzeszney:
aniżeli on co choremu służy. Naśladuje w tym zdaniu Augu-
styna S. Rabanus wzony/ pisać. Qui esurientem pane ver-
bi reficit, & sitientem potu sapientiae refrigerat, qui erran-
tem in domum Patris revocat, qui infirmum fide assumit
& confirmat, ueram dilectionem adimplet. Misericordia
enim consistit, in elemosynis largiendis, in malis toleran-
dis, in convitijs remittendis, & imperitijs corrigendis. Kto
łakącego chlebem słowa Bożego nasyćci, y pragnącego napoiem na-
wki zbawiennej ochłodzi, kto błądzącego do domu Ojca nawro-
ci, kto osłabionego w wierze umocni, y utwierdzi, prawdziwe mi-
łosier-

Rabhan:
saper
Matth:
Cap. 25.
Miłosier-
dże w n.a.
wroceniu
grzesznych

Pob
soliera
tym,
nie un
miłos
si: b
to/ all
towi
Zelan
nie n
E
sie lud
cznoś
fortun
chob
me: &
chwał
te. I
Ale m
stus:
dzia c
wsi/ f
Deo
fiarą a
wa m
illic i
lutare
S. S
to ma
Apost
tores
wiedli
wiedli
niepr
miatyci

Pobudki do ratowania zakamiatych grzeszników.

525

Łośierdżie kochając wypelni. Miłosierdżie albo wiem zawiśło na tym, żeby ialmużny dawać, przykrości znośić, winy odpuszczając, nie umiejących nauczać na dobre. Alże to są akty znaczneyse miłosierdzia taktego/ toż y zapłatą za nie godneyse bydy musie: bo teżeli dla ludzi ratujących ubogich albo Niebo staniało/ albo y nich zdrożala woda/ że za kubek wody podany zebrakowi wieczność zakupiła iako jest w Ewangeljach/ tedy y dla Żelantow dusz ludzkich wylewających bystre lutości strumienie na zakamiatych grzesznikow/ w wielksey niebedzie cenie.

Zabiegają z pilnością/ y z staraniem wszelkim sworculae sie ludzie żeby mieć mogli zasługę/ y zapłatę nieprzeżytey wieczności/ toż na fundacye/ na ofiary wyzwałac sie z doczesney fortuny/ y czynia wiele na chwale Pánu BOGU/ biorac pohob z słow Psalmisty S. Sacrificium laudis honorificabit me: & illic iter, quò ostendam illi salutare Dei. Ofiara chwały wczęć mnież y tam drogą która mu ukaze zbawienie Boże. W drodze zabierają sie ofiarąmi do Nieba/ y dobrze czynią. Ale mają y inſe ofiary bez expensy na to/ iako namienil Chrystus: Misericordiam volo, & non sacrificium. Miłosierdzia chęć, a nie ofiary. Moga snadno oboje uczynić słacząc wszy/ sie według nauki Grzegorza S. Nullum omnipotenti Deo tale sacrificium, quale est zelus animarum. Żadna ofiara nie jest tak przyjemna Wſzechmogącemu BOGU, iako żywa miłość ku dušom. Tym tedy moga gościnceni bitym/ Er illic iter wynaleść sobie zbawienie Boże/ Ostendam illi salutare Dei. Takim to argumentem obtaśniant z Hieronyma S. Si iniquitas bene dispensata, vertitur in iustitiam: quanto magis sermo Divinus, in quo nulla est iniquitas, qui & Apostolis creditus est, si bene fuerit dispensatus, Dispensatores suos levabit in cælum. Jeżeli dobrą doczesne niesprawiedliwie zebrane, ale dobrze rozporządzone, obracają się w sprawiedliwość, daleko więcej nauka Boska, w której żadney nie ma niesprawiedliwości, która y Apostołom (na nawrocenie grzesznikow zakamiatych) powierzona była, jeżeli doarze rozdána będzie (na nawrocenie

Psalm: 49

Ofiara la-
toci.

Matth:
Cap: 9.

S. Greg
Papa,
Homil:
22. in
Ezechiel:

S. Hier:
Epist: 151
ad Algas:
Quar: 6.
Tomo: 3.

Rozdział Ośminasty,

*Złego nie-
chwalić.*

Wrocenie bliźnich, Sasarzom swoich wyniesie Ido Niebá.

Opewnia w tym y Mądry Salomon: Qui dicunt im-

pio iustus es: maledicent eis populi. Qui arguunt eum
laudabuntur, & super eos veniet benedictio. *Ktorzy mo-*

Prouerb:

Cap: 24.

*Wielka
rzecz du-
że zbawie
Ś. Chryś:*

*wia niezbogętemu Sprawniedliny iestes: ztorzeczyć im będzie lud.
A ktorzy niezbogętego strofuia, pochwaleni będą, y na nich przyjdzie
błogosławieństwo. Zachęca y Chryzostom Ś. do ratunku ludzi
grzesznych/ duży owa złotych słow assekuracya: Vra anima re-
cuperata, poterit quis mille peccata, & delicta abolere.
Iednym dusze pozyskaniem Pánu Bogu, może człowiek tysiąc wysię-
pkow zgaładzić. A iakże to się nie brać do tego!*

**Zapłata
za to.**

**1. Corin:
Cap: 4.**

**Ś Th: Ag:
1ma 2dz.
Qua 1: 20
Artic: 5.**

*Wiadoma była wielom Żelantom duży grzesznych ludzi iak
rzecz iako dobrze BOG płaci lutościwey miłości akty/ iako
zyskowy iest frymár/ troche podić prace w nawracaniu za-
kamtłych grzeszników/ a nieporównana za to widać w Niebie
zapłata/ gdzie Aniołowie Świeci z nawrocenia grzeszników
poćteche/ radości/ y wesele mają. I tey przyczyny żegliność
tu bliźnim serżyła się w sercu Páwła przeciwko grzesznym/
ktorym nawroceni y sobie chciał dobrze uczynić/ pisać: Vi-
nam regnetis, ut & nos vobiscum regnemus. *Day Boże
zebyście królowali, aby też y my z wami królować mogli. Przech
cudze zbawienie duży/ Páwel Światey obiecował sobie Niebie
świe Królestwo/ y nie od rzeczy; bo Tomasz Ś z Atwinu dowo-
dzi tego subtelna nauka. Bona quæ auditores faciunt, con-
sequuntur ex prædicatione Doctoris sicut effectus per se;
unde redundant ad prætium prædicatoris. *Dobre uczyn-
ki które słuchające czynią, wynikają z nauki Doktorá iako skutki
iśnotne, zaczną zlewania się na zapłatę iemu.***

**1. ad The:
salo. C. 2.**

*W innych listach Apostoł Światey/ brat to sobie za do-
kument zbawienia/ że do BOGA nawracał ludzi, co pomagać
z owych słow: Quæ est enim nostra spes, & gaudium, aut
corona gloriæ? Non ne vos ante Dominum nostrum Iesum
Christum? vos enim estis gloria nostra, & gaudium. *Kto
rad bawimy iest naszą nadzieią, y radość, albo więcie chwali.*
Izali*

Pobudki do rátowania zakamiślonych grzeszników.

525

*Iżali nie wy przed Pánem Nášym Iezusem Chrystusem? wcie-
ście się nasha chwata, y weselem. Do czego zrozumienia To-
masz S. komentować to mleyse napisał: Maxima enim est
retributio pro predicatori. ex his quos convertit. Wielka albo-
wiem jest nagroda nauczającemu, z tych których nawrócił.*

S. Thom.
Aqu: hic

*Także sie tu z ochota nie rzucił Katoliku/ do otrzymania
tak. sonitey wieczności zapłaty/ Eterę przez nawrocenie grze-
sników/ zakamiślonych osiągnąć możesz. Obiecuje ta zapewne
Jan S. Apostoł mówiąc: Nos scimus quoniam translati
sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres. My
wiemy żeśmy się przenieśli od śmierci do życia, ponieważ kochamy
Braci. Także y Chłazy S. Biskup Piktawski/ z nawrocenia
duś także sie spodziewać zapłaty: Expectatio fructus nostrae
ministerii, non in latitudine regionum, sed in acquisitione
ponitur animarum. Oczekiwanie pożytku naszej usługi, nie za-
wiso w obszerności Krain, ale w nabyciu Duś Pánu BOGU.*

1. Ioan.
Cap: 3.

Cesar Bas-
ronius Ad
Dni 46. 5.

*Prześlanie Człelniku łaskawy na tak gruntownych per-
swazyach/ bo iá tuż więcej pisać prześłanę zawierając ten Tró-
ktań jednym do Katolików Apostrophe/ z listą Augustyną S.
y drugim z Grzegoza S. Homiliej. (Proximo) velle, &
optare omne bonum (debemus) quod debemus optare &
velle nobis, & maxime aeternam beatitudinem, & ad illam
obtinendam ei, & in corporalibus bonis, & in spiritali-
bus succurrere, prout ratio exigit, & facultas permittit.*

S. Aug.
Lib: de
Dilig:
Deo C. 14.

*Bliźniemu chcieć, y życzyć wszystkiego dobrego powinniśmy, które-
go sobie życzymy á zwłaszcza wieczney chwaty, á do tej otrzy-
mania iemu, y względem ciała y względem dusze, dopoma-
gać ile potrzeba także, á możność sił znieść. Delectet*

S. Greg.
Papa Ho-
mil: 17. in
Evang.

*ergo mentem magnitudo pramiorum, sed non
deterreat certamen laborum. Niech tedy*

*zachęca wielkość zapłaty, ale niech nie
odraża żadna ciężkość pracy.*

KONIEC.

EPILOG.

Do Czytelniká.

Si, quâ meis fuerant^{ur} vt erant, vitiosa libellis.
Excusata tuo semper in ore habe.
*Jeżeli by w tey kśiedze, były iákcie błędy,
Czytelniku łaskawy, sam ich popraw wsiedy.*

V A L E.

RZ

Kt

Uw

kte

AL

k

Ablá

wp

Anio

Ka

Ale

An

Anty

Ani

Arká

Arch

do

An

obsa

Anio

roj

Acha

Pr

Athe

R E G E S T R

RZĘCZY ZNACZNIEYSZYCH,

Ktore się wtey Księdze zawierają; ná marginesách kart:
Uważay dobrze Czytelniku láskawy liczbę, gdyż wnie-
ktorych mieyscách, dwa rázy iednąż liczbá, (álbo też
tá, ktorey nie mǎsz wtey Księdze) położona iest.

A

A Dam y Ewá po stopniách upádli.
kárta 22.

Ablá zabit Kaim z grzechu w grzech
wpadáiac. Kárta 24.

Aniołowi cuchał Młodzian grzesny
Kárta 54.

Alexánder ráiony uznat utomność
swoię, kárta 66.

Anioł grzesników ma z á zebrał
kárta 68.

Antyochá Krolá robacy roztoczyli 87.

Aniołow SS. iest wielka liczba 104.

Arká Noego była figura Kości S. 106.

Archias czytanie listu odkłádáiac
do intrá zgináti kárta 139.

Anioł księgg pokalána pokazat 143.

absalon ná duszy umártly k. 159.

Aniołow y Lotá nie słucháli ludzie
rospustni, kárta 183.

Ahab Krol lekce wazył nápomnienie
Prorockie, kárta 185.

Atheńczykwie nátmiewáli się z ná-

uki Swiętego Páwtá, k. 188.

Agár z Izmaelem wygnána, 201.

Agirzyłauszá mowá, kárta 109.

Absalon zabit kárta 209.

Apostolowie od stráchu upádli, 213.

Anioł głosi męki piekielne k. 217.

Aniołowie wejela się widzac pokatu-
iacego człowieka, k. 247.

Arká nie obronił Izraélczykow, y
czemu? kárta 287.

Anioł pokazat piekło, ná co? 287.

Aniołowie strzega nas; k. 873.

Aniołowie Swięci wiele czynia do
brego nam, kárta 877.

Abraám co, y z á co zástużył, 819.

II

Bładzi rozum; Kárta 2.

Bład Kálmwinow, kárta 2.

BOG opuszcza nie słucháiacych Jego
kárta 9.

Błogostáwieni ci co stopnie zstóci
miáia, kárta 27.

BOG dáleko od grzesnych, k. 58.

Ggg

BOG

R E G E S T R

- BOG dāie strach nā grzesznikow 89.
 Bāłtazarā Krolā rękā pisząca strąsy,
 kártā, 137.
 Bogaczā amyliłā z wlokā czasu, 136.
 Bārłāāmā Pustelnikā koncept, 153.
 Bogaczā śmierć dwoiakā, k. 162.
 Boskiey cierpliwości nie uznāja grze
 szni, kártā 181.
 BOG uderza człowieka w grzechu
 zostającego dla naprawy jego, 189.
 Bārłāāmā Pustelnikā podobieństwo o
 Krolu kártā 203.
 Bābilonia w piekło wrzucona, 217.
 BOG grzesznikā wyblekować może,
 kártā, 231.
 Błaznierstwo rany odnawia CHRT
 STUSOWI Pānu, 202, czynia y
 insze zbrodnie, kártā 243.
 By najgrzesznieyszy, ma w BOGU
 mieć usność, kártā 250.
 BOG nādzieiā krāiow świātā, 262.
 Bogini Minermā nie bronitā pręgnu
 iacego, kártā 285.
 BOG prācuiającym dāie pomoc, 285.
 Bitwā nāsza z czarciem, k. 290.
 BOG odpuszcza dla plāczu ludz: 312.
 Brādnio Odkupicielowo rātuie grze
 sznych ludzi, kártā 323.
 Bogāctwā Nieb skie, k 364.
 Boiāżn siłā może, kártā 365.
 Bād się sadu potrzebā, kártā 373.
 Boiāc się sadu Dawid nie grzeszył,
 kártā 374.
 Boiāżn czyni trzy rzeczy, k. 377.
 BOG nas kocha, kártā 384.
 Boga nāsłādnie, kto kocha bliżn: 388.
 BOGU stat się podobnym Ezau. 394.
 Błogostawieni miłosierni, k. 519.
- C
- Człowiek z ziemi stworzony, āteby
 się nie wynosił, kártā 10. y 11.
 Człowiek twārdnicie iāko kāmieñ 11.
 Czwarta próbā zākāmiātości, 14.
 Cztery rodzaje grzesznikow, 31.
 Czwarty zākāmiātości stopieñ jest re
 cydynā w grzechāch, kártā 37.
 Cuchnie grzesznik iāko trup, 53.
 Czym jest człowiek bez łaski Bo: 55.
 Cierpia grzesznicy suo modo pā
 nam sensus, kártā 61.
 Chory Dawid Krol nā sumnienie, 65.
 Człowiek jest Krolew, kártā 69.
 Człowiek dostojnieyszy nād kreatury 70.
 Człowiek grzechy krępiā, k. 74.
 Co jest sumnienie złe, k. 83.
 Cnotliwe życie niezna smutku, 86.
 Czwarte świādectwo boiāżni w A
 chābie Krolu, kártā 96.
 CHRYSYVS trzemā plagāmi chciał
 karāć świāt, kártā 117.
 Czārt grzesznych odwodzi od po
 kuty, kártā 125.
 Cesarz niedbāły o Pāństwo swoje, 149.
 Choć iāż ciāto życie, może duszā nie żyć,
 kártā 153.
 Czārt grzechem iāk piorunem dusz
 poraża, kártā 155.
 Czārci zboycy są, kártā 164.
 Człowiek winien że go P.B. opuści: 203.
 Czwarty

RZECZY ZNACZNIEYSZYCH.

Czwarty termin zakamiatości jest
straszny sąd Boży, karta 211.
Człowiek jest łatorośla. Jest Kościo-
tem Bożym, karta 224. Tenże
psuje, a nie umie naprawić, 225.
Człowiek tańcuchem człowieka wciągał
od Kościoła, karta 229.
Cud wielki usprawiedliwienie ztego,
karta 233.
Cudem jest nawrocenie Pávta S. 234.
CHRSTVS wydłiera człowieka duszę,
która chce mieć oblubienicę swo-
ją, karta 239.
Jego głos do grzesznika łagodny 247.
CHRSTVS wołałby znowu cierpieć
dla zbawienia dusz, karta 245.
Chleb umoczony w boku JEZUSO
WYM smaczny, karta 245.
CHRSTVS Pan ży S. Mągdaleny
w złotym kielichu pokazuje, 260.
Co możność trzeba czynić dla Pána
BOGA, karta 279.
Cale spuszczać się na ratunek z Nie-
bą, a proznować, 286.
Czeka CHRSTVS naszej poprawy 289.
Kołące co większa do serca, 290.
Czemu BOG Jeremiaśa nie wysłu-
chał, karta 292.
Co jest Krzyż Swoi dźwigać k. 297.
CHRSTVS na odkupienie wino-
wajców umarł, karta 300.
CHRSTVS odbiera iak mużę, 319.
Czytanie od grzechów odwołuje 343.
Czytanie nawroceni 344. Czytanie
Wiarę Sniata przyjał Święty In-

Ggg 2

syn Męczennik, karta 345.
Chorągwie Boskie, karta 350.
Człowiek myśleć że umrze, stat
się dobrym, karta 369.
Co widział Święty Furzeusz, 378.
Czemu Ewá stworzona, karta 383.
Członki się ratują, ręką rękę, 383.
Czynność Pasterzka, karta 500.
Czemu Apostołowie nazywani są,
oraz r światłem, karta 501.

D

Do Boga złość nie przysłapi, 4.
Drugi dokument zakamiatości, 11.
Dyamentem jest serce uporne, 15.
Do grzechu w intencji są cztery
stopnie, 22. W uczynku tyleż 23.
Do zakamiatości serca 4 stopnie, 25.
Dalsze próby o stopniach zakamiat. 26.
Drugi stopień do zakamiatości jest
namiętność, karta 35.
Dyogenes z pochodnia szukał czło-
wieka, karta 40.
Dusza Boża żyje łaska, karta 44.
Drogim jest odzieniem łaska Boża 44.
Dawid Krol co za łaskę utrącił, 49.
Dusza łaski Bożej nie ma łaski, jest
ziemia bez deszczu, y miastem
spustoszonym, karta 59.
Dawid Krol dla grzechów zebrakie 63.
Dobre powodzenie grzesznym na
zgubę, karta 67.
Dyogenes Alaxandra nie ma za Pa-
nā, ale za sługę, karta 71.
Drugie boiażni świadectwa w Kaimie
karta 91.

Dobrych

R E G E S T R

Dobrych Kátolikow bádzo máto 112.
 Dusze grzesznych niedbáia o zbá
 wienie, kártá 125.
 Dom záprzedány wykupić trud: 129.
 Dom serca otrzymuje czárt 129
 Dawid Krol pokuty nie odkłádał 130.
 Do zguby wiedzie zákámiatósć 150.
 Dusá ludzka jest nieśmiertelna, 154.
 Dusá nie czuieca przykreści od
 czártá, nie jest żywa kártá 158
 Dawid zgrzeszyszy, miał zá umár
 tego, kártá 166.
 Dawid się bał opuśczoneym bytć
 od Pána BOGA kártá 201.
 Drugi termin zákámiatósći jest
 desperácyja albo rozpácz, k. 204.
 Desp. racyja Jerolimczykow, k. 204.
 Desperátowi zákuie Prorok, k. 205.
 Dátaná y Abironá ziemia żywo
 pozártá, kártá 208.
 Dusze w Czyścú ná to boleia że
 się same rátowné n.e mogą, 220.
 Diabał nie da się rátowné grzeszni
 kowi, y tenze wkłada ná ludzi
 ekowy, kártá 228.
 Dwoiákim sposobem Pan BOG
 wśpráwiedlinia, kártá 234.
 Dla náwrocenia Tomášá S. Apostolá
 chćiat ucierpieć CHRTS TVS 244.
 Dawid Krol przy nádziei Bożey,
 nie bał się nikogo, kártá 250
 Desperowác zła y špatna rzecz. 254.
 Dawnych lat złych Pan BOG
 zápomina, kártá 265.
 Dobry Pan dárował słudze dług 266.

Dobrze usność mieć w P. Bogu 271
 Desperat utopiony, zbáwien jest 272.
 Dáremna bytá modlitwá zá tym
 który się nie modlit do Pána B. 329.
 Do pomocy Boskiej przyktádac się
 potrzebá, kártá 284.
 Dáremna wymowká, kártá 293.
 Dawid Krol posćil, kártá 317.
 Dawidowi bytá potrzebna obecność
 Boska, kártá 332.
 Dekret S. Ludwiká Krolá Fráncu-
 ski go nieodmienny, k. 346.
 Dobra spoteczność, kártá 348.
 Dla zapłaty Niebá Mojzesz, nie
 zgrzeszył, kártá 359.
 Dni wieczne uważac należy, 360.
 Dobrze pomniec ná śmierć, 367.
 Dla przyjaciela wśyko trácić trzebá.
 kártá 385.
 Dobra mieć przyjaciela, kártá 385.
 Dusá drogo kupiona, kártá 390.
 Dowod miłósći od Piotrá Sw. 401.
 Duszę páść iáko? kártá 402.
 Do piektá Oycowie synow wtra-
 cáia, kártá 506.
 Działki drogie skárby, kártá 506.
 Dawid dobry Pan y Gospodarz złych
 z domu swego wyrzuca, k. 512.
 E
 Fzechiasz zá grzechy chory, 66.
 Ezau y Iakob iáko razem zginac
 mieli, kártá 157.
 Ezechiel wiele trupow widział, 171.
 Elizeusz ná krzż się ktádac ożywił.
 umártego. kártá. 171.

Forto

RZECZY ZNACZNIEYSZYCH.

F

Forta cińska do Niebá máto ludzi	
wchodzi,	kártá 117.
Faráo uporny,	kártá 173.
Filip Krol co zostawił umierając	
Synowi,	kártá 297.
Figurá obumártey dusze.	102.
G	
Grzech kniásowi podobny,	k. 12.
Grzesznik podobny bydłtom,	k. 17.
Grzeszni kryjąc się po graduśach	
w głębia idą,	kártá 29.
Grzesznik jest bálwánem Nábuchodonozorowym.	kártá 32.
Grzech	kártá 34.
Grzesznik iáko w siódkách ptak,	38
Grzech táskę Boża wyrzuca	k. 42.
Grzech zágaśa światło táski Bozey,	49
Gubi trzy rzeczy, kto táskę Boża utraca,	kártá 56.
Gubi piękność twarzy, tázże.	
Grzesznych fortuná obłudna,	k. 67.
Tychże życie biedne,	68.
Godność Krolewika niewola jest.	68.
Grzesząc członek wolność traci,	70.
Grzesić jest to wielom Pánom szużyć.	kártá 72.
Tiedno to jest, więźniem byđz zmiázánym: y byđz niemolnikiem,	kártá 73.
Grzesznik jest iák opętány,	77. nie ma odpoczynku,
75. Jest iáko bydle,	kártá 80.
Grzech piekła się równa,	kártá 77.
Grzesni się bać muszą,	90. Ci zno

Ggg 3

wu krzyżu JEZUSA,	97.
y kártá	242.
Grzesznych dusze iáko śnieg do pióktá leca,	113. Tych dosięć jest, iák ciernia,
kártá 115.	
Grzesznik z domu czártá zámeczku nie wygania,	kártá 130.
Grzesznicy (a bálwánami nie żywemi,	kártá 151.
Głowę zabitego Publiusa ná drzewcu nieprzyjaciele pokazáli	174.
Głowy nie dźwigáli grzesznicy	175.
Głowa Świętego Páwła,	kártá 174.
Grzesznik iáko zwierzę dzikie gorsy po karaniu,	kártá 184. Iáko koń nie uważa że zginie,
k. 194.	
Gotowe karania u Pána BOGA ná grzeszników,	kártá 197.
Grzesznych mowá,	kártá 205.
Grzesznik widząc w piekle już sobie nágotowane krzesło,	w rozpáczy trwał,
kártá 206.	
Grzesznik náwrocenia záslużyć nie może,	kártá 222.
Głupi kto traci nádzicie,	kártá 249.
Grzesznik máiacy nádzicie w Duchu y usność,	otrzymał odpuszczenie grzechów
kártá 251.	
Grzesznicy nie máia desperowác,	252.
Grzechy spisane od czártá ná kárce pokuta zgładzone,	kártá 268
Grosz zapłaty, Niebo známionnie	270.
Grzesni psuią nápráwiac máia	281.
Grzesni leżą iáko w studni,	k. 300.
Grzesni	

R E G E S T R

Grzeszni nie uważają obecnego
 BOGA, karta 334.
 Grzesznik nawrócił się słysząc Pi-
 smo Święte, karta 340.
 Gorzkoscia BOG od złego odwołuje 305.
 Gospodarz na domowych ma być
 dobry, karta 510.
 Gospodarz z tym przykładem zabija
 domowników, karta 510.
 Grzech kaliczyci sluge, karta 510.
 Grzeszy kto nie straszy, karta 517.
 Gardzi ziemia kto Nieba skosiwie 359.
 H
 Herod nie zaraz do zabojstwa przy-
 stapil, karta 24.
 Herod nie sluchal Swięt. Iana, 188.
 Helego śmierć y Synowiego, k. 209.
 Historia o zotnierzcu Pánienkę zboy-
 com wydzierającym. Druga
 teyze podobna, karta 238.
 I
 Jaka rozumieć zakamiatość serca
 od Pána BOGA karta 8.
 Jaka Słońce ciemności, tak Pan
 BOG nie czyni zakamiatości, k 9.
 Jaka woda od mrozu, tak y serce
 mairanie, karta 14.
 Jaka krzyśtat się rodzi, tak y zaka-
 miatość serca, karta 14.
 Jadaś zdray: a nie raz desperował 24.
 Ionaś figurował grzesznikom upa-
 dających, karta 38.
 Jadowitey gądziny Piotr S. niechce 30.
 Jozef w więzieniu, karta 70.

Judaśa sumnienie że zamorzyło, 97.
 Jaka Matron rodzących taka boleść
 od sumnienia złego, karta 98.
 I milcząc grzeszni cierpia, k. 100.
 Ierycha murz od wołania upadły, 180.
 Judaśa przestrzegat CHRYSVS ale
 nie pomogło mu nic, karta 180.
 Jeden grzech wiele škodzi karta 199.
 Jeremiaś zali się na porzucenie od
 Pána BOGA karta 203.
 Jan S. obumierał widząc Sędzię 213.
 Jeziro ogniste jest piekło, karta 210.
 Jeremiaś ratował się sam niemoż 228.
 JEZVS świezo ubiczowany pokazat
 się Pánience karta 242.
 Job w nieszczęściu nie desperował 248.
 Izmael żył jest zbawion, k. 250.
 Jednorozec zchwyłany zdycha, 271.
 Ismaela wysluchat BOG, nie Matki
 jego, karta 276.
 Izraelitowie nie starali się o zmyślisłwo
 zasługami, karta 287.
 Iatmużna y oddanie karta. 318.
 K
 Krzyśtat z zimnych lodow, kár. 15.
 Katedra oślătney zguby, karta 27.
 Krukiem jest grzesznik, karta 139.
 Karány nie nawrócił się do P. B. 190.
 Koń jest śmiatły, karta 194.
 Kurania chroniacz się Hugo, po-
 tym cierpiat karta 190.
 Káim odrzucony, karta 200.
 Krol Herod lekat się narodzonego
 Pána JEZUSA, karta 214.
 Kto zepsute nápráwie powinien, 281.
 Kády

Kády
 wa
 Krzyś
 lud
 Konn
 Komp
 Konn
 W
 Kogo
 ma
 Krwia
 Kocha
 czyn
 Kto n
 Kiedy
 Lotow
 Láme
 Ludu
 Lárnw
 sum
 Leniw
 Ludzi
 Lgna
 Lepiey
 Boż
 Láta
 rąys
 Ludzi
 cen
 Nie
 Leniw
 tek,
 Ludzie

RZECZY ZNACZNIEYSZYCH

Kiedy na zbawienie ma zafugo-
wać, karta 297.
Krzyż swoy pracuiac máia nośić
ludzie, karta 297.
Konwersacya dobra co może, 347.
Kompánia nawraceni, karta 348.
Konwersacya y rozmowa Błogosł.
Woyciech zachęcony do Zakonu, 349
Kogo dobroć nie: to karanie utzy-
ma, karta 355.
Krwia CHRYSŦVS kupit dusę, 390.
Kochanie nieprzyjaciół Aniołem
czyni, karta 393.
Kto naucza iśnucie, karta 399.
Kiedy pomocne modlitwy SS, 293.
L
Lotowa żoná wśol obrocona kár: 17.
Lament Mátki Tobiaśowej, k. 50.
Ludu Bożego niewola, karta 76.
Lárwy grzechow ná myśl przynosi
sumnienie złe, karte 98.
Leniwy pożywić się nie może, 128.
Ludzie iako wodę pić niecnoty, 193.
Lgna do rospáczy grzesznicy, 205.
Lepiejby się nie rodzić, niż náśad
Boży żyć, karta 315.
Lata złe w zapomnieniu iako wczó-
ráyśy dzień, karta 266.
Ludzie z młodu y ná stárość nawro-
ceni do BOGA, wchodzą do
Niebá, karta 270.
Leniwi nic nie robia ná swoy poz-
tek, karta 273.
Ludzie pracować máia, karta 274.

Len głosem używia máte świętá, 291.
Litość Świętego Daminiká k. 306.
List Boży do nas karta 342.
Lękał się Arseniusz, karta 373.
Lew boi się ognia, karta 376.
Láska Boża pożyteczniejszyá nád lu-
dnia Dawidowę, karta 42.
Láska Boża jest swiátłością y sercá
czystą, karta 45.
Láska Boża bytá Tyhurcyusowi
wonnym y miłym zápachem, 51.
Láska Boża jest wonnym olejkiem.
Ta grzechowý smród wypędza, 52.
Lázarz umárty grzeszniká znaczy 165
Lzy zá grzechy potrzebne, kár: 171.
Łagodnie Bóg dobił się do sercá, 177.
Łáie Bóg przez Proroków, k. 179.
Łaskawość y karanie społe chodzą 109.
Łez wylanych moc, karta 309.

M

Ma stopnie cnoty y niecnoty, k. 21.
Młodzian uciekający postopniack, 29.
Matronie dla natogu nie škodziła
trudizná, karta 36.
Miáno rzecz utracić wielki žal 41.
Mizernego człowieka kanterfekt, 63.
Młosem żiadliwym ieli sumnienie
złe, karta 87.
Máta liczbá wybranych, karta 104.
Máto asob w Arce Noego wolnych
od potopu, karta 106.
Młodzian wślydzący się pokutować
jest potępiony, karta 142 y 143.
Młodzian ubezpieczony ná obietnicę
czasu

REGESTR

czasu do pokuty, przez Anioła: umart, karta 145.
 Maczłowiek grzechy za Bogu, 152.
 Miłość pokrywa grzechy, karta, 170.
 Miasto Babilon upada, karta 178.
 Matzonka Sokratesa kacie, aon nie nie dba, karta 179.
 Mowić z Pánem BOGIEM mifo. siernym bali się Izraelczykowie 213.
 Murzyn nie może się wybielić, 230.
 Moyześ potłukł tablice nowe robił, karta 280.
 Moyześ nie mógł oczyścić z trądu y siostry nie uzdrowił swojej, 282.
 Matka usłucha modlitwom synow y corek, potępiona jest, karta 295.
 Miara Pan BOG oddaie, karta 299.
 Może ieden za drugiego zadość uczynić, karta 301.
 Moyześ ofiary dawał za grzechy, 302.
 Meka JEZUSOWA zadość uczyniła za ludzi, karta 303.
 Miasto Jeruzalem czemu na cegle odrysowane, karta 311.
 Monika S. tżami Syna swego wybawila, karta 312.
 Moyześ modlitwa ochronił ludzi, karta 313.
 Modlić się za drugich potrzebą, 315.
 Msza Święta oczyszcza grzechy, 320.
 Mieć w oczach Pána Bogá. zamyśle trzebá, karta 335.
 Młodzieniaszek za dobra kompania idzie, karta 349.

MARTA ochrania grzeszników 351.
 Myśleć o piękności Niebá ludzie, porzucili świat, karta 361.
 Myśleć o piekło dobra rzecz jest, 376.
 Moyześ kochał bliźnich, karta 397.
 Miłość pospolite kocha dobra y drugim zyczy z Niebá, karta 398.
 Mieć staranie o czeladce trzebá, 510.
 Miłośierdzie w nawroceniu grzesnych, karta 520.
 N
 Nie jest wymysł nasz o zakaźności serca, karta 16.
 Nie oraz upada grzesznik, karta 22.
 Nurek oraz ptak y rybá, karta 36.
 Nieprzyjemne Pánu BOGU ofiary grzeszników, karta 53.
 Na twarzy mąskara strasna dla grzechow, karta 57.
 Nędznego grzesznika w Antyochu, 61.
 Nędzny stan grzeszników, karta 62.
 Nád lobá nędza przyjaciela máia litosć, karta 64.
 Nád grzesznikami litosć Bractwa 65.
 Neroná trwoży sumnienie złe, 93.
 Nauka Nilá Opatá o mądrych liczbach zámionych karta 110.
 Nauka nie jest fałszywa o mądrych liczbach wybranych, karta 111.
 Niepewny czas nánaczać sobie złe, karta 131.
 Niektorzy zgrzeszyszy w grobach się zamykali, karta 167.
 Nád umartym należy płakać, 169.

Nie

Nie da
 cięż
 Nie st
 Nie cz
 Ná zt
 Niewi
 wyk
 Nien
 im
 Nád
 Na kr
 lek
 Nád
 tu
 Nikt
 Na ka
 ne
 Nie p
 z
 tun
 Nie t
 ná
 Niech
 Nie z
 Nie z
 Ná p
 mi
 Náv
 pr
 Niek
 Niebi

RZECZY ZNACZNIEYSZYCH.

Nie dacie się grzeſznik BOGV zwy-
 ciężyć, karta 178.
 Nie ſłucha grzeſznik, karta 180.
 Nie czyje karania grzeſznik, 191.
 Na złych wiele biczow, karta 198.
 Niewdzięczność Panny przeciwko
 wyhawcy ſwemu, karta 238.
 Niewdzięczność grzeſznikom prze-
 ciwno zbawicielowi, karta 246.
 Nędzicia dobra zysa ludzkie, k. 247.
 Na królu ziemie y na morzu dą-
 leko ſa grzeſznicy, karta 262.
 Nędzieg maia ci w BOGV, którzy
 tu nie maia, karta 264.
 Nikt nie ma ważyć o ſobie, k. 265.
 Na karcie piſanej, cudownie zgi-
 nęło piſanie karta 268.
 Nie pracował Noe długo żeby nie
 zatonął. Przykładał się do ra-
 tunku ludzi, karta 275.
 Nie trzeba ſpać y ſpuſzczać się
 na cudze zaſługi, karta 282.
 Niech proſi ſam, kto chce co mieć 283.
 Nie zaſłużonemu nie dać nie Król 288.
 Nie zawiſe BOG wſłucha, k. 294.
 Na promiſzy BOGV dacie, kto czyni
 miſoſierdzie, karta 299.
 Nawrocenie ſwiątowego człowieka
 prędkie, karta 341.
 Nuka w czyſtaniu, karta 342.
 Niebieſka chwata do dobrego po-

wabia. karta 357.
 Nie zgrzeſzył Job pomniac na
 grob. karta 357.
 Natura ludzka każe ratować
 ludzi, karta 381.
 Należy kochać bliźniego, k. 384.
 Nieprzyjacielow kochać każdy ka-
 żolik powinien, karta 392.
 Niecnota za cnotę się udaje, 514.
 Nędznych ratować należy, k. 520.
 Na cztery rzeczy pamiętać trzeba.
 O 357.
 Osoby w kamienie przemienione, k. 16.
 Opisanie zakamiatości, quoad
 quid est, karta 12.
 Opisanie grzechu śmiertelnego, k. 62.
 Okrucieństwo wielkie, karta 76.
 Opętany od czarta nędznik y w
 niepokoiu karta 76.
 Ochotnie ludzie ſłuża czartu, k. 79.
 Ociec Iozefatowi ſynowi nie dać
 ułomnych widzieć, karta 152.
 Ociec żywey Corce ſprawił po-
 grzeb, karta 168.
 O cnotę trudno, karta 191.
 Opuſzcza BOG złych, karta 200.
 Oſrość ſadu Bożego, karta 212.
 Oſtatni termin zakamiatości ieſt
 piekło, karta 215.
 Ośm w piekle karania opiſane, 218.
 O ſwey mocy poſłać grzeſznik nie
 może, 221.) Oycow

R E G E S T R

Oycow swoich nie zbawili Święci 295.
 Okoliczność cudów, karta 296.
 Ochota Pálazyoty, do równania
 grzesznikom, karta 305.
 Odwaga Świętej Katarzyny Senen-
 skiej, karta 306.
 Ofiara Mszy Świętej od śmierci za-
 chowata człowieka, karta 321.
 Obraz pokuty, karta 323.
 Obecność Boskiej Job y Zuzanna
 bał się, karta 331.
 Obrazy czcić Panny MARYI poży-
 teczna jest, karta 353.
 O piekle wapienie, karta 378.
 Obraz przyjaciela życzliwego, 386.
 Odwaga Krola Alfonsa w ratunku
 tonacych, karta 406.
 Oycow obligacya, karta 502.
 Ociec y dziatek śmierci (skarani
 od Pana BOGA, karta 507.
 Ofiara lutości, karta 521.

P

Początek mądrości y złości, k. 2.
 Pan BOG nie jest początkiem grze-
 chów, karta 3.
 Przeklęty kto mówi że BOG jest Au-
 torem grzechu, karta 4.
 Pierwszy dowód zakamiatości, k. 10.
 Piata zakamiatości racya, k. 15.
 Pierwszy stopień do zakamiatości, 34.
 Pokuta daremna, karta 38.
 Pamiot S. z Bożey łaski konsent, k. 47.

Panem nad człowiekiem jest grzech
 karta 71.
 Pan okrutny jest Lwem, karta 75.
 Piekność dobrego sumnienia, k. 83.
 Pierwszy świadek bożni sumnie-
 nia, karta 90.
 Pan BOG Oycem y Matką naszą, k. 93.
 Pobudka do bitości gmin ludu, k. 102.
 Pórzec na zgubę wielu Dawid
 umierać chciał, karta 114.
 Przykład o potępieniu Crysauryusa
 że odłożył pokutę, karta 133.
 Pokutować nie chcący potępieny
 jest, karta 140.
 Prześrodek do pokuty, 141.
 Piotr Święty y Łotr prawy nie od-
 kładali pokuty, karta 143.
 Przyjaciela nie trzeba opuścić
 w potrzebie jego, karta 149.
 Pogrzebu widzenie na duszy obu-
 marłego człowieka, karta 160.
 Pielgrzym od zboyców odarty był
 Adam, karta 163.
 Pan BOG do fersa iako do forte-
 ce Sturmie: uzbroiony prze-
 ciw grzesznikom, k. 176.
 Przestrogi nie umiżają grzeszni 178.
 Pan BOG czekał lat sto niż spuścić
 potop, karta 181.
 Powieść bez dokumetu nie nie jest 192.
 Pragnienie cierpia grzesznicy, k. 193.
 Pierwszy termin zakamiatości jest
 394.

RZECZY ZNACZNIEYSZYCH.

opuszczenie Páná BOGA, k. 200.
 Przykład człowieka w rozpáczy ter-
 minie potępiennego, kárta 206.
 Powu trze, głod, y moyná &c.
 gubia grzesznych, kárta 209.
 Przymalać się gorom káza grze-
 sznicy, kárta 212.
 Przynosić piekło mgli wśelákie, 216.
 Psuła wiele rzeczy ná duszy, 227.
 Pan BOG ośwobódza grzeszników
 z nędze y niewoli, kárta 231.
 Pan BOG wystáwia Duchowny Ko-
 ściół, kárta 225.
 Praca wśukaniu zgubionych rze-
 czy, kárta 240.
 Pan JEZUS grzesznicy dáł ogládać
 serce swoje, kárta 245.
 Pan BOG nie chce potępienia
 grzesznych, kárta 255.
 Przymusie pokutujących, k. 256.
 Póki żyje człowiek nie trzebá wa-
 tpić o jego zbáwieniu, k. 257.
 Prędko BOG grzesznikom miłosier-
 dzie czyni, kárta 261.
 Pokorna próśbá wymoga miłosier-
 dzie, kárta 266.
 P. BOG jest Góspodarzem nášym 269.
 Pracujących Pan BOG pošila, k. 279.
 Pan BOG żada ochoty nášey, 279.
 Powieść piękna o ratunku tonącego 299.
 Pierwszy sposób jest sátsfákcyi, 301.
 Pustelnik uczynki dobre dárował

grzesznikom, kárta 305.
 Płácz cudzy rátuie grzesznych, 308.
 Płáczac może zákupić Niebo, 309.
 Post y czucie rátuia grzeszników.
 Post Chrystusow nam pomocny, 316.
 Pustelnik dáwaniem iáko pozyskał
 bliźniego, kárta 319.
 Pan BOG różnie jest u różnych, 328.
 Páweł S. náuka náwroíst Dyoni-
 zego, kárta 338.
 Potrzebna jest rzecz y dobra księgi
 kochać, kárta 343.
 Pobożna kompánia, kárta 348.
 Pánná MARYA do zbáwienia po-
 mogła y otrówi, kárta 351.
 Pozdrowienie Pánnie MARTI
 przyjemne, kárta 352.
 Pościć Soboty dobrze. táżże.
 Pan BOG dobroćia y karániem
 ludzi náwraca, k. 354.
 Proceßyi Świętych Zakonnik widze-
 niem utwierdzony, kárta 362.
 Pámiatka śmierci do dobrego uczy,
 kárta 368.
 Postrách sądu Bożego, kárta 371.
 Pomoc do zbáwienia z sądu, k. 375.
 Powieść Świętego Achileśa, k. 378.
 Potępiiony nápomina kompáná, 379.
 Piękność dusze, kárta 389.
 Postuśństwo stáršym wyświadczo-
 ne być powinno, kárta 409.
 Hbbz Powin-

REGESTR

Powinność Prze'ozonego, kárta 500.
 Pan COG z rak náfych krwi
 bláźnięgo nie prágnie, kárta 401.
 Polikárpa miłofć ku Synowi, k. 505.
 Pánowie tego wieku nierozumni, 513.
 Pan złego flug, kárze, kárta 515.
 Poddáni starfego kámienuia, k. 516.
 Pan BOG obecny w fędzie, k. 327.
 Boteptiona Pani, że flug nie kará-
 tá, kárta 517.
 Przepuścić z tym nie rzecbá, 518.
 Pálcem Bozym iefť táfká DUCHA
 Swiętego, kárta 230.

Q

Queftya piękna, kárta 180.

R

Rozam dochodzi fkrzych pocza-
 tkow, kárta 1.
 Regestr ftopniow ofobliwych do zá-
 kámiatofci, kárta 33.
 Robaki różne fzkodliwe, kárta 85.
 Robakiem iefť fumnienie złe, k. 86.
 Relácia ftrafna o wielu porępio-
 nych, kárta 121.
 Różne fposoby ktorými Czárt ube-
 fpiecza grzefników, kárta 126.
 Rybá morska Remorá w ftrzymuje
 Okręty. Rzymiánia dla odnfó.
 ká, Kártáginy ufe w fzięli, k. 137.
 Rozwálony Kościotł nie rychto ná-
 práwnony, kárta 226.

Ránom JEZVSOWTM ufái potrze-
 bá, kárta 254.
 Robotnikom różnym iednáko zá-
 plăcono, kárta 269.
 Różne latá fa iáko godziny, k. 269.
 Rozmowy duchowne pozYTEczne, 349.
 Rátować ludzi należy, kárta 400.
 Rodzicy máia uczyć dziatki, k. 501.
 Rodzicy medbaia fa zabóycami, 501.
 S.
 Sam dobrowolnie upada człowiek, k. 5.
 Sámsá gliná marda iáko opoká, k. 12.
 Serce powolne, 12 toż y uporne, 13.
 Serca oziębtóć, kárta 14.
 Skutki fercá zákámiátego, kárta 20.
 Stropnie fa do godnofci, y do upadku,
 kárta 21.
 Serce fpytáne gázie idzie, odpo-
 wiedziáto: dopiektá, kárta 30.
 Sen Krolá Nábuchodonozora o báf-
 wanie z kruszczow różnych, 32.
 Swiátká nie widzieć przykro, k. 47.
 Swiátko táfká utráciiacym biádá, 48.
 Swięci poználi złych z zápáchow, 13.
 Stárání o przywrocenie táfká, k. 69.
 Spráwiedliwy nie ubóżeie, k. 64.
 Stuzebnica iefť grzefný, kárta 72.
 Sam człowiek wpada w niewola, 74.
 Slugá po pracy nie odpoczywa zá-
 raz, kárta 74.
 Sumnienie złe iefť kásonnia, 83.
 Saul

Saul
 prz
 Smie
 Toć g
 Sprán
 Swiá
 cz
 Szer
 Smie
 Serw
 Smie
 Smie
 zá
 Smie
 D
 Syn
 fty
 Skur
 Sedec
 pog
 Száf
 Pa
 Sáms
 zn
 Smie
 dl
 Strá
 Sáma
 fín
 Such
 tn
 Sálom

RZECZY ZNACZNIEYSZYCH.

Saul umrzeć woli, niż cierpieć
przykrości sumnienia złego, 95.
Świętego Pawła trapiło sumnienie.
Tę grzeźnik w więcey, karta 101.
Sprawiedliwi są jak lilia, karta 105.
Świat jest winnica niepożyle.
czym, karta 116.
Szeroka droga do piekła, karta 118.
Śmierć dusi iaka bywa y kiedy? 154.
Sewulus żył iako umarły, k. 156.
Śmierć dusi cięższa niż ciąża, 157.
Śmierci syna iednego Dawid nie
żałuje, karta 158.
Śmierci Absalona złego żałuje
Dawid, karta 159.
Syn marnotrawny umarły na d-
sy, karta 163.
Skutki zakamiatości serca, k. 173.
Sedeciasz Krol słowami Proroka
pogardzał, karta 190.
Szafarz co raz to więcey szkody
Pannu czynił Slugą zły, k. 195.
Samson opuśczoney od Pann BOGA
zwyęzżony był, karta 202.
Śmierć grzeźników zła, Sprawie-
dliwych zaś dobra, karta 207.
Straszna twarz czarłom, karta 218.
Sama tążka Boska dźwiga grze-
źnych, karta 223.
Suche drzewa cudownie zakwi-
nęły, karta 223.
Salomonowi Kościół w krotce zbu-

downy, y zmurowany, karta 225.
Sliną z ust CHRYSTUSOWYCH
znaczy naukę, karta 237.
Świętemu Piotrowi ucho Zaczem z
Rzymu pokazał się P. JEZUS k. 243.
Samson w BOGV mieć nadzieję
zwyęzżył nieprzyjaćioł, k. 258.
Samsona i fuosć w Pann BOGV, 259.
Sa winowaycami grzeźnicy, k. 267.
Starać się ma y sam człowiek grze-
źny, aby go Pan BOG ratował,
karta 278.
Święty Paweł Apostoł z grze-
źnych wyptacał, karta 304.
Staranie o cudze zbawienie, k. 306.
Święty Ignacy w wadzie trwa z
grzeźnikami, karta 307.
Święty Paweł Apostoł modlitwa
Szczepana Świętego nawroco-
ny, karta 314.
Serapion zaprzedał się ro-
żnym, karta 320.
Sposoby różne pokutniacych, k. 324.
Świętego Bernarda litość nād
grzeźnymi, karta 325.
Sposob pierniży ratowania grzeźni-
kow, jest obecność Boska, k. 326.
Sposobem obecności Boskiej nawro-
ciła się grzeźnica, karta 332.
Sposob drugi jest, słuchanie słow
Bożych, karta 335.
Słow

R E G E S T R

Słowo Boskich kto słucha, błogosław-
 ieniony jest, karta 336.
 Słowa Boże wiele mogą sprawić, 337.
 Słuchając Zenokratesa nauki Mto
 dzian polepszył się, karta. 338
 Święci słuchając Ewangelii, do
 skonałość brali życia, karta 339.
 Sposób trzeci jest czytanie Pisma
 Świętego, karta 342.
 Sługa zły bywa karany, karta 342.
 Święta Teresa z czytania doskona-
 łość brat, karta. 345.
 Sposób czwarty, jest spoteczność y
 rozmowa z dobrymi, karta 347.
 Sposób piąty, jest pomiatanie z grze-
 chów, karta 350.
 Służyc P. MARTI pożyteczny jest.
 Służby MARTI zaliczenie, karta 350.
 Sposób Tamerlana w dobywaniu
 Miast, karta 356.
 Skarb drogi, y perła kosztowna
 Niebo, karta 358
 Świętego Celsa nawrócenie piękne, 362.
 Śmierci pamięć, karta 365.
 Śmierć grożono Adamiowi, k. 367.
 Święty Bruno iako się nawrócił 376.
 Święty Hieronim bał się piekła, k. 377.
 Skutek kochania, karta 385.
 Świętego Marcina affekty ku dusom.
 Święty Dunstan czemu do Nieba
 iść nie chciał, karta 399.
 Świętego Ignacego Soc: JESU
 Fundatora ku bliźnim affekty, k. 400.
 Świętych sławienie o bliźnich, k. 403.

Święty Aferates ratuje grzeszni-
 ków, karta 404.
 Synów kochać. Działki ćwiczyć
 Rodzicom należy, karta 503.
 Synów złych kámiennowano, których
 y Czartom ofiarowano, karta. 504.
 Syn z tego Czartu Ojcu porwał, 508.
 Sługę kochać należy, karta 510.
 Straszenie z tych przyzwonta jest 511.
 Smuć się należy wiaząc z tych, 513.
 Szemrzących się Gospodarz taie, 515
 T
 Trzeci dom i zakamiatość serca, 13.
 Trzy postacie grzeszników, karta 26.
 Trzy rodzaje zakamiatych, karta 26.
 Trzecim stopniem zakamiatości jest
 potrzeba iakaś, karta 37.
 Trad dla grzechu, karta 57.
 Trzecie świadectwo boiaźni w Saulu,
 karta 94.
 Trojaka jest śmierć doczesna. k. 168.
 Trędowaci odrzuceni; iako y grze-
 sznicy, karta 204.
 Trzeci termin zakamiatości jest
 doczesna śmierć, karta 207.
 Termin z tej śmierci, karta 211.
 Tona iako w morzu grzesznicy w
 piekle, karta 217.
 Trzy błody grzech przynosi, k. 222.
 Trudniej sławę poprawić budynku,
 karta 224.
 Trudność w ogynieniu Łazarza, 235.
 Trzy razy Chrystus wolał na dusze, 261

Thaidá

RZECZY ZNACZNIEYSZYCH

Thaidá nánrocona do Páná BOGA,
ufáiac w miłosierdziu iego, k. 203.
Teodozyusz walczy z Czártem, 290
Thaidá sposobem obecności Boskiej
upamiętáta się od niecnót, k. 333.
Trzy kárty w książce, kárta 361.
Trzech rzeczy być się należy, k. 372.
Teotyman dla lubieżności oślep, k. 51.

V

Utwierdzenie grzechow, kárta 3.
Umocnienie grzechow, kárta 13.
Uważać cudzą nędzę trzebá, k. 41.
Umrzeć niektóry wola niż być
w niewoli, kárta 80.
Umártych grzesić miłosierdny uczy-
nek iest, kárta 170.
Udo niedbał ná Niebieskie nápo-
mnienia, kárta 188.
Upokarzać się Pánu BOGU po-
trzebá kárta 192.
Uzdrowić ułomnego grzeszniká
przytrudná rzecz iest, kár: 237
Uspioni w grzechách powstać má-
iá, kárta 273.
Ubezpieczony Jozue ostrożny był, 286.
Umartwieniem ciała swoich Zakon-
nicy porátowali grzeszniká, k 318.
Ubogi słuchaniem Mszy Świętey od-
kupit od śmierci bogactwá, k. 322.
Uwagá piekła miękczy sercá, k. 379.
Uścisłe drzewo nie odmódnienie się
mo, kárta 223. W
Woli násey BOG nie czyni zła, k. 5.
Wola zła grzechy, á grzechy ra-

dzá zakámiatość sercá, kár: 7.
Waplinwość, kárta 8.
Wody rzeczy różne pi Zemienná
w kámiennie, kárta 16.
Wóz złości y cztery kółá, kárta 30.
Wielkiey ceny táfka Boża, kárta 43.
W obnázniu: fromotá znaczna. 47.
W innicá zániedbána duszá bez táfki,
kárta 59.
Wolność ludzka, kárta 69.
We dnie y w nocy nie iest wolnym
grzesznik kárta 75.
Woli być w piekle niż grzeszyć An-
zelm Święty, kárta 78.
Widzenie grzesznikom głupie prá-
cuiacych, kárta 78.
Wysępki mála zá swego grzeszni-
ká, kárta 79.
Wielkość grzechow ma większą kárę,
kárta 92.
wielka liczbá ná potępienie dózo-
cych, kárta 104.
Wiek niniejszy zájęszczony grzeszni-
kami, kárta 108.
W Jerychu Mieście z wielu tysięcy
Kááb uwolniona, kárta 113.
Widzenie tego iáko Czár do dobre-
go przeszkadza ludziom, kárta 120.
W ciełe grzesznego duszá iáko w gro-
bie, kárta 158.
Wczás nie zátowád zá grzechy
złe, kárta 134.
W rokoszách duszá umiera, kár: 161.
Więcey zátowád śmierci ciała, niż du-
še, złe, kárta 166. Wiele

REGESTR

Wiele ztego ná głowách, kárta 175.
 Wiele karánia iest nád námi, k. 197.
 Wielu śmierć pożartá dla grze-
 chu, kárta 208
 Wiecznie umieráta grzešni k. 210.
 W piekle męky niupczásy sa wie-
 czno, kárta 215. y 216.
 W Kościółtá Sálomonowego náprá-
 wie, figurá iest grzešnych ná-
 práwy, kárta 226
 Wiele rzeczy do nápráwy cnoty na-
 leży, kárta 227.
 W sieci uwiktánemu, trudno się wy-
 wiktáć, ták y grzešnikowi, k. 230.
 Wielkie ożito Bóże uspráwiedliwić
 grzešniká, kárta 232.
 Wiele trudności pokazat CHRTSTVS
 przy uzdrowieniu kálki, k. 236
 W więzien ná śmierć skazány spódziwá
 się żyć 248.
 W Pánu Bogu ufáć pożyteczno, 249
 Wielkość grzechow nie mąpsowáć
 nádtciejs, kárta 252.
 W Niebie dla Thóidy złozenie wie-
 dział S. Páwła Pustelnik, k. 263.
 Wielka moc skruchy zá grzechy
 czego dokazátá, kárta 267.
 W iará bez uczynkow dobrych zá-
 nie iest, kárta 274.
 W táfny swoy płáč wiele móże, 276.
 W átna modlitwá Spiętych, ále
 nie zámie, kárta 282
 Wiele móże modlitwá, kárta 314.
 Wiele Pánná MARTA móże, k. 353.
 Widzenie niebieskie. Wielkie láta má-

4e się z dady uważaiaćym Niebo 303
W oczach śmierć kto ma, nie grze-
sz, przykład o tym. karta 370.
Widzenie Sadu, karta 375.
Wielka jest rzecz, miłość mieć, niż
ofiargę dąć BOGU, karta 396.
Wieżenie potępioney Mātki dla
Corki. karta 507.
W piekle ścieć i Syn nárzekaiā
na siebie. karta 508.
Wielka rzecz, duszę zbawić i oraz
zapłacić za to, karta 522.
Wielu ginących ratować trzeba, i. 20.

*Xiążćciá umierájzcego pokorá, 371.
Xiążć ubrázem. Sodu návrocony, 375.*

Z

Złotá y srebrá poczarki, kárta 2.
Zly Anietzta swiow nola upadł, 6.
Z jercá pochodza grzechy, kárta 7.
Złóść kocha ciemności, kárta 10.
Z Jóhá czárty nie mogł ulepie ztego
bátwiná, kárta 32.
Z nálogu powstáć trudno, kárta 35.
Zgubili drogá Sáię Adam y Ewá gdy
taszę Bożá utrácili. Z ktorej
utrácenia žal ich wielki ogár
náł, kárta 46.
Z dáleká jest od Páná BOGA, kto
bez taszi, kárta 58.
Zgrzeszyszy Adam w Riulęka
sic, kárta 89.
Zá krzyż stánie sumnienie zte, 99.
Z Sodomy y Gomory kulá Osob
tylko

tylk
Zá w
cno
Ziwiel
wel
Ziemi
bá.
Złotá
Złešc
tylk
Zl-ko
Zákán
Zuzá

Zyác
Zydzí
Ciá
Zal K
Z dob
Zotni
prz
Zty c
Ztych
czł
Zty si
Zátul
teg
Zákán

RZECZY ZNACZNIEYSZYCH.

tylko ušlo z ognia, karta 107.
 Za wieku Dawida Krola mało
 cnotliwych było. karta 108.
 Z wielu tysięcy dwie Osoby tylko
 weszły do ziemi obiecanej, k. 109.
 Ziemia obiecana figura była Nie-
 ba. karta 110.
 Złota mnie, niż kruszcza podłego 118.
 Z sześciudziesiąt tysięcy dusz trzy
 tylko zbawione. karta 119.
 Zł- kończą ci. co pokutę odkładają, 132
 Zakamiałość serca zmyśły odbiera, 151.
 Zuzanna grzech poczytała za śmierć
 karta 161.
 Zysac iako w drodze iesteśmy, 164.
 Żydzi nie pastwili się nad umartym
 Ciałem JEZUSA, karta 172.
 Żal Krassusa po śmierci syna k. 174.
 Z dobrych pociech bywa, k. 174.
 Żołnierze Pana BOGA uzbroieni
 przeciwko grzesznikom, karta 177.
 Ży człowiek iako żmija głucha, 182.
 Żych nowin nie chcąc słuchać
 człowiek, skotuie, karta 185.
 Ży się nie upamięta na groźby, 186.
 Zatulali uszy Żydowie na głos Świę-
 tego Szczepana, karta 188.
 Zakamiatych skończenie złe, k 198.

Zeno Cesarz na iaki koniec przy-
 sedł, karta 203.
 Z piekła w bawic duszę nie podo-
 bna, karta 221. (karta 233.
 Zepsowana rzecz naprawić, wielka
 Z trudnością grzesznych ozywia Pan
 JEZUS, karta 235.
 Żołnierza ran pokazaniem, Anto-
 niussa w nadziei utwierdziło, 253.
 Ża złe miał Święty ze się powrócić
 do ciała, karta 364.
 Z ognia widzenia cnotą. karta 379.
 Zle było żyć samemu Adamowi, 382.
 Zaczność dusze, karta 391.
 Żnak kochania CHRTSTVSA 401.
 Żatować zguby dusze należy, k. 403.
 Ża staraniem Matki Jakub wziął
 błogosławieństwo, karta 278.
 Żada JEZVS ochoty nasey, k. 291.
 Ża dosić uczynienie jest zapłata 301.
 Z więźniow okowy cudownie
 opadły, karta 328.
 Żle nie pamiętać na BOGA, k. 334.
 Zysk z słowa Bożego, karta 140.
 Żym przepuszczać nie potrzeba, 515.
 Ztego chwalić nie trzeba, karta 522.

K O N I E C.

☉(o)☉

Iii

Poprą-

Poprawá Errorow.

Znáydźiesz ich iáskáwy Czytelniku wtey Książce nie-
 máło, zwlászczá przeciw Orthográfi Polskicy, raczysz te-
 dy ich sam przez się poprawić; także, gdzie tylko
 litery iákiey tránspolicya, inversia, additia, álbo brák
 záchodzi: Te zás błędy ktore sens tłumią, álbo go
 mienia, masz niżey poznáczone, wedlug ktorych
 rácz poprawić:

Pierwsza liczbá znáczy kárte, Druga wierz ná tey karcie.

	Errory		Poprawá
Ná kárce	12. W. 29. Świętego.	czytaj	Świętego.
	14. W. 7. I. n. c. t. i. a. n. t. e.		sentiant.
	W. 27. diabolus		Diabolus.
	W. 24. do wodze		dowodzę;
	17. W. 12. suptrindimus		superindimus.
	W. 30. kompásy		Kompásyi.
	24. W. 15. zbrzegu		z grzechu,
	W. 28. Diabelski.		Diabelski.
	26. W. 1. w niepokute		w niepokutę;
	31. W. 6. peccati		peccati.
	W. 20. complacore		complacere.
	32. W. 21. Autor		Autor.
	34. W. 23. Psalmista święty		Psalmisty Świętego.
	W. 33. Qui noceat adhuc <i>dest.</i>		Qui nocet, noceat adhuc.
	37. W. 2. peccator		peccator.
	40. W. 8. Bobudká.		Pobudká;
	W. 25. Dyogenosa		Dyogenesa
	42. W. 24. Dan mi		Dány mi
	44. W. 6. quandiu.		quandiu.
	52. W. 26. Pro sua vi		pro suavi
	W. 28. pro sua vi		pro suavi.
	54. W. 28. caruis		carnis.

Errory.

- 55 W. 7. crinum *crytay*
 W. 19. Diaboli
 57 W. 12. w. Teutonicy
 59 W. 10. oporimetur
 W. 22. herois
 60 W. 13. secunda
 61 W. 12. zrobit
 71 W. 31. slugawi
 74 W. 15. libera compedibus
 82 W. 22. exritur
 96 W. 2. Marnotrawca żyć
 100 W. 34. Sktuek
 101 W. 13. w zakálych
 104 W. 34. oby
 115 W. 20. reprobro
 129 W. 1. w Juleusz
 136 W. 37. odleyszegow
 151 W. 1. itatuy
 157 W. 33. alero
 165 W. 3. czlowieka
 166 W. 14. smieć
 177 W. 6. a oblofszy
 181 W. 31. dowodza
 188 W. 24. zgrzytaly
 200 W. 12. reliquaris
 206 W. 21. piekielney
 208 W. 28. iako Pismo S. *deest*
 214 W. 14. um illo
 223 W. 18. repr. mag.
 226 W. ostatnim sacrifontis
 232 W. 4. zemia
 242 W. 2. sma
 W. 19. zaledwi
 244 W. 20. laus
 245 W. 9. malet
 252 W. 8. chytaiac
 W. ostatnim gruaia

Poprawa.

- criminum
 Diaboli
 w Teutonicy
 opprimeretur.
 herbis.
 secundo
 zrobit
 slugami
 libera a compedibus
 exoritur.
 zyćia
 skutek
 w zakamiálych
 oby
 reprobo.
 w Jubileusz
 podleyszegow
 itatur.
 altero.
 czlowieka
 smierć.
 oblokszy.
 odwodz
 zgrzytali.
 reliquariis.
 piekielne.
 mowi.
 cum illo.
 reprimat.
 sacri fontis
 zem ia
 sama
 zbledwier.
 latus.
 mallet.
 chytaiac
 gravia.

Errory.

Poprawá.

256 W: 13. sunt	saum.
219 w. 8 alicon	alié on,
260 w. 20. viduant	videant.
262 w. 17. li	alij.
264 w. oltárnim prowincij	porcyá.
267 w. 20. mu mogli	nie mogli,
269 w. 16. godzinę	godzinę.
271. w. 18. inuuar	invitat.
286 w. 25. priorad sic	prior ad sic
299 w. 18. ná czynisz	ná czynsz-
300 w. 6. tenemur	tenemus.
305 w. 1. światobliwema	światobliwemu.
w. 21. że mn	ze mu.
310 w. 28. głolu	głos.
312 w. 25 dla oddalenia wieczneg.	dla otrzymania wiecznego.
314 w. 2. że się	niech się.
317 w. 28. Kátolkw	Kátolikow.
318 w. 20. powinna	powinná.
322 w. 22. idzie	idźże
328 w. 31. rebrus	rebus.
342 w. 13. przywatne	prywatne,
w. 16. w czytánu	w czytániu.
w. 25. Pimá S.	Pismá S.
345 w. 26. rośnie	rośnie.
348 w. 7. rozmniáli	rozmawiali!
349 w. 22. człowiaká	człowieká.
w. 29. otwáryych	otwártych.
358 w. 6. skosztowl	skosztował.
w. 23. simile ast	simile est.
361 w. 16. rozmazalem	rozważalem.
364 w. 11. ná márgines do éieplá,	czytay do éialá.
w. 25. pazeštáli	przeštáli.
368 w. 20. B Woyeiechá	B. Woyeiechá
369 w. 31. umárlemu	umárlemu.
370 w. 1 zbrzydžil se.	zbrzydžil się.
378 w. 16. rozumu	rozumiał,
382 w. 18. quám	cúm.

385 w. 12.

Errory;

Poprawá.

czytay

- 385 W. 12. szkody
 359 W. 23. docześnie
 W. 14. Pá: Eustochij
 306 ná márgines Lidość
 873 W. 18. mandaur
 W. 32. ku lkdziom
 W. 31. Lotyá
 388 W. 21. ná márgines kocách
 Dámá: S.
 390 W. 12. Chcesz widzieć
 W. 34. obcowánia
 391 W. 13. hebere
 392 W. 5. do grzechow
 W. 22. przeciwey
 394 W. 20. DEI solus
 W. 26. hominum
 399 w oštátni žefis
 406 W. 33. fortissis
 504 W. 16. nieinot
 504 W. 22. wypadác
 516 W. 34. ábyšmy
 áni słowem, áni przykładem áie odwodžić.
 517 W. 32. superiori czytay
 519 W. oštátni odpowiedziák
 520 W. 32. násyćie
 521 W. oštátni doárz

- szkody.
 docześnie.
 Pánnie Eustochij.
 Lidość.
 mandavit
 ludžiom.
 Lotá.
 kocha.
 Dámáscená S.
 wiedzieć.
 obcowánia;
 habere;
 od grzechow;
 przeciwney.
 DEI solius.
 homines.
 że śc.
 fortissimis.
 niecnót.
 wypadác.
 á gdyšmy ~~deff~~ grzeszyli;
 superiori.
 odpowiedziák;
 násyći.
 obrze,

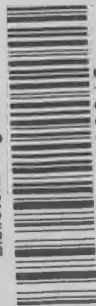

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

Biblioteka Jagiellońska

stdr0023212

